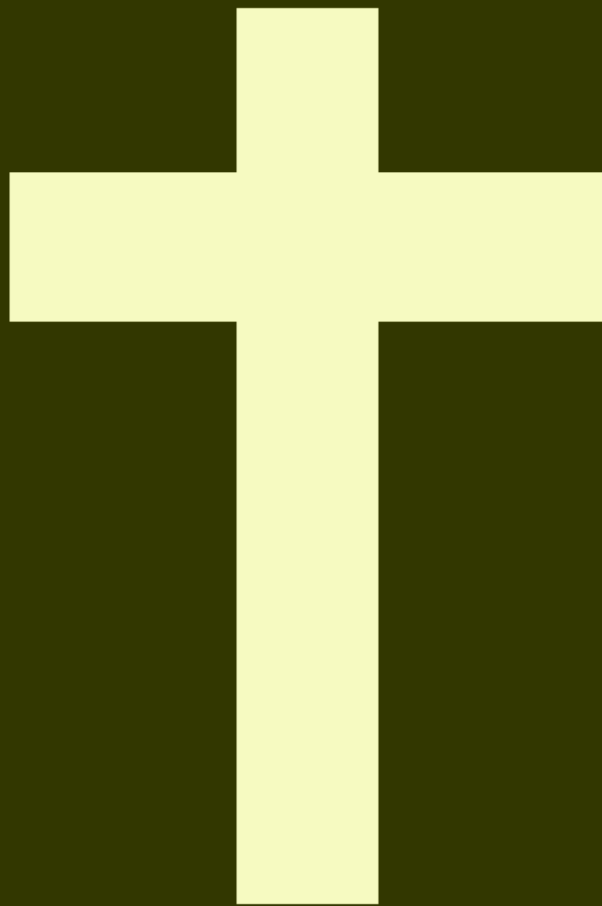

aúná-aimba simái
tarúmakain-kwasai

The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 22 Dec 2018
363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7

Contents

FRT	1
Mátíyu	3
Mááka	58
Árúku	89
Yóni	143
aantá-kwaasi	177
Arómáa	226
1 Kórinti	251
2 Kórinti	276
Káresiya	293
Évésasi	302
Vírípai	310
Kórosi	316
1 Tésárónaika	322
2 Tésárónaika	327
1 Tímóti	330
2 Tímóti	337
Táitási	342
Yírímóni	345
Ípíru	347
Yémési	367
1 Pítaa	374
2 Pítaa	381
1 Yóni	385
2 Yóni	391
3 Yóni	392
Yúte	393
paárurain-kwasai	395
.	421

Aúná-Aimba Simái Tarúmakain-Kwasai
 The New Testament in the Kosena language of Papua New Guinea
 Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

Aúná-Aimba Simái Tarúmakain-Kwasai

The New Testament in the Kosena language of Papua New Guinea
 [kze]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1980 by Wycliffe Bible Translators, Inc.

Web version

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
 www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narapela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai

Mátíyu

Ísu kwíyómpa'a irówana Mátíyu siyáánkai-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna Ísun-aaí agaimakáíye. Ísuna kwayó-kwáásímá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Mátíyu moóra-awi'a Árívái kwemá maanáúvái agaimakáíye. Áánútu séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaniye siróntemba ááéraan-aimba simái tarúmakon-auvai-kwandaavimba agáyómba Ísuntavai siráawe. Yútaa-kwaasi Ísuntavai séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaaman-iyé sígwáe séna maanáúvávimbá agairáíye. Ísu asirayámbá tokéna Áánútuna áamáánkona ááimba simátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'mae iráíye. Mátíyu mirán-áímbá maanáúvávimbá agaimakáíye.

Árúku 3:23-28

¹ Ísu Kárásítina akúni'a uráan-kwasai. Ísu aíkwá'náma Tévítimani. Tévíti aíkwá'náma Ááváramumani.

² Ááváramu Áísákaamba marankówana

Áísáka Yákópomba marankówana

Yákópo Yúta-iyai áváráwáínónnda matinkówana

³ Yúta Pérésinte Sáraante matínkaraimba

tinówa Témamani.

Pérésí Éséronimba marankówana

Éséroni Árámumba marankówana

⁴ Árámu Ámínátapamba marankówana

Ámínátapa Násonimba marankówana

Násoni Sáómonimba marankówana

⁵ Sáómoni Póásimba maránkaraimba

anówa Áré'apimani.

Póási Ópétimba maránkaraimba

anówa Árútimani.

Ópéti Yésimba marankówana

⁶ Yési Tévítimba marankówana

Tévíti kárákwiyi-i'a uráiwai Sórómonimba

maránkaraimba anówana aiva-kwánkó áwí'a

Yúrása úwana naaén-kwamba Tévítimani.

⁷ Sórómoni Áríyapoamumba marankówana

Áríyapoamu Ápáísaamba marankówana

Ápáísa Ésaamba marankówana

⁸ Ésa Yíósavatimba marankówana

Yíósavati Yórámumba marankówana

Yórámu Ásáyaamba marankówana

⁹ Ásáyaa Yótámumba marankówana

Yótámu É'ásaamba marankówana

É'ásaa Ésékayaamba marankówana

¹⁰ Ésékayaa Mánásaamba marankówana

Mánásaa Émósimba marankówana

Émósi Yósáyaamba marankówana

¹¹ Yósáyaa Yékónaya-iyai áváráwáínónnda matinkówana

minkánáávimbá Pépíróni-naopakewai Ísareri-kwaasi tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkaraawe.

¹² Pépíróniva'a mátínkó-kanaavimba

Yékónaya Síatiomba marankówana

Síatio Sérápápeomba marankówana

¹³ Sérápápeo Ápáyatimba marankówana
 Ápáyati Éráyakimumba marankówana
 Éráyakimu Ésomba marankówana

¹⁴ Éso Sétókomba marankówana
 Sétóko Ékímumba marankówana
 Ékímu Éráyatimba marankówana

¹⁵ Éráyati Éríesaamba marankówana
 Éríesaa Mátánaamba marankówana
 Mátánaa Yákópomba marankówana

¹⁶ Yákópo Yósépimba marankówana

Yósépi Máriaamba awaikó úwana Máriaa Ísumba anówamani. Ísuntavesa Áánútu usásinankaiwaiye sésa Káráisitiye kwésewe.

¹⁷ Áávaramumo máyonka'a sísamaivakemba éyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówasa Tévítimo paárurenamo máyonka'a sísamaivakemba éyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówasa Pépírónivakewai tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkarowasa máyón-kanaavimba sísamaivakemba éyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówana minká'á Máriaa Ísu Káráisitimba maránkaraiye.

Ísumba maránkarain-kwasai.

Árúku 2:1-7

¹⁸ Ísu Káráisitimba marankómba maará uráiyé. Ísu anówamba Yósépinka'a siváú-maresa ítamakowana Yósépi íma kwesé kurónka'a ámú'a paáruraiye. Áánútun-amanko ámú'a paárumankarowana ¹⁹ awaikó kawé'á kwéuwai séna kwaási túranka'a ai'maráanana Máriaa aigaeyávéna iváimpo'a aúpá'á ai'mátuwanaumne-imayaa uráiyé.

²⁰ mirá imáyáama kwéena aún-kwáyowana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai kaainampá'á simáména séna Yósépiyo Tévítin-andaraken-kwaasi óne. Máriaamo ámú'o káúvímbe Áánútun-amankowe su'mai ámú'a kauwánkáimba po kwembá úwoi mayáníyompo íma áá'a káino. ²¹ iyámpóimo marankánimba áwí'a Ísuwe simámiyo siráiyé. mináwíkóná ááimba kwená kwaási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye siráiyé.

²² naaóv'á'á Áánútun-ai simátímakowai sirónka'a póna mirán-tántáá'á paáruraiye. ²³ kwemá agaimaréna séna

moórá-inaamarugo kwaai íma mairéna ámú'a
 kaumái iyámpói marankáinasa miníyámpóígó
 áwí'a Émániyueriye sénááowe

agaimaréna siráimba mináwíkóná ááimba Áánútu keséya máyáiyé siráiyé.

²⁴ Yósépi aúvínké usásinena Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai siróntemba awainínkómbá mairéna ²⁵ íma kwesé kúmba úwoi ména kárákwirowana iyámpói marankówana Ísuwe séna áwí'a tamánkaraiye.

aaváúmó usópaken-kwaasi taawánaraan-kwasai.

2

¹ Yútiyaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba Pétáremu-naopa'a Máriaa Ísumba maránkarowasa némpakemba aaváúmó usópaken-kwaasi kawer-ímáyáágwárá-kwáási teémesa Yérúsaremu-naopa'a tésa ² sésa Yútaa-kwaasira'a kárák-wiyinine sénamo maránkáin-iyampoi náávára ánkaraao. aaváúmó usaipá'á méta awánáundaya moórá-o'a paárisata awánéta séta iyámpói maránkaraimba póta awánéta kwenáwí'a mósá maránáe séta teémeta túne siráawe.

³ suwaná marará-káwáánákó Éróti mináimbá isówana arunkó sáwí'a úwasa Yérúsaremu-naopakewaigwara'a isówana tirunkó sáwí'a úwana ⁴ Éróti mono-káwáá-kwáásiyé amáamba sun-kwáásiyé tááyowasa torupamáí máyówana séna Áánútu

ai'maráníwaimba Kárásitimba marankánimba náávára ankáníyo súwasa ⁵ sésa Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopa'a ankáníye. Áánútun-aaí simátímakowai agaimaréna séna

⁶ Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopaken-kwaasiyono. Yútiyaa-marava'a kárákwiraawaivimba kentí naaópa'o kárákwiraawai íma tínaaempa'a máyáawe. kentí naaópakemba moórawai paárukena kesí kwaási Ísareri-kwaasira'a kawé'á umái kárákwiyiniye

agaimaréna siráíye suwaná ⁷ Éróti iséna aaváúmó usópaken-kwaasi aúpá'á tááyowasa tuwaná tísa ena séna nósa-tawai minó'á paárisara awánaraao súwasa simámúwana

⁸ Éróti séna Pétáremuva'a miniyámpói koavakáá-umai awáné'a tasímásimiya'a kesé kuré'a kwenáwí'a mósá máraano súwasa ⁹ isésa kumbá aaváúmó usópa'o mésamo awánaraan-o'a awánowana minókómá aiva'á kwégwena miniyámpóimó máyonka'a kogwaúwasa ¹⁰ ávááraumai aamoí ésa ¹¹ mindáúmpá'á iyésa anówante miniyámpóiyé tuwánésa kivaíresa miniyámpóigó áwí'a mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawé-tántáá'á kóri-ontamba óimai amésa kawer-úmumbó íí-yántáá'á óimai amésa áséi-kwiyum-basawenkwará'a óimai ámakaawe.

¹² ámatuwesa tuún-kwáúwana Áánútu kaainampá'á simátimena séna Érótimba íma kosimáméro súwasa ó'on-ampakemba kentí naaópa'a kóuraawe.

Ísumba áí'maesarai Ísípi'a kurááyan-kwasai.

¹³ kóúwana kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá Yósépi kaainampá'á awánówana séna Éróti miniyámpói tuvuwindayavena kwéavakaa-ivo usásine anówante miniyámpóiyé tí'mae Ísípi-marava'a koména'a aáno simámé'a áí'mae tiyó sénaumne súwana ¹⁴ mindó'wáámbá usásinena anówante miniyámpóiyé tí'maena Ísípi-marava'a kwémena ¹⁵ mivá'á komáyowana Éróti pukáíye. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna Ísóigo séna Ísípi-maravakemba kesáánimba máyaina'a ááyaanana koyauweráníye siráíye agaimaréna sirónka'a póna mirá uráíye.

iyámpói tínkankaan-kwasai.

¹⁶ Éróti awánómba aaváúmó usópaken-kwaasi kampa'á simáuwesa kóúwana Éróti arunkó áyámba úwana aaváúmó usópaken-kwaasi simámakon-aintavaiye o'á paáru-raiyemo sirón-aintavaiye imáyáa éna évakarawai tí'maréna séna Pétáremu-naor-ayampa'-naopimpa'a kaer-ímó ten-iyámpóiyé ímo kaer-ímó tarén-iyampoiye tivakáá-umai tínkantuwaaro súwasa mirá uráawe.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Yérémaya sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna

¹⁸ Áráma-kwaasi ávááraumaimo ivi'ó taráamba ísaraawe. Áréseo aísavutantamba uráan-kwaasi miwítí iyámpóiyavesa ivi'á taawasá iyámpóimo pukáantavesa timambá aráápamai tínkaraawasa úwoi ivi'á támae iráawe agaimaréna siráíye.

Ísípiwakemba tiráin-kwasai.

¹⁹ Éróti puwúmba Yósépi Ísípi-marava'a ména kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá kaainampá'á awánówana séna ²⁰ miniyámpóigómbá tuvuwonáe sen-kwáási á'a púwóvo usásine anówante miniyámpóiyé tí'mae Ísareri-marava'a kwaaó súwana ²¹ usásinena awainínkonte ááninkonte tí'maena Ísareri-marava'a kúmba ²² Éróti ááninko áwí'a Ákéreasi kwemá avowáná anondá Yútiyaa-ayampa'a kawáá-máyái kwémayowana Yósépi iséna miniyámpá'ó koménintavena inkaisúwana kaainampá'á Áánútu simámuwana Káríri-ayampa'a ²³ Násáreti-naopa'a tí'maena koméraiye. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá Ísuntavena séna Násáretivaken-kwaasiye sénááowe

agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiyé.

3

Yóni simátímakarain-kwasai.

Mááka 1:2-8, Árukú 3:1-18, Yóni 1:19-28

¹ minkánáávimbá moóráwai áwí'a Yóni ména nombá pétinkowai póna Yútiyaa-marava'a kúmba kavóná-marava'a koména simátiména séna ² Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a teró simátíma'mae iráiyé. ³ naaóv'á Yóni íma máyonka'a Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya Yónimo paárinintavena imáyáa éna agaimaréna séna

moóráwai kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yóni paárúwana mináimbá paáruraiye.

⁴ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáú-kwatoi iréna aúwarasinei ámúrandá uréna a'nóríné kwantáámikóná aúwé mintóné su'mai kwénéna ⁵ aai simátíma'mae iyúwasa Yérúsaremu-naopakén-kwaasiye Yútiyaa-ayampakén-kwaasiye Yóntáni-nonkóna menávápákéné maanávápákén-kwáásiyé miráumai kwaási tóyo ésa ⁶ sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yóntáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

⁷ Yóni nombá pétinkéna awánómba áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé sáwíva'a nombó pétinkanintavesa kwenópa'a tóyo uwaná simátiména séna iyánkó póigon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. ⁸ kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawé'-máayái máyéwa'a tuwánanaumne. ⁹ Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawé-kwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Ááváramu aísavutántamba ónááowe sánaraankasi maanóntámpínkémbá kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á aúrásino. Ááváramu aísavutántamba uráundawai póta kawé-kwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. ¹⁰ íma kawer-árámbá íyain-taima ááimpimba kwéayaisuwesa iravímbó agaisúwáantemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siráiyé.

¹¹ Yóni simásuwéna séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tewái nombá kwévetinkaundanivo kesínaaemba tíníwai Áánútun-amankomba ai'maráínana kuména keinárawapimba anómbo umátinkaniye. iramó agáyáantemba íniye. kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. ¹² aawinkwínaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmísanamo ásimá úndáomo tútúwaisasamo kaíkai'o ínín-iravimbo kwiýúmáimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máráantemba kwaási miraráámbá íniye Yóni siráiyé.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mááka 1:9-11, Árukú 3:21-22

¹³ minkánáá Ísu Káriri-ayampakemba Yóntáni-nompa'a téna Yóni nombá pésinkainkwae séna túwana ¹⁴ Yóni séna ímanivo emó nombó pésinkaniyonda kanaán-ivo kentávái se nombá pésinkao kwésene súwana ¹⁵ Ísu séna ivátuke súndantemba mirá uwo. mirámó ékaimo ékai Áánútu siráini'a óyauye súwana owé séna ¹⁶ nombá pérankowana nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taainkaar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana ¹⁷ aagówé su'mai kwíyómpakemba séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwéé'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiyé.

4

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.

Mááka 1:12-13, Árukú 4:1-13

¹ súwana Sáátáánigo Ísumba áisaa umai isáníntavena Áánútun-amanko Ísumba simámuwana kavóná-marava'a ² koména toómbá íma néna ayáátáaka'a 40 no'waamba kwaúwana ávááran-aaí ankówana ³ Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae séna Ísunopa'a téna séna emá Áánútu áánimba úne kwésempo maanóntánkóntávái toómbá aúréna'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna toómbó náiyawaiye su'mai kwaási íma tátoraivo

Áánútu siráini'a amápa'a íyana tátoraniye

siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yéúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena ⁶ séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba séna

Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a ti'maráinasa enká'á kárákwiresa pósa óntanka'a aísamaima turaráanavo sésa tiyáándeí aramónááowe

siráiye. mindáyavai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana ⁷ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba á'a mirá siréna moóra-ainkwara'a séna kentí Ísóigo Áánútumba

áisaa umai isánáe íma seró

siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áisaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana ⁸ Sáátáánigo Ísumba áí'maena anón-omapa'a iréna móankena amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasiye miwítí anón-asirayane agaráárankena ⁹ séna kenká'ó kívairemo kesí imáyáamo mósá máréna'o é'a kárákwiyimayai áména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana ¹⁰ Ísu séna Sáátáánigo kówaa. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna

kentí Ísóigo Áánútumba'a imáyáa é'a kwenáwíre

su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro

siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ¹¹ Sáátáánigo auwéna kúwasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumésa Ísumba áwa'naa uráawe.

Ísu kwená mayáímó ááimba ásárain-kwasai.

Mááka 1:14-15, Áríku 4:14-15

¹² Yóni marará-káwáánákó áwí'a Éróntintavena séna sáwí'a uráiyé siróntavena ándáva'a máankowana máyon-aimba Ísu iséna Káríri-ayampa'a kwéna ¹³ Násáreti-naopa'a íma koména Kápénéamu-naopa'a koméraiye. mindáópa'a Káríri-nonkwaaunkon-awampa'-naopa'a Sépiyuraaniye Návataraiye tísavutantamba uráawaiti maravá'á kwáyon-daopa'ani. ¹⁴ Ísu Kápénéamu-naopa'a komáyomba naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiyé. kwemá agaimaréna séna

¹⁵ Sépiyuraaninte Návatarainte mindárai tísavutantamba uráawaiti maravá'á nonkwaaúnkón-awampa'a Yóntáni-nonkona menávápá'-máráó áwí'a Káríri-marava'a máyáawai ó'on-o'on-kwaasiyave'a súnnda ¹⁶ minkwáásí túnkwiyayampa'a mésa sámó kaípa'a awánanaaowe. Áánútuna némpa'o túnkwiyayampa'o máyáawai sán-kamátinkaniye

agaimaréna sirónka'a póna Ísu paaréna mirá uráiyé. ¹⁷ minkánáá Ísu simátimindayavena ááimba ásámai simátiména séna Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró siráiyé.

Ísu éiyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mááka 1:16-20

¹⁸ Ísu Káríri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásíráí mésarai awaaó áwí'a Sáímoni moóra-awí'a Pítáa úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímápa'a kwénaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁹ Ísu

simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máimo tímapa'o kwénaaoyantemba aúna-mayai tíménakai kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ²⁰ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiyé.

²¹ kwesé kuyaná Ísu kómarena kúmba kae-kwáásírái mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye tivowámpi kwimái nompí-sípívimbá mészaya kwase-únámbá to'mayaa kwéuwana Ísu minkáé'nárai tááyowasarai ²² avekáámbá tivowámbá mindómpí-sípívimbá auwésarai Ísuwe kurááiyé.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

Árúku 6:17-19

²³ Ísu Káríri-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena mono'-náúmpímpá'á Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba mináséi-kwásái kosimátímapa'a kwénaaena ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvatinkava'a kúwana ²⁴ kwenááigó Síriyaa-marava'a naaó'-nao'a kóyáwé úwasa ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiye taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasiye tíyayaambo árúkun-kwaasiye tíyayaambo pukón-kwaasiye mirámó un-kwáási taagwiya'maésa Ísunopa'a mátínkówana asóvatinkena ²⁵ aambó kwénaaumba sáwívarawai Káríri-ayampakene Tékáporisi-ayampakene Yérúsaremu-naopakene Yútiyaa-ayampakene Yóntáni-nonkona menávápákén-kwáásiyé miráumai-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

5

Ísu omápa'a ména simátímakain-kwasai.

Árúku 6:20-23

¹ Ísu máyowasa sáwíva-kwaasimo tóyo umbá tuwánéna omápa'a umáyowasa kwená kwaásiyomba torupamáí máyówana ² simátimena séna ³ Áánútu súwa'naa ínkwáé sewái Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena miwírá'á kwégawaaiye. ⁴ miwívimbá sáwí-imayaa kwáyáísana tirunkó umbái kwétaiwai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena etóyóí kwéumatinkaiye. ⁵ kesávái túmo ímo maé kwéiyowai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkaimba pósa siráim-barama mayánááowe. ⁶ Áánútu siráintemba mirá ónái kwésewai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena kawe'ó umáímo ménaaontavena kawerí'a umátinkaniye. ⁷ tirumbó kwéumatinkaawai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena arumbá umátinkaniye. ⁸ tirumpinkémbó kawer-áiné su'mai kwésewai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkaimba pósa Áánútumba awánanaaowe. ⁹ kwaásivimbo paru umátinkanaaontavesa mayái kwémayaawai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena kesí iyámpóin-owe síníye. ¹⁰ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo arupí umáímo máyáantavesa sáwí'a kwéumatinkaawe. Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena miwí kwená kwaási-i'o ombá póna kwégawaaiye. ¹¹ keinárawa'o kentávé'o asiramáímo máyáantavesa mindáyavesa sáwí-aimba simátinkesa sáwí'a umátinkesa ó'on-o'on-kampar-aimba simátinkaamba Áánútu keinárawa'a kawe'á kwéumatinkaiye. ¹² naaóvá'ó Áánútun-aimo simátímakowaimo sáwí'o umátínkaraantemba ívé'a sáwí'a kwéumatinkaamba tirunkó kawe'á kwéina'a aamoí é'a kwíyómpakemba kentí kawe'-mékámbá mayánááowe Ísu siráiyé.

sán-kai-áiné uwígón-aiye Ísu siráin-kwasai.

Mááka 9:50, Árúku 14:34-35

¹³ Ísu simásuwena simátimena séna marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a uwígómó áséimo intenkáámbá kwéowe. mirá kwéombanivo uwímó sáwí'o énamo imbá íma kawe'á umái kéná íma áséi éna úwoisankaamba umágwisasa aampa'á tukésa kwénaaowe.

¹⁴ marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a sámo kaintenkáámbá kwéowe. ááraipa'o kwáyáin-daopa'o mósá awánaantemba keinárawa'a máyáawaina ááimba kwéawanaawe.

¹⁵ iramá oómbá kúra'maresa íma aúpá'á maráiyamba avora'á maráiyamba mindáoopaken-kwaasi awánanaaowe. ¹⁶ miráumai sámo kaintembá kwaásivimba mé'a sán-kamátinkaiyasa kentí kawe'-má'yái tuwánésa kentivo kwíyómpa'o má'yáiwai áwí'a mósá maránááowe Ísu siráiyé.

Ísu amáámba siráin-kwasai.

¹⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna íma kentáv'é'a sé'a Mósesi siráin-aine Áánútun-aaí simátímakaawai siráan-aine ivá'á túwáiwaiye íma seró. Áánútun-aaí siráan-aimba íma tuwánaumpo siráanteni'o umáímo paárinintave'a kunkáumne. ¹⁸ simátíménda ísáaro. kwíyómba maramá kwáyáísana póna Áánútun-aaí kwaíkwaí'a kwéiyé. Áánútun-aaigo amápa'a kwaíkwaí'a kwéimba póna mináínkómó siráinten-umai amápa-tantaa'a paáriníye. ¹⁹ miráumai Áánútun-aaivinkembo kítor-aimbo araaisésamo ó'owantavesamo sésamo kwéundantemba mirá ínimba mindá kanaán-íye síyanamo éna Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba íma asirayán-kwáásímán-owe sínívo Áánútun-aaímo taagwiyavésamo simátimesamo sésamo Áánútun-aaí ísáaro kwésewaiyavena Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba anón-kwaasiman-owe síníye. ²⁰ moórá-aimba simátimunda ísáaro. amáán-kawaa-kwaasiye amáámba sen-kwáásíyé sésa Áánútumo siráintemba umái máyaumnemo sembá kampa'á kwésewe. miwímó ontembó keinárawa'o é'a Áánútumo kawááipa'a íma mé'a Áánútumo siráintemba árai'a mirámó é'o é'a Áánútumo kawááipa'a ménaaowe Ísu siráiyé.

tínkamón-aimba siráin-kwasai.

Árúku 12:57-59

²¹ Ísu maarán-áínkwárá'á séna naaóvá'á Mósesi kentíkwá'náyavena simátímakain-aimba ísaraamba maará séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. mirámó íyasamo ésa aavimbá maitinkánááowe siráimbanivo ²² simátíme'a sé'a miwítí kwaásiyavesa aaisambá kwétiyiyawai aavimbá maitinkánááomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa sáwí-aimba simátínkáawaima tí'maesa aaimó ísáawaitopa'a mátinkaiyasa aavimbá maitinkánááomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa uwo'aó-kwáásíyá'o. úwoi-kwaasiya'o. sésa simái sáwí'a kwéiyawai sáwí-meyambo mayánááopa'o iramó kwégaipa'a ménaaomba mindá kanaán-íye. ²³ mirán-áimbá imáyáa ombá Áánútuntave'o imáyáamo é'o moórá-yantaa'o aménáe'o anóm-bono'-naumpa'o komé'o é'a kentí kwaási aái tátokaiya'o tááka'o mak'é'o é'a ²⁴ Áánútumbo aménááon-tantaa'a óntantaareigona egwaa'á mámare'a mináimbá koísámai arupí umásuwe'a koyauweré'a Áánútumba améro. ²⁵ aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáásí tímíyasa ándánaumpa'a tinkánááowe. ²⁶ ímo mirámó íyasamo ésa ándánaumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráiyé.

aaarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:9, Mááka 10:11-12, Árúku 16:18

²⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna ó'owi tuwainímbááre tuwai'mááte íma nááoro siráimbanivo ²⁸ simátíme'a sé'a moóráwaimo moórá-inimbo awánénamo tavisénáe sénamo ínimba íma avora'á ínivo imáyáaneíye su'mai tavisínana Áánútu séna imáyáavinkemba á'a kwéyavisíye síníye. ²⁹ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímó awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-íye. ³⁰ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-íye.

³¹ naaóvá'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúvávimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráimbanivo ³² simátíme'a sé'a awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana

awaikó ai'mátuwaísana minínínkó kówéna moórá-kwaasi komairéna minínínkó aúná-kwaasigoe kwénaaimba sáwí-amba kwénaaiye. aivar-áwáikómó ai'mátukaintavena mirá kwéiye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiyé.

amápa-tantaapimba íma matuwé'a seró-kwasai.

³³ Ísu maarán-áinkwárá'á séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna Ísóigompata mirá ónaumne síyamba kampa'á seváinivo árai'a sé'a mirá oró siráimbanivo ³⁴ simátíme'a sé'a kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a mirá oró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a íma mirá oró. Áánútu kárákwiraiwai kwíyómpa'a máyáivo Áánútu áwíka'a íma matuwé'a seró. ³⁵ Áánútu marapá'á kárákwiraipa'an-ivo íma marará'á matuwé'a seró. Yérúsaremu-naopa'a Áánútu kárákwirain-daópa'an-ivo íma mindáópa'a matuwé'a seró. ³⁶ avután-á'nóntáúrá'á kaantáún-a'nontau íma kanaán-umai auré'a kaantáún-a'nontaura'a avután-á'nóntáú íma kanaán-umai auránááovo tí'nónká'á íma matuwé'a seró. ³⁷ kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áiné su'mai seró. owé mirá ónaumne seró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áiné su'mai seró. a'áo íma mirá ónaumne seró. simátimunda-aimba Sáátáánigona imáyáavinkení'a kwéowe Ísu siráiyé.

anondámo ímo tínkami-kwasai.

Árúku 6:29-30

³⁸ Ísu mináímbá simásuwena séna Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna moóráwaimo moóráwai aúrambo pítuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenáuramba pítuwanaaowe. moóráwaimo moóráwai áwááyaamba kútúyuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenáwááyaamba kútúyuwanaaowe siráimbanivo ³⁹ simátíme'a sé'a moóráwaimo sáwí'o umánkáimba íma anondá kwembá sáwí'a umánkaino. moóráwaimo áá'o tuwausínamo e íma kwembá inkamé ókwara'a kwántáminana tuwausíníye. ⁴⁰ moóráwaimo ená unáánkwátóiyavesamo mayánaunda pó'a áí'mae'a aaimó isáí-kwáásígónópa'a máánkare'a ókwara'a mayánaumnemo sínamo e íma a'áo se paákár-únánkwátóigwara'a amiyó. ⁴¹ moóráwaimo aampa'ó tátorenamo séna kesí náindaamba sáwíyanka'a súwa'naa uwómó sínamo e íma a'áo se úwoi ayáátáaka'a áwa'naa uwo. ⁴² moóráwaimo moórá-yantaatavenamo simiyó sínamo e úwoi amiyó. moóráwaimo moórá-yantaatavaimo kwááyu simiyó sínamo e mirá uwo Ísu siráiyé.

namuro-kwáásí kawe'á umátínkáaro-kwasai.

Árúku 6:27-28,32-36

⁴³ Ísu mináímbá simásuwena séna naaóvá'á simátímakain-aimba ísaraamba maará séna kentí kwaásiti imáyáa oro. kentí namuro-kwáásí tíyámba umátínkáaro siráimbanivo ⁴⁴ simátíme'a sé'a kentí namuro-kwáásí imáyáa tímé'a sáwí'o umátínkáawaiyave'a túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró. ⁴⁵ mirámó ombá kwíyómpa'o kentivo máyáiwaina iyámpói-i'a kwéowe. Áánútu miráumai kawe'á umátínkena aái sisaná aa'á kaisaná kawe-kwáásíraré sáwí-kwaasirare aa'á kaisaná Áánútu aái sisaná aa'á tisaná arupí-kwaasirare ímo arupímo umáímo máyáan-kwaasirare aa'á kwéiye. ⁴⁶ amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. táákísimo máyáan-umoyan-kwaasi íma kawe-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyano éna Áánútu íma kawe'-méyámbá timínívo kentí namuro-kwáásígwárá'á imáyáa tíméro. ⁴⁷ amáparawai kentí kwaási-i'a umái kawe'á kwéumatinkaawe. Áánútuna aambó ímo kwárááwaigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kentí kwaásiye su'mai ímanivo kentí namuro-kwáásígwárá'á kawe'á umátínkáaro. ⁴⁸ kentivo kwíyómpakewai kasenkuí'a umái máyáimba mindáyave'a imáyáa é'a kasenkuí'a umái máéro Ísu siráiyé.

6

kwétuwa'naa-on-kwasai.

¹ Ísu mináimbá simásuwena séna évakarawaiyave'a tirumbá umátinke'a túwa'naa ónááomba íma maarán-ímáyáá é'a kwaási máyaiyanka'a kwétuwa'naa-onasa anón-kwaasiman-iye sígwáe-imayaa íma é'a úwoi túwa'naa oro. mirán-ímáyáámó kwée'o túwa'naa íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai kawé'-mékámá íma timíníye. ² óísambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kwaási aamoí umásinkaigwae-imayaa íma é'a íma anónkar-anonka'a síyamba úwoi túwa'naa ónááowe. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi mono'-náúmparé aamparé kwirésa anónka'a sembá óísambo ímo makáawaimo tímémba íma miwítí imáyáa ombá kwétimesa kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kwétimewe. árai'a simátíme'a sé'a mindámo tímén-anonda miwí túwí'o mósá maráamba á'a mimbéyámbá kwémayaawe. ³⁻⁴ óísambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kesí kwaási suwánaavo sé'a kwaásimo ímo máyaiyanka'a túwa'naa oro. mirámó ombá kentivo aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna kawé'-mékámá timíníye Ísu siráíye.

*Áánútumpa'a námúnaa kwésen-kwasai.**Árúku 11:2-4*

⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo sentembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa aamoí umásinkaigwae-imayaa ésa mono'-náúmpá'á mésa kwaásimo tóyo on-áyámpá'á mésa námúnaa kwésewe. árai'a simátíme'a sé'a miwímó mirámó kwéon-anonda miwí túwí'o mósá kwémaraamba mimbéyámbá kwémayaawe. ⁶ miwí mirá kwéovo Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kentí naaúmpa'a keináraware su'mai umé'a kentivombó ímo ane'ó awánaraawaimpa'a námúnaa síyana aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna iséna kawé'á umái túwa'naa íníye. ⁷ Áánútumpa'a námúnaa sénááomba úwoi-ainkaamba íma simái tavisénaaowe. Áánútuna aambó ímo kwáráawai sésa tavisimái-ainta senanayá súwa'naa íníye sésa úwoi-ainkaamba simái kwétavisevo ⁸ íma mirá oró. kentivombó Áánútumpa'o mirám-baaran-aintave'o kwéaisaa-e'o súwa'naa íníyemo síyamba á'a awánaraimba póna túwa'naa íníye. ⁹ Áánútumpa'o aai sénááomba maará sé'a kentáásivoo kwíyómpa'a máyaandawai óne. enáwí'a usáyaaitarain-awita mósá kwémaraumne. ¹⁰ kentáará'á kawááuwoya kwésune. kwíyómpakewaimo embó arááímo tainí'o ontembá súwa'naa inatá póta marapátá máyaundawaiya embó arááímo tainíta ónaumne. ¹¹ ívé'a kentáási toóntá simiyó. ¹² kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaanaya miráumaiya kentáási sáwí-imayaa maisiyuwaaó. ¹³ sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyambo e súwa'naa íníyone. Sáátáánigo kentáá tatoraivo se kárákwiyiniyone. [ená kwaásimo kawááúmae kwéiyonana ená asirayámbá kwaikwai'a úmae kwéiyisana enáwí'a anómba úmae kwéiyimba árir-aimban-íye.] mirán-áimbá Áánútuwe seró.

¹⁴ sáwí'o umátínkaraamba ímo anondámo sáwí'o é'o ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba túwa'naa ena maitiyuwánívo ¹⁵ sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye Ísu siráíye.

toómbó auweson-kwásái.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútumpa'o námúnaawe su'mai sé'a toómbá kwéawesomba asósói-kwaasimo ontembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa sésa kawé'á ésa toómbá kwéawesowe sígwáe sésa toómbó ímo naanten-tóí'á ma'mái kwémaewe. árai'a simátíme'a sé'a miwítí meékámá miwí túwí'a mósá kwémaraambeyamba á'a mairáawe. ¹⁷ miwí ésa mirá kwéovo keinárawa'a toómbá kwéawesomba tóí'a kwisuké'a ti'nóntáu paasá tumái kawé'á úmaraiyasa ¹⁸ kwaási tuwánésa toómbá kwéawesowe íma síyana kentivo tuwánéna kawé'-mékámá timíníye. kentivon-ane'ó ímo awánaawai aúpá'ó ombá awánaiwai kawé'-mékámá timíníye Ísu siráíye.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasái.

Árúku 12:33-34

¹⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna marapá'ó máyáamba sáwívar-oisamba íma máráaro. maráíyan-oisamba avíyaraamba káínana kwaígo náínana atún-káínasa mindámbá sáwí'a umásuwesa umóyámbá mayánááovo sáwívar-oisamba íma maré'a ²⁰ kawe'-má'yái mayáiyana kentí kawe-tántáá'á kwíyómpa'a kwéniye. kwíyómpa'a kwáyáimba avíyaraamba íma káínana kwaígo íma náínana atú íma káínasa kwaási íma umóyámbá mayáiyana úwoi kwéniye. ²¹ marapá'ó kentí óisambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óisambo kwáyainanamo éna kwíyóm-patavena tinkániye Ísu siráiyé.

túranko kentí imáyáavimbo sámó kwégain-kwasai.

Árúku 11:34-36

²² Ísu mináimbá simásuwena séna túranko kentí imáyáavimbo sámó kaí-yántáá'án-iyé. túrankomo kawe'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa sámá kánívo ²³ túrankomo ímo kawe'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa tunkwiniye. marapá-tántáaré su'mai imáyáamo íyanamo éna keinárawapimbo sámó kaí-yántáá'ó ímo kwénamo éna tuní-yántáákó anómbo umái kwéniye Ísu siráiyé.

óntantavena Áánútuntavena siráin-kwasai.

Árúku 16:13

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayái kwé-mayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayái kawe'á umái maésa moóráwaina mayái sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayái íma mayánááowe Ísu siráiyé.

máyáantavai íma anón-imayaa oró-kwásái.

Árúku 12:22-31

²⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna mináimbá imáyáa é'a simátíme'a sé'a máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-iyé. unáánkwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iyé. ²⁶ numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánívo kentivo kwíyómpakewai miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a kemá kwaási numaómbá usáyaaítaraamba póna kentí toómbó éna tímíniye. ²⁷ keinárawa'o anón-imayaamo é'o é'a maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátááka'a ménaaowe.

²⁸ unáánkwátói ónááontave'a íma anón-imayaa é'a kwaigwandáánk'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unáánkwátói makáivo ²⁹ simátíme'a sé'a naaóvá'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoiyé konaariríyé makówai úwasa kwaási awánésa kawe'án-iyé sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawe'an-iyé kwésewe. ³⁰ uvá'á konaarirí-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáiyé. umá íma kwaíkwaí'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisúwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáiyé. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátói tímínívo keinárawa'a Áánútuntave'a íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-iyé ímo seráámbá kwésewe. ³¹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. ³² Áánútu aambó ímo kwaráawai toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o e'a puwónááontavena kentivo imáyáa éna kwétimivo imáyáa íma anón-imayaa kwé'e'a ³³ Áánútumo kwená kwaásimo kawááintave'a aiva'á imáyáa é'a kwembó arááímo tainí'o

kwéontave'a imáyáa é'a mirámó owaná mintántáá'á kwétimiye. ³⁴ ayunkáwe aaváyaawe paárinin-tantaatave'a íma anón-imayaa íyana tirunkó umbaí táino. ívé'a kwáyáin-tantaatave'a imáyáa é'a aaváyaamo paárinin-tantaa'a awáné'a imáyáa é'a moórá-tawai moórá-tawaimo paárinin-tantaa'o awánaantemba imáyáa oró Ísu siráiyé.

7

íma sáwí-aimba simátíméro-kwasai.

Árúku 6:37-38,41-42

¹ Ísu mináimbá simásuwena séna tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye siyanamó éna Áánútu kentáváigwárá'á mirá sínívo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. ² kawer-áimbá kwésimatime'a sáwí-aimba kwésimatime'a íyantavena Áánútu kembá mirá íníye. tíménteni'a umái Áánútu miráumai timíníye. ³ kentúrampimba irarumbá kwáyáisa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáiyé kwésevo íma mirá seró. ⁴ kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. ⁵ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasino kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráiyé.

⁶ kawe-tántáá'ó iyánkómbó ímo áméntemba Áánútun-aai arááiraawaima íma simátíméro. simátimiyasamo ésa aká'áámba simátinkanaaowe. kawe-tántáá'ó póigombo ímo áméntemba Áánútun-aai íma sínkáiyé kwésewaima íma simátíméro. simátimiyanamó éna mináínkó úndáraamba tokwíníye.

Áánútumpa'a námúnaa kwéesen-kwasai.

Árúku 11:9-13

⁷ Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba áisaa úmae kwéiyiyana timíníye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyíyana Áánútu agaráátinkaniye. ⁸ áisaa íyanamo éna Áánútu timíníye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ⁹ keinárawa'a iyámpóigwara-kwaasi kentáánimbaa'o kisaamá simiyómó síya'o é'a íma óntan-amu'a timé'a kisaamá timénááowe. ¹⁰ noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma irankavayaambá timénááowe. ¹¹ ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawe-tántáá'á kwétimevo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwái póna áisaa íyawaimo éna kawe-tántáá'á timíníye.

¹² kembó tirááimo táinda-i'o umáimo kwétuwa'naa-íya'a miwí miráumai túwa'naa oro. mináimbó simátimunda Mósesi siráin-aiñe Áánútun-aai simátímakaawai siráanaine minkáér-áínkóná áámba kwésimatimune Ísu siráiyé.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Árúku 13:24

¹³ Ísu séna kaer-óntámá kwáyáisa'a sáwíyan-ontavimba usáveraaro. anón-ontama anón-ankona ontamán-íye. Áánútuna némpa'o maí'mai'o ónááon-ayampa'a minánón-ámpá'á kwégwesa sáwíva-kwaasi minóntávimbá kwégowe. ¹⁴ sáwíyan-ontama umbaí-áínkóná ontamán-íye. aúnái'o umáimo maí'mai'o ónááon-ayampa'a minúmbái-ámpá'á kwégwesa esimái-kwaasiye su'mai minóntámá avakáá-umai awánésa kwéusaveraawe Ísu siráiyé.

kampar-áimbá siráan-kwaasiti kwaasái.

Árúku 6:43-44, Árúku 13:25-27

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna évakarawai kampa'á simátimesa sésa Áánútun-aai simátimunda-kwaasi úne kwésewai miwí kárákwimai máéro. sipisípi-poigomo paru umáimo máíntemba miwí kampa-párú umái kwénaaombanivo kawer-ímáyáa sáwí'a kwéumatinkaan-kwaasin-owe. ¹⁶ miwítí áámbo awánanae'o é'a miwítí mayái awáné'a miwímó máyáawaina áámba awánaaro. tekómó éna íma áwí-yantaa'a iyánívo te'á iyáníye. ampaantarígoma avo'árén-aramba íma iyánívo ampaantarí-aramba iyáníye.

¹⁷ miráumai kawé-táigó kawer-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaiye. ¹⁸ kawé-táigó íma sáwí-aramba íyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá íyáísana ¹⁹ kawer-árámbó ímo íyain-taima ayáímai iravimbá kwéagaisuwaawe. ²⁰ miráumai minkámpá-kwáásítí mayái awáné'a miwítí ááimba miraráán-umai awánanaaowe.

²¹ kentávésa kesí Ísóigoman-iyé kwésewaigwara'a Áánútu íma mútú'a kárákwiniimba póna kesivo kwíyómpakewaimbo arááímo tainí'o kwéowairare su'mai kárákwiyiniye. ²² Áánútu amáparawai máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tíndara'a kentávésa sáwívarawai sésa Ísóigoo ená asirayándéí Áánútun-aaí simátímakaumne. ená asirayándéí kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyukaumne. ená asirayándéí ó'on-o'on-kawé'-mayai ímo awánaraam-bayai mairáumne sénááombanivo ²³ simátíme'a sé'a íma kesí kwaási é'a sáwí-mayai kwémayaan-kwaasin-ovo kóro kemá sénaumne Ísu siráíye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.

Árúku 6:47-49

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna kesáái isésa kwégwaraiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. kawer-ímáyáágwárá-kwáásí asirayán-dámbá ónái sésa mai'á u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáámba móru aimái naambá úmaraiyana ²⁵ aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. ²⁶ ánivo kesááimo isésamo ímo kawé'ó umáímo kwéisaiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. naambá ónái sésa íma mai'á ukésa íyamba nonáámááíra'a paáká'á úmakaiyana ²⁷ anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawisíyuwainana sáwí'a íniye Ísu siráíye.

²⁸ Ísu mináímbá simátímatuwowasa torupamáimo máyón-kwaasi isésa ²⁹ amáámbe sen-kwáásímó sentembá íma sívo anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavesa uráawe.

8

Ísu áumo karón-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

Mááka 1:40-44, Árúku 5:12-14

¹ táátavesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwívarawai ánaaemba kwárówana ² moórawai áumo karón-kwaasi Ísunopa'a téna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyone súwana ³ Ísu ayáámbe ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwíye súwana avekáámbe kawáúguwana ⁴ Ísu séna enáúra'o umánkaunda-aimba simátimenavo enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-má'yái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa úrakemba kawáúgwíye sénááowe Ísu siráíye.

Árómáani-kwayo'nakona kwaasái.

Árúku 7:1-10

⁵ Ísu mináímbá simásuwena Kápénéamu-naopa'a kúwana Árómáani-i-kwaasiti kawááná'á ména Ísunopa'a téna asiramái séna ⁶ anóndakoo kesí kwayó'ná'á naaúmpa'a ména anón-ai'a isaná áúwawaako íma úwauwa kwéisana máyáíye súwana ⁷ Ísu séna koasóvamankanaumne súwana ⁸ kwemá séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo kesí naaúmpa'a íyínda uwóví'a íniyompo ivátuwe aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváino. ⁹ kegwárá'á kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisa'á kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásíyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéivo úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayóná'á asóváino súwana ¹⁰ Ísu mináímbá iséna áátavena éna kwenánaembo kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna séna simátíme'a sé'a minkwáásí

Árómáani-kwaasigo kentávèna súwa'naa ií-ásíráyámbá tokáiyè kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áimbá kwésewe. ¹¹ simátímènda ísáaro. aaváúmó usaipakéné kumpéráipakene ó'on-o'on-ayampakene sáwívarawai tóyo ésa Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a mésa kentíkwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe toómbá nánááombanivo ¹² mindárau tísavutántambo uráawai miwí túma maé kwéiyesa sésa Áánútu kawááipata ménaumne kwésewai tí'maena túnkwi-ayampa'a tiyuwáínasa ivi'á kwétesa sáwí'a umái mésa túwááyaamba akévundanaaowe Ísu simátimèna ¹³ Árómáani i-kwaásítí kawáánátávèna séna emó kentávèmo séndantemba mirá onaná asóvanivo ená naaúmpa'a kwaaó súwana mitáwai kwená kwayó'ná'á asóvamagu-raiye.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.
Máaka 1:29-34, Áríku 4:38-41

¹⁴ Ísu Pítaana naaúmpa'a uména awánómbe Pítaa aísáankomba kokotámbe kwéankowana máyowana ¹⁵ ayáánka'a tátorowana minkókótámbe ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

¹⁶ toómbá tímúwasa enónka'a taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana aái séna taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa kóuwana tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye. ¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna Ísuntavena séna sí'o kwéimba asóvasinkena sí'o kwéimba ánásamasinkaraiye agaimaréna sirónka'a póna Ísu mirá uráiyè.

Ísun-ánaemba kwaránáe siráan-kwasai.
Áríku 9:57-60

¹⁸ moórá-tawai sáwívarawai tóyo ésa Ísuna egwaa'á máyówana tuwánéna kwená kwaásiyavena séna monkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwana ¹⁹ moóráwai amáámbe sún-kwaasigo téna séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana ²⁰ Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna emó sénda súnda-aimba imáyáa uwo. kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégwaumne súwana ²¹ moóráwai kwenánaemba kwakówai séna anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a enánaemba kwaránaumne súwana ²² Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá kesínaemba kwaraaó Ísu siráiyè.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.
Máaka 4:36-41, Áríku 8:22-25

²³ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kúmbe ²⁴ Ísu aún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁵ inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa Ísóigo puwúnavaíya súwa'naa uwo suwaná ²⁶ nóintavaíya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo séna usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyákaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁷ táá'a kówasa keáimbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámbe uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá maitíyukain-kwasai.
Máaka 5:1-17, Áríku 8:26-37

²⁸ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káriri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-sípívínkémbá ásávowasarai kae'nárai kwenópa'a tiráái. minkáé'nárai taraváá-kwámbá tirumpimbá máyowasarai kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a méсарai túwáávíte kwéuyasa kwaási inkaiséса minkáé'nárimo máyóyapa'a íma kwéguwasarai minkáé'nárai Ísunopa'a téсарai ²⁹ anónka'a sésarai Áánútu ááninkoo sínkami-kanaa íma tiráísasa sínkaminiyerai kwéteno suyasá ³⁰ egwaa'á sáwíva-poima méса umá kwénowasa ³¹ minkáé'nárai tirumpinkén-táráváá-kwántómbá Ísuntavesa séса si'mátuweyaamo e mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná ³² mirán-oro súwasa taraváá-kwántómbá minkáé'nárai tirumpinkémbá kárúwesa póí-tirumpimba kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaiséса nonkwaaúmpíntá kumpérómba putásowasa ³³ póíra'o tavíkówai awánéса avekáán-umai naaópa'a kwéса póígomo úne Ísumo minkáé'nárimo umátinkone mósimatim-besimati uwasá ³⁴ iséса koawánanae séса kumbá koawánéса Ísuntavesa séса maambárává'á ivá siyuwéya kóaaо siráawe.

9

Ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Máaka 2:1-12, Árúku 5:17-26

¹ suwaná Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisena kúmba kwená naaópa'a marapá'á ásávowasa ² évakarawai aísamaimo pukówaimba kwandaaivimbá maréса taagwiya'maéса téса Ísunopa'a máánkówana Ísu tuwánéна taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawé'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéна aísamaimo pukón-kwaasiyavena séна kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ³ amáámba sun-kwáási keáímbá séса Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo minkwáásígó Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye suwaná ⁴ Ísu miwítí imáyáа tuwánéна nóra séра mirá-sáwí-ímáyáа kwéoo. ⁵ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavenamo séнамо ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo éса áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánívo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavenamo séнамо usásine eyáárika'a kwaaó sínasamo éса áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ⁶ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séна aísamaimo pukón-kwaasiyavena séна usásinke ená kwandaaímá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ⁷ usásinena kwená naaópa'a kúwasa ⁸ máyówai Ísumo úmba awánéса táátavesa éса Áánútu áwí'a mósá maréса séса Áánútu minkwáásígómbá asirayámbá amísana póna mirá uráíye séса táátavesa éса tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Mátíyumba ááyarain-kwasai.

Máaka 2:13-17, Árúku 5:27-32

⁹ suwaná Ísu tuwéна kwéна awánómba moóráwai áwí'a Mátíyu táákísimo máyón-daumpa'a máyowana awánéна séна usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaemba kwa'maéна kúwasa ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Mátíyuna naaúmpa'a uméса toómbá nowasá sáwívarawai táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé mindáúmpá'á uméса nowasá ¹¹ amáán-kawaa-kwaasi awánéна Ísuna kwayó-kwáásíyávéса tísaa esa séса kentí anóndako nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásíyé toómbá kwénaíyo suwaná ¹² Ísu iséна séна sontaa-kwáásígó kawé'ó umáímó máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-íye. ¹³ mindáyave'a arupí umáímó máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímó máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréна séна Áánútu séна póímó tuvú'máímó agaimáímó símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aaíoi kwéune

siráimba mindáyave'a imáyáa é'a mirá kwéumpo mináínkóná ááimba isé'a mirán-oro Ísu siráiyé.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mááka 2:18-22, Áríku 5:33-39

¹⁴ súwasa Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásí Ísunopa'a tésa áisaa esa sésa keséya áamáan-kawaa-kwaasiye moórá-mora-tawai Áánútuntaveta imáyáa éta toómbá íma kwéneta námúnaawe su'mai kwéumpo ená kwayó-kwáásí íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra esa mirá kwéoo suwaná ¹⁵ Ísu séna moórawai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kautimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyíníntavena mináímbá siráiyé.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna ááeraan-ampantaamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááeraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íníye. ¹⁷ aúna-anda-aran-domba ááérasipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááeraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiníye. mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawana minándá-árán-dóné misípísípí-áúwárasí-anaveune kawe'á umái kwáyáiyé Ísu siráiyé.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.

Mááka 5:22-43, Áríku 8:41-56

¹⁸ Ísu mináímbá kwésimatimumba moórawai mono'-nánká'ó kárákwírowai téna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna séna kesiyáámumba kwéuwíwo tiré ane'á koyátorenana usásinaino súwana ¹⁹ Ísu usásinena kwená kwayó-kwáásíyé mindákóe kumbá ²⁰ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowana minínínkó Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátóí árááira'a koyátorena ²¹ imáyáa éna séna kwená unáánkwátóí árááira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye-imayaa éna koyátorowana ²² Ísu kwanténa awánéna séna kesímánaako áá'a íma kaíno. kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé séndá póna áí'a éránkáiyé súwana minkánáá kawe'á umái méraiye.

²³ kawe'á umái máyowana Ísu kwéna mono'-nánká'ó kárákwírowaina naambó kwáy-onka'a kwéna awánómba torupamáímo máyón-kwaasi uwíremba kwésesa anón-iví'a kwétowana Ísu tuwánéna ²⁴ séna máápa'a kúmóro. minárásígó íma pukáivo úwoi aúma kwaiguráiyé súwasa Ísuna awíráái suwaná ²⁵ Ísu ti'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowa minárásígó pukópa'a iyéna ayáánka'a tátorowana minárásígó usásinowana ²⁶ Ísumo ún-aimba kóyáwé uráiyé.

Ísu túramba kavíkóndarai kawe'á umátínkarain-kwasai.

²⁷ mináímbá kóyáwé úwana minkákémbá Ísu aampa'á kúmba kae'nárai túramba kavíkóndarai kwenánaaemba kwa'maésarai kwésarai anónka'a sésarai Tévína akúnándárakéwái ómpo arunkáí umásinkaaó suyaná ²⁸ kwégwena naaúmpa'a umáyowasarai minkáé'nárai kwesé umáyóyana Ísu tísaa ena séna kentávékai sékai súramba kanaán-umai kawe'á umásinkaniyewa kwéseyo Ísu súwasarai anóndakoo kanaán-umai mirá íníyone suyaná ²⁹ kentávékai miráyavekai áraire séyamba póna túramba kawe'á íno súwasarai ³⁰ túramba awánamai kawe'á uyaná Ísu asiramái simátimena séna kemó únda íma simátímékaiyo súwasarai ³¹ ivátuwesarai kwemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná kóyáwé uráiyé.

Ísu áama turuvíyán-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

³² minkáé'nárai kuyasá évakarawai moóráwaimba áí'maesa Ísunopa'a máánkara. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyontavena minkwáásígó íma aaí kwésuwasa áí'maesa

Ísunopa'a máánkówana ³³ Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aai súwasa sáwí-varawai awánésa táátavesa ésa sésa Ísareri-kwaasiya éta naaóvá'á mirám-báyái íma awáraundaya ívékwarata íma kwéawanaumne sumbánivo ³⁴ áamáán-kawaa-kwaasi sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á asirayámbá ámisana tokéna póna taraváá-kwámbá kwé-maitiyuwaiye siráawe.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

³⁵ Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena mono'-náúmpimpá'á uména Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba áséi-aimba simátíma'maena iyéna ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkariye.

³⁶ Ísu mirá kwéuwasa sáwívarawaimo tóyo umbá tuwánéna séna sipisípira'o ímo kárákwiraiwaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáímo nááóntemba mirá owasá íma túwa'naa úmae kwénaaowasa sáwí'a kwéowe séna arumbá umátinkena ³⁷ kwaásima Áánútumpa'a tígwaé-imayaa éna kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimái-kwaasi máyáamba pó'a ³⁸ kígaugona avowámpa'a námúnaa síyana mayái-kwáásí ti'maráínasa mintómbá akaránááowe Ísu siráíye.

10

Ísu kwená kwaási mayáír'á ti'mákain-kwasai.

Mááka 3:13-19, 6:7-13, Áríku 6:12-16, 9:1-5

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkai-asirayamba tímakaiye.

² asirayámbá tiména kwená mayáír'á ti'maréna séna kesí aantá-kwaasin-owe súwai túwí'a moórawai áwí'a Sáímoniye séna aúna-kwi'a tamáména Pítaawe séna moórawai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moórawai Sépéti ááninko áwí'a Yémési moórawai Yémési áváko áwí'a Yóni moórawai ³ Vírípi moórawai áwí'a Pátóromu moórawai áwí'a Tómaási moórawai áwí'a Mátíyu kwemá táákísi mayówai moórawai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moórawai áwí'a Tátiyasi ⁴ moórawai áwí'a Sáímoni kwemá Árómaani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráíwai moórawai áwí'a Yútási Isakérióti kwemá naaénba Ísumba kwená namuro-kwáásír'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísuna kwayó-kwáásímán-owe.

⁵ Ísu minkwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi ti'maréna séna kosimátíma'mae nááóro. ó'onkaa-kwaasiti naaópimpare Sámériyaa-kwaasiti naaópimpare íma naaé'a ⁶ kentí kwaási Ísareri-kwaasiti naaópimpa'a nááóro. sipisípira'o ímo kárákwiraiwaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáímo nááóntemba Ísareri-kwaasi mirámó kwéomba ⁷ kosimátíma'sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááimba ááimba kwéasaiye kosimátí'mae nááóro. ⁸ tí'o in-kwáásí asóvamatinke'a púwón-kwaasi usásintinke'a túmo karáin-kwaasi túma kawe'á umátinke'a taraváá-kwámbá tirumpimbá máyáan-kwaasi maitiyúwáanasa kónááowe. mimbáyáígóna asirayámbá úwoi timúna'a íma óntamba meeyámbakaavo úwoi kawe'á umátínkáaro. ⁹ aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. óntamba íma unáámpimbá áítumae'a kwé'a ¹⁰ toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai-anaamba íma maimaé'a kwé'a tááúmba íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. túwa'naa ónááowai kárákwiyonaaovo évaka-tantaa'o íma maimaé'a úwoi koró.

¹¹ Áánútun-aaí simátiménaaontave'a moórá-naopa'o kwíyamba keinárawa'o naambó timíndawaimba avakáá é'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹² moórá-naumpa'a iyíyamba máyaiyan-kwaasiyave'a sé'a kawe'á umái máéro síyasa ¹³ keinárawa'o kárákwiyiyanyamo éna Áánútu kawe'á umátinkanivo ímo kárákwiyiyanyamo éna Áánútu keinárawa'o su'mai

kawe'á umátinkaniye. ¹⁴ moórá-naopa'o kwíyamba naambó ímo timésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáෙන්tenkaani'a oró. mindáúmpará'i. mindáópara'iyo. tuwé'a koró. ¹⁵ simátíménda ísáaro. Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba naaóvá'ó Sótómu-naopare Kómóraa-naopare méraan-kwaasi sáwí'o uráantavena sáwí-meyamba timíniye. keinárawa'o tínaaembo umátimenaakon-kwaasi sáwí-meyamba timíniye. minkwáásíyóntí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiyeti sáwí-meyankomba usáyaaaitaniye Ísu siráíye.

sáwí'a umátinkanaaon-kwasai.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna simátíménda ísáaro. sipisípimo kwisanamó áwááisaantemo in-íyánkómó intenkaámbó on-kwáásívimbá ti'maránaumne. kawerímáyáágwará-kwáásíráámbá umái mé'a sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma anondá sáwí'a é'a paru umái máero. ¹⁷ kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáásí keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótkesa aaivimbá maitinkésa mono'-náúmpá'á mótkesa túwíruku'nesa ¹⁸ kentáv'é'o asiramáímo máyáantavesa táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mátkesa aaivimbá maitinkáíya'a miwí kesáái simátíme'a ó'onkaa-kwaasiyonte kesáái simátimenaaoe. ¹⁹⁻²⁰ aaimó simátínkénka'a nórán-aina sénaumno-imayaa íma anómbe é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo kentivon-amankó sénááon-aimba úwoi tááka tinkáína'a sénááowe.

²¹ évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáímo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvwowima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. ²² kentáv'é'o asiramáímo máyáantavesa tíyamba umátinkesa mirámó kwéomba ímo ivátuwesamo kentávésamo asiramáímo méwai Áánútu kawepá'á métinkaniye.

²³ moórá-naopa'o méwasamo sáwí'o umátinkewa'o é'a tiyuwé'a isaaisé'a ó'on-daopa'a koró. simátíménda ísáaro. Ísareri-kwaasiti naaó'-nao'a simátíma'mae kwénaaiyana mimbáyái íma ánásaraindara'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai moórágwara'a kumónaumne. ²⁴ ívé-kwaasigo kwéagaraarankaiwaimba íma kwéusayaaítaiye. mayái-kwáásígó kwená anón-kwaasi íma kwéusayaaítaiye. ²⁵ ívé-kwaasigo agaráárankainda-kwaasigomo índantemba íniye. mayái-kwáásígó kwená anón-kwaasigomo índantemba íniye. miráumai kemá anóndako únasa simái sáwí'a umásinkesa sésa taraváá-kwántóntí kawáánákó áwí'a Píyésepu iyémá kwésewe. mirá kwéseмба pósa kesí kwaási simái ávááraumai sáwí'a umátinkanaaowe Ísu siráíye.

²⁶ Ísu simásuwena séna mináimbá imáyáa é'a kwaási-taaroí íma inkaisé'a máero. aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. mindáyave'a kwaási-taaroí íma inkáíséro. ²⁷ aúpá'ó simátíménda avora'á simátíméro. keinárawa'o simátíménda-aimba sáwíva-kwaasimo torupenká'á simátíméro. ²⁸ tínkamiya'o puwónááon-kwaasi-taaroí íma inkáíséro. miwí kentimambá íma tínkambai ánásanaaovo Áánútun-aaroíye su'mai inkáíséro. kwemó éna sáwí-marupa'o iramó kwégaindava'a túgwarare timankwáraré tuwáinasa ménaaowe. ²⁹ maarán-áimbá imáyáa oro. sáwíyan-dumama téntékaandumama kae'-númámá sáwíyan-ontankakemba siyáánkai-toyaaraamba kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama kárákwirena ímo kanaán-iye sínanamo éna íma puwéna marapá'á kumínívo ³⁰⁻³¹ sáwíva'-numama Áánútu aúranka'a íma anón-tantaa'anivo kwaási anón-tantaa'a owaná póna kárákwirena amápa-tantaa'a kwéawanena kenti'nótáugwara'a kwétaampamai kwéawanaivo íma táá'a kaíno Ísu siráíye.

Ísu áwí'a avorató sénaunda-kwasai.
Árúku 12:8-9

³² Ísu mináimbá simásuwena séna amáparawai túranka'a kentávésa sésa kesí anóndakoman-iyé síyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ³³ ánívo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sínaaemba umátimenaumne Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna kentávé'a maarán-ímáyáá íma oró. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena marapá'á kunkáiyé. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taaínka'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa évakarawai aaisambá sénááowe. ³⁵ ívékwara aánogwara'a kesáaiyavesa maará ónááowe. avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníyē. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníyē. anáávúkowe ó'on-o'on-imayaa óyááoiyē. ³⁶ moóráwai kwenamáárawi kwená namuro-kwáásiráámbá umái ónááowe. kesáaiyavesa miráumai miwítí ímáyáá taaínka'a ónááowe Ísu siráiyé.

³⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna kesí kwaási-i'a ónáé síyawai aiva'á tinóvowiye táánimbaare tiyáámúmbaare tirumbá timésa naaémba kembá tirumbá símémba uwóví'an-owe. ³⁸ kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesí kwaási-i'a iyawaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á íma maimaésa sínaaemba kwaránááomba uwóví'a ónááowe. ³⁹ tirááimo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávésa ímáyáá ésa tirááimo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

⁴⁰ Ísu mináimbá simásuwena séna ti'maráandawai kentáái isáiyawai kesááigwara'a isánááowe. kesáái isáiyawai si'mákaiwain-aagwara'a isánááowe. ⁴¹ Áánútun-aai simátimindawai évakarawaitopa'a kwínasa sésa Áánútun-aai kwésimatimendawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima kwésimatimiwaimba Áánútu kawé'-mékámémbá aména kwéisaiyawaigwara'a mirám-béyámémbá timíníyē. arupí umái máyáiwai évakarawaitopa'a kwínasa sésa arupí umái máyaandawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima arupí umái máyainda-kwaasigomba Áánútu kawé'-mékámémbá aména kwéisaiyawaigwara'a mirám-béyámémbá timíníyē. ⁴² kesí kwaási awánésa sésa úwoisan-kwaasi ímbánivo Ísuna kwaási-i'a uráimba pó'a áwa'naa ónáé sésa sáwíyan-tantaa'a nombá amíyana Áánútu kawé'-mékámémbá timíníyē Ísu siráiyé.

11

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Árúku 7:18-35

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mináyáátáár-áimbá simátímatuwena mimbárává'á tuwéna ó'on-o'on-daopa'a kwenáái kosimátíma'mae kwégwena kwená kawer-ámémbá agaráátínkaraiyē.

² agaráátinkowana Yóni ándá-naumpa'a máyonka'a Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti ún-aimba iséna kwená kwayó-kwáásí ti'marówasarai Ísunopa'a tésarai ³ áísaa esarai sésarai kumíníyonemo sirááwaiya'ono. á'owawa ónómpo kumíníwaina amu'maránaumno suyaná ⁴ Ísu séna tayauwerékai isááyamba awánááyamba Yónimba kosimámekai sékai ⁵ túrumba kavíkáiwai túrumba awánamai kawé'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana tísamaima pukáiwai kawé'á umái tísamaima kwéetaawana túma karáiwai kawé'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna ⁶ kentávéna íma kaer-ímáyáá iyawai tirunkó kawé'á kwéiyē siyē Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááiyē.

⁷ Yónina kwayó'nákai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánaraao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáásí Yónima iyé-ímáyáá uráao. Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asirayán-kwáásímán-iyē. ⁸ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao.

ímanivo mirán-kwáásí kawer-únánkwátóigwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwé-maewe. ⁹ nóran-imayaa kwéera koawánarao. Áánútun-ai kwéswai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé Áánútun-ai kwéswaiman-iyé. árai'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútun-ai siráawai usáyaaitaraiye. ¹⁰ Áánútun-ai aúváivimba Yónin-ai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwiyíniye siráiyé

agaimaréna siráimba Yónintavena siráiyé. ¹¹ simátiménda ísáaro. Yóni nombá pétinkaraiwaina mayáígó amápa-kwaasiti mayáígómbá usáyaaitaisana Áánútu kawé'á umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawé'á umátinkaniye. ¹² Yóni nombá pétinkaraiwai Áánútun-ai simátimindayavena ááimba ásárainkakemba ívékwará'a évakarawai Áánútu kawááipa'a íyóvo sésa aambá itánáe sésa anóm-bayai máyáawasa évakarawai aamoí ésa Áánútu kenká'á kawááinkwae kwésewe. ¹³ naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowaiye Mósesiye Áánútu kwená kwaásimo kawááinimba paáriniiye-aimba suwaná naaémba Yóni paáruraiye. ¹⁴ naaóvá'á Íráiyaa maémáiwai ókwara'a paáriniiye-aimba suwa'á mináímbó siráanaintave'a áraire sewa'á kemá sé'a Íráiyaantavesamo siráamba Yónintavesa siráawe kwésunda mináíntávé'a áraire seró. ¹⁵ kwéisaawai ísámai kawé'á oro Ísu siráiyé.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena moórá-ainkwara'a simátiména séna ívé'a máyáan-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. mirán-kwáásirááni'a kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa aávéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi tááyesa imá tiré'a taseró. ¹⁷ moórá-iyá súna'a íma táásá uráawe. ivi'á taan-iyá súna'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói uráantemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe. ¹⁸ Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai toónkwárá'á íma kwénaisasa kwentávésa sésa taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-iyé kwésewe. ¹⁹ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donte toónté námae íyíwaima póna táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásítí kwaásiman-iyé kwésewe. ánívo Áánútu simátimakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáimán-iyé kwésewe Ísu siráiyé.

íma aai ísaraan-kwasai.
Árúku 10:13-15

²⁰ moórá-mora-tawai Ísu naaó'-nao'a kawé'-má'yáí ímo awánaraam-bayai mayówasa awánésa sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'o ímo tuntávéna Ísu asiramái séna ²¹ keinárawa'a Kórasini-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. naaóvá'ó Táyyaa-naopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawaivimbo kawé'-má'yáí ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ²² mindáyave'a simátiménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Táyyaa-naopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawimeyamba timíníye. ²³ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe. naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasivimbo kawé'-má'yáí ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai túwówana póna Áánútu mindáó'a íma ánásasuwowana ívé'a úwoi kwáyáisino. ²⁴ mindáyave'a simátiménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Sótómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí

sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaítaya-sawí-meyamba timíniye Ísu siráiyé.

kesópa'a teró siráin-kwasai.

Árúku 10:21-22

²⁵ minkánáá Ísu Áánútuntavena séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárák-wiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáásí íma simátíme úwoi-kwaasi simátíme ²⁶ mirámó íyávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu Áánútuntavena siráiyé.

²⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna sí-makaiye. amáparawai kesí ááimba íma suwánaraavo kemá kesivo ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma awánaraavo kesivombá pó'a keyáá kwená ááimba awánaraumne. kesivoná ááimba simátímenae únda-kwaasi kanaán-umai kesivona ááimba kwéawanaawe.

²⁸ kentí mayái umbai-máyái kwémayaawana kentópa'a umbai-yántáá'á kwáyáiwai kesópa'a tíya'a kentí imáyáa aúnái'a umátínkáana'a paru umái ménaaowe. ²⁹ kemá kesúma íma maé iyé'a paru umátinkaundawai úna'a pó'a kesí aambá kawe'á umái awáné'a kesáái taagwiavíya'a kentí imáyáa aúnái'a umátínkáana'a paru umái ménaaowe. ³⁰ kesááimo taagwiavónááomba íma umbái táínana timénaunda-mayai kawe'-máayímán-iye Ísu siráiyé.

12

Ísu savaatirár-áimbá siráin-kwasai.

Mááka 2:23-28, Árúku 6:1-5

¹ minkánááwímbá Yútaa-kwaasi agándaan-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé kígaúvimba úwítí-ton-kígaúvimba kwéguwana kwená kwayó-kwáásí táái tinkówasa úwítí-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ² amáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa tuwánaao. agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá kwéowe suwaná ³ Ísu séna naaóvá'ó Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana ⁴ Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máayái máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba aúváivinkemba awánaraawe. Áánútuntavesamo ísáimaimo póímo tuvú'máímo kwéagayaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mayái kwémaesa agándaan-kanaagwara'a mayái kwémayaawasa mirámó kwéontavesa íma aaí kwésimatinkesa sésa sáwí'a kwéowe íma kwésewe. ⁶ simátíme'a sé'a keinárawapimba kwémayaunda-mayaigo anóm-bono'-naumpa'o kwémayaambayaigomba usáyaaítaraivo agándaan-kanaa mono'-máayái-kwáásí mayái kwémayaantave'o ímo sáwí'o kwéowe senkákémbá kesí kwayó-kwáásíyávé'a sáwí'a kwéowe íma seró. ⁷ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna póímo tuvú'máímo agaimáímo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aamoi kwéune

siráimba mináínkóná ááimbo isé'o kwarékai ímo sáwí'o uráan-kwaasi aaivimbá íma maitínkáasino. ⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárák-wiraundawai úmpo agándai-kanaara'o kwaásimo mayái kwémayaamba kendéímán-iye Ísu siráiyé.

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.

Mááka 3:1-6, Árúku 6:6-11

⁹ Ísu mivá'á tuwéna mono'-náúmpá'á iyúwana ¹⁰ moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa aaivimbá mayankánáe sésa Ísumba áísaa esa sésa agándai-kanaama

mayái aambá áúmakaan-kanaama póna áí'o in-kwáásí asóvamankai-mayai mayáinda ámáamba araisíni. íya araisíniyo suwaná ¹¹ Ísu tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí sipisípi-poraa'o maipímbo pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááema mósá as-inánááo. owé á'a mirá ónááomba ¹² kwaásigo sipisípi-poigomba usáyaaitaraimba póna agándai-kanaa áí'o in-kwáásí asóvamankanimba kawé'á éna ámáamba íma araisíniye simátímatuwena ¹³ ayáamba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáamba árutuwaaó súwana ayáamba árutuwowana kawé'á umánkowana ó'on-ayaankaamba úwasa ¹⁴ ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpákémbá kumésa Ísumba nóraumaiya tu-vuwónaundaya'iyó sésa ámááyu-aimba siráawe.

Ísu Áánútuna mayái-kwáásígóná kwaasái.

¹⁵ ámááyu-aimba sun-táamá Ísu iséna mimbárává'á tuwówasa sáwívarawai kwená-naaemba kwárówana tí'o ún-kwaasi amápa'a asóvamatinkena ¹⁶ asiramái séna kemó umátinkaunda-aimba íma simátíméro siráiyé. ¹⁷ mirámó úmba naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya sirónka'a póna Ísu mirá uráiyé. Áísáya agaimaréna séna Áánútu séna

¹⁸ kwembá usásinankaraunana kesí mayái-kwáásí isa'á kwená imáyáa kwée'a aamoí kwéumanke'a aai senaná kesimankó kwesé máyainana ó'on-o'on-kwaasi amá-parawai kesí arupí-aimba simátimena ¹⁹ íma aaisambá tiyéna íma anónka'a séna naaópa'a kwénaaena íma anónka'a séna ²⁰ Áánútunopa'o ímo asiramáímo máyáan-kwaasi íma tiyuwéna kawé'á umátinkaniye. mirá úmae iyéna mayái maimaé iyéna íma ivátuwainana kesí arupí-ainko usáyaaitena kwáyainasa ²¹ ó'onkaa-kwaasi kwenáwí'a isésa sésa árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé sénááowe Áánútu siráiyé sirónka'a póna Ísu mirá uráiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mááka 3:20-30, Árúku 11:14-23, 12:10, Árúku 6:43-45

²² moóráwai maúmba kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna minkwáásígó íma aai kwésuwana aúrumba kavíkówasa áí'maesa Ísunopa'a máánkówana Ísu mayauwéna minkwáásígómbá kawé'á umánkowana kwemá aai súwana aúrumba awánówasa ²³ sáwívarawai táátavesa ésa sésa mindá'á Tévítin-andarakemba paáriniyemo siráawaiya'i. ó'owa'iyó suwasá ²⁴ ámáán-kawaa-kwaasi mináímbá isésa kampa'á sésa ímanivo taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

²⁵ suwaná Ísu miwí tááma iséna simátimena séna moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. moórá-naopara'i. moórá-akuna'i. usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáívakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. kentáv'é'o sembá Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiyemo kwéseмба ²⁷ ánivo Píyésepuna asirayámbá'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayámbá'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áímbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. ²⁸ ánivo kemá Áánútun-amankona asirayámbá'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaawe.

²⁹ moórá-aimba imáyáa oro. moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáímo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáindayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmankenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayániye.

³⁰ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásíráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamáí símémba moórá-mora umáguraawe.

³¹ mindáyave'a simátíménda ísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáníye. ³² kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwéna ívékwara naaénkwara'a íma maitiyuwáníye.

³³ kawé-táigó kawer-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaivo taaéramba awánésa kawé-táigón-aramban-íye. sáwí-taigon-aramban-íye kwésewe. ³⁴ iyánkó póigon-araa'an-owe. sáwíre su'mai on-kwáásí mé'a pó'a íma kanaán-umai kawer-áimbá kwésewe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe. ³⁵ kawé-kwáásí kawer-ímáyááwínkémbá kawé'-máyái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaavo sáwí-kwaasi é'a sáwí-aimba kwésewe.

³⁶ simátíménda ísáaro. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínínkanaa tínimba úwoi-aimbo ó'on-o'on-aimbo siráantavena tísaa íníye. ³⁷ kawer-áimbó sirén-kwaasiyavenamo éna arupí-kwaasiman-owe Áánútu séna sáwí-aimbo sirén-kwaasiyavenamo éna sáwí-kwaasiman-owe síníye Ísu siráíye.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mááka 8:12, Árúku 11:29-32

³⁸ súwasa évaka'a ámáán-kawaa-kwaasiye ámáamba sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa anóndakoo áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ³⁹ Ísu séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentávé'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwéseмба naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oro. ⁴⁰ naaóvá'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkwonamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kaumbo-táwai maipimbá ménaumne. ⁴¹ Yónaa kaumbotáwai anón-doyaako arumpimbá máyowana miín-kwituwówana minkákémbá Nínívaa-naopa'a Áánútun-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-mayai tuwésa Áánútun-aai ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaítaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínínkanaa tínimba Nínívaa-naopakenkwaasi keinárawa'a aavimbá maitinkésa sésa Yónaan-aai iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaítaraiwai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái íma isé'a sáwí-mayai íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe. ⁴² naaóvá'á kentíkwá'nára'a kárákwírowai áwí'a Sórómoni kawer-ímáyááwínkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aai koisánáe séna kwémena kuráíye. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaítaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínínkanaa tínimba minínínkó keinárawa'a aavimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Sórómonin-aai táisaraumpo Sórómonimba usáyaaítaraiwai kentópa'a máyowa'a kwenáái ísómbe íma ísámai kawé'á uráawe síníye Ísu siráíye.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Árúku 11:24-26

⁴³ Ísu mináimbá simásuwena séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávára ménaumno séna avakáá uwááena ⁴⁴ séna tayauweré'a kesí naambá kwaásigo arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena téna taawánimba mindánkómbá kankambá kwiyú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ⁴⁵ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai

anómba uráawai tí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méraiye. miráumai ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-mayai kwémaesa anómba sáwí'a úmaesa iyónááowe Ísu siráiyé.

*Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.
Mááka 3:31-35, Áríku 8:19-21*

⁴⁶ Ísu kwésimatimumba Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa aai simámeneaontavesa máápa'a máyówana ⁴⁷ moóráwai Ísuntavena séna enanówe enáúnava'maare aai simámeneaesa máápa'a máyáawe súwana ⁴⁸ Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna ⁴⁹ ayáándeí kwená kwayó-kwáásí agaráátinkena séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ⁵⁰ kesivo kwíyómpakewai siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráiyé.

13

*moóráwai ánáyumba tu'makáin-kwasai.
Mááka 4:1-20, Áríku 8:4-15*

¹ mitáwai Ísu naaúmpa'a tuwéna Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aai simátimindayavena úwasa ² sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimakaiye. ³ moórá-aimba simátiména séna moóráwai ánáyumba maimaéna kígauva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná amímá ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. ⁸ évakar-anayumba kawe'-márávimbá kunkwéna karuwéna anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba íyáísana évaka'a umaimái-aramba iráiyé. ⁹ kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa kwésimatiménda nóra séwa kwántámai-aimba kwésimatiméno suwaná ¹¹ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatiménda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo miwí imáyáa íma tímakaisasa kwéisaantave'a kwántámai-aimba kwésimatiméne. ¹² Áánútun-aaimo ísámaimo kawe'ó íyawai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isésa mirámó kwéiyana éna Áánútu túwa'naa ínasa amápar-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísámaimo kawe'ó ésa kampa'á sésa kawe'á umái kwéisaumne síyawaima tirumpinkémbá mináimbá maimayáínana íma kwéniye. ¹³ kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamái kawe'á kwéowe. mirámó kwéontave'a simátiménda kwántámai-aimba kwésimatiméne. ¹⁴ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya siráimba miwí mirá kwéowe. Áísáya séna

kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamái kawe'á kwéowe. ¹⁵ miwítí imáyáao umbái kwétaisana tááko aaimó isáíyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imaya maitiyuwé'a kawe'á umátinkausino

Áánútu siráiyé Áísáya agaimaréna siráimba Ísu siráiyé.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwéna séna simátiména sé'a keinárawa'a kawe'ó umáimo awánaamba Áánútu kawe'á kwéumatinkaiye. kawe'ó umáimo ísáamba Áánútu kawe'á kwéumatinkaiye. ¹⁷ simátiménda ísáaro. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaiye

arupí umái máyówaiye sáwíva-kwaasi keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu siráiyé.

¹⁸ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímatuwena séna moórawai ányumba tu'makáin-ainkona ááimba súnnda ísáaro. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa íma ísámai kawé'á kwéowana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. minkwáásí aampa'á kunkwáyáin-anayunkaamba kwéowe. ²⁰ ányumbo óntankwara-maravimbo kúmimba maarán-ááimbán-iyé. Áánútun-ai isésa aamoí ombánivo ²¹ íma tirumpimbá táto'mai kawé'á owasá Áánútun-aaiyavesa umbai-yántáarí'a umátinkaantavesa Áánútun-ai ivátukaawe. ²² ányumbo karaampimbó kúmimba maarán-ááimbán-iyé. Áánútun-ai ísáámbanivo marapár-úmbái-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óisan-imayaama úmae kwénaesa mirán-ímáyááó Áánútun-ai kááta-suweisasa íma Áánútuna mayáí kwémayaawe. ²³ ányumbo kawé'-márávimbó kúmimba maarán-ááimbán-iyé. Áánútun-ai isésa tirumpimbá táto'mai kawé'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayáí kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaítamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

sáwí-anayumba u'makáin-kwasai.

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaain-aimba maarán-ááimbán-iyé. moórawai kwená kígauva'a kawer-ánáyumbá áwí'a úwítianayumba u'makáisana ²⁵ moórá-no'waamba amááraawigwara'a tuún-kwaiguráawana namuro-kwáásígó téna arambó ímo íyáí-uwitiraan-anayumba sáwí-anayumba avuvumpimpá'á u'makáisana ²⁶ úwítí anón-éna arambá íyáísana úwítiraan-damai u'makáiwai anón-isasá ²⁷ mayáí-kwáásí awánésa kígauvo avowánópa'a tésa sésa kawer-ánáyumbá u'makáandavimba úwítiraan-damai náávakena mimpímbá kwáyáivo sewaná ²⁸ séna namuro-kwáásígó mau'makáiyé sisasá áísaa esa sésa táúyuwanaumne sewaná ²⁹ séna ímanivo úwítí táúyuwaavainivo túwéwana ³⁰ kwáyainana naaémba úwítí karepáina'a toómbó akaránááowaiyave'a senasá misáwí-úwítiráán-damáí táúmai asááumai íramá kwégaindava'a tuwésa úwítí úramba áká'mai kesí toón-dáúmpá'á maránááowe Ísu siráiyé.

taaérankona kwaasái.

Mááka 4:30-34, Áríku 13:18-21

³¹⁻³² Ísu maarán-áínkwárá'á simátiména séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaain-aimba maarán-ááimbán-iyé. moórawai sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba kígauva'a u'makáawana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráísana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiyé Ísu siráiyé.

³³ Ísu maarán-áínkwárá'á simátiména séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaain-aimba maarán-ááimbán-iyé. moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráántántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intorái-yántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna anón-kwéiyé Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu kwaásiyomba aái simátiménae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aine su'mai simátímakaiye. ³⁵ naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai sirónka'a póna Ísu mirá uráiyé. kwemá agaimaréna séna simátíménda kwántámai-aimba simátiménaumne. Áánútu maramá tarórurainka'a aúpá'ó kwáyom-bayaigon-ai ímo ísaraan-aimba simátiménaumne siráiyé agaimaréna siráimba Ísuntavena siráiyé.

sáwí-anayumba u'makáin-ainkona ááin-kwasai.

³⁶ Ísu mináímbá simátímatuwena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa namuro-kwáásígómó moóráwaina kígauva'o sáwí-anayumbo kwéu'maraiwaina ááimba simásimiyo suwaná ³⁷ Ísu séna kawer-ánáyúmbó u'makáiwaina ááimba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai úne. ³⁸ kígauгона ááimba maramán-iyé. kawer-ánáyúnkóná ááimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasiman-owe. sáwí-anayunkona ááimba Sáátáánigona kwaasiman-owe. ³⁹ namuro-kwáásígó sáwí-anayumba u'makáiwaina ááimba Sáátáánigon-iyé. toómbó akaránááon-kanaaona ááimba maramó ánásanin-kanaaman-iyé. toómbó akaránááowaina ááimba Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaiman-owe. ⁴⁰ námáímo áú'maimo iravímbó agaisuwánááontemba naaén-kanaamo tinda mirá ónááowe. ⁴¹ kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakemba ti'maráanasa kesí kwaásivinkemba sáwí-kwaasi ó'owima sáwí-imayaa tíméwasa sáwí-amba kwégwaraawai kuntúkúmai ⁴² iramó kwégaipa'a tiyuwáiyasa mésa ivi'á tésa túwááyaamba akévundarewasa ⁴³ arupí umái máyáawai Áánútu kentivo kawááipa'a mésa aa'ó kwégaintemba mirá ónááowe. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyé.

Áánútu kwaásimo kawááin-kwasai.

⁴⁴ Ísu maarán-áínkwárá'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-iyé. ó'oran-ontamba maravímbá utámarena ména pukáísana moóráwai téna taawánéna aamoí éna káátamarena mimbárámá meeyámbá ínintavena kwená óísamba maimái tímatuwena óntamba mairéna mimbárámá komeyán-éna minó'órán-óntámbó ásámakaamba mairáiyé.

⁴⁵ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-iyé. moóráwai ameriyáamba meeyámbaraindayavena naaó'-nao'a kwénaaena ⁴⁶ awánáinda moóráwai ó'oran-ameriyaamba makáinana awánéna kwená óísamba maimái kwétimena óntamba mairéna minó'órán-ámériyáámbá komeyán-umai kwémayaiye.

⁴⁷ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-iyé. kwasen-únánkáámbá moóráwai nompímbá túwáísana ó'on-o'on-doyaa'a ⁴⁸ minúnámpímbá ógwitagwisana asináíndayavena umái kwéawanaisasa évakarawai áwa'naa umai asímbai áamááíva'a makésa kawé'-nóyáá'á unáámpímbá áitesa sáwí-noyaa'a ivá'á kwé-tuwaawe. ⁴⁹ naaén-kanaa tínimba mirá íníye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a kawé-kwáásívínkémbá sáwí-kwaasiyomba tí'mai ⁵⁰ iramó kwégaindava'a tuwáiyasa ivi'á tésa tí'o ínintavesa túwááyaamba akévundanaaowe simásuwena ⁵¹ kwená kwayó-kwáásíyávéna tísaa ena séna simátimunda-ainkona ááimba ára isaaó súwasa owé suwaná ⁵² Ísu simátimena séna ísáamba simátimunda-aimba simátíméro. moóráwai naankó avowá kwená naaúmpa'a ááéraan-tantaare aúna-yantaare kwáyáísana taaímbai kwená kwaási kwétimiye. mindánkó avowámó kwétimintemba miráumai ááéraam-bonor-aimpinkene Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimpinkene simátíméro Ísu siráiyé.

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mááka 6:1-6, Áríku 4:16-30

⁵³ Ísu mináímbá simátímatuwena mimbárává'á tuwéna ⁵⁴ kwenamáapa'a kumba miwítí mono'-náúmpá'á iyéna aaí simátimuwasa táátavesa ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áímbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámisana kawé'-má'yái ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ⁵⁵ kesáámó awánáúnda taainéí évakataantaa'o kwéiwai ááninkoman-iyé. Máriyaa áánimba éna Yémési Yósépi Sáímoni Yútási tuwaaómán-iyé. ⁵⁶ kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. ⁵⁷ maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináímbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana Ísu simátimena séna Áánútun-ai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵⁸ kesáámó úndanten-kwaasi póna íma súwa'naa íníye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé.

14

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.

Mááka 6:14-29, Áríku 3:19-20, Áríku 9:7-9

¹ minkánáá Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá iséna ² kwená mayái-kwáásíyávéna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwaiman-iyé. pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye sirái. ³⁻⁴ ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áúm-bakaawa mayááne simá-sima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándáva'a máánkarowana ⁵ Éróti Yónimba inkamónáe súmba kwaási-taaroí inkaiséna íma inkánkaiye. kwaási Yónintavesa sésa Áánútun-aaí simátímíwaiman-iyé suwaná Éróti séna Yónimba inkámónasa áwáá'a siyénaáowe séna íma inkaména máyowana ⁶ kwembó ánkaron-kanaamo túwana anón-tanomba kaumái sáwíva-kwaasi tímúwasa nowaná Erotíyasi ayáámúnko téna túranka'a araimá marówana Éróti aamoí umánkena ⁷ minárásígóntávéna séna nóin-tantaatavena ankáiya simásímína'a áméno. árai'a súnda pó'a sísaina'a áméno súwana ⁸ anówamba koáisaa ena súwana anówama aaí súwana Érótinopa'a téna séna Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ⁹ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áimbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwárá'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ¹⁰ moóráwaimba ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ¹¹ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ¹² Yónina kwayó-kwáásí iséna anómba komaimái utamánkesa Ísunopa'a tésa tasimámakaawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye Éróti siráiyé.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 6:31-44, Áríku 9:10-17, Yóni 6:1-13

¹³ Yóni puwómba kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámúwana iséna tuwéna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usámaaisena kwaásimo ímo máyaiyapata kónáe séna kúmba naaó'-naokewai mináimbá iséna marapá'á kóyo uwaná nompí-sípívímbá kwéna ¹⁴ marapá'á ásávomba misáwívá-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.

¹⁵ Ísu asóvamatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesa toómbá meeyámbaráaro suwaná ¹⁶ Ísu séna toóntáá'a íma kwíya'a toómbá tíméro súwasa ¹⁷ miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-íníye suwaná ¹⁸ Ísu maimaé másíméro séna ¹⁹ sáwíva-kwaasiyavena mara'á máéro séna éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa ²⁰⁻²¹ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mááka 6:45-52, Yóni 6:15-21

²² áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ²³ misáwívá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana no'wáamba aúkúwana Ísu kweyáá máyowasa ²⁴ kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avuvumpá'á máyówana maramá nénka'a kwáyowana anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa íma kumbá ²⁵ irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a túwasa ²⁶ non-avóvomayaapa'o kwénaaumba awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná ²⁷ Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne súwana ²⁸ Pítaa simáména séna emó Ísóigo úrambo éma sina'á non-avóvomayaapa'a emó máyaandava'a konó súwana ²⁹ Ísu séna kanaán-ivo tiyó súwana nompí-sípívínkémbá kunásávena non-avóvomayaapa'a Ísumo máyopa'a kúmba ³⁰ kawé'á umái kúmba anón-undamo toróntavena imáyáa éna inkaisúmba nompímbá kunávekora'nara kwéena anónka'a séna Ísóigoo kembá tátoraao súwana ³¹ Ísu avekáán-umai ayáámba árú'mai tátorena séna anón-undamo toráintavai sáwí-imayaa e kesí asirayántávémó ímo imáyáamo óndayavai kunáveraane. kesí asirayántávái íma kaer-ímáyáá uwo súwasarai ³² nompí-sípívimbá usámaaisewana anón-undao maivaiyówasa ³³ nompí-sípívimbá máyówai Ísuna imáyáa mósá marésa sésa árai'a Áánútu ááninko óne siráawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mááka 6:53-56

³⁴ árai'a Áánútu ááninko óne sésa kwaaúnóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá marapá'á ásávowasa ³⁵ mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóyo ésa ³⁶ sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiana tí'a étinkainkwae suwasá tátórówana tí'a étínkaraiye.

15

tíkwá'nái áamáamba siráan-kwasai.

Mááka 7:1-13

¹ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa sésa ² ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáá síkwá'nái áamáamba íma kwarésa tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ³ Ísu séna kentíkwá'námo simátímakaan-amaamba kwaré'a Áánútuna áamáamba kwéaraaisemba nóra éra mirá kwéoo. ⁴ Áánútu séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ánívo anóvowimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Áánútu siráivo ⁵ keinárawa'o siráamba moóráwai anóvowiyavena simátiména séna moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna anóvowima íma kwétuwa'naa-iye. mirámó ontávé'a kanaán-iye kwésewe. ⁶ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-aii tuwé'a kentíkwá'nái áamáamba kwégwaraawe. ⁷ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-aii simátí-makowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árair-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna

⁸ maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáiye.

⁹ kwaásiti áamáamba simái paárombanivo Áánútuna áamáamban-iye kampa'á sembá miraráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáá mósá kwémaraawe

Áánútu siráiyé Áísáya simái agaimakáiyé Ísu siráiyé.

kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwasái.

Mááka 7:14-23

¹⁰ Ísu mináímbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'á oró. ¹¹ máápakén-tantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áínkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye siráiyé.

¹² súwasa Ísuna kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa áamáan-kawaa-kwaasi emó simátimenda-aimba isésa áwáá'a aeésa kayoráamba íya isaánó suwaná ¹³ Ísu séna kesivo kwíyómpakewai ímo u'makáin-anayumbo éna táúyuwaniye. ¹⁴ áamáan-kawaa-kwaasi tááyave'a íma anón-imayaa oró. miwí ímo aambó awánaakakemba tóikakemba kampa'á simátimesa sésa aambá agaráátinkanaumne kwésewe. moóra aúgavitawai moóra aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai maipímbá koyuvánkoyaaoye súwana ¹⁵ Pítaa séna kwántámai-aimbo simátimenda-ainkona áaimba simásimiyo súwana ¹⁶ Ísu séna kenkwará'á íma táako pééi kwésisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawe'á uráawe. ¹⁷ máápakentantaa'o naawái tindáámpá'á kunáyúsúgwiniwo ¹⁸ aaimó kwésemba tirumpinkén-ímáyááo éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ tirumpin-ímáyáávinkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa kampar-áimbá simátinkesa simái sáwí'a umátinkesa ²⁰ mirásáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááo kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.

Mááka 7:24-30

²¹ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba ²² mináyámpákén-ínínkó íma Yútaa-inimba póna Kénááni-ininko Ísunopa'a téna anónka'a séna anóndakoo Tévítin-andarakewai arumbá umásinkaao. taraváá-kwámbá kesiyáámúnko arumpimbá máyáísana sáwí'a umái máyáiyé súwana ²³ Ísu iséna íma aái súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa asiramái sésa ai'mátuwaao. aasiyaasí mirá siváínivo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútu si'mákaisa'a Ísareri-kwaasiye su'mai túwa'naa e'a Ísareri-kwaasimo sipisípi-poiraan-umaimo kóyáwé kwéowai kwétuwa'naa-une súwana ²⁵ minínínkó Ísun-aóka'a mara'á kumbaéna séna anóndako súwa'naa uwo súwana ²⁶ Ísu séna iyámpóítí toómbá maimái iyámbá tímúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo ²⁷ minínínkó séna anóndako árai'a sémpo iyánkó avowá owé sisaná toón-ayai takwémandaiye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iye sinaná kanaán-ína súwa'naa ínáyone súwana ²⁸ Ísu séna kentávái asiramái máyaanda-ininko séndá pó'a mirá ónaumne séna mitáwai ayáámúnkomba asóvamankaraiye.

Ísu sáwívarawai asóvatinkarain-kwasai.

²⁹ asóvamankena kúmba Káriri-kwaankon-awampa'a koukúmai omápa'a mara'á umáyowasa ³⁰ sáwíva-kwaasi kwemó máyopa'a kumbá tísamaimo tausokón-kwaasiye tiyáántámbo mavíkuron-kwaasiye túrambo kavíkón-kwaasiye aaimó ímo sun-kwáásiyé ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa kwenáísamaivimba mótkowana asóvatinkowasa ³¹ tísamaimo tausokón-kwaasi kawé'á uwasá tiyáántámbo mavíkuron-kwaasi kawé'á uwasá túrambo kavíkón-kwaasi kawé'á umái awánowasa aaimó ímo sun-kwáásí aái suwasá misáwívaráwái awánésa ávááraumai táá'a kówasa Ísareri-kwaasiti Ísóigo áwí'a mósá makáawe.

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 8:1-10

³² Áánútu áwí'a mósá marówana Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyowasa tuwaná séna maankwáásiyómbá kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ti'maráanasa miwítí naaó'-nao'a kónááombanivo aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainiye súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'a sáwíva-kwaasin-ovo náánkakenta toómbá maimáiya tíménaumno suwaná ³⁴ Ísu tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáiyó súwasa avakaeté kwáyáísana esimáinoyaakwara'a kwáyáiyé suwaná ³⁵ minkwáásiyóntávéna séna mara'á máéro séna ³⁶ avakaeté-tone noyááre maisokéna Áánútuntavena súwi séna mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásír'á tímúwasa minkwáásiyómbá tímúwasa ³⁷⁻³⁸ amáparawai

nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ³⁹ Ísu misáwívá-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisesa Mágátani-ayampa'a kuráawe.

16

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mááka 8:11-13, Áríku 12:54-56

¹ mivá'á Ísu máyowasa áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ² Ísu séna enáínka'o awánaamba aaváúmá naaerírí'a vaisa'á sé'a aaváyaavimba aa'á káníye sé'a ³ aaváyaavimba awánaamba ainánkó aaváúmá káátasuwaaisa'a sé'a ívé'a aa'á tíníye kwésewe. kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíníye kwéseмба mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútumo ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe. ⁴ ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentávé'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwéseмба naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. naaóvá'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kaumbo-táwai maipímbá ménaumne Ísu séna tiyuwéna kuráiyé.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi-i'a oró siráin-kwasai.

Mááka 8:14-21

⁵ tiyuwéna kúmba Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá marapá'á ásávesa kwená kwayó-kwáásí péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná ⁶ Ísu áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáa kwéena kwená kwayó-kwáásí simátimena séna intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáa é'a kentúma kárákwimai máéro súwasa ⁷ keáímbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma maimaéta túnanaya mirá kwésiye suwaná ⁸ Ísu keáímbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiyé-aimba kwéseo. kentávé'a íma sáwíyan-imayaa é'a anón-imayaa oró. ⁹ kanaán-umai toómbá timénaunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko pééi kwésiye. éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumi-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumi-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹¹ áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáa é'a pérétimo intóráin-tantaatave'a kentúma kárákwimai máéro-aimbo súnnda íma péréti-tontave'a kwésumpo nóra éra íma ísaraao súwana ¹² tááko pééi súwasa mináínkóná ááimba ísówana péréti-tontavena íma siráivo áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiye tááiyavena séna kárákwimai máéro siráiyé.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mááka 8:27-30, Áríku 9:18-21

¹³ Ísu Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba kwená kwayó-kwáásí tísaa ena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawaintavesa amáparawai kentávésa nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁴ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Íráiyama óne sewasá évakarawai naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Yéremaya óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaawavinkemba

moórawai óne kwésewe suwaná ¹⁵ Ísu séna keinárawa'a kentáv'é'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana ¹⁶ Sáimoni Pítaa séna Áánútumo usásinankaiwaima Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne. Áánútu asirayánkwáráwái ááninko óne Pítaa súwana ¹⁷ Ísu séna Sáimoni Yónaa ááninkoma ónana Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kesí ááinkona ááimba sénda kwaási íma simámévo kesivo kwíyómpakewai mináimbá embá simámísa isáánda póna Áánútu embá kawe'á kwéumankaiye. ¹⁸ simátíme'a sé'a enáwí'a Pítaawemo kwésemba mináwíwóná ááimba óntamban-iye. anón-ontanka'a kesí naankáámbá ónaunda mindánkáámbá kesí kwaási-i'a owaná púwón-asirayanko íma usáyaaitaniye. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaa'in-asirayamba áména marapá'ó máyaanda sáwí'o ombá aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áúmbakaiye. kawe'ó ombá ímo aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiyé simásuwena ²⁰ kwená kwayó-kwáásíyávéna asiramái séna Áánútumo usásinankaiwaima Yútaa-kwaasi kwésimu'maraawai úne-aimba íma simátíméro Ísu siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mááka 8:31-9:1, Árúku 9:22-27

²¹ minkánáa Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáásí simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a kondá Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé amáámba sen-kwáásíyé sí'a índai'a umásinkesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbotáwai maisúwáanana Áánútu usásinankaiye súwana ²² Pítaa áí'maena kweyááva'a máankena séna Ísóigoo mirán-áimbá sénavo Áánútu íma owé sínasa séndanteni'a íma umánkanaaowe súwana ²³ Ísu kwanténa Pítaantavena asiramái séna Sáatáánigo siyuwé kóaa. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésempo kesí aambá íma itaaó Ísu siráiyé.

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásí simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ²⁵ tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésamo puwésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁶ marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íniye. puwíyamba marapá'ó makáantantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátááka'a ménaaowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakewaiye kesivoná asirayánkwárá'á kumé'a amápa-kwaasimo úmae kwéiyomba imáyáa é'a miwítí meeyámbá timénaumne. ²⁸ arai'a simátíme'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a kemá kwaási úrandako kesí kwaásimo kwégawaaunda suwáné'a naaemba puwónááowe Ísu siráiyé.

17

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mááka 9:2-13, Árúku 9:28-36

¹ Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte kwenáváko Yóninte umái tí'maena omápa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa ² miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana óipakemba aaváúgómó inten-úwana kwená unáánkwátóirakemba sán-kena kwayání'a kówasa ³ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁴ Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo maanká'ó maúndaya kawe'á imbá póta emó sinataamó éta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéi éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe siráiyé.

⁵ mirá kwésunka'a ainánkó sán-kámaena kwayání'a kámae kuména kunkáátowana mináínámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa

kwéé'a ávááraumai aamoí umánkaumne. kwenáái ísáaro súwasa ⁶ kwená kwayó'nárau mináimbá ísésa marapá'á kumbésa táátavesa ésa tiyantámbá kwétowana ⁷ Ísu miwímó máyópa'a téna tine'á tátorena séna táá'a kaívó usásinaaro súwasa ⁸ awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúyana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaan-dara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa ¹⁰ kwená kwayó'nárau Ísumba áísaa esa sésa ámáámba sen-kwáásí Íráiyaa aiva'á paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáúndawaiya naaémba paáriniyemo sembá nóra sésa mináimbá kwéseo suwaná ¹¹ Ísu séna aiva'á Íráiyaa paáréna to'mayaa íniiye-aimba árar-aimban-iyé. ¹² simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a paárúwasa íma auyésa sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkesa mirá uráantemba kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba sáwí'a umásinkanaaowe súwana ¹³ tááko pééi súwasa Íráiyaa siráimba Yóni nombá pétinkaraiwaintavena siráiyé siráawe.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mááka 9:14-29, Áríku 9:37-42

¹⁴ simásuwesa omápakemba kúmúmba sáwíva-kwaasi torupamá máyówasa awánomba moórawai Ísunopa'a téna aísamaivimba kumbéna séna ¹⁵ anóndakoo kesáánimba arumbá umánkaao. sáwí'a umái ména tanaambá váguvagu kwéena aigaregó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana nompíné iravíné tanaambá kwévamae kwénaaisa'a ¹⁶ ená kwayó-kwáásí máyáapa'a máankaunasa íma kanaán-umai kawé'a umánkaraawe súwana ¹⁷ Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaama isa'á kentáv'e'a íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya'i kesé ménaumpo enáánimba áí'mae tiyó súwana áí'maena túwana ¹⁸ Ísu taraváá-kwántáv'éna séna auwé kóaaó súwana arumpinkémbá auwéna kóúwana miníyámpóí kawé'a umánkowana kawé'a umái méraiye.

¹⁹ kawé'a umánkowasa naaémbo Ísu kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí tésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁰ Ísu séna Áánútuntave'o mayauwáníyemo sé'o asiramáímo máyáankakai mayauwáísino. árai'a simátíme'a sé'a moóra-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba ma'makáísana áruma kwikéna anón-tainambo kwéiyintemba kesé aráápamai sáwíyanka'a mé'a naaémba anóni'a umái aráápamai mé'a omátave'o sé'o kítímae ór-ayampa'a kóaaomo síyanamo éna mirá íniiye. [²¹ Ísu mináimbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayáí amápa'a kanaán-umai mayánááontavena siráiyé.]

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mááka 9:30-32, Áríku 9:43-45

²² Ísu kwená kwayó-kwáásí Káríri-ayampa'a torupamá máyówana Ísu simátimena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa ²³ sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisúwáanana usásisinkaniye súwana miwí tirunkó umbái taráiyé.

táákísi-ontamba tukáan-kwasai.

²⁴ tirunkó umbái tówasa Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Kápénéamu-naopa'a kumbá anóm-bono'-nankontavesa táákísi-ontamba kwémayaawai Pítaanopa'a tésa sésa ená anóndako anóm-bono'-nankontavena táákísi-ontamba kwétuwai. íya kwétuwaiyo suwaná ²⁵ Pítaa séna kwétuwaiye simásuwena naaúmpa'a iyúwana táákísin-aimbo ímo sirónka'a Ísu Pítaamba áísaa ena séna Sáímoniyo marapákén-ánón-kwáásí timááraawitopakemba táákísi-ontamba maésa ó'onkaatopakemba maésawa kwéompo nóran-imayaamo kwéemo e simásimiyo súwana ²⁶ Pítaa séna táákísi-ontamba ó'onkaatopakemba mairáawe súwana Ísu séna miráumai Áánútuna kwaasiya póta

anóm-bono'-nankona táákísi-ontamba íma tuwánaundayaanivo ²⁷ áwáá'a sevái póta úwoi tuwánaundayaanivo nonkwaaúmpá'á kuré ánda túwénana kumína aiva'ó torénda-noyaa'a mairé óipimbo óntambo kwáyaina maimaé minóntándéi esáváiyé kentáváiyé táákísi móuwo Ísu súwana mirá uráiyé.

18

nááwa kwéusayaitaiyo siráan-kwasai.

Mááka 9:33-37, Árukú 9:46-48

¹ mitáwai Ísuna kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba nááwa usáyaaitesa anón-kwaasi-i'a kwéoo suwaná ² Ísu moóra-iyampoi ááyowana túwana avumpimbá aránkena ³ séna árai'a simá-time'a sé'a sen-ímáyáámó ímo tuwé'o iyámpóímo ímo usáyaaítanae-imayaamo on-tembó keinárawa'a mirán-ímáyáámó ímo íyanamo éna Áánútu kenká'á íma kawááiniye. ⁴ miníyámpóígó tísamaivimbo máintemba mirámó kwéowai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba kwéusayaitaawe. ⁵ kentávésa imáyáa kwéesa iyámpóí áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mááka 9:42-48, Árukú 17:1-2

⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááiyavenamo árairemo sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavesamo áraire kwésewaima kampar-áimbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawaima sáwí-meyamba anómba timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-iyé. ⁷ marapá'á máyáanka'a kesáái tuwésa sáwí-ampa'a kónááontavena ó'on-o'on-tantaako kwétavisiye. mirá-sáwí-tántáákó kwaíkwai'a kwéimba pósa sáwí-ambo ó'owimo agaráátínkáawai sáwí-meyamba mayánááowe. ⁸ tiyáánkowa'i. tísamaigowa'i. sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moóra-tiyaana'i. moóra-tisamaiya'i. arátúwáaro. kae-tíyááná'i. kae-tísámáiyá'i. kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-iyé. ⁹ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moóra-turamba pítuwaaro. kae-túrándéimo awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-iyé Ísu siráiyé.

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Árukú 15:3-7

¹⁰ Ísu séna úwoi-kwaasiyave'a úwoisamban-owe íma sé'a kárákwiyoro. Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwírá'á kárákwiraawai kesivo kwíyómpakewaina eg-waa'á mésa miwí táái kwésimamevo kárákwiyoro Ísu siráiyé.

[¹¹ Ísu mináimbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyave'a tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáandayave'a kunkáumne.] ¹² sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisípira'a kárákwiraisana moóra-sipisipi áúyokwisana misáwíwá-sípísípímó umó kwénaamba tiyuwéna moórámo áúyokwimba koavakáá eémena ¹³ awánénamo imbá aamoí kwéena séna kesí sipisípi áúyokwimba áíkaumne séna mimbóráwáíná aamoí anómba éna sáwíva-sipisipi ímo áúyokombo úwoimo máyáawaiti aamoí sáwíyanka'a kwéiyé. ¹⁴ sipisípira'o kárákwiyowaimo áúyokwi-sipisipiyavenamo arunkómó umbaimó taintembá kentivo kwíyómpakewai kwená aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyavena arunkó umbái kwétaiye Ísu siráiyé.

kentí kwaási sáwí'a umátínkáan-kwasai.

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna ená kwaási Áánútuna kwaásigomo embó sáwí'o umánkainamo e kwempá'á mináíntávái kosimámínana kwewé su'mai máyaindara'a kosimámínana enáái isénamo arupí umánkainamo ékai kwesé esé kawé'á umái máékaiyo. ¹⁶ enáái ímo isáínamo e moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á simámiyo. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna moóráwaimba aavimbá mayankánae séna mináimbá ísarewai kaerá'i. kaumbowá'i. tí'maena mátinkena áísaa umai isáníye siráimba mindáyavena ená kwaási enáái isáníntavena moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á mé'a simámiyana kentáái isáino. ¹⁷ ánívo ímo isáínamo e Áánútuna kwaási torupamátinke enáái simátímínasa mésa simámiyana kwemó miwí tááimo ímo isáínamo e imáyáa e se Áánútuna aambó ímo kwáráan-kwaasiraamba éna táákísi-umoyan-kwaasiraamba kwéiye siyó Ísu siráiyé.

¹⁸ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a marapá'ó máyáanka'a sáwí'o ombá aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áúmbakaiye. kawé'ó ombá ímo aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiyé Ísu siráiyé.

¹⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-aimba simátíménda ísáaro. marapá'ó máyáanka'a kae-kwáásígóráímó moórá-aintavesaraimo mimbórá-ímáyáámó ésaraimo kesivo kwíyómpakewaimo áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ²⁰ kaumbo-káé-kwaasi kentávésa imáyáa ésa torupamáí máyáamba túwa'naa ónaundayave'a miwíse ménaumne Ísu siráiyé.

²¹ Ísu mináimbá súwana Pítaa Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesí kwaási sáwí'o umásínkáva'o kwéiyomba mindáyave'a nóraumai-tawai íma aavimbá mayankéra íma imáyáa éra ivátuwanaumno. avakaeté-tawaima sáwí'a umásínkáimba íma aavimbá mayanké'a íma imáyáa é'a ivátuwaunda pó'a moórá-tawaimo sáwí'o umásinkaindara'a aavimbá íya mayankéra. íya imáyáa éra. ivátuwanaumno súwana ²² Ísu séna íma avakaeté-tawaiye su'mainivo úwoi mirá úmae iyuwó Ísu siráiyé.

óntamba ámakaintavai íma ivátuwao siráin-kwasai.

²³ Ísu séna sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa é'a ivátuwaaromo súnda maarán-íyávé'a sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawáain-aimba maarán-áimbán-íye. moórá anón-kwaasigo kwená mayái-kwáási óntamba kwááyu tímakena ²⁴ tísaa ónáe kwéimba anón-ontamba 10,000,000 ontamba kwááyu ámakaiwaimba moóráwai áí'maena móaminkwae séna íyísana ²⁵ íma móamintavena óntan-anavo séna kwembá airé'a awainínkómbá airé'a kwená iyámpóiyé kwená póiyé kwená óísane maimaé'a ó'on-kwaasiti mayái mayáníntave'a miwí kwétime'a óntamba maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba umái másíméro sisaná ²⁶ kwená mayái-kwáásígó aísamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a amápa'a améno sisaná ²⁷ kwená anón-kwaasigo arumbá umánkena séna kanaán-ivo kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwao sisaná ²⁸ mayái-kwáásígó máápa'a kuména moórá mayái-kwáásígómbá awánéna sáwíyan-ontamba 100 ontamba ámakaiwaimba awánéna amósamba kumbapaména anónka'a séna kwááyumo ámakaunda-ontamba avekáámbá simiyó sisaná ²⁹ kwenáísamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a améno sisaná ³⁰ íma iséna áí'maena ándáva'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba símínasa ayúránkáaro sisasá ³¹ mayái-kwáásíyómbá awánéna tirumbá umánkesa miwítí anón-kwaasira'a kosimáméwana ³² anón-kwaasigo iséna kwená mayái-kwáásígó sáwívar-ontamba 10,000,000 ontamba mairáiwaimba ááyaisana tisaná séna sáwí-mayai-kwaasi óne. kentávái arumbá umásinkaaó séndayave'a mirá é'a anón-ontamba kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwe íma simiyó sé'a ³³ sirumbó umánkaraundantemba moórá-mayai-kwaasigomba arumbá umánkááraamba sáwí'a óne séna ³⁴ arumbá anómba sáwí'a umánkena ándáva'o kárákwiraindakonka'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba amápa'a simína ayúránkáo sisaná ándáva'a ánkariye ³⁵ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kentí kwaásimo sáwí'o umátínkáambo ímo ivátuwe'o

imáyáamo úmae kwéiyianamo éna kesivo kwíyómpakewai kentí sáwí-mayai íma maitiyuwáníye. óntan-anavomo intembá kesivo mirá umátinkaniye Ísu siráiyé.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.
Mááka 10:1-12, Áríku 16:18

19

¹ Ísu mináyáátáár-áímbá simátímatuwena Káríri-ayampa'a tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápár-áyámpá'á komáyowasa ² sáwívarawai tóyo uwaná tí'o ún-kwaasi asóvataminkaraiye.

³ asóvataminkowasa áamáán-kawaa-kwaasi sésa Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo maanáintáváyá'i. ó'on-ó'on-aintavaiya'i. awainínkómbá kanaarará auwáníyo. mirámó énamo éna áamáán-aimba araaísini. íya araaísiniyo suwaná ⁴ Ísu séna naaóv'ó Mósesimo agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna Áánútu kwíyómba maramá taróruronka'a aaraigwára kwaaigwára'á taróruraiye. ⁵ tarórurena séna aaraigwára kwaaigwára'á tatóruraundayavesa tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe Áánútu siráiyé. ⁶ mindáyavesa awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbá ésa mimbórá'i'a kwéowe. Áánútu aarai-kwaai moórá'i'a umátinkaraintavesa íma tasáero Ísu súwasa ⁷ miwí sésa naaóv'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúvávimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráiyé. nóra séna mirán-áímbá siráiyó suwaná ⁸ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aaí íma ísóntavena mindáyavena Mósesi minámáámbá siráimbanivo Áánútu kwíyómba maramá taróruronka'a íma mirá siráiyé. ⁹ simátime'a sé'a moóráwaimo awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaikó ó'on-aintavena ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu mináímbá simásuwena máyowasa kwená kwayó-kwáásí sésa aaraimó kwémayaamba sénda-aimba kwáyáinka'a pósa mirá kwéovo ímo aaraimó maésamo úwoimo kwémaemba kawé'á kwéowe suwaná ¹¹ Ísu séna amáparawai sen-áímbá íma kawé'á umái ísáawasa aaraimó ímo mayánááontavesa Áánútu asirayámbá tímakawai mináímbá kwéisaawe. ¹² évakarawai moórá-mora-aintavesa íma aaraí máyáawasa évakarawai tinóvowi sáwí-kwaasi tínkaraawai aaraí íma máyáawasa évakarawai túmo sáwí'o umátínkaraawai aaraí íma máyáawasa évakarawai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba ísésa Áánútuntavesa imáyáa ésa aaraí íma kwémayaawe. kanaán-umai mirá ónaumnemo kwésewai mináímbá isánááowe Ísu siráiyé.

Ísu iyámpói kawé'á umátínkarain-kwasai.
Mááka 10:13-16, Áríku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawé'á umátinkena Áánútumpa'a námúnaa sínkwáe sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáásí sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu simátimena séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpóimó kesópa'o tentembá Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miráráán-umai kwégawaaimba iyámpóimo kesópa'o tí-amba íma ítátinkaaro séna ¹⁵ miníyámpóirá'á ayáamba tátorena túwa'náa umai námúnaa simásuwena tíyukaiye.

óísankwara-kwaasigona kwasái.
Mááka 10:17-31, Áríku 18:18-30

¹⁶ tiyuwówana moóráwai ívé-kwaasigo Ísunopa'a téna séna anóndakoo nóran-kawera umáíya aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumnó súwana ¹⁷ Ísu séna nóra se kawé'-má'yá'yáváyá sísaa oónó. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawé'ná'án-íye. aúnaí'a úmai maí'mai'a ónáe sémo e Áánútuna áamáamba kawé'á umái kwaraaó súwana ¹⁸ mindákó áísaa ena séna nóin-amaana kwaránaumnó súwana Ísu séna tínkamiyasamo

puwónááoni'a íma uwó. íma aarai-úmóyámbá uwó. íma umóyámbá mayaaó. kamparáímbá íma simátinkaaó. ¹⁹ kentinóvowi túwí'a anómbe uwó. esávái-ímáyáámó óndantemba ená kwaásiti imáyáagwara'a uwó. miráumai-amaamba kwaraaó Ísu súwana ²⁰ mindákó séna minámáámbá kwa'maé'a kwéiyumpo nóran-amaankona íma kawe'á kwéuno súwana ²¹ Ísu séna amápa-tantaa'o kanaamó émo e ená náaindaamba ó'onkwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráíye.

²³ kúwana Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna árai'a simátime'a sé'a sáwívaroisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaásimo kawááipa'a kwíyamba umbái táníye. ²⁴ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívaroisamba makén-kwaasi Áánútumo kawááipa'a kosinó Ísu súwasa ²⁵ kwená kwayó-kwáásí mináímbá iséna táátavesa ésa séna umbái taintávésa nóran-kwaasiya Áánútumo kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁶ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáínéí íma meéyámbarésa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiye súwana ²⁷ Pítáa séna isaaó. kentáásí amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumpo nórambeyana mayánaumno súwana ²⁸ Ísu séna árai'a simátime'a sé'a Áánútu amápa-tantaa'a aúnaí'a úmaraindara'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ságayankwarawai mé'a kárákwiyona'a keinárawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kesínaaemba kwégwaraawai Ísareri-kwaasi mayáiyávé'a tísaa ónááowe. Ísareri sísamaivakemba kae'á kumbaimái tínkaraiwai-andarakewai tísaa ónááowe. ²⁹ kentávésa imáyáa ésa Áánútun-aaí kosimátimenaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maí'a ónááowe. ³⁰ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráíye.

20

ándá-aran-kigauva'-mayai-kwaasiti kwaasái.

¹ Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moóráwai ándá-aran-kigaugo avowámá kesí mayái mayáígwáe séna ááéma usásinkena kwaási tivakáá-umai tuwánéna ² séna kesí mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno sisasá owé sewaná tí'maena kwená ándá-aran-kigauva'a móitinkaisasa mayái kwémayaawana ³ usá aaváyaavimba ókwara'a mayái mayáígwáe séna mayáímó mayánáe sésamo torupamáímo máyáapa'a kwéna tuwánéna ⁴ séna kesí mayái kwémaewa'a arupí-meyamba tíméno sisasá ⁵ owé sésa mimbáyái kwémayaawana kwáyá'wái mirán-umai ókwara'a kwétirena eénáínka'a ókwara'a kwétirena ⁶ mayái ánásanaaon-kanaa sáwíyanka'a kwétisana mayáímó mayánáe sésamo torupamáímo máyáapa'a kwéna évakarawai tuwánéna séna nóra éra úwoi máyáao sisasá ⁷ sésa íma moórá-kwaasigo kesí mayái máyáaro siráawata máyaumne sewaná tiré'a kesí ándá-aran-kigauva'a mayái máyáaro sisasá mirá uráawe.

⁸ mirá owaná eénáínka'a kigaugo avowámá mayái-kwáásír'ó kárákwiraiwaintavena séna mayái-kwáásí tááyare miwítí meéyámbá tímé naaémbo tiráawai aiva'á tímé aiva'ó tiráawai naaémba timiyó sisaná ⁹ iséna mirá éna mayái ánásainiye kwéinka'a tiráawai moórá-tawai-mayaigona óntamba tíména miráumai tímatuwena ¹⁰ ááéma aaváyaavimba tiráawaiti meéyámbá tíménáe kwéisasa miwí imáyáa ésa kentáásí meéyámbá

anómban-iye kwésewana moórá-tawai-mayaigona óntamba tímísasa ¹¹ maimaésa kígaugo avowámá í'ái simánkáawana ¹² miwívínkémbá moóráwai séna naaémba tiráan-kwaasi sáwíyam-bayai mairáavo kesáa aiva'á tiráundawaiya anón-a'a kwégaisata umisi-aráá'á méta anóm-bayai mairáundaya mimbórái'a umáíya meéyámbá símakaandaya nóra séwa kentáámó siméndantem-beyamba miwí tímakaano sisaná ¹³ kígaugo avowámá séna kesí kwaásiyo kemá sé'a kesí mayáí kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno súna'a owé sé'a mayáí mairáawa'a mindáyave'a íma sáwí-meyamba kwétimumpo ¹⁴ kentí meéyámbá maimaé'a koró. keinárawa'o tímúndantem-beyamba naaémbo tiráawai mirám-béyámbá timénáe'a kwéune. ¹⁵ kesí óntambo taaímbare'o kwétimunda mindá kendéimán-iye. sáwíyam-bayai mairáawai anón-ontamba kwétimuna'a ímo kayóráaraamba kwégayoraawe kígaugo avowámá siráíye Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna miráráán-umai Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a aiva'á kwégowai íyasa naaémbo kwégowaise mimbórái'a umái aasiyaasí aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.

Mááka 10:32-34, Áríku 18:31-33

¹⁷ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwena kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena ¹⁸ simátimena séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásíyé ámaámba sen-kwáásíyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa ¹⁹ sí'mai ó'onkaa-kwaasi tímíyasa kanaaráa'a kwésinkesa súwíruku'a nésa taaira'á sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-tawai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráíye.

kae'nárai tinówama Ísumba áísaa uráin-kwasai.

Mááka 10:35-45

²⁰ minkánáá Sépéti ááninkai tinówama tí'maena Ísunopa'a téna moórá-yantaatavena áísaa ínintavena anóndakoman-iye séna takívairowana ²¹ Ísu séna nóintavaiya sísaá ínáyewa kwéono súwana tinówa séna emó kawááindava'a kesááninkai usásintinke évarevar-akwampa'a tinkáníyone súwana ²² Ísu séna sénda-ainkona ááimba íma ísaraiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarárá kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoíyo súwasarai keirái kanaám-pókai náyauye suyaná ²³ Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoivo kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ²⁴ Ísuna kwayó-kwáásí siyáánkainarawa'a mináímbá isésa mináváráwai áwáá'a tíyúwana ²⁵ Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaítamai asirayán-áímbá simáti-simati kwéuwasa kwenkóyayi kwentáyai'a uráawe. ²⁶ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaítanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ²⁷ keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro. ²⁸ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayave'a puwónaumne Ísu siráíye.

Ísu túramba kavíkóndarai kawe'á umátinkarain-kwasai.

Mááka 10:46-52, Áríku 18:35-43

²⁹ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Yéríko-naopakemba kumbá sáwíva-kwaasi tí-naaemba kumbá ³⁰ kae'nárai túramba kavíkóndarai aanéiva'a mésarai Ísu kwétiye-aimba isésarai anónka'a sésarai Tévítin-andarakewai ómpo arunkái umásinkaaó suyasá ³¹ misáwíwá-kwáásí áwáá'a tiyésa sésa aaí séyavo suwasarái mináímbá ivátuwesarai ó'omba anónka'a sésarai anóndakoo Tévítin-andarakewai ómpo arunkái umásinkaaó kwésuyana ³² Ísu aampa'ó kúmba minká koména tísaa ena séna nóin-tantaara tirááímo

táinda-yantaa'a umátinkanaumno súwasarai ³³ anóndakoo súramba kawe'á umásinkaaosuyaná ³⁴ Ísu arumbá umátinkena ayáamba túranka'a tátorowasarai avekáámbá túramba kawe'á umái awánésarai Ísu ánaaemba kwa'mái kurááiyē.

21

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mááka 11:1-11, Árukú 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-noar-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-nao'a áwí'a Pétévasi-nao'a egwaa'á kwésa kwená kwayó-kwáásí kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai awáneyamba moórá-poigo áwí'a tónki ánda kwímaraawana áráákwara'a máyáivo koawánékai ándama iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránakomo tuwánénamo tísaa ínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé kosimámiyana séna ánivo áí'maekai kokaiyó síníyē Ísu siráiyē.

⁴ naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakowai siráintemba Ísu mirá uráiyē. Áánútun-aaí simátímakowai séna

⁵ Sáiyono-noapaken-kwaasiyavai simátime se kentí kawááná'á kentópa'a kwempa'á teémena tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako ayáá'maena kwétiyē simátimiyo siráiyē

agaimaréna Sáiyono-naoparemo siráimba Yérúsaremu-naopatavena siráiyē. mináímbá paáréna Ísu kae'nárai ti'marówasarai ⁶ Ísumo súntemba mirá ésarai ⁷ tónki-poi áráákwara'a áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóigó arósáánumpimba kwandaáí uwí'marówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiyē sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánama ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánaravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiyē Ísun-ánaaemba nááún-kwaasiyē anónkar-anonka'a sésa Tévítin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne. Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiyē. kwíyóm-pakewai kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹⁰ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúwasa isaaisésa tóyo kwéesa nááwa kwétiyo suwasá ¹¹ évakarawai sésa Ísu Áánútun-aaí simátímíwai Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakewaiman-iyē siráawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mááka 11:15-19, Árukú 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹² suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútuna naaúmpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavesa imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹³ simátimena séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesí naatavésa sésa Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-iyē kwésewe agaimaréna siráiyē. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiyē.

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a máyowasa túrambo kavíkwaiyē aiyayaambo tausokówaiyē kwenópa'a tuwaná asóvamatinkowasa ¹⁵ iyámpói mésa anónkar-anonka'a sésa Tévítin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne sumbá monokáwáá-kwáásiyé ámáámba sun-kwáásiyé isésa Ísumo ó'oran-kawe'-mayaimo mayómba awánésa tirumbá sáwí'a umánkesa ¹⁶ Ísuntavesa sésa iyámpóimo sáwí-aimbo kwésemba íya kwéisaano suwaná Ísu séna á'a kwéisaunda Áánútun-aaí aúváivimba agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áímbá séna túwa'naa óndayavesa pósa iyámpóiyē umarané enáwí'a mósá kwémarawe agaimaréna siráiyē Ísu simásuwena ¹⁷ tiyuwéna máápa'a kuména mindáópa'a tuwéna Pétáni-naopa'a kwéna mindó'wáámbá koméraiye.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mááka 11:12-14,20-24

¹⁸ Pétáni-naopa'a kogwáúmbe usásinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá Ísumba áái ankwána ¹⁹ moórá-taigo áwí'a víkima aankón-awampa'a kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómbe ánáwe su'mai kwáyowana mintáígóntávéna séna ená arambá íma iyáníyone súwana mintáímá aáyánkaraiye.

²⁰ mintái aáyánkwása Ísuna kwayó-kwáási awánésa táátavesa ésa tiyáámbe tóipimba aavésa sésa víki-tai ááema aáyánkagwiye suwaná ²¹ Ísu séna árai'a simátimé'a sé'a Áánútuntave'o ímo kaer-ímáyáámó é'o asirayán-ímáyáámó é'o é'a víki-taigontave'o súnanamo aáyánkaintemba kanaán-umai mirá é'a miráwé su'mai íma é'a maanómátávé'a sé'o íré mapámbai nompá'á kumuwómó síyanamo éna mirá íniye. ²² Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatave'a áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaniye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mááka 11:27-33, Árúku 20:1-8

²³ Ísu mináímbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna ásí-kwasai kwésimatimuwasa mono-kawáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁴ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísa on-áímbá simátimenaumne. ²⁵ ááema Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire sirááo síniye. ²⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa Áánútun-aai simásímakawai uráiyé kwésemba pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáímbá sésa ²⁷ Ísuntavesa sésa emó sísa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

moóráwai ááninkaiti kwaasái.

²⁸ Ísu mináímbá simásuwena séna simátíménda-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-íyámpói tínkaraiwai aivakéwáíntávéna séna kesááninkoo kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayaaó sisaná ²⁹ aivakéwái séna íma sínkáiyé séna ména moórá-imayaa éna mayái komáyáísana ³⁰ naaénkewaintavena séna kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayaaó sisaná owé simái ivátuwena íma mayái mairáiyé ³¹ Ísu simásuwena tísaa ena séna nááwa tivowán-áái kwéisaiyo súwasa aivakéwái avowán-áái kwéisaiye suwaná Ísu séna mináímbá imáyáa é'a simátíménda-aimba ísáaro. táákísi-umoyan-kwaasiye eénánk'á kwénaon-inine sáwí'a kwéon-kwaasin-owe kwésemanivo miwímá Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a ááema kwégovo keinárawa'ando. ³² Yóni nombá pétinkaraiwai téna kawer-ámbá agaráátinkowa'a kwenááiyave'a íma áraire siráavo táákísi-umoyan-kwaasiye eénánk'á kwénaon-inine Yónin-aaiyavesa áraire suwa'á keinárawa'a miwí tuwáné'a Yónin-aaiyave'a íma áraire sé'a kentí sáwí-imayaa íma tuwé'a Áánútunopa'a íma tiráawe Ísu siráiyé.

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mááka 12:1-12, Árúku 20:9-19

³³ Ísu mináímbá simásuwena séna moórá kwántámai-aimba simátíménda ísáaro. moóráwai anóm-baragwarawai ména óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba kígaura'o taviyí-námbá úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúr'á'o taviyíyawaimo é'a kesávái évakararamba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátiména ó'om-bapa'a komáyáísana

³⁴ arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komáyáaro séna kwená kwayó'nárawa'a ti'maráísasa minkígáúrá'ó tavíyéwaitopa'a tewasá ³⁵ táto'mai moóráwaimba tuvuwésa moóráwaimba tuvú'maraawana púwísasa moóráwaimba óntandei tuvuwésa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁶ aanávómá aiva'á kwená kwayó'nárawa'a évaka'a ti'maréna naaémba sáwívarawai ti'maráísasa tewasá minkígáúrá'ó tavíyéwai táto'mai aiva'ó uráantemba mirá ésa sáwí'a umátinkesa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁷ aanávómá ména naaémba séna kesááninkomba ai'maráanana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'maráísana tisasá ³⁸ minkígáúrá'ó tavíyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánáe sésa ³⁹ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntayuwesa tuvúwónana pukáíye. ⁴⁰ Ísu mináímbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá tínímba kígaura'o tavíyéwai nóra síníyo súwasa ⁴¹ miwí sésa misáwí-kwáásí tínkaminasa puwíyana ó'on-kwaasi kesí kígaura'a tavíyéro sínasa minkígáúrá'á tavíyésa arambó ávumo kain-kánáá tándantemba aanávómbá minarámbá aménááowe siráawe.

⁴² suwaná Ísu simátimena séna Áánútun-ai aúvávimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéíye sésa maisukáawe. aáo minóntánkó ávonkaaamba uráíye. mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráíye kwésune

agaimaréna siráíye. ⁴³ mináímbá imáyáa é'a simátimena sé'a Áánútu keinárawa'a Yútaa-kwaasiyavena maará séna kenká'á íma kawáá-ónaumne séna tiyuwéna ó'onkaa-kwaasiyavena kenká'á kawáá-ónaumne sínasa kwená mayái mayánááowe. [⁴⁴ minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu séna kwenááyavesamo ímo áraire síyawai imáyáa éna mináímbá siráíye.]

⁴⁵ Ísu súwasa mono-kawáá-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye isésa tááko pééi súwasa sésa moóráwai ááninkai kwaasáimo simbá kentááyávéna siyé sésa ándá-aran-kigaura'o tavíkáawaiyavenamo simbá kentááyávéna siyé sésa óntankowemo simbá kentááyávéna siyé sésa ⁴⁶ táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasi Ísuntavesa sésa Áánútun-ai simásímíwaiman-íye sun-kwáásí táároi inkaisésa Ísumba íma tátoresá ivátukaawe.

22

anón-tanomba kauráin-kwasai.

Árúku 14:16-24

¹ moórágwara'a Ísu aái simátimindayavena kwántámai-aimba simátimena séna ² Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-íye. moóráwai kárákwiraiwai ááninko aaraí mayáínintavena anón-tanomba kauvónáe séna ³ sáwíva-kwaasi tááyena séna aáo tanómba tamandaaró séna ména tanómba kaumaréna kwená mayái-kwáásí ti'maréna séna tamandaaró kosimátíméro sisasá mirá owasá ivátuwesa íma tewaná ⁴ ó'omba mayái-kwáásí ti'maréna séna tááyaraundawai kosimátimena sé'a toómbó naí kwéto'mayaa é'a purumakané naanté-póíyé tuvú'mái kwégauvumpo tamandaaró. kesááninko aaraí mayáindara'a tamandaaró. kosimátíméro séna ti'maráísasa mirá kosewasá ⁵ ivátuwesa íma tésa moóráwai kwená kígauva'a kówisana moóráwai óntambo kwémayaim-bayaiva'a kówisasa ⁶ évakarawai kárákwiraiwaina mayái-kwáásíyómbá táto'mai tínkamowasa púwónana ⁷ kárákwiraiwai áwáá'a séna kwená i-kwáásí ti'maráísasa miwí tínkamowasa púwónana miwítí naampimpá'á iramá agagaowaná kágwisana ⁸ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéna séna tanómba kauvé'a tááyaraundawai kesááninkona tanómba tamandaígómbá uwóví'an-owe. ⁹ aantáá'o kwaásimo torupamáimo máyáapa'a kotivakáá-umai ó'on-o'on-kwaasi tuwáné'a simátimiyasa tanómba tamandaaró sisasá ¹⁰ kwená mayái-kwáásí isésa

aampa'á kwénaesa kwaási tivakáá-umai tuwánésa sáwí-kwaasiye kawe-kwáásíyé torupamátinkesa tí'maesa tésa toómbó naí-náúmpá'á sisipáá uráawe.

¹¹ Yútaa-kwaasi aaraimó máyáanka'o ombá tanómbo nánáesamo ten-kwáásí on-tará'ó tewasá mayái-kwáásí kawer-únánkwátói tíméwasa urésa mindáúmpá'á umésa toómbá kwénaavo minúnánkwátóimo ímo urésamo ésa íma toómbá umandánááowe. toómbó naí-náúmpá'á sisipáá owaná kárákwiraiwai tuwánaimba moórawai íma kawer-únánkwátói uréna máyáísana awánéna ¹² séna nóra éwa kawer-únánkwátói íma uréwa iráano sisaná íma aai sisaná ¹³ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéna simátimena séna aiyayaanka'a asáaumi máápa'a tunkwi-ayampa'a aúwéwana ivi'á téna áí'o ín-dayavena áwáayaamba akévundaniye siráíye Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútu sáwíva-kwaasi tááyain-kwaasivinkemba évakarawaiye su'mai kwená kwaási-i'a kwéumatinkaiye siráíye.

táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.
Mááka 12:13-17, Árúku 20:20-26

¹⁵ Ísu súwasa áamáán-kawaa-kwaasi máápa'a kumbésa keáimbá sésa nóran-ainta áísaa onanayá sáwí-aimbo sínata aaivintá mayankánaumno sésa ¹⁶ miwí tínaaembo kwárón-kwaasiye Éróti amááraawiye ti'márówasa Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. ¹⁷ simáménda-ainta isaaó. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áróamáani-kamaani-kwaasiya tíménaum. íya tíménaumno. tíménaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí amáamba araaisénaundaya'iyompo nóran-imayaamo émo e simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu miwí tááma iséna imáyáa éna arumpimbá séna Áróamáani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba tíméromo senasamó ésa Yútaa-kwaasi áwáá'a sésa Áróamáani-kamaani-kwaasi sáwí'o umásínkáawaiya óntamba tíméro kwésiye sénááowe séna Áróamáani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba íma tíméromo senasamó ésa Áróamáani-kamaani-kwaasi áwáá'a sésa táákísi-ontamba íma tíméro kwésiye sésa aaivimbá maisínkánaáowe-imayaa éna áísaa un-kwáásíyávéna séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi pó'a kentáv'é'a sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésisaa-owe. ¹⁹ táákísi-ontamba moórá maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraankowana ²⁰ séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáíyo súwasa ²¹ miwí sésa Áróamáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáíye suwaná Ísu séna Áróamáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa ²² mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aai sésa auwésa kuráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.
Mááka 12:18-27, Árúku 20:27-40

²³ kuwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésen-kwaasi pósa mitáwai Ísunopa'a tésa ²⁴ sésa anóndakoo naaóv'á Mósesi séna moórawai aarai maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráíye. ²⁵ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai maanká'á avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aarai maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²⁶ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ²⁷ minínimbá naaémba pukáíye simásuwesa ²⁸ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna nááwa mayáníyo suwaná ²⁹ Ísu séna Áánútun-aaí aúvávimba agaimakón-aimba íma kawe'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ³⁰ pukémpinkemba usásinana kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aarai íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwa'á miráumai

aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³¹ kwaasi pukémpinkemba usásinanaomba simátíménda ísáaro. Áánútu simátímakomba aúváivimba agaimakón-aimba awánaraawe. ³² Áánútu Mósesintavena maarán-áimbá séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Áávaramune Áísakaane Yákoopone miwítí Áánútu úne siráiyé. Áánútu mináimbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa utamátínkaraambanivo mináimbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe Ísu súwasa ³³ kwesémo máyón-kwaasi isésa táátavesa ésa sésa ááin-kwasai kwésimasimiye siráawe.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mááka 12:28-31, Árúku 10:25-28

³⁴ suwaná Ísun-aago Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí táái usáyaaítomba ámáán-kawaa-kwaasi isésa torupamáí mésa ³⁵ miwívínkémbá moóráwai ámáámba kawé'á umái ísarowai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe séna áísaa ena séna ³⁶ anóndakoo Áánútuna ámáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyo súwana ³⁷ Ísu séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné

kentí imáyáawe kentimané áméro

agaimaréna siráiyé. ³⁸ minamáámhá aivar-ámáámhá isaná ³⁹ miwá ánaaenken-amaamba anón-amaamba maarán-ámáámhá-iye. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró

agaimaréna siráiyé. ⁴⁰ minkáér-ámáánkó ávonkaamba uráísana Mósesimo ó'on-amaambo siráine Áánútun-aaí simátímakowai siráan-amaane megwí-megwiraamba éna kaer-ámáánkó ávonkaamba uráínka'a tagwéaraapaiye Ísu siráiyé.

Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.

Mááka 12:35-37, Árúku 20:41-44

⁴¹ súwasa ámáán-kawaa-kwaasi torupamáí máyówana Ísu miwí tísaa ena séna

⁴² Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti nááwan-andaraken-kwaasiya'iyo súwasa kentáásíkwá'ná Tévitin-andaraken-kwaasiman-iye suwaná ⁴³ Ísu séna naaóvá'á Áánútun-amanko Tévitimba imáyáa amúwana Tévíti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iye siráimba ⁴⁴ monor-ímá agaimakón-aúvai-kwandaavimba Tévíti agaimarena séna

kesí Ísóigonatavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaítanasa miwí ánásanaaowe

Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráiyé. ⁴⁵ miráumai Tévíti Káráísitintavena séna kesí

Ísóigoman-iye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévitin-andaraken-kwaasiman-iyo Ísu súmba ⁴⁶ Káráísiti Tévitina Ísóigoma éna Tévitin-andaraken-kwaasigoman-iye súmbanivo miwí íma kanaán-umai aaí sésa táátavesa ésa minkánáárákémbá íma áísaa úmaesa iráawe.

23

ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámhá sun-kwáásíyé miwítí kwaasái.

Mááka 12:38-40, Árúku 11:39-44,47-52, Árúku 20:45-47

¹ Ísu torupamáí máyón-kwaasiye kwená kwayó-kwáásíyé simátimena séna ² Áánútu usásintinkaraisasa ámáámhá sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye Mósesi agaimakáin-aimba awánésa kwésimatimemba ³ isé'a kwáráaro. Mósesi siráin-amaamba miwí tóikakene su'mai sésa íma kwégwaraavo miwímó ontembá íma oró. ⁴ umbai-yántáá'ó asááú-makesamo túgwaata'mae'a korómó sésamo ímo túwa'naa ontembá miwí umbai-áimbá simátimesa íma túwa'naa ombá úwoi kwáráaro kwésewe. ⁵ miwí sésa kwaasi suwánésa anón-kwaasin-owe sígwáe sésa Mósesi siráin-amaamba agaimái anavéúmpimba makésa túwayaankare tiyáánkare asááúmaresa miwítí kwátói-araira'a ayáátááka'a taváákarara úmakesa naaópa'a avuvumpa'á kwénaeasa ⁶ tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa

⁷ kwaási suwánésa sésa anón-kwaasi monor-áímbá simátíméwain-owe sígwáe sésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaesa mirámó ontávésa aamoí kwéowe.

⁸ miwí mirá kwéombanivo íma mirá oró. keinárawatavesa anón-kwaasi monor-áímbá simátíméwai owémó síyambo é'a kímborawai anón-kwaasi isatá kwená kwaásiya mimbórái'a umáíya máyaumne seró. ⁹ keinárawapinkemba moóráwaintave'a anón-kwaasi kesivón-iye sevó. kentifó kwíyómpa'a máyáíye. ¹⁰ keinárawapinkemba moóráwaintave'a kentáára'a kárákwiraiwain-iye sevó. Áánútumo usásisinkaiwai keyáá keinárawaka'a kárákwiraundawai kemá úne. ¹¹ keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai keinárawati kwayó'-má'yái má'yáaro. ¹² kentúwí'o mósá maráiyawaima Áánútu úwoi-kwaasiraamba umátinkanivo kentúwí'o ímo mósá maráiyawaima Áánútu mósá tinkániye Ísu siráíye.

¹³ Ísu mináímbá simásuwena séna áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye simátíménda ísáaro. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-amba kwéitatinkaawe. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a íma kónáe sé'a kónáe kwéowaiti aambá kwéitatinkaawe.

[¹⁴ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a ketor-ínintí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémae'a kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sé'a kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mindáyave'a kárákwiyoro.]

¹⁵ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a simátimunda monor-áímbá kwaráígwáe sé'a tivakáá úmae'a anón-domba kóate'a némpa'a kwénaae'a tuwáné'a kentí sáwí-mayai agaráátínkáawasa miwítí sáwí-mayaigo kentí sáwí-mayaigomba usáyaaitaraimba pó'a mindáyave'a kárákwiyoro.

¹⁶ aambá íma kawe'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáráaromo kwésewai kárákwiyoro. keinárawa'o monor-áímbó sembá kampa'á simátíme'a sé'a anóm-bono'-nankon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánivo kawer-óntámbá áwí'a kóri-ontankon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe. ¹⁷ minkórí-óntánkó anóm-bono'-nankomba íma usáyaaitaraiwo mindáúmpá'ó kwénimba mindá kawe'án-iye. keinárawa'a monor-áíntávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áímbán-iye. ¹⁸ keinárawa'o monor-áímbó sembá kampa'á simátíme'a sé'a Áánútuntavesamo póímo tuvú'máímo agáyáan-taareigon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánivo mintááréírá'ó Áánútumbo kwéame-poigon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe. ¹⁹ Áánútumbo ámém-poigo mintááréígómbá íma kwéusayaaitaivo mintááréígó usáyaaitarena ámém-poi kawe'á kwéíye. keinárawa'a monor-áíntávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áímbán-iye. ²⁰ asirayán-áímbó sembá Áánútuntavesamo póímo tuvú'máímo agáyáan-taareigon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mintááréígón-ááigwara'a Áánútumbo kwéamem-poigon-aagwara'a kwésewe. ²¹ asirayán-áímbó sembá anóm-bono'-nankon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mindánkón-ááigwara Áánútu mindáúmpá'á máyáiwain-aagwara'a kwésewe. ²² kwíyónkon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa Áánútu mivá'á kárákwiraiwain-aagwara'a kwésewe.

²³ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. naaóvá'ó Mósesimo siráintemba kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawe'á kwé'e'a mirán-ámáámbá ísámai iyé'anivo Mósesimo siráin-amaamba anón-amaamba ivá'á tu'maré'a pó'a kwaási íma arupí umátinke'a tirumbá íma umátinke'a íma Áánútuntave'a asiramái-imayaa é'a mirá ontávé'a pó'a minánón-ámáántómbá ivá'á

tukáawe. ²⁴ aambá íma kawé'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáráaro kwéseмба sáwíyan-amaamba kwaré'a anón-amaamba tukáawe. mirámó ombá toóm-pímbá kankambá kwáyáisa'a kító-kankamba túkúyuwe'a anón-kankamba mindágwara'a kwénaantenkaan-kwaasin-owe.

²⁵ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. anavéúne táávere paákáré su'mai kwéseese owain-ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a pó'a kempímbá sáwíva-tantaa'a anómba kwáyáiyé. ²⁶ áamáán-kawaa-kwaasiyono. monor-áíntávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. anavéúne táávere andáámpa'o sese owanamó andáámpare paákáré kawé'ó kwéintemba kentí sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá umái máéro.

²⁷⁻²⁸ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpímbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaawe. kwaásimo maipímbó utámakesamo kanaagunémo owasá awánésamo sésamo kawé'á kwéowe sentembá keinárawa'a tuwánésa kawé-kwáásímán-owe sembánivo kentirumpímbá mirá-sáwí-yántáá'á kwáyáisa'a kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe.

²⁹ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kentíkwá'ná Áánútun-aaí simátímakowai tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéowe. arupí umái máyón-kwaasi tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéé'a ³⁰ sé'a miwí tisaavutantamba uráawai sé'a minkánáávimbó métaraiya kentáá síkwá'námo uráantemba íma miráyá uráusino kwésewe. ³¹ mirán-áímbó kwéseмба maarán-áímbá sé'a Áánútun-aaí simátímakowai tínkamesa mirá-sáwí'á uráawai tírááta úne kwése'a miwímó uráantemba mirá kwéowe. ³² kentíkwá'námo uráantemba mirámó kwéé'a ánásanaaowe.

³³ ánásanaaomba iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu keinárawa'a aaivimbá matinkáína'a sáwí-meyambo mayánááopa'a iramó kwégaipa'a tu'maá'námo ímo kwáyáipa'a kónááowe. ³⁴ miráumai kesáái simátimenaaowaiye agarátinkanaaowaiye kawer-ímáyáágwára-kwáásíyé ti'maráanasa keinárawapimba kwénaaiya'a évakarawai tínkamiyasa puwíya'a évakarawai taaira'á tínkamiyasa puwíya'a évakarawai kentí mono'-náúmpímpá'á taándéi tínkame'a moórá-mora-naopimpa'o kwénaaiya'o é'a ti'mátu'mae'a naaónááowe. ³⁵ mirámó íyana arupí-kwaasimo tínkamom-beyamba amáparawaiti meéyámbá kentópa'a tíniye. aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwai Pérekaya ááninko áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póímo tuvú'máímo agáyáan-onta-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'-mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpímbá Sékáraya umáyowasa tívúwana pukáiyé. ³⁶ minkáé-kwáásírátí avumpímbó agairáan-kwaasi tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe Ísu siráiyé.

*Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.
Árúku 13:34-35*

³⁷ Ísu mináímbá simátímatuwena Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aaí simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaaemba kwéumasimewe. ³⁸ ísáaro. Áánútu tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááowe. ³⁹ simátíme'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráiyé.

24

anóm-bono'-namba tawísí-áimbá siráin-kwasai.
Mááka 13:1-2, Áríku 21:5-6

¹ Ísu mináimbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásí sésa anóm-bono'-namba kawé'-námbán-ivo awánaao suwaná ² Ísu séna ívé'o awánaan-dantave'a simátíme'a sé'a aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaa tíniye siráin-kwasai.
Mááka 13:3-13, Áríku 21:7-19

³ Ísu mináimbá simásuwena Óríve-omaka'a umáyowasa kwená kwayó-kwáásí kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa emó sénda nósa-tawaiya tíniyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a emá kuméma ívé'o kwáyáin-tantaa'a ánásaniye sénaumno suwaná ⁴ Ísu séna kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárákwiyyoro. ⁵ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áintávésa áraire sénááowe. ⁶ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iyé. ⁷ moórá-ayampa-kwaasimo áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ⁸ mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínimba miráumai ááimba ásáiyé seró.

⁹ mirán-áimbó síyasa minkákémbá keinárawa'a táto'mai ó'owima timíyasa sáwí'a umátinkesa tinkamiya'a puwónááowe. kentáváímó asiramáimo máyáantavesa ó'on-o'on-kwaasi amáparawai tíyámba umátinkanaaowe. ¹⁰ kesááiyavesa áraire kwésiyawaivinkemba sáwívarawai kesáái tínaaemba umámesa miwítí namuro-kwáásí moórá-morawai agaráátinkesa tíyámba umátinkanaaowe. ¹¹ sáwívarawai paárésa kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne sésa sáwívarawai kampa'á simátíyuwanaaowe. ¹² miráumai sáwí-mayaigo kóyáwé éna anómmba ínasa ó'owiti imáyáamo eémemba ivátuwesa kesávái-ímáyááwé su'mai ónááovo ¹³ ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáimo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye. ¹⁴ amápa'-maravaken-kwaasi isánááontave'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'mae iyíyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíniye Ísu siráiyé.

sáwí-kanaagona kwaasái.
Mááka 13:14-23, Áríku 21:20-24

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá paáriniye. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaiwai áwí'a Tánieri mintántáátávéna siráiyé Ísu siráiyé. kemá Mátíyu sé'a maanáúváímó torausíyawai tááko pééi sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna Áánútuna kawé'-mápá'á misáwí-yántáá'á paárínasa awánanaaomba ¹⁶ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyánááowe. ¹⁷ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁸ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁹ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarrar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe. ²⁰ isaaisé'o iyónááomba táúgwí-kanaa iyé'a agándai-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. ²¹ minkánáámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráiyé. aánogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíniye. ²² mirán-úmbái-yántáá'ó kwéin-kanaa Áánútu ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo

ayáátáaka'o kwéninkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavena imáyáa éna mirán-úmbái-yántáá'á ákíse uráíye.

²³ ákísemo ínaša évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáíye síya'o é'a íma ísáaro. ²⁴ évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. ²⁵ miwíyávé'a árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro.

²⁶ sún-da-aimba imáyáa é'a naaémbo moóráwaimo kentávénamo sénamo paárurena kavóná-marava'a máyáiyemo sína'o é'a íma koró. moóráwaimo kentávénamo aúpá'á máyáiyemo sína'o é'a íma áraire seró. ²⁷ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. ²⁸ póimo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáimo máyáintemba Áánútu sínana sún-da-aimba paáriniye Ísu siráíye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mááka 13:24-31, Árúku 21:25-33

²⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínín-kanaama ánásainana aaváúmá túnkwinana kwíyómba íma sán-káínana o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínaša ³⁰ amápa'-maravaken-kwaasi kwíyómpa'a awánanaaomba ó'oran-tantaa'a awánésa kentávésa sésa kumíníyena to'mayaa kwéíye sésa táátavesa kwéesa ivi'á kwétesa suwánanaaomba kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ³¹ uwíremba kwése'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ti'maráanasana Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe.

³² Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki-taigontave'a imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáinda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ³³ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíníye sénááowe. ³⁴ árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó sún-da-yantaa'a paáriniye. ³⁵ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaikwai'a íníye Ísu siráíye.

kúmón-da-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Mááka 13:32-37, Árúku 17:26-30,34-36

³⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna kúmón-da-kanaama aaváúvimbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³⁷ naaóvá'á moóráwai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuntavesa imáyáa ésa maémáéntemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmón-da mirá ónááowe. ³⁸ kavirayán-dónkómó ímo tínkankonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aaraí máyówasa kwaai máyówasa kwéuwana Nówaa non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowasa ³⁹ kavirayán-dónkó tínín-aimba ísaresa íma imáyáa ésa máyówana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. mirámó uráantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ókwara'a kúmón-dara'a kentávésamo ímo imáyáamo iyawai mirá ónááowe. ⁴⁰ minkánáá maará ónááowe. kae-kwáásí kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye. ⁴¹ minkánáá kaer-ínínkáí toómbá kwég-wanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airáníye. ⁴² kemá kentí Ísóigo kúmón-da-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. ⁴³ simátíménda-aimba imáyáa oró. naakó avowámó umóyán-kwáásímó tínín-kanaamo ísarenarai umóyán-kwáásí timbá kwéto'mayaa-ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino. ⁴⁴ miráumai kemá kwaási úrandako kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro Ísu siráíye.

sáwí'a owasá kawé'á owasá uráan-kwasai.
Árúku 12:42-46

⁴⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna kawé'-má'yáímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyávé'a kwésune. kwená anóndako séna kesí mayái-kwáásír'á kárákwire toómbá taaímbai tíma'mae iyuwó síníye. ⁴⁶ kwená anóndako téna kwená mayáímó kawé'ó umáímó mayáínda taawánánana mayáímó kwémayaindawai arunkó kawé'á ínana ⁴⁷ minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ⁴⁸ ánivo mimbáyái-kwáásígómó imáyáamo énamo kesí anóndako ayáátáaka'a íma tíníye sénamo ⁴⁹ mayái-kwáásí tínkamenamo toómbó nénamo uwoaó'-nómbá kwénaan-kwaasiye uwoaó'ó énamo ⁵⁰ kwená anóndako tínín-kanaa ímo ísarenamo ímo imáyáa kwéindara'a téna ⁵¹ anónka'a tainkámbai ai'mátuwena séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo mésamo tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwáayaambo akévundaresamo máyáapa'a kóaaó síníye Ísu siráíye.

25

siyáánkai-inaamaruti kwaasái.

¹ Ísu mináimbá simásuwena aaraimó kwémayaawainá ááimba imáyáa éna séna naaén-kanaamo tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. aaraimó mayáníwaimba toómbá náíyanesa siyáánkai-inaamaru oómbá kúra'maesa aampakémbá koáíkaawe. ² minárásíyómbá éva'aasei sáwí-imayaagwara'a owasá éva'aasei kawer-ímáyáágwár'á owasá ³ sáwí-imayaagwarar-arasi oómbá kúraresa ó'on-anaveumpimba iramó kánín-domba íma atíyoraawasa ⁴ kawer-ímáyáágwár'ár-árásí oómbá kúraresa ó'on-anaveumpinkwara'a iramó kánín-domba atíyoresa ⁵ aaraimó mayáníwaimba koamu'makáawana íma ááéma tisasá tógávaa'a isasá tuún-kwaiguráawe.

⁶ tuún-kwáyáawana no'wáán-avuntamba moórawai aayamáí séna kwétivo koairánái-saiye sisasá ⁷ misíyáánkái-árásí usásinesa oómbá to'maesa kombá ⁸ sáwí-imayaagwarar-arasi kawer-ímáyáágwár'ár-árásíyávésa sésa kentáásí iramá pisinánívo nombá atísimero sewasá ⁹ kesáágwár'á miráumai kwéanasaiwo nombó atíyén-daumpakemba komeéyám-báráaro sewasá ¹⁰ kwégowana aaraimó mayáníwai tisasá éva'aasei-arasi to'mayaan-umai máyáawai kwesé toómbó náíyanesa naaúmpa'a iyówana ¹¹ onta umásúwáísasa minéwá'ááséí-árásí nombó atiyénáesamo kówai tésa anónka'a sésa anóndakoo onta tisinkaaó sewaná ¹² íma awánáúnda-arasi ombá pó'a íma onta titinkánaumne siráíye. ¹³ Ísu simásuwena séna miráumai kemó kúmónnda-kanaa íma ísarenka'a kumónaumpo kárákwimai máéro Ísu siráíye.

kaumbo-máyái-kwáásítí kwaasái.

Árúku 19:11-27

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna naaén-kanaamo tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moóra-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásí tááyena séna kesí óntanka'a kárákwiyoro séna ¹⁵ moórawai kwená mayái kawé'-má'yáí máyáísana awánaiwaintavena séna kesí óntamba éva'aasei-unamba kárákwiyuwo séna aména moórawai kwená mayái sáwíyanka'a kawé'-má'yáí máyáiwaintavena séna kesí óntamba kaer-únámbá kárákwiyuwo séna aména moórawai kwená mayái sáwíyam-bayai máyáiwaintavena séna kesí ónamba moóra-unamba kárákwiyuwo séna aména tiyuwéna námpa'-marava'a kówisana ¹⁶ éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí mayái maimaé kwégwena ó'omba éva'aasei-unan-ontamba máyáísana ¹⁷ moórawai kaer-únán-óntámbá mairáiwai minóntándéí mayái kwémaena ó'omba kaer-únámbá máyáísana ¹⁸ moórawai moóra-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí íma mayái maéna úwoi maravímbá utámakaiye.

¹⁹ utámakaisasa mirá kwéowana miwítí anóndako ayáátáaka'a kuróm-bapa'a mivá'á ména naaémba téna kwááyumo tímakaunda-ontamba torupamáí awánanae séna tááyaisasa ²⁰ tésa éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraankena

séna éva'aasei-unan-ontambo símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba éva'aasei-unan-ontamba mairáumne sisaná ²¹ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawe'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawe'ó umáimo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²² kaer-únán-óntámbá mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna kaer-únán-óntámbó símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba kaer-únán-óntámbá mairáumne sisaná ²³ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawe'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawe'ó umáimo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²⁴ moórá-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna emá asirayán-kwáásí éma ó'owiti mayáivínkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaurakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a ²⁵ enáároi inkaisé'a ená óntandei mayái íma mayáúnda úwoi aúpá'á makáunda po ená óntamba mayáníyone sisaná ²⁶ anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo kavóná-kwaasi po kentávemo sémo ó'owiti mayáivínkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaurakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a óne sénda po ²⁷ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máraan-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁸ kwená mayái-kwáásíyávéna séna minóntámbá mairé'a siyáánkai-unan-ontambo tokáiwaimba áméro. ²⁹ sáwíva-tantaaka'o kawe'ó umáimo kárákwisinkaiwaimba moórá-mora-yantaa'a áménana kárákwisinkanivo ímo kawe'ó umáimo kárákwisinkaindawaimpakemba makáimba máyáana'a ³⁰ misáwí-máyái-kwáásígómbá áí'mae'a máápa'a móru auwáiyana túnkwiyampa'a tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwááyambo akévundaresamo máyáapa'a kwíníye siráíye Ísu siráíye.

Ísu máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kwasai.

³¹ Ísu mináímbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako naaémba kúmóndara'a ságayankwara kwíyómpaken-kwayo'narawakwara'a kárákwiraundawai pó'a kúmónasa ³² amápa'-maravaken-kwaasi kesúranka'a torupamáí máyaiya'a sipisípi-poiye méme-poiraremo kárákwiraiwaimo taaímbaraintemba minkwáásíyómbá miráumai taaímbake'a ³³ évakarawai siyáánúrapa'a mótinke'a évakarawai siyáánepa'a métinke'a ³⁴ kárákwiraundawai siyáánúrapa'o maíyan-kwaasiyave'a sé'a kesivo kawe'á umátínkáiwain-owe. Áánútu maramó tarórunonka'a kentí imáyáa éna kentí maru'á to'mayaa úmakaivo mivá'á tamáéro. ³⁵ kawe'á umásinke'a kembó sááimo sinkómbó toómbá simé'a nombá simé'a ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a mógwésinke'a ³⁶ unáánkwátói-iyaaímbo ówánda kwésime'a sí'o úmba kwégarakwiye'a ándáva'o maéwánda kwésuwa'naa-e'a mirá umásinkaraawe. mirán-áímbá senasá ³⁷ arupí umái máyáawai sísaa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné améta ³⁸ nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá aamoí umánketa kentáásí naaúmpa'a móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaímbo undá améta ³⁹ nósa-tawaiya áí'o úmba áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda áwa'naa uráumno síya'a ⁴⁰ kárákwiraundawai sé'a árai'a simátíme'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi miráumaimo túwa'naa uráamba mindá kembán-iye simátímenaumne.

⁴¹ mirá simátímatuwe'a siyáánepa'o maíyan-kwaasiyave'a sé'a Áánútu sáwí'a umátinkaniwain-ovo siyuwé'a kóro. Áánútu Sáátáánigone kwená kwayó'náraware imáyáa éna anón-irama to'mayaa umátínkaraisana kaíkai'a éna íma písínáípa'a mivá'á komáéro. ⁴² kembó sááimo sinkómbó toóné noné íma simé'a ⁴³ ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda íma aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a íma mósinke'a unáánkwátói-iyaaímbo ówánda íma simé'a sí'o úmba íma súwa'naa e'a ándáva'o maéwánda íma súwa'naa e'a mirá umásinkaraawe. mirán-áímbá senasá ⁴⁴ sísaa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné íma améta nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá íma aamoí umánketa kentáásí naaúmpa'a íma móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaímbo undá íma améta nósa-tawaiya áí'o úmba íma áwa'naa eta nósa-tawaiya

ándáva'o maúnda íma áwa'naa uráumno síya'a ⁴⁵ kemá sé'a árai'a simátíme'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi íma túwa'naa uráamba mindá kembán-íye simátímenaumne.

⁴⁶ mirán-áimbá simátímatuwe'a aai senasá miwítí sáwí-meyambo ímo ánásenamo kwaíkwai'o ínín-ayampa'a komai'mai'a ónááovo arupí umái máyáawai aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

26

Ísuna amááyu-aimba siráan-kwasai.

Mááka 14:1-2, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹⁻² Ísu minó'ón-ó'ón-áimbá kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímakaiye. naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáa imáyáa éna séna kae'-nó'wáámbá kwaésa tíyótaasa í-tánón-kánáa tínimba kembá táto'mai taaira'á sínkamiya'a puwónaumne Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímakaiye.

³ simátímuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a torupamáí mésa ⁴ sésa nóraumaiya aúpá'á Ísumba táto'mai inkamónaundaya'iyo. ⁵ amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mááka 14:3-9, Yóni 12:1-8

⁶ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áuma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana ⁷ moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba ún-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyumba Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁸ kwená kwayó-kwáásí awánésa áwáá'a sésa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atíyankaiyo. ⁹ mimbásáwémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná ¹⁰ Ísu iséna ivátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawe'á umái pésinkaiye. ¹¹ ímo óísambo máráan-kwaasi keséma mai'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma mai'mai'a ónaumne. ¹² púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawémba pésinkaiye. ¹³ árai'a sumpo maísáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimesa minínínkómó umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráíye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mááka 14:10-11, Árúku 22:3-6

¹⁴ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakéríóti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna ¹⁵ séna Ísumbo tátoraiyantavaimo agaráátínkáana'o é'a nóraumai-meyana simenááoo súwasa moórá-kwaai aiyayaan-umai siyáánkai-ontamba 30 ontamba táámpamai ámuwana Yútási maimaéna ¹⁶ kwéna nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa áaimba ásámai uráíye.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mááka 14:12-21, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa aiva-táwai túntemba kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáisaa esa sésa náávára tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyo suwaná ¹⁸ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwékai moórá-kwaasigontavekai sékai kentáásí anóndako séna kesí kanaamá tísatá kesí kwayó-kwáásíyé ená naaúmpa'a tíyótaasa í-tánómbá nánaumne kwésiye kosímámékaiyo súwasarai ¹⁹ Ísumo súntemba mirá ésarai minká'á tanómbo mágauwankaraaiye.

²⁰ tanómbo mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kwésa mindáúmpá'á umésa ²¹ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásír'á agaráátinkaniye súwana ²² tirunkó umbái

tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa Ísóigoo kewá'iyó sinté kuwaná ²³ Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwaiman-iyé. ²⁴ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna kwaási úrandako puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayáníye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawé'a isinó Ísu súwana ²⁵ Yútási kwembó agaráátinkaniwai séna anóndakoo kentáváiyá kwésono súwana Ísu séna á'a séne siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 14:22-26, Áríku 22:15-20, 1 Kórinti 11:23-25

²⁶ súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topám-bai kwená kwayó-kwáásí tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tíména séna amáparawai naaró. ²⁸ mindá kesí naaemán-iyé. kesí naaemá sáwívarawaiyavena kumínimba póna Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. ²⁹ simátíme'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo kesivo kwená kwaásimo kwégawaaipa'a kesé ménaaomba ándá-aran-domba aúna-nomba nánaumne Ísu súwasa ³⁰ Áánútuntavesa ísámai monor-ímá simásuwesa mindáumpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mááka 14:27-31, Áríku 22:31-34, Yóni 13:36-38

³¹ Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátiména séna Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna Áánútu séna sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiyé siráimba póna ívé'-no'waamba táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. ³² ánívo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayampa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ³³ Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé íyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁴ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena súwana ³⁵ Pítaa séna entémo sínkamonae íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Mááka 14:32-42, Áríku 22:39-46

³⁶ amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'á Kétésémaniva'a komésa Ísu simátiména séna manká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³⁷ Pítaawe Sépéti ááninkaiye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁸ simátiména séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kesé kárákwimai máéro séna ³⁹ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-iyé séna mara'á kumbaéna námú-naavinkemba séna kesivoó emó kanaán-iyé sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéna ánívo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwaráano Ísu siráiyé.

⁴⁰ Ísu námúnaa simásuwéna kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsena Pítaantavena séna íma kanaará'á sáwíyanka'a kesé kárákwimai máyáane. ⁴¹ Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáwáínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá áúgávaa'a kwéiyé simásuwéna ⁴² moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútumpa'a námú-naavinkemba séna minúmbái-yántáá'á enópa'a úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindan-tembá mirá ónaumne siráiyé.

⁴³ Ísu námúnaa kosimásuwena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómbe tuún-kwaigurésa tógávaate kwéuwana ⁴⁴ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna ⁴⁵ minkáúmbónárauyavena séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo ⁴⁶ usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mááka 14:43-50, Áríku 22:47-53, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináimbá kwésuwana kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási tumba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ányatankwara'a maimaésa tumbá mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'marówasa tumbá ⁴⁸ ááema Yútási Ísumbo agaráátinkaintavena simátimena séna paruvará umánkáandawaimba tátoraaro siráimba ⁴⁹ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwéumankowana ⁵⁰ Ísu séna kesí kwaásiyo ónáe sindái'a uwó súwasa kwesémo tuwái Ísumba tátórowana ⁵¹ Ísuna kwayó-kwáásívínkembá moóráwai taánasatama ámurandavinkemba tau'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana ⁵² Ísu kwentávéna séna ená taánasatama ámurandavimba kwiyuwó. taánasataneimo tínkamiyan-kwaasi anondámo ésa taánasatanei tínkamiyasa puwónááowe. ⁵³ maaráyávé'a imáyáa oró. kesivontávé'o sé'o súwa'naa uwómó senanamó éna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwívarawai íma kanaán-umai táampanaawai avekáámbá ti'maráínasa súwa'naa ónááowe. ⁵⁴ mirámó súndarakai Áánútun-aaí aúváívimba agaimakáin-umbai-yantaa'a kesópa'a íma tisinó. ánívo siráintemba miráumai paáriníye Ísu siráiyé.

⁵⁵ Ísu mináimbá simásuwena tun-kwáásíyávéna séna kentávé'a umóyán-kwáásímáníye sé'a pó'a taánasatagwara ányatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. ⁵⁶ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai aúváívimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a inkaiséa auwésa kóyáwé uráawe.

anón-kwaasi Ísumba aaí simánkaraan-kwasai.

Mááka 14:53-65, Áríku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24

⁵⁷ kwená kwayó-kwáásí auwésa kuwasá Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á amáámba sunkwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁸ Pítáa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba íréna naamaúva'a ména Ísun-ane'o paáríndamo awánáíndayavena i-kwáásíyé méraiye.

⁵⁹ Pítáa máyowasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana ⁶⁰ íma kwáyowasa Ísuntavesa mósimesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasaráí kae-kwáásígóráí usásinesarai ⁶¹ kampa'á sésarai kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba Áánútuna naambá kanaán-umai tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ónaumne siráiyé suyaná ⁶² aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna mindárimo simánkaayan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶³ Ísu iséna íma aaí súwana aiva'-mónó-káwáánákó séna Áánútu asirayánkwáráwái aúranka'a mé áísaa onda-áimbá áráir-aine su'mai simásimiyo. Áánútumo usásinankaiwai Kárásiti Áánútu ááninkowa'onompo simásimiyo súwana ⁶⁴ Ísu séna á'a sémpo simátimé'a sé'a naaémbe suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáína ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana ⁶⁵ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwátói tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináíntávéta

aaivimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta Áánú-tumbo simáímo sáwí'o umánkáintaveta ⁶⁶ nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tu-vuwíyana puwíno sésa ⁶⁷ Ísumba tuwirááíma kwirankésa tuvuwésa tiyáándeí tuvúwún-kwaasi ⁶⁸ aká'áamba sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo siráawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mááka 14:66-72, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27

⁶⁹ Pítaa naamaúva'a máyowana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó awánéna kwenópa'a téna séna Káriri-ayampakewaise maéndawai óne súwana ⁷⁰ Pítaa amá-parawai túranka'a séna emó sénda-aimba sáákoma íma kawe'an-ye simásuwena ⁷¹ máápar-ontavimba komáyowana ó'omba kwayór-ínáámárúgó awánéna máyón-kwaasiyavena séna minkwáásígómá Ísu Násáreti-naopakewaiye maíwaiman-ye súwana ⁷² Pítaa aika'á maréna séna íma awánáúnda-kwaasiman-ye simásuwena máyowasa ⁷³ sáwíyanka'a máyómba Pítaanopa'a tésa sésa Ísuna kwayó-kwáásí mirán-kwáásí máyáawata awánemayaundantenkaan-kwaasiraamba éma mináyámpákén-kwáásí táái-raamba kwésene suwaná ⁷⁴ Pítaa séna kampar-áímbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-ye kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁷⁵ Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-ye síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna máápa'a kuména ávááraumai ivi'á taráíye.

27

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mááka 15:1, Árúku 23:1-2, Yóni 18:28-32

¹ ivi'á tówasa aaváúmá usónka'a mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye Ísumbo tuvuwíyanamo puwínín-aimba mimbór-áímbá símaresa ² Ísumba ayáánka'a asááú-maresa áí'maesa Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkaraawe.

Yútási pukáin-kwasai.

aantá-kwaasi 1:18-19

³ Páírátinopa'a máánkarowana Yútási Ísuna kuntaru'á mairówai Ísumbo tuvuwónááomba awánéna séna ímo mirá oráámbá kemá sáwí'a úne séna kuntaru'ó ésamo ámakon-ontamba 30 ontamba maimaéna mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwítopa'a kwéna séna ⁴ íma sáwí'a uráin-kwaasi agaráátinkauna'a tuvuwónáe'a kwéomba kemá mindá sáwí'a úne súwasa miwí sésa íma kendéyáán-ivo endéímán-ye suwaná ⁵ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwéna tiyuwéna ánda maimaéna ándákwamba varáíye.

⁶ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwówasa mono-káwáá-kwáásí maesa sésa maanóntámbá kuntarur-óntámbá póta amápa-kwaasimo Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo máráan-ontampimbo máráandaya kentáásí monor-ámáámbá kará-naumne simásuwesa ⁷ minóntánkón-áái kwésesa mimbór-áímbá sésa minóntándéí moór-á-marama saweimó kwéom-barama meeyámbakaanasaya mimbárávímbá ó'om-baravaken-kwaasi puwíyan-kwaasi utanááowe siráawe.

⁸ mirá uráantavesa mimbáráyávésa sésa kuntaru'-márámán-ye siráawasa ívékwara'a mirá kwésewe.

⁹ mono-káwáá-kwáásí mirán-áímbá kwésesa mimbárámá meeyámbakaamba Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Yéremayamo siráin-aimba paáruraiye. Yéremaya séna

Ísareri aísavutantamba uráawai évakarawai mimbór-áímbá sésa moór-áwaimbo kun-taru'ó ónááon-ontamba 30 ontamba maimaéna ¹⁰ saweimó kwéom-barama meeyámbakaamba Ísóigo simásímakaintemba mirá ónááowe

Yéremaya siráimba pósa mirá uráawe.

Páírátí Ísumba áísaa uráin-kwasai.

Mááka 15:2-5, Árúku 23:3-5, Yóni 18:33-38

¹¹ Ísumba Árómáani-kamaani-kawaanakonopa'a máánkówana kwenaúranka'a máy-owana áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye ó'on-o'on-aintavesa aaiwimbá mayánkówana Ísu iséna íma aai súwana ¹³ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo íya kwéisaano súwana ¹⁴ Ísu iséna amápar-aintavena íma anondá aai súwana kámáani-kawaana'a Páírátí sáwívar-imayaa uráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mááka 15:6-15, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

¹⁵ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Árómáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ¹⁶ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwái áwí'a Párapási amáparawai kwenáái ísarowái ándáva'a máyowasa ¹⁷ sáwíva-kwaasi torupamáí máyówana Páírátí tísaa ena séna ándáva'o máyáan-kwaasivinkemba moóráwái áwí'a tewa'á ayúrankáano. Párapásiya'i. Ísu Áánútumo usásinankaiwaiye kwésewaina'íyo séna ¹⁸ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáásí Ísuntavesa íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máankaraawe séna mináímbá tísaa uráíye.

¹⁹ Páírátí mináímbá kwétísaa-ena aaimó ísón-daumpa'a máyowana awainínkó moóráwaimba ai'marówana kwenópa'a téna séna enawainínkó séna no'wáamba kaaímbá awánáunda minkwáásígó íma sáwí'a uráísana sirunkó umbái kwétaivo íma aaiwimbá mayankaaó siyé simámakaiye.

²⁰ awainínkón-áái kwésimamumba mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Páírátintave'a sé'a Párapásimba ayúrankénasa Ísumba tuvuwíyana puwíno simáméro simátímúwana ²¹ Páírátí moórágwara'a tísaa ena séna minkáé-kwáásívínkémbá nááwana ayúrankanaumno súwasa miwí sésa Párapásimba ayúrankaao suwaná ²² Páírátí séna Ísumba Áánútumo usásinankaiwainemo sewáímbá nóra ónaumno súwasa amáparawai sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ²³ Páírátí séna nóra-sawira uráína'íyo súwasa anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iráawe.

²⁴ mináímbá símae íyúwana Páírátí miwí táái íma kanaán-umai karánaumne-imayaa éna amáparawai áái'a tíyáavo séna táávepimba nombá atímarena amáparawai túranka'a umásítai'a éna ayáamba sese éna séna mindákómó puwíninumbai-yantaa'a kesiyáámpimba íma kwáyáivo kentiyáámpimba kwáyáíye súwasa ²⁵ amáparawai sésa puwínata mimbéyámbá kentáásísaavutantambo onááowaiseya mayánaumne suwaná ²⁶ Páírátí Párapásimba ayúrankena i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páírátí séna áí'mai taaira'á tuvuwíyana puwíno séna Ísumba i-kwáásír'á tímakaiye.

i-kwáásí Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.

Mááka 15:16-20, Yóni 19:2-3

²⁷ Páírátí Ísumba kwená i-kwáásír'á tímúwasa áí'maesa kámáani-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ²⁸ kwená unáánkwátói ayú'maesa naaeyanyán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-íye sésa Ísumba umánkesa ²⁹ anón-kwaasiti kánumo'an-íye sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa tááumba ayáánúrapa'a torankésa kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kívairesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa ³⁰ tuwirááíma kwirankésa ayáámpimbo toránkón-taumba mairésa a'nónká'á tuvánto'na kwéesa ³¹ kanaáráá'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

*Ísumba aráá'a tuyúkáan-kwasai.**Mááka 15:21-32, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27*

³² i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni aampa'á kwétuwasa i-kwáásí tátoresa Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa umai tiyó suwaná mirá úwasa ³³ kwésa moóra-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkóná ááimba a'nómayaampare supa'á kwésa ³⁴ ándá-aran-domba mairésa áí'a ánáasinkwae sésa ikaa'ó vai-yántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámúwana óika'a ma'mai awánéna íma naráiyé.

³⁵ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kwená unáánkwátói mayánáe sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai mayáníyo sésa mirá ésa ³⁶ mara'á mésa Ísunka'a kárákwiresa ³⁷ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iyé agaimarésa a'nónká-táírá'á mósá marésa ³⁸ umóyántémo uyan-kwáásírái tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa mara'á mésa minkwáásírái'á kárákwirowasa ³⁹ évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa timánáantata'a umánkesa aká'áámba simánkesa sésa ⁴⁰ úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo Áánútu ááninkomo émo e esávái enáúma áwa'naa ema eyááríka'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo siráawe.

⁴¹ suwasá miráumai mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye kanaaráa'a ankésa ⁴² sésa ó'owi túwa'naa ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwa'naa íníye. Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyááríka'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-iyé sénaumne. ⁴³ Áánútuntave'a asiramái máyaunda Áánútu áánimba úne seémáyáimba Áánútumo áwa'naa ónáe sénaraai ívé'a áwa'naa isinó suwasarái ⁴⁴ miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásírái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai kanaaráa'a Ísumba ánkaraaiye.

*Ísu pukáin-kwasai.**Mááka 15:33-41, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30*

⁴⁵ Ísumba kanaaráa'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena auváúmá kaapa marówana túnkumba ⁴⁶ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa ⁴⁷ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóv'á Áánútun-ai simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná ⁴⁸ moóráwai isaaiséna paru-táyánáma maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyentámayopimba kinúvaimena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówasa ⁴⁹ évakarawai sésa Íráiyaama kuména áwa'naa íni. íya áwa'naa íníyo séta amu'maréta máyaumne suwaná ⁵⁰ Ísu moórágwara'a anónka'a kwésena avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáiyé.

⁵¹ Ísu puwúwana anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírakémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'marówana anóm-barima tówana anón-ontantomba tawákaa'a kwéuwana ⁵² utámáróm-buri-aivimba awááumaron-ontamba akwákúwasa Áánútuna kwaási sáwívarawai pukómpinkemba usásinesa ⁵³ utámáróm-buri-aivinkembausásine-mesa Ísu pukéna usásinon-tawai Yérúsaremu-naopa'a paárúwasa sáwívarawai awánaraawe.

⁵⁴ Ísu puwúmba i-kwáásítí kawáánákówé kwená i-kwáásíyé Ísumbo kárákwimaresamo máyówai marímo tówanamo amápa-tantaa'o paárúmba awánéna ávááraumai táátavesa ésa sésa árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iyé siráawe.

⁵⁵ mináímbá sumbá sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. miníníntómbá Káríri-ayampakembo Ísun-ánaaembo kwa'maésamo áwa'naa úmae-samo Yérúsaremuva'o tiráan-inintompinkemba ⁵⁶ moórá-inimba Mágátáara-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba Yémésinte Yósépite tinówa áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba Sépéti ááninkai tinówa úwasa évakar-inintonkwara'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mááka 15:42-47, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁵⁷ miníníntómbá tamáyówana enónka'a moóráwai óisankwarawai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai Ísun-aaiyavena áraire súwai ⁵⁸ Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana kwená i-kwáásiyávéna séna Ísun-auma maimái áméro súwasa mirá uwaná ⁵⁹ Yósépi Ísun-auma tamaimái aúna-ampantavimba asáaumai ⁶⁰ maimaéna kemó púwónasamo utamásínkéne sénamo aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁶¹ Máriaa Mágátáara-naopaken-ininko úwana araámáó úwasarai mara'á méсарai Ísumbo utamánkóm-buri-aivimba karátuwesarai méraaiye.

Páíráti utamánkáapa'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

⁶² minínínkáí kará'matuwesarai máyóyasa usá aaváyaavimba savaatirá'á monokáwáá-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye Páírátinopa'a tóyo ésa ⁶³ sésa anóndakoo úwoimo aúvamai máyáinka'a kampar-áintémó siwái séna kaumbo-táwai maisuwé'a púwóndavinkemba usásinanaumne siráimba ísaraundaya sáaka'a makáundaya po ⁶⁴ i-kwáásí ti'márénasa kaumbo-táwai utámaráam-buri-aivimba kogárákwiresa awánaaro. kwená kwayó-kwáásí kwenáúma asímbaesa aúpá'á utámaresa sésa pukáimpinkemba usásinkaiye seváínivo. mirán-áimbó síyanamo éna minkámpár-áínkó ááémo siráin-kampar-ainkomba usáyaaitaivainivo suwaná ⁶⁵ Páíráti séna kentí i-kwáásí ti'maréwasa sentení'a umái mimbúrí-áívimbá kawé'á umái kárákwiyoro súwasa ⁶⁶ kwésa kwaási murí-áívimbá usáveraavo sésa sanómbá maimaésa móaraapamaranae sésa kurésa mirá maúmaresa i-kwáásí mátiyuwesa kóuraawe.

28

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mááka 16:1-10, Árúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasarai sontaará'á usá aaváyaavimba aaváúmá usónka'a Máriaa Mágátáara-naopaken-ininko úwana araámáó úwasarai Ísumbo utamánkáapa'a koawánanae sésarai kuyambá ²⁻³ anóm-barima tówana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakemba kuména kwenóikakemba aaváúmó uséname intembá kwéuwana kwená unáánkwátóirakemba ainánkómó intembá kwayání'a kwégowana kuména murí-áigón-óika'a makón-ontamba kunakwátuwena minóntánká'á mara'á máyowana ⁴ mimbúrí-áírá'ó kárákwiyuwai ávááraumai táá'a kówasa tiyántámbá kwétowana tímáávomba kavúkuraiye.

⁵ kárákwiyuwai mirá kwéuwasarai minkáér-ínimbá kuyaná kwíyómpakewai minínínkáí simátimena séna íma táá'a kaíno Ísumba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánayae sékaimo téyamba ísaraumne. ⁶ kwemó siráintemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawánékai ⁷ isaaisékai kwená kwayó-kwáásí kosimátimekai sékai Ísu pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káríri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináímbá kosimátímékaiyo siráiyé.

⁸ súwasarai minínínkáí avekáámbá utamánkópa'a tuwésarai táátavesarai uyaná tirunkó aamoí úwasarai kwená kwayó-kwáásí kosimátimiyantavairai aampa'á kuyambá ⁹ Ísu minínínkáí tuwánéna séna náávára máyaayano súwasarai anóndakoma iyé-ímáyáá ésarai kwenáísamaivimba tamésarai aísamaira'a tátoresarai kwená imáyáa

mósá máróyana ¹⁰ Ísu simátimena séna kesívá'awaawi kosimátimiyasa Káríri-ayampa'a komésa suwánaaro Ísu siráiyé.

utámáropa'a kárákwiraawaiti kwaasái.

¹¹ Ísu mináimbá súwasarai kwemó súntemba minínínkáí aampa'á kuyambá utámáropa'o kárákwiyun-i-kwaasi évakarawai Yérúsaremu-naopa'a kwésa mono-káwáá-kwáásí paárún-tantaa'a kosimátímúwasa ¹² mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí mésa aái simái mimbórá-áimbá símaresa utámáropa'o kárákwiyun-i-kwaasi anón-ontamba tímésa ¹³ simátimesa sésa maarán-áimbá simátíméro. no'wáamba suún-kwaiguráunasaya Ísuna kwayó-kwáásí tésa kwenáúma umóyámbá maimaésa kóuraawe kosimátíma'mae'a nááóro. ¹⁴ Páírátimo mináimbó isáínataamo éta moórá-ainkwara'a simáménanaya keinárawa'a íma aavimbá maitinkániye suwasá ¹⁵ miní-kwáásí isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-áiné su'mai kosimátíma'mae nááúwana mináínkó kóyáwé úwasa ísaraamba ívékwara'a Yútaa-kwaasi kwéisaawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁶ Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi Káríri-ayampa'a Ísumo minómáká'á komáéromo sirón-omaka'a komáyówana ¹⁷ miwí túranka'a paárúwasa awánésa kwená imáyáa mósá márówasa évakarawai kaer-ímáyáa ésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaiyo. ó'owawa iyó suwaná ¹⁸ Ísu miwítí egwaa'á taména séna Áánútu asirayámbá siména séna kwíyómpare maraparé kárákwiyuwo simbá ¹⁹ pó'a mindáyave'a amápa'-marava'a kesáái simátíma'mae nááiyasa kesí kwaási-i'a ésa kesivowé kemá kwenááninkowe kwenamankóé tarúmai máyaiya'a kentáásúwíka'a nombá pétinke'a ²⁰ simátímakaunda-aimba kwarésa asiramái tátoraigwae sé'a simátíma'mae íyóro. maramá kwáyaindara'a keinárawate mé'a ívé'o kwáyáin-tantaa'o ánásaindara'a keinárawate ménaundayave'a imáyáa úmae íyóro Ísu siráiyé.

kemá Mátíyu súnnda-aimba ánásaiye.

Mááka

Ísu kwíyómpa'a irówana Mááka moóra-kwaai aiyayaamba umái siyáánkai-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna Ísu Áánútu ááninkon-aii agaimakáiyé. Mááka moóra-awi'a Yóni Mááka kwemá Yérúsaremuva'a kwenamáapa'a ména anón-éna Pítaante Póronte túwa'naa umai mayáí mairáiyé. Árómaa-kwaasi Ísun-aii isáígwáé séna maanáúvái agaimakáiyé. Árómaa-kwaasi asirayánkó tirááíma tain-kwáásín-owe séna maarán-áimbá agairáiyé. Ísu asirayámbá tokéna tí'o ún-kwaasi asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwéna sáwí-imayaa tátokaimpinkemba ayútínkaraiyé. mirán-áimbá Mááka agaimakáiyé. Mááka agairáin-ainkona ayáír'á maarán-táúntámpímbo [] kwáyáin-aimba moóra-kwaasi agaimakáiyé.

Yóni nombá pétinkowai simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Áríku 3:1-9, Yóni 1:19-28

¹ Áánútu ááninko Ísu Káráísiti kwená áséi-kwasai maarámán-iyé. ² naaóv'á moóráwai áwí'a Yóni íma máyonka'a Áánútun-aii simátímakowai áwí'a Áísáya Yónin-aii simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwirankéna ³ kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno Áánútu siráiyé

Áísáya agaimaréna sirónka'a Yóni paáruwana mináimbá paáruyaiyé.

⁴⁻⁵ Yóni nombá pétinkowai kavóná-marava'a komáyowasa Yútiyaa-ayampake Yérúsaremu-naopakén-kwaasi amápa'a Yóninopa'a tuwaná simátiména séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáína'a nombá pétinkanaumne súwasa sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yótáni-nompimba nombá pétínkaraiyé.

⁶ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáú-kwatoí iréna aúwarasinei ámúr-anda uréna a'nóriné kwantáámikóna aúwé mintóné su'mai kwénéna ⁷ simátiména séna moóráwai kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uvóví'a ónaumne. ⁸ kemá nombá pétinkaundanivo kwemá Áánútu amankómbá ai'maráinana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniyé siráiyé.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Áríku 3:21-22

⁹ minkánáá Káíriri-ayampakemba Násáreti-naopakemba Ísu túwana Yótáni-nompimba Yóni kwembá nombá pérankowana ¹⁰ Ísu nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaéna Ísu ane'á kumbáyowana ¹¹ kwíyómpakemba aaigówé su'mai séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwéé'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiyé.

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai awánanae siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Áríku 4:1-13

¹² súwana Áánútun-amankoma Ísumba simámuwana kavóná-marava'a komáyowana ¹³ kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba komáyowana Sáátáánigo Ísu sáwí'o índa awánanae séna ó'on-o'on-aimba súwana Ísu íma sáwí'a éna aváá-kwánkáán-umai máyowasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumbésa áwa'naa umánkaraawe.

Ísu éiyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:12-22, Árúku 4:14-15

¹⁴ naaémba Yóni Káriri-marara-kawaanako áwí'a Éróntavena séna sáwí'a uráiyé siróntavena Yónimba ándáva'a máankowana máyowana Ísu Káriri-ayampa'a kwéna Áánútuna áséi-kwasai simátimena séna ¹⁵ Áánútu kwená kwaásira'o kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútuna áséi-aintave'a áraire seró siráiyé.

¹⁶ mináimbá simásuwena Káriri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásiráí mésarai awaaó áwí'a Sáimoni úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁷ Ísu simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máimo tímapa'o kwénaaoyantemba aúna-mayai tíménakai kwénaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ¹⁸ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiyé.

¹⁹ kwesé kuyaná Ísu sáwíyanka'a kúmba kae-kwáásiráí mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye nompí-sípívimbá mésarai kwase-únámbá to'mayaa kwéuyana ²⁰ Ísu tuwánéna tááyowasarai mindómpí-sípívimbá tivowáné kwená mayái-kwáásíyé tiyuwésarai Ísuwe kurááiyé.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Árúku 4:31-37

²¹ Kápénéamu-naopa'a komáyómba Yútaa-kwaasi monor-áimbó kwéison-kanaa túwana Ísu mono'-náúmpá'á uména kwenáái simátimuwasa ²² isésa asiramái súntavesa sésa ámáámba sentenkááni'a íma kwésivo anón-kwaasigoraamba kwésiye sésa táátavai uráawe.

²³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moórawai kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigo ména ²⁴ anónka'a séna Ísu Násáretivakewaima óne. kentáá nóra taéwa tasínkambaiya ánásanionyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawé-kwáyó'ná'á óne súwana ²⁵ Ísu taraváá-kwántánéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana ²⁶ mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái tuvámbarowana aiyayaanko sápisimaguwana kwáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa ²⁷ awánésa táátavai ésa keáimbá sésa mindóra'iyo. aúnaí'an-iye. kwemá taraváá-kwántávéna asiramái kwé-sisasa sintembá kwéowe suwaná ²⁸ mirá úwasa Káriri-ayampa'a Ísun-aaí kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Árúku 4:38-41

²⁹ isówasa mono'-náúmpá'á tuwésa Sáimoninte Éndaruntei mindáraití naaúmpa'a íyúmba Yémésiye Yóniye Ísuwe umái íyúmba ³⁰ Sáimoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³¹ iséna kwenópa'a téna ayáánka'a táto'mai usásinankowana kokotámba ánáswana usásinkwena toómbá agaimái tí-makaiye.

³² toómbá agai-timúwasa enónka'a tí'o ún-kwaasiyonkwara taraváá-kwámbó tirumpimbó máyón-kwaasiyonkwara'a tí'maesa Ísunopa'a mátínkówasa ³³ mindáópaken-kwaasiyomba amápa'a ontará'á torupowaná ³⁴ Ísu ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maituyuwówasa mintáraváá-kwántómbá Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iye sésa kwembá awánontavena aaiséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Káririva'a simátímakain-kwasai.

Árúku 4:42-44

³⁵ kóuwana irataró'á Ísu usásinena mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavéna íma kwaási máyópa'a koména námúnaa kwésena máyowana ³⁶ Sáimoni kwená kwaásiye Ísumba avakáá-umai ³⁷ awánésa sésa amápa-kwaasi embá kwéavakaa-owe suwaná ³⁸ Ísu

séna ó'on-daopimpakwarata kwénaaeta kesáái simátímapa'a koónaumne. mirá ónaundayave'a túne séna ³⁹ Káríri-ayampa'a mono'-náúmpímpá'á kosimátímapa'a kwénaaena tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 8:1-4, Áríku 5:12-16

⁴⁰ moórá-tawai Ísunopa'a áúma karón-kwaasigo téna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnái'a umásinkaniyono súwana ⁴¹ Ísu arumbá úwana ayáándeí ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwíye séna ⁴² avekáámbá kawe'á umánkowana kawáúguwana ⁴³⁻⁴⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po Mósesimo siráintemba mono'-má'yái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwíye sénááowe. ánivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ⁴⁵ minkwáásígó ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátíma'mae iyúwana mináínkó kóyáwé úwasa sáwívarawai Ísu tíniye sésa kentí naaópimpa'a torupamáí máyówana mindáyavena Ísu íma naaó'-nao'a kúmba kwaási íma máyónkavamba máyowasa naaó'-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

2

Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 9:1-8, Áríku 5:17-26

¹ évaka'-no'waamba kwaéna Ísu Kápénéamu-naopa'a kúmba kwená naaúmpa'a máyowasa sáwíva-kwaasi isésa ² torupésa mindáúmpá'á sisipáá ésa pááimpakwara'a sisipáá umásowana Ísu kwenáái kwésimatimuwasa ³ éiyain-kwaasi aísamaimo pukówaimba taagwiya'maésa tumbá ⁴ mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai íyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresa túwówana kumeéména Ísumo máyonka'a aúranka'a kumúwana ⁵ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaa umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ⁶ amáámba sun-kwáásí mésa ⁷ imáyáa ésa sésa nóra séna mirá siyó. Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áámba kwésimankaiye-imayaa ésa suwaná ⁸ Ísu minímáyáámó umbá awánéna simátiména séna nóra séra mirán-ímáyáá kwéoo. ⁹ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyááríka'a usásine ená kwandaaimá maimaé kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ¹⁰ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna ¹¹ isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé naaópa'a kwaaó súwana ¹² amápa-kwaasi túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá maimaéna kúwasa amáparawai táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.
Mátíyu 9:9-13, Áríku 5:27-32

¹³ Ísu tuwéna Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a kúwasa sáwíva-kwaasi kwenópa'a torupowaná kwenáái simátiména ¹⁴ kwéna awánómbe Árívíasi ááninko áwí'a Áríváí táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaemba kwa'maéna kuráíye.

¹⁵ kúwasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Áríváina naaúmpa'a umésa toómbá nowasá táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé sáwíva'a Ísun-ánaemba kwa'maésa Áríváina naaúmpa'a umésa nowasá ¹⁶ áamáán-kawaa-kwaasivinkemba áamáamba sun-kwáásí Ísumo táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé toómbó kwénomba tuwánésa Ísuna kwayó-kwáásíyávésa tísaa esa sésa nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásíyé Ísu toómbá kwénaiyo suwaná ¹⁷ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-iyé. mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráiyé.

toómbá aawesuráan-kwasai.
Mátíyu 9:14-17, Árúku 5:33-39

¹⁸ moórá-tawai Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésuwasa évakarawai Ísumba taáísaa esa sésa Yónina kwayó-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiti kwayó-kwáásíyé moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésevo ená kwayó-kwáásí íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ¹⁹ Ísu séna moóráwai aaraí mayáindawai amááraawi tanómba kautimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ²⁰ naaémba minkwáásígómbá aí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe. Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyíníntavena mináímbá siráiyé.

²¹ Ísu mináímbá simásuwena séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íniye. ²² aúna-anda-aran-domba ááérasipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiñiyé. mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe Ísu siráiyé.

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.
Mátíyu 12:1-8, Árúku 6:1-5

²³ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé úwítiton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáásí úwítí-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ²⁴ áamáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa maisaaó. ená kwayó-kwáásí agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá kwéowe suwaná ²⁵⁻²⁶ Ísu séna naaóvá'a Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. aiva'-mónó-káwááná'á áwí'a Ápáyata máyonka'a Tévítiye kwená kwaasiye táái kwétinkowana Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaasi tímúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némaémbanivo mono'-máýái máyón-kwaasi némaémbani. Tévíti mintómbá umairéna tímúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaasi mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ²⁷ Áánútu kwaasiyavena imáyáa éna túwa'naa ínintavena agándain-kanaa maréna kwaasi aiva-tántáá'á maréna agándain-kanaama naaéntantaa'a póna túwa'naa ínintavena makáiyé. ²⁸ kwíyómpakemba kwaasi úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayáí kwémayaamba kendéimán-iyé Ísu siráiyé.

3

ayáamba kawévaigurain-kwaasigona kwasái.
Mátíyu 12:9-14, Árúku 6:6-11

¹ moórá-tawai Ísu mono'-náúmpá'á iyúmba moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ² aaivimbá mayankánáe kwésuwai mésa Ísuntavesa sésa agándaira'a póna minkwáásímó kawé'ó umánkainataamo éta táto'maiya aaivintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ³ Ísu ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna kemó máyaundara'a tiyó súwana mirá úwana ⁴ Ísu miwíyávéna séna kentáásí áamáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyó. agándai-kanaara'a póta kawé'-máayáiyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwé-mayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáiyá méni. inkámónanaya puwíníyo. tísaa ena súwasa íma aaí suwaná ⁵ Ísu móyuwana meyuwana éna áwáá'a títuwena kwaásiyavaimo ímo imáyáamo kwéontavai arumbá kwéuwana ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaaó súwana ayáámba árútuwowana kawé'á umánkowasa ⁶ áamáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á tuwésa avekáán-umai Éróтина kwaási torupésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'iyo sésa áamááyu-aimba siráawe.

sáwívarawai nonkwaaúnkón-awampa'a kuráan-kwasai.

⁷ Ísu tiyuwéna kwená kwayó-kwáásí tí'maena Kárirí-nonkwaaunkon-awampa'a kúmba sáwíva-kwaasiyomba Kárirívaken-kwaasi Yútiyaavaken-kwaasi ⁸ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Ítúmiyaa-ayampaken-kwaasi Yótáni-nonkona menávápákén-kwáásí Táya-naor-ayampaken-kwaasi Sáítóni-naor-ayampaken-kwaasi miráumaivaken-kwaasiyomba Ísuna mayái-áimbá isésa Ísunopa'a tóyo uwaná ⁹⁻¹² sáwíva-kwaasi asóvamatinkowasa mindáyavesa tí'o ún-kwaasiyomba asóvamasinkainkwaé sésa Ísun-ane'o tátoraiyanesa kwenkuvará'á úmaesa kwéiyuwasa tirumpimbó taraváá-kwámbó máyon-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kumbésa anónka'a sésa emá Áánútu ááninko óne suwaná Ísu asiramái séna Áánútu ááninko óne sé'a íma simái paároro séna kwená kwayó-kwáásí simátimena séna sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a ésa siméntáyuwaavo nompí-sípí maimaé'a egwaa'á másínkáaro siráiyé.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Árúku 6:12-16

¹³ Ísu omápa'a uména évakarawai usásintinkanae séna tááyowasa kwenópa'a iyúwana ¹⁴ minkwáásívínkémbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi usásintinkena séna kesí aantá-kwaasi é'a mé'a kesáái kosimátímapa'a kónááontave'a tí'maré'a ¹⁵ tirumpinkémbó taraváá-kwámbó komaitiyuwánááon-asirayamba tímúnda miráyávé'a usásintinkaumne siráiyé.

¹⁶ miwí túwí'a Sáímoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe súwaima séna ¹⁷ Sépéti ááninkorai túwí'a Yémési Yóni aúná-kwi'a Poanésiye súwairai minkwíkóná ááimba kwíyónaaimo siwái áráakaiye súwairaiyavena séna ¹⁸ moóráwai Éndaru moóráwai Vírípi moóráwai Pátóromu moóráwai Mátíyu moóráwai Tómaasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai Tátiyasi moóráwai Sáímoni kwemá Árómaani-kamaani-kwaasi tí'mátuwanáe siráiwai ¹⁹ moóráwai Yútási Isakérióti kwemá naaémbe Ísumba kwená namuro-kwáásírá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu usásintinkena naaópa'a koyauwékáiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:24-32, Árúku 11:14-23, 12:10

²⁰ Ísu naaúmpa'a iyúmba ó'onkwara'a sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá untávái Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé toómbá íma kanaará'á umái notávésa ²¹ Ísumba amááraa isésa aívó'an-iye sésa tairánáe sésa tiráawe. ²² Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Áánútuna áamámba sun-kwáásí tésa sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asir-ayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaiyuwaiye suwaná ²³ Ísu tááyowasa tuwaná kwántámai-aimba simátimena séna Sáátáánigo kwesávái íma maisuwáníye. ²⁴ moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáívakaamba kwé-maewe. ²⁵ moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáívakaamba

kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁷ moórawai moóra-nanko avowámó asiramáímo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáíndayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmakenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayániye Ísu siráíye.

²⁸ Ísu simásuwena séna maísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéu-matinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo ²⁹ Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana kwaíkwai'a íníye Ísu siráíye. ³⁰ Ísuntavesa sésa taraváá-kwánkó kwenarumpimbá máyáíye suntávéna Ísu mináímbá simátímakaiye.

*Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.
Mátíyu 12:46-50, Árúku 8:19-21*

³¹ mináímbá simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa máápa'a mésa sésa Ísuntavai tiyó se kosimáméro suwasá ³² naaúmpa'o máyón-kwaasi sésa enanówe enáúnava'maare máápa'a mésa kwéaayaawe suwaná ³³ Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna ³⁴ naaúmpa'o máyón-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ³⁵ Áánútu siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráíye.

4

*moórawai ányumba tu'makáin-kwasai.
Mátíyu 13:1-23, Árúku 8:4-15*

¹ ókwara'a Ísuma Káíriri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aaí kwésimatimuwasa sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowana nompí-sípímá kwaaún-avovomayaa'a kwáyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana ² ó'on-o'on-aimba kwántámai simátiména séna ³ maísáaro. moórawai ányumba maimaéna kígauva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná ánú'a ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násúwáísana íma arambá iráíye. ⁸ évakar-anayumba kawé'-márávimbá kunkwéna kárúrena anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráíye. ⁹ kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráíye.

¹⁰ Ísu súwasa naaémba kwená kwayó-kwáásíyé évaka-kwaasiye mésa Ísuntavesa sésa minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná ¹¹ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aíne su'mai kwésimatimumpo

¹² kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe.
kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe.
isékai Áánútunopa'a tewaná Áánútu miwítí
sáwí-imayaa maitiyúwáísino.

mindáyave'a kwántámai-aimba kwésimatimune Ísu siráíye.

¹³ Ísu simátímatuwena séna maankwántámái-áímbó simátimunda íma isáiyankakemba pó'a ó'on-o'on-kwantamai-aimbo sendá íma isánááowe. ¹⁴ mináínkóná ááimba súná ísáaro. moórawaimo ányumbo tu'maráinten-umai Áánútun-ai simátímísa ¹⁵ évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísa Áánútun-ai ísáawana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá maimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. ¹⁶ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísa avekáán-umai Áánútun-ai isésa aamoí ombánivo ¹⁷ íma tirumpimbá táto'mai kawé'á owasá Áánútun-aivyavai umbai-yántáári'a umátinkaantavai Áánútun-ai ivátukaawe.

¹⁸ évakar-anayumbo karaampimbó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísáámbanivo ¹⁹ marapár-úmbái-yántáátávái imáyáa úmae naaésa óísan-imayaa úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-imáyááó Áánútun-aaí káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ²⁰ évakar-anayumbo kawé'-márávimbó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísésa tirumpimbá tátó'mai kawé'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

oómbá kúrakain-kwasai.

Árúku 8:16-18

²¹ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma aasípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá kwémaraawe. ²² mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ²³ kwéisaawai ísámai kawé'á oró. ²⁴ tíménten-umai Áánútu miráumai tíména moórágwara'a tímíníye. mindáyave'a ísaan-aimba imáyáa umái kawé'á oró. ²⁵ Áánútun-aaímo ísámaimo kawé'ó kwéowai Áánútu túwaa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaímo ímo ísámaimo kawé'ó kwéowai tirumpinkémbá maimayáinana íma kwéniye. mindáyave'a ísaan-aimba imáyáa umái kawé'á oró Ísu siráíye.

ánáyumba tukáísana arambá iyáin-kwasai.

²⁶ Ísu simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-ye. moóráwai ánáyumba tu'maréna ²⁷ íma áwa'naa ena kwaéna iraréna kwéísana ánáyumba kweyááríka'a kwéanon-ye. ²⁸ maragómá ánáyunkomba áwa'naa isaná áruma kwíkéna anón-umai arambá iréna ²⁹ ávuma kaisaná áká'nanaaon-kanaa tisasá áká'mai kwénaawe Ísu siráíye.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-35, Árúku 13:18-19

³⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátiména'a isánááowe. ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-ye. sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba maravimbá u'makáawana mimpínkémbá kwíkéna ³² anón-taima anón-éna amaimá anón-amaima móivarena kóyáwé uráísana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaíye Ísu siráíye.

³³⁻³⁴ Ísu kwaásiyomba aaí simátiménae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aíne su'mai simátimuwasa taaímbai súntemba móisaiyuwowana mináyáírákémbá simátimuwasa móisowana miráumai simátiména ánivo kwená kwayó-kwáásí kwesé máy-onka'a mináínkóná ááimba simátíma'mae iráíye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Árúku 8:22-25

³⁵ mitáwai enónka'a Ísu kwená kwaásiyavena séna nonkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwasa ³⁶ ó'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'maesa nompí-sípívimbá usáatesa kuwasá évaka'-nompí-sipigwara'a kumbá ³⁷⁻³⁸ Ísu misípígó ayááivá'á aún-kwaigurówana anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunáveku-navo sésa inkaisésa Ísumba koáúsésa sésa anóndakoo kesí imáyáa íma inatá puwú-navaiya súwa'naa uwo suwaná ³⁹ usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ⁴⁰ Ísu simátiména séna nóintavaiya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana ⁴¹ táá'a kówasa keáimbá sésa nóran-kwaasiya énwawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

5

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Áríku 8:26-39

¹ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá ²⁻⁴ Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbárává'á ásáwswana moórawai taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-kwaasigo utamátínkó-muri-aiva'a máyomba Ísunopa'a tirái. minkwáásí kárár-umankontemba taráka-yaraka úwaima póna íma kwaási méstayavai íma kárár-umankowana ména ⁵ enómbe irarómbe omáka'a utamátínkó-muri-aiva'a kwénaaena kwáá'a kwétena óntandei kwenáúra'a kwétena ⁶⁻⁸ nénkakemba Ísumba awánéna isaaiséna Ísun-aóká'á taména kwená imáyáa éna áwí'a mósá marówana Ísu minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwánkóntávéna séna emá taraváá-kwámbá ómpo minkwáásígómbá auwé kóaaó súwana anónka'a séna Ísuwo usáyaaítamái-Isoigo ááninko ómpo Áánútuntavai ísámai sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ⁹ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana sáwíva'a máyaumpo kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ¹⁰⁻¹³ omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa ó'opa'a íma si'maraaó. mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaiséna nonkwaaúmpíntá kumpérómbe putásowasa ¹⁴ póíra'o tavíkówai úmba awánéna avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimp'a'o máyón-kwaasi mósimatim-besimati uwasá iséna koawánanae sésa kumbá ¹⁵ Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwántómbó arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátóí úmarena kawe'á umái máyowasa koawánéna táátavai uwasá ¹⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawe'ó umánkawasamo awánon-aine póígomo ún-aine simátímúwasa ¹⁷ iséna Ísuntavesa sésa maambárává'á ivá siyuwéya kóaaó suwaná ¹⁸ nompí-sípívimbá usámaaisowana taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ¹⁹ ímanivo ená naaópa'a kuré Ísóigomo arumbó umánkenamo kawe'ó umánkáin-aimba enamáaraawi kosimátimiyo súwana ²⁰ Tékáporisi-ayampa'a mindáoópata Ísumo umánkon-aimba simátíma'maena kúwasa amápa-kwaasi sáwívar-imayaa uráawe.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Áríku 8:40-56

²¹ Ísu Káríri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba moórágwara'a kwaaúnkón-awampa'a máyówasa sáwíva-kwaasi torupowaná ²² moórawai mono'-nánká'ó kárákwirowai áwí'a Yáírasi téna Ísumba taawánéna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna ²³ asiramái séna kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóvéna kawe'á umái máíno súwana ²⁴ Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná ²⁵ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininkogwara'a kwa'maéna kúmba kwembá naaeyámba kwéankowana sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisuwéna minái'á íma érankowasa ²⁶ sáwíva-sontaa-kwaasi áwa'naa uwaná óísamba tíma'mai ánásasuwowana minái'á íma érankomba anón-ai'a umágúwana ²⁷⁻²⁸ minínínkómá Ísumo kawe'ó umátínkaron-aimba iséna séna Ísuna unáánkwátóira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye séna sáwíva-kwaasimo kwa'maé kumpímbá minínínkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóira'a tátorowana ²⁹ mindááéyánkoma érankowana imáyáama éna asóvasinkaiye súwana ³⁰ Ísu imáyáama éna séna kempínkén-ásíráyánkó moórawaiimba kawe'á umánkáiyé séna kwántámai tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó súwasa ³¹ kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámesa sésa úwé sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa iyómpimba tátokaavo nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó nóra séwa kwéseno suwaná ³² tátokaiwaintavena mógara'megara úwana

³³ minínínkó imáyáa éna séna asóvasinkaiye súwana ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna asóvamankon-aimba simámuwana ³⁴ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé sénda póna áí'a éránkáivo kawe'á umái kwaaó Ísu siráiyé.

³⁵ Ísu mináímbá kwésuwasa mono'-nánk'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáirasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndatavai ténavo simámiyo suwaná ³⁶ Ísu mináímbá iséna ivátuwena Yáirasintavena séna mináíntávái íma áákar-aaka'a éma kentávái ísámai kuwo séna ³⁷ kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna maank'á méwaro séna Pítaante Yémésinte kwenáváko áwí'a Yóninte tí'maena kúmba ³⁸ sáwíva-kwaasi mono'-nánk'ó kárákwirowaina naaúmpa'a torupamáí mésa anón-ivi'a kwétowana Ísu iséna ³⁹ naaúmpa'a usáv'mai iyéna séna íma ivi'á taaró. minárásí íma pukáivo úwoi aúmbá kwaiguráiyé súwasa ⁴⁰ Ísun-awíráái suwaná tí'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowa minárásígó anóvwoye kwená kwayó-kwáásíráúm tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna ⁴¹ ayáánka'a tátorena kwenááivinkemba simáména séna tarita kumi mirámó súmba kwántámai séna inaamarúgóo usásinao súwana ⁴² usásinkwena sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukáin-inaamaruma usásinowasa awánésa táátavesa uwaná ⁴³ Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátíméro séna minárásígómbá toómbá áméro siráiyé.

6

*Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mátíyu 13:53-58, Árúku 4:16-30*

¹ minkákémbá Ísu kwenamáápa'a kwéena kwená kwayó-kwáásíyé kumbá ² Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á iyéna aái simátimuwasa sáwíva-kwaasi iséna táátavai ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áímbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámísana kawe'-máiyái ímo awánáúndamayai kwémayaiyo. ³ kwentáámó awánáúnda taaineí évaka-tantaa'o kwéiwaiman-iyé. Máriaa áánimba éna Yémési Yósisí Yútási Sáímoni tuwaaómán-iyé. kwenáúnava'a maank'á máyáawe. maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináímbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana ⁴ Ísu simátiména séna Áánútun-ai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndantenkwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵ kesáámó úndanten-kwaasima éna íma súwa'naa íníye suntávéna ímo awánombayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé. moórá-mora tí'o ún-kwaasi tine'á ayáándeí tátorena asóvamatinkena ⁶ kwenamáápakén-kwaasi sésa íma súwa'naa íníye sunáíntávéna imáyáa uwááena naaó'-nao'a Áánútun-ai simátímapa'a kuráiyé.

*Ísu kwená kwaási mayáír'á ti'mákain-kwasai.
Mátíyu 10:5-15, Árúku 9:1-6*

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaasi tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tíména séna kaesé umásuwe'a nááóro séna ⁸ asiramái simátiména séna aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. toómbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. tááúmba vaimaé'a ⁹ tísamainaamba kwímaé'a moórá-mora-umái unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. ¹⁰ Áánútun-ai simátiménaaontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó tímíya'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹¹ moórá-naopa'o kwíyambo naambó ímo tímésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakembaramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ¹² kwená kwayó-kwáásí iséna naaó'-nao'a kwénaaesa kosimátimesa sésa sáwí-imayaa tínaaemba umáme'a Áánútumpa'a

teró sésa ¹³ taraváá-kwántómbá kwaási tirumpinkémbá komaitiyuwésa tí'o ún-kwaasi taaéraampinken-domba atínkáva'a kuwasá asóvamatinkava'a kuráawe.

Yóni nombó pétinkarawai pukáin-kwasai.

Mátíyu 14:1-12, Árúku 3:19-20, 9:7-9

¹⁴ Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá ísarai. Ísuntavesa évakarawai sésa Yóni nombó pétinkarawai pukáimpinkemba usásinkena póna kwempímbá asirayámbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye suwasá ¹⁵ évakarawai sésa kwemá Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáíye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóv'á'á Áánútun-ai simátímakowairaamba máyáíye suwaná ¹⁶ Éróti iséna séna kwemá Yóni nombó pétinkarawai-man-iyé. kemá simátinkaunasa Yóni anumarambá arátúwááwana pukáísana usásinankaisana máyáíye Éróti siráíye.

¹⁷⁻¹⁹ ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áúmbakaawa mayááne simásima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándávimba máánkarowana Erotíyasima Yóni ááyivena aaisambá séna inkamónáe súwana ²⁰ Éróti séna ímaniye séna Yóni kawer-ímáyáágwárá-kwáási úntavena Éróti kwenáároi inkaiséna kwenká'á tavíkéna Erotíyasima inkámívo séna kwenká'á tavíkéna kwenááima ísámai kaumbo-káér-imayaa umánkena aasiyaasí koísaraiye. ²¹ ánivo naaémba Erotíyasina kanaamá túmba Éróti anón-tanomba kaumái kwená kawáá-kwaasi ááipin-anon-kwaasi Káríri-ayampaken-anon-kwaasi tímúwasa nowaná ²² Erotiyási ayáámúnko téna araimá marówasa Érótiye toómbá naráan-kwaasiye aamoí umánkówana Éróti minárásígóntávéna séna nóintantaatavena ankáíya simásímína'a áméno séna ²³ árai'a súnnda pó'a sísaina'a áméno. kesí maramó arááímo táíndamo e sísaina'a tasá-áméno súwana ²⁴ anówamba koáísaa ena séna nóintantaara komayánaumno súwana Yóni nombá pétinkarawai a'nómbá koáísaa-e mayaaó súwana ²⁵ avekáán-úwana Érótinopa'a téna taáísaa ena séna ívé'a Yóni nombá pétinkarawai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ²⁶ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áímbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwárá'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ²⁷ i-kwáási moórá ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ²⁸ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ²⁹ Yónina kwayó-kwáási isésa anómbe komaimái utamánkaraawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkarawai éna pukáimpinkemba usásinankaisana máyáíye Éróti siráíye.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

³⁰ Ísumo mayáír'á'ó ti'mákain-kwaasi mimbáyái maisuwésa Ísunopa'a tésa amápa'-mayaimo máyón-aimba aaimó sun-áímbá simámúwasa ³¹ Ísunopa'a sáwíva-kwaasi kuré ire untávésa toómbá íma kawé'á umái nowaná mindáyavena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kwaásimo ímo máyaiyapata kométa agándaano súwasa ³² nompí-sípívímbá usámaaisesa kwaásimo ímo máyáapataawe sésa kuwasá ³³ sáwíva-kwaasi tuwánésa aúyésa naaó'-naokemba marapá'á kóyo uwasá Ísun-iyai nompí-sípívímbá kumbá ³⁴ marapá'á ásávena misáwíva-kwáási tuwánéna arumbá umátinkena sipisípi-poi-ayuraamba miwítí kawáá íma máyówasa kewé su'mai máyóntavena Ísu arumbá umátinkena ayáátáár-ai kwésimatimuwasa ³⁵ enónka'a kwená kwayó-kwáási kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ³⁶ ti'marénasa egwaa'-naópimpa'a kwénaesa toómbá meeyámbaráaro suwaná ³⁷ Ísu simátiména séna kemá toómbá tíméro súwasa sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meeyámba'maiya tímúsina. óntamba íma kwáyáíye suwaná ³⁸ nóraumi-ona káyáíya

koawánaaro súwasa koawánésa tésa sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á kwáyáiyé suwaná ³⁹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái mara'á máéro súwasa ⁴⁰ moóráva'a 50 kwaasi máúwasa moóráva'a 100 kwaasi máúwasa miráumai-kwaasi kwimakówana ⁴¹ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwíwá-kwáásí tímúwasa noyáá'a topán-topan-umai tímúwasa misáwíwá-kwáásí tímúwasa ⁴²⁻⁴⁴ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíwa-kwaasi 5,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:15-21

⁴⁵ áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a Pétésáítava'a koró. misáwíwá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ⁴⁶ misáwíwá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana ⁴⁷ no'wáamba aúkúwana Ísu kweyáá marapá'á máyowasa kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avóvomayaapa'a máyówana maramá nénka'a kwáyowana ⁴⁸ Ísu awánómba anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa nombó tuwíntámaesamo kun-támayo'a nonkó tavímayowasa íma kumbá irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a téna táyaaítaguwasa ⁴⁹⁻⁵⁰ awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne séna ⁵¹ nompí-sípívimbá usámaaisena kwegwárá'á umáyowana anón-undaoma maivaiyówasa táátavesa ávááraumai uwaná ⁵² íma táákoma kawé'á umái méra. sáwíyan-tompinkembo sáwíwa-kwaasi taaín-timuwassamo nowáiná ááimba íma táákoma kawé'á umái méraawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 14:34-36

⁵³ táátavesa ávááraumai ésa kwaaukóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá non-awámpá'á nompí-sípí ándáneí avíkwímaresa ⁵⁴ marapátá ásávowasa mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa ⁵⁵ naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi kúkutaavimba tí'maesa tóyo uwaná ⁵⁶ Ísu kíto'-nao'a anón-dao'a kwaivá kwé-naauwasa tí'o úwai tí'mai maruká'á marésa sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiana tí'a étinkainkwae suwasá tátórowana tí'a étinkaraiye.

7

tíkwá'nái áamáamba siráan-kwasai.

Mátíyu 15:1-9

¹ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa ² tuwánomba Ísuna kwayó-kwáásí évaka'a tiyáamba íma sese un-tíyáándéí toómbá kwénowasa ³ Yútaa-kwaasi áamáán-kawaa-kwaasiye úwoi-kwaasiye tíkwá'nái áamáamba kwáróntavesa tiyáamba sese umásukesa toómbá nésa ⁴ máákétirakemba naaópa'a iyésa tiyáamba sese umásukesa toómbá nésa tíkwá'nái áamáamba ó'on-o'on-amaamba kwarésa tááve'a nonánámá anavéúmbá sese uráawe. ⁵ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Ísunka'a torupésa sésa ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáa síkwá'nái áamáamba íma kwarésa tiyáamba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ⁶ Ísu séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-aqi simátímakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árair-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáiyé.

⁷ kwaásiti áamáamba simái paárombanivo Áánútuna áamáamban-iye kampa'á sembá miráráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáa mósá kwémaraawe

Áánútu siráimba aúváivimba agaimakáiyé. ⁸ Áánútuna áamáamba tuwé'a tíkwa'nái áamáamba kwétoraawe. ⁹ Áánútun-aaí kwétuwaantavai miwá anondá kentááiyavai aamoí kwéowe. ¹⁰ naaóvá'á Mósesi séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ánívo anóvowimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníyé Mósesi siráivo ¹¹ keinárawa'o siráamba moórawai anóvowiyavena simátimena séna moóra-yantaa'a Áánútundeimanivo íma kanaán-umai timénaumne siréna ¹² anóvowima íma kwétuwa'naa-iye. mirámó ontávái kanaán-iye kwésewe. ¹³ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-aaí tuwé'a kentíkwa'nái áamáamba kwégware'a kentáái kwésimatimewe. miraráání'a kwéowe Ísu siráiyé.

kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mátíyu 15:10-20

¹⁴ Ísu mináimbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawe'á oró. ¹⁵ máápakén-tantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áínkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. [¹⁶ kwéisaawai ísámai kawe'á oró] Ísu siráiyé.

¹⁷ Ísu simásuwena minkwáásíyómbá mátiyuwena naaúmpa'a umáyowasa kwená kwayó-kwáásí séna mináínkóná ááimba simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu séna kenkwará'á íma táako pééi kwéisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawe'á uráawe. máápakén-tantaa'o naawái kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ mindá íma imáyáa kunkwaéna tindáampa'a kunáyúsúgwiniwo ²⁰ aaimó kwésemba tirumpinkén-ímáyááó éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. ²¹ tirumpin-ímáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa ²² túran-anda ésa mirá-mira-sawí'a ésa kampar-áimbá séna aosaambá kwimaé naaésa kawe'-má'yáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tívókari'a ésa uwo'aórí'a ésa ²³ mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááó kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáambo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé. ánívo Ísumo kwemó siráimba amápa-tomba kawe'á umái kwénaawe siráiyé.

Kenááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mátíyu 15:21-28

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé mivá'á tuwéna Táya-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba moóra-naumpa'a uména séna kemó tamaúnda íma simátíméro súwasa ánívo évaka-kwaasi tamáún-aimba ísówana ²⁵ moóra-ininko ayáámúnko arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana minínínkó Ísumo tamáún-aimba íséna avekáán-umai kwenópa'a iyéna mara'á kumbaéna ²⁶ kwemá íma Yútaa-inimba póna Síriyaa-marava'a Vínísiyaa-naopaken-ininko Ísunopa'a iyéna mara'á kumbaéna asiramái séna kesiyáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayauwaaó súwana ²⁷ Ísu simámena séna aiva'á iyámpói toómbá timénaumne. iyámpóíti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo ²⁸ minínínkó séna anóndako árai'a sémpo iyámpóíti toón-ayai iyánkó tamandániye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iye sinaná kanaán-ína súwa'naa ínáyone súwana ²⁹ Ísu séna kawer-áimbá séndayavai enayáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayáúkaumpo ená naaópa'a kwaaó súwana ³⁰ kwená naaópa'a kwéna koawánómba taraváá-kwámbá kóúrowana ayáámúnko kawe'á umái tuvaiká'á méraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.

³¹ Ísu Táya-naopar-ayampakemba Sáítóni-naopar-ayampa'a táúkúmaena Tékáporisi-ayampa'a táúkúmaena Káríri-nonkwaaumpa'a kúmba ³² évakarawai aívó'na'a áí'maesa tésa séna enayáándeí táto'mai asóvamankaaó suwaná ³³ kwaásivinkemba áí'mai kweyááva'a ankéna ayáánánáneí áápimba maréna awirááíma kwi'maréna amáávira'a tátorena ³⁴ kwíyómpa'a karákéna sirumbá kwéiyé séna

kwenááivinkemba séna epaata mináímbá kwántámai séna áá'o kaúnímba intíyuuwaumne súwana ³⁵ áá'a kawé'á úwana amáávíma etóyói úwana aai kawé'á umái súwana ³⁶ Ísu asiramái séna íma simátíméro súwasa íma ísónkakemba simátímapa'a kuwasá ³⁷ ísówana ávááraumai táá'a kówasa sésa amápa-tantaa'a kawé'á unté kwéiyena táá'o kaúnín-kwaasi kawé'á kwéumatinkena aaimó ímo kawé'ó umáímo sen-kwáásí kawé'á kwéumatinkaiye siráawe.

8

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 15:32-39

¹ moórá-tawai sáwíva-kwaasi torupowaná miwítí toómbá ánásowana Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyowasa tuwaná ² séna kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ³ ti'maráanasa kentí naaó'-nao'a kónááombanivo némpaken-kwaasi aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainivo súwasa ⁴ kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'an-ivo náákakenta toómbá maimáíya tíménaumno suwaná ⁵ tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáiyó súwasa avakaeté kwáyáiyé suwaná ⁶ minkwáásíyóntávéna séna mara'á máéro séna avakaeté-tomba maisokéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwana ⁷ kaumbo-káé'-noyaa'a kwáyowana Ísu maisokéna Áánútuntavena súwi séna kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwasa ⁸⁻⁹ nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ¹⁰ Ísu misáwívá-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usámaaisesa Táómánúta-ayampa'a kuráawe.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 16:1-4, Áríku 12:54-56

¹¹ mivá'á Ísu máyowasa amáán-kawaa-kwaasi sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹² Ísu arumbá umbái kwétopakemba séna ívé'o máyáan-kwaasi nóra séra ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano kwéseo. árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi íma agaráátinkanaumne séna ¹³ ivátíyuwena nompí-sípívímbá usámaaisena nonkwaaúnkóná menávápá'á kuráiyé.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi oró siráin-kwasai.

Mátíyu 16:5-12

¹⁴ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá kwená kwaási péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná kimbora-tomba nompí-sípívímbá kwáyowana ¹⁵ Ísu amáán-kawaa-kwaasiyé Érótiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáásí simátímena séna intóráín-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá amáán-kawaa-kwaasiyé Érótiye miwí tááyavai kentúra'a kárákwimai máéro súwasa ¹⁶ keáímbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma makáunanaya mirá kwésiye suwaná ¹⁷ Ísu keáímbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiyé-aimba kwéseo. kanaán-umai toómbá tíménaunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko pééi kwésiye. kentí imáyáagoma kentirunkómá usisi'ándaisa'a kwéowe. ¹⁸ túramba kwáyáimbanivo íma awánamái kawé'á kwéowe. táá'a kwáyáimbanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. ¹⁹ éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi tíméwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaao séna tísaa úwasa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampinta ógwitaraumne suwaná ²⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi tíméwánasa naráamba mintón-ayai

nóraumai-unampina áíturaaó séna tísaa úwasa avakaeté-unampinta ógwitaraumne suwaná ²¹ Ísu séna nóra éra íma tááko pééi sisa'á ísaraao Ísu siráiyé.

Ísu aúramba kavikówaimba asóvamankarain-kwasai.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Pétésáítaa-naopa'a kumbá évakarawai aúramba kavikówaimba áí'maesa Ísunopa'a tésa sésa táto'mai asóvamankaaó suwaná ²³ Ísu ayáánka'a tátorena áí'maena mindáókona ayááivá'á kwéna aúrampimba awirááíma kwirankéna aúranka'a tátorena séna ára kwéawanaano súwana ²⁴ awánéna séna kwéawanaumne. taairaán-kwáásí marapá'á kwénaaowa'a kwéawanaumne súwana ²⁵ moórágwara'a Ísu aúranka'a tátorena kawe'á umánkowana aúramba kararéna kawe'á umái kwéawanowana ²⁶ Ísu séna mindáópa'a kónavo ená naaópa'a tayauweré kwaaó siráiyé.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-20, Áríku 9:18-21

²⁷ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba aampa'á kwéguwana kwená kwaási tísaa ena séna kentávái amáparawai nóran-kwaasiye kwéseó súwasa ²⁸ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaadawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaawavinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná ²⁹ Ísu séna keinárawa'a kentávái nóran-kwaasiye kwéseó súwana Sáimoní Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawai óne súwana ³⁰ mináímbá íma simátíméro Ísu asiramái siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:21-28, Áríku 9:22-27

³¹ Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáásí simátimena séna sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé ámáamba senkwáásiyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai ánásaina'a púwóndavinkemba usásinanaumne séna ³² miráumai avora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena kweyááva'a máankena séna mirán-áímbá sénavo súwana ³³ Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásí tuwánéna Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóaaó. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwéseene Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu mináímbá simásuwena kwaásiyonte kwená kwayó-kwáásiyé tááyena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaundatima ságwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaimba umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ³⁵ tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávái ísámai Áánútu áséi-aintavai ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ³⁶ marapákémbá amápa-tantaa'a kwémaesa puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íniye. ³⁷ puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátááka'a ménaaowe. ³⁸ ívé'a Áánútuntavesa íma imáyáa ésa máyáanka'a kenkwará kesááigwara'o tigaemó umásínkáámba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne.

9

¹ árai'a simátimé'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená asirayándéi kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiyé.

*Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.
Mátíyu 17:1-13, Áríku 9:28-36*

² Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte Yón-inte tí'maena anón-omapa'a iyúmba miwiyé su'mai umésa miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana ³ kwená unáánkwátóira'a ságayamba kwaéna kwayání'a kéna aaváúmó usénamo intembá mirá úwasa ⁴ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Íráiyaae Mósesiye Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁵ Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maundaya kawé'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéi éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe súwana ⁶ ávááraumai táá'a kówana nóin-aina'i síníyena póna mirán-aimba Pítaa siráiyé.

⁷ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináínámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwéune. kwenáái ísáaro súwasa ⁸ kwená kwayó'nárau awánomba mindárai kwíyómpa'a íyúwana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usási-naandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa ¹⁰ isésa íma simátimesa mináimbá úwoi tátoresá keáimbá sésa púwóndavinkemba usásinanaumne simbá nóran-aina'iyó keáimbá siráawe.

¹¹ keáimbá sésa Ísuntavesa áísaa esa sésa ámáámba sen-kwáásí sésa Íráiyaa aiva'á paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáundawaiya naaémba paáriniyemo sembá nóra sésa mináimbá kwéseo suwaná ¹² Ísu séna aiva'á Íráiyaa paaréna to'mayaa íniye-aimba árar-aimban-iyé. moórá-aimba kwaási úranda'a kumpaárurawaintavena agaimaréna séna kwembá áí'a índai'a umánkesa tínaaemba umánkanaawe agaimaréna siráiyé. ¹³ simátíma'a sé'a Íráiyaa á'a tiráiyé. agaimaróntemba umái kwembá sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkaraawe. mirán-áimbá kwentávái agaimaróntemba kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintavai agaimakáawe Ísu siráiyé.

*Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.
Mátíyu 17:14-21, Áríku 9:37-43*

¹⁴ Ísu simásuwena omápakemba kúmúmba kwená kwayó-kwáásítópa'a kúmúwasa sáwíva-kwaasi torupésa ámáámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó-kwáásíyé asirayán-áímpákémbá sésa ¹⁵ Ísu túntavesa ivátuwesa paruvará umánkówana ¹⁶ Ísu séna nóintavai asirayán-áimbá kwéseo séna tísaa úwana ¹⁷ minkwáásíyómpínkémbá moóráwai séna anóndakoo kesáánimba áí'mae'a túne. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísana íma aai kwésisana ¹⁸ mintáraváá-kwánkó táto'mai amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwáayaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyisa'a ená kwayó-kwáásíyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpínkémbá mayáúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena séna ánivo enáánimba áí'mae tiyó súwasa ²⁰ áí'maesa tuwaná mintáraváá-kwánkó Ísumba awánéna miníyámpóí améntáyuwowana tanaambá véna kwárere'a éna aigareó monkáánúwana ²¹ Ísu avowántávéna séna nósatawai ánkaraíyo súwana umaranka'á ánkaraíye. ²² tuvuwíndayavena póna sáwívaka'a améntámai irá káúvóra'na éna améntámai nompímbá túwáara'na kwéiyé. emó kanaamó e arumbá maisinkéya súwa'naa uwo súwana ²³ Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'naa uwo kwésono. Áánútumpa'a agevamái máyaawai amápa-tantaa'a kanaará'á ónááowe súwana ²⁴ miníyámpóígó avowámá avekáán-umai anónka'a séna kemá Áánútumpa'a agevamái máyaundanivo kemá Áánútuntavai íma asiramái kwémaunda-yantaa'a súwa'naa uwo

súwana ²⁵ Ísu awánómbe sáwíva-kwaasi sisipáá uwaná taraváá-kwántávéna séna aívó-taravaa-kwankoo auwé kóaa. íma koyauwérénda áka'a kóaa súwana ²⁶ kwáá'a téna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá vówana arumpinkémbá kóúwana miniyámpói púwóra'na umai máyowasa évakarawai sésa á'a púwíye suwaná ²⁷ Ísu ayáánkwaná táto'mai usásinakowana koku'á méraiye.

²⁸ koku'á máyowana Ísu naaúmpa'a umáyowasa Ísumo kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí umésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁹ námúnaa kwéseмба pó'a miráumai mirán-táraváá-kwámbá mayauwánááovo ó'on-tantaa'neimo é'a íma kanaán-umai mayauwánááowe Ísu siráíye.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Áríku 9:43-45

³⁰⁻³¹ Ísu simásuwena tuwéna Káíriri-ayampa'a aampa'á kwégwena sáwíva-kwaasi torupaavó séna kesí kwayó-kwáásíyú su'mai aái simátimenae séna aampa'á kwégwena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne súwasa ³² kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa áísaa ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Áríku 9:46-48

³³ íma áísaa esa Kápénéamu-naopa'a kumbá naaúmpa'a umáúwana Ísu tísaa ena séna aampa'á kwéte'a nóin-aina siráao súwasa ³⁴ aampa'á kwégwesa sésa kentáávinkémbá nááwa kwéusayaaitaiyo sésa iséise úmae kwégwesa pósa íma aái suwaná ³⁵ Ísu mara'-maéna kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna maísáaro. usáyaaítanae síyawai tínaaeni'a ésa amáparawaiti kwayó'á máraáro simásuwena ³⁶ moóra-iyampói áí'mai avumpimbá usásinankena taparéna simátimena séna ³⁷ kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe Ísu siráíye.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Áríku 9:49-50

³⁸ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaena taraváá-kwántóntávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavai auwé kóaa simátímapa'a kwégwisasa mintáraváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávinkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana ³⁹ Ísu séna íma tuvínankaaro. ímo awánaam-bayaimo máyáawai úwoi kesúwí'a íma sáwí'a simásinkanaaowe. ⁴⁰ kentáásí mayáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naa-owe. ⁴¹ árai'a simátiména sé'a keinárawa'a tuwánésa sésa Ísu Kárásitina kwaási ombá pó'a túwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá timíyawaima Áánútu kawé'-méyámbá timíníye Ísu siráíye.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-9, Áríku 17:1-2

⁴² Ísu mináímbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááyavaimo áraire sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááyavaimo áraire kwésewaima kampar-áímbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawai sáwí-meyamba anómbe timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo arikwí-maresamo nompímbó túwáawasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátiméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-íye. ⁴³⁻⁴⁴ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moóra-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye. ⁴⁵⁻⁴⁶ tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moóra-tisaima arátúwáaro. kae-tísamáímó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda

maisuwé'o máyáamba mindá kawe'án-iyé. ⁴⁷ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéimo awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba Áánútu kwená kwaási kawááipa'a máyáamba mindá kawe'án-iyé. ⁴⁸ iramó kwégaipa'a marinkómó éna kwaikwai'a kwéinana iramó éna íma pisináinda kaikai'a kwéiye Ísu siráiyé.

⁴⁹ Ísu simásuwena séna uwímó toónká'ó úmárááwanamo kawe'ó intembá Áánútuma kwaásira'a iramó kaintenkáán-umai maráínasa kawe'á umái ménaaowe. ⁵⁰ uwímá kawe-tántá'á ímbánivo anómbo ánásaisana ayáántámbo kwáyáimbanivo ó'a uwímó kái'a íma úmaranaaowe. uwígómó áséimo intenkáámbo kwé'e'a paru umái ménaaowe Ísu siráiyé.

10

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.
Mátíyu 19:1-12, Áríku 16:18

¹ Ísu minká'á tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápá'á komáyowasa moórágwara'a sáwíva-kwaasi torupowaná ké'naamba aaí kwésimatimuwasa ² ámáán-kawaa-kwaasi sésa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo awainínkómbá kanaarará auwáníyo. mirámó énamo éna ámáán-aimba karáni. íya karáníyo suwaná ³ naaóvá'á Mósesi nóra-amaana simátímakaiyo séna tísaa úwasa ⁴ miwí sésa Mósesi maará séna moóráwái awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváívimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráiyé suwaná ⁵ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aaí íma ísóntavai mindáyavai Mósesi minámáámbo siráimbanivo ⁶ Áánútu kwíyómbo maramá taróruronka'a íma mirá siráivo Áánútu aaraigwára kwaigwára'á taróruyaiye. ⁷ miráumai taróruaintavai tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai ⁸ mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe. mindáyavai awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbo ésa mimbórá'á kwéowe ⁹ Áánútu aarai-kwaai moórái'a umátínkaraintavai íma tasáero Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu simásuwena naaúmpa'a umésa kwená kwayó-kwáási Ísumo sún-aintavesa áísaa uwaná ¹¹ séna moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbo kwémayaiye. ¹² moórá-ininkomo awaikómbó auwénamo ó'onkwambo kwémayaimba umóyámbo kwémayaiye Ísu siráiyé.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.
Mátíyu 19:13-15, Áríku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátínkainkwae sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna áwáá'a tiyéna séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miniyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miráráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁵ árai'a simátíme'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóiraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma kawááiniye Ísu séna ¹⁶ miniyámpóiyómbá tiránkena tine'á tátorena kawer-áimbá simátímakaiye.

óísankwara-kwaasigona kwasai.
Mátíyu 19:16-30, Áríku 18:18-30

¹⁷ Ísu simátimena kwéguwana moóráwái isaaiséna Ísu anóndakoman-iyé séna takívairena séna kawe'ná'á óne. nóra umáíya aúnaí'a umái kwíyómbo'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁸ Ísu séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwéseno. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-iyé. ¹⁹ Áánútuna ámáámbo á'a ísaraane. minámáámbo aúváívinkemba agaimaréna séna kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma aarai-úmóyámbo oró. íma umóyámbo máyáaro. íma kampar-áimbá simátínkáaro. kwakarái-áimbá íma seró. kentinóvowi túwí'a anómbo oró siráiyé súwana ²⁰ mindákó

séna minámáámbá kesí iyámpóirakemba ísare'a pó'a kawé'á úmae kwéiyune súwana ²¹ Ísu awánéna aamoí éna séna kawé'á éma moórá-yantaa'a íma kawé'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawé'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá iséna sáwíva'-naindaamba makóntavai kanagí'á túmaena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráiyé.

²³ kúwana Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásíyávéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'a kwíyamba umbái táníye súwana ²⁴ kwená kwayó-kwáásí mináíntávái táá'a kówana kesí iyámpóiyono. óísan-imayaamo eémáyaiyawaimo Áánútumo kawááipa'o kwíyamba umbái táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináímbá iséna táátavai ésa séna umbái taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaao suwaná ²⁷ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáínéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiyé súwana ²⁸ Pítáa séna isaaó. kentáásí amápa-tantaa'a tuwéta enánaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a kentávái imáyáa ésa Áánútuna áséi-aimba kosimátimenaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa tuwaaísái-i'a ésa tímánaa'maari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpói-i'a ésa naambá maramá mayánááomba miwívimbá umbai-yántááí'a umátinkanaaombo ésa naaén-kanaa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe. ³¹ ívé'a évaka'a aivakéwái áano tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai áano aivari'a ónááowe Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwíníntavai siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Árúku 18:31-34

³² Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwesa Ísu aiva'á kúwana kwená kwayó-kwáásí táá'a kówana tínaaembo kun-kwáásígwárá'á táá'a kówana Ísu kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena kwempá'ó tínín-tantaakontavai mósimatimena ³³ séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásíyé amáámba sen-kwáásíyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa ³⁴ kanaáráá'a kwésinkesa tuwirááíma kwisinkésa súwíruku'a kwénesa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráiyé.

Yémésiye Yóniye Ísumba áísaa urááyan-kwasai.

Mátíyu 20:20-28

³⁵ minkánáá Sépéti ááninkorasarai Yémésiye Yóniye Ísunopa'a tésarai sésarai anóndakoo áísaa oyaní'a umásinkaniyono suyaná ³⁶ nóintavai kwétinkainara umátinkanaumno súwasarai ³⁷ ená ságayam-barupa'o umaéma kenkái usásisinke évarevar-akwampa'a sinkáníyone suyaná ³⁸ Ísu séna séyan-ainkona ááimba íma ísaraaiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarára kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiyo. sí'o índai'o umásinkanaaontemba kanaarára keinárai mirá umátinkanaaoo súwasarai ³⁹ keirái kanaám-pókai mayáyauye suwaná Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiye. sí'o índai'o umásinkanaaontemba keinárai mirá umátinkanaaovo ⁴⁰ kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ⁴¹ Ísuna kwayó-kwáásí siyáánkainarawa'a mináímbá iséna Yémésinte Yóninte áwáá'a tíyúwana ⁴² Ísu tááyowasa

tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaitamai asirayán-áimbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe. ⁴³ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ⁴⁴ keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáimá túwa'naa oro. ⁴⁵ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayavai puwónaumne Ísu siráiyé.

Ísu aúramba kavíkówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 20:29-34, Áríku 18:35-43

⁴⁶ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Yéríko-noapa'a kumbá sáwíva-kwaasigwara'a mindáópa'a tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyási ááninko áwí'a Páátímíyasi aúramba kavíkówai óntamba inai simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai súwasa ⁴⁷ évakarawai sésa Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná iséna anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkao súwasa ⁴⁸ sáwívarawai áwáá'a aeésa sésa aaiseráo suwaná mináimbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkao súwana ⁴⁹ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna ááyaaro súwasa aúrambo kavíkówaimba ááyesa sésa enarunkó kawe'á íno. kwéaayaivo usásinao suwaná ⁵⁰ a'marénamo máyon-ampaanta agwáí-marena usásinena Ísun-aóká'á túwana ⁵¹ Ísu séna nóin-tantaara embó arááímo táinda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawe'á umásinkainkwae'a úne súwana ⁵² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-iye sénda pó'a kawe'á umánkaumpo kwaaó súwana avekáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaemba kwakáiyé.

11

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 21:1-11, Áríku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kumbá Yérúsaremu-naor-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwasa minkáé'-náo-egwaa'a kwésa kwená kwayó-kwáásí kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maikai tekaiyó. ³ moóránankomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a konasá áí'maesa koyauweránááowe siyé simámékaiyo súwasarai ⁴ kuyaná mimpóimá ontará'á ándáneí anumarampimbá kwímarowana máyowasarai koawánésarai minándá koyatúwóyana ⁵ minká'á máyón-kwaasi sésa nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo suwasarai ⁶ Ísumo sún-aimba simátímúyasa kanaán-ivo mirá okaiyó suwasarai ⁷ áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaaí uwí'marówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánáma ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánaravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráisana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye. ¹⁰ kentáá síkwá'ná Tévítimo kawáá-uraintemba miráráámbá íníye. kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹¹ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúmba anóm-bono'-naumpa'a uména amápa-tantaa'a awánéna enónka'a kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena Pétáni-naopa'a kuráiyé.

taaigóná kwaasái.
Mátíyu 21:18-19

¹² Pétáni-naopa'a kogwáúmbe usá aaváyaavimba mindáópa'a tuwésa aampa'á kumbá Ísumba ááima ankówana ¹³ moórá-taigo áwí'a víkima kwáyowana mintáéramba nánáe

séna ááimpa'a kwéna awánómbe arambó iyái-kánáámó ímo túmba íma iyéna ánáwe su'mai kwáyowana avakáá uwááena ¹⁴ mintáíngóntávéna séna ená arambá íma iyáníyone. moórágwara'a kwaási ená arambá íma nánááowe súwasa kwená kwayó-kwáásí mináímbá ísaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹⁵ Ísumo sún-aimba iséna Yérúsaremu-naopa'a kumbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavai imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ simátimena séna ókwara'a íma mono'-náúmpá'á mirán-tántáá'á maimaé'a iré kunke oro. ¹⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesí naantavái sésa Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbá isasá ó'on-o'om-barapaken-kwaasi tésa námúnaa kwésewe agaimaréna siráíye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráíye.

¹⁸ Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé Ísuna áamáyu-aimba kwésesa sáwíva-kwaasimo Ísun-aaimo ísámae kwéiyuntavai táátavai ésa Ísumba tuvuwónááon-amba kwéavakaa-uwasa ¹⁹ enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mátíyu 21:20-22

²⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kogwaésa usásinesa aampa'á kumbá víki-taima awánomba ánúka to'mai amápa'a móyankagurowana ²¹ Pítaa Ísumo sún-aimba ááka'a maréna séna awánaao. aaimó simámakaanda-taima á'a aáyánkagwiye súwana ²² Ísu séna Áánútunka'a aráápamai máéro. ²³ árai'a simátimé'a sé'a maanómátáváímo sé'o iré mapámbai nompá'á kumuwómó síyawai ímo kaer-ímáyáámó tokésamo súndantemba árai'a íníye síyanamo éna árai'a mirá íníye. ²⁴ mindáyavai Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatavai áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaiye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé. ²⁵ Áánútumpa'a námúnaa sembá sáwí'o umátinkaraamba anondá sáwí'a ónaumne-imagaa íma é'a ivátuwaaro. mirámó íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'a sáwí'o kwéomba maitiyuwáníye. [²⁶ ánivo sáwí'o umátinkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye] Ísu siráíye.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Árúku 20:1-8

²⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé ókwara'a Yérúsaremu-naopa'a kumbá anóm-bono'-naumpa'a kwénaauwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁹ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísaa on-áímbá simátimenaumne. ³⁰ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ³¹ miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyavai íma áraire siráao síníye. ³² kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavai sésa Áánútun-aaí simásimakaiwai uráíye kwésemba pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáímbá sésa ³³ Ísuntavesa sésa emó sísaa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráíye.

12

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Áríku 20:9-19

¹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kuminín-taave'a úmarena óntan-damba kígauva'o taviyí-námbá úmarena ayáátáaka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ² arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'maráísana minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tisasá ³ táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ⁴ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai a'nómbá tuvámbai sáwí'a umánkówana kówisana ⁵ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá táto'mai tuvú'marááwana púwísana aanávómá moórá-mora-umai ti'maráintemba tewasá tínkamba tinkamba kwéowasa évaka'a púwówasa évaka'a tayauwéráawana ⁶ aanávómá kímborawai kwenááninkomba póna kwená imáyáama ámakaiwaima máyáimba ayáátáaka'a imáyáa eémene kesááninkon-aaí isánááowe séna ai'maráísana ⁷ tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáimbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánáe sésa ⁸ táto'mai tuvúwówana púwísasa maimái aaumépa'a tukáawe. ⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá mirá íníye. téna kígaura'o taviyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro síníye. ¹⁰ Áánútun-aaí aúváívimba awánaraawe. maarán-áimbá agaimaréna séna óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráíye. ¹¹ mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráíye kwésune agaimaréna siráíye Ísu súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásí mináimbá isésa kentááyáváyíyá siyé sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavai táá'a kówasa ivátuwesa kuráawe.

táákisi-aintavai áísaa uráan-kwasai.

Mátíyu 22:15-22, Áríku 20:20-26

¹³ mono-káwáá-kwáásí kwésa Ísumba áísaa íyana sáwí-aimbo sínasa aaivimbá mayankánááontavai amáán-kawaa-kwaasivinkemba évakarawaiye Éróti amááraaw-ivinkemba évakarawaiye ti'marówasa ¹⁴ Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po kwaasi táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwáraán-aimba arupí umái kwésimatimen-daya ísaraumne. emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákisi-ontamba Áróamáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí amáána araaisénaundaya'iyompo ¹⁵ timénaum. íya timénaumno suwaná Ísu miwí táama iséna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe séna kentávái sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésisaa-owe. moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa ¹⁶ maimái máagaraarankowana séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáíyo súwasa miwí sésa Áróamáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáíye suwaná ¹⁷ Ísu séna Áróamáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundeí Áánútumba áméro súwasa mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aaí siráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Áríku 20:27-40

¹⁸ suwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa sésa ¹⁹ anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná

anondáwe séna iyámpói ankáníye siráíye. ²⁰ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²¹ kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa ²² avakaeté-kwaasi putásaawana minínímbá naaémba pukáíye simásuwesa ²³ Ísumba áísa esá sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaíya-tawai minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna nááwa mayáníyo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimakón-aimba íma kawé'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ²⁵ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaonkanaa aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máewaimo ontembá minínínákwá'á miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ²⁶ kwaasi pukémpinkemba usásinaaomba Mósesi mináintávái agaimakáíye. aúváivimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaímbá íma mintáímá kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Áávaramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútu mináímbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa utamántínkaraambanivo ²⁷ mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. ánívo kentááima sáwísawaa-aimba siráawe Ísu siráíye.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mátíyu 22:34-40

²⁸ súwana amáamba sún-kwaasigo ména amápa-kwaasimo sumbá iséna Ísuna usáyaaitamai-kwasai iséna Ísumba áísa ena séna Áánútuna amáámpinkemba nóranamaana aivar-ámáámbán-iyo súwana ²⁹ Ísu séna aivar-ámáámbá sénaumpo Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Ísareri-kwaasi maísáaro. Áánútu kentáásí Ísóigo éna mimbórá-Ísóígómán-iye.

³⁰ Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí asirayáné améro

agaimaréna siráíye. ³¹ miwá ánaaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

kesávái-ímáyáámó ontembá kentí

kwaásiti imáyáagwara'a oró

agaimaréna siráíye. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye Ísu simámuwana ³² minkwáásígó séna anóndakoo árai'a sénda Áánútu kweyáá Ísóigoman-ivo ó'on-o'on-isoima íma máyáawe. ³³ kesáámá Áánútumpa'a kesirumbá imáyáama kesí asirayámbá kwempá'á tuwéta mirá onó. kesávái-ímáyáámó úndantenta kesí kwaásiti imáyáagwara'a onó. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye. toómbá sipisípima iravímbá agaimái Áánútumba amúndanivo mindágwara'a usáyaaitaraiye séna ³⁴ mindá'ó súmba kawer-ímáyáávínkémbá súwana póna Ísu iséna séna Áánútumo kawááimba kwená egwaa'á máyáane súwasa ísómá Ísun-aiyavai táá'a kóntavai íma áísa úmaesa iráawe.

Áánútumo usásinankaiwai Káráisitina kwaasái.

Mátíyu 22:41-46, Árúku 20:41-44

³⁵ íma áísa úmaesa íyúwana Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwésimatimena séna amáámbo sen-kwáásí sésa Káráisitima Tévíti-andaraken-kwaasiman-iye kwésevo

³⁶ naaóvá'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Tévíti Káráisintavai séna kesí Ísóigoman-iye siráimba monor-ímá agaimakón-auvaivimba Tévíti agaimaréna séna

kesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe

Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráíye. ³⁷ miráumai Tévíti Káráisitintavai séna kesí Ísóigoman-iye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iye Ísu

súmba Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyé. úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aaí isésa aamoí uráawe.

ámáámbo sen-kwáásítí aambá kwáráavo siráin-kwasai.
Mátíyu 23:1-36, Árúku 11:37-54, Árúku 20:45-47

³⁸ úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aaí isésa aamoí kwéuwana Ísu kwésimatimena séna évaka'o ámáámbo sen-kwáásítí aambá kwáráavo. minkwáásí ayáátáár-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaauwasa pósa kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasin-owe kwésewe. ³⁹ minkwáásí mono'-náúmpá'ó umáyáapa'o anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawe-tómbá kwénaawe. ⁴⁰ minkwáásí ketor-íníntí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráíye.

ketor-ínínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.
Árúku 21:1-4

⁴¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména óntambo túwón-anaveunkona egwaa'á ména tuwánómbo kwaásiyomba tésa óntamba túwómbo sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ⁴² moórá-ketor-inínko íma óísamba makón-inínko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwówana ⁴³ Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyena séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-ínínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontamba usáyaaitaiye. ⁴⁴ miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óísan-iyaaimba méníye Ísu siráíye.

13

anóm-bono'-namba tawísí-áímbá siráin-kwasai.
Mátíyu 24:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu mináímbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai anóm-bono'-nantavai séna úwé awánaao. maanóntán-dámbá kawe'á kwáyáísana minóntámbá anón-ontamba kwáyáíye súwana ² Ísu séna maanánón-dámbá awánaaro. aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwara'a tawísíyuwanaaowe Ísu siráíye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.
Mátíyu 24:3-14, Árúku 21:7-19

³ Ísu mináímbá simásuwena Óríve-omaka'a uména anóm-bono'-namba awánómbo Pítaawe Yémésiye Yóníye Éndaruwe kírmau-kwaasi Ísumo kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa ⁴ emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá ínáyeya sénaumno suwaná ⁵ Ísu séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. ⁶ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávái áraire sénááowe. ⁷ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáíyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tínda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iyé. ⁸ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amáaraayavai usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. mirán-tántáá'ó paárina'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánée owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínímba miráumai ááimba ásáíye seró.

⁹ mirán-áíntávái kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáásí keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótkesa aavimbá maitinkesa mono'-náúmpá'á mótkesa tínkamesa kentáváímó asiramáimo máyáantavai táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare

kawááon-kwaasitopare mótinkesa aaí simátinkaiya'a minánón-kwáásí kesáái simátimenaowe. ¹⁰ aiva'á áséi-kwasai amápa'-maravaken-kwaasi simáti simati kwéiyana naaémba amápa-tantaa'a ánasai-kanaama tíniye. ¹¹ táto'mai aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómbe é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka tinkáina'a mináimbá sénááowe.

¹² évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáimo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvwowima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. ¹³ kentáváímó asiramáímó máyáantavai amáparawai týámba umátinkanaaowe. ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímó méwai ánasai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-28, Árúku 21:20-24

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá uwóví'a íí-márúká'á paáriniye Ísu siráiyé. kemá Mááka sé'a maanáúváímó torausíyawai tááko pééi sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna uwóví'a íí-márúká'á paárínasa awánanaaomba Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaiséa iyónááowe. ¹⁵ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba ósamba ivátuwesa úwoi isaaiséa iyónááowe. ¹⁶ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaiséa iyónááowe. ¹⁷ tímúkwarar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe. ¹⁸ isaaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. ¹⁹ minkánáámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráiyé. aanogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíniye. ²⁰ mirán-úmbái-yántáá'ó kwéninkanaa Ísóigo ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátáaka'o kwéininkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavai imáyáa éna mirá-úmbái-yántáá'á ákíse uráiyé.

²¹ ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáiyé síya'o é'a íma ísáaro. ²² évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. ²³ miwíyávái árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Árúku 21:25-33

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínín-kanaama ánasainana aaváúmá túnkwina kwíyómba íma sán-káinana ²⁵ o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa ²⁶ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ²⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a tí'maráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe Ísu siráiyé.

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki-taigontavai imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáinda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíniye sénááowe. ²⁹ mirámó intembá kemá súnnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíníye sénááowe. ³⁰ árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnnda-yantaa'a paáriniye. ³¹ kwíyómba maramá ánasainana kesáái íma ánásena úwoi kwaikwai'a íníye Ísu siráiyé.

kúmóna-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Mátíyu 24:36-44, Árúku 17:26-30,34-36

³² Ísu mináimbá simásuwena séna kúmónnda-kanaama aaváúvimbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³³ kemó kumónaunda-kanaa íma ísaraiyanka'a kumónaumpo kárákwimai máéro. ³⁴ mirámó ínintenkaan-umai maarán-áimbán-iyé. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásíyávéna mayái máyáaro séna ti'má'mai kwégwena ontará'ó kawááiwaintavena séna taviyiyó séna kóuraiye. ³⁵ naankóná aanávómó tínímbo ímo ísaraantemba ké'naamba kemá kúmónnda-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. enáíndarara'i. no'wáámpina'i. iratarórá'i. kwáyá'wáiya'i. kumónaumno minkánáa íma ísaraavo ³⁶ kentávái íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro. ³⁷ kemó simátimunda amápa-kwaasiyave'a sumpo taviyé'a máéro Ísu siráiyé.

14

Ísuna amááyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Áríku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹ Ísu mináimbá simátimuwana naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama ayúnkaraamba kauvónaumpo sésa kae-táwaima úwoi mésa mono-káwáá-kwáásíyé amáámba sun-kwááiyé sésa nóraumiya Ísumba aúpá'á táto'mai inkamónaundaya'iyo. ² amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

³ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba ún-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba minánávéúnkó ói'a móankaisuvena Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁴ évakarawai keáímbá sésa áwáá'a aéesa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atíyankaiyo. ⁵ mimbásáwémbó ó'owimo timénamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá áwáá'a áúwana ⁶ Ísu séna ivátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawé'á umái pésinkaiye. ⁷ ímo óísambo máráan-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne. ⁸ minínínkómá kwená imáyáavinkemba kawé'á umái pésinkaiye. púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawémba pésinkaiye. ⁹ árai'a sumpo maísáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimewasa minínínkómá umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráiyé.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:14-16, Áríku 22:3-6

¹⁰ súwana Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awi'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ¹¹ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó indaméyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumi Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Áríku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹² Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáa sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a kwená kwayó-kwáási Ísumba taáísaa esa sésa náávára tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyo suwaná ¹³ kae'á ti'maréna séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámó maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwáráakaiyo. ¹⁴ kwemó naaúmpa'o iyínanamo naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena

séna kesí kwayó-kwáásíyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámékaiyo. ¹⁵ kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiye. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹⁶ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

¹⁷ tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé mindáúmpá'á umésa ¹⁸ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moórawai keséya toómbá kwénaiwaima kembá namuro-kwáásírá'á agaráátinkaniye súwana ¹⁹ tirunkó umbái tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa kewá'iyó sinté kuwaná ²⁰ Ísu séna moórawai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwaiman-iyé. ²¹ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna kwaási úrandako kumpaáríndawai puwíníye siráin-temba pó'a púwónana namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayáníye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawé'á isinó Ísu siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, 1 Kórinti 11:23-25

²² súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²³ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tímúwasa amáparawai nowaná séna mindá kesí naaemán-iyé. ²⁴ kesí naaemá sáwívarawaiyavai kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá simái tarúmakaiye. ²⁵ simátimé'a sé'a ókwara'a ándá-aran-dombo íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ándá-aran-dombo aúna-nomba nánaumne Ísu súwasa ²⁶ Áánútuntavai ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

²⁷ Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátiména séna Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna Áánútu séna sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiyé siráimba póna táa'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. ²⁸ ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayamapa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ²⁹ Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé íyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁰ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma kaeká'á áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavai súwana ³¹ Pítaa asiramái séna entémo sínkamonae íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Mátíyu 26:36-46, Árúku 22:39-46

³² amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'a Kétésémaniva'a komésa Ísu simátiména séna maanká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³³ Pítaawe Yémésiye Yóniye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁴ simátiména séna kesirunkómá umbaiyé taise'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kárákwimai máéro séna ³⁵⁻³⁶ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónnda'an-iyé séna mara'á kumbaéna námú-naavinkemba séna kesivoó amápa-tantaa'a kanaán-umai kwéonda po kanaán-iyé sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwaráano Ísu siráiyé.

³⁷ Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásírúútopa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsená Pítaantavena séna Sáimoniyo aúun-kwaiguréma íma kanaará'á sáwíyanka'a kárakwimai máyáane. ³⁸ Sáatáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáwáinivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá aúgávaa'a kwéiye simásuwena ³⁹ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba Áánútumpa'a námúnaa kosimásuwena ⁴⁰ kwená kwayó-kwáásítópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa tógávaate kwéuwasa nóran-aina'i. anondá íma simámuwana ⁴¹ tiyuwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna minkáúm-bónárauyavai séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba á'anivo kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo ⁴² usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Árúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

⁴³ Ísu mináimbá kwésuwana kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yútási tumba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ányatankwara'a maimaésa tumbá mono-káwáá-kwáásiyé ámáamba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'márówasa tumbá ⁴⁴ ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkanintavai simátimena séna paruvará umánkáandawaimba táto'mai áí'mae'a tavi'mae'a koró siráimba ⁴⁵ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwémankowasa ⁴⁶ kwesé tuwái Ísumba tátórowana ⁴⁷ Ísuna kwayó-kwáásívínkémbá moórawai taánasatama maimaéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana ⁴⁸ tun-kwáásiyávéna séna kentávái umóyán-kwáásímánye sé'a pó'a taánasatagwara ányatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. ⁴⁹ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé mé'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. naaóv'á Áánútun-aai aúváivimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa ⁵⁰ kwená kwayó-kwáási amápa'a inkaiséa auwésa kóyáwé uwasá tun-kwáási Ísumba áí'maesa kwéguwana ⁵¹ moórá ívé-kwaasigo ampaantawé su'mai úsúrena Ísun-ánaaemba kwéguwasa tátorankowana ⁵² ampaantamá kwatuwéna kwátóiyaaimba kuráiyé.

anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:57-68, Árúku 22:54-71, Yóni 18:13-24

⁵³ kúwasa Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáamba sun-kwáásiyé torupamá máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁴ Pítáa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba iréna naamaúva'a ména i-kwáásiyé irará'á koména irá kwégauviye.

⁵⁵ Pítáa irá kwégauvuwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana íma kwáyowasa ⁵⁶ Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasá ⁵⁷ évakarawai usásinesa kampa'á sésa ⁵⁸ kwemó sisatáámó isáundaya anóm-bono'-namba kwaási uráan-damba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a kwaásimo ímo íyan-damba ónaumne siráiyé suwasá ⁵⁹ minkwáási íma moórá-aimba suwaná ⁶⁰ aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna simánkáan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶¹ Ísu iséna íma aai súwana aiva'-mónó-káwáánákó áísaa ena séna kesáámó áwí'o mósá maráúndawai ááninko e Áánútumo usásinankaiwai Kárásítíyia'ona simásimiyo súwana ⁶² Ísu séna kemá úne. suwánáina'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáimá ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana ⁶³ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwátói tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináántávái aavimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta ⁶⁴ Áánútumbo simáimo sáwí'o

umánkaintavaiya nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa⁶⁵ Ísumba tuwirááima kwirankésa aúrampa'a ampantanéí káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo kwésuwasa i-kwáásí áí'mai tiyáándeí tuvúkáawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:69-75, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Pítaa naamaúva'a ména irará'á kwégauwuwana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó téna Pítaamba takarákéna séna Ísu Násáretivakewise maéndawai óne súwana⁶⁸ emó sénda-aimba sáákoma íma kawé'an-iyé simásuwena máápar-ontavimba komáyowana⁶⁹ minárásígó moórágwara'a awánéna máyón-kwaasiyavena séna evíwana kwaásivinkenda'an-iyé súwana⁷⁰ moórágwara'a Pítaa séna ímaniye simásuwena máyowasa sáwíyanka'a máyómbe Pítaantavesa sésa áraitá súne. Kárírivakenda'a po kwená kwayó-kwáásívinkéndá'á óne suwaná⁷¹ Pítaa aika'á maréna séna kamparáímbo kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iyé kwésuwana⁷² kokórigoma moórágwara'a áái súwana Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo kaeká'ó ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-iyé síníyone siráimba mináimbá ááka'a maréna ávááraumai ivi'á taráiyé.

15

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Árúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

¹ ivi'á tówasa aaváúma usónka'a mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé mimbórá-áimbá símaresa Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí'maesa Árómaani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana² Páírátí Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa³ mono-káwáá-kwáásí ó'on-o'on-aintavai aavimbá mayánkówana⁴ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo anondáma íya moórá-aimba síníyono súwana⁵ Ísu iséna íma anondá aái súwana kamááni-kawaana'a Páírátí sáwívar-imayaa uráiyé.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

⁶ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Árómaani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'a ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye.⁷ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwái áwí'a Párápási ándáva'a ména évakarawai kamááni-kwaasiye áái'a tíyónka'a kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándávimba ánkárowana máyowasa⁸ sáwíva-kwaasi torupamáí mésa Páírátintavai sésa moóráwaimba ayúrankaao suwaná⁹⁻¹⁰ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáásí Ísuntavai íma anón-kwaasi-i'a ínkwaé sésa táto'maesa kesópa'a máánkaraawe séna tísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno súwasa¹¹ mono-káwáá-kwáásí úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Ísumba íma ayúrankaniyompo Párápásimba ayúrankaao simáméro suwasá iséna mináimbá simámúwana¹² Páírátí séna Ísumba Yútaa-kwaasiti kawáánará iyémó sewáimbá nóra ónaumno súwasa¹³ anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná¹⁴ Páírátí séna nóra-sawira uráina'iyó súwasa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae íyúwana¹⁵ Páírátí miwí táái owé senasá aamoí umásinkaigwae séna Párápásimba ayúrankena i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páírátí séna áí'mai taaira'á mátuvuwíyana puwíno séna Ísumba i-kwáásírá'á tímakaiye.

i-kwáásí Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.
Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

¹⁶ Ísumba i-kwáásír'á timúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ¹⁷ naeeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iye sésa Ísumba umánkesa anón-kwaasiti kánumo'an-iye sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa ¹⁸⁻¹⁹ kanaará'a ankésa moór'a-mora-umai kivaíresa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa tááúndei a'nómbá tuvánto'na kwéesa tuwirááima kwirankésa ²⁰ kanaará'a ánkáyuwesa naeeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba ará'a tuyúkáan-kwasai.
Mátíyu 27:32-44, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

²¹ i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moór'awai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Arekesándaawe Árúvusinte tivowámá kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa úmae tiyó suwaná mirá úwasa ²² kwésa moór'a-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkoná ááimba a'nómayaapare supa'á kwésa ²³ ándá-aran-domba mairésa áí'a ánasainkwae sésa ikaa'ó vai-yántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámúwana íma naráíye.

²⁴ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba máyuvusumaresa kwená unáánkwátói mayánae sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaitaindawai mayáníye sésa mirá ésa ²⁵ aakaaká'ó máún-kanaa-avaura'a tuvúwúmba ²⁶ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'án-íye agaimarésa taaira'á mósá marésa ²⁷ umóyántémo uyan-kwáásír'ái tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowana [²⁸ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna kwemá sáwí'a on-kwáásí máépa'a máyáísasa awánaraawe agaimaréna sirónka'a pósa mirá uráawe.] ²⁹ taaira'á tuvúsúmarowasa évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa timánáantata'a umánkesa aká'áámba simánkesa sésa úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo ³⁰ esávái enáúma áwa'naa ema eyááríka'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo suwasá ³¹ miráumai mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé sésa ó'owi túwa'naa ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwa'naa íníye. ³² Áánútumo usásisinkaiwai é'a Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyááríka'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-íye sénaumne suwasarái miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásír'ái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai Ísumba kanaará'a ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.
Mátíyu 27:45-56, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

³³ Ísumba kanaará'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena aaváúma kaapa marówana túnkumba ³⁴ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa ³⁵ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóvá'ó Áánútun-aai simátimakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná ³⁶ moór'awai isaaiséna paru-táyánama maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena náinkwáe séna Ísu óika'a mósá maréna séna Íráiyaama kuména taairakémbá kunayútuwani. íya kunayútuwaniyo séta amu'maréta máyaumne súwana ³⁷ Ísu anónka'a kwésena puwúwana ³⁸ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírakémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'makáíye. ³⁹ Ísu anónka'a kwésena puwúmba i-kwáásítí kawáánákó Ísumo anónka'o sénamo miráumai puwúmba awánéna séna árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iye siráíye.

⁴⁰ mináímbá súbma sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. miníníntómpínkembá moórá-inimba Mágátáara-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba aú-kwaasi Yémésinte Yósisinte tinówama áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba áwí'a Sárómi ⁴¹ miráumai-inimba Ísumo Káríri-ayampa'o naaúpa'o kwená-naaembo kwa'maésamo áwa'naa úmaesamo kuráan-inimba Ísu Yérúsaremuva'a túmba miníníntómbá tésa taaira'á tuvúsúmaronka'a némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁴² miníníntómbá tamáyówana Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba enónka'a moóráwai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai ⁴³ kwemá anón-kwaasi éna kawe-kwáásí éna Áánútu kwená kwaási kawááiniye séna amu'maréna máyowai íma áá'a kómba Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana ⁴⁴ Páírátí imáyáa éna ára pukuráina'iyó séna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna Ísu ára pukuráina'iyó súwana ⁴⁵ owé á'a pukuráiyé simámuwana Páírátí séna kanaampó Ísun-auma mayáníyone súwana ⁴⁶ Yósépi aúna-ampantama komaimaéna tiréna Ísun-auma taairakémbá tamaimái minámpáántávímbá asááumai maimaéna aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁴⁷ Máriaa Mágátáara-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisimba anówama úwasarai méсарai Ísumbo utamánkomba taawánésa kuráaiye.

16

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Árúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasa kaumbo-ínímbá Máriaa Mágátáara-naopaken-ininko úwana araámáó Yémésimba anówama úwana Sárómi úwasa miráumai-inimba Ísun-aura'a áséi-kwiyu-masawemba mápérankanae sésa ² ááéma aaváúmá usónka'a mimbásáwémbá maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kumbá ³ aampa'á kwégwesa iséise ésa sésa murí-áígó óika'a awááumasukaan-ontamba anón-ontamba póna nááwa akwásinkanintaa'iyó sésa ⁴ awánomba minóntámbá á'a akwátukowasa awánésa ⁵ mimbúrí-áír'á'á íyúmba moóráwai ívé-kwaasi kwayán-únánkwátóigwara-kwaasi minká'á máyowasa awánomba táá'a kówana ⁶ simátimena séna íma táá'a kaíno. Ísumba Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánanae sé'o kwétemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawáné'a ⁷ kwená kwayó-kwáásíyé Pítaa iyai kosimátimé'a sé'a Ísumo siráintemba pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káríri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináímbá kosimátíméro súwasa ⁸ mimbúrí-áímá tuwésa táá'a kéna tiyántámbá tówasa isaaisésa kwésa táá'a kóntavai mináímbá íma kosimátímakaawe.

Mááka kemó súnda-aimba ánásaiye.

[Ísu paárúwana Máriaa awánarain-kwasai.

Yóni 20:11-18

⁹ sontaar'á'á ááéma Ísu pukáimpinkemba usásinena aiva'á Máriaa Mágátáara-naopaken-ininko aúranka'a paárúwana ááéma Ísu minínínkó arumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkain-ininko aúranka'a paárúwana ¹⁰ awánéna kwená kwaási ivi'ó kwétopa'a kosimátimuwasa ¹¹ Ísumo aúvówanamo minínínkómó awánón-aimba simátimumba isésa íma ísámai kawe'á uráawe.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Árúku 24:13-35

¹² minkákémbá kae-kwáásí aampa'á nén-ampa'a kwéguyana Ísu ó'on-kwaasi túwawaakaamba makéna minkáé'nárai túranka'a paárúwasarai awánésarai
¹³ koyauwerésarai Ísuna kwaási tasimátímúyasa ísómba íma ísámai kawé'á uráawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyú 28:16-20, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁴ minkákémbá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi toómbá kwénowana Ísu paárúwasa awánowana Ísu áwáá'a tiyéna séna kemá pukáundavinkemba usásinkaunda suwánaresa simátíméwa'a ísámai sirumbá kwéairaraawe sé'a ísámai tuwarónaawaro kwéowe. simátímén-aintavai áraire seráámbá íma áraire siráawe simásuwena ¹⁵ séna kesí áséi-kwasai amápa'-marava'a simátímapa'a koró. ¹⁶ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái mésa nombá peráiyana Áánútu miwímá sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanivo kesááiyavesa íma áraire síyawaima Áánútu aavimbá maitinkáníye. ¹⁷ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai ímo awánaam-bayaima maésa kesí asirayándéi kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwésa ó'on-aimpinkemba sésa ¹⁸ áwáávi'o índa-iraankavayaambo tátoraiyanamo váíndamo ésa íma puwésa puwí-nómbó náiyambo ésa íma puwésa tí'o ín-kwaasira'a tiyáándeí táto'mai asóvatinkanaaowe Ísu siráíye.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Árúku 24:50-53, aantá-kwaasi 1:9-11

¹⁹ Ísóigo Ísu mináímbá simásuwowana Áánútu Ísumba áí'maena kwíyómpa'a móankowana Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowasa ²⁰ Ísuna kwayó-kwáásí amápa'-marava'a áséi-kwasai simátímapa'a kuwaná Ísóigo kwétuwa'naa-uwasa kwaási ímo awánaraam-bayaima mayówasa awánésa sésa maanáimbó simásíménta árairaimban-íye siráawe.

mináímbá ánásaiye.]

Árúku

Ísu kwíyómpa'a irówana Árúku évakar-ima maisuwéna Ísun-aai agaimakáiyé. Árúku íma Yútaa-kwaasiman-ivo ó'onkaa-kwaasigoma éna sontaa-máyái mairáiyé. Kíríki-kwaasi Ísun-aai isáígwáe séna maanáúvái agairáiyé. Kíríki-kwaasi arupí umáimo máyáamba tirááíma tain-kwáásímán-owe séna maanáímbá agairáiyé. Ísu árai'a arupí-kwaasima póna arumbá kwéumatinkaiwaiman-iyé. Áánútumpa'a námúnaa sen-áíné Áánútun-amankon-aaine sáwí'o kwéum-beyamba Áánútu kwémaisyuwain-aine mirán-áímbá Árúku agaimakáiyé.

¹⁻⁴ anóndako Tíóvíraasiyo moórá-kwasai sénaumpo isaaó. Áánútu kentáávímbá paáruraimba aiva'á awánaraan-kwaasi mintántáákón-áái simátíma'maesa iráamba isasá kentáá kwésimasimewe. sáwívarawai mináímbá árar-aimba agaimakáamba mináínkóná ááimba kawe'á umái isé'a aivakén-áímbá avupinkén-áímbá naaénken-aimba agaimái amúne. ísaraanda-aimba árar-aina'i. kampar-áíná'iyompo mindáyave'a maanáúvái má agaimái amúmpo awáné isaaó.

Yónimba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

⁵ Yútiyaaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba moórawai áwí'a Sékáraya kwemá Ápáísana akún-ándarákén-kwáásí ména Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémayowai máyowana awainínkó áwí'a Érisapeti kwemá Érónina akún-ándarákén-ínímbá póna Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémayon-kwaasiti akún-ándarákén-ínímbá úwasarai ⁶ Áánútu aúranka'a minákwá'á kawe'á umái mésarai Ísóigo arááíma kwégwaresarai kwená ámáámba kawe'á umái isésarai ⁷ iyámpói íyaaimba ageínímbá ména anónu'mai áráankamba karááiyé.

⁸⁻⁹ anónu'mai áráankamba kamáguyasa Sékárayaana akúmbá Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémaesa mirá úmae kwéiyesa miwítí mayái taaínkaar-ésa Sékárayaamba usásinankowana áséi-kwiyumba índa-yantaa'a agayáíndayavena Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwasa ¹⁰ áséi-kwiyumba índa-yantaa'a agayái-kánáámá amápa'a Yútaa-kwaasi máá'aruva'a mésa Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹¹ Sékáraya Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwana áséi-kwiyumbo íí-yántáá'ó agayái-tááréigóná ayáánúrapa'a kwíyómpaken-kwayo'na'a paárúwana ¹² Sékáraya awánéna kantúmba éna inkaisúwana ¹³ kwíyómpakewai séna Sékárayaao íma inkaisiyó. Áánútumpa'o námúnaamo sénda ísáíntavena enawainínkó Érisapeti iyámpói mayánívo miníyámpóigó áwí'a Yóniye siyó. ¹⁴ marankáínana enarunkó aamoí kwéinasa á'on-kwaasigwara'a aamoí onááowe. ¹⁵ marankáíndara'a Áánútun-amanko miníyámpóigó arumpimbá anómba ínana ándá-aran-domba uwo'aó'-nómbá íma náino. Áánútu aúranka'a kwenáwí'a anómba íníye. ¹⁶ kwemá anón-éna Ísareri-kwaasiyomba tavisínasa miwítí Ísóigo Áánútumpa'a ókwara'a ténááowe. ¹⁷ kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa uráintemba asiramái ména Ísóigona aiva'á kwéna tivoísáiyé táánimbaate tavisínasa tágárotamai ménaaowe. aaimó ímo isáíyan-kwaasi tavisínasa arupí-kwaasimo íyantemba miwí ésa kawer-ímáyáá onááowe. miráumai Ísóigomo kumíníntavena kwená kwaasi to'mayaa umátinkaniye kwíyómpakewai súwana ¹⁸ Sékáraya séna kesé kesuwainínté anónu'mai áráankamba kágurauvo nóra séra mináíntávé'a áraire sénaumno súwana ¹⁹ kwíyómpakewai séna kemá Képarieri mé'a Áánútu aúranka'a máyaunana kawe-kwásái siména si'maráísa'a móru simámundayavai ²⁰ íma áraire sémpo emá íma aái sindá ménana naaén-kanaa kemó sún-da-yantaa'a paárína kawe'á umái aái síníyone súwasa ²¹ máá'aruva'a máyón-kwaasi Sékárayaamba amu'matuwé mésa sésa anóm-bono'-naumpa'a nóintavena ayáátááka'a máyáiyó kwésuwana ²² máápa'a kuména íma aái súwasa anóm-bono'-naumpa'a kaainkáání'a umái awáraiye suwaná

ayáán-awaame'a kwéena íma aaí súmba ména ²³ kwená mayáí-kánáá ánásowana kwená naaópa'a kuráíye.

²⁴ komáyowana awainínkó Érisapeti ámú'a paáréna aúpá'á éva'aasei-kwiyomba ména ²⁵ séna Ísóigo kawe'á umásinkena mirá uráintave'a aamoí é'a ayáátááka'a iyámpói íma tinkáúnda misígáémó imbá kwéanasaiye Érisapeti siráíye.

Ísumba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

²⁶ Érisapeti ámú'kwá'a ména ava'moraé-kwiyomba maisuwówana Áánútu kwená kwayó'ná'á áwí'a Képarierimba kwíyómpakemba ai'marówana Káriri-marava'a Násáreti-naopa'a kuména ²⁷ moórá-arasigomba áwí'a Máriaamba simámindayavena kunkáíye. minárásígó íma kwaai mairón-arasigo Tévíti-andaraken-kwaasira'a áwí'a Yósepinka'a siváúmaresa ítámakowana ²⁸ kwíyómpakewai Máriaanopa'a kuména séna mé'ono. Áánútu aamoí umánkena esé máyáíye simámuwana ²⁹ anón-imayaa uwááena séna mináínkóná ááimba nóran-aintavaiya siíyó kwésuwana ³⁰ miwámá séna Máriaao Áánútu aamoí umánkáívo íma áá'a kaíno. ³¹ ámú'o kaumáímo iyámpóimo maranké Ísuwe se áwí'a tamánkaniyone. ³² kwemá anón-éna anón-kwaasi-í'a ínasa usáyaaítamai-Isoigo ááninkoman-íye sénááowe. aíkwá'náon-awi'a Tévítimo kawáá-máyáí mairóntemba Áánútu kawáá-máyáí amínana ³³ Yákópon-andaraken-kwaasi kawáá-máyáí kwaikwai'a ínana minkáwáá-kwí'á íma ánásainda kwaikwai'a íníye Képarieri súwana ³⁴ Máriaa séna nóra se seénó. kemá íma kwaai mairé'a úwoi máyaumne súwana ³⁵ kwíyómpakewai séna Áánútun-amanko esé máyainana usáyaaítamai-Isoigona asirayámbá embá amína po maránkénasa ó'oran-iyampoí Áánútu áánimban-íye sénááowe. ³⁶ enamááraa-ininko áwí'a Érisapeti áráankamba kéna ámú'a kauráíye. ageínimbán-íye kwésewana ámú'a kauréna ava'moraé-kwiyomba maisukáíye. ³⁷ Áánútu amápa-tantaa'a etóyóí kwéena kwenkwárá'á mirá kwéumankaiye súwana ³⁸ Máriaa séna Áánútuna kwayór-árásí úmpo simásimendantemba Áánútu kembá mirá íníye súwana Áánútu ai'mákowai auwéna iráíye.

Máriaa Érisapetina namu'á kuráin-kwasai.

³⁹ iyúwana sáwíyanka'a Máriaa ména usásinena avekáán-umai Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a moórá-naopa'a kwéna ⁴⁰ Sékárayaana naaúmpa'a iyéna Érisapeti áwí'a mói tówana ⁴¹ Érisapeti Máriaa amósámba isówana iyámpóigo anówan-arumpimba ména úwauwa úwana Áánútun-amanko Érisapeti arumpimbá anómba úwana ⁴² anónka'a séna Áánútu kawe'á umánkena ó'on-inimba kítoka'a kawe'á umátinkena embá anónka'a kawe'á umánkaraiye. marankáníyonda-iyampoigonkwara'a kawe'á kwéumankaiye. ⁴³ íma súwíkwarrar-inimba úndanivo kesí Ísóigomba marankáníyonda-inimba éma kesí namu'á kwétene. ⁴⁴ enamósámba isáúnana sirumpimbá máyáin-iyampoigo aamoí éna úwauwa uráíye. ⁴⁵ Áánútu simámakain-aimba árai'a paáriniye séndayavena Áánútu kawe'á kwéumankaiye Érisapeti siráíye.

Máriaa Áánútuna aamoí éna imá siráin-kwasai.

⁴⁶ súwana Máriaa séna kesí imáyáago Ísóigo áwí'a mósá kwémaraisa'a ⁴⁷⁻⁴⁹ Áánútuna kwayór-árásí úwoi-arasi únana kentávéna imáyáa isaná sirunkó kawe'á isa'á Áánútu kawer-ámpá'á mészinkaiwaimba aamoí kwéumankaumne. Áánútu anón-asirayankwarawai anómba umásínkáimba pósa kentávésa sésa Áánútu kawe'á umánkaraiye sénááowe. ívé'a máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a mináímbá símaesa kónááowe. Áánútu ó'orawaima éna ⁵⁰ kwenáísamaivimbo máyáan-kwaasiyavena naaóvá'ó maémáen-kwaasigwara ívé'o máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a arumbá umátínkámaena iyíníye. ⁵¹ Áánútu asiramái ména asirayám-báyáí maéna kentúwí'o mósá máraán-kwaasi ti'mátu'makaiye. ⁵² Áánútu túwí'o kwáyáin-kwaasi sáwíyanka'a mórúna umátinkena

ímo túwí'o kwáyáin-kwaasi anónka'a mósá kwéumatinkaiye. ⁵³ táái kwétinkain-kwaasi kawe-tántáá'á tiména sáwíva-tantaa'a makáan-kwaasi íma tiména ti'mátukaiye. ⁵⁴⁻⁵⁵ Áánútu kentáá síkwá'nágwara Ááváramuntavaigwara'a asiramái séna enkwará enaísavutantambo íyawaigwara'a sirumbá umátínkámae iyónaumne siráin-aimba ááka'a makéna kentáá Ísareri-kwaasiya kwená kwayó-kwáásíyá kwésuwa'naa-iye Máriaa séna ⁵⁶ Érisapetiye ména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna kwená naaópa'a kunkáiyé.

Érisapeti Yónimba maránkarain-kwasai.

⁵⁷ kumúwana Érisapetina kanaamá túwana iyámpói maránkówasa ⁵⁸ Ísóigo arumbá umánkarain-aimba isésa kwenamááraawe kwená naaópakewaiye isésa anówankwara'a aamoí umánkaraawe.

⁵⁹ aamoí uwaná miníyámpóigó avakaumboé-no'waamba kwaúwasa áúra'a kárámai araa'éna ónáe sésa avowá áwí'a Sékárayaawe simánkanae uwaná ⁶⁰ anówama séna ímanivo kwenáwí'a Yóniye seró súwasa ⁶¹ miwí sésa íma ená kwaásiva'a mirán-kwí'á kwáyáiyé suwaná ⁶² avowámbá áá'a kaúnkowska tiyáándeí umásítai'a ésa nóran-kwira tamáminiyono suwaná ⁶³ avowámá aúvái-kwandaai síméro séna umásítai'a úwasa máámúwana agaimaréna kwenáwí'a Yóniye séna timúwasa awánésa anón-imayaa uwaná ⁶⁴ Sékáraya agaimaréna ói'a etóyói úwana aai séna Áánútu áwí'a mósá marówasa ⁶⁵ mindáópaken-kwaasi táá'a kówana Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a mináímbá kóyáwé umágúwasa ⁶⁶ ísówai anón-imayaa ésa sésa miníyámpóigó naaémba nóran-kwaasiya méníyo sésa Ísóigona asirayámbá kwesé máyáiyé siráawe.

Sékáraya siráin-kwasai.

⁶⁷ miníyámpóigó avowámbá Sékárayaamba Áánútun-amanko anómba umánkowana Áánútun-aai simátiména séna ⁶⁸ Áánútu kentáásí Ísóigo éna kwená kwaásiya Ísareri-kwaasiya súwa'naa ena sáwí-imayaa tátoraimpinkemba iyásinkaindayavenaya kwéimba póta kwenáwíta mósá maránaumne. ⁶⁹ Áánútu kwená kwayó-kwáásí Tévitin-andarakewaimba asirayán-kwáásí usásinankaraimba póna sáwí'o umáiyáamo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniye. ⁷⁰ naaóvá'á Áánútu mináímbá kwená kawe-kwáásí simátimuwasa agaimakáawe. ⁷¹ naaóvá'á Áánútu kentááyávéna asiramái séna tífámbo kembó umátínkén-kwaasi namuro-kwáásí tátokaampinkemba métiranaumne siráiyé. ⁷² naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'náyavena arumbó umátinkanin-aimba séna kwená asirayán-áímbá ááka'o maránín-aimba siráiyé. ⁷³⁻⁷⁴ Áánútu Ááváramu kentáá síkwá'náyavena kentáásí namuro-kwáásítópakemba mésinkainata íma sáá'a kwégainata kwená mayái maéta ⁷⁵ kwenaúranka'a kawe'á umái arupí umái maí'mai'a ónaunda-ainta asiramái siráiyé. Sékáraya simásuwéna séna ⁷⁶ kesááninkoo entávésa usáyaaítayan-Isoigon-aai simátiminyondawai óne sénááowe. aiva'á kwé Ísóigona aambá kwiyíníyone. ⁷⁷ Ísóigo kwená kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ámpá'á métinkanin-aimba kwésimatime Ísóigona aambá kwiyíníyone. ⁷⁸ kentáásí Ísóigo ávááraumai arumbá umásinkenaya aaváúmó iyénamo sámó kaintembá kawer-ámpátá mésinkenaya sama kamásinkanintaawe. ⁷⁹ túnín-ayampa'o máyáawai puwónááontavena táá'a kaiwái sama kamátinkena kawer-ámpá'á métinkaniye Sékáraya siráiyé.

⁸⁰ súwana miníyámpóigó anón-éna kawer-ímáyáá kwéena kavóná-marava'a ména Ísareri-kwaasi túranka'a paárinin-kanaa kwétuwana kavóná-marava'a méraiye.

¹ minkánaávimbá Árómáani-kamaani-anondako áwí'a Ógásitasi kwemá simátimena séna amápa'-marava-kwaasi túwí'a agayánááowe siráíye. ² aiva'á túwí'o agayón-kanaavimba Sáíriniyasi Síriyaa-kwaasiti kawáánákó máyón-kanaavimba ³ namupa'ó maivá kuráawai koyauwerésa kentí akúmbó máyópa'a túwí'a agayáiyantavesa tiráawe. ⁴ Yósépi Tévítin-andaraken-kwaasi póna Káríri-marava'a Násáreti-naopa'a tuwéna Yútiyaa-marava'a Tévítina naaópa'a téna mindáo-kwi'a Pétáremuva'a túwana ⁵ awainínkó-árásígó Máriaa amúkware'i'á úwana áwí'a mayáíndayavena áí'maena túwana ⁶ mindáopa'a ména iyámpóimo ankái-kánáa túwana ⁷ aivar-iyámpói marankéna iyámpóígona unáánkwátói úsúrena purumakankóná táávepimba ánkaraíye. túwí'a kwéagayowasa sáwíva-kwaasi kwirómpimba kwaásimo kwááyumo kwáén-daumpa'a íma ména purumakankóná naaúmpa'a ména maránkaraíye.

sipisípira'o tavíkówai simátimakain-kwasai.

⁸ mimbápá'á sipisípira'o tavíkówai no'wáamba uvá'á kwégawaa-esa máyówana ⁹ Ísóigo kwená kwayó'ná'á kwíyómpakemba ai'marówana sipisípira'o tavíkówaitopa'a paárúwana Áánútuna ságayamba tuwówana kumúwasa awánésa ávááraumai táátavesa uwaná ¹⁰ kwíyómpakewai séna íma táá'a kaíno. áséi-kwasai kusimátimunda pósa sáwíva-kwaasi kwéisesa ávááraumai aamoí umánkanaaowe. ¹¹ ívé'a Tévítina naaópa'a iyámpói maránkáísana miniyámpóígontávésa Áánútu usásinankaiwai Ísóigoman-íye sénááowe. miniyámpóígó keináraware ó'on-kwaasiye sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹² miniyámpóimá ampantanéi úsumai purumakankóná táávepimba márásá'a koawáné'a sé'a simásímakain-aimba árair-aimba kentáa kawer-ámpá'á mésinkaniwaimba maránkaraíye sénááowe súwasa ¹³ avekáámbá kwíyómpakendarawa'a sáwíva'a paárésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa ¹⁴ kwíyómpa'a Áánútu áwí'a mósá maráúmne. marapá'á Áánútu aamoí umátinkáin-kwaasi paru umái máyáawe siráawe.

sipisípira'o tavíkówai Ísumba koawánaraan-kwasai.

¹⁵ kwíyómpakendarawa'a kwíyómpa'a kuntuwerésa íyúwasa sipisípira'o tavíkówai sésa Ísóigo simásímakain-kwasaiyaveta Pétáremuva'a koawánanaisaiye sésa ¹⁶ avekáán-umai kumbá Máriaae Yósépiye mésarai purumakankóná táávepimba Ísumba ánkaroymba taawánésa ¹⁷ kwíyómpakewai sirón-kwasai miniyámpóígóná kwaasái tasimátimesa ¹⁸⁻²⁰ koyauwerésa simásímakain-ainta árair-aine sésa ísaron-aintavesa koawánontavesa Áánútu áwí'a mósá makáawe. sipisípira'o tavíkówai simátimun-aimba ísówai imáyáa uwaná Máriaa mináimbá áákar-aaka'a éna imáyáa uráíye.

Ísu áwí'a tamámakain-kwasai.

²¹ iyámpói ánkáyuwena avakaumboé-no'waamba kwaúwasa miniyámpóígó áúra'a kárámai araa'éna uwaná áwí'a tamánkena anówamo ímo amúkware'i'o urónka'a kwíyómpakewai sirón-kwi'a tamánkena Ísuwe siráíye.

Símioniye Ánaae Ísumba awánaraayan-kwasai.

²² naaóvá'á Mósesi aaraimó iyámpóimo tinkésa nombó pétuwesa miwítí naaópa'o iyónáon-aimbo siráin-kanaa túwasarai Yósépi Máriaae Ísumba áí'mesarai Ísóigombo amíyanesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááíye. ²³ Ísóigona amáamba Mósesi agaimaréna séna Ísóigo séna kentí iyámpói aiva'á inaamai-iyámpóiyómbá tí'mae'a kesópa'a mátinke'a ená iyámpóíye sénááowe Ísóigo siráíye Mósesi agaimaréna siráíye. ²⁴ moóráva'a Ísóigona amáamba agaimaréna séna Áánútuntavekai ísámai máái-numa kae'á vamái agáyáákaiyo. ímo mááimo makékai mááiraan-dumago áráá'a kae'á maimái agáyáákaiyo siráíye. mináimbá mirá óyááoiyantavesarai Ísumba áí'mesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááíye.

²⁵ kuyaná moóráwai áwí'a Símiyoni kwemá Yérúsaremuva'a ména kawé-kwáásí póna Áánútun-aaiyavena asiramái ména Ísareri-kwaasi kawé'á umátinkaniwaimba

amu'maréna máyowana Áánútun-amanko kwesé ména ²⁶ ááéma simáména séna íma ááéma puwíníyompo Ísóigomo usásinankaiwaimba awáné puwíníyone simámakaimba ²⁷ Áánútun-amanko imáyáa amúwana anóm-bono'-naumpa'a umáyowasarai Ísu anóvowi amáámba mirá siróntavesarai Ísumba áí'maesarai anóm-bono'-naumpa'a íyúyana ²⁸ Símiyoni miníyámpói tapéna Áánútuntavena súwi simásuwéna séna ²⁹ Ísóigoo simásímakaanda-aimba ívé'a paárisana sirunkó kawé'á kwéimba pó'a úwoi puwónaumne. ³⁰⁻³¹ amápa-kwaasiyavai ísámai kawer-ámpá'ó métinkaniwaimba usásinankaana'a á'a kwéawanaumne. ³² ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinkena kawer-ámbá agaráátinkainana póna Ísareri-kwaasi súwíta iyíníye Símiyoni siráíye.

³³ Símiyoni miníyámpóigóntávéna súwasarai anóvowi isésarai anón-imayaa uyaná ³⁴ Símiyoni séna Áánútu kawé'á umátinkaniye simásuwéna miníyámpóigó anówantavena séna Áánútu maaníyámpói usásinankaiye. kwentávésa Ísareri-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa kawé'á umái méwasa évakarawai tínaaemba umáménaaowe. Áánútu kwembá awaamékáámbá umánkáísasa sáwí-aimbo simánkanaaowaiti ³⁵ sáwí-imayaa amápa-kwaasi túranka'a paáriníye. ááigwara-tantaako airaráísanamo áí'o intenkáámbá umbai-yántáá'á enarumpimbá tíníye Símiyoni Máriaantavena siráíye.

³⁶⁻³⁷ moórá-ininko áwí'a Ánaa kwemá Áánútun-aai simátímakon-ininko ména Ásan-andaraken-inimba Vániyueri ayáámúnko póna kwaaí mairéna avakaeté-ima maisuwówana awaíko puwúwana ayáátááka'a ⁸⁴ íma maisuwéna áránkamba kéna aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a uména enónka'a aaváyaavimba no'wáámba Áánútu áwí'a mósá kwémarena námúnaawe su'mai síndayavena íma toómbá kwé-nena ³⁸ Símiyoni kwésun-tawai kwegwárá'á egwaa'á taména Áánútuntavena súwi séna miníyámpóigón-áái simátiména Áánútu Yérúsaremuwaken-kwaasi sáwí-imayao tátokaimpinkemba iyásinkaindavenaya sirániwaimba kwéamu'maraundawaintavena miníyámpóigón-áái simátímakaiye.

Yósépiye Máriaae Násáreti-naopa'a kurááyan-kwasai.

³⁹ Yósépiye Máriaae Ísóigo siráin-amaamba ánásamasuwesarai Kárirí-marava'a mindáraití naaópa'a Násáreti-naopa'a komáyóyana ⁴⁰ mindáraití iyámpóigo anón-umagwéna asiramái ména kawer-ímáyáá kwéuwana Áánútu kawé'á kwéumankowana méraiye.

Ísu iyámpói maúnka'a anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

⁴¹ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá túntemba Ísu anóvowi Yérúsaremu-naopa'a kóyo urááiye. ⁴² Ísu sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukónka'a kóyo uyambá pósarai mintánómbá nayááoiyantavesarai Ísumba áí'maesarai Yérúsaremuva'a komáyóyana ⁴³ mintánón-kánáá ánásowasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwaná Ísu Yérúsaremuva'a máyowasarai anóvowi íma awánésarai ⁴⁴ imáyáa ésarai kwenamááraewa aampa'á kwégwiyo-imayaa ésarai aampa'á kwégwesarai enónka'a kwétoyo uwasarái mindárai miwítí naaóraavimba timááraavimba tíndawe sésarai avakáá uyambá ⁴⁵ íma awánésarai avakáá uwááesarai ó'a tayauwerésarai Yérúsaremuva'a koavakáá úmaesarai kuyambá ⁴⁶ kaumbo-táwai ánásowana anóm-bono'-naumpa'a máyowasarai anóvowi awánaraaiye. Yútaa-kwaasi aaimó simátímúnkwaasiti avumpimbá Ísu ména miwí táái kwéisená mináíntávéna tísaá úwasa ⁴⁷ anondá kwembá áísaá uwaná kwená kawer-ímáyáávínkémbá simátimuwasa isésa táátavai uwasarái ⁴⁸ anóvowi taawánésarai táátavai ésarai tiyáámba tuvimpínésarai anówama séna kesááninkoo enavowé kesé avakáá úmaekai kwénaaayana sirunkó umbái kwétaivo nóra éwa mirá kwéono súwana ⁴⁹ Ísu séna nóra ékai sivakáá kwéoyo. kesivoná naaúmpa'a máyaumpo nóra ékai íma ísaraaiyo súwasarai ⁵⁰ mináínkóná ááimba íma kawé'á umái ísaraaiye.

⁵¹ íma ísóyana Ísu anóvowiye Yérúsaremuwakemba Násáreti-naopa'a téna miwí tááiyavena kató úmae kwéiyena tamáyowana anówama Ísumo uráimba imáyáa umái

máyowana ⁵² Ísu anón-umagwena kawer-ímáyáá kwéuwasa Áánútugwara kwaásigwara'a aamoí umánkaraawe.

3

Yóni simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:2-8, Yóni 1:19-28

¹ Árómáani-kwaasiti anóndako áwí'a Táípiriyasi ména kawáá-máyái mairéna sísamaivakemba éva'aasei kumbaimái-ima maisuwónka'a Yútiyaa-marara-kawaanako áwí'a Póntíyasi Páírátí máyowana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti máyowana áváko áwí'a Vírípi kwemá Ítúréa-maravare Tárékónaitisi-maravare kárákwírowana Áráiseni Ápíríni-marava'a kárákwírowasa ² miráumai-kwaasi kárákwíronka'a Ánásiye Káyavaasiye aiva'-mónó-káwáánákái máyóyana Sékáraya ááninko áwí'a Yóni kavóná-marava'a máyowana Áánútu aaimá simámuwana ³ Yóni Yótáni-nonkona arúvá'á kwénaena simátimena séna sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíya'a nombá pétinkaanana Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye Yóni siráíye. ⁴ mirá súntavena naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

moóráwai kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno. ⁵ omá'a kárámai ukwítu'mae koró. kae'náér-amba arupí oró. kuváúsaavau-amba maimái kawe'á oró. ⁶ Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniwaimba ai'maráínana kumínimba amáparawaima awánanaaowe

Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yónintavena mináimbá siráíye.

⁷ súwasa Yóni nombá pésinkainkwae sésa sáwíva-kwaasi kwenópa'a tóyo uwaná Yóni simátimena séna iyánkó póigon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba tímínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. ⁸ kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawe'-máyái máyéwa'a tuwánanaumne. Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawe-kwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Ááváramu aísavutan-tamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpínkémbá kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á aúrásino. Ááváramu aísavutantamba uráundawai póta kawe-kwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. ⁹ íma kawer-árámbá íyain-taima ááimpimba kwéayaisuwesa iravímbó agaisúwáántemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba tímíníye Yóni siráíye.

¹⁰ súwasa isésa sésa simásimenda-ainta nóraya ónaumno suwaná ¹¹ Yóni séna kaer-únánkwátói makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro. toómbá makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro Yóni súwasa ¹² táákísi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasi Yóni nombá pésinkainkwae sésa kwenópa'a tésa sésa anóndako ómpo nóraya ónaumno suwaná ¹³ Yóni séna íma kampa'á simái anón-ontamba maé'a táákísi-ontane su'mai máyáaro súwasa ¹⁴ i-kwáási sésa kesáá nóraya ónaumno suwaná Yóni séna tínkantuke'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kamparáimbá kwésimatime'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kentí mayáígóná meéyántávé'a íma kayoré'a tirunkó kawe'á kwéina'a máéro Yóni siráíye.

¹⁵ Yútaa-kwaasi Áánútumo usásinankaiwaimba amu'marésa mésa Yónin-ai isésa anón-imayaa ésa sésa Áánútumo usásinankaiwai kwemá Yóniya'i. á'owaawa'iyo kwé-suwana ¹⁶ Yóni séna kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaítaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kemá nombá pétinkaudanivo kwemá Áánútun-amankomba ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye. iramó agáyáántemba íníye. ¹⁷ aawinkwínaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwáawanamo anómbo marapá'ó kúmísanamo ásíma úndáomo tútúwaisasamo kaíkai'o ínín-iravimbo kwiyúmaimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá maráántemba kwaási miraráámbá íníye Yóni séna ¹⁸ Áánútuna áséi-kwasai ísámai kawer-ígwáe séna mirán-áimbá simátíma'maena iráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Mááka 1:9-11

19-22 Yóni simátíma'maena kwéiyena sáwíva-kwaasi nombá kwévetinkena naaémba Ísumba pérankowana námúnaa kwésuwana sokón-tawaai taaínkaar-úwana Áánútun-amanko mááiraamba úmaena ane'á kumbáyowana aagówé su'mai kwíyómpakemba séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiyé.

Yóni Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimumbanivo Káríri-marara-kawaanako áwí'a Érótima áváko awainínkó áwí'a Erotíyasimba mairówana mindáyavena ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráintavena Yóni séna sáwísawaa kwéone súwana Éróti Yónimba áí'mai ándáva'a ankéna mindáyavena sáwí-mayai maimaéna iráiyé.

Ísu aikwá'nái túwíkona kwaasái.

Mátíyu 1:1-17

23 Ísu marapá'á kumbéna kaumbo-síyáánkái-ímá maisuwéna kwénaaena Áánútun-aaí simátiminimba ááimba asówasa kwaasí imáyáa ésa sésa Yósépi ááninkoman-iye kwésewe.

Yósépi avowá áwí'a Írai úwana

24 Írai avowá áwí'a Mátáta úwana

Mátáta avowá áwí'a Árívái úwana

Árívái avowá áwí'a Méokai úwana

Méokai avowá áwí'a Yánai úwana

Yánai avowá áwí'a Yósépi úwana

25 Yósépi avowá áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi avowá áwí'a Émósi úwana

Émósi avowá áwí'a Néamu úwana

Néamu avowá áwí'a Ésérai úwana

Ésérai avowá áwí'a Nágai úwana

26 Nágai avowá áwí'a Méata úwana

Méata avowá áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi avowá áwí'a Sémeni úwana

Sémeni avowá áwí'a Yóséke úwana

Yóséke avowá áwí'a Yóta úwana

27 Yóta avowá áwí'a Yóánana úwana

Yóánana avowá áwí'a Árésa úwana

Árésa avowá áwí'a Sérápápeo úwana

Sérápápeo avowá áwí'a Síatio úwana

Síatio avowá áwí'a Nérai úwana

28 Nérai avowá áwí'a Méokai úwana

Méokai avowá áwí'a Étai úwana

Étai avowá áwí'a Kósamu úwana

Kósamu avowá áwí'a Éómetamu úwana

Éómetamu avowá áwí'a Eyá úwana

29 Eyá avowá áwí'a Yósúwa úwana

Yósúwa avowá áwí'a Éríyesa úwana

Éríyesa avowá áwí'a Yórimu úwana

Yórimu avowá áwí'a Mátáta úwana

Mátáta avowá áwí'a Árívái úwana

30 Árívái avowá áwí'a Símiyoni úwana

Símiyoni avowá áwí'a Yútaa úwana

Yútaa avowá áwí'a Yósépi úwana

Yósépi avowá áwí'a Yónamu úwana

Yónamu avowá áwí'a Éráyakimu úwana

31 Éráyakimu avowá áwí'a Mériya úwana

Mériya avowá áwí'a Ména úwana

Ména avowá áwí'a Mátáta úwana

Mátáta avowá áwí'a Nétáani úwana
 Nétáani avowá áwí'a Tévíti úwana
³² Tévíti avowá áwí'a Yési úwana
 Yési avowá áwí'a Ópéti úwana
 Ópéti avowá áwí'a Póási úwana
 Póási avowá áwí'a Sára úwana
 Sára avowá áwí'a Násoni úwana
³³ Násoni avowá áwí'a Ámínátapa úwana
 Ámínátapa avowá áwí'a Á'mini úwana
 Á'mini avowá áwí'a Ánái úwana
 Ánái avowá áwí'a Éséroni úwana
 Éséroni avowá áwí'a Pérési úwana
 Pérési avowá áwí'a Yútaa úwana
³⁴ Yútaa avowá áwí'a Yákópo úwana
 Yákópo avowá áwí'a Áísákaa úwana
 Áísákaa avowá áwí'a Ááváramu úwana
 Ááváramu avowá áwí'a Téra úwana
 Téra avowá áwí'a Né'o úwana
³⁵ Né'o avowá áwí'a Séráka úwana
 Séráka avowá áwí'a Áríyu úwana
 Áríyu avowá áwí'a Péréki úwana
 Péréki avowá áwí'a Ípa úwana
 Ípa avowá áwí'a Síra úwana
³⁶ Síra avowá áwí'a Kénááni úwana
 Kénááni avowá áwí'a Avakatí úwana
 Avakatí avowá áwí'a Sému úwana
 Sému avowá áwí'a Nówaa úwana
 Nówaa avowá áwí'a Árémeki úwana
³⁷ Árémeki avowá áwí'a Métúsara úwana
 Métúsara avowá áwí'a Ínóki úwana
 Ínóki avowá áwí'a Yéréti úwana
 Yéréti avowá áwí'a Má'árario úwana
 Má'árario avowá áwí'a Kénááni úwana
³⁸ Kénááni avowá áwí'a Ínosi úwana
 Ínosi avowá áwí'a Sėti úwana
 Sėti avowá áwí'a Áándamu éna kwemá Áánútu áánimban-iye.
 miwí Ísu aíkwa'ná owé-ímáyáá uráawe.

4

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13

¹ Yóni Ísumba nombá pérankaronka'a Áánútun-amankoma Ísumba anómbe kwéu-
 mankena simámuwana Ísu Yótáni-nomba tuwéna kavóná-marava'a komáyowana
² Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae kwésuwana Ísu íma toómbá nombá ména
 kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba kwaúwana áváaran-aii ankówana
³ Sáátáánigo séna emá Áánútu áánimba úne kwésempe maanóntánkóntávái toómbá
 aúréná'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-aii aúvái-kwandaaivinkemba séna
 toómbó náiyawaiye su'mai kwaási íma tátoranivo Áánútu siráini'a amápa'a íyana
 tátoraniye
 siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba áí'maena
 iyéna avekáán-umai amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasi agaráárankena ⁶ séna amápa'-
 marava'o kárákwiyuwo sénamo símakaimba moóráwaimba kesí imáyáavinkemba
 kanaán-umai timénaunda isa'á embá áménana enáwí'a iyíníye. ⁷ kesí imáyáamo mósá

máréna'o é'a kárákwiyi-mayai áména kárákwiyniyone Sáátáánigo súwana ⁸ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna kesí Ísóigo Áánútumba imáyáa é'a kwenáwíre su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro

siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁹⁻¹¹ Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a ti'maráínasa enká'á kárákwiyonaaowe.

ó'omba séna

óntanka'a aísamaima turaráanavo

sésa tiyáándeí aramónááowe

siráiye. miráumai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana ¹² Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba á'a mirá siréna moóra-ainkwara'a séna kentí Ísóigo Áánútumba áísaa umai

isánáe íma seró

siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana ¹³ Sáátáánigo amápa-tantaatavena Ísumba áísaa umai isáiyuwena séna sáwíyanka'a ó'a taáísaa umai isánaumne séna auwéna kuráiyé.

Ísu kwená mayáímó ááimbo ásárain-kwasai.

Mátíyu 4:12-17, Mááka 1:14-15

¹⁴ kúwana Áánútun-amankona asirayámbá Ísumpimba kwáyowana Ísu kavóná-marava'a tuwéna Káíriri-marava'a komáyowasa kwenááigo amápa'-mapa'a kóyáwé úwana ¹⁵ miwítí mono'-náúmpímpá'á Ísu simátimuwasa amáparawai kwenáwí'a mósá makáawe.

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.

Mátíyu 13:53-58, Mááka 6:1-6

¹⁶ minkákémbá Ísu kítokomo maémáin-daopa'a Násáreti-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaama aasiyaasi-táwai mono'-náúmpá'á umaémáintemba miráumai uména Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba simátimindayavena usásinowasa ¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí sirówai Áísáya agaimakón-kwandaai amúwana mairéna kwéarirena moóra-aimba awánéna táámpamai séna

¹⁸ Ísóigon-amanko kesé máyáiyé. úwoi-kwaasiyavai kesí áséi-kwasai kosimátimiyo séna si'mákaimba póna Ísóigon-amanko kesé máyáiyé. tátokaan-kwaasiyave'a kemá ayútínkáana'a máéro siyé-áímbá kosimátimiyo. túrambo kavíkáin-kwaasiyavai ó'a túramba awánamai kawe'á umátinkaa-aimba kosimátimiyo. tirumbó umbaimó táínda-kwaasiyavena minúmbái-yántáá'á ánásaniye siyé-áímbá kosimátimiyo. ¹⁹ Ísóigo kwená kwaási kawe'á umátinkanin-kanaagon-aaí kosimátimiyo séna si'mákaiye

agaimaréna siráiyé Ísu simásuwena ²⁰ mináúvái-kwándáái tavúmai kárákwirowaimba aména aaí simátimindayavena mara'á máyowasa mindáúmpá'á máyón-kwaasi aaí síníye úwasa aúrampimba karákówana ²¹ Ísu séna mináímbá táámpamai súna'a iséiraanaimba avora'á kwévaariye súwasa ²² isésa aiva'á kawer-áímbá kwésiye sésa amoó umánkesa naaémba anón-imayaa ésa sésa Yósépi ááninko éna maankákéwái póna kesáámó úndanten-kwaasiman-ivo nóra séna mirán-áímbá kwésiyo suwaná ²³ Ísu séna kwaási kwántámai-aimba sésa emá sontaa-kwáásí ómpo enáúra'a eyááríka'a kawe'á uwó kwésewe. mináímbá kentávé'a simásuwe'a sé'a Kápénéamu-naopa'a kawe'-máiyái mairáanata ísaraumpo maanká ená naaópakwara'a mirám-báyái mayaaó kentávé'a sénááombanivo ²⁴ árai'a simátimé'a sé'a Áánútun-aaí simátímíwai kwená kwaásitopa'a

Áánútun-aaí kosimátiminyenamo kwimbá kwenamáára sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe. ²⁵ áráir-aimba sénaumpo ísáaro. naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráiyaa máyonka'a kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwéna íma aa'á téna ayawaimá tówana minkánáámá Ísareri-kwaasiti marav'á'á ketor-ínimbá sáwíva'a máyówana ²⁶ Áánútu íma minkétór-ínimbá kotúwa'naa íníyone séna ó'om-baravaken-ketor-inimba Sáítóni-marava'a Sárévati-naopaken-inimba koáwa'naa uwó séna Áánútu Íráiyaamba ai'marówana kuráiyé. ²⁷ naaóv'á'á moóráwai Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráisa máyonka'a Ísareri-kwaasiti marav'á'á túma karón-kwaasi sáwíva'a máyówana Áánútu minkwáásíyómbá íma asóvamatinkaraimbanivo ó'om-barava'a Síriyaa-maravaken-kwaasi áuma karón-kwaasi áwí'a Néamanimba asóvamankaraiye Ísu súwasa ²⁸ mimbónó'-náúmpá'á máyówai isésa imáyáa ésa kentááyávéna Áánútu íma túwa'naa íníye Ísu siyé sésa tirunkó ikaa'á wówasa ²⁹ usásinesa Ísumba tátokesa tavisímaesa máápa'a kunákáruwesa miwítí naaór-omapa'a ámémpa'a améntáyuwanae uwaná ³⁰ ánivo Ísu minkwáásímívinkemba tuvíyuwena kóuraiye.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasí.

Mááka 1:21-28

³¹ Ísu Káríri-marava'a Kápénéamu-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á uména aaí simátimuwasa ³² isésa asiramái sún-tavesa anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavai uráawe.

³³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyon-kwaasigo ména anónka'a séna ³⁴ Ísu Násáretivakewai óne. kentáá nóra éwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawé-kwáyó'ná'á óne súwana ³⁵ Ísu taraváá-kwántávéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóao súwana mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái túranka'a tuvámbarena íma sáwí'a umánkena úwoi kóúwasa ³⁶ awánésa táátavai ésa keáímbá sésa nóran-aina kwésiyo. asirayán-áímbá taraváá-kwántávéna asiramái kwésimatimisasa tirumpinkémbá kwé-gowe suwaná ³⁷ mirán-áímbá Ísun-aaí mináyámpá'á kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34

³⁸ isówana Ísu mimbónó'-náúmpá'á tuwéna Sáímonina naaúmpa'a íyúmba Sáímoní aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³⁹ iséna kwenópa'a téna kokotánkontavena séna ánásao súwana minkókótámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

⁴⁰ toómbá agai-timúwasa enónka'a ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana ayáamba tátorowasa asóvaraawe. ⁴¹ mirá úwasa taraváá-kwámbá sáwíva-kwaasi tirumpinkémbá tiyuwésa anónka'a sésa Áánútu ááninko óne simásuwesa kóuraawe. taraváá-kwámbá imáyáa ésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwaima iyé-ímáyáá untávéna Ísu aaiséráaro súwasa tiyuwésa kóuraawe.

Yútiyaa-ayampa'a Ísu simátímakain-kwasai.

Mááka 1:35-39

⁴² kóuwana aaváúmá usónka'a Ísu mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaasí máyópa'a komáyowasa avakáá-umai awánésa sésa kónavo keséya maiyó suwaná ⁴³ Ísu séna ó'on-daopimpakwara'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaasí kwégawaain-aimba kosimátimenaumne. mirá ónaundayavena Áánútu si'mákaisa'a kunkáumne séna ⁴⁴ tiyuwéna Yútiyaa-ayampa'a koména mono'-náúmpá'á simátíma'maena iráiyé.

5

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20

¹ moórá-tawai Ísu nonkwaaúnkón-awampa'a áwí'a Kénésáréti-kwaaunkon-awampa'a máyowasa Áánútun-ai isánáe sésa tóyo ésa kwenkuvará'á úmaesa tuwaná ²⁻³ kae'á sáwíyan-dompi-sipi nonáámááíva'a kwáyowana moórá Sáímonindei kwáyowana awánówasa noyáá'a tóróyan-kwaasi mindómpí-sípí tuwésa kwase-únámbá kwésese uwaná misípí úwoi kwáyowana awánéna Sáímonina nompí-sípívimbá usáatena Sáímonintavena séna egwaa'á maimaé kwaaó súwana egwaa'á avúsúmaena nonawámpá'á kúwana Ísu mimpímbá mara'á ména amápa-kwaasi simátímakaiye.

⁴ simásuwena Sáímonintavena séna nompí-sípí avúsúmae nonavuvumpá'á kure egwára ená kwaásigwara'a kwase-únámbá túwéwana nompímbá kumína'a noyáá'a asínáaro súwana ⁵ Sáímoni séna anóndakoo ívé'-no'waamba mirá úmae iyúndaya íya noyááta asinéta úwoiya máyaundayaanivo emó séndantemba ónaumne séna ⁶ nonavuvumpá'á kwésa kwase-únámbá túwówana nompímbá kumúwana sáwíva'-noyaa'a minúnámpímbá ógwitena tararáara'naraamba úwasa ⁷ moórá-nompi-sipivimba miwítí kwaási máyówasa awánéna tiyáán-tuwaa'a ésa tasúwa'naa oro suwasá tésa minkáé-sípívimbá noyáá'a mósá márówana ógwitena umbaí téna nompímbá kunávekorá'naraamba úwana ⁸ Sáímoni Pítaa mirámó úmba awánéna Ísuma anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kívaréna séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó siráíye. ⁹ sáwíva'-noyaa'a asínóntavena Pítaawe kwesé máyón-kwaasiye táátavai uwasá ¹⁰ Sáímoniye noyáá'a to'maésarai nááúyawai Sépéti ááninkai túwí'a moóráwai Yémési úwana moóráwai Yóni mindáraiye táátavai uyaná Sáímoni Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó súwana Ísu séna íma áá'a kaíno. noyáá'o to'maé kwénaaomba mimbáyái ivátuwe'a ívé'a kwaási tavisíyasa kesirááíma kwáraaro súwasa ¹¹ mindómpí-sípí tavisímaesa nonáámááíva'a mámaresa miwítí mayáímá ivátuwesa Ísun-ánaaemba kwa'maésa kwénaaowe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 8:1-4, Mááka 1:40-45

¹² moórá-tawai Ísu moórá-naopa'a máyowana moóráwai amápa-kuva'a áúma karón-kwaasi Ísumba awánéna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívaréna séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyone súwana ¹³ Ísu ayáámba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana ¹⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-máayái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánéna áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánívo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ¹⁵ ivátuwena kawé'á umánkon-aimba simátíma'maena iyúwana mináínkó naaó'-nao'a kóyáwé úwasa sáwívarawai tóyo ésa kwenáái kwéise'a onaná tí'o in-kwáásí asóvatinkainkwae sésa tóyo uwaná ¹⁶ ánívo Ísu Áánútumpa'a námúnaa síndayavena kavóná-marava'a kóyo uráíye.

Ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 9:1-8, Mááka 2:1-12

¹⁷ moórá-tawai évakarawai ámáán-kwaa-kwaasiye amáámba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Káríri-ayampakemba Yútiyaa-ayampakemba tóyo ésa Ísu moórá-naumpa'a aái kwésimatimumba taísaraawe. Áánútu Ísumba asóvatinkanin-asirayamba ámakowana máyowasa ¹⁸ évakarawai aísaimo pukówaimba kwandaavímbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkáananaya

kawe'á ínkwáe sésa tumbá ¹⁹ mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai íyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresá túwówana kumeéména kwaásivimbo Ísumo máyompimba aúranka'a kumúwana ²⁰ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ²¹ amáán-kawaa-kwaasiye amáámba sun-kwáásíyé iséise esa sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áámba kwésimankaiye suwaná ²² Ísu minímáyáámó umbá awánéna séna nóra éra mirán-ímáyáá kwéoo. ²³ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyááríka'a usásine kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ²⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ²⁵ túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá kwémaena Áánútu áwí'a mósá kwémarena kwená naaópa'a kúwasa ²⁶ amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavai ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Mááka 2:13-17

²⁷ naaémba Ísu aampa'á kwégwena awánómba táákisi-mayai kwémayowai áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana ²⁸ usásinena amápa-tantaa'a tuwéna kwenánaaemba kwa'maéna kwéna ²⁹ Ísuwe náíndayavena kwená naaúmpa'a anón-tomba agayówasa táákísimo máyón-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye Áríváina naaúmpa'a tamésa mindáraiye tamésa tagwémadowasa ³⁰ amáán-kawaa-kwaasiye miwítí amáámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó'nárawatavesa áwáá'a tiyésa tísaa esa sésa táákisi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásíyé toómbá kwénao suwaná ³¹ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawe'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-iyé. ³² mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráíye.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Mááka 2:18-22

³³ suwasá évakarawai Ísuntavesa sésa Yóni nombó pétinkaiwaina kwayó'nárawa'a moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésewasa amáán-kawaa-kwaasiti kwayó'nárawakwara'a mirá kwéovo ená kwayó'nárawa'a íma mirá ésa toómbá nombá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ³⁴ Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kauntimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ³⁵ naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyíníntavena mináímbá siráíye.

³⁶ Ísu mináímbá simásuwena maarán-áímbá kwántámai-aimba séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íníye. ³⁷ aúna-anda-aran-domba ááérea-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéati-maraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba

kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiniye. ³⁸ mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe. ³⁹ ááeraan-anda-aran-domba naawáímó ombá sésa ááeraan-anda-aran-domba áséi kwéiye kwésesa aúna-anda-aran-domba íma kwésinkaiye kwésewe.

6

Ísu savaatirár-áimbá siráin-kwasai.
Mátíyu 12:1-8, Mááka 2:23-28

¹ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé kí-gauvimba úwíti-ton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáásí úwíti-aramba kútúmai ásuma pítuwesa kwénowasa ² ámáán-kawaa-kwaasi évaka'a tuwánésa sésa agándaan-kanaama aambá áumbakaawa'a nóra era mirá kwéoo suwaná ³ Ísu séna naaóv'á Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana ⁴ Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa narááwe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némaembanivo mono'-máayí máyón-kwaasi némaembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándaikanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándaikanaamo kwaásimo mayáí kwémayaamba kendéimán-iye Ísu siráiyé.

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.
Mátíyu 12:9-14, Mááka 3:1-6

⁶ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kaaara'a Ísu mono'-náúmpá'á iyéna kwésimatimuwana moóráwai ayáánúrapar-ayaamba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ⁷ ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásiyé mésa Ísuntavesa agándaíra'a póna minkwáásímó kawé'ó umánkainataamo éta táto'maiya aaivintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ⁸ Ísu mínímáyáámó umbá awánéna ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna usásine kemó máyaundara'a umaiyó súwana usásinena Ísunopa'a túranka'a umaúwana ⁹ Ísu miwíyávéna séna moórá-aintave'a tísaa ónái'a sune. kentáásí ámáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyó. agándaikanaara'a póta kawé'-máayíyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáiyá méni. inkámónanaya puwíníyó tísaa ena súwasa íma aaí suwaná ¹⁰ Ísu móyuwana meyuwana éna ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaaó súwana ayáámba árútuwowana kawé'á umánkowasa ¹¹ miwí tirumbá ávááraumai sáwí'a úwasa nóra umáiyá inkamónaumno sésa kemó máyómpimba iséise uráawe.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.
Mátíyu 10:1-4, Mááka 3:13-19

¹² minkánáávimbá Ísu enónka'a omápa'a uména íma aúma kwaéna Áánútumpa'a námúnaa símaena kwéiyuwana ¹³ móirarowana Ísun-ánaaemba kwarón-kwaasi tááyowasa íyúwana minkwáásívínkémbá sísamaiwakemba kae'á kumbaimái-kwaasi táámpá-marena séna kesí aantá-kwaasin-owe séna túwí'a taráiyé.

¹⁴ miwí túwí'a téna moóráwai áwí'a Sáimoniye séna aúna-kwi'a tamámena Pítaawe súwana séna moóráwai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moóráwai áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Yóni moóráwai áwí'a Vírípi moóráwai áwí'a Pátóromu ¹⁵ moóráwai áwí'a Mátíyu moóráwai áwí'a Tómasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Sáimoni kwemá Árómáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai ¹⁶ moóráwai Yémési ááninko áwí'a Yútási moóráwai Yútási Isakérióti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu tááyaraiye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayáí mairáin-kwasai.
Mátíyu 4:23-25

¹⁷ omápakemba Ísu miwísé arúvá'á kumbáyowasa kwenánaemba kwarón-kwaasi sáwívarawaiye Yútiyaa-ayampakemba Yérúsaremu-naopakemba uwí-nón-awampakemba Táyaa-naopakemba Sáintóni-naopakemba sáwíva-kwaasiye tamésa ¹⁸ Ísun-aaí isánáe sésa tí'a ún-kwaasigwara'a asóvamatinkainkwaé sésa tóyo ésa taraváá-kwámbá tirumpimbá máyón-kwaasigwara'a tóyo uwaná Ísu taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa ¹⁹ tí'a ún-kwaasi Ísun-ane'a tátoraanana sí'a ánásainkwaé sésa mirá uwaná asirayámbá tokéna póna mintí'á asóvamatinkaraíye.

tirunkó kawé'á éna sáwí'a éna ínín-kwasai.
Mátíyu 5:1-12

²⁰ Ísu mirá umátiyuwena kwená kwayó-kwáásí tuwánéna séna keinárawa'a Áánútu súwa'naa ínkwáé sewái Áánútu kawé'á kwéumatinkena kwégawaaíye. ²¹ ívé'a táái kwétinkaiwai tirumbá etóyóí umái máéro. Áánútu kanaa umátinkaniye. ívé'a tirumbá sáwí'a kwéísasa ivi'á kwétaawai tirumbá etóyóí umái máéro. tirumbá kawé'á ina'a kwíráái sénááowe. ²² keinárawa'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintave'a asiramái máyáawai kwaási tínaaembo umátinkesa tíyámbo umátinkesa sáwí-aimbo simátinkesa sáwí-kwaasin-owe sénááomba tirumbá etóyóí umái máéro. ²³ mirá íya'a tirunkó kawé'á kwéina'a imá kwéte'a kwíyómpakemba kentí kawé'-mékámá mayánááowe. naaóvá'á miwítíkwá'ná mirá ésa Áánútun-aaí simátímakowai sáwí'a umátínkaraawe. ²⁴ ánivo marapákén-tántáá'á makáawaima kárákwiyoro. tirunkó kawé'á kwéin-tantaa'a á'a makáamba pó'a ima moórama kawé'-mékámá mayánááowe. ²⁵ ívé'a tímú'a vaiwái kárákwiyoro. naaémbo táái tinkániye. ívé'a kwíráái kwésewai kárákwiyoro. naaémbo ivi'á tánááowe. ²⁶ naaóvá'á kentíkwá'ná kampar-áimbá simátímakowai túwí'a mósá makáamba pósa mirámó kwésesamo kentúwí'o mósá kwémarewa'o é'a kárákwiyoro Ísu siráíye.

namuro-kwáásí kawé'á umátínkáaro-kwasai.
Mátíyu 5:38-48

²⁷ Ísu simásuwena séna kemó simátíménda-aimba ísáaro. kesááimo isé'o é'a kentí namuro-kwáásí tirumbá kawé'á umátínke'a tíyámbo umátínkéwai kawé'á umátínkáaro. ²⁸ sáwí-aimba simátínkéwai kawé'á umátínkáaro. sáwí'a umátínkéwaimo é'a Áánú-tumpa'a námúnaa simái miwí túwa'naa oro. ²⁹ táá'o tuwausíya'o é'a ima tinkamé'a ókwara'a kwántá-timiyasa tuwausónááowe. kentí unáánkwátói mairésa sésa ókwara'a mayánáe síya'o é'a ima a'áo seró. ³⁰ moóra-yantaatavaimo simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. kendéimo moóra-yantaa'o máyáíya'o é'a ima usisi'á síméro seró. ³¹ kembó tirááimo táínda-i'o umáímo kwétuwa'naa-íya'a miwí miráumai túwa'naa oro Ísu siráíye.

³² Ísu simásuwena séna amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. sáwí'o kwéon-kwaasi ima kawé-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyano éna Áánútu ima kawé'-mékámá tímínívo kentí namuro-kwáásígwará'á imáyáa tíméro. ³³ amáparawai kawé'á kwéumatinkaan-kwaasi kawé'á kwéumatinkaawe. sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kawé'ó kwéumatinkaan-kwaasiye su'maimo kawé'ó umátínkéwanamo éna Áánútu ima kawé'á owé síníye. kentí namuro-kwáásígwará'á kawé'á umátínkáaro. ³⁴ sáwí-kwaasi naaémbo siménááowe-imayaa ésa kwétimewe. naaémbo tíménááon-kwaasiye su'maimo tímíyanamo éna Áánútu ima kawé'á owé síníye. naaémbo siménááowe-imayaa ima é'a úwoi tíméro. ³⁵ kentí namuro-kwáásí kawé'á umátínke'a imáyáa tíméro. anondá simígwaé-imayaa ima é'a úwoi tíméro. mirámó íyambo é'a Áánútumpakemba kawé'-mékámá mayánááowe. Áánútu kwentávésa ima súwi sen-kwáásí úwoi kwétuwa'naa-éna sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéísasa pósa kwaási keinárawa'a mirámó ombá tuwánésa sésa Áánútu kwíyómpakewai áánimbaa'a owé sénááówe. ³⁶ kentivomá arumbá kwéumatinkaintemba mirá oró Ísu siráíye.

íma sáwí-aimba simátíméro siráin-kwasai.
Mátíyu 7:1-5

³⁷ tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye síyanamo éna Áánútu kentáváigwárá'á mirá sínívo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kenkwárá'á mirá ínivo umbai-yántáá'á tímévo. sáwí'o umátinkaiya'o é'a mináimbá íma tááka'a maré'a tuwinkásuwaaro. mirámó íyanamo éna Áánútu kemó sáwí'o ombá maitiyuwániye. ³⁸ timíyantemba Áánútu anondá kembá timíníye. toómbó tíméwasamo nawááesamo aráávara'o ontembá Áánútu mirá umái sáwíva-tantaa'a timíníye. miráumai tíméntemba Áánútu miráumai timíníye Ísu siráíye.

³⁹ Ísu simásuwena kwántámai-aimba séna moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai aísava'a tuvamóyááoíye. ⁴⁰ kwená iyámpóímo agaráátínkáiwaímbo ombá íma kwembá kwéusayaaítaavo kwenáái isámaesa kwemó intení'a kwéowe Ísu siráíye.

⁴¹ Ísu simásuwena séna kentúrampimba irarumbá kwáyáisa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaurampimba ayaantambá kwáyáíye kwésevo íma mirá seró. ⁴² kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráíye.

taaigónté arankóntéi kwaasái.
Mátíyu 7:17-20, Mátíyu 12:33-35

⁴³ Ísu simásuwena séna kawe-táígo íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawerárámbá kwéiyaivo ⁴⁴ mintáígo arambá awánésa sáwí-taiye kawe-táíyé kwésewe. tekómo éna íma áwí-yantaa'a iyánívo té'a iyáníye. ampaantarígo avo'arén-aramba íma iyánívo ampaantari-aramba iyáníye. ⁴⁵ miráumai kawe-kwáásí kawer-ímáyáávínkémbá kawe'-má'yái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaawe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe Ísu siráíye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.
Mátíyu 7:24-27

⁴⁶ Ísu simásuwena séna kentávái anóndako óne kwésembanivo kemó simátimunda-aimba íma kwa'mái kawe'á kwéowe. ⁴⁷ kesópa'o tésa kesáái isésa kawe'á umái kwégwaraiyawai mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. ⁴⁸ naambá ónái sésa maravímbá mai'á u'maésa kumeémesa óntamba kunavakáá-ésa minká'á naamayáamba aimái naambá úmaraiyana aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. miraráán-umai kwaásimo kesópa'o tésa kesáái isésa kawe'á umái kwégwaraawai asiramái ménaaowe. ⁴⁹ ániwo kesáímo isésamo ímo kawe'ó umáímo kwéisaawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. naambá ónái sésa íma mai'á ukésa íyamba paáká'á úmakaiyana anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísíyuwainana sáwí'a íníye. miraráán-umai ímo kesáímo isámáimo kawe'ó íyawai íma asiramái ménaaowe Ísu siráíye.

7

Árómáani-kwayo'nakona kwaasái.
Mátíyu 8:5-13

¹ Ísu mináyáátáár-áimbá simátímatuwena Kápénéamu-noapa'a komáyowana ² Árómáani-i-kwaasiti kawááná'á ména kwená kwayó'ná'á aráái tówaimba áí'a kwéuwana puwíndayavena kwéena máyowana ³ minkáwáánákó Ísumo tamáyon-aimba iséna Yútaa-anon-kwaasiyavena séna Ísumba koái'mae'a tíyana taasóvamankaino séna ti'marówasa ⁴⁻⁵ Ísunopa'a asiramái kosésa minkáwáánákó Yútaa-kwaasiya kwésuwa'naa-ena kentáásí mono'-námbá úmakaimba póna kawe-kwáásí po kawe'á umái koáwa'naa

íníyone suwaná ⁶ Ísu iséna miwísé kwéna minkáwáánákóná naambá egwaa'á kwáyonka'a kúwana minkáwáánákó kwená kwaási simátimena séna Ísunopa'a kosimáme'a maará simáméro. anóndakoo kentáásí kawáánákó séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo ivátuwe kesí naaúmpa'a íyínda uwóví'a íníyone. ⁷ mindáyavai íma enópa'a kosimámakaunda po íma kesí naaúmpa'a iyé úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváino. ⁸ kegwára'á kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisa'á kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásíyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéiye siyé. Ísumba kosimáméro súwasa ti'marówai tésa tasimámúwana ⁹ Ísu mináímbá iséna áátavai éna kogwanténa kwenánaembo kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna séna simátimé'a sé'a minkwáásí Árómáani-kwaasigo kentávéna súwa'naa íí-ásíráyámbá tokáiyé kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áímbá kwésewe Ísu súwasa ¹⁰ ti'marón-kwaasi koyauwerésa tésa taawánomba kwayó'ná'á kawé'á umái máyowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwaimba usásinankarain-kwasai.

¹¹ Ísu sáwíyanka'a ména tiyuwéna kwená kwayó-kwáásíyé sáwíva-kwaasiye kúmba Néni-naopa'a kwéna ¹² mindáókona óntan-kurigona ontara'á kúnka'a moórá-ketorininko ááninko puwúwasa taagwiya'maésa sáwíva-kwaasi anówae kwétuwana ¹³ Ísóigo anówamba awánómba arumbá umánkena séna íma iyi'á taaó séna ¹⁴ kúkútaa-taira'a kotátorowasa taagwiya'maésa tun-kwáásí tamáúwana Ísu séna ívé-kwaasigoo usásinaao súwana ¹⁵ pukómpinkemba usásinena aai kwésuwana Ísu anówantavena áí'mae kwaaó súwasa ¹⁶ amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa ívé'a Áánútun-aai sin-kwáásí anón-kwaasi kentáávímbá kwévaariye. Áánútu ai'maráísana kwená kwaásiya súwa'naa íí-kwáásíyá kúmiye suwaná ¹⁷ mináímbá Ísuntavesamo sun-áínkó Yútiyaa-ayampa'a évarevar-awampa'a kóyáwé uráiyé.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasí.

Mátíyu 11:2-19

¹⁸ mináínkó kóyáwé úwasa Yónina kwayó-kwáásí isésa Yónimba kosimámúwana kwená kwayó'nárai tááyowasarai tuyaná ¹⁹ simátimena séna Ísumba maanáímbá koáísaa okaiyó. emá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. kosekaiyó Yóni súwasarai isésarai ²⁰ Ísunopa'a tasimámé-sarai Yóni nombá pétinkaiwai si'maráísakai enópa'a túye. Yónimo simbá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. Ísumba tasimámúyana ²¹ minkánáávímbá Ísu sáwíva-kwaasi ó'on-o'on-ti'a ún-kwaasi kawé'á umátinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá kwémaitiyuwena túramba kavíkón-kwaasi túramba awánamai kawé'á uwaná ²² Ísu Yónimo ti'marón-kwaasiyavena séna tayauwerékai awánaan-tantaa'a ísáán-aimba Yónimba kosimámekai sékai túramba kavíkaiwai túramba awánamai kawé'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana tísamaima pukáiwai kawé'á umái tísamaima kwétaawana túma karáiwai kawé'á kwéu-matinkena puwón-kwaasi kwéusaintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna ²³ kentávéna íma kaer-ímáyáá iyawai tirunkó kawé'á kwéiye siyé. Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááiyé.

²⁴ Yónina kwayó'nárai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai amápa-kwaasi simátiména séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánaraao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáásí Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asirayán-kwáásímán-iyé. ²⁵ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáásí kawer-únánkwátóigwara óísankwara-kwaasi

anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. ²⁶ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. Áánútun-
aai kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé. Áánútun-aai kwésiwaiman-iyé. árai'a
simátimé'a sé'a kwemá Áánútun-aai siráawai usáyaaitaraiye. ²⁷ Áánútun-aai aúvái-
kwandaavimba Yónin-aai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená
aambá kwiyíniye siráiyé

agaimaréna siráimba Yónintavena siráiyé. ²⁸ simátimé'a sé'a Yónina mayáígó amápa-
kwaasiti mayáígómbá usáyaaitaisana Áánútu kawé'á umánkaraivo Áánútu kwená
kwaásira'o kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómbe kawé'á umátinkaniye
Ísu siráiyé. [²⁹ táákisi kwémayon-kwaasiye úwoi-kwaasiye mináimbá isésa Áánú-
tumo siráin-aimba árair-aimba póta konanayá nombá pésinkainkwaé sésa Yóninopa'a
kuráawe. ³⁰ ánivo Yóni Áánútuna aambá agaráátinkaraimba amáán-kawaa-kwaasiye
amáamba sun-kwáásiyé mináimbá tínaaemba umámesa íma nombá perómbe kóuraawe.]

³¹ Ísu moórá-ainkwará'a simátiména séna ívé'a máyáan-kwaasi nóran-kwaasiraane
sénaumno. ³² mirán-kwáásirááni'a kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa
aavéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi tááyesa imá tiré'a taseró. moórá-
iya súna'a íma táásá uráawe. ivi'ó taan-íyá súna'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói uráan-
temba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe. ³³ Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-
domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai toónkwará'á íma kwénaisa'a kwentávé'a
sé'a taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-iyé kwésewe. ³⁴ kemá kwaási úranda'a
kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwará toónkwará'á kwénauna'a kentávé'a sé'a
ándá-aran-donte toónté námae íyíwaima póna táákisi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a
on-kwáásítí kwaásiman-iyé kwésewe. ³⁵ ánivo Áánútu simátímakaintemba kwéowai sésa
Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáimán-iyé kwésewe Ísu siráiyé.

Ísu aísamaira'a masawémbe atírain-kwasai.

³⁶ moórá-tawai amáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Sáímoni kwemá Ísuntavena séna kesí
naaúmpa'a toómbá tamandaaó súwana kwená naaúmpa'a iréna toómbá ugwénowana
³⁷ mindáópaken-inimba eénánká'á naaún-ininko Ísu amáán-kawaa-kwaasigona
naaúmpa'a ména toómbá kwénaiye-aimba minínínkó iséna óntan-anaveumpimba
áséi-kwiyumba ún-basawemba kwáyomba maimaéna ³⁸ mindáúmpá'á iyéna Ísun-
ánaaempa'a aísamaivimba uména ivi'á kwétowana a'numá ka'maéna Ísu aísamaira'a
kumúwana minínínkó ayáátáár-a'nontaunei aísamairakemba kwéuwaena aísamai
kwéamo'nena áseí-kwiyumbo ún-basawemba aísamaira'a atímarowana ³⁹ amáán-
kawaa-kwaasigo Ísumbo ááyowai awánéna imáyáa éna séna minkwáásígómó
Áánútun-aai kwésiwaimo inkákái aísamaira'o uyátokain-inimba eénánká'á naaún-
ininko iyé-ímáyáá isinó séna mirán-ímáyáá úwana ⁴⁰ Ísu minkwáásígóntávéna séna
Sáímoniyo moórá-aimba simámenae súwana minkwáásígó séna anóndako siyó súwana
⁴¹ Ísu séna moóráwai óntamba kwétimiwai ména moóráwaimba sáwívar-ontamba
siyáánkai-tamayor-ontamba aména moóráwaimba sáwíyan-ontamba moórá-tamayor-
ontamba amísana ⁴² aanávómbó amí-kánáá tísasarái óntamba íma kwáyáísasarai
avakáá uwááesarai kwenópa'a tíyana séna kanaánivo íma meéyámbá mayánaumpo
keináraití meéyán-túwí'a tawígauvatuwaumpo kokaiyó siráiyé-aimba Ísu Sáímonimba
simámena séna mindáyavena mirámó sintávéna minkáé-kwáásígóráí tirunkó
aamoí kwéumankaiye. moóráwai ávááraumai aamoí kwéumankaimba nááwa'iyó
Ísu aísaa ena súwana ⁴³ Sáímoni séna sáwívar-ontambo mairénamo aanávómbó
ímo máamisanamo meéyán-áwí'a tawígáúvatuwawai anón-aamoí kwéumankaiye
Sáímoni súwana Ísu séna mindáyave'o súnnda á'a séne simásuwena ⁴⁴ kogwanténa
minínínkómbá awánéna Sáímontavena séna minínínkómbá awánaao. ená naaúmpa'a
iyúnda kentáásí ááimba sísamaimo sese íí-nómbá íma siménana minínínkó ivi'á
kwétaisana a'numá sísamaira'a kúmísana kwená'nónáunei uwákaiye. ⁴⁵ paruvará

íma umásinkaanana minínínkó sísamaima taamó'namo'na uráiyé. ⁴⁶ kentáásí ááimba íma si'nómpá'á masawémba asinkáánana minínínkó sísamaira'a ásí-kwiyumba im-básáwémbá atímai asínkaraiye. ⁴⁷ mináimbá simáme'a sé'a minínínkóná amápa-sawimayaa mayauwáúnda póna kembá anón-aamoi umásinkena mirán-tántáá'á kawe'á umásínkáiyé. ánívo moóráwaimbo kító-sawiyantaa'o mayauwáúnda sáwíyan-aamoi kwéumasinkaiye Ísu Sáímonintavena simásuwena ⁴⁸ minínínkóntávéna séna ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ⁴⁹ kwesémo toómbó kwénon-kwaasi keáimbá sésa kwaásiti sáwí-imayaa kwémaitiyuwaiwaima mindá nóran-kwaasiya'iyo suwaná ⁵⁰ Ísu minínínkóntávéna séna kentávái áraire séna'a ená sáwí-imayaa mayauwé'a kawe'á umánkaumpo aánoumai paru umái kwaao Ísu siráiyé.

8

évakar-inimba Ísuwe kwénaaon-kwasai.

¹ minkákémbá Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba ásí-aimba simátíma'maena iráiyé. Ísuwe kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kwénaauwasa ² évakar-ininte kwénaaesa miníníntómbá évaka'a tí'a úwana Ísu kawe'á umátínkaron-inimba uwasá évaka'a tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyukain-inimba uwaná moórá-inimba Mágátáara-naopakemba áwí'a Máriaa Ísu kwenarumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkon-ininko úwana ³ moórá-ininko áwí'a Yóánana awaíko áwí'a Súsá kwemá Éróтина naanká'á kárákwírowai úwana moórá-ininko áwí'a Súsána úwasa évakar-ininkwara'a uwasá miráumai-inimba pósa kentí náaindaampinkemba Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé túwa'naa úmaesa kuráawe.

*moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.**Mátíyú 13:1-23, Mááka 4:1-20*

⁴ naaó'-naoken-kwaasi sáwíva'a Ísunopa'a tóyo uwaná Ísu simátimena séna ⁵ moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísasa kwaási tísamaigo tavútukaawana numaómá túkúnasukaiye. ⁶ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna karuwéna anoníyaim-barava'a póna aáyánkaraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. ⁸ évakar-anayumba kawe'-márávimbá kunkwéna karúmai anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iráiyé. kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráiyé.

⁹ súwasa Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná ¹⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe Ísu siráiyé.

¹¹ Ísu simátímatuwena séna mináínkóná ááimba súnna ísáaro. moóráwaimo ánýumbo tu'maráinten-umai Áánútun-aai simátímísa ¹² évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai ísááwana Sáátáánigo imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire síyana sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métínkáivo séna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. ¹³ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai isésa aamoí ombánivo íma tirumpimbá táto'mai kawe'á ontávésa sáwíyanka'a áraire kwésewana ó'on-o'on-tantaako tísasá miwáná imáyáa ésa Áánútun-aai ivátukaawe. ¹⁴ évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai ísáámbanivo marapár-úmbái-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óísan-imayaama úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-ímáyááó Áánútun-aai káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ¹⁵ évakar-anayumbo kawe'-márávimbó

kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isésa kawer-ímáyáágwára-kwáásí isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa ó'owima kwétuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

oómbá kúrakain-kwasai.

Mááka 4:21-25

¹⁶ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma asípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá makéwasa amáparawai naaúmpa'o iyíyamba awánanaaowe. ¹⁷ mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárinasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárinasa awánanaaowe. ¹⁸ kwéisaan-aimba imáyáa umái kawe'á oró. Áánútun-aaimo isámaimo kawe'ó kwéowai Áánútu túwa'náa ínasa moóra-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo isámaimo kawe'ó ésa kampa'á sésa kawe'á umái kwéisaumne kwésewai tirumpinkémbá maimayáinana íma kwéniye. mindáyave'a isáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró Ísu siráiyé.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Mááka 3:31-35

¹⁹ súwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa sáwíva-kwaasi Ísuwe mésa sisipáa uróntavesa íma naaúmpa'a iyúmba máápata tamáyówana ²⁰ mindáúmpá'ó máyonkwaasigo Ísuntavena séna enanówe enáúnavare embá awánanae sésa máápa'a tamáyáawe súwana ²¹ Ísu amáparawaiyavena séna Áánútun-aaimo isésa kawe'á kwéowai kesinówe kesúnava'maa'an-owe Ísu siráiyé.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Mááka 4:35-41

²² moóra-tawai Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nompi-sípívimbá usáatena nonkwaaukóná menávápá'á kónáe séna miwísé kúmba ²³ Ísu aúin-kwaigurówana minkwááúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántáava éna nompi-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁴ inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa anóndakoo puwúnavaiyaawe suwaná Ísu usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁵ Ísu simátimena séna kentáv'é'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana táá'a kówasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya énwawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisiyo sésa tiyáamba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Mááka 5:1-20

²⁶ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káriri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa ²⁷ mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-sípívínkémbá mimbárává'á ásáwovana moóráwai mindáópakewai Ísunopa'a téna kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna ayáátááka'a unáánkwátói-iyaaimba ména íma kwená naaúmpa'a maéna kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a máyowana ²⁸⁻²⁹ sáwíva-tawai mintáráváá-kwánkó sáwí'a umánkowasa kwaási kárákwiresa aiyayaanka'a asááumarowana minándá tarátuwena mintáráváá-kwánkó áí'maena kavóná-marava'a máánkarowana ména Ísumo túmba awánéna kwáá'a túwana Ísu taraváá-kwánkóntávéna séna auwé kóaaó súwana Ísuma anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna anónka'a séna Ísuwo usáyaaítamai-Isoigo ááninko ómpo sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ³⁰ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwíva-taravaa-kwamba kwenarumpimbá máyontavena séna kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ³¹⁻³² omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táráváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa kwaántái naaópa'a íma si'maraaó. mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa ³³ taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá

kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaiséa nonkwaaúmpíntá kumpérómbe putásowasa ³⁴ póira'o tavíkwai úmba awánéa avekáán-umai naaópa'a kwéa kígauvimpá'o máyón-kwaasi mósimati mesimati uwasá ³⁵ iséa koawánanae séa kumbá Ísunopa'a koyorupéa awánomba taraváá-kwámbá arumpinkémbá kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena Ísu aísamaivimba kawe'á umái máyowasa koawánéa táatavai uwasá ³⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawe'ó umánkawasamo awánon-aimba simátímúwasa ³⁷ iséa ávááraumai táatavai ésa pósa Kégésaa-maravaken-kwaasi amáparawai Ísuntavesa séa maambáravá'á ivá siyuwéya kóaa suwaná nompí-sípívimbá usámaaisowana ³⁸ taraváá-kwámbó arupinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ímanivo ³⁹ ená naaópa'a kuré Áánútumo embó kawe'ó umánkáin-aimba kosimátimiyo súwana Ísumo umánkon-aimba mindáópa'a simátíma'maena kuráíye.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Mááka 5:21-43

⁴⁰ Ísuma Káríri-kwaaukóna menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba sáwíva-kwaasi amu'marésa máyówana túwasa aamoí uwaná ⁴¹⁻⁴² moóráwai mono'-nánk'ó kárákwírowai áwí'a Yáírasi téna Ísu anóndakoman-íye séna aísamaivimba kumbéna asiramái séna kímbara kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóváino súwana minínáámárúgó sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima tásukain-arasigontavena avowá tasúwana Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísuma taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná ⁴³ moóra-ininkomba á'á kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowasa íma kanaán-umai asóvamankowana minái'á úwoi kwáyowana ⁴⁴ minínínkó sáwíva-kwaasivimba Ísun-ánaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói-ayaaira'a koyátorowana mindááéyánkoma érankowana ⁴⁵ Ísu séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'íyo súwasa amáparawai séna ímaniye suwaná Pítaa séna anóndakoo sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa íyómpimba tátokaawe súwana ⁴⁶ Ísu séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawe'á umánkáimba awánare'a sé'a moóráwai kesí unáánkwátóira'a tátokaiye kwésune súwana ⁴⁷ minínínkó imáyáa éna íma aúpá'á úmpo á'a suwánaraiye-imagaa éna ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna amáparawai túranka'a kwená unáánkwátóira'o tátorowanamo asóvamankon-aimba simátimuwana ⁴⁸ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-íye sénda póna á'á éránkáivo kawe'á umái kwaaó Ísu siráíye.

⁴⁹ Ísu mináimbá kwésuwasa mono'-nánk'ó kárákwírowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa séna enayáámúnko pukáivo anóndakontavai ténavo simámiyo suwaná ⁵⁰ Ísu mináimbá iséna Yáírasintavena séna mináintávái íma áákar-aaka'a éma kentávái isénana enayáámúmba kawe'á umái méníye Ísu séna kúmba ⁵¹ Yáírasina naan-egwáá'á kwéna kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaawe Yóníye Yémésiye minárásígó anóvwíye tí'maena naaúmpa'a usávé'mai iyúmba ⁵² mindáúmpá'ó máyón-kwaasi anón-ivi'a kwétowana Ísu séna íma ivi'á taaró. minárásígó íma pukáivo úwoi aúmá kwaiguráíye súwasa ⁵³ minkwáásíyómbá á'a pukuráíye-imagaa ésa Ísuna awírái suwaná ⁵⁴ Ísu minárásígó ayáánka'a tátorena séna inaamarúgóo usásinao súwana ⁵⁵ minárásígón-amanko arupimbá túwana avekáámbá usásinowana Ísu séna toómbá amíyana náino súwasarai ⁵⁶ anóvwí táatavai uyaná Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátímékaiyo siráíye.

Ísu kwená kwaási mayáír'á ti'mákain-kwasai.

Mátíyu 10:5-15, Mááka 6:7-13

¹ naaémba Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména tí'o ún-kwaasi asóvatinkai-asirayamba tiména ² séna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kogwésimatime'a tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a oró séna ³ aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. tááúmba íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a toómbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. ⁴ Áánútun-aaí simátimenaontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a mindánkó avowá arunkó sáwí'an-ivai mindáúmpá'á mé'a kentí mayáí maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ⁵ moórá-naopa'o kwíyasamo ímo naambó timíyana Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ⁶ kwená kwayó-kwáásí tuwésa naaó'-nao'a kwénaeasa Áánútuna áseí-kwasai simátíma'maesa kwégwesa tí'o ún-kwaasi asóvatinkamae kuráawe.

*Éróti Ísun-aaí ísarain-kwasai.
Mátíyu 14:1-2, Mááka 6:14-16*

⁷ Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá iséna anón-imayaa urái. Ísuntavesa évakarawai sésa kwemá Yóni nombó pétinkaraiwai pukáimpinkemba usásinkaiye suwasá ⁸ évakarawai sésa kwemá Áánútun-aaí simátí-makowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiyé suwasá évakarawai sésa kwemá naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakaawaivinkemba moóráwai pukáimpinkemba usásinkaiye suwaná ⁹ Éróti minámápár-áimbá iséna séna kemá simátinkaunasa Yónimba anumarambá arátúwááwana pukáivo mináímbó kwéseмба nááwa'iyompo awá-nanaumne Éróti símae iráiyé.

*sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Yóni 6:1-13*

¹⁰ Ísuna aantá-kwaasi Ísumo tímúm-bayai maisuwésa kwenópa'a tésa amápa'-mayaimo un-áimbá simámúwana Ísu miwíyé su'mai tí'maena Pétésáítaa-naopa'a komáyowasa ¹¹ ánivo sáwíva-kwaasi iséna kwa'maésa kuwaná Ísu tuwánéna aamoí éna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba simátimena tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye.

¹² asóvatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi Ísunopa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a tí'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaeasa toón-ávákái naan-ávákái oró suwaná ¹³ Ísu simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aaseigwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-ínivo toómbá komeéyán-oro-aina kwéseno áísaa esa suwasá ¹⁴ sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóiyé máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái taaínkaa taainkaarumai 50 50 umai mara'á máéro simátíméro súwasa ¹⁵ iséna mirá umátinkowana ¹⁶ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa ¹⁷ amáparawai nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

*Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.
Mátíyu 16:13-19, Mááka 8:27-29*

¹⁸ moórá-tawai Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé máyówana Ísuwe su'mai Áánútumpa'a námúnaa simásuwena tísaa éna séna kentávésa amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁹ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá

évakarawai sésa naaóv'á Áánútun-aa simátímakaiwai pukáandavinkemba usásinkaan-dawai óne kwésewe suwaná ²⁰ Ísu séna keinárawa'a kentáv'é'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana mináimbá íma simátíméro Ísu asiramái siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:20-28, Mááka 8:30-9:1

²¹ Ísu séna mináimbá íma simátíméro simásuwena ²² séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé ámáamba sen-kwáásíyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisuwéna Áánútu usásisinkaniye Ísu siráiyé.

²³ Ísu simásuwena amáparawai simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááimo táinda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á aasiyaasi-táwai timíyasa minúbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ²⁴ tirááimo táindai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávésa ísámai tirááimo táinda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁵ marapákémbó amápa-tantaa'o kwémae-samo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye. ²⁶ kesáiyavaigwara kentáváig-wará'ó tigaemó umásínkáámba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesí ságayankwara kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. ²⁷ árai'a simátime'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiyé.

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mátíyu 17:1-13, Mááka 9:2-13

²⁸ Ísu simásuwena avakaumboé-no'waamba kwaéna Pítaante Yóninte Yémésinte tí'maena námúnaa síndayavena omápa'a uména ²⁹ námúnaa kwésuwana ói'a ó'on-oi'a auvúwana kwená unáánkwátóirakemba kwayání'a kéna tógáyáagaya kwéuwasa ³⁰⁻³¹ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana kwíyómpake-sagayamba kwáyowarasarai naaóv'á Áánútu Ísuntavena Yérúsaremuva'a puwíníye siráimba sáwíyanka'a mirá íníye-aimba kwésuyasa ³² Pítaae máyóyan-kwaasiye tuún-kwáyómba usásinesa Ísuna ságayamba Ísuwe máyóyan-kwaasi tuwánomba ³³ mindárai Ísumba íma auwésarai íyúyana Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawé'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéin-éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe Pítaa íma imáyáa úmba úwoi siráiyé.

³⁴ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátavai uwaná ³⁵ ainámpínkémbá aaiógowé su'mai séna maawámá kesáánimba éna kemá usásinankaundawain-ivo kwenáái ísáaro ³⁶ simásuwowasa awánomba mindárai kwíyómpa'a íyúyana Ísuwe su'mai máy-owasa awánaraamba minkánáá íma simátimesa mináimbá úwoi tátokaawe.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Mááka 9:14-29

³⁷ aavýaaraamba omápakemba kúmúmba Ísunopa'a sáwívarawai tóyo uwaná ³⁸ minkwáásíyómpínkémbá moóráwai anónka'a séna anóndakoo maandá'á kimb-ora kesáánimban-ivo arumbá umánkaao. ³⁹ moórá-taravaa-kwamba arumpimbá taména kwáá'a kwétena amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyena sáwí'a kwéumankaisa'a ⁴⁰ ená kwayó-kwáásíyáv'é'a sé'a taraváá-kwámbá arupínkémbá mayáúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ⁴¹ Ísu séna kentí imáyáa

kae'náér-imayaa isa'á kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbaí kwé-taivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena miniyámpóigó avowántávéna séna enáánimba áí'mae tiyó Ísu súwana ⁴² áí'maena túwana mintáráváá-kwánkó miniyámpói améntayuwowana tanaambá vówana aiyayaamba sápisimaguwana aigareó nonkáánúwana Ísu awánéna mintáráváá-kwánkóntávéna séna auwé kóaaó séna miniyámpói kawe'á umánkena avowántávéna séna áí'mae kwaaó súwasa ⁴³ Ísumo mirámó úmba Áánútuna anón-asirayamba awánéna amáparawai táátavai ésa tiyáamba tóipimba áákaawe.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Mááka 9:30-32

⁴⁴ Ísu amápa'-mayaimo mayómba awánéna táátavai uwaná kwená kwayó-kwáásiyávéna séna simátíménda tááka'a máraáro. kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwónaumne súwasa ⁴⁵ kwemó sún-ainkona ááimba íma iséna miwítí imáyáa umbaí tówana mináínkóná ááimba aúp'á kwáyowasa íma ísámai kawe'á ésa áísaá ónáé séna umbá táá'a kówasa íma áísaá uráawe.

nááwa kwéusayaaítaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Mááka 9:33-37

⁴⁶ Ísuna kwayó-kwáásí keáín-keaimba séna kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáásí-í'a íniiyo séna keiyái kwésuwana ⁴⁷ Ísu miwítí imáyáamo umbá awánéna moórá-iyampoi áí'mai akwámpa'a ankéna ⁴⁸ simátiména séna kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe. keinárawapinkemba évakarawai sé'a kemá sáwíyan-kwaasima úne kwésiyawai Áánútu minkwáásiyávéna kwéusayaaítaawe kwésiye Ísu siráiyé.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Mááka 9:38-40

⁴⁹ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moórawai kwénaena taraváá-kwántóntávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavena auwé kóaaó simátímapa'a kwégwisasa mintáráváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana ⁵⁰ Ísu séna íma tuvínankaaro. kentáásí maiyáigómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naayaan-owe Ísu siráiyé.

Sámériyaa-kwaasi Ísumba íma naambá ámakaan-kwasai.

⁵¹ Áánútu Ísumba airáínana kwíyómpa'a iyínín-kanaama sáwíyanka'a tíníye úwana Ísu kwenarumpin-ímáyáa éna asiramái séna Yérúsaremu-naopa'a kónáé séna kwéna ⁵² kwená kwaásiyavena kogwaénááon-damba koavakáá kwéiyaro séna ti'marówasa aiva'á Sámériyaa-kwaasiti naaópa'a kuwasá ⁵³ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwíníye-aimba iséna tirunkó sáwí'a úwasa íma naambá tímúwasarai ⁵⁴ kwená kwayó-kwáásívínkémbá kae-kwáásírái Yémésiye Yóniye mináímbá isésarai sésarai Ísóigo Áánútu kwíyómpakemba iramá tuwáínana kuména minkwáásí kavúkoro-aimbo kwésuyamba kwéankaiyo suyaná ⁵⁵ Ísu mégwantena asiramái séna íma mirá sekaiyó súwasa ⁵⁶ mindáópa'a tuwésa ó'on-daopa'a kuráawe.

Ísun-ánaaemba kwaránáé siráan-kwasai.

Mátíyu 8:19-22

⁵⁷ aampa'á kwéguwana moórawai Ísuntavena séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana ⁵⁸ Ísu minkwáásígómbá áísaá umai isánáé séna kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégaumne séna ⁵⁹ minkákémbá moórawaiwaintavena séna kesínaaemba kwa'maé kwíníyone súwana anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a enánaaemba kwaránaumne súwana ⁶⁰ Ísu

séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá Áánútumo kwená kwaásimo kwégawaain-aimba simátíma'mae kwíníyone súwana ⁶¹ moóráwai Ísuntavena séna anóndakoo enánaaemba kwaránaunda pó'a aiva'á kesimááaraa siyáámbe tímatuwe'a naaémbe enánaaemba tágwaranaunda kanaawá'iyó súwana ⁶² Ísu séna Áánútuna mayáímó ááimbo ásámimo kwémaesamo ivátuwesamo ó'on-imagayamo owái Áánútu kwená kwaási kwégawaai'pa'a íma kanaán-umai mayái mayánaáowe Ísu siráíye.

10

Ísu 72 kwaasi mayái tímakain-kwasai.

¹ naaémbe Ísóigo sáwíva-kwaasi 72 kwaasi usásintinkena kaesé umásuwe kwemó kwínín-daopimpa'a aiva'á kónááowe séna ² Áánútunopa'o ténááontavesa kwenáái kosimátíma'mae koró-áimbá simátimena séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karásasa mintómbá akaránaáon-kwaasi esimái-kwaasi máyáamba pó'a kígaugona avowámpa'o námúnaa síyana mayái-kwáásí ti'maráínasa mintómbá akaránaáovo ³ koró. sipisípi-araa'a kwínana áwááisaantemo in-íyánkómó intenkáámbá on-kwáásívimbá ti'maránaumne. ⁴ óntambo inaaínaaimó síí-únámbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma maimaé'a kwé'a aampa'ó kwégwe'a ayáátáaka'a íma úwoi-aimba símae kwé'a ⁵ moórá-naumpa'o iyé'a sé'a paru umái máétao serómó. ⁶ síyana paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áimbá kwempímbá kwénivo ímo paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áinkó koyauweréna keinárawatopa'a tíníye. ⁷ mayái kwémayaiyawai meeyámbá máyáantavai timínda-naumpa'a uméwana timínda-tomba nánááowe. íma ó'on-daumpimpa'a naaé'a timínda-naumpare su'mai umáéro. ⁸ moórá-naopa'o kwíyasa naambá tímésa toómbá tímésa íya'ó kwéne'a ⁹ mindáópa'o tí'o índá-kwaasi kwéasovamatinke'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa kentópa'a sáwíyanka'a tíníye simátíméro. ¹⁰ moórá-naopa'o kwíyasamo naambó ímo timíya'a aampa'á kwégwe'a avora'á simátíme'a sé'a ¹¹ kentí naaópakem-baramo sísamaivakenta uwátuwaundaya Áánútu keinárawa'a íma aamoí umátinkaintavai umásítai'a umái agaráátinkaumne. ísáaro. Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa sáwíyanka'a tíníye isa'á tínaaemba umámewe simátíméro. ¹² simátíme'a sé'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba naaóvá'á Sótómu-naopa'a méraan-kwaasi sáwí-kwaasi sáwí-meyamba timínímbanivo keinárawa'o tínaaembo umátimenaon-kwaasi sáwí-meyamba ávááraumai timíníye Ísu siráíye.

íma aai ísaraan-kwasai. *Mátíyu 11:20-24*

¹³ Ísu simásuwena séna Kórásininaopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye kárákwiyoro. naaóvá'á Táyya-naopaken-kwaasiye Sáítóninaopaken-kwaasiye Áánútunaaímo ímo ísaraawaivimbo ó'on-ó'om-bayai ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai kentí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ¹⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Táyya-naopaken-kwaasiye Sáítóninaopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómbe timíníye-imagay kwéowe. kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaítaya-sawí-meyamba timíníye. ¹⁵ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe Ísu simásuwena ¹⁶ kwená kwayó-kwáásíyávéna simátimena séna kentáái ísámai kawé'á kwéowai mirámó ombá kesáái ísámai kawé'á kwéowo tínaaemba kwéumatinkawai kenkwará'á mirá kwéowe. tínaaemba kwéumasinkawai mirámó ombá sí'mákaiwainkwara'a mirá kwéowe Ísu siráíye.

72 kwaasi koyauwékáan-kwasai.

¹⁷ Ísu súwasa minkwáásí 72 kwaasi isésa kóyáwé urésa Ísunopa'a tóyo ésa aamoí taumánkesa sésa Ísóigoo taraváá-kwántóntávéta séta Ísuna asirayámbá kwáyáintave'a tiyuwé kóro kwésunasaya isésa kóuraawe suwaná ¹⁸ Ísu séna mirá owaná kwíyóm-pakembo tawáombo intembá Áánútu Sáátáánigona asirayámbá maisukáimba awánaraumne. ¹⁹ simátíménda ísáaro. asirayámbá timúna'a pó'a kwaaivaainkómó váindamo é'a íma puwíyana áwááisaantemo índa-uvowankomo váindamo é'a íma puwónááowe. tímakaunda-asirayanko Sáátáánigona asirayánkómbá kwéusayaaitaimba póna íma amápa-tantaako sáwí'a umátinkaniye. ²⁰ taraváá-kwántómbá kentáái isésa kóuraantave'a íma aamoí ovo Áánútu kwíyóm-pa'a aúvái-kwandaavimba kentúwí'a agaimakáintave'a aamoí oró Ísu siráiyé.

*Ísu Áánútu áwí'a mósá makáin-kwasai.
Mátíyu 11:25-27, Mátíyu 13:16-17*

²¹ minkánáá Áánútun-amanko Ísumba imáyáa amúwana arunkó kawé'á úwana séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáásí íma simátíme úwoi-kwaasi simátíme mirámó ífáyéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu simásuwena ²² simátimena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma kawé'á umái suwánaraavo kesivo kemá ááninko únana póna kesí ááimba suwánariye. amáparawai kesivoná ááimba íma kawé'á umái awánaraavo kesivombá pó'a keyáá awánaraumne. kesivoná ááimbo agaráátinkaundawai kwéawanaawe Ísu siráiyé.

²³ Ísu simásuwena mégwantena kwená kwayó-kwáásíyáváyíe su'mai séna awánaamba póna tirunkó kawé'á ína'a máéro. ²⁴ simátíme'a sé'a naaóv'á Áánútun-ai simátí-makowaiye anón-kwaasiye keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna siráiyé.

Sámériyaavakewai namuro-kwáásí áwa'naa uráin-kwasai.

²⁵ moórá-tawai Ísu kwenáái kwésimatimuwana moóráwai amáámba kawé'á umái ísarowai Ísunopa'a téna áísaa umai Ísumba isánáe séna anóndakoo nóra umáíya aúnaí'a umáíya kwíyóm-pa'a maí'maira ónaumno súwana ²⁶ Ísu séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba awánánda mináintávái nóran-imayaa kwéono súwana ²⁷ minkwáásígó séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavinken-ainko séna kentiruné kentí imáyáawe kentí asirayáné Áánútumpa'a kentí Ísóigomba améro séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró siráiyé súwana ²⁸ Ísu séna árai'a séndanivo mirámó é aúnaí'a umái kwíyóm-pa'a maí'mai'a ínáyone Ísu siráiyé.

²⁹ súwana minkwáásígó imáyáa éna ó'on-kwaasi suwánésa kawé-kwáásímán-iyé sígwáe séna Ísuntavena séna kesí kwaási náawa'iyó súwana ³⁰ Ísu séna simátíménda isaaó. moóráwai Yútaa-kwaasi Yérúsaremu-naopakemba Yéríko-naopa'a kónáe séna aampa'á kwimbá umóyán-kwáásí tátokesa kwená unáánkwátói ayú'maesa tuvú'maráawana puwíndayavena aampa'á máyáísana ³¹ moóráwai Áánútuntavenamo ísámaimo póí'o tuvú'mái kwéagayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kóawanena moórá-aaneiva'a kóyaaitaisana ³² moóráwai Árívái-andarakewai mono'-náúmpá'á mayái kwé-mayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kwená egwaa'á kwéna kóawanena moórá-aaneiva'a úwoi kóyaaitaisana ³³ moóráwai Sámériyaavaken-kwaasi miwímá Yútaa-kwaasiti namuro-kwáásívinkémbá moóráwai minámpá'á kwimbá koawánéna arumbá umánkena ³⁴ kwená egwaa'á koména masawémba ándá-aran-donkwara'a umái avivimbá arankéna asáaumankena mósá árámbai kwená tónki-poi arósáánumpimba ankéna áí'maena kwááyumo ten-kwáásímó kwáén-daumpa'a móankarena kárákwirena ³⁵ usá aaváyaavimba mindánkó avowámbá kae-táwai-mayaigona óntamba aména séna

kawe'á umái kárákwire kwenane'ó túwénda-ontambo é'a ke té'a anondá embá máame-naumne simásuwena kóuraiye Ísu simásuwena ³⁶⁻³⁷ nóra umáiya aúnaí'a umái mai'maira ónaumno súwaintavena Ísu áísaa ena séna umóyán-kwáásí tuvúkáan-kwaasigona kwaási minkáumbó-kwáásívinkémbá nááwa'iyó Ísu súwana minkwáásígó séna arumbá umánkena áwa'naa uráiwai kwená kwaásiman-iyé súwana Ísu séna kwemó intembá komé mirá ínáyone Ísu siráiyé.

Máátaante Máriaantei kwaasái.

³⁸ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé aampa'á kúmba moóra-ininko áwí'a Mááta máyondaopa'a kúwana Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana ³⁹ uména aái kwésuwana miníninkón-áúnko áwí'a Máriaa Ísuntavena anón-kwaasima iyé-ímáyáá éna aísamaivimba taména kwenáái kwéisowana ⁴⁰ Mááta amápa-tomba kwéagayena anóm-bayai kwémaena anón-imayaa éna Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesúnko íma súwa'naa isa'á keyáá anóm-bayai kwémayaumpo kentávái íma imáyáá éma simámínana tasúwa'naa íno súwana ⁴¹ Ísu arumbá umánkena séna Máátao sáwíva-tantaa'a anón-imayaa ónana enarumbá umbái kwétaivo ⁴² kesááimo kwéisaimba mindá anón-tantaa'a póna mindáyavena Máriaa máyáimba pó'a íma ivátuwe'a ai'maráanana kwíníye Ísu siráiyé.

11

Áánútumpa'o námúnaamo kwésen-kwasai.

Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11

¹ Ísu moóra-tawai Áánútuwe aái kwésuwasa kwená kwayó-kwáásí máyówana Ísu simásuwowana kwená kwaásivinkemba moóráwai séna Ísóigoo Yóni nombá pétinkaiwai kwená kwayó-kwáásí agaráátínkáísasa Áánútuwe aái kwésentemba kentáa agaráásínkénata Áánútuwe aái senó súwana ² Ísu séna Áánútuwe aái sénááomba maará sé'a seró. kentáásivoo enáwí'a usáyaaitarain-awita kesáá mósá kwémaraumne. kentáará'á kawáá-uwoya kwésune. ³ aasiyaasi-táwai kentáásí toóntá simiyó. ⁴ kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaunaya miráumaiya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwaaó. sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyamo e súwa'naa ínáyone. mirá-áimbá Áánútuwe seró Ísu siráiyé.

⁵⁻⁶ simásuwena simátimena séna moóra ená kwaási némpakemba no'wáán-avuntamba tína íma toómbá maké ená kwaásigona ontava'á komé áísaa-e se kesí kwaási némpakemba timbá íma toómbá makáunana káno'a máyáivo toómbá símína'a mááméno sinaná ⁷ kwená naaúmpakemba séna ontá umásuweta kesí aarai iyámpóise suúyá kwaiguráumpo íma usásine'a aménaumpo kóaaó síníye. ⁸ kesí kwaási pó'a aménaumne-imayaamo ímo kwéinanamo éna ayáátáaka'a inaaí kwésinana íma aigaemá ínana inaaí kwésindayavena usásinena amíníye. ⁹ miráráán-umai simátimé'a sé'a Áánútunopa'o námúnaamo kwésemba áísaa úmae kwéiyiyana timíníye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyíyana Áánútu agaráátinkaniye. ¹⁰ áísaa íyanamo éna Áánútu timíníye. kwéayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ¹¹ keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimbaa'o noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraankavayaambá timénááowe. ¹² kokóri-auma simiyómó síya'o é'a íma áwááisaan-uvowamba timénááowe. ¹³ ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawe-tántáá'á kwétimévo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwái póna enamambá simiyó síyawai Áánútu kwenamambá timíníye Ísu siráiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:22-30, Mááka 3:20-27

¹⁴ moóráwai arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana íma aái kwésuwana Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aái súwasa sáwívarawai awánésa táátavai uwasá ¹⁵ évakarawai sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye suwasá ¹⁶ évakarawai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹⁷ Ísu miwí táama iséna simátimena séna moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ¹⁸ Sáátáánigo kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. kentávé'o sembá Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye kwéseмба ¹⁹ ánivo Píyésepuna asirayánká'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánká'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áimbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. ²⁰ ánivo kemá Áánútuna asirayánká'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaaowe. ²¹ asirayán-kwáásígó iwevói tokéna kwená naaka'á kárákwiraisana kwená náaindaamba kawe'á umái kwáyáivo ²² moóráwai kwená asirayámbá usáyaaitarawai téna tainkámbai kwená iwevói asiramái tátokain-iwevoi tayaviyéna kwená náaindaamba tayavirena taaín-timakaiye. ²³ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamáí símémba kóyáwé kwéumagowe Ísu siráiyé.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Mátíyu 12:43-45

²⁴ Ísu simásuwena moórá-aimba séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávára ménaumno séna avakáá uwááena séna tayauweré'a kesí naamba kwaási arumpimbá pó'a komé-naumne simásuwena ²⁵ téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiyú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ²⁶ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráawai kotí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méraiye Ísu siráiyé.

árai'a tirunkó kawe'á kwéin-kwasai.

²⁷ Ísu mináímbá simásuwowana sáwíva-kwaasivinkemba moórá-ininko Ísuntavena anónka'a séna enanó embá maránkarena náámba ámakaiwaimba Áánútu kawe'á umánkaraiye súwana ²⁸ Ísu séna árai'a sémpo Áánútu kwenáái ísámai kawe'á kwéowaima anón-kawe'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12

²⁹ súwasa sáwíva-kwaasi Ísunopa'a tóyo uwaná simátimena séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasiman-owe kentávé'a kwéseмба Áánútumo ai'mákainamo e ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwéseмба naaóvá'á Áánútu Yónaamba uráintemba kembá mirá ínivo mináímbá imáyáa oró. ³⁰ naaóvá'á Nínívaa-naopaken-kwaasi Yónaa uráintavesa Áánútu ai'mákaiye siráantemba kemó ondá awané'a Áánútu ai'mákaiye sénááowe. ³¹ naaóvá'á Yútaa-kwaasira'a kárákwirawai áwí'a Sórómoni kawer-ímáyáávínkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aai kóisánáe séna kweéména kuráiyé. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba minínínkó keinárawa'a aavimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Sórómonin-aai taísaraumpo Sórómonimba usáyaaitarawai kentópa'a máyowa'a kwenááimo ísááraamba íma ísaraawe síníye. ³² naaóvá'á Yónaa Nínívaa-naopa'a Áánútun-aai kosimatimuwasa isésa sáwí-imayaa

tuwésa Áánútun-aaí ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaítaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavesa tísaa ínínkanaa tínimba Nínívaa-naopaken-kwaasi keinárawa'a aaivimbá maitinkésa sésa Yóna-aaí iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaítarawai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái isé'o sáwí-mayaimo túwáaraamba íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe Ísu siráíye.

túranko kentí imáyáavimbo sámó kwégain-kwasai.

Mátíyu 5:15, Mátíyu 6:22-23

³³ oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á maráiyamba avora'á mayáiyasa naaúmpa'o iyíyawai awánanaaowe. ³⁴ miráumai túranko kentí imáyáavimbo sáma kaí-yántáá'áníye. túrankomo kawé'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa sáma káníye. túrankomo ímo kawé'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa túnkwiniye. ³⁵ kentí sáma kaí-yántáá'á túnkwiyavainivo kentúra'a kárákwimai kawé'á oró. ³⁶ kentí imáyáago íma túnkwimba amápa'a sáma kwégaimba oómbá sáma kamátinkaintemba póna kentí imáyáago kentúra'a sáma kamátinkaniye Ísu siráíye.

mono-káwáá-kwáásí sáwí'a owé siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 20:45-47

³⁷ Ísu mináímbá simásuwowana moóráwai amáán-kawaa-kwaasigo Ísunopa'a téna séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana toómbá naáindayavena uména ³⁸ íma ayáamba sese umásuwena toómbá kwénowana minkwáásígó awánéna áátavai éna imáyáa úwana ³⁹ Ísóigo awánéna simáména séna kemá amáán-kawaa-kwaasi anavéúne táávere paákáre su'mai kwésese ovo andáampa'a sáwí'a uráisa'a túran-anda kwée'a sáwí'a kwéowe. ⁴⁰ sáwí-imayaagwara-kwaasi máyáawe. Áánútu paáká-tántáá'á éna andáampa-tantaare imáyáawe mindágwara'a uráíye. ⁴¹ kentí imáyáamo arupí'é'o kemó makén-tantaa'o ímo makén-kwaasi timé'o é'a kentí imáyáao kawé'á íníye.

⁴² kemá amáán-kawaa-kwaasi kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaarumai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawé'á kwée'a mirán-áímbá ísámai iyé'anivo anón-amaamba ivá'á tu'maré'a pó'a Áánútumba íma imáyáa kwéame'a óísaniyaain-kwaasi sáwí'a kwéumatinkaantavai kárákwiyoro. ⁴³ kemá amáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á umé'a kawer-áyámpá'á kwaási túranka'o umáémba tiráái kwétaiye. marupá'ó umáyáawasa kwaási tuwánésa kawer-áímbó sembá tiráái kwétaimba pó'a kentúra'a kárákwiyoro. ⁴⁴ kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpimbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráíye.

⁴⁵ Ísu simásuwowana moóráwai amáámba sún-kwaasigo Ísuntavena séna mirámó sénda kentáágwárá'á simáíya sáwíta kwéumasinkaane súwana ⁴⁶ Ísu séna kemá amáámba sen-kwáásí kemó amáámbo simátímén-ainko umbái kwétiyaisa'a mináímbá íma kwétuwa'naa-omba pó'a kárákwiyoro. ⁴⁷⁻⁴⁸ kentíkwá'ná Áánútun-aaí simátímakaawai tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarírí kwéowe. naaóvá'á kentíkwá'ná uráantave'a kawé'á uráawe sé'a utamátínkaraapa'a konaarírí kwéomba pó'a kárákwiyoro. ⁴⁹ naaóvá'á Áánútu kawer-imáyáávínkémbá séna kesáái simátiménaowaiye agaráátinkanaaowaiye ti'maráanasa miwívímbá kwénaaiyasa évakarawai sáwí'a umátinkesa évakarawai tínkamiyasa puwónááowe Áánútumo siráimba mináímbá paáruraiye. ⁵⁰ naaóvákwárá avumpinkwárá naaénkwara'a Áánútun-aaí simátímakowaima tínkamuwasa pukáantavai póna misáwí'ó uráawaina anondámeyamba ívé'o máyáan-kwaasitopa'a tíníye. ⁵¹ aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwai áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísáimimo póimo tuvú'máímo agáyáan-ontantarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'-mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa tuvúwana pukáíye. minkáé-kwáásírái

avumpimbá tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánaáowe. ⁵² kemó áamáambo sen-kwáási áráir-aimbo ímo aúpá'ó tukáankakai mináimbá ísámai kawer-osinó. kemá íma ísámai kawer-ombá ó'on-kwaasiti aamba aúkaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráíye.

⁵³ Ísu mináimbá simásuwena máápa'a kumúwasa áamáamba sun-kwáásiyé áamáan-kawaa-kwaasiye tirumpimbá áwáá'a aéesa ó'on-o'on-tantaatavesa áísaa umai ísáananamo ⁵⁴ aaimó kaé'mái-aimbo sína'o é'a aavimbá mayankánáe sésa áísaa uráawe.

12

íma kaumbo-káér-ainkwarari'a oró siráin-kwasai.

Mátíyu 10:26-27

¹ mitáwai áváaraumai sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá umái máyówana Ísu kwená kwayó-kwáási simátimena séna áamáan-kawaa-kwaasi kaumbo-káér-ainkwarakwaasiraamba ovó íma miráumai máéro. intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórátionko áwí'a péréti mimpimbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá áamáan-kawaa-kwaasiti sáwí-aimba mirá kwéivo keinárawapimba misáwí-áínkó anómba tiváinivo kentúra'a kárákwiyoro. ² aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ³ no'wáambo siráan-aimba sán-káíndara'a síyasa isánaáowe. aúpá'ó siráan-aimba amápa-kwaasi túranka'a síyasa isánaáowe Ísu siráíye.

moórawai áároi inkáiséro siráin-kwasai.

Mátíyu 10:28-31

⁴ Ísu simásuwena séna kesí kwaási simátíménda ísáaro. évakarawai tínkamiya'a puwónááovo moórá sáwí'o umátinkai-yantaa'a íma kwéraivo íma miwíyávé'a inkáiséro. ⁵ kemá simátime'a sé'a Áánútu máyáivo kwenáároi inkáiséro. kwemó tínkamina'o puwónááombo éna kemá kanaán-umai sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a mátiyuwaniye. mináimbá Áánútuntave'a inkáiséro-aimba kwésune Ísu siráíye.

⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyan-dumama téntékaan-dumama éva'aasei-numama sáwíyan-ontandei kae-tóyaráán-óntándéí kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama íma awinkaiwáímá póna awánaraiye. ⁷ numamá kító-tantaa'a awánaiwaima póna kwaásima anón-tantaa'a ovó íma táá'a kaíno. kenti'nóntáuma kwétaampaiwaiman-ivo íma táá'a kaíno Ísu siráíye.

Ísu áwí'a avorató sénaunda-kwasai.

Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

⁸ Ísu simásuwena séna simátime'a sé'a amáparawai túranka'a kentávésa sésa Áánútu ai'maráísana kunkáiwai kesí anóndakoman-iyé síyawaiyave'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai túranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ⁹ ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kemá Áánútuna kwayó'nárawa túranka'a sínaaemba umátimenaumne. ¹⁰ kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankomba simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana miwísé kwaíkwai'a íníye. ¹¹ kesí kwaási-i'a ontávái táto'mai tí'maesamo anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé túranka'o mátínkaresamo aavimbá maitínkéwa'o é'a nóran-aimbo síyamba íma táá'a káínana ¹² Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka'a tinkáína'a sénááowe Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigo sáwí-imayaa uráin-kwasai.

¹³ súwana sáwíva-kwaasivinkemba moóráwai Ísuntavena séna anóndakoo kesivo púwísana kesuwaá amápa-tantaa'a mairéna íma taaímbai kwésimivo emá sinaná taaímbai násimino súwana ¹⁴ Ísu séna kesí kwaásiyo mináímbá íma koisé'a keáváráwaiti náaindaamba íma taaín-timenaumne simáména ¹⁵ amáparawaiyavena séna kwaási kawe'á umái máyáawaiti ááimba íma sáwíva'-naaindaamba makáavo náaindaamba mayáné seéme'a máyáavainivo kentúra'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

¹⁶ simásuwena moórá-aimba simátiména séna moóráwai sáwíva'-naaindaamba makáindawai kwená kígauva'a sáwíva-tomba kwáyáísana ¹⁷ kwesávái-ímáyáá éna sáwíva-tombo áká'maimo maránaunda-namba íma kwáyáivo nóra ónaumno. ¹⁸ mirámó é'a toómbá makáunda-namba tawísíyuwe'a anón-damba úmare'a mimpímbá amápa-tomba áká'mai maré'a kesí náaindaankwara'a maránaumne. ¹⁹ mirámó é'o é'a kesávái sé'a amápa-tantaa'a íma aaváán-tuwáúnda toómbá námai iyé'a nombá námai iyé'a ayáátáaka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawe'á kwéina'a ménaumne kwésisana ²⁰ Áánútu simáména séna sáwí'o úmae kwénaaonda-kwaasima óne. ívé'-no'waamba puwéma esávái makáanda-naaindaamba túwénana nááwa mayáníyo Áánútu siráiyé. ²¹ marapá'á esávái-nááíndáané su'mai makáiyawai mirán-kwáásímán-ivo marapá-tántáaré su'mai marésa Áánútumpaken-tantaa'a íma makáawe Ísu siráiyé.

Áánútumpa'a imáyáa améron-kwasai.

Mátíyu 6:25-34

²² Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwésimtime'a sé'a miraráán-umai máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. ²³ toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-iyé. unáánkwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iyé. ²⁴ numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánívo Áánútu miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a numaómá kíto-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a póna kentí toómbó éna tímíniye. ²⁵ keinárawa'a anón-imayaamo é'o é'a kentí maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátáaka'a ménaaowe. ²⁶ mindá sáwíyan-tantaa'a isa'á íma kanaán-umai ónááomba pó'a ó'on-o'on-tantaatave'a íma anón-imayaa oró. ²⁷ kwaigwandáánk'á imáyáa oró. kwaigwandáánk'ó íma kígau éna íma kwená unáánkwátói makáivo simátimé'a sé'a naaóvá'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoiyé konaaririyé makáiwai úwasa kwaási awánésa kawe'an-iyé sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawe'an-iyé kwésewe. ²⁸ uvá'á konaarirí-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáiyé. umá íma kwaíkwai'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisuwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáiyé. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátói tímínimba pó'a keinárawa'a maarán-áímbá ímo seráámbá Áánútu íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-iyé kwésewe. ²⁹ Áánútu kwétuwa'naaimba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa oró. ³⁰ moórá-moramavaken-kwaasi Áánútun-ai íma ísáan-kwaasi toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o é'a puwónááontavena kentivo mintántáátávéna imáyáa kwéivo íma anón-imayaa kwé'e'a ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaintave'a imáyáa íyana mintántáá'á tímíniye Ísu siráiyé.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasái.

Mátíyu 6:19-21

³² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kemá kesínaaemba kwégwaraawai kárákwiraumne. kentáásivomo simbá kesí kwaási kawáá ondá keinárawagwara'a kawáá ónááowe. mirá íyana kesirunkó kawe'á íníye simbá póna íma táá'a kaíno. ³³ kentí náaindaamba kwétime'a meéyámbá mairé'a ímo makén-kwaasi tíméro. mirámó kwéiyana kentí kawe'-méyámbá kwíyómpa'a kwáyáinasa kwaási íma umóyámbá íyana íma avíyaraamba káínana kawe'á umái aasiyaasí kwaíkwai'a ína'a

minkáwé'-méyántávé'a imáyáa é'a ³⁴ marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkániye Ísu siráíye.

mayái-kwáásímó kwéto'mayaa on-kwásái.

³⁵⁻³⁶ Ísu simásuwena séna anón-kwaasigo aaraimá kwétokwaa on-tánómbá komandánáe séna kwínasa kwená mayái-kwáásí unáánkwátói úmaresa mésa oómbá kúra'makesa amu'matuwé méwana téna tááyainasa avekáámbá onta tiyankánááowe. miwí kwéto'mayaa ontembá keinárawa'a kwéto'mayaa e'a amu'maré'a máero. ³⁷ minánón-kwáásígó tinda kwená mayái-kwáásí koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tìnana tirunkó kawé'á íníye. árai'a simátíme'a sé'a minánón-kwáásígó mayái mayáíndayavena unáánkwátói ayú'mái móruna maréna minkwáásíyóntávéna maanká'á méwa'a toómbá tíméro síníye. ³⁸ minánón-kwáásígó no'wáán-avuntana'i. irataróra'iyó. tinda kwená mayái-kwáásí koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tìnana tirunkó kawé'á íníye. ³⁹ simátíménda-aimba imáyáa oró. naankó avowámó umóyán-kwáásímó tínínkanaamo isénaraai umóyán-kwáásí timbá kwéto'mayaa ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino. ⁴⁰ miráumai kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa e'a simu'maré'a máero Ísu siráíye.

sáwí'a owasá kawé'á owasá uráan-kwasai.
Mátíyu 24:45-51

⁴¹ súwana Pítaa séna Ísóigoo emó sénda-aimba kentááyáváyé su'mai kwése. amápa-kwaasiyavaigwarara kwéseno súwana ⁴² Ísóigo séna kawé'-má'yáímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwára-kwáásíyávé'a kwésune. miwítí anóndako séna kesí mayái-kwáásír'á kárákwire'a toómbá taaímbai tíma'mae'a íyóro síníye. ⁴³ miwítí anóndako téna mayáímó kawé'ó umáímó mayáínda tatuwánáínana mayáímó kwémayaindawai tirunkó kawé'á ínana ⁴⁴ minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyoro síníye. ⁴⁵ ánívo mimbáyái-kwáásímó imáyáamo ésamo kesí anóndako ayáátááka'a íma tíníye sésamo mayái-ínínákwa'ó tínkamesamo toómbó nésamo uwoa'ó-nómbó kwénesamo uwoa'ó ésamo ⁴⁶ miwítí anóndako tínínkanaa ímo ísaresamo ímo imáyáa kwéindara'a téna anónka'a tatínkambai Áánútun-aaí ímo kwéisaan-kwaasi máyáapa'a mótkaniye Ísu siráíye.

⁴⁷ Ísu simásuwena séna mayái-kwáásí miwítí anón-kwaasigon-aaí isésa kwemó síndantemba íma íyamba máyáawana anón-kwaasigo téna anónka'a tatínkaminiye. ⁴⁸ ánívo mayái-kwáásí miwítí anón-kwaasigon-aaí íma isésamo ombá sáwí'a ésa máyáawana anón-kwaasigo téna sáwíyanka'a tatínkaminiye. Áánútu kawer-ímáyáá anómba tímakaiyawai anóm-bayai máyáaro. kawer-ímáyáá anómba tokáiyawai kwaási túwa'naa oró Ísu siráíye.

Ísu kwaási taainánín-kwasai.
Mátíyu 10:34-36

⁴⁹ Ísu simásuwena séna iramó kaintembá mayáímá máyáandayave'a marapá'á kumbáyaunda mimbáyái ánásainana kawé'á íníye-imayaa kwéune. ⁵⁰ sáwíyanka'a kembá sí'a índai'a onááontavena sirunkó umbái kwétaisana sí'o índai'o onááomba ánásainana sirunkó kawé'á íníye. ⁵¹ kentávé'a maarán-ímáyáá íma oró. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena marapá'á kunkáíye. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taainkaa'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa évakarawai íma isánááowe. ⁵² ívékwara aánogwara'a moórá-naumpa'a éva'aasei-kwaasi mésa kesááiyavesa miwítí imáyáa taaínkaar-urésa kaumbonárau moórá-imayaa íyasa kae'nárai ó'on-imayaa óyááoiye. ⁵³ avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníye. anáávukoe ó'on-o'on-imayaa óyááoiye. kesááiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínkaa'a onááowe Ísu siráíye.

évaka-tantaakona ááimbo kwéisaan-kwasai.
Mátíyu 16:2-3, Mááka 8:11-13

⁵⁴ Ísu sáwíva-kwaasiyavena séna ainámbo kwáyaina'o é'a sé'a aa'á tíníye kwésiyana aa'á tíníye. ⁵⁵ úndá to'mái ánásaina'o é'a sé'a aa'á káníye kwésiyana aa'á káníye. ⁵⁶ kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíníye kwésemba mintántáá'á awánaraawe. kae'náér-on-kwaasi pó'a mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútu ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe Ísu siráíye.

aaimó arupímo íi-kwásái.
Mátíyu 5:25-26

⁵⁷ Ísu séna simátíménda-aimba ísáiyuwe'a minkáér-ámpá'á taaínkaa'a uré'a moórá-ampare su'mai koró. ⁵⁸ moórá-aimba ísáaro. aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáásí timíyasa ándá-naumpa'a tinkánááowe. ⁵⁹ ímo mirámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráíye.

13

sáwí-imayaamo ímo tuwáiyawaimo puwónááon-kwasai.

¹ Ísu kwésimatimuwasa évakarawai tasímamesa sésa Káríri-maravaken-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa ísámai póimo tuvú'mái agáyáamba kámááni-kwaasiti anón-dako áwí'a Páírátí évakarawai ti'maráisasa tínkamisasa pukáawe suwaná ² Ísu séna miKárírívákémbá pukáan-kwaasiyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Kárírivakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavesa pukáawewa kwéseo. ³ íma mirá kwéovo simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe. ⁴ imáyáa oró. Síróamuva'a ayáátáá'-namba tawiséna sáwíva-kwaasi 18 kwaasi tínkamisasa pukáawe. mindáyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Yérúsaremuvakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavena pukáawewa kwéseo. ⁵ íma mirá kwéovo simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe Ísu siráíye.

taaigó íma arambá iráin-kwasai.

⁶ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai kwená ándá-aran-kigauva'a áséi-aramba íyain-taima u'makáisana áruma kwíkáisana arambá komayánáe séna koawá-naimba íma iráisana ⁷ minkígáúr'á kárákwirain-kwaasiyavena séna kaumborá'á áú'a simbá mintáéramba komayánáe'a koawánáúnda íma arambá iráisa'a úmpo mintáímá tumásuwaa. maragóná anombá nasúwáivainivo tumásuwaa sisaná ⁸ mindákó séna anóndako ímampo'a mintáiyááimpa'a o'á túmake'a agámo'a maké'a ⁹ moórá-au'o sínda awánaanana arambó iyéna kawé'á ínivo mirámó ímo ína'a tumásuwanaumne siráíye Ísu siráíye.

Ísu saavatirá'á moórá-inimba asóvamankarain-kwasai.

¹⁰ moórá-tawai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísu mono'-náúmpá'á uména aai kwésimatimuwana ¹¹ moórá-ininko taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-ininko ména ayáátááka'a sáwí'a umái ména 18 íma maisuwéna miráumai sáwí'a umái máyowana arósáánumba káínáivai kurówana íma kanaán-umai koku'á máyowana ¹² Ísu minínínkómbá awánéna séna enál'a ánásaino séna ¹³ ane'á tátorowana avekáámbá arósáánumba arupí úwana koku'á usásinena Áánútu áwí'a mósá marówana ¹⁴ Ísu agándon-kanaara'a minínínkómbá asóvamankontavena mono'-nánká'á kárákwirawai arunkó sáwí'a úwana sáwíva-kwaasiyavena séna ava'moraé-kanaa mayái kwémayenka'a sí'a asóvamasinkainkwae sé'o é'a té'a agándaan-kanaamo é'a íma teró súwana ¹⁵ Ísóigo séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe. agándaan-kanaara'a kentí purumakankwár'á tónki-poigwara'a naaúmpakemba ayúranke'a áí'mae'a nompá'á

kowaná nombá kwénaiye. ¹⁶ minínínkó Ááváramu aísavutantamba uráin-inimba isaná Sáátáánigo ayáátááka'a 18 ima tátokaisa'a agándaan-kanaara'a ayúrankauna'a sáwí'a kwéone kwésewe Ísu súwasa ¹⁷ simáímo sáwí'o umánkówai mináímbá isésa tigaemá uwaná kawé'-má'yái kwémayontavena úwoi-kwaasi tirunkó kawé'á uráíye.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-33, Mááka 4:30-32

¹⁸ Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áímbá simátínéna'a isánááowe. ¹⁹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-iye. moóráwai sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáérámbá kígauva'a u'makáisana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráísana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiye. Áánútumo kwená kwaási kwégawaaimba miraráámbá éna kwenááigo sáwíyamba kwaási tirumpimbá kunkwéna anómba kwéiye Ísu siráíye.

²⁰ simásuwena séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áímbá simátíména'a isánááowe. ²¹ moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intorái-yántáá'á sáwíyantantaa'a ayáumaraisana kwéna intoréna kwéanon-iye. Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miraráán-umai kwenááigo kwaási tirumpimbá sáwíyamba kunkwéna anómba kunkwéiye Ísu siráíye.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Mátíyu 7:13-14, Mátíyu 7:21-23

²² Ísu mináímbá simásuwena Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba naaó'-nao'a kwenáái simátíma'maena kúwana ²³ moóráwai séna anóndakoo Áánútu moórámora-kwaasiye su'maiya kawer-ámpá'á métinkaniyo súwana Ísu séna ²⁴ tiyáántámba égési úmae'a sáwíyan-ontavimba usáveranaaowe. simátíme'a sé'a sáwívarawai usáveranae sésa íyambanivo íma kanaán-umai usáveranaaowe. ²⁵ naankó avowámá usásinena ontá úmaraina'a ontará'á umé'a ááye'a sé'a anóndakoo ontayá tisinkaaó síyana íma tuwánáúnda-kwaasi náávakena'oo sína'a ²⁶ kentáásí naaópa'a te enáái tasímásimenata eséya toómbá nombá naráundayaawe síyana ²⁷ kwemá séna íma tuwánáúnda-kwaasi kentí naambárure kentóikare íma tuwánáúnda-kwaasino kóro naankó avowámá síníye Ísu simásuwena séna ²⁸ Áánútu kwená kwaási kawááipa'a ti'maráína'a máápakemba awánáiyamba kentíkwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe Áánútun-aai simátímakowaiye Áánútu kwégawaaiya'a méwa'a tuwáné'a tíyántave'a é'a ivi'á tánááowe. ²⁹ aaváúmá usaipakén-kwáásíyé aaváúmá kumpéráipaken-kwaasiye évarevar-awampaken-kwaasiye Áánútu kawááipa'a tésa tamésa nánááowe. ³⁰ minkánáárá'á naaén-kwaasivinkemba évakarawai aivarí'a ónááovo aiva-kwáásí naaéni'a ónááowe Ísu Áánútumo kawááintavena mináímbá siráíye.

Ísu arumbá umátinkarain-kwasai.

Mátíyu 23:37-39

³¹ mitáwai ámáán-kawaa-kwaasi évakarawai Ísunopa'a tésa sésa anón-kwaasi áwí'a Éróti séna Ísumba tuvúwónana puwíníye kwésivo maanká'á tuwé ó'om-bapa'a kówaao suwaná ³² Ísu séna Érótimba iyánaankaraama túwáín-kwaasi kosimáme'a sé'a taraváákwámbá kwaási tirumpinkémbá kwémaitiyuwe'a tí'a on-kwáásí kwéasovamatinkaundamayai ívé'a maé'a aaváyaa maé'a ayúnká kesí mayái ánásanaumne. ³³ Áánútun-aai simátímakawai Yérúsaremu-naopare su'mai kwétinkamowasa kwévuwontave'a ívé'a aaváyaa ayúnká aampa'á kwégwe'a mayái maivá kónaumne siyé Érótimba kosimáméro Ísu simásuwena ³⁴ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aai simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaemba

kwéumasimewe. ³⁵ Ísáaro. Áánútu tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááowe. simátíme'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráíye.

14

Ísu aiyayaamba intoron-kwaasi asóvamankarain-kwasai.

¹ moórá-tawai agándon-kanaara'a Ísu áamáán-kawaa-kwaasi anón-kwaasigona naaúmpa'a toómbá náíndayavena umáyowasa agándai-kanaara'o Ísumo nóramo índa awánanae sésa umésa awánowana ² moóráwai aiyayaamba kwéintoron-kwaasigo kwená egwaa'á máyowana ³ Ísu minkwáásígómbá awánéna áamáán-kawaa-kwaasigo áamáamba sun-kwáásiyé tísaa ena séna agándaan-kanaara'a kanaarará áí'o in-kwáásí asóvamankanaundaya'iyó súwasa ⁴ isésa íma aafí suwaná minkwáásígómbá áí'mai kawé'á umánkena séna ánivo kuwó súwana kóúwana ⁵ tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí iyámpóíya'i. kentí póráára'iyó. maipímbo pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááéma mósá asínánaáoo Ísu súwasa ⁶ mináímbá íma kanaán-umai anondá siráawe.

kwaási íma kentúma maimaé iyí-kwásái.

⁷ aafí íma anondá suwasá toómbó nánáesamo tun-kwáásí aiva'á uménaemo sumbá Ísu tuwánéna kwántámai-aimba séna ⁸ moóráwai séna aaraimó tokwaa on-tánómbá tamandaaó sína íma aiva'á umaiyó. aiva'ó uménanamo enáwí'o usáyaaitaraindawaimo títanamo éna ⁹ tááyaindawai entávéna séna usásinenana maankwáásígó maanká'á tamaíno sínana aigaemá umásuwe tínaaempa'a kumbéniyone. ¹⁰ ánivo tááyainamo tínaaempa'o uménanamo tááyainda-kwaasigomo kweyáárika'o entávénamo séna kesí kwaásiyo usásine aiva'á umaiyó sínamo umáínasa awánéna enáwí'a mósá maránááowe. ¹¹ anón-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a mórúna tiyuwánívo sáwíyan-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a maimaé iyíníye Ísu siráíye.

¹² Ísu simásuwena ááyarowaiyavena séna anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai óísankwara-kwaasiye enamááraawe ená akúné ená kwaásiye su'mai íma tááyao. mirámó inasamó ésa naaémba ááyewa toómbá komandáníyonda mindá ená toónkóná anondáman-íye. ¹³ ánivo anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai ímo óísambo makén-kwaasiye tíyayaamba sáwí'a urén-kwaasiye aúgavitan-kwaasiye tááyenasá tamandánááombanivo ¹⁴ ená toónkóná anondáma íma amíyambanivo enarunkó kawé'á ínana Áánútu ená toónkóná anondáma amíníye. naaémba arupí umái mén-kwaasi pukémpinkemba usásinaiya-tawai Áánútu amíníye Ísu siráíye.

anón-tanomba kauráin-kwasai. *Mátíyu 22:1-10*

¹⁵ mináímbá súwasa Ísuwe toómbá kwénowai isésa uwaná moóráwai séna Áánútu kwená kwaási kawááipa'a toómbá nánááowai tirunkó aamoí íníye súwana ¹⁶ Ísu séna árai'a simbánivo simátíménda imáyáa oró. moóráwai anón-tanomba kauvónáe séna sáwíva-kwaasi tááyamakena máyáísana ¹⁷ mintánómbó nánááon-kanaa sáwíyanka'a títana kwená mayáí-kwáásígómbá ai'maráísana tááyaraiwaiyavena séna toómbó naí kwéto'mayaan-ivo teró sisasá ¹⁸ miwí íma tíí-áímbá sewaná moóráwai séna maramá meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ¹⁹ moóráwai séna siyáánkai-poima meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²⁰ moóráwai séna ívé'a aaraí mairáunda pó'a tanómba kauvópa'a íma kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²¹ mimbáyái-kwáásígó kwená anóndakonopa'a téna mirá sewé tasimámísana arunkó sáwí'a isaná séna avekáámbá naaó'-nao'a kwénaae tíyayaamba sáwí'a uráinda-kwaasiye túramba kavíkáinda-kwaasiye óísamba íma makén-kwaasiye tivakáá-umai tí'mae tiyó séna ai'maráísana ²² mimbáyái-kwáásígó mirá kosimái koyauweréna taséna simásimendantemba kosimái tí'mae'a túnda ená naaúmpa'a paaí karekó'a umái máyáawe sisaná ²³ kwená anóndako séna amápa-kwaasi kesí naaúmpata sisipáá oró. amápar-ampa'a

kwénaae kwaásimo tivakáá-e asiramái simái tí'mae tiyó siráiyé. ²⁴ Ísu séna simátimé'a sé'a aiva'ó tááyariwai íma tésa kwená toómbá íma tamandánááowe Ísu mináimbá kwántámai-aimba siráiyé.

imáyáa kawé'á urésa Ísu-ánaaemba kwaránááon-kwasai.

Mátíyu 10:37-38

²⁵ súwasa Ísuwe aampa'á kuwaná mégwantena simátiména séna ²⁶ kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á kembá imáyáa simésa naaémbe anóvowiye awainínkówé kwená iyámpóiyé kwenávárawaawe kwenáúnare kwesáváiyé imáyáa oró. ímo mirámó iyamba uwóví'a ónááovo mirámó ésamo ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe. ²⁷ kemó puwónaunda-taimo súgwaata'mae'o kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'ó ímo maimaésamo sínaaembo kwaráamba uwóví'a ombá pósa íma kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe. ²⁸ moórá-aimba ísáaro. ayáátáá'-namba ónáe síyawai aiva'á óntambo tuwésamo ónááon-imayaa ésa óntamba táámpamai awánáiyambo kanaamó ínasamo ésa mináyáátáá'-námbá ónááowe. ²⁹⁻³⁰ ímo táámpaimo awánaesamo mindámbó iyamba minóntámbá ánásagwinana mindámbá úwoi kwáyainasa kwaási awánésa íma áságwimai umásukaawe sésa tuwírááima sénááowe. ³¹ moórá-aimba ísáaro. moórá áái'a tiyáíwín-ánón-kwáásígó áái'a tiyánáe séna aiva'á kwená i-kwáásí táámpainda sáwíva-kwaasi 10,000 kwaasi ínana ó'on-i-kwaasiti anóndako kwená i-kwáásí táámpainda ávááraumai sáwíva-kwaasi 20,000 kwaasi ínana imáyáa éna kembá usáyaaítanaao. íya usáyaaítanaao séna ³² íma kanaán-umai usáyaaítanaumne-imayaamo énamo éna anón-kwaasi némpa'a máyainana aantá-kwaasi ti'maréna séna íma áái'a tiyánaundayaanivo úwoiya ménaum. nóraya ónaumno siyé kosimáméro síníye. ³³ Ísu mináimbá simásuwéna séna aiva'á ónááon-imayaa urésa naaémbe síyantemba ónááowe. miráumai kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á makáan-tantaatavesa imáyáa urésa íma mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaaemba íma kwaránááovo mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe Ísu siráiyé.

uwígóná kwaasái.

Mátíyu 5:13, Mááka 9:50

³⁴ Ísu simásuwéna séna uwímá kawé-tántáá'á imbánivo anómba ánásaisana ayáán-támba kwáyáimbanivo ó'a uwímó kái'a íma úmaranaaowe. ³⁵ ayáántámba íma agámo'a maráiyana kawé'á ínívo úwoiva'a tuwánaáowe. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyé.

15

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Mátíyu 18:12-14

¹ táákisi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasiye sáwí'a kwéun-kwaasiye Ísunopa'a kwenáái isánáe sésa tuwasá ² áamáan-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa keáímbá sésa sáwí-kwaasiye toómbá kwénéna aái kwésimba sáwí'a kwéiyé suwaná ³ Ísu mináimbá iséna kwántámai-aimba séna ⁴ sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisípira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisasa misáwíwá-sípísípí uvá'á máyáawana moóráma áúyokwimba koavakáá-émena awánéna ⁵ aamoí kwéena áúgwaata'maena ⁶ naaópa'a téna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana séna kesí sipisípi áúyokwisa'a koavakáá-éme'a áí'mae'a túmpo aamoiyá ónáe sisasá aamoí uráawe. ⁷ simátimé'a sé'a miráumai kwíyómpa'a máyáawai marapá'á tuwánaamba arupí umái máyáan-kwaasi kawé'á umái máyáamba tuwánéna aamoí kwéowasa sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwáyó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoí kwéowe Ísu siráiyé.

óntamba áúyokain-kwasai.

⁸ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba makáisana moórá áúyokwisana oómbá kúra'makena kwená naaúmpa'a kankambá kwégwiyuvena kawé'á umái avakáá-éna ⁹ awánéna kwenamááraawe kwená naaópakenkwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana simátimena séna kesí óntamba áúyokwisa'a avakáá-éme'a mayáúmpo aamoí íyataao sisasá aamoí uráawe. ¹⁰ simátimé'a sé'a miráumai sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tiyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoí kwéowe Ísu siráiyé.

ívé-kwaasigo avowámbá auwéna kóurain-kwasai.

¹¹ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-íyámpóí tínkaraiwai máyáísana ¹² naaénkewai avowántávéna séna ená amápa-tantaa'a ímo pukéndara'a ívé'a taaímbai simiyó sisaná taaínkaar-umai ááninkai tímísana ¹³ naaénkewai sáwíyanka'a ména kwembó ámakain-daaındaamba kwétimena óntane su'mai maimaéna némpa'-marava'a koména sáwí'a úmaena kwéiyena kwená óntamba tu'mái ¹⁴ ánásasuweisana anón-ayawaima taisaná toóntávéna avakáá uwááena ¹⁵ mimbárávákén-kwáásígónópa'a kwéna mayái mayánáe kosímae íyísana kesí maravá'á komé kesí póira'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁶ koména póira'a kárákwirena ááesantavai úmae kwéiyena póiti toómpínkémbá nánáe séna sisasá íma áméwana ¹⁷ ména naaémba kawer-ímáyáa éna séna kesivoná mayáíkwáásí sáwíva-tomba nawááesa tímú'a vaisasá aráávara'a kwéomba pó'a maanká'á mé'a sáái sinkáína'a puwúnawaimpo'a ¹⁸ maanká'á tuwé'a kesivonópa'a kwé'a sé'a kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a únda pó'a ¹⁹ kentávái kesáánine sénda uwóví'a ómpo kesí mayáí-kwáásíyé siyó kosénaumne séna ²⁰ mivá'á tuwéna teéména aampa'á kwétisana némpakemba avowámá awánéna aruntavéna umánkena isaaiséna koyaparéna ivi'á kwétaisana ²¹ ááninko séna kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a uráumpo kentávái kesáánine sénda uwóví'a óne sisaná ²² avowámá mináímbá ivá kwéyuwena kwená mayáí-kwáásí tááyaisasa tewaná séna avekáámbá kawer-únánkwátóí maimaé mágwéumanke'a kesáánimba intávé'a kwairambá kwéumanke'a aísamai ánáamba kwéumanke'a ²³ ánóígwara-purumakan-araa'a maimaé'a máyuvu'mai aamoí-tánómbá kauvíyata kwéneta aamoiyá umánkáano. ²⁴ kesááninko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména timbá póta aamoiyá ónaumne sisasá aamoí uráawe.

²⁵ aamoí owaná aivakéwái kígaувakemba timbá naankóná egwaa'á téna aamoí on-áímbá taiséna ²⁶ mayáí-kwáásígómbá ááyena séna nóinkara aamoí kwéoo sisaná ²⁷ enává'a kawé'á umái tiráísana enavo séna ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kaúvóro sisasá mirá kwéesa máyáawe sisaná ²⁸ mináímbá ísáísana arunkó sáwí'a isaná kayoréna íma naaúmpa'a íyísana avowámá máápa'a kuména aivakéwai arumbá kusimái íyáísana ²⁹ avowántávéna séna ayáátááka'a esé mé'a sáwívar-ima kwémaisuwe'a enáái íma ankaisé'a emó séndantemba mirá kwéuna anóm-poiye sáwíyam-poi méme-araare íma tuvú-siména'a kesí kwaásiye naráumne. ³⁰ enááninko ená anón-ontamba maimaéna koména aarai tine'á minóntámbá máyu'mai ánásasuwena tisa ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kwégaumai améne sisaná ³¹ avowámá séna ayáátááka'a kesé máyaanda kesí amápa-tantaa'a endéín-íye. ³² enáváko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména tintávéta aamoiyá kwéumankaumne siráiyé Ísu siráiyé.

16

moóráwai mayáí sáwí'a uráin-kwasai.

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna moórá-aimba ísáaro. moóráwai náaındaankwara-kwaasigo mayáí-kwáásíyávéna séna kesí náaındaanka'a kárákwiyuwo sisaná mirá kwéísasa évakarawai tésa sésa ená náaındaanka'a íma kawé'á umái kárákwiraisana ená óntamba áúyokaiye sewaná ² mindákó iséna kárákwiraiwaimba ááyaisana tisaná séna enáái sewa'á isáúnda po kesí náaındaanka'a íma kárákwiyiniyompo kesí náaındaanka'a kárákwiyonda-auvai agaimái símína'a ená mayáígóná ááimba awánaano sisaná ³ kwégwena imáyáa éna kesí anóndakomo

si'mátuwaina'a nóra ónaumno. kemá íma asirayándá'á pó'a mara-máyái íma kanaán-umai mayánaunda pó'a inaaímó síyávái sigaemá ínivo ⁴ mirá é'a aasósói'a úmae kwénaaonana si'mátuwainasa naaémba meeyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasiti naaúmpa'a sínkaresa toómbá simenááowe-imayaa umásuwena ⁵ kwená anóndakonopakembo naaémba meeyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasi tááyaisana moórawai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná ⁶ séna sáwíva'-masawemba 1,000 masawemba ógwitamai aménaumne sisaná mindákó séna ená aúvávimba íma 1,000 iye se 500 iye simái agai-simiyó sisaná mirá isaná ⁷ ó'a moórawai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná séna sáwíva-ton-unamba 1,000 unamba aménaumne sisaná mindákó séna ená aúvávimba íma 1,000 iye se 800 iye simái agayaaó sisaná ⁸ mináimbó simbá anóndakomba simáméwana iséna kwená náaindaanka'a sáwí'a umái kárákwiraiwaintavena séna kawer-ímáyáágwárá-kwáásí ontembá mirá óne siráíye. marapá-kwáásí kentí imáyáarakemba ásgwimai mirámó ondawái kawé'á íníye simái kwémayaavo sámó kain-áyámpá'ó máyáan-kwaasi íma mirá kwéowe. miráumai anóndako kwená náaindaanka'a kárákwiraiwaintavena séna kawer-ímáyáágwárá-kwáásí ontembá mirá óne siráíye Ísu siráíye.

⁹ Ísu simásuwena mináíntávéna séna ísáaro. marapá'á kentí óntandei túwa'naa íyasa kentí kwaási-i'a íya'a kentí óntambo ánásaindara'a kwíyómpa'o ésa iyónááonkanaa kwíyómpa'a minkwáásí tuwánésa aamoí umátinkanaaowe. ¹⁰ sáwíyan-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiyonaaowe. sáwíyan-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyonaaowe. ¹¹ marapá-tántááká'ó ímo kawé'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tiména kárákwiyoro síníye. ¹² marapá'ó Áánútumpaken-tantaaka'o ímo kawé'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tiména kendéímán-íye síníye. ¹³ íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayái kwémayaawe. mirámó ésamó ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamó ésa moóráwaina mayái kawé'á umái maésa moóráwaina mayái sáwí'a umái mayánaáowe. miráumai Áánútuna mayáímó ma'é'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayái íma mayánaáowe Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináimbá súwasa amáán-kawaa-kwaasi iséna óntantavai aamoí kwéesa pósa Ísuna awíráái suwaná ¹⁵ Ísu simátimena séna keinárawa'a kwaási túranka'a kawé'-má'yái kwémayaawasa tuwánésa sésa kawé-kwáásímán-owe kwésevo Áánútu kentí táama kwétuwaniye. amápa-tantaako áúmo mósá kwémaraan-tantaatavena Áánútu úwoisan-tantaa'an-íye kwésiye Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu simásuwena séna Mósesi Áánútuna amáamba simátímakaimba Áánútunaaímo simátímakaawaimo agaimakáamba naaóv'á maémaen-kwaasiye minávúmpín-kwáásíyé naaén-kwaasiye Yónimo nombó pétinkaraiwaiye ména mináimbá taag-wiyakáawe. ívé'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kwésimatimemba pósa kwaási Áánútu kawááipa'a tiyáántamba asirámaesa kwéusaveraawe. ¹⁷ maramá kwíyómba ánásanimbanivo Áánútuna amáamba sáwíyan-aimba anón-aimba íma ánásena aasiyaasí kwaíkwai'a íníye.

¹⁸ moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigonte Árásárásintei kwaasái.

¹⁹ Ísu séna moórá-aimba ísáaro. óísankwara-kwaasigo ména kawer-únánkwátói sáwíva'a makéna kawé-tómbá námae kwéiyisana ²⁰⁻²¹ moórawai áwí'a Árásárásí íma óísamba makáiwai anón-karevu'a kwégaisana máyáísasa ayái-tómbá amínana

náníye sésa óísankwara-kwaasigona ontará'á móankaraawana máyáísana iyánkó téna minkárévú'á tauwá'naraiye. ²² naaémba ímo óísambo makáin-kwaasigo púwísasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a kunáí'maesa Ááváramumo kawe'-mápá'ó máyáípa'a móankaraawana óísankwara-kwaasigo púwísasa utámakaawana ²³ sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anón-ai'a kwéísana ména mósá awánaimba némpa'a Ááváramuwe Árásárásiye máyaayana tuwánéna ²⁴ aayamáivinkemba séna kesivoó Ááváramuwo sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anó-si'a kwéisa'a máyaumpo arumbó umásinke Árásárásimba ai'márénana kunkéna ayáánánáma nompí tu'mái simáávira'a maráínana tasíyasi íno sisaná ²⁵ Ááváramu séna kesááninko marapá'á máyaandara'a amápa-kawe-tantaa'a makáampo Árásárási sáwí'a umái méraivo mindáyavai imáyáa uwó. ívé'a kwemá kawe'á umái máyaivo embá áí'a ipá'á máyaane. ²⁶ senda-áínkwárá'á imáyáa uwó. avumpimbá kuvakamá anómba kwáyáivo maankákémbá íma kunámaatewasa mivákémbá íma usámaaisewasa ónááovo anón-kuvaka kwáyáíye sisaná ²⁷ óísankwara-kwaasigo séna kesivoó Ááváramuwo emó sénda-aintave'a simáme'a sé'a Árásárásimba ai'márénana kesivoná naaópa'a ²⁸ éva'aasei kesívárawaisai méraavo kusimátimena sáwí-marupa'o iramó kaipá'á tevó simátimino sisaná ²⁹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aíne Áánútun-aai simátímakaawai siráan-aíne aúváiimba agaimkáamba pósa táápamai isánááowe sisaná ³⁰ kesivoó Ááváramuwo ímanivo moóráwai pukáimpinkemba usásinena kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Áánútumpa'a kónááowe sisaná ³¹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aíne Áánútun-aai simátímakaawai siráan-aíne ímo isésamo ésa pukáimpinkemba usásinkaiwain-aai íma isánááowe Ááváramu siráíye Ísu siráíye.

17

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Mááka 9:42-48

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ó'on-o'on-tantaa'a kwaásitopa'a tínsa kesáái tuwánááowe. évakarawai tésa kesáái kwéisaawaima kampar-áímbá tasimátimiyasa kesáái tuwésa kówíyasa kampa'ó síyawainopa'a sáwí-meyamba tíníye. ² miwímó tinu-marampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátíméwasa kesááimo ísaraan-iyampoi kesáái íma tuwésa sáwí'a osinó. ³ mindáyave'a kentúra'a kárákwiyoro.

kentí kwaásimo kembó sáwí'o umátinkaiya'o é'a keinárawapa'a mindáyave'a simátimiyasa sáwí'a únemo síya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. ⁴ kentí kwaásigomo kembó sáwí'o umántínkáva'o kwéiyesamo kentópa'o tésamo sáwí'a únemo símae kwéiyiya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. mimbórá-táwaimo avakaetéra'o mirámó íya'o é'a íma imáyáa é'a ivá'á túwáaro Ísu siráíye.

Ísuwe aráápamai máyáan-kwasai.

⁵ suwasá Ísóigona aantá-kwaasi kwentávésa sésa esé aráápamaiya máyaundaya súwa'naa inatá esé aráápamaiya máyaundaya asiramáíya máéno suwaná ⁶ Ísóigo séna moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba to'makáawana áruma kwikéna anóntainamba kwéiyintemba kesé kítoka'a aráápamai máyáamba pó'a naaémba anónka'a kesé aráápamai mé'a anón-taiyave'o sé'o taawí'mae anón-dompimba kunkaruwuwómó síyanamo éna mirá íníye. Ísu mináímbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayái mayánááontavena siráíye.

mayái-kwáásítí mayáígóná kwasái.

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mayái-kwáásígómbá ai'marááwana mayáímá kwémaena kígauvakena'i. póíra'a kárákwiraindavakena'i. timbá ená toómbá emá agaimái naaó íma sésa ⁸ kavegavé umái kawer-únánkwátói uré toómbá agai-símí'a nasúwáana naaémba ená toómbá agaimái náníyone mirán-áímbá kwésewe. ⁹ sintembá

mayái-kwáásí mirá kwéesa úwoi miwítí mayái isasá mirá kwéomba pása íma túwí'a mósá kwémaraawe. ¹⁰ miráumai keinárawa'a mirá kwé'e'a simátíméndantemba umái mé'a ánásanaaoka'a sé'a úwoi kwená mayái-kwáásíyá úndaya póta úwoi kentáásí mayáiyá mairáumne sé'a íma kentúma maimaé'a íyóro Ísu siráiyé.

Ísu túma karón-kwaasi kawe'á umátínkarain-kwasai.

¹¹ Ísu Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba Sámériyaa-marawe Káríri-marawe avumpin-ámpá'á kwéena ¹² moórá-naopa'a kwéguwasa túma karón-kwaasi siyáánkai-kwaasi kwétesa némpa'o Ísumo túmba awánésa ¹³ aayamáí sésa anóndako Ísuwo kentáá arumbá umásinkaa suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna séna mono'-má'yái-kwáásítópa'a kwé'a kentúma máagaraatinkewasa tuwánésa túma kawáúgwíye sénááowe súwasa aampa'á kumbá túma kawe'á umátinkowana ¹⁵ miwívínkémbá moóráwai áuma kawe'á umánkomba awánéna koyauweréna anónka'a tasiréna Áánútu áwí'a mósá maréna ¹⁶ Ísu anóndakoman-íye séna aísamaivimba takívairena súwi séna minkwáásí íma Yútaa-kwaasi Sámériyaa-maravaken-kwaasigo súwi súwana ¹⁷ Ísu séna siyáánkai-kwaasi túma kawe'á umátinkaunda avaréiyain-kwaasi íma koyauwérááwana ¹⁸ kímborawai ó'om-baravaken-kwaasigo koyauweréna Áánútu áwí'a mósá kwémaraíye simásuwena ¹⁹ minkwáásígóntávéna séna kentávái súwa'naa íníwaiman-íye sénda póna enáuma kawe'an-ivo kwaaó Ísu siráiyé.

Áánútu kwená kwaási kawááin-kwasai.

Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41

²⁰ súwasa áamáán-kawaa-kwaasi Ísumba áísaa esa sésa Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama nósa-tawaiya tíníyo suwaná Ísu séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba íma kanaán-umai túrandei awánanaaovo ²¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba kwaási túra'a ááimba ásárimba pása maanká'á ópa'a kárákwiraiye íma kanaán-umai sénááowe Ísu siráiyé.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna naaémba kemá kwaási úrandako kúmónnda-kanaa awánanae síyambanivo íma mirán-kánáámá suwánanaaowe. ²³ évakarawai sésa maavá'á má'yáivo tawánaaromo síyasa ó'owima sésa maavá'á má'yáivo tawánaaromo síya'o íma áraire sé'a kóyáwé oró. ²⁴ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasmó awánaantemba kemá kwaási úrandako miráumai avora'á ókwara'a kumónnaumne. ²⁵ misúnda-aimba íma paárurainasa aiva'á ívé'o má'yáan-kwaasi tínaaemba umásinkesa sí'a índai'a umásinkanaaowe. ²⁶ naaóv'á'á moóráwai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa esa maémáentemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmónnda mirá onááowe. ²⁷ Nówaa máyonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaaesa aaraí máyówasa kwaai máyówasa kwéuwana Nówaa naaúmpa'a non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. ²⁸ naaóv'á'á moóráwai áwí'a Áróti máyonka'a íma Áánútuna imáyáa kwéesa mésa nombá toómbá kwénesa kwémeya úmae kwénaaesa kígauma naambá úmae naaémáemba ²⁹ Áróti Sótómu-naopa'a tiyuwónka'a Áánútu óntankwara iraronkwará'á kwíyómpakemba tuwówana kuména tínkamuwasa putásaraawe. ³⁰ Áróti máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa esa maémáyáantemba kemá kwaási úrandako ókwara'a kumpaárondera'a mirá onááowe.

³¹ ókwara'a kúmóndara'a ontará'ó máyaiyan-kwaasi naaúmpakemba náaindaamba íma ó'a umayánááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi náaindaamba naaúmpa'o kwáyainda ó'a íma umayánááowe. ³² Áróti awainínkón-áái imáyáa oró. kwená náaindaamba tuwón-imayaa éna mógwantowana óntankwara iraronkwará'á kuména tuvuwúwana pukáiyé. ³³ tirááímo táíndai'o esa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa esa tirááímo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maí'a onááowe. ³⁴ simátíme'a sé'a ókwara'a kúmóndara'a mindó'wáámbá kae-kwáásí mimbóráv'á'á tuúmá kwéreyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airániye. ³⁵ minkánáá

kaer-ínínkáí toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airáníye. [³⁶kaekóráí kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye Ísu súwasa] ³⁷kwená kwayó-kwáásí sésa Ísóigoo emó sénda-aimba náávatavai seénó suwaná póimo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó toru-pamáimo máyáintenba Áánútu sínana súnda-aimba paáriníye Ísu siráíye.

18

moóráwai ketor-ínínkón-áái ísarain-kwasai.

¹ Ísu séna aasiyaasí Áánútumpa'a námúnaa kwésesa túwáavo séna kwántámai-aimba simátimena séna ² moórá-naopa'a aaimó isáí-kwáásígó ména íma Áánútu áároi inkaiséna íma kwaásiti imáyáa éna máyáísana ³ mindáópa'a ketor-ínínkó ména aasiyaasí aaimó isáí-kwáásígónópa'a tóyo éna séna sáwí'a umásinkanaesa kwéovo aaí súwa'naa umásinkaaoo sisaná ⁴ ayáátááka'a kwenáái íma ísarena naaémba imáyáa éna séna Áánútu áá'a íma inkaisé'a kwaásiti imáyáa íma é'a kwéunda pó'a ⁵ minínínkó kesópa'o timbá suwesaráánivaimpo'a áwa'naa ónaumne siráíye. ⁶ Ísóigo simásuwena séna aaimó isáí-sáwí-kwáásígón-áái imáyáa oró. ⁷ Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna íma ayáátááka'a úwoi maéna miwí táái iséna ⁸ sáwí'o umátínkénka'a ááéma túwa'naa íníye. naaémba kemá kwaási úrandako ókwara'a kúmóndara'a máyaiyan-kwaasivinkemba kesááiyavesamo áraire sésamo kesémo aráápai-i'a ónááo. íya ónááo tuwánanaumne Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna mináimbá siráíye.

ámáán-kawaa-kwaasigonte táákísi máyón-kwaasigontei kwaasái.

⁹ évakarawai kawe-kwáásí úne sésa kentúma maé iyésa ó'on-kwaasi túma simái sáwí'a umátínkén-kwaasiyavena kwántámai-aimba Ísu simátimena séna ¹⁰ kae-kwáásígórai moóráwai ámáán-kawaa-kwaasigon-ivo moóráwai táákísi-ontamba máyáin-kwaasigo isasarái anóm-bono'-naumpa'a námúnaa séyáe sésarai iyóyamba ¹¹ ámáán-kawaa-kwaasigo koku'á ména kwenáúma maé iyéna séna Áánútuwo kemá évakarawai ontembá íma kwéumpo entávé'a súwi kwésune. umóyámbó maésamo kampa'ó kwésesamo aarai-úmóyámbá maésamo ombá kemá íma mirá kwéune. maa máyáiwai táákísi máyáin-umoyan-kwaasi intembá kemá íma mirá kwéune. ¹² aasiyaasi-sóntáará'á kae-kae-táwai monotávé'a imáyáa é'a íma toómbá kwénaumne. aasiyaasi-kígáúgóná sontaará'á mayáúnda-yantaa'a taaínke'a kemá avaréiyaimba maé'a moóráma embá áma'mae'a kwéiyune sisaná ¹³ táákísi máyáin-kwaasigo moóráva'a koku'á ména aigaemá éna kívairena séna Áánútuwo kempímbá sáwí-imayaa kwáyáivo arumbá umásinkaaoo siráíye. ¹⁴ Ísu mináimbá simátimena séna ísáaro. Áánútu táákísi máyáiwaina sáwí-imayaa mayáúwáísana Áánútuwe tágárotamai maéna kwená naaópa'a kwisaná ámáán-kawaa-kwaasigo kwempímbá sáwí-imayaa úwoi kwáyáísana kwená naaópa'a kuráíye. anón-kwaasi úne síyawaima Áánútu túwí'a mórúna tuwánívo Áánútu aísamaivimba máyáawaima Áánútu túwí'a maimaé iyíníye Ísu siráíye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyú 19:13-15, Mááka 10:13-16

¹⁵ simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátínkainkwae sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáásí tuwánésa kóro suwaná ¹⁶ Ísu miníyámpóiyávéna tááyena séna teró. íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miraráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁷ árai'a simátimé'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóiraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma kawááiniye Ísu siráíye.

*óísankwara-kwaasigona kwaasái.
Mátíyu 19:16-30, Mááka 10:17-31*

¹⁸ súwana moórawai Yútaa-kwaasiti anóndako Ísunopa'a téna séna anóndakoo kawe'ná'á óne. nóra umáíya aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónaumno súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwéseño. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-íye. ²⁰ Áánútuna ámaámba á'a ísaraane. minámáámbá aúváivimba agaimaréna séna íma aarai-úmóyámbá oró. kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma umóyámbá máyáaro. íma kampar-ámbá simátinkaaro. kentinóvowi túwí'a anómbe oró siráíye súwana ²¹ mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóirakemba ísare'a pó'a kawe'á úmae kwéiyune súwana ²² Ísu iséna séna kawe'á éma moóra-yantaa'a íma kawe'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesí-naaemba kwaráníyone súwana ²³ mináímbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a uráíye.

²⁴ arunkó sáwí'a kwéuwana Ísu awánéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'o kwíyamba umbái tániye. ²⁵ moóra-poigo áwí'a káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináímbá iséna áísaa esa séna umbái taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu úwoi kanaán-umai mégwétinkaiye súwana ²⁸ Pítáa séna isaaó. kentáásí naaópa'a tuwéta enánaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaintavesa imáyáa ombá naambáru'a tuwésa tuwainímbáá'a tiyuwésa tuwaaísái tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miráumaimo túwáawaina anondáma ³⁰ marap'ó máyáanka'a túwáán-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa naaénkanaa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

*Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.
Mátíyu 20:17-19, Mááka 10:32-34*

³¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moóra-ayampa'a tínkarena simátímena séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátímakowaimo kwaási úrandakon-aai agaimakáan-aimba paáriniye. ³² kembá sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa kanaaráá'a kwésinkesa simái sáwí'a umásinkesa tuwirááíma kwisinkésa ³³ súwíruku'a nésa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu súwasa ³⁴ kwená kwayó-kwáásí nóin-aintavena siiyó sésa mináínkóná ááimbo aúp'ó kwáyontavesa íma ísámai kawer-ésa Yérúsaremu-naor-ampa'a kuráawe.

*Ísu aúramba kavíkwáimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52*

³⁵ Ísu aampa'á kúmba Yéríko-naor-egwaa'a kúwana moórawai aúramba kavíkwáimba óntamba inaaí simái mayánae séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai séna ³⁶ sáwíva-kwaasimo tésamo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa ³⁷ Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná ³⁸ anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwasa ³⁹ aiva'á tun-kwáásí áwáá'a aeésa sésa aaiseraaó suwaná mináímbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwana ⁴⁰ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna áí'mae teró súwasa áí'maesa egwaa'á tuwaná Ísu áísaa ena séna ⁴¹ nóin-tantaara embó arááímo táinda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawe'á umásinkaaó súwana ⁴² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-íye sénda póna aúramba kawe'á íno súwana

⁴³ avekáámbá aúramba kawe'á umái awánéna Ísun-ánaaemba kwa'mái kwégwena Áánútu áwí'a mósá marówasa sáwíva-kwaasi awánéna Áánútu áwí'a mósá makáawe.

19

Sákíyasina kwaasí.

¹ Áánútu áwí'a mósá márówana Ísu Yéríko-naopa'a kóyaaítanae séna kúmba ² moóráwai áwí'a Sákíyasi táákísi-ontamba máyón-kwaasiti anón-kwaasigo póna sáwívar-ontamba makéna ³ Ísumba awánanae séna úmba sáwíva-kwaasi úyatukowana ákí-kwaasigo póna íma kanaán-umai awánéna ⁴ maanámpá'á tíníyone séna minkwáásí tínaaempakemba aiva'á úya'mai moórá-taiva'a usáatena máyowana ⁵ Ísu mintáígo ááimpa'a kwéna mósá awánéna séna Sákíyasiyo ená naaúmpa'a kónaumpo avekáámbá marapá'á kumuwo súwana ⁶ aamoí umásuwena avekáámbá marapá'á móruna tuwéna kunáí'maena kwená naaúmpa'a kúwasa ⁷ minkwáásíyómbá awánéna tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'a in-kwáásígóná naaúmpa'a kwégwiye suwaná ⁸ Sákíyasi kwená naaúmpa'a mósá ankena Ísóigontavena séna anóndakoo kesí óísamba avumpimbá taaínkaakai uré'a évaka'a ímo makáan-kwaasi tímé'a évakarawai kampa'á simátiyuwe'a óntamba umóyámbá mairáunda pó'a éyain-eiyain-umai tíma'mae'a kónaumne súwana ⁹ Ísu séna ívé'a maandáúmpá'ó máyáan-kwaasi kawer-ámpá'á métinkaumne. Ááváramu aísavutantumbo uráandayave'a mirá kwéune. ¹⁰ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai enkáan-kwáásí tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkaandayave'a kunkáumne Ísu siráíye.

siyáánkai-kwaasiti kwaasí.

¹¹ mináímbá ísówana Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa kwesé kun-kwáásí imáyáa ésa sésa Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba sáwíyanka'a paáriníye suntavéna kwántámai-aimba simátimena ¹² séna moórá anóndakon-aaí ísáaro. kámááni-kwaasi némpa'-marava'a máyáawana kotísaa onasamó kanaán-iye síya'o é'a kesí kwaásira'a takárákwiyonae séna ¹³ kwená mayáí-kwáásí siyáánkai-kwaasi tááyaisasa tewaná óntamba kae-támayo-tamayo'a tíména séna koméraana'a minóntánkákémbá mayáí kwémayewa'a té'a évakar-ontankwara'a tamáyáano séna kówisasa ¹⁴ kwenamááraawi tíyántavesa umánkesa kámááni-kwaasi kosimátimé'a sé'a kentáará'á íma takárákwiyiniye kosimátiméro sewasá kuráawe. ¹⁵ ánivo minánóndákómbá kárákwiyi-mayai áméwana koyauweréna téna ááéma óntamba tímakain-kwaasi tááyaisasa tewaná séna tímakaunda-ontankakemba nóraumai-ontana mairáao sisaná ¹⁶ aiva'á ámakaiwai téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayáí kwémae'a moórá-unan-ontamba mairáumne sisaná ¹⁷ anóndako séna kesí mayáí-kwáásígo kawe'á óne. sáwíyantantaaka'a kawe'á umái kárákwiraanda po siyáánkai-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁸ moórá-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayáí kwémae'a siyáánkai-tamayor-ontamba mairáumne sisaná ¹⁹ ánivo éva'aaseinao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ²⁰ moórá-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontamba ampantavímbá mú'úmai aúpá'á makáunda po mayáníyone. ²¹ emá asirayán-kwáásí éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígauvaken-tomba kwénaana'a pó'a enáároi inkaisé'a úwoi aúpá'á makáunda po mayáníyone sisaná ²² anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo ónda pó'a kentáváímó séndantemba aaí simánkanaumne. kentávái se asirayán-kwáásí éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígauvaken-tomba kwénaane sénda po ²³ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máráan-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁴ máyáan-kwaasiyavena séna maanóntámbá mairé'a kae-támayor-ontamba tokáiwaimba áméro sisasá ²⁵ miwí sésa ímanivo kae-támayor-ontamba á'a tokáíye sewaná ²⁶ simátimé'a sé'a sáwíva-tantaaka'o kawe'ó umáímo kárákwisinkaawaima moórá-mora-yantaa'a tíménasa kárákwisinkanaaovo ímo

kawe'ó umáímo kárákwisinkaawaivakemba makáan-tantaa'a máyáana'a ²⁷ kesí namuro-kwáásí kentáará'á íma kárákwiyiniyone siráawai tí'mae'a kesópa'a tiré'a tínkamiyasa púwóro siráíye Ísu siráíye.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Yóni 12:12-19

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena aiva'á Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba ²⁹ Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwana minkáé'-náór-egwaa'a kwéna kwená kwayó-kwáásírái kae'á máti'marena séna ³⁰ epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawányambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyá-tuwekai áí'maekai tekaiyó. ³¹ moóránakomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé simámékaiyo súwasarai ³² kuyaná súntemba mimpóí máyowasarai koawánésarai ³³ ándáma koiyátúwóyana mimpóígó avowámá awánéna séna nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo súwasarai ³⁴ mindárai sésarai anóndako ayáá'maena kwínkwáe simásuwesarai ³⁵ áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaái uwí'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ³⁶ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa paákár-únánkwátói ayú'mái aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóira'a aug-wétámai kwégwena ³⁷ Óríve-omapinken-ampa'a kumúmba Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa Ísun-ánaaemba sáwíva-kwaasi kwa'maé kwégwesa aamoí ésa ó'on-o'om-bayai kawe'-má'yái mayómba awárontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa anónkar-anonka'a sésa ³⁸ Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu minkáwááná'á kawe'á kwéumankaiye. Áánútu kentááyavena séna paru umái máero kwésimba póna kwenáwí'a anómba kwéiye anónka'a suwasá ³⁹ misáwíva-kwáásívínkémbá évaka'a áamáan-kawaa-kwaasi sésa anóndakoo enánaaemba kwa'maé kwénaaon-kwaasiyavai se aaiseré nááóro siyó suwaná ⁴⁰ Ísu séna simátíme'a sé'a ímo aaimó senkákái maanóntánkó kentáváiye séna aái sisinó Ísu siráíye.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

⁴¹ Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kwéna awánéna kwaásiti ivi'á téna séna ⁴² paru umái kwémaewaina ááimba íma ísámai kawer-uráawe. ísarekaankasi paru umái máésino. ívé'a íma kanaán-umai kwéisaawe. ⁴³ kentí namuro-kwáásí tésa kentí naaópa'a taúkúmakesa maramá u'mái ontavímbá karí'á tásuwesa ⁴⁴ kentí aarai-iyámpóígwara'a kwétinkamesa kentí naambá tawísíyuwanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanae séna tisa'á tínaaemba umánkáamba pósa kentí namuro-kwáásí tésa mirá ónááowe Ísu siráíye.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22

⁴⁵ Ísu mináimbá simásuwena Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi uti'mátuwena ⁴⁶ simátimena séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna mindá kesí naambá Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-iye agaimaréna siráíye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó on-tenkáámbá uráawe Ísu siráíye.

⁴⁷ aasiyaasí anóm-bono'-naumpa'a Ísu simátíma'maena iyúwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé anón-kwaasiye Ísuna áamáayu-aimba kwésuwasa ⁴⁸ úwoi-kwaasi sáwíva'a Ísun-aaí ísámae kwéiyuwasa tuvuwónááon-amba íma kanaán-umai avakáá uráawe.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Mááka 11:27-33

¹ moórá-tawai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésima-timuwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa ² sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa égési-mayai kwémayaanda simásimiyo suwaná ³ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á simásíméro. ⁴ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ⁵ miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire siráao síníye. ⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónin-tavesa sésa Áánútun-ai simásímakaiwai uráíye kwéseмба pósa óntantamba mairésa sínkamonaawe. ⁷ Ísuntavesa sésa emó sísaá ónda-ainta íma ísaraumne suwaná ⁸ Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. égési-mayai kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráíye.

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Mááka 12:1-12

⁹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai ándá-aran-kigau úmarena ayáatáaka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ¹⁰ arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'maráísana minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tisasá táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ¹¹ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai tuvú'maresa sáwí'a umánkesa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ¹² aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá táto'mai tuvú'marááwana naaemá kúmísasa awéntayuwaawana kówisana ¹³ aanávómá séna nóra ónaumno. kesááninko imáyáa ámakaundawaimba ai'maráanana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'maráísana tisasá ¹⁴ minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáa mayánáe sésa ¹⁵ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntáyuwesa tuvúwówana pukáíye. Ísu mináímbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá mirá íníye. ¹⁶ téna kígaura'o taviyéwaima tínkamina puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro síníye Ísu súwasa mináímbá isésa sésa íma mirá oró suwaná ¹⁷ Ísu árimba tuwánéna tísaa umai isánáe séna imáyáa oró séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba maarán-áímbá agaimaréna séna eróntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéíye sésa maisukáawe. aáo minóntánkó ávonkaamba uráíye agaimaréna siráimba mináíntávé'a imáyáa oró. ¹⁸ kwíyamba minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu súwasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé simbá kentááyávéna siyé sésa táto'mai tuvúwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavena táá'a kówasa ivátukaawe.

táákisi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.

Mátíyu 22:15-22, Mááka 12:13-17

²⁰ ivátuwesa tátoranaaon-kanáa kárákwiyesa évakarawai ti'marésa sésa Ísun-ai kwéisaan-kwaasimo ontembá té'a áísaa íyana sáwí-aimbo sínata táto'mai kámááni-kawaanakonopa'a móankanaumne sésa ti'marówasa Ísunopa'a tésa ²¹ sésa anóndakoo árair-aimba kwése kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwaráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. ²² emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákisi-ontamba Árómáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí áamáána araisénaundaya'iyompo timénaum. íya

timénaumno suwaná ²³ Ísu miwí tááma iséna séna ²⁴ moórá-ontamba maimái máa-garaasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyó súwasa Áróamáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiyé suwaná ²⁵ Áróamáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundeí Áánútumba áméro súwasa ²⁶ mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aái siráawe. Ísu kwaási túranka'a ména íma sáwí-aimba súwasa pósa íma aái sésa tátokaawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Mááka 12:18-27

²⁷ íma tátowasa Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usási-nanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa anóndakoo naaóv'á Mósési séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráiyé. ²⁹ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ³⁰ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ³¹ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ³² minínímbá naaémba pukáiyé simásuwesa ³³ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna nááwa mayáníyo suwaná ³⁴ Ísu séna marapá'á máyáan-kwaasi aaraí máyáawasa kwaai máyáawasa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa kwéowe. ³⁵ Áánútu tááyena séna pukémpinkemba usásine'a kwíyómpa'a uménaaowe siráimba minínínákwá'á kwíyómpa'a uménaaomba aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³⁶ Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o mésamo ímo kwévu-wontemba minkwáásí mirá ésa íma ókwara'a puwónááowe. pukémpinkemba usási-nanaaomba Áánútuna kwaásiman-owe. ³⁷ kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba Mósési mináíntávéna agaimakáiyé. aúváivimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáivínkémbá Áánútu Mósésintavena séna Áánútu úne. enákwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráiyé. Áánútu mináímbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa utamátinkaraambanivo ³⁸ mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. Áánútu aúranka'a amáparawai máyáawe Ísu súwasa ³⁹ amáámba sun-kwáásí sésa anóndakoo kawer-áimbá simási-makaane suwaná ⁴⁰ Ísun-aaiyavena táá'a kóntavesa íma áísaa úmaesa iráawe.

Áánútumo usásinankaiwai Káráisitina kwaasái.

Mátíyu 22:41-46, Mááka 12:35-37

⁴¹ íma áísaa úmaesa iyúwana Ísu séna Káráisitima Tévíti-andaraken-kwaasiman-iyé kwésevo ⁴² naaóv'á Tévítima Káráisitintavena séna kesí Ísóigoman-iyé siráimba monor-ímá agaimakón-auvai-kwandaavimba Tévíti agaimaréna séna erkesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á ⁴³ mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráiyé. ⁴⁴ miráumai Tévíti Káráisitintavena séna kesí Ísóigoman-iyé siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyé Ísu súmbe Káráisiti Tévítima Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyé.

ámáámba sen-kwáásítí aambá kwaráávo siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 11:37-54

⁴⁵ sáwíva-kwaasi mináímbá kwéisowana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ⁴⁶ évaka'o amáámbo sen-kwáásítí aambá kwaráávo. minkwáásí ayáátáár-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaowasa pósa kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasiman-owe kwésewe. minkwáásí mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawe-tómbá kwénaaowe. ⁴⁷ minkwáásí ketor-ínintí óisankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási

suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráiyé.

21

ketor-ínínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.

Mááka 12:41-44

¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména tuwánómba óntambo túwón-
anaveumpimba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ² moórá-ketor-
ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwómba Ísu
awánéna ³ kwená kwayó-kwáásíyávéna séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-ínínkómó
túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontankomba usáyaaitaiye. ⁴ miwímá
sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a
túwáimba póna óísan-iyaaimba méníye Ísu siráiyé.

anóm-bono'-namba tawísí-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Mááka 13:1-2

⁵ súwasa évakarawai anóm-bono'-nantavesa sésa kawer-óntánkákémbá úmakaawe.
Áánútumba ámakaaan-tantaa'a konaarírí úmakaawata awánéta aamoiyá kwéune
suwaná ⁶ Ísu séna aáno kwaási tésa awánaan-tantaa'a amápa'a tawísíyuwesa amápar-
ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Mááka 13:3-13

⁷ Ísu mináímbá súwasa áísa esa sésa anóndakoo emó sénda nósa-tawaiya tíníyo.
nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá ínáyeya sénaumno suwaná ⁸ Ísu
séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a
mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai únda póna minkánáá sáwíyanka'a tíníye
sénááowe. mirán-áímbá síyawai tínaaemba íma kwaráaro. ⁹ áái'o tíyáán-aimba ném-
pakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tínda mindá íma
amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iyé. ¹⁰ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-
kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona
amáaraayavena usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ¹¹ ó'on-
o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. sáwíva-
kwaasi tí'a ínáyé. kwíyómpa'a ó'on-o'on-tantaa'a paárína'a awáné'a táátavai ónááowe.
¹² mintántáá'ó ímo paárínasa keinárawa'a táto'mai sáwí'a umátinkesa mono'-náúmpá'á
mono-káwáá-kwáásí aaiwimbá maitinkésa ándáva'a mótinkanaaowe. kentáváímó
asiramáímó máyáantavesa táto'mai anón-kwaasitopare kámááni-kawaa-kwaasitopare
mótinkesa aái simátinkaiya'a ¹³ minánón-kwáásí kesáái simátimenaawe. ¹⁴ aaimó
simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba íyana tirunkó íma umbái
taíno. ¹⁵ minkánáá kawer-ímáyáá timé'a aái tááka'a tínkáana'a síyasa kentí namuro-
kwáásí íma kanaán-umai kentáái araaisésa íma usáyaaitanaaowe.

¹⁶ kentinóvowiye kentívá'awaawiye kentinááraawiye kentí kwaásiye tí'maesa anón-
kwaasitopa'a mótinkesa aái simátinkaiyasa keinárawapinkemba évakarawai tínkamiya'a
puwónááowe. ¹⁷ kentáváímó asiramáímó máyáantavesa amáparawai tíyámba
umátinkanaaowe. ¹⁸ mirá ésa íma timambá tínkambai ánásanaaowe. ¹⁹ asiramáímó
maé'o é'a kawé'á umái ménaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-21, Mááka 13:14-19

²⁰ Ísu mináímbá simásuwena séna Yérúsaremu-naopa'a namuro-kwáásí taúkú-
maraiya'a sé'a amápa-tantaa'a tawísíyuwanaaon-kanaa tiyé sénááowe. ²¹ Yútiyaa-
marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. naaópa'o máyaiyan-kwaasi
mindáópa'a tuwésa kóyáwé ónááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a

iyónááowe. ²² minkánáá Áánútu sáwí-meyamba timínana Áánútun-ai aúvái-kwandaavinken-aimba paáriniye. ²³ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarrar-inimba minkánáá sáwí'a ónááowe. Áánútu maankwáásiyávéna áwáá'a tiyínana anón-umbai táníye. ²⁴ ó'om-baravakewai évakarawai ayáátáá'-mankara'nei tínkamesa évaka'a tí'maesa ó'on-o'on-kwaasiti maravá'á mótinkesa ó'onkaa-kwaasi Yérúsaremu-naopa'a kárákwiyesa sáwí'a íyana Áánútu séna kentí kanaamá ánásaiye síníye Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

²⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna aaváúrá'á kwíyónka'a oká'á ó'on-o'on-tantaa'a paáriniye. marapá'á ó'on-o'om-bapaken-kwaasi umbai tiyániye. uwí-nónkó anónka'a áái kwésena tuvántááva ínasa kwaási inkaisénááowe. ²⁶ kwíyónko tora'naára'a ínasa kwaási sésa nóra íníyo sésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa anón-imayaa ónááowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ²⁸ kemó sún-da-yantaa'a ááimba ásámai paárína'a mósá awánanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanin-kanaa sáwíyanka'a tínimba pó'a to'mayaa umái mé'a mósá awánaaro Ísu siráiyé.

²⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai nai-táigó áwí'a víki mindágwara ó'on-taigwara'a imáyáa oró. ³⁰ aráságáyómó agayáinda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ³¹ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'a ina'a awáné'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ³² árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó sún-da-yantaa'a paáriniye. ³³ kwíyómbo maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwai'a íníye Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu simásuwena séna kentúra'a kárákwiyo. uwo'aó'-nómbá né'a kavóná mé'a marapá-tántáá'á anón-imayaa ováínivo. mirámó kwé'o é'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnnavainivo kárákwiyo. ³⁵ kívo'o aumakáawanamo ímo imáyáa imbó kwaí-gomo tavágwintemba ó'on-o'om-baravaken-kwaasi íma kwéisenka'a kumúnnavainivo ³⁶ kárákwiyo. námúnaa símae kwéiyiyana kemó sún-da-yantaa'a kentópa'o tína'o é'a asiramái é'a kwaási úrandako súranka'a ménaaowe Ísu siráiyé.

³⁷ minkánáávímbá aasiyaasi-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenáái simátíma'maena kwéiyena enónka'a máápa'a kumbéna Óríve-omapa'a no'wáámba umái'mai kwéuwasa ³⁸ sáwíva-kwaasi aaváyaavimba ááema Ísun-ai isánáe sésa anóm-bono'-naumpa'a umái'mai'a úmae iráawe.

22

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

¹ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama sáwíyanka'a túwasa ² mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé Ísuna áamáyu-aimba suwaná úwoi-kwaasiyavena táá'a kówasa íma avora'á tátóranaumne siráawe.

³ suwaná Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkewai áwí'a Yútási moórá-awi'a Isakéríóti póna Sáátáánigo kwenarumpímbá koména imáyáa amúwana ⁴ mono-káwáá-kwáásítópare mono'-náká'ó kárákwirowaitopare kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátóranaaowe súwasa ⁵ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná ⁶ Yútási owé séna ímo kwaásimo mépa'o é'a nóraumi Ísumba agaráátínkáanasa tátóranao-imayaa ááimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30

⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a ⁸ Ísu Pítaante Yóninte tí'maréna séna tíyótaasa í-tánómbá kogwégauviyata komandaano súsasarai ⁹ mindárai sésarai náávára kogauvóyauyo suyaná ¹⁰ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámo maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwaráakaiyo. kwemó naaúmpa'o iyínanamo ¹¹ naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásíyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámekaiyo. ¹² kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayaampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiye. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súsasarai ¹³ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórínti 11:23-25

¹⁴ tanómba nánáaon-kanaa túwasa Ísuwe kwená aantá-kwaasiye toómbó naívá'á komáyówana ¹⁵ Ísu simátimena séna sáwíyanka'a sí'a índai'a umásinkanaaon-kanaa íma tiráina'a ááéma tíyótaasa í-tánómbá keinárawate nánaumne-imayaa úmae iráunda ívé'a minkánáá paárimba póta nánaumne. ¹⁶ simátimé'a sé'a marapá'á maantánómbá íma ókwara'a nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a maantánónkóná ááimba avora'á kwáyaina'a nánaumne séna ¹⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna maimái moórá-mora-umai naaró. ¹⁸ simátimé'a sé'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ókwara'a nánaumne séna ¹⁹ péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma tuwánaumne. miráumai kentávé'a imáyáa kwé'e'a námae íyóro súwasa ²⁰ toómbá násúwówana ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna pérétimo tímúntemba miráumai ándá-aran-domba tíména séna mindá kesí naaemán-íye kesí naaemá keinárawatavena kumínimba póna Áánútu séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaisa'a miráumai kentávé'a imáyáa kwé'e'a námae íyóro.

²¹ kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai keséya ména toómbá kwénaiye. ²² naaóvá'á Áánútu séna kwaási úrandako puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásímó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayáníye Ísu súwasa ²³ kwená kwayó-kwáásí keáimbá sésa nááwa mirá ínísana síyó siráawe.

aiva-kwáásítí kwaasái.

²⁴ Ísuna kwayó-kwáásí keáin-keaimba sésa kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáásí-í'a íníyo kwésuwana ²⁵ Ísu séna marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaítamai asirayán-áimbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a ésa sésa kentáásí anón-kwaasi kawé'á kwéowe siráawe. ²⁶ keinárawa'a miráumaimo anón-kwaasimo ontembá íma mirá oró. keinárawapinkemba anómba ménae síyawai amáparawaiti mayái túwa'naa oró. usáyaaítanae síyawai ó'owiti kwayó'á máraáro. ²⁷ marapá-kwáásívínkémbó toómbó ménamo kwénaiwai anón-kwaasin-ivo kísuvu'o kwéumamiwai sáwíyan-kwaasi imbánivo kemá kentí anóndako íma mirá é'a kentí kwayó'nákáání'a kwéune.

²⁸ mirá úna'a kembó sáwí'o umásínkáanka'a kesé mé'a íma síyukaawe. ²⁹ kesivo kentávéna séna kwaási kawááuwu siráintemba keinárawatave'a mirán-áimbá simátiménaumne. ³⁰ kwaási kawáá ondará'á mé'a toómbá kwéne'a kawáá ondará'á mé'a Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-aanimbaati minándarákén-kwáásí táái isé'a taaínkaa'a onááowe Ísu siráíye.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Yóni 13:36-38

³¹ Ísu Sáímonimba arumbá umánkena séna Sáímoniyo isaaó. owáímó to'máímo tuvimpí owanamó arú'ó marapá kúmísasamo anónka'a mósá máyáantemba kawe-tántáá'a mósá maé'a sáwí-yantaa'a úwoi kwáyaindayavena Sáátáánigo tísaa umai isánáe sína'a ³² mindáyave'a Áánútumpa'a námúnaa sé'a kesémo aráápamai máyaanda siyuwáanavo sé'a námúnaa siráumne. emá siyuwé koyauweré kesí kwaási asiramátinkaaó Ísu súwana ³³ Pítaa séna Ísóigoo ándáva'o áí'maesamo kwíya'o é'a kesé kóyauye. tuvuwíyamo puwína'o é'a kesé puwóyauye Pítaa súwana ³⁴ Ísu séna Pítaao simáme'a sé'a ívé'a kokórigo íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena siráíye.

³⁵ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna óntambo inaainaaímó sií-únámbá íma maimaé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma maimaé'a koró mináímbá ááéma sé'a ti'mákaunda moórá-yantaatave'a aáváán-kuráina'iyó súwasa miwí sésa ímaniye suwaná ³⁶ Ísu séna ívé'a óntan-unamba makáiyawai minúnámbá maimaéa koró. toón-únámbá makáiyawai minúnámbá maimaéa koró. taánasatama íma makáiyawai miwítí paákákén-únánkwátói ó'owima tímésa óntamba mairésa taánasatama meéyán-uresa koró. ³⁷ simátíme'a sé'a naaóv'á Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba Áísáya agaimaréna séna eráí'maesá sáwí'a uráan-kwaasi ermépa'a móankaraawe agaimaréna siráimba kentávéna siráimba póna paáriniye Ísu súwasa ³⁸ kwená kwayó-kwáásí sésa Ísóigoo kae-tánasatama makáumne suwaná kwemó sún-ainkona ááimba íma ísóntavena séna á'aniye Ísu siráíye.

Ísu Kétésémaniva'a siráin-kwasai.
Mátíyu 26:36-46, Mááka 14:32-42

³⁹ Ísu simásuwena máápa'a kuména Óríve-omapa'a umaé'mae kwéuntemba iyúwasa kwená kwayó-kwáásí ánaaemba kwa'maéa ⁴⁰ iyúwana Ísu simátiména séna Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánúmpa'a námúnaa seró séna ⁴¹ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-iye séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba ⁴² séna kesivoó embó ankáinamo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéna ánivo kesí imáyáa íma kwáréna'a ená imáyáa kwáráano súwana ⁴³ Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai paaréna asiramánkarowana ⁴⁴ arunkó anónumbai tówana Áánútumpa'a námúnaa asiramái kwésuwana umisimá naaeráámbá marapá'á úmae kumúwana ⁴⁵ námúnaa simásuwena usásinena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tirunkó umbái tówasa tuún-kwaigurówana ⁴⁶ tayúsená tasimátiména séna tuúmó kwáyáamba usásine'a námúnaa seró. Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró Ísu siráíye.

Ísumba tátokaan-kwasai.
Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináímbá kwésuwana sáwíva-kwaasi kwétuwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamai vakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwái áwí'a Yútási kwemá misáwíva-kwáásívímbá aiva'á téna Ísumba paruvára umánkaindayavena Ísuna egwaa'á túwana ⁴⁸ kampakómbá kwéuntavena Ísu séna Yútásiyo kemá kwaási úrandakomba kesí namuro-kwáásírá'ó agaráátínkéndayavai paruvára kwéumasinkaane súwasa ⁴⁹ Ísuwe máyówai moórá-yantaa'o paárinin-imayaa ésa sésa Ísóigoo taánasataneiya karánaumno suwaná ⁵⁰ Ísuna kwayó-kwáásívínkémbá moóráwái taánasata maimaéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígón-áá'a agáúsuwawana ⁵¹ Ísu étuwaaó séna minkwáásígón-áá'a maimái kawe'á umánkaraiye.

⁵² kawe'á umánkowasa mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánká-káwáá-kwáásíyé anónkwaasiye Ísumba tátoraianesa tamáyówana Ísu simátiména séna kentávé'a umóyánkwáásímán-iye sé'a pó'a taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae

sé'a kwétewe. ⁵³ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé máyaundara'a íma kembá tátokaawe. ívé'a kentí kanaamá tisa'á tunínkóná asirayánkwará'á mé'a kembá tá-toranaaowe Ísu siráíye.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:57-58,69-75, Mááka 14:53-54,66-72, Yóni 18:12-18,25-27

⁵⁴ súwasa Ísumba tátoresa áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankowana Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba ⁵⁵ mindánkóná naamaúva'a iramá agaimarésa máyówana Pítaa miwísé mara'á tamáyowana ⁵⁶ iramá kawé'á umái kwégowana moórá-kwayor-arasigo téna Pítaamba takarákéna séna minkwáásígó kwesé máiwain-iye súwana ⁵⁷ Pítaa séna ímanivo kemá íma awánáúnda-kwaasiman-iye súwana ⁵⁸ sáwíyanka'a moóráwai Pítaamba taawánéna séna kwená kwaásivinkenda'a óne súwana Pítaa séna kemá ímaniye súwana ⁵⁹ sáwíyanka'a moóráwai Pítaantavena asiramái séna árai'a sune. Káririvakenda'a póna kwená kwayó-kwáásívinkéndá'án-iye súwana ⁶⁰ Pítaa séna emó sénda-aimba íma kwéisaumne kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁶¹ Ísóigo kwanténa Pítaamba awánówana Pítaa Ísóigo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a ívé'o kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúndana'an-iye síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna ⁶² máápa'a kuména ávááraumai ivi'á taráíye.

Ísumba kanaárá'á'a ánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:67-68, Mááka 14:65

⁶³ Pítaa ivi'á tówasa Ísunka'a kárákwirowai kanaárá'á'a ankésa tuvuwésa ⁶⁴ aúrampa'a ampantanéi káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútumo usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo kwésesa ⁶⁵ ó'on-o'on-aimba simái sáwí'a umánkaraawe.

monor-ánón-kwáásítópa'a Ísumba ánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

⁶⁶ aaváúmá usónka'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé amáámba sun-kwáásíyé torupamáí máyówasa Ísumba áí'maesa móankowasa ⁶⁷ sésa Áánútumo usásinankaiwai Káráisitiya'ona simásimiyo suwaná simátíména'o é'a íma kawé'á umái isánááowe. ⁶⁸ moórá-aimbo tísaa ona'ó é'a íma simásimenaawe. ⁶⁹ kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáíná ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uménaumne súwasa ⁷⁰ amáparawai sésa ewá sé Áánútu ááninko úne kwéseno suwaná Ísu séna á'a sewé súwasa ⁷¹ miwí sésa kwesávái siráimba póta mináíntávéta aavintá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwánaumne siráawe.

23

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

¹ mináíntávésa misáwívaráwái usásinesa Ísumba áí'maesa Áróamáni-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankesa ² aaimá simánkesa sésa minkwáásígó Yútaa-kwaasi kampar-áímbá simátiména miwítí imáyáa simái sáwí'a kwéena séna Áróamáni-kamaani-anondakomba táákísi-ontamba íma améro kwésena kwesávái séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á é'a Áánútu usásisinkaiwai úne siráíye suwaná ³ Páírátí Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwana ⁴ Páírátí mono-káwáá-kwáásíyáváyíyé úwoi-kwaasiyavaiye séna minkwáásígó íma sáwí'a uráisa'a awánáúmne súwasa ⁵ asiramái sésa Kárirí-ayampa'a kwaasiti imáyáa kwéyavisena minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a taména mirá kwéíye siráawe.

Ísumba Érótinopa'a máánkaraan-kwasai.

⁶ suwaná Páírátí mináímbá iséna séna Kárirí-ayampakendara'iyo súwasa ⁷ owé mináyámpákéndá'án-iye suwaná imáyáa éna séna Éróti mináyámpákén-káwááná'á

póna ívé'a maanká'á Yérúsaremu-naopa'a tamáyáimba póna ai'maráanana kwenópa'a kwínana kwemá isániye Páírátí simásuvena ai'marówasa áí'maesa Érótinopa'a máánkaraawe. ⁸ ayáátááka'a Éróti Ísuntavena kwésun-aimba iséna Ísumba awánaanana ímo awánáunda-mayai mayáína'a awánanae súwasa Ísumba Érótinopa'a máánkarowana awánéna aamoí éna ⁹ ó'on-o'on-tantaatavena áísaa úwana Ísu íma aái súmba úwoi máyowasa ¹⁰ mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé mésa Ísumba simánkón-aimba asiramái suwasá ¹¹ Érótiye kwená i-kwáásíyé Ísumba simái sáwí'a kwéumankesa kanaará'a ankésa anón-kwaasiti unáánkwátói umánkesa áí'maesa Páírátinopa'a ókwara'a máánkaraawe. ¹² ááéma Érótiye Páírátíye aaisambá sirááyamba pósarai minkánáámá kawe'á umái máyóyasa Ísumba áí'maesa ókwara'a Páírátinopa'a máánkaraawe.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39-19:16

¹³ máánkarowana Páírátí mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye tááyena ¹⁴ séna minkwáásí kesópa'a máanke'a sé'a kwaasiti imáyáa simái sáwí'a kwéiye kwésewe. kentúranka'a áísaa únana simánkáan-ainkona ááimba íma kwáyáísa'a awánáúmne. ¹⁵ Érótiye áísaa úyamba mináínkóná ááimba avakáá uwááekai úyana ai'maráísasa áí'maesa kesópa'a tiráawe. tuvuwíyanamo puwíníni'a uráimba ¹⁶ pó'a i-kwáásí senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa [¹⁷ Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba moórá-kwaasi tááyowana Páírátí minkwáásí ayúrankowana miwítópa'a kúwana Páírátí séna Ísumba ayúrankanae súwasa] ¹⁸ amáparawai anónka'a sésa ímanivo tuvuwíyana puwínívo Párápásimba ayúrankaaao siráawe. ¹⁹ ááéma évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyómbo moóráwái áwí'a Párápásima kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkawasa sésa Párápásimba ayúrankaaao suwaná ²⁰ Páírátí Ísumba ayúrankanae-imayaa éna simátimuwasanivo ²¹ anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwínó suwaná ²² Páírátí ókwara'a séna nóra-sawira uráina'iyo. tuvuwíyanamo puwíníni'a íma uráimba pó'a i-kwáásí senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa ²³ anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwínó símae íyún-aínko Páírátin-aaigomba usáyaaítowana ²⁴ Páírátí miwí táái iséna owé séna kemó sentembá oró séna ²⁵ moóráwaimba ayúrankena kámááni-kwaasi áái'o tíyómbo moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkawaimba tááyowaimba Páírátí ayúrankena taaira'á tuvuwíyana puwíníye-imayaa untávéna Ísumba i-kwáásírá'á tímakiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Yóni 19:17-27

²⁶ tímúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwái Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa Ísun-ánaemba tiyó suwaná mirá úwasa ²⁷ sáwíva-kwaasi Ísun-ánaemba kwa'mái kwéguwasa aarayómbá tirumbá umánkesa imá sirésá ivi'á támaesa ánaemba kwa'mái kwéguwana ²⁸ Ísu kwanténa séna Yérúsaremu-naopakeninintono. íma kesí ivi'á té'a kentí iyámpóiyavaiye kesáváyé ivi'á taaró. ²⁹ Yérúsaremu-naopa'a sáwí-kanaama tínimba ageíníné ímo iyámpóimo tinkésamo náámbo tímakaaninine aamoí kwéesa iyámpói-iyaaimba pó'a inkaisé'a kónaumne sésa aamoí kwéowe sénááowe. ³⁰ minkánáámó tínimba sáwíyan-omakontavaiye anón-omakontavaiye sésa ááéma pukónáívo kítímae kusiráápao sénááowe. ³¹ kemá aúna-tairaani'a únda pósa sáwí'a kwéumasinkaavo keinárawa'a aáyánkayan-tairaamba ombá pósa sáwí'a anómbo umátinkanaaowe Ísu siráíye.

³² Ísu súwasa kae-kwáásí sáwí'a urááyan-kwaasigwara'a tí'maesa Ísunte tínkamonaé sésa tí'maesa ³³ mimbárágó áwí'a a'nómayaampare supa'á kurésá Ísumba taaira'á tuvuwésa évarevar-akwampa'a kae-kwáásí taaira'á tuvúsúmarowana ³⁴ Ísu séna kesivoó

mayáigóná ááimba íma awánaresa kembá sáwí'a kwéumasinkaamba íma imáyáa e sáwí-meyamba íma timé sáwí-imayaa maitiyuwaao súwasa i-kwáásí sésa kwená unáánkwtóí nááwa mayáníyono sésa taaínkaar-urésa aavéima tésa usáyaaaitandawai mayáníye suwasá ³⁵ kwaásiyomba mésa árimba awánésa Yútaa-anon-kwaasi kanaaráá'a ankésa sésa ó'owi túwa'naa ena Áánútumo usásinkaiwaimo énamo éna kwesávái kwenáuma áwa'naa íníye suwasá ³⁶ i-kwáásiyé kanaaráá'a ankésa ikaa'ó vón-domba maimaésa kwenópa'a tésa sésa naao. ³⁷ Yútaa-kwaasiti kawááná'ó émo e esávái enáuma áwa'naa uwo suwasá ³⁸ ááéma aúváima agaimakésa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'an-íye sésa agaimái Ísu a'nónká-táírá'a mósá makáawe.

³⁹ mósá marówana sáwí'o uyan-kwáásímó tínkamuyan-kwaasigori moóráwai Ísumba kanaaráá'a ankéna séna Áánútumo usásinankaiwaimo émo e enáuma áwa'naa e kenkáigwará'á súwa'naa uwo súwana ⁴⁰ moóráwai séna íma mirá siyó. Áánútun-áá'o kwéinkaiseraai mirá íma sésino. kwembó sáwí-meyambo kwéamentemba kenkáigwará'á mirá kwéowe. ⁴¹ kwemá íma sáwí'a uráiwaimba sáwí-meyamba kwéamevo keirái sáwí'a uráuyawainkai sáwí-meyamba kwéumasinkaawe séna ⁴² Ísuntavena séna Ísuwo ená kwaási kawáá indará'á kesí imáyáagwara'a uwó súwana ⁴³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'a kesé kawe'-mápá'á méníyone Ísu siráíye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Yóni 19:28-30

⁴⁴ súwana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena aaváúmá kaapa marówana túnkumba ⁴⁵ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba taváákaarumai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba onta tisuwówana ⁴⁶ Ísu anónka'a séna kesivoó kesimambá enayáámpimba kwéto'maraumne simásuwena puwúwana ⁴⁷ i-kwáásítí kawáánákó Ísumo puwúmba awánéna Áánútu áwí'a mósá maréna séna árai'a arupí-kwaasiman-íye súwasa ⁴⁸ sáwíva-kwaasi koawánanaumne sésa torupamáí máyón-kwaasi Ísumo puwúmba awánésa tirunkó umbaí tówasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwasá ⁴⁹ Ísuwemo naaún-kwaasiye Kárirí-ayamapakemba Ísun-ánaaemba kwa'maésa Yérúsaremuva'a tirón-inine nénka'a tamésa amápa-tantaa'a awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ awánowana moóráwai áwí'a Yósépi Yútiyaa-marava'a Árimátíyaa-naopakewai kwemá kawe'ná'á arupí umái máyowai Áánútu kwená kwaási kawáá íníye séna amu'maréna póna Ísumbo tuvuwónáe sun-kwáásí tááiyavena íma owé siráiwai kwemá ⁵² Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana owé súwana ⁵³ Ísun-auma taairakémbá tamaimái aúna-ampantavimba asááumai maimaésa kwaási aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámaresa kwaási íma makóm-buri-aivimba mámaresa ⁵⁴ toómbó áká'maimo to'mayaa un-kánáá Yútaa-kwaasi agándon-kanaa sáwíyanka'a tíníye kwé-suntavesa Ísumba utamánkówasa ⁵⁵ Káririvakembo Ísun-ánaaembo kwa'maésamo tirón-inimba Yósépi-ánaaemba kwa'maésa tésa Ísumbo utamánkomba taawánésa ⁵⁶ tayauwerésa áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa unká'á agándon-kanaama túwana amáámbo sunten-umái úwoi méraawe.

24

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-10, Mááka 16:1-8, Yóni 20:1-10

¹ agándon-kanaama úwoi máyówana ánásowasa aaváúmá usónka'a áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa úmakom-basawemba maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kwésa ² awánomba anón-ontamba óikakemba á'a akwátukowasa awánésa ³ mimbúrí-áírá'á íyúmba Ísóigo Ísun-auma íma kwáyowasa awánésa ⁴ anón-imayaa ésa awánomba kae-kwáásírái tógáyáagaya ún-unankwatoi

urésarai egwaa'á máyóyasa tuwánésa ⁵⁻⁶ táátavai ésa kívairowasarai sésarai púwísa'o máankaraam-buri-aivimba íma máyáivo usásinena kóuraivo íma maampímbá avakáá-oro. kwemá Káríriva'a úwoimo máyáinka'a simátímakain-aimba imáyáa oro. ⁷ maará séna kembá kwaási úrandakomba sáwí-kwaasira'a timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne siráiyé suyasá ⁸ isésa simátímakain-aimba táaka'a marésa ⁹ mimbúrí-áímá tuwésa kwésa Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye mináímbá kosimátimesa ¹⁰ minínímbá moórá Mágátáaraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá araámáó kwemá Yémésimba anówama úwana moórá Yóánana úwasa miwísé máyón-inimba Ísuna aantá-kwáásíyávésa mináímbá kosimátímúwasa ¹¹ isésa sésa úwoi kampar-áímbá sewé simásuwesa úwoi máyówananivo ¹² Pítáa usásinena isaaiséna utamánkóm-buri-aivimba kokívairena awánómba ampantanéímó asááúmaesamo máutamankaron-ampantawe su'mai kwáyowana awánéna koyauweréna mindáyavena anón-imayaa uráiyé.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Mááka 16:12-13

¹³ anón-imayaa úwasarai mitáwai Ísuna kwaásivinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyáe siráái. mindáopa'a Yérúsaremuva'a ayáátáákakaamba kwáyowasarai Éméyási-naopa'a kóyáe sésarai Yérúsaremuva'a tuwésarai aampa'á kwégwesarai ¹⁴ Ísumbo éiron-aimba símaesarai kwéguyana ¹⁵ Ísu egwaa'á téna minkáé'náraiye kwéguwasarai ¹⁶ awánoyana Áánútu túrampa'a túntinkarowasarai íma aúyamai kawer-uyaná ¹⁷ Ísu séna nóin-aina aampa'á símae kwégooiyo súwasarai minká komésarai tirunkó sáwí'a kwéuwasarai ¹⁸ moóráwai áwí'a Kéríyópasi kwemá séna ívé-kanaama Yérúsaremu-naopa'a tóyo ésa éiraan-tantaa'a awánaraavo eyááma íya awánaraano áísaa ena súwana ¹⁹ Ísu séna nóra éiraana'iyó súwasarai mindárai sésarai Ísu Násáretivakewaintavairai kwésuye. Áánútun-ai siráiwai Áánútu aúranka'a asirayám-báyái kwémaena asirayán-áímbá kwésimasimisata ísaraumne. ²⁰ kentáásí anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé Ísumba tuvuwíyanesa Áróamáni-kamaani-kwaasigomba áméwana owé sisasá taaira'á tuvúwówana pukáiyé. ²¹ kesáá Ísareri-kwaasiya séta kentáásí kawáánári'a éna Áróamáni-kamaani-kwaasi usáyaaitaniyeya siráundaya tuvúwówana pukáiyé. moórá-ainkwara'a kwáyáiyé. tuvúwówana pukáimba kaumbo-táwai maisukáiyé. ²² évakar-inimbo simásímén-ainta sáátavaiya kwéune. ívé'a aaváyaavimba ááéma utamánkaraapa'a kombá ²³ kwenáúma íma kwáyáísasa koawánésa koyauwerésa tésa sésa kwíyómpakendarai tuwánáúnasaraiya sésarai pukáímpinkemba usásinkaiye séye tase-watá ²⁴ kentáávínkémbá évakarawai utamánkaraapa'a koawánaawana minínímbó sentembá mirá éna íma kwáyáísasa awánaawe suyaná ²⁵ Ísu séna sáwí-imayaagwara'a óye. naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai agaimarésa siráan-aintavekai íma ááéma áraire kwéseye. ²⁶ Áánútu usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkanaaombanivo ságyayan-ayampa'a uméniye mirám-biran-aimba Áánútu siráiyé. ²⁷ Áánútun-ai aúváivinkemba kwentávésa siráan-ainkona ááimba simátímakaiye. mináímbá Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara minkákémbá Áánútun-ai sirón-kwaasi agaimarésa siráan-ainkwara'a simátímakaiye.

²⁸ simátímuwasarai kuyan-dáókona egwaa'á kuyaná Ísu kógwéyaaitowasarai ²⁹ mindárai tátoresarai asiramái sésarai sáwíyanka'a enánivo kesérai méniyone suyaná mindáraiye naaúmpa'a uména ³⁰ toómbá náíyanesa kwéuwana toómbá maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai timúwasarai ³¹ awánésarai Ísumba aúyoyana áúyokuwasarai ³² sésarai aampa'ó túyanamo Áánútun-ai aúváivinkemba simásímísanarai sirunkó anón-aamoi kwéiyé sirááiyé.

³³ mináímbá simásuwesarai usásinesarai koyauwerésarai Yérúsaremu-naopa'a tuyambá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye torupamáí máyómba tuwánoyasa ³⁴ miwí sésa árai'a Ísóigo pukáímpinkemba

usásinena Sáímoninopa'a paárisana awánériye suwasarái ³⁵ mindárai aampa'ó kuyan-áimbá simátimesarai sésarai toómbá topámbai símísakai Ísóigomba aúyarauye sirááiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyu 28:16-20, Mááka 16:14-18, Yóni 20:19-23

³⁶ mináimbá kwésuyana Ísu paáréna miwítí avumpimbá ména aánoumai máéro súwasa ³⁷ inkaiséa kwaántá sewé sésa táátavai uwaná ³⁸ Ísu séna íma táá'a kaíno. íma kaer-ímáyáa é'a ³⁹ siyáánarumpin-avigwara sísamaivin-avigwara'a awané'a kentávé'a kwemán-iyé seró. kwaántá-kwaasi amagwára ayáántánkwara'a íma kwáyáivo kembá úwoi kwáyáivo suwáné'a sine'á tátoraaro ⁴⁰ Ísu simásuwena ayáánarumpin-avigwara aísamaivin-avigwara'a agaráátinkowasa ⁴¹ anón-aamoi kwéesa táátavai ésa anón-imayaa kwéuwana kwaántán-iyé sevó séna Ísu naí-yántáá'á makáao tísaa ena súwasa ⁴² agaimakón-doyaa'a ámúwana ⁴³ maimái túranka'a naráiyé.

⁴⁴ násuwena simátimena séna kesé úwoi máyaundara'a maará sé'a kentávéna Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara Áánútun-aaí sirón-kwaasi agaimaréna siráan-ainkwara monor-ímá agaimaréna siráan-ainkwara'a árai'a paáriníye simátímakaundawe. ⁴⁵ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba kawé'á umái isánááontavena miwítí imáyáa kawé'á umátinkaraiye. ⁴⁶ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwínímbanivo kaumbo-táwai maisuwéna usásinainasa ⁴⁷ kwená asirayánkwará'á mésa aiva'á Yérúsaremu-naopa'a simátimesa minkákémbá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye agaimaréna siráiyé. ⁴⁸ awánaan-aimba simátíma'mae'a koró. ⁴⁹ kesivo asiramái séna tíméndawaimba ai'maráanana keinárawate kumbéniye. Yérúsaremu-naopa'a máyaiyana keinárawapimba kumbéna kwíyómpaken-asirayamba tímína'a awánaan-aimba simátíma'mae'a koró Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Mááka 16:19-20, aantá-kwaasi 1:9-12

⁵⁰ simásuwena Ísu tí'maena Yérúsaremuva'a tuwéna Pétáni-naor-egwaa'a koména ayáándeí káátarena séna Áánútu kawé'á umátinkaiye ⁵¹ kwésimatimuwana Áánútu airówana kwíyómpa'a iyúwasa ⁵² Ísuna imáyáa ésa áwí'a mósá maréna tirunkó anón-aamoi kwéuwasa koyauweréna Yérúsaremu-naopa'a tésa ⁵³ aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a kwéiyesa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

Árúku kemá súnda-aimba ánásaiye.

Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana kaumbo-kwáái aiyayaan-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna Yóni Ísun-aai agaimakáiyé. Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yóni kwemá séna Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna maarán-áimbá agaimakáiyé. Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima marapá'á maránkaraimba kwemá Ísuman-iyé. Yóni séna kwemá Áánútun-aagoman-iyé siráiyé. Ísu Áánútu ááninko sáwí-imayaaó tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiman-iyé sénááontavai Ísu kawé'-má'yái imo awánarom-bayai mairáiyé. évakarawai kwenááiyavai áraire sésa kwená aampa'á kwárówasa évakarawai kamparé sésa simái sáwí'a umánkaraawe. Ísu Áánútunopa'o iyí-ámbá éna áraikona ááimba éna maí'mai'a ónááowaina ááimban-iyé-aintavai áraire sewái Ísu aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaiyé. aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. mirán-áimbá Yóni agaimakáiyé.

¹ ááinka'a maramá íma kwáyonka'a Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima kwenáwí'a Áánútun-aagoman-iyé. Áánútun-aagoma aasiyaasí ména Áánútuwe ména kwemá Áánútuma póna ² ááinka'a Áánútun-aagoma Áánútuwe ména ³ amápa-tantaa'a úmarowana Áánútu imáyáama amúwana amápa-tantaa'a minkánáá paárurain-tantaa'a úmakaiyé.

⁴ Áánútun-aagoma kwaásimo maí'mai'o ónááowaina ááimban-iyé. miraúmai kwemá kwaásivimba sáma kamátinkena ⁵ túnín-ayampa'a sáma kaisaná túnín-tantaakoma sámo kain-tántáákómbá íma usáyaaitena uvisínkaiyé. ⁶ moórawai áwí'a Yóni máyowana Áánútuma ai'maréna ⁷ sámo kain-áimbá maimaé amápa-kwaasiva'a kwinasá mináimbá isésa sésa árai'a Ísu Káráisitima kwaási sáma kamátinkaiwaiman-iyé sígwáe súwana ⁸ Yóni kwemá íma sámo kamátinkaina'a póna sámo kamátinkaindawain-aai maimaéna kuráiyé. ⁹ Áánútun-aagoma amápa-kwaasivimba sáma kamátinkaiwaiman-iyé. Yóni simátímakainka'a Áánútun-aagoma marapá-kwáásívimbá kumpaáruraiyé.

¹⁰ Áánútun-aagoma maramá tarórumakena marapá'á kumbáyowasa marapá-kwáási kwená ááimba íma kawé'á umái awánaraawe. ¹¹ kwenamáápa'a kumbáyowasa kwenamááraa íma paru umánkombanivo ¹² évakarawai paru umánkesa kwentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwaná póna miwíyávéna séna Áánútuna iyámpóiyomban-owe siráiyé. ¹³ kwaási kentí imáyáavinkení'a umái kwématinkaavo Áánútuna iyámpói íma miráumai Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe. Áánútu kwená imáyáavinkemba umátínkáimba pósa Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe.

¹⁴ Áánútun-aagoma kwaásima aúkena marapá'á ména kentáávimbá máyowata awánaraumne. paru-yántáákwára arupí-yantaakwara'a kwempímbá sáwíva'a kwáyonkwaasi póna ságayankwara-kwaasi úwata awánaraumne. avowámá ááninkomba kímborawaimba póna ságayamba amúwana miságyánkwára'á máyowata awánaraumne.

¹⁵ Yónima kwentávéna amápa-kwaasi simátiména séna kembá íma masínkaraanka'a kesínaembo tíníwaima kweinónkáámbá paárurena ména póna kembá usáyaaitaraiyé siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne siráiyé.

¹⁶ paru-yántáá'á kwempímbá sáwíva'a kwáyáiwaima póna kentáá kawé'á kwéumasinkavata kwiyé. ¹⁷ naaóvá'á Áánútu Mósesimba ai'maréna séna kesí amáámba simátimiyo séna naaémbe Ísu Káráisitimba ai'maréna séna parumó íí-yántáá'á arupí-yantaa'a móruntimiyo siráiyé. ¹⁸ naaóvá'-naovakwara ívékwara'a marará-kwáási Áánútun-ane'a íma awánaraambanivo kímborawai ááninkoma kwesé ména mimbóráí'a umái ména póna kwéagaraasinkaintaawe.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Áríku 3:15-17

¹⁹ Yérúsaremu-naopakemba Yútaa-kawaa-kwaasi mono'-máyaí-kwáásinté Áríváí-andaraken-kwaasiyonte ti'márówasa Yóninopa'a tésa áísaa esa sésa emá nááwa'ono suwaná ²⁰ Yóni íma umémpa'a tuwómbe avora'á séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitima íma kemá úne súwasa ²¹ emá nááwa'o. Íráiyaa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa miwí sésa naaóvá'á Áánútu séna kesáái simátiminiwai Mósesiraan-kwaasi ai'maráanana kumíniye siráimba kwemá ewá'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa ²² miwí sésa nááwa'ono súnaya simásimenda-aimba si'mákaawaiya kosimátimenaumne suwaná ²³ Yóni simátimena séna Áánútun-aai simátímakowaima áwí'a Áísáya naaóvá'á agaimaréna séna kavóná-marava'a moórawai ména aayamáirakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno siráimba mindá kemá úne Yóni súwasa ²⁴ taáísaa-un-kwaasivinkemba évaka'a ámáán-kawaa-kwaasi miwímá ²⁵ Yónimba áísaa esa sésa emó sémo Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úne. íma kemá Íráiyaama úne. Áánútun-aai simátiminiwaima Mósesiraan-kwaasi íma kemá úne. emó siráandanivo nóintavai nombá kwévetinkaano suwaná ²⁶ Yóni séna kemá noné su'mai kwévetinkaunana kentí avumpimbó moórawaimo máyaimba íma kwéawanaamba póna ²⁷ aáno kesínaaemba tındawaima kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kwená mayáímá kwémayaundayave'a pó'a kemá úwoi-kwaasi úne Yóni siráiyé. ²⁸ Yótáni-nonkona menávápá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá kwévetinkowasa áísaa uwaná Yóni mináimbá siráiyé.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²⁹ simásuwena usá aaváyaaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwíwasamo Áánútumbo áméntemba kwétin-kwaasi amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai maitiyuwáíndayavena póna puwíníye. mindáyavena Áánútu ai'maráísana kúmimba póna puwíníye. ³⁰ kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíníwaima kweinónkáámbá ména kembá kwéusayaaitaiyemo siráunda-aimba minkwáásiyávé'a siráumne. ³¹ Áánútumo usásinankaiwain-aai isé'a nááwantavesa seéo siráunda isa'á nombá kwévetinkaunda pósa Ísareri-kwaasi kwembá kawé'á umái awánanaaowe Yóni siráiyé.

³²⁻³⁴ Yóni awánaron-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaintave'a sé'a nááwa'íyo siráunda kwíyómpakemba Áánútun-amankoma mááiraamba úmaena kwenane'á kumbáisa'a awáné'a sáaka'a makáunda póna Áánútu si'mákaiwaima séna nombá kwévetinkenana kesimankómá moóra-kwaasigo ane'á kumbaína emá awáné se Áánútun-amankoma tirumpimbá anómbe umátinkaniwaiman-íye siráin-aimba sáaka'a makáundara'a póna mirámó imbá awáné'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútu ááninkoman-íye Yóni siráiyé.

Éndaruwe Pítaae Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

³⁵ simásuwena usá aaváyaaraamba Yóniye kwená kwayó-kwáásiráiyé mésaya ³⁶ Ísumo kúmbe awánésaya uwaná Yóni séna minkwáásí Áánútu ai'mákain-kwaasi póna amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye. kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwíwasamo Áánútumbo áméntemba amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye súwasarai ³⁷ mindárai isésarai Ísun-ánaaemba kwáróyana ³⁸ Ísu kogwanténa métuwanena séna nóintavaiya'oyo súwasarai miwí tááivinkemba sésarai Araapaiyo náávara kwémaeno kwántámai sésarai anóndakoo náávara kwémaeno suyaná ³⁹ Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai kwesé kuyambá mindáúmpá'á komésaya aaváúmá toraétáápa'a marónka'a komáyáawe.

⁴⁰ Yóni siráin-aimba iséna Ísun-ánaaemba kwakón-kwaasi moórawai áwí'a Éndaru kwemá Sáimoni Pítaa ávákomá póna ⁴¹ aiva'á awaaómá avakáá-umái awánéna séna

Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaa máyáísa'a awánaraumne sirái. Mésíyaawe-kwi'a kwántámai Kíríki-kwaasi tááivinkemba Káráisitiye sembá mináwíkoná ááimba Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé kwésewe. ⁴² Sáimonimba áí'maena Ísunopa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yóni ááninkoma úne. enáwí'a Sáimoniye. moórá-kwi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siráiyé. miwí tááivinkemba Pítaawemo sembá anón-ontankowe kwésewe.

Vírípiye Nátáníyoe Ísun-ánaemba kwakáayan-kwasai.

⁴³ usá aaváyaaraamba Ísu séna Káríri-ayampa'a kónáe séna Vírípimba avakáá-umai áí'maena séna kesínaemba kwaraaó siráiyé. ⁴⁴ kwemá Pétésáítavakemba Éndarunte Pítaantei naaópaken-kwaasiman-iyé. ⁴⁵ Vírípima Nátáníyomba avakáá-éna séna Mósesiye Áánútun-aaí simátimakowaiye Áánútun-aaí aúvávimba agaimarésamo siráan-kwaasigonta awánaraumne. kwemá Násáreti-naopakemba Yósépi ááninko áwí'a Ísuman-iyé súwana ⁴⁶ Nátáníyo séna kesáámó súndaya Násáreti-naopakemba íma kawe-kwáásímán-iyé kwésune súwana Vírípi séna taawánaao súwasarai ⁴⁷ kuyambá Ísu Nátáníyomba awánéna séna mendá árai'a Ísarerina'a íma kampar-ímáyáámá kwáyáinda'a kwétiye súwana ⁴⁸ Nátáníyo áisaa ena séna nóintavaiya kesí imáyáama suwánéwa seénó súwana Ísu séna Vírípima íma ááyarainka'a ená naaópa'a víki-taaigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súwana ⁴⁹ Nátáníyo séna anón-dakoo emá Áánútu ááninko e Ísareri-kwaasi kentáási kawááná'á óne súwana ⁵⁰ Ísu séna víki-taigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súndayavai kentávái se áraire Áánútu ááninko óne kwésene. ená naaópa'a máyaana'a imáyáavinkemba awáraundayavai sénda po mintántáákómbá usáyaaitanin-tantaa'a naaémba awánaniy-one. ⁵¹ árai'a simátimé'a sé'a kwíyómpa'a sokón-tawaai taaínkaa'a ínasa kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawaisopa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a iré kunke íya'a tuwánanaaowe Ísu siráiyé.

2

Ísu ándá-aran-domba kasúkáin-kwasai.

¹ ayúnkáraamba Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a torupamáí mésa aaraí kwétokwaa-esa Ísumba anówama komáyowasa ² Ísunte kwená kwayó-kwáásíyé tááyowasa komáyówana ³ ándá-aran-domba namái ánásowana Ísumba anówama Ísuntavena séna ándá-aran-domba ánásaiye súwana ⁴ Ísu séna kesí mayáiyávái íma simásimiyo. amáparawaimo kesí ááimbo suwánanaaon-kanaama íma tiráiyé súwana ⁵ Ísumba anówama mayáí máyón-kwaasiyavena séna simátimindantemba oró siráiyé. ⁶ Yútaa-kwaasi tiyáánka'a nombá pékon-amaamba sáwíva'a kwáyomba mindáyavai ava'moraéma anó-sawei-anama kwáyowana ⁷ Ísu mayáímó máyón-kwaasiyavena séna misáwéí-ánávimbá nombá atímai ógwitaaro súwasa atímai ógwitamarowana ⁸ Ísu séna évaka'-nomba umaé'a toónká'ó kárák-wiraiwaimba mááméro súwasa mirá uwaná ⁹ mindómbá ándá-aran-domba kasuvúwana toónká'ó kárákwirowai néna séna náávaken-dona'iyomo súmba mayáímó máyón-kwaasi Ísun-aaí kwéisesa awánaraawe. náávaken-dona'iyó séna aaraimó mayón-kwaasigomba ááyowana túwana séna ¹⁰ amápa-kwaasi aiva'á kawer-ándá-árán-dómbá tíméwasa násúwáawasa úwoi-anda-aran-domba kwétimewe. emá íma mirá óndarakemba naaémba kawer-ándá-árán-dómbá kwésimene siráiyé. ¹¹ Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a Ísu mimbáyái-áwáámé'á úmba kwená ságayamba agaráátinkowasa kwená kwayó-kwáásí awánéna séna áraire Áánútunopakemba kunkáiyé siráawe. ¹² minkákémbá Ísuwe anówawe mináváráwáínondawe kwená kwayó-kwáásíyé miráumai-kwaasi Kápénéamu-naopa'a sáwíyanka'a kumbéaawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-13, Mááka 11:15-19, Árúku 19:45-46

¹³ naaóv'á'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo ún-kanaama ákíse kwéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwéna ¹⁴ anóm-bono'-naumpa'a iyúmba miv'á'á kwaásiyomba mésa monotávésa purumakambá sipisípima máái-numama kwémeyambaresa mono'-nánkóná óntamba kwémeyanesa máyówana Ísu tuwánéna ¹⁵ ándánankakemba taámbá tarórumaena mindáneí purumakambá sipisípima tusú úmaena mono'-nánkóná óntambo meéyámbáron-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ máái-numamo meéyámbáron-kwaasiyavena séna maimaé'a kóro. kesivoná naaúmpa'a íma máákéti maré'a maimaé'a kóro Ísu súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa naaóv'á'á Áánútun-aai aúv'áivimba agaimaréna séna Áánútuwo ená naambá sáwí'a ovó sé'a áv'áaraumi imáyáa kwéune agaimaréna sirónka'a pósa mináímbá kwená kwayó-kwáásí táaka'a makáawe.

¹⁸ Yútaa-kawaa-kwaasi Ísuntavesa sésa nóin-awaamera inatá awánéta séta Áánútu asirayámbá ámakaintavenayawa anóm-bono'-naumpa'a mirá kwéoneya sénaumno suwaná ¹⁹ Ísu séna maambónó'-námá tawísíyuwewa'a kaumbo-táwai umásuwanaumne súwasa ²⁰ sésa maambónó'-námá ayáatáaka'a 46 ira'a mayáímá kwémayaan-damba isamá emá se kaumbo-táwai umásuwanaumne kwéseene sumbánivo ²¹ mono'-nántávéna siráimba kwenáúyavena siráíye. ²² naaémba pukáimpinkemba Áánútu Ísumba usási-nankainka'a kwená kwayó-kwáásí mináímbá táaka'a makésa sésa Ísu siráin-aimba árrair-aimba siráíye sésa Áánútun-aai aúv'áivinken-aimba árrair-aimban-íye siráawe.

²³ naaóv'á'ó Áánútumo Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáará'á Yérúsaremuva'a Ísu ó'on-o'om-bayai kawe'-má'yáímá mayówasa kwaásiyomba awánésa Ísuntavesa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáíye sumbánivo ²⁴ Ísu kwaási tirumbá tuwánéna séna mináímbá kentávésa íma tirunkakémbá kwésevo tívókari'a kembá umásinkanaaowe séna ²⁵ kwaási íma simámun-aimpinkenban-ivo kwemá kwaási tirumbá tuwánarontavena Ísu mináímbá siráíye.

3

Níkótimasima Ísumba áisaa uráin-kwasai.

¹ moór'awai ámáán-kawaa-kwaasi Yútaa-kwaasiti kawááná'á áwí'a Níkótimasí
² kwemá moórá-no'waamba Ísunopa'a téna séna anóndakoo Áánútun-aai simásiminiyondayavena embá ai'maráísama tamáyaanata awánaraumne. Áánútumo embó asirayámbó ímo ámakainkakai ó'on-o'on-kawe'-mayai íma kanaán-umai mayáásino súwana ³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ímo ókwara'o aúnáraan-umai matinkáiyawaimo ésa Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe súwana ⁴ Níkótimasí séna anón-umáguraavo nóraumi aúnáí'a ónááoo séna tinóisai tirumpimbá íma ó'a komáiyasa matinkánááowe súwana ⁵⁻⁶ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a kwaásimo matínkáamba mindá kwaásiman-ovo Áánútun-amankomo umátínkáimba mindá Áánútun-amankogwara'a aúnáí'a kwéowe. ímo nonkwára Áánútun-amankogwara'o aúnáraani'o umáímo ménaaoni'a umátínkáawai Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe. ⁷ ókwara'a aúnáraan-umai matinkániyemo súnda-aintavena íma áá'a kaíno. ⁸ maarán-áímbá imáyáa uwó. úndáoma kwená imáyávinkemba kwénaaisasa ane'á íma kwéawanesa sésa náávakena náávava kwénaaiyo kwésewe. mirámó intembá Áánútun-amankoma miraráán-umai kwaási kwéumatinkaiye súwana ⁹ Níkótimasí séna nóra ena mirá íníyo súwana ¹⁰ Ísu séna Ísareri-kwaasivimba aai kwésimatimendawai óndanivo mináímbá íma isááne. ¹¹ árai'a simáme'a sé'a kesáá awáraunda-yantaa ísaraunda-yantaataveta kwésimatimunda isa'á íma kwéisaawe. ¹² mirá kwéon-tantaa marap'á'ó kwéon-tantaatave'o kwésimamunda íma áraire séndanivo kwíyómpa-tantaatave'o simáméndamo e nóra e áraire síníyono. ¹³ íma kwíyómpa'a irésa kunkáavo keyáá kwíyómpakemba kunké'a kumpaáruraundawai kwíyómpa-tantaa'a kanaán-umai agaráátinkaumne. ¹⁴ naaóv'á'á Mósesi óntandei iraankavayaambá tarórumai taaira'ó mósá marówasa puwónáesamo un-kwáásí awánésa íma pukáawe. mirámó

uráintemba kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba sínkambai taaira'á mósá maránááomba pósa ¹⁵ kesááiyavesamo árairemo síyawaimo ésa aúnaí'a umái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

¹⁶ Áánútu marapá'á máyáan-kwaasiyavena ávááraumai aruntávéna éna póna kwenáánimba kímborawaimba ai'marówana kunkáimba pósa kwenááiyavesamo áraire síyawaima kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwená egwaa'á aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ¹⁷ marapá-kwáásí aavimbá maitinkaaó séna Áánútu ááninkomba íma ai'marówana kunkáivo marapá-kwáásí sáwí-imayaavimba máyáawima kuntí'mai kawer-ámpá'á métinkaaó séna Áánútu ááninkomba ai'marówana kunkáíye. ¹⁸ Áánútu ááninkon-aaiyavesa áraire kwésewai íma aavimbá maitinkánivo ímo árairemo kwésewaima á'a aavimbá maitínkaraiye. Áánútu kímbara-aaninkon-aaiyavesa árairemo ímo kwésentavena á'a aavimbá maitínkaraiye. ¹⁹ sámó kamátinkaiwaima marapá'á kunkáimbanivo kwaási sáwí'a kwéesa pósa túnín-ayampatavesa imáyáama ésa sámó kamátinkaiwainopa'o ímo tentávéna aavimbá kwémaitinkaiye. ²⁰ sáwí'o kwéowai sámó kamátinkaiwaintavesa íma kwétinkaisasa kesí mayáímá paárivero sésa íma sámó kamátinkaiwainopa'a tagwémaewe. sáwí'o kwéowai mirá kwéovo ²¹ arupímo kwéowai sámó kamátinkaiwainopa'a tamáyáamba pósa Áánútu siráini'o kwéomba kwétuwanaawe.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²² minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé komésa nombá kwévetinkowana ²³⁻²⁴ minkánáávimbá Yóni íma ándáva'a máankaronka'a Ínóni-ayampa'a Sérími-naokona egwaa'-nónayumpa'a Yóni ména sáwíva'-nomba kwáyopa'a máyowasa kwaasiyomba tóyo uwaná Yóni nombá kwévetinkowasa ²⁵ Yónina kwayó-kwáásíyónté moórá Yútaa-kwaasigoe mésa mono'-nómbó pétinkon-aintavesa kwesímá kwesiman-esa ²⁶ Yónina kwayó-kwáásíyómbá kwenópa'a tasímámesa sésa anóndakoo Yóntáni-nonkona menávápá'á esé méraiwaimba kwenáwí'a mósá makáawaima kwemá nombá kwévetinkaisasa sáwíva-kwaasi kwétoyo owe suwaná ²⁷ Yóni séna Áánútumo tímísasamo ombá mindá miwínéímán-íye. ²⁸ kemó siráunda Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úmpo si'marówa'a kwená aiva'á tiráumne siráunda-aimba ísaraawe. ²⁹ maarán-áímbá imáyáa oró. aúnaí-ininkomo awaikónópa'o tisanamá awaikó amááraa-narawa'o aamoimó onten-umái Ísunopa'a tewa'á aamoí kwéune. ³⁰ kwemá anón-kwaasi ímbá póna kwenáwí'a iyínivo kemá kító-kwaasima únda póna kesúwí'a kumíníye Yóni siráíye.

³¹ kwíyómpakewaima amáparawai usáyaaítaraiye. maankákén-kwáásí marapá-kwáásí pósa marapá'ó kwéon-tantaatavesa kwésevo kwíyómpaken-kwaasi usáyaaítarain-kwaasi póna ³² awánarain-tantaa ísarain-tantaatavena kwésisasa íma kwéisaambanivo ³³ kwenááiyavesa áraire kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye sisasá tuwánésa sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye kwésewe. ³⁴ Áánútu ai'mákaiwaimba kwenamankómbá ámatukaimba póna Áánútun-aai kwésisasa mináíntávésamo árairemo kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye kwésewe. ³⁵ Áánútu avowámá éna ááninkomba arumbá aména séna amápa-tantaa'a kawááumai taviyiyó siráíye. ³⁶ ááninkon-aaiyavesamo árairemo sésamo kwesé aráápamai maíyawai aúnaí'a umái maí'mai'a ónááovo kwenááimo ímo ísáimaimo kawé'ó kwéiyawai íma aúnaí'a umái méwana Áánútumo áwáá'o títíyimba miwísé aasiyaasí kwaikwai'a isasá kwémaewe.

4

Sámériyaavaken-ininkona kwaasái.

¹⁻³ Yóni nombó pétinkarain-kwaasi Ísumo pétinkaraimba kóyaaitamai-kwaasi pétinkaraiye. ánivo Ísuma íma pétinkaraivo kwená kwayó-kwáásí pétinkaraawe. Yónimo kwévetinkain-kwaasi Ísumo kwévetinkaimba kóyaaitamai-kwaasi

kwévetinkain-aimba áamáán-kawaa-kwaasimo ísón-aimba Ísu iséna Yútiyaa-ayampa'a tuwéna moórágwara'a Káríri-ayampa'a kónáe séna ⁴ Sámériyaa-ampa'a kónaumne séna ⁵ kúmba Sámériyaa-ayampa'a Sáíkka-naopa'a naaóvá'ó Yákópomo ááninko Yósévimbo ámakom-barama egwaa'á kwáyon-daopa'a kúmba ⁶ Yákópo nombá uwíníyena u'makóm-bai'a kwáyowana aampa'á kwéguwana Ísumba ávón-kówana mimbáiká'á kwáyá'wái komáyowasa ⁷⁻⁸ kwená kwayó-kwáásí toómbá meéyán-onae séna naaópa'a kuwaná Sámériyaa-ininko nombá uwíníyena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana ⁹ minínínkó séna emá Yútaa-kwaasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo íma nombá usimiyó siyó siráíye. Yútaa-kwaasiye Sámériyaa-kwaasiye íma moórá-anavinkemba kwénaantavena íma nombá usimiyó siyó súwana ¹⁰ Ísu séna Áánútumo kanaán-umaimo amínín-tantaa'a íma awánaraane, nombá usimiyómó súnda-kwaasigona ááimba íma suwánáanda-kwaasi úne, kesí ááimba suwánáandawairaankasi kwántámai se aasiyaasí maí'mai'a ónááon-domba simiyó séna'a amúsino súwana ¹¹ minínínkó séna maandómbá avéúmpá'ó kunkwáyáimba náán-anavina maí'mai'o ónááon-domba uwíníyono. ¹² kentáá síkwá'náoma Yákópoma maandóm-bái'á u'maréna kwená sipisípiye kwená akúnté tímakaimba pósa maandómbá kwénaawe, kemó súnda emá tímíníyonda-nonkoma Yákópo tímakain-donkomba íma usáyaaítaniye kwésune súwana ¹³ Ísu séna maandómbó kwénaiyawaimo éna ókwara'a nontávéna tinkánívo ¹⁴ kemó tíménda-nombo náíyawaimo éna íma ókwara'a nontávéna tinkániye, kemó tíménda-nombo náíyawaimo éna tirumpimbá nonayumpinkémbó usausa intenkáámbá ínasa pósa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe súwana ¹⁵ minínínkó séna emó sénda-nomba símína'a naananá nontávéna íma sinkáína'a íma maampínkémbá tauwónaumne súwana ¹⁶ Ísu séna enawaikómbá koááyamai áí'mae tiyó súwana ¹⁷ séna kesuwairíyaaimba úne súwana Ísu séna emá árai'a séndamanivo ¹⁸ éva'aasei-kwamba mairé miwísé maémaenda isamá ívé'o minkwáásígó emó máyaanda íma enawai'á isamá po árair-aimba simásimene súwana ¹⁹ minínínkó séna kemó imáyáamo únda Áánútun-aai simátimendana'a óne. ²⁰ Sámériyaa-kwaasi kentáá síkwá'náma sésa maanómáká'á Áánútuna imáyáa mósá máraáro siráawa'a keinárawa'a Yútaa-kwaasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna imáyáa mósá máraáro sewé súwana ²¹ Ísu séna kemó sendamá áraire siyó, moórá-kanaamo tínimba maanómákákwará Yérúsaremu-naopakwarare su'mainivo amápa'-mapakwara'a kesivoná imáyáa mósá maránááowe. ²² keinárawa'a Sámériyaa-kwaasi kwená imáyáa máraámbanivo kwená ááimba íma awánare'a owe. Yútaa-kwaasiya kwená imáyáa mósá maréta kwená ááinta awánaraumne. Áánútu séna moóráwai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae síníwai Yútaa-kwaasivinkemba paáriniye siráíye. ²³ kesivo séna kesí imáyáama mósá maráyamba íma tóikakemba é'a árai'a tirunkakémbá kesí imáyáa mósá máraáro siráimba miráumai moórá-kanaama kwétisasamo árai'o kesivoná imáyáamo mósá kwémaraiyawaima tirunkakémbá arupí umái kesivoná imáyáama mósá maránááowe. ²⁴ Áánútumba áuma íma kwáyáísana amankómá máyáísasa pósa íma túrandei ane'á kwéawanaavo miráraán-umai Áánútuna imáyáamo mósá máraambo ombá kwenamankó túwa'naa isasá tirunkakémbá kwená imáyáa mósá máraáro súwana ²⁵ minínínkó séna Áánútumo usásinankaiwaima Káraísitiye sewái kumíníye, kumíndara'a amápa-tantaatavena simátiminiye sewa'á ísaraumne súwana ²⁶ Ísu séna mináímbó séndawaima maandá kemá úne Ísu siráíye.

²⁷ Ísu mináímbá súwasa kwená kwayó-kwáásí koyauwerésá Ísumo Sámériyaa-ininkontavena súmba Yútaa-kwaasiti namuro-ínínkóntávéna kwésuwana póna táá'a kówasa tirumpin-imáyáámá ésa minínínkóntávéna nóintavaiya kwéankaisana iyó-imayaa ésa Ísuntavesa nóra séna minínínkóe kwésiyo-imayaa ésa íma taáísaa uwaná ²⁸ minínínkómá kwená sawei-ánámá tuwéna naaópa'a kwéna simátimena séna ²⁹ amápa'a uráunda-yantaa'a paárurain-kwaasi máyáiye. Áánútumo usásinankai-waiya'íya taawánaaro súwasa ³⁰ naaópa'a tuwésa Ísunopa'a tumbá ³¹ Ísuna kwayó-

kwáásí Ísuntavesa sésa anóndakoo toómbá naaó amataáará'á suwaná ³² Ísu séna kemá íma awánaan-tomba makáumne súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí keáímbá sésa nááwa toómbá maimaéna máamakaiyo suwaná ³⁴ Ísu séna toóntávénamo tááimo kwétinkaintemba si'mákaiwain-aai isé'a kwená mayáímá maimaé'a kwégwe'a ánásanaundayavai kwésinkaiye. ³⁵ kígauva'a kwáyáin-tontave'a éiyain-kwiyomba ánásainana ávuma káinata áká'mai torupánaumne kwésevo kemá sé'a awánaaaro. ívé'a maankánaámá toómbó ávumo kaintembá miraráán-umai kwaásiyomba tí'mai Áánútunopa'a kwiyonááowe. ³⁶⁻³⁷ kwaásiyombo tí'mai Áánútunopa'a kwitinkáíyan-kwaasimo ésa miwí kawe'méyámbá mayáíyasa Áánútunopa'a tíyan-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe kwésune. évakarawai kígau úmaraiyasa ó'owima akaránaáowe kwésewe. miráumai kígau íyawaigwara akaráyawaigwara'o ésarai aamoí ónááowe. ³⁸ ó'owima kígau úmakaamba isa'á kemá tí'maráúna'a ó'owiti mayáívínkén-tómbá kwéakaraawe Ísu kwántámai-aimba simátímakaiye.

³⁹ ánivo minínínkó séna amápa'a uráunda-yantaa'a paáruraiye siráin-aimba isésa pósa Sámériyaa-kwaasi mindáópaken-kwaasi Ísuntavesa sésa árai'a Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé sésa ⁴⁰ Ísunopa'a tésa sésa kentáásí naaópa'a tamaiyó suwaná Ísu kae-táwai koména ⁴¹ aai simátimuwasa isésa sáwíva-kwaasigwara'a sésa árai'a sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé sésa ⁴² minínínkómbá simámesa sésa íma enááiye su'maiyavetaanivo kwenáái ísaraundayaveta séta marapá-kwáásí sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé siráawe.

Ísu moórá-iyampoi asóvamankarain-kwasai.

⁴³ Ísu kae'-nó'wáámbá kwaéna mindáópa'a tuwéna Káríri-ayampa'a kónáe séna kwéna ⁴⁴ séna Áánútun-aai simátímíwain-awi'a kwenamááraa íma mósá máraávo á'on-daopaken-kwaasi kwenáwí'a mósá máraáwe súwasa ⁴⁵ miráumai Káríri-ayampa'a kúwasa mináyámpákén-kwáásí aamoí umánkaraawe. ááéma tíyótaasa í-tánón-kánaáará'á miwí Yérúsaremu-naopa'a koména Ísuna mayáímó mairáimba awánaraamba pósa aamoí umánkaraawe.

⁴⁶ aamoí umánkówana Ísu Káríri-ayampa'a kwénaaena Kéna-naopa'a non-úranko ándá-aran-dombo kasúkáin-daopa'a kúmba kámááni-kwaasi Kápénéamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a kwéuwana ⁴⁷ Ísu Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a tiráin-aimba iséna Ísunopa'a téna séna kesááninko puwíndayavena kwéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasóvamankaniyono súwana ⁴⁸ Ísu séna ímo ó'om-bayai-awaame'o awáné'o é'a íma kesááiyave'a áraire sénááowe súwana ⁴⁹ anóndakoo kesáánimba puwíndayavena kwéimba avekáán-umai tiyó súwana ⁵⁰ Ísu séna enáánimba asóvagwivo kwaaó súwana Ísun-aaiyavena áraire séna kúmba ⁵¹ aampa'á kúmba kwená mayái-kwáásí tésa sésa enáánimba áí'a éránkariye suwaná ⁵² tísaa ena séna kesáánimba nósatawaiya áí'a éránkariyo súwasa sésa tindauma kwáyá'wái kokotámba éránkariye suwaná ⁵³ avowámá imáyáa éna séna mitáwai enáánimba asóvagwiemo siráimba árai'a siráiyé súmba pósa kwená akúmpákén-kwáásí amápa'a Ísun-aaiyavesa áraire siráawe. ⁵⁴ Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a komáyomba moóráma kawe'-máiyáí-áwáámé'á uréna minká'á miniyámpóígómbá asóvamankowasa kwená akúmbá áraire siráawe.

5

nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwaimba asóvamankarain-kwasai.

¹ aáno Yútaa-kwaasi monotávésa tanómba kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái. ² Yérúsaremu-naokona óntan-kuriva'a ontamá kwáyomba áwí'a sipisípigona ontamá miwáná egwaa'á nonkwaaúmbá áwí'a Pétéséta-nonkwaaumba kwáyowana ³ mindónkón-awampa'a kwááyu-namba éva'aasei-namba kwáyowasa mindáúmpátá tí'a

ún-kwaasiyomba évaka'a tógavitan-kwaasiyonte tíyayaamba kararón-kwaasiyonte mésa [nonkómó píví'namaemo kúmba amu'marésa máyówana ⁴ moórá-mora-tawai kwíyóm-pakewaima nompímbá kumúwana nonkómá píví'namae kúwana aiva'á nompímbá kumúwaimba áí'a éránkariye.] ⁵ tí'o ún-kwaasiyompimba moóráwai ména ayáátááka'a 38 ira'a áí'a kwéun-kwaasi máyowana ⁶ Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a kwéiye-imayaama éna áísaa ena séna embá asóvaiyavai kwéankaiyo súwana ⁷ séna nonkómá píví'namae kwíndara'a sí'maimo nompímbó sinkáníwaima íma máyáíye. kemá kumónáe'a úndanivo moóráwai kembá kumáyaaaitena nompímbá aiva'á kúmísana kesí'a úwoi kwáyáíye súwana ⁸ Ísu séna usásinaao. ená tuvai'á maimaé kwaaó súwana ⁹ avekáán-umai áí'a érankowana kwená tuvai'á maimaéna kuráíye.

Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mirá úwasa ¹⁰ Yútaa-kawaa-kwaasi asóvamankon-kwaasiyavesa sésa ívé'a agándaan-kanaama po ená tuvai'á maimaé kwé-gonda aambá áúmbakaawe suwaná ¹¹ séna asóvamasinkaraiwaima séna ená tuvai'á maimaé kwaaó siráíye súwasa ¹² miwí áísaa esa sésa ená tuvai'á maimaé kwaaómó siráíwai nááwa'iyó suwaná ¹³ sáwíva-kwaasivimba Ísuma áúyokuwana póna asóva-mankarowai séna áwí'a íma isáúnda-kwaasiman-iyé siráíye.

¹⁴ simásuwena aáno anóm-bono'-naumpa'a iyúmba Ísuma avakáá-umai awánéna séna áí'a éránkáimba po sáwíyamba sínkáivo se sáwí-imayaa ivátuwaaó súwana ¹⁵ iséna Yútaa-kawaa-kwaasi kosimátimena séna asóvamasinkaraiwaima Ísuman-iyé súwasa ¹⁶ Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísuma asóvamankarontavesa Yútaa-kawaa-kwaasi Ísumba sáwí'a umánkámae iyúwana ¹⁷ Ísu séna kesivo aasiyaasi-táwai mayáímá kwémayaimba pó'a miráráán-umai mayáímá mayánaumne súwasa ¹⁸ agándon-kanaara'a asóvamankarontavaigwara Áánútuma kesivomán-iyé siróntavaigwara'a pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe síma sima'a umbá Áánútuma kesivomán-iyé sirónten-umai Áánútuwe kesé mimbóráí'a umái máyauye siráimba pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe siráawe.

avowáná kwaasái Ísu siráin-kwasai.

¹⁹ suwaná Ísu simátimena séna árai'a simátimé'a sé'a ááninkoma pó'a íma kesí imáyáavinkemba únda kesivomó imbá awáné'a mirá kwéune. kesivomó intembá ááninko kwéune. ²⁰ kesivo ááninkomba arumbá siména amápa-tantaa'o kwéimba kwéagaraasinkaiye. usáyaaitanim-bayai agaráásinkaina'a mimbáyái máyáana'a táátavai ónááowe. ²¹ kesivomá pukáampinkembo usásintinkaintemba ááninko kesí imáyáavinkemba usásintinkanae'a kwéune. ²² kesivo séna íma aaivimbá maitinkánaumpo aaivimbó maitinkáním-bayai kesááninkomba ámakaumne siráíye. ²³ aaivimbó maitínkáanda-mayai símakaimba pósa kesivo áwí'o mósá maráantemba ááninko súwí'a mósá maránááowe. kesúwí'o ímo mósá maráiyawaimo ésa kesivomá sí'mákaiwai áwí'a íma mósá maránááowe.

²⁴ árai'a simátimé'a sé'a kesááimo isésamo árai'a ai'mákaiwaima Áánútuma iyémó kwésiyawaima á'a ááimba ásámai aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe. kwaasi máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a kwaémáyaimba Áánútuna egwaa'á tamáyáamba pó'a íma aaivimbá maitinkánaumne. ²⁵ árai'a simátimé'a sé'a moórá-kanaa kwétinasa pukáiyankwaasi Áánútu ááninko-saai isánááowe. isáiyawaima usásinesa maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kesivomá kwaasi máyáawaina ááimban-iyé. asirayámbá siména séna mirámó úndantemba kwaasi máyáawaina ááimba óne siráíye. ²⁷ kemá kwíyómpakemba kwaasi úranda'a kumpaáruraundawai únana póna kesivo kentávéna séna aaivimbó maitinkáníyonda-mayai amúne siráíye. ²⁸ mináíntávéna íma táá'a kaíno. moórá-kanaamo tínimba utamátínkaren-kwaasi amápa'a kesáái isésa ²⁹ utamátínkarepakemba usásinanaaowe. kawe'ó uréwaimo usásinesa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. sáwí'o uréwaimo usásinaíya'a aaivimbá maitinkánaumne. mináíntávéna íma táá'a kaíno Ísu siráíye.

Ísumba kwená ááin-kwasai.

³⁰ Ísu simásuwena séna íma kesí imáyáavinkemba úndanivo si'mákaiwaima simásí-makaintemba mirá kwéune. íma kesí imáyáavinkemba úndayave'a arupí umái aavimbá maitinkánaumne. kesivo simásímakainten-umai aavimbá maitinkánaumne. ³¹ keyáámo kesáváímó súndarakai kamparé sesinó. ³² moóráwaigwara'o kentávénamo kwésimba árai'a kwésiye. ³³ keinárawa'a évakarawai ti'márówasa Yóni nombá pétinkaiwaimba koáísaa uwaná Yóni kentávéna séna árai-kwaasiman-iyé. kosimátíméro siráiyé. ³⁴ kesí ááimbo sénááontavai íma anón-imayaa úndanivo Yóni kentávái siráin-aintavai áraire síya'a sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae-imayaa kwée'a mináimbá kwésimatimune. ³⁵ oómbó aampa'ó kúra'mae konten-umái Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a sáwíyanka'a aamoí uráawe. ³⁶ moórá-yantaakoma Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. kesivomó simásímakaim-bayaima kwé-mayaunana mimbáyáígómá kesí ááimba kwévaariye. kesivomó siménamo si'mákaim-bayai kwémayaunasa kesí ááimba kwéawanaawe. mintántáákómá Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. ³⁷ kesivo si'mákaiwaima kwegwárá'á kentávéna sim-bánivo kwenáái isámai íma kawé'á é'a kwenane'á íma awánaraawe. ³⁸ si'marówa'o kunkáundayave'a íma áraire kwéseмба póna Áánútun-ai íma tirumpimbá kwáyáiyé. ³⁹ keinárawa'a sé'a aúnaí'a umái mai'mai'a ónaumne sé'a Áánútun-ai aúváivimba awána-awana kwéowe. mináúváivimbá kesí ááimba agaimárówa'anivo íma kawé'á umái ísaraawe. ⁴⁰ kawé'ó umáímo isé'o kesópa'o tékaankasi aúnaí'a umái mai'mai'a osino.

⁴¹ kwaási kesúwí'a anómba umásinkanaaowe-imayaa íma kwéune. ⁴² Áánútumbo ímo tirumbó áménka'a kwétuwanaumne. ⁴³ kesivomá simásímakaintave'a kunkáundanivo íma kawé'á umásinkaraawe. ánivo moóráwaimbo kesivomó ímo simámakaindawaimo tína'o é'a kawé'á umánkanaaowe. ⁴⁴ keinárawa'a sé'a kwaási kentáá súwí'a anómba umásinkanaaowe sé'a pó'a kesáái íma áraire kwésewe. Áánútuma kentáá súwí'a anómba umásinkaniye sékaankasi kentávé'a áraire sesinó. ⁴⁵ kesivo aúranka'a íma aavimbá maitinkánaunda póna Mósesi naaóvá'á amáán-aimba agaimakáiwai aavimbá maitinkániye. Mósesi kwésuwa'nna iyémó sewáímó éna kwemá aavimbá maitinkániye. ⁴⁶ Mósesi kesáái agaimarómba pó'a Mósesin-aaiyave'o árairemo kwésekaai kesáaiyave'a áraire sesinó. ⁴⁷ Mósesimo agaimakáin-aintave'a íma áraire kwéseмба póna kesáaiyave'a íma áraire kwésewe Ísu siráiyé.

6

*Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímákain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Árúku 9:10-17*

¹⁻⁴ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánaá sáwíyanka'a tíniye kwéuwana Káriri-kwaaukona menávápá'á Ísuma nompí-sípívimbá kwéna minkwáúnkóna moórá-awi'a Táípíriyasi nompá'á kúmba tí'o ún-kwaasiyomba asóvatinkarowasa awánaresa pósa kwenánaaemba kwárówasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívínkémbá marapá'á ásávesa omápa'a umáyówasa ⁵⁻⁶ sáwíva-kwaasi Ísunopa'a kwéiyuwana tuwánéna imáyáama éna séna naaémba mirá ónaumpo aiva'á Vírípimba áísaa umai isánáe séna áísaa éna séna náávakena toómbá meeyámba'maiya tíménara nánááoo súwana ⁷ Vírípima séna sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaarakentomba meeyámba'maiya tímúnasaya naasinó súwana ⁸ moórá-kwayo-kwaasi Sáimoni Pítaa áváko áwí'a Éndaru ⁹ kwemá séna moórá-iyampoigo éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á makáimbanivo sáwíva-kwaasi máyáawe súwana ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mara'á máero simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á máúmba minkwáásívínkémbá sáwíva-kwaaima 5,000 kwaaima máyówana ¹¹ Ísu mintómbá maisokéna Áánútuntavena súwi simásuwena toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa miwímá tímúwana toómbó nontenkáán-umai noyáá'a miráumai nowaná tímú'a wówasa miwítí imáyáaomo úni'a uwaná ¹² kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mintón-ayai íma úwoiva'a tuwé'a máyáaro súwasa ¹³ éva'aasei-tompinkemba nésamo túwón-ayaivinkemba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai

ógwitowasa ¹⁴ Ísumo úmba awánésa sésa Áánútun-aa simátímíwaima íya awánáúnda-awaame'a isatá awánáúmne sésa kwéamu'maraundawaiman-iyé sésa ¹⁵ kentáásí kawááita ínáyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó sun-áimbá iséna íma mirá ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iráiyé.

Ísuma non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 14:22-23, Mááka 6:45-52

¹⁶ Ísu omápa'a umáyowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí nonkwaúnkón-awampa'a kumésa ¹⁷ Kápénéamuva'a kónáe sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kuwaná Ísuma íma usauwerówana no'wáámbe aúkúwana ¹⁸ anón-undaoma kwétena nonkómá tū-vántááva kwéuwasa ¹⁹ tamayó'nei nombá tuwíntámaesa ayáátáaka'a kuwaná Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaena nompí-sípígóná egwaa'á túwasa awánésa táátavesa kwéuwana ²⁰ Ísu séna kemá úmpo táá'a kaivó aáno máéro súwasa ²¹ aamoí ésa sésa nompí-sípívimbá usámaaisaao suwaná avekáán-úwana nompí-sípígó non-awámpá'á kúpa'a kuráiyé.

Ísumba avakáá uráan-kwasai.

²² aaváyaavimba menávápá'á komáyón-kwaasi sésa tíndauma kímbora-nompi-sipima kwáyáísana Ísuma íma mimpimbá kwisasá kwená kwayó-kwáásí miwíyé su'mai kuráavo Ísuma náávava máyáiyó siráawe. ²³ évaka-kwaasi nompí-sípívimbá Táípíriyasivakemba kwétoyo-esa tíndauraamba Ísu Áánútuntavena súwi súwasa kwaásiyomba toómbá néiron-ayampa'a tésa ²⁴ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé íma máyóntavesa tivakáá ónáo sésa mindómpí-sípívimbá usámaaisesa Kápénéamuva'a kuráawe.

Ísu maí'mai'a ónááon-tomba úne siráin-kwasai.

²⁵ Kápénéamu-ayampa'a kumbá Ísumba awánésa sésa kesí anóndakoo nósa-tawai maavá'á tiráano suwaná ²⁶ Ísu séna maísáaro íma kawer-áwáámé'á agaráátínkaraundayave'a kwésivakaa-ovo toómbó naráantave'a kwésivakaa-owe. ²⁷ toómbó ímo kwaík-wai'o índatontave'o é'a íma mayáímá maé'a kwaási maí'mai'o ónááon-tontave'o é'a mayáímá máyáaro. mintómbó timénaunda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mintómbá timénaumne. Áánútu kesivomá kentávéna séna aamoí kwéumankaumne. kesí mayáímá mayaaó simbá pó'a mintómbá timénaumne súwasa ²⁸ áísaa esa sésa nóraumaiya Áánútuna mayáímá mayánaumno suwaná ²⁹ Ísu séna kentávé'o sé'o árai'a Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá Áánútuna mayáímá maé'a sewé súwasa ³⁰ nóra awaamera'i. ímo awánáúnda-awaame'o inatáámó éta awánétaamo éta séta árai'a Áánútuma embá ai'maráísama kunkáandawaima óne. nóim-bayai-awaamera ínáyono sésa ³¹ kentáá síkwá'náma kavóná-marava'a mésa kwíyómpaken-tomba áwí'a máána-tomba némaémbanivo emó uráandawaimo éna íma mindá usáyaaitariye. naaóvá'á Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna kwíyómpaken-tomba tímúwasa naráawe agaimaréna siráiyé suwaná ³² Ísu séna maísáaro Mósesimo tímakon-tomba íma kwíyómpaken-tomban-iyé. kesivomá kwíyómpaken-tomba kawe-tómbá kwétimiye. ³³ kwíyómpakembo marapá'ó kunkáiwaima kwemá Áánútuma kwétimin-tomban-iyé. kwentávé'a pó'a maí'mai'a ónááowe súwasa ³⁴ sésa sénda-tomba aasiyaasi-táwai simiyó suwaná ³⁵ Ísu séna kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne. kesópa'a kwétiyawai íma tááima kwétinkaiye. kenká'á aráápamai kwémaiyawai íma nontávéna kwétinkaiye. ³⁶ á'a simátimé'a sé'a kesí mayáí-áwáámé'á awánaambanivo kesááiyave'a íma áraire sésa kenká'á íma aráápamai kwémaewe. ³⁷ ánivo kesivomó kwésimin-kwaasimo é'a kesópa'a ténááowe. kesópa'o tíyan-kwaasiyave'o é'a íma kóro sénaumne. ³⁸ kesí imáyáa kwaránaundayave'a kwíyómpakemba íma kumbáyaumpo si'mákaiwaina imáyáa kwaránaundayave'a kumbáyaumne. ³⁹ si'mákaiwaima simásiména séna amúnda-kwaasi sáwí-amba kwaráavo se kawááuwu. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkaano. ⁴⁰ kesivomá simásiména séna kesááninkoo embá awánésa sésa Áánútu ááninkoman-iyé

síyawaima aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráíye. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne Ísu siráíye.

⁴¹ kemá kwíyómpaken-tomba úne Ísu súntavesa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise kwéesa ⁴² sésa kwemá Ísuma Yósépi ááninkoman-iyé. anóvowi átaamo tuwánáúndayaanivo nóra sénawa kwíyómpakemba kunkáumne kwésiyo suwaná ⁴³ Ísu simátimena séna íma mirá iséise oró séna ⁴⁴ kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivo kembá si'mákaiwaima tááyaina'a kesópa'a tíya'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁴⁵ mindáyavai naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai agaimarésa sésa Áánútu amápa-kwaasi simái agaráátinkaniye siráawe. kesivon-áái ísámai kawé'á íyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁶ kesivombá íma awánaraavo kemá Áánútunopakemba kunkáundawai keyáama kesivombá awánaraumpo kesivon-áái ísámai kawé'á íyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁷ árai'a simátimé'a sé'a kesáiyavesa áraire sésa kenká'á aráá-pamai kwémaewai aúnaí'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. ⁴⁸ kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne. ⁴⁹ kentíkwá'náma kavóná-marava'a mésa máána-tomba neémesa úwoi putaráawe. ⁵⁰ ánivo kwíyómpaken-tomba mirán-tómbá náiyawaima úwoi maí'mai'a ónááowe. ⁵¹ kemá kwíyómpaken-tomba maí'mai'a ónááon-tomba úne. mintómbó nésamo ésa maí'mai'a ónááowe. kesúma timúna'a naantávé'a pó'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

⁵² Ísu súwasa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise ésa sésa nóra éna mindá'á kwenáuma simínata nánaumno suwaná ⁵³ Ísu simátimena séna árai'a sune. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai pó'a kesúmo ímo né'o kesí naaemó ímo né'o é'a íma maí'mai'a ónááowe. ⁵⁴ ánivo kesúma kesí naaemá naawái aúnaí'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaamba pó'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁵⁵ kesúma kawé-tómbán-iyé. kesí naaemá kawé'-nómbán-iyé. ⁵⁶ kesúma kesí naaemá naawái kesé tarúmai máyáawa'a kemá miwísé tarúmai máyaumne. ⁵⁷ kesivo si'mákaiwaima maí'mai'a kwéintave'a kemá maí'mai'a kwéune. kemá maí'mai'a kwéundayave'a pó'a kesúma naawái maí'mai'a ónááowe. ⁵⁸ kentíkwá'náma toómbá neémesa úwoi putaráawe. kemá sún-da-tomba kwíyómpaken-tomba íma mirán-tómbán-iyé. kemó sún-da-tomba mintómbá naawái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu séna ⁵⁹ Kápénéamu-naopa'a mono'-náúmpá'á mináímbá simátí-makiye.

⁶⁰⁻⁶¹ Ísu simásuwowasa kwenánaemba kwakón-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa ísá-mai iséise ésa sésa kwemó sin-áínkómá íya sinkáin-aimba póna umbaí kwétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáamá éna simátimena séna mináíntávé'a kayókáawe. ⁶² kemó kwíyómpakembo kwaási úranda'o kumpaáruraundawaimo kuntuweré'o íyóna'o suwáné'o é'a nóra imáyáawa ónááoo. ⁶³ kwaásiti asirayánkó íma túwa'naa ivo Áánútun-amanko aúnaí'a umái maí'mai'a kwéumatinkaiwaiman-iyé. mirámó intembá kemó sún-da-aimba aúnaí'a umái maí'mai'a ónááon-aimba imbánivo ⁶⁴ évakarawaima kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu súmba Ísuma kampa'á siyé mó sun-áímbá kwená kuntaru'ó íníwainkwar'a naaóvá'á ísaronka'a póna évakarawai kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu simásuwena ⁶⁵ séna mindáyave'a á'a simátimé'a sé'a kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivomó tááyaina'a ténááowe siráíye.

⁶⁶ Ísu súwasa kwenánaemba kwakón-kwaasi évakarawai Ísumba ivá'á auwésa kwesé íma kwénaauwana ⁶⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna kegwárará ivá'á kwésiyyuwaao séna tísaá úwana ⁶⁸ Sáímoni Pítaa séna anóndakoo náawa ewa kónaunawa seénó. emá aúnaí'a umái maí'mai'a ónaumne-aimba kwésene. ⁶⁹ ívé'a entávéta séta árai'a séne. Áánútunopakemba kawé'ná'á óneya kwésune súwana ⁷⁰ Ísu simátimena séna kemá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasima ítátinkaundanivo keinárawapinkemba moórá sáwína'a paáriniye súmba ⁷¹ Sáímoni Isakériótí ááninko áwí'a Yútásintavena séna Yútási kwemá kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Ísuna kuntaru'á mayáníwaiman-iyé. kwentávéna mináímbá siráíye.

7

Ísu áúnava'maati kwaasái.

¹ minkákémbá Yútiyaa-ayampaken-kwaasi Ísumba tuvuwónáe kwésuntavena Ísuma Yútiyaa-ayampa'a íma kwénaaena Káríri-ayampa'a kwénaauwana ² Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama sáwíyanka'a túwasa ³ Ísu áúnava'maa'a aká'áámba simánkesa sésa maanáyámpá'á tuwéma Yútiyaa-ayampa'a kwaasi torupanááopa'a ená mayáímá komáénasa pósa ená kwaasi ená kawe'-má'yái awánanaaowe. ⁴ amápa-kwaasi suwánanaaowe síyawaima íma aúpá'á mayáímá mayánááomba po amápa-kwaasi túranka'a mayái komayaaó sésa ⁵ Ísun-áúnava'maa'a kwentávésa íma imáyáa ésa sésa Áánútunopakemba kunkáiye sésa mináímbá simámúwana ⁶ Ísu simátimena séna amáparawai kesí ááimba suwánanao-kanaama íma tiráivo kemá úwoi kwíyasa tuwánésa ⁷ marapá-kwáásí kembá íma áwáá'a tíkaavo miwíyáv'é'a sé'a kentí mayáímá sáwí'a kwéowe súndayavesa kembá áwáá'a síkaawe. ⁸ tanómbo opa'á koró. amáparawai kesí ááimba suwánanao-kanaama íma tisa'á ívé'a íma tanómbo opa'á kúmbo kemá koró séna ⁹ Káríri-ayampa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹⁰ Ísu máyomba áúnava'maa'a tanómbo opa'á kuwaná naaémba kwemá aúpá'á kúwasa ¹¹ Yútaa-anon-kwaasi Ísumba kwéavakaa-esa sésa náávava máyáiyo sésa tísaa uwasá ¹² Ísuntavesa úwoi-kwaasi sáwívar-aimba iséise ésa sésa évakarawai sésa kawe-kwáásímán-iye suwasá évakarawai sésa ímanivo kampa'naampa-kwáásímán-iye sésa ¹³ Yútaa-anon-kwaasi sáwí'a umásínkáavo sésa íma avora'á sumbá aúpá'á siráawe.

¹⁴ Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama évareva kwáyowana avumpin-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenááima simátimuwasa ¹⁵ Yútaa-anon-kwaasi isésa táátavai ésa tóipimba tiyáamba áákese sésa monor-áímbó isópa'a íma koména ísaraimbanivo nórapakena ísaraiyo suwaná ¹⁶ Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáavinkemba íma simátimé'a Áánútu si'mákaiwaina imáyáavinkemba simátimune. ¹⁷ keinárawa'a imáyáama é'a sé'a náávaken-aina simásímakaiyo. kwená imáyáavinkena'i. Áánútuna imáyáavinkena'iyo-imayaama kwéowe. Áánútumo siráini'a ónái síyawai miwímó ésa simátimunda-ainkona ááimba isánááowe. ¹⁸ kesávái-ímáyáavínkén-áímbá síyawai kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kentí imáyáavinkemba kwésevo ti'mákaiwai áwí'a mósá maránái síyawai íma kampa'naampá'á sembá árar-aimba kwésewe. ¹⁹ Mósesi amáámba simátímakombanivo íma ísámai kawer-urére sembá sínkamonae kwésewe súwasa ²⁰ úwoi-kwaasiyomba sésa íma tuvuwónáe-imayaa kwéeta máyaumpo enarumpimbá taraváá-kwámbá máyáisa mirán-áímbá séne suwaná ²¹ Ísu séna monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a íma awánaraan-awaame'a uráunda pó'a kemá sáwívar-imayaa kwéowe. ²² kentíkwá'nárakemba sésa iyámpói matínkaraawasa avakaumboé-no'waamba kwaésa túra'a araa'éna umái karánááowe suwaná naaémba Mósesi mináímbá agaimakómba pósa évaka-tawai monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mirá kwéowe. ²³ Mósesina amáámba íma ankáíraamba pó'a agándai-kanaara'a mirám-báyáímá iyámpói túra'a kwéowe. ánivo agándai-kanaara'a moóráwaimba asóvamankaraunda pó'a mayáímá mayaánava sé'a áwáá'a kwésiyewe. ²⁴ íma awáné-aase aintávái íma simátínkáaro. árai'a awánáíyan-aintavai simátínkáaro Ísu siráiyé.

²⁵ Ísu simásuwowasa évakarawai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásiyáváiya tuvuwónáewa kwéseo sésa ²⁶ kwemá avora'á kwenááima simátímísa'anivo íma aavimbá mayánkaraawe. anón-kwaasiyomba sésawa kwemá Áánútumo usásinankawaima Káráisitiman-iye mirá kwéseo. íya kwéseo. ²⁷ maankwáásígóná naaópa'a awánáúndanivo Áánútumo usásinankaiwaina naaópa'a íma awánáúndavakemba tíníye siráawe.

²⁸ minkákémbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a simátimena séna kembá ára suwánéra kesi máapa'a ára awánéra mirá kwéoo. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo moórawai si'mákaisa'a kunkáumne. kwemá áraite siwáímán-iyé. kwembá íma awánaambanivo ²⁹ kemá á'a awánáúnda si'mákaisa'a kwenópakemba kunkáumne súwasa ³⁰ mináimbó súnkakemba tátoranae suwááesa kwená kanaamá íma tiróntavesa íma tátorowasa ³¹ úwoi-kwaasivinkemba évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima tíndara'a kwená mayáígóná awaamékoma amápa'-mayaigomba usáyaitaniye-imayaa kwéeta Ísuna mayáígómá mirám-báyáígómá póna Ísu Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé kwésune siráawe.

Ísumba koyátoraaro sésa ti'mákaan-kwasai.

³² úwoi-kwaasiyomba mináimbá sumbá amáán-kawaa-kwaasi isésa miwíyé mono-káwáá-kwáásiyé i-kwáásiyávésa sésa Ísumba koyátoraaro sésa ti'márówasa kuwaná ³³ Ísu séna sáwíyanka'a keinárawate mé'a si'mákaiwainopa'a iyóna'a ³⁴ sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ³⁵ Yútaa-anon-kwaasi iséise ésa sésa náávava kwíndayavena síyómpo avakáá uwááeta íya awánanaumne. Kíríkí-ayampara Yútaa-kwaasi máyáapara kwéna kwenáái simátiminiyo sésa ³⁶ kwemá séna sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma iyónááowe simbá póta mináínkóná áaimba íma ísaraumne siráawe.

maí'mai'a ónááon-donkona kwaasái.

³⁷ Yútaa-kwaasi kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaara'a moórá-kanaama kwáyowana minkánáá anón-kanaama úwana minkánáará'á Ísu usásinena anónka'a séna nontávénamo kwétinkaindawai kesópakemba tamandaaró. ³⁸ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna siráintemba nonayumpinkémbó usausa intenkáámbó kesááiyavesa áraire síyawaima tirumpinkémbá nonayumpinkémbó intembá íníye Ísu súmba ³⁹ Áánútun-amankontavena siráíye. Ísu íma kwíyómpa'a kuntauwékaintavena Áánútun-amanko íma kunkáíye. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndavinkemba usásine'a kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amankomba ai'maráanana kuména kesááiyavesa áraire síyawai tirumpimbá kumbéniye-imayaa éna Ísu mináimbá simátímakaiye.

Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁰ Ísumo simátimumba kwaasiyomba isésa évakarawai sésa árai'a kwemá Áánútun-aaí simátímíwaiman-iyé suwasá ⁴¹ évakarawai sésa kwemá Áánútumo usásinankaiwaima kwéamu'maraundawaiman-iyé suwasá évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima íma Kárírivakemba tíníye. ⁴² naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima Tévítin-andarakemba Tévítina naaópa'a Pétáremuva'a marankániye agaimaréna siráíye sésa umbá ⁴³ Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a ésa ⁴⁴ évakarawai sésa tátoranae sumbánivo íma tátokaawe.

⁴⁵ íma tátoresá i-kwáásí mono-káwáá-kwáásítópare amáán-kawaa-kwaasitopare koy-auwérówasa nóra séra íma táto'mai áí'mae'a teéó suwasá ⁴⁶ i-kwáásí sésa kwenááigoma amápa-kwaasi tááigomba usáyaitaraiye suwasá ⁴⁷ amáán-kawaa-kwaasi tísaa esa sésa kenkwará'á kampa'á simátiyuwaisara kwéseo. ⁴⁸ anón-kwaasiye kesáá amáán-kawaa-kwaasiyaawe íma árai'a kwíyómpakemba kunkáíye kwésumpo kegwará'á mirá seró. ⁴⁹ úwoi-kwaasiye su'mai áraire kwésewe. miwímá Mósesina amáámba íma ísámba póna Áánútu tínkaminiye suwaná ⁵⁰ amáán-kawaa-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Níkótimasi ááéma Ísunopa'a iráiwaima simátimena séna ⁵¹ kentáásí amáánko séna íma úwoi sé'a sáwí'a uráíye sé'a kwenááima ísare'a kwená mayáí awáné'a aavimbá mayánkááro kentáásí amáánko siráíye súwasa ⁵² Níkótimasimba aká'áamba simánkesa sésa Kárírivakewain-ánaaemba kwaráánó. Áánútun-aaí aúváivimba awánamai kawer-uréo. Áánútun-aaí simátímíwaima íma Kárírivakenda'an-ivo kwemá íma Áánútun-aaí simátímíwaiman-iyé sésa [⁵³ kentí naaó'-nao'a kóyáwé uwaná Ísu Óríve-ompa'a iráíye.]

8

moórá-ininko ó'on-kwaasiye máyon-kwasai.

¹ Óríve-omapa'a Ísu uména ² aavýaavimba kuména anóm-bono'-naumpa'a umáy-owasa kwaásiyomba kwenópa'a torupowaná mara'á ména kwenáái simátimuwasa ³ áamámba sun-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye aaraí áí'maesa minínínkó ó'on-kwaasiye máyomba pósa áí'mai amáparawai túranka'a ankésa ⁴ Ísuntavesa sésa anón-dakoo minínímbá ó'on-kwaasiye máyáísata awánéta táto'mai áí'maeta túne. ⁵ ámáán-auvaivimba Mósesi agaimaréna séna mirámó índawaimba óntandei tuvúwónanaya puwíníye agaimaréna siráíye. nóran-imayaa éwa seénó sésa ⁶ Ísumba maka sésa mirá senaná paárinata kwembá aavimbá mayankánae sésa suwaná Ísu kívaréna ayáánauvi'nei marará'á aúvái agaimarówasa ⁷ áísaa aisaa uwaná usásinena simátimena séna imó sáwí'o uráindawai aivar-óntámbá maimé tuvuwíno simátimena ⁸ moórágwara'a kívaréna ayáánauvi'nei marará'á aúvái agaimarówasa ⁹ isésa moórámora-kwaasi kunákárúwasowana anón-kwaasi aiva'á kumúwasa miwán-ánaemba kwa'maésa kumúwana minínínkówé su'mai Ísuwe máyowana ¹⁰ usásinena áísaa ena séna náávára máyaa. amáparawai íma aavimbá mayankánaáo súwana ¹¹ owé íma aavimbá maisinkánaáowe súwana kegwará'á íma aavimbá mayankáúna kómpo moórágwara'a íma mirán-owo Ísu siráíye.

kwaási sáma kamátinkaina'a úne Ísu siráin-kwasai.

¹² ókwara'a Ísu kwenáái simátimena séna kwaási sáma kamátinkaina'a úne. kesí-naaembo kwaráiyawai íma tunínívo sáma kamái maí'mai'a ónááowe súwasa ¹³ ámáán-kawaa-kwaasi sésa eyáá ená ááimba séndamanivo íma árai'a kwésene suwaná ¹⁴ Ísu séna ímanivo kesááigona ááimba árai'a kwésune. á'a awánáúndavakemba kunkáundayavai á'a awánáúndava'a iyónaunda pó'a kemá súnda-aimba árai'a kwésune. kesí ááimba íma suwánaraawe. ¹⁵ marapá-kwáásí kentí imáyáavinkemba aaimá maisínkaavo kemá íma aaimá kwémaitinkaumne. ¹⁶ kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. íma kewé su'mai aavimbá maitinkánaumpo kesé kesivoé aavimbá maitinkáyauye. miráumai kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. ¹⁷ kentí ámáán-auvaivimba agaimaréna séna kae-kwáásírái moórá-aimbo séyambo ékai mináímbá árai'a kwéseye agaimaréna siráíye. ¹⁸ miráumai kemá kesávái simátimunana kesivoé kesé mimbórá-áímbá simátimuyamba póna árair-aimban-íye súwasa ¹⁹ enavomá náávára máyáíyo áísaa esa suwaná kesí ááimbo ímo suwánaantavaj kesivombá íma kwéawanaawe. kesí ááimbo suwánaankakenkai kesivombá awánaasino Ísu súmba ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináímbá simátimuwasa tátoranae sésa suwááesa kwená kanaamá íma túntavesa íma tátokaawe.

²¹ minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'a iyóna'a sivakáá uwááe'a íma suwánanaaowe. puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ²² Yútaa-anon-kwaasi sésa kwemá séna iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe simbá póna kweyááríkara puwíndayavena síyo suwaná ²³ Ísu séna keinárawa'a maankákén-kwáásímán-ovo kemá sanaankéndá'á úne. keinárawa'a marapákén-kwáásímán-ovo kemá kwíyómpakenda'a úne. ²⁴ simátime'a sé'a puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. kemá kwíyómpakenda'a úmpo kentávé'o ímo áraire sé'o é'a kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe súwasa ²⁵ mináínkóná ááimba íma ísámai áísaa esa sésa náávawa oónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-táwai á'a simátimakaumne. ²⁶ keinárawatave'a sáwívar-aimba kanaán-umai sé'a aavimbá maitinkáundanivo si'mákaiwaina aaiyé su'mai amáparawaiyave'a kwésimatimune. kwemó arupí iwáín-áái kwésimatimune súwasa ²⁷ Áánútun-aaima súmbanivo íma ísówana ²⁸ mindáyavai Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'mae'a taaira'á mói sínkamonaaomba pó'a suwáné'a sé'a kwemó siwáímá kwená imáyáavinkemba íma sivo avowamá simámakain-aimpinkemba siráíye mirá sénááowe.

²⁹ si'mákaiwai aamoí ínkwáe-i'a úmae kwéiyunda póna íma siyuwéna kesé máyáiyé súwasa ³⁰ sáwíva-kwaasi isésa kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'an-iyé siráawe.

tátokaawanamo Ísu ayútínkáin-kwasai.

³¹ Ísuma Yútaa-anon-kwaasi kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'a iyémó sirówaiyavena séna kesááimo ísámaimo kawé'ó é'o é'a kesí kwaási aú'mái ménaaowe. ³² árai-aimba íséwana tátokaiyampinkemba minaráír-áínkó ayútinkaniye súwasa ³³ Ááváramun-andaraken-kwaasi únda póta íma ó'on-kwaasi tátokaawe. nóra se ayútinkaniye seénó suwaná ³⁴ Ísu séna árai'a simátimé'a sé'a sáwí'o kwéowaima misáwíkomá kembá kwétatoraiye. kesí mayái úwoi mayáígwáe sésa meéyámba'mai tátokaantenkaan-kwaasin-owe. ³⁵ mirán-kwáási kawáánákóná naaúmpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwenáánimbaa'a maí'mai'a ónááowe. ³⁶ kemó Áánútu ááninkomo ayútínkáana'o é'a ayútuwe'a ménaaowe. ³⁷ Ááváramun-andaraken-kwaasi ombánivo kesáái íma tirumpimbá kwáyáintave'a tuvuwónáe kwésewe. ³⁸ kesivo agaráásínkáin-aimba kwésumpo kentivomá simátímín-aimba kwésewe súwasa ³⁹ Ááváramu kentáásivoman-iyé suwaná Ááváramun-andarakewaimo ékai Ááváramumo úntemba mirá uráasino. ⁴⁰ Áánútu árai-aimba simásímakaimba simátimundaniwo tuvuwónáe kwésewe. Ááváramu íma mirá uráivo ⁴¹ kentivomó uráintemba mirá kwéowe súwasa kesáámá íma kesinóma éenkwaáírakémbá kentáá masínkaraiye. kentáásivoma mimbóráwái Áánútuman-iyé suwaná ⁴² Áánútunopakemba kunkáunda pó'a Áánútu áráá'o ékai kentirumbá simésino. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo kwemá si'maráísa'a kunkáumne. ⁴³ kemó súnnda nóra séra íma kwéisaa. kesááigo umbái kwétiyaiye. ⁴⁴ kemá Sáátáánigo áráá'a pó'a kwenarááíma kwaránáe kwésewe. kwemá ááinkakemba tuvúkáiwaiman-iyé. árai'o sií-yántáá'á íma kwempímbá kwáyáísana kampa'naampar-áínkómá avowái'a kwéiyé. ⁴⁵ miráumai árai-aimba simátimundayavai árai-aimba iyémá íma kwésewe. ⁴⁶ íma sáwí'a uráunda kwéisaaawe. arupí-aimba simátimuna'anivo íma áraire kwésewe. ⁴⁷ Áánútu áráá'a pósa kwenáái isésa máyáavo keinárawa'a íma Áánútu áráá'maari'a uré'a pó'a kwenáái íma ísaraawe Ísu siráiyé.

⁴⁸ Ísu simásuwowasa Yútaa-anon-kwaasi aká'áamba simánkesa sésa árai'a séta Sámériyaa-kwaasi ónana taraváá-kwámbá enarumpimbá máyáísampo mináímbá siráane suwaná ⁴⁹ Ísu séna taraváá-kwámbá íma kesirumpimbá máyáiyé. kesivo áwí'a anómbe úndanivo kesúwí'a sáwí'a umásínkáawe. ⁵⁰ íma kesúwí'a anómbe ónáe. Áánútu kentávéna séna kawé'-máayái mayáánda pó'a enáwí'a mósá anómbe umánkanaumne kwésiye. ⁵¹ árai'o senda-áímbá kesáái ísámai kawé'á íyawai íma puwónááowe súwasa ⁵² Yútaa-anon-kwaasi sésa senda-aimba taraváá-kwámbó enarumpimbó máyáimba áta ísaraumne. Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima púwúmbanivo emá se kesáái ísámai kawé'á íyawai íma puwónááowe siráane. ⁵³ kentáásivo Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima pukáambanivo miwí usáyaaitaniyono. emó senda náávakendará'ono suwaná ⁵⁴ Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakai úwoi úsina. kesúwí'o mósá maránímbe kesivomán-iyé. kwentávé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iyé kwésewe. ⁵⁵ kwembá kwéawanaumpo kemá íma awánaraawe. kemó sé'o íma awánáúmnemo súndarakai kemó ontembá kampa'ná'á maúsino. á'a kwéawane'a pó'a kwenáái mósá kwémaraumne. ⁵⁶ kentivo Ááváramu kemó marapá'ó kumónaunda-aimba iséna aamoí éna kembá suwánéna kwenarunkó kawé'á uráiyé súwasa ⁵⁷ Yútaa-anon-kwaasi sésa emá ívé-kwaasi íma kae-kwáái umái siyáánkai-ima maisukáampo emá séma Ááváramumba awánaraumnéwa seénó suwaná ⁵⁸ árai'a simátimé'a sé'a Ááváramumbo ímo maránkaronka'a kemá maémaundaniye súwasa ⁵⁹ mináíntávái tuvuwónáe sésa óntamba máyómbanivo Ísu aúpá'á anóm-bono'-naumpakemba kárúwaguraiye.

¹ Ísu kúmba moóráwaimba anówama aúgavitamba maránkarowaimba awánésa ² kwená kwayó-kwáásí áísaa esa sésa anóndakoo nááwana sáwí-yantaakona anondáwa aúramba kavíkáiyo. kwendéigówá'i. anóvwineigowa'iyó suwaná ³ Ísu séna íma kwená sáwí-yantaakon-ivo íma anóvwiti sáwí-yantaakon-ivo Áánútuna kawé'-má'yái kwenané'á paárínasa awánanaaontavena aúramba kavíkáiye. ⁴ si'mákaiwaina mayáiyá má'yáano. sámó kainká'ó mayáímó kwémayaawanamo no'wáámbo aúráisanamo mayáímó má'yáan-kanaamo ánásaintemba miráumai mayáímá mayáúnda-kanaama ánásanimba póta ívé'a Áánútuna mayáiyá mayánaumne. ⁵ marapá'ó maúnda kwaási sámá kamátinkaina'a úne séna ⁶ marará'á awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraambá úmarena aúranka'a a'maréna ⁷ simáména séna nonkwaaúnkó áwí'a Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó súwana mirá uráíye. Síróamuwemo súmba kwenááivinkemba kwántámai séna ai'maráí-kwáúné súwana koyotuwéna aúramba awánamai kawé'á éna túwasa ⁸ kwená naaópaken-kwaasiye ókwaasiye awánésa sésa kwemá aampa'ó ména óntantemo inaaí síma sima'a indará'iyó suwasá ⁹ évakarawai sésa owé kwemán-iyé suwasá évakarawai sésa ímanivo mimbórá-óikwárará'iyó suwaná kwemá séna ímanivo kemá úne súwasa ¹⁰ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawé'á ííyo suwaná ¹¹ moóráwai áwí'a Ísuma kwemá awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraaní'a úmarena súranka'a a'maréna simásiména séna Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó sísá'á isé'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawé'an-iyé súwasa ¹² áísaa esa sésa náávára kuráiyó suwaná íma awánáúmne siráíye.

¹³⁻¹⁴ simátimuwasa áí'maesa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana Ísuma toimá aúranka'a a'maréna aúramba kawé'á umánkaron-kanaama Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaa mayáímá aambá áúmbakon-kanaama úwasa aúramba kawé'á umánkarowaimba áí'maesa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówasa ¹⁵ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawé'á ííyo suwaná toimá súranka'a asínkáisa'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawé'á umásínkáíye súwasa ¹⁶ ámáán-kawaa-kwaasi évaka'a sésa agándaan-kanaara'o mirá uráintavena íma Áánútunopakemba kunkáiye suwasá évakarawai sésa sáwí-imayaa-kwaasimo énarankasi íma kanaán-umai kawé'-má'yái-áwáámé'á isinó suwasá imáyáama taaínkaa'a esa ¹⁷ sésa enaúramba kawé'á umánkaraivo kwentávái nóin-imayaawa kwéono áísaa esa suwaná Áánútun-ai simátimíwaiman-iyé súwasa ¹⁸ ánivo miYútaa-ánón-kwáásí aúrambo kawé'ó umánkontavesa íma imáyáa umbá anóvwí tááyowasa ¹⁹ tuyasá tísaa esa sésa kenkáítí táánina'iyó. ánivo aúgavitana maránkarayana'iyó. nóra ena aúramba awánamai kawé'á kwéiyó suwasaráí ²⁰ kesááninkain-iyé. maránkarauyamba aúgavitane. ²¹ ánivo ívé'a nóra isaná aúramba kawé'á umái kwéawanaiyompo kwemá anómban-ivo áísaa íyana kweyááríka'a simátimino siráíye. ²² ááéma Yútaa-anon-kwaasi sésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaiman-iyé síyawai mono'-náúmpá'á íma iyónááowe sumbá póna minánóvówí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasarai ²³ sésarai anón-umaguraivo kwembá áísaa oro siráíye.

²⁴ simásúwóyasa ókwara'a aúramba kawé'á umánkarowaimba ááyowana túwasa sésa minkwáásígó sáwí-imayaa kwéiyé sewatá ísaraunda po Áánútu aúranka'a arupí umái simásimiyo suwaná ²⁵ sáwí-kwaasiya'i. kawé-kwáásiyá'iyó. kemá íma isáúmne. moórá-yantaatave'a isáúnda súramba kavíkwimbanivo ívé'a súramba awánáúmne súwasa ²⁶ nóraumai aúramba kawé'á umánkaraiyo áísaa esa suwaná ²⁷ á'a simátimundaniyo íma isáawe. ókwara'o simátiména'o é'a isánááoo. kwenaráái kwaránáemo sé'a kwená kwayó-kwáásí-í'a ónááowe súwasa ²⁸ aká'áamba simánkesa sésa emá kwenaráái kwaráampo kesáámá Mósesi arááíya kwégwaraumne. ²⁹ Áánútu Mósesimba aai simámakaiwo minkwáásí náávaken-kwaasiya'iyó suwaná ³⁰ mindá'á mirá séna kemá mirá sembánivo minkwáásí ó'oran-kwaasin-iyé. kemá súramba kawé'á umásínkaraisa'a sune. ³¹⁻³³ kwemó ímo Áánútunopakembo kunkénarankasi íma mirá uráísino. Áánútuma sáwí-imayaa kwéowai tááíma íma kwéisaivo kwená mayáímó má'yáawai tááíma kwéisaiye. Áánútu áwí'o mósá maráawai tááíma kwéisaiye. maambáramó úmaronkakemba

íma moórá-augavitan-kwaasi máyáísana kawe'á umánkaraiye sewa'á kwéisaumne súwasa ³⁴ enanóma aampa'á maránkaraisa po úwoivaken-kwaasima éma enáái kentáá kawe-kwáásiyá kwésimasimendayaanivo mono'-náúmpákémbá kunákárúwaa suwaná kunákárúwaraiye.

³⁵ minkákémbá Ísu ai'mátukaan-aimba iséna avakáá-umai awánéna áísaa ena séna kwíyómpakemba kwaási úrandakona arááíya kwégwaraano súwana ³⁶ Ísuntavena séna anóndakoo emó sénda nááwawa'iyo. simásímína'a kwenaráái kwaráano súwana ³⁷ Ísu séna á'o aúrambo suwánáanda kemá úne súwana ³⁸ emá Ísóigoma óne séna kívaréna kwená imáyáa mósá makáíye.

³⁹ kwená imáyáa mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa kwaási avuntambá taaínkaa'a ónááowe. túrambo kavíkáindawai túramba kawe'á umái awánáyasa túrambo awánemayaiyawai túramba kaviyíníye súwasa ⁴⁰ ámáán-kawaa-kwaasimo évaka'o máyówai iséna áísaa esa sésa ewá séwa kentááyavaiya túramba kavíkáiwai owéwá seénó suwaná ⁴¹ Ísu séna túrambo kavíkáawaimo máyáankakai kentí sáwí-imayaagona meéyámbá íma kwáyáísino. áta awánáúmne sentávéna kentí sáwí-imayaagona meéyámbá kwáyáíye Ísu siráíye.

10

sipisípigona kusavá'ó kárákwiraan-kwasai.

¹ Ísu séna árai'a simátíme'a sumpo ísáaro. sipisípi kusavá'ó kónáe síyawai ímo sipisípigona ontavímbó usávekesamo ésa kusarákémbó maatésamo ésa miwí umóyándáraware sénááowe. ² sipisípira'a kárákwiraiwai ontavímbá usá kwéveraiye. ³ miráumai ontará kawááná'á onta tiyánkáísana usáverena kwená sipisípi túwí'a utaisasá kwenáái iséna kwenópa'a kowaná ⁴ sipisípi kusavínkémbá tí'maena aiva'á kwisasá kwenáái isáantavesa ánaaemba kwégwaraawe. ⁵ ánivo ó'on-kwaasi táái íma ísámai tínaaemba íma kwa'maésa kwéesa inkaisésa kóyáwé kwéowe ⁶ Ísu mirá simátímuwasa mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

Ísu sipisípira'a kárákwirain-kwasai.

⁷ mináínkóná ááimba íma ísántavena Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a sipisípigona ontamá kemá úne. ⁸ íma kunkáundara'a évakarawai tiráawai umóyándáraware. miwí táái sipisípiyonko íma ísaraawe. ⁹ kemá ontamá úne. kesópa'o tíya'o é'a usáveraro senasá usáveraiya'a kárákwiyonaumne. toómbó naíyávésamo ésa kunákárúwaresa násuwesa ó'a usáveranaaowe. ¹⁰ umóyán-ámpá-kwáásímó tíyawaimo ésa kwaási tínkambai áwáávi-tantaa'a ónááombanivo kemá kunkáunda pósa ó'oran-kawe'a umái maí'maí'a ónááowe. ¹¹ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. sipisípira'o kawe'ó umáímo kárákwirainda'a séna kesí sipisípi túwa'naa ónaumne séna puwíníye. ¹² ánivo óntantavaiye sésa sipisípira'a tavíkáawai áwáávite in-íyánkómbá awánéna sipisípi ivátíyuwesa kóuwana sipisípiyomba vamái kwatúwáísasa kówitawaa'a umágu-raawe. ¹³ miwí sipisípira'o taviyí-ímáyáámá tuwésa óntane su'maimo mayái-ímáyáá kwéowe. ¹⁴⁻¹⁵ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. kesivo kembá súyaisa'a kemá kesivombá aúyáunana mirámó úndantemba kesí sipisípi amápa'a túyáunasa kembá kwésuyaawe. kesí sipisípima túwa'naa ónaundayave'a pó'a kemá puwónaumne. ¹⁶ kesí sipisípi évaka'a ó'on-kusava'a máyáamba pó'a kotiráanasa kesáái ísámai tésa mimbóráí'a umái máyaiya'a amáparawaira'a kárákwiyonaumne. ¹⁷⁻¹⁸ púwóndavinkemba usásinanaunda-imayaama kesivomá símísa'a kemá owé sún-dayavena kwenarumbá kwésimiye. kemó ímo owé súndarakai íma kanaán-umai sínkamosino. kesí imáyáavinkemba puwónaunda pó'a kanaará'á puwónaumne. púwóndavinkemba kanaán-umai usásinanaumne. kesivomá simásimena séna mirán-uwo séna mirámó ónaunda-asirayamba símakaiye Ísu siráíye.

¹⁹ Ísu mináímbá súntavesa Yútaa-anon-kwaasi imáyáa ésa taaínkaar-uwasá ²⁰ évakarawai sésa taraváá-kwámbá arupimbá máyáintavena uwo'aó'á kwéíye. nóra séra

kwenáái kwéisaao suwasá ²¹ évakarawai sésa taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma mirá-áimbá sisinó. taraváá-kwámbó arumpimbó máyáinkakai íma aúgavitan-kwaasi aúramba kawe'á umái awánéna máisino siráawe.

Yútaa-anon-kwaasi tínaaemba umánkaraan-kwasai.

²² Yútaa-kwaasi anóm-bono'-nambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kwégauvunka'a minkánáá táúgwi-kanaa póna túwana ²³ Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména Sórómoni áúgwimai úmakopa'a kwéguwasa ²⁴ Yútaa-anon-kwaasi torupésa taúkúmaresa áísaa esa sésa entávéta sáwívar-imayaaya kwéune. Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaima ewá ónómpo arupí umái sinatá ísáano suwaná ²⁵ Ísu séna simátimuna'anivo íma ísaraawe. kesivo simásímakaim-bayaima kwémayaunda póna kesí ááimba avora'á kwévaariye. ²⁶ keinárawa'a íma kesí sipisípiy-omba pó'a kesááiyave'a íma áraire kwésewe. ²⁷ kesí sipisípi túyáúnasa kesáái ísámai kesínaaemba kwégwaraawa'a ²⁸ imáyáama timúnasa aúnái'a umái mai'mai'a kwéomba pósa íma puwónááowe. kawáá úndavinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ²⁹ kesivomá símakaimba kwená asirayánkó amápar-asirayankomba usáyaaitaisasa kesivomá kawááimpinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ³⁰ kesé kesivoé mim-bórái'a kwéuye Ísu siráiyé.

³¹ súwasa Ísumo sún-aintavesa Yútaa-anon-kwaasi ókwara'a tuvuwónáe sésa óntamba máyówana ³² Ísu simátimena séna kesivomá simásímakaim-bayai kawe'-máayímá kwémayauna'a kwéawanaavo nóim-bayaiya mayáúndayavaiya sínkamonaao súwasa ³³ íma kawe'-máayíyávéta inkamónáeta kwéumpo Áánútumba aká'áámba simánkaandayaveta inkamónaundayaawe. marapá-kwáásígómá séma Áánútuma úne séndayaveta inkamónaundayaawe suwaná ³⁴⁻³⁵ Ísu séna Áánútun-aaí aúváivimba ímo kamparáimbó kwáyáin-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu séna ísóigoman-owe siráiyé agaimaréna siráiyé. Áánútun-aaí simátímakowaiyavena séna ísóigoman-owe siráiyé. ³⁶ kesivomá ításinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Áánútu ááninko úne kwésundayave'a Áánútumba íma aká'áámba kwésimankaumne. ³⁷ kesivoná mayáímó ímo kwémayaundarakai kentávé'a kwíyómpakemba kunkáiyé sé'a íma áraire sesinó. ³⁸ kwíyómpakemba kunkáiyé sé'a íma áraire sembánivo kesí mayáiyávé'a Áánútuna mayáímá kwémayaiye sé'o é'a minká'á sé'a kwesé avowáe mimbórái'a kwéoye sénááowe Ísu súwasa ³⁹ moórágwara'a tátoranae sésa umbá táto'mai toviráyuwowana kóuráiyé.

⁴⁰ Ísu miwí tiyuwéna Yótáni-nomba kóaatena ááéma Yóni nombá pétinkaropa'a komáyowasa ⁴¹ kwaásiyomba torupésa sésa Yóni ímo awánáúnda-mayaima mairáimbanivo minkwáásiyávéna simásímakain-aimba árair-aimba siráiyé suwasá ⁴² sáwíva-kwaasi Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé siráawe.

11

Árásárasi pukáin-kwasai.

¹ moóráwái áwí'a Árásárasi Pétáni-naopa'a máyowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Máriaae Máátaae mimbórává'á mésaya ² Máriaae ó'on-tawai áséi-kwiyumba úmbasawemba Ísu aísamaira'a atímarena kwená'nóntáunei uwátukai-ininko éna tiyóvígomba áí'a kwéuwasarai ³ minúnándaráí moóráwaintavesarai sésarai Ísumba kosimáme se anóndakoo enarumbá ámakaandawaimba áí'a kwéiyé kosimámiyo suyaná kosimámuwana ⁴ Ísu iséna séna Árásárásimbo áí'o kwéimba íma pu'mái ánásaindayavena áí'a kwéivo Áánútu áwíkwara ááninko súwíkwara'o mósá maránááontavena áí'a kwéiyé Ísu séna ⁵ Máátaante Máriaante Árásárásinte kwenarumbá tímakomba póna ⁶ áí'a kwéunaimba iséna kae-táwái aáno maéna ⁷ minká'á kwená kwayó-kwáásiyávéna séna ókwara'a Yútiyaa-ayampata kónaumne súwasa ⁸ sésa anóndakoo Yútaa-anon-kwaasi óntandei tuvuwónáe sésa kwéopa'a ókwara'a mináyámpá'á kónáe kwéseene suwaná ⁹⁻¹⁰ Ísu miwí simátimena séna túnkwisasamo kombá íma sáma kaisasá pósa tanaambá kwévaavo sámó

kaisasamó kombá íma tanaambá kwévaawe. mirámó ontembá isa'á ívé-kanaa kawe'á umái mayáímá mayánaumne Ísu séna ¹¹ kentáásí kwaásigo Árásárásí aúmá kwégwaimba pó'a usásinankaandayave'a kónaumne súmba ¹²⁻¹³ Árásárásí pukóntavena Ísu súmbanivo kwená kwayó-kwáásí imáyáa ésa aún-kwaiguráimba póna usásinaniye-imayaa ésa sésa anóndakoo kawe'á imbá póna áí'a érankaniye suwaná ¹⁴ Ísu avora'á séna Árásárásí pukwiyé. ¹⁵ áí'o ipa'á íma kwesé máyaunda kawe'á imbá póta kwenópataamo kondá suwáné'a kentávái árai'a Áánútumpakemba kunkáiyé simásinkanaaowe súwana ¹⁶ kwená kwayó-kwáásí vinkémbá moórawai áwí'a Tó máasi kwááyu áwí'a ávárawaama kwemá simátimena séna Yútaa-anon-kwaasi Ísumba inkamónááomba póta kweséya puwónáeta kónaumne Tó máasi siráiyé.

Ísuma puwíyampinkemba usásinanaaowaina ááimban-iyé kwaasái.

¹⁷ súwana Ísu Pétáni-naopa'a kúmba Árásárásí puwúwasa utámárówana éiyaimba kwaúnka'a Ísu koísaraiye. ¹⁸ Pétáni-nao'a Yérúsaremuva'a egwaa'á pósa ¹⁹ Máátaante Máriyaante tiyóvígo pukóntavesa Yútaa-kwaasiyomba ivi'á kogwétesa máyówana ²⁰ Ísu kwétiyemo sumbá Mááta iséna kwétupa'a kúwana Máriyaa naaúmpa'a máyowana ²¹ Mááta Ísuntavena koséna anóndakoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino. ²² ívé'o Áánútumbo áísaa inanamó éna mirá íníye-imayaa kwéune súwana ²³ Ísu séna enayóvi pukáimpinkemba usásinaniye súwana ²⁴ Mááta séna naaénkanaama tínana pukáindavinkemba usásinaniye-imayaama kwéune súwana ²⁵ Ísu séna púwómpinkemba kwéusasinaawemo sewáiná ááimba kemá úne. aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowaina ááimba kemá úne. kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa puwónááombanivo usásinanaaowe. ²⁶ mésa kesááiyavai áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa íma puwónááowe. mindáyavai emá áraire kwéseno Ísu Máátaantavena súwana ²⁷ Ísóigoo emá Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawai óne. Áánútu ááninko óne. marapá'á kumíníyondawai emá óne Mááta siráiyé.

²⁸ Mááta simásuwena kwéna aúnkotavena aúpá'á áápimba simáména séna anóndako kwétena kwéaayaiye súwana ²⁹ Máriyaa iséna avekáán-umai usásinena kwétupa'a kúmba ³⁰ Ísuma Máátaamo taawánónka'a ména íma naaópa'a túmba ³¹ Máriyaa usásinenamo kúmba Yútaa-kwaasi ivi'á ton-kwáásí awánésa imáyáa ésa sésa utamánkáapa'o ivi'ó táíndayavena kwiyé sésa kwa'maésa kumbá ³² Ísu máyonka'a Máriyaa kwéna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kívaréna séna Ísóigoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino súwasa ³³ Máriyaae kwenánaaemba kwakón-kwaasiye ivi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá éna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana ³⁴ tísaa ena séna náánkara utamánkaraao súwasa anóndakoo taawánaao suwaná ³⁵ Ísu ivi'á tómba ³⁶ Yútaa-kwaasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntávéna umánkáiyé suwasá ³⁷ évakarawai sésa aúgavitan-kwaasi aúrumba kawe'á umánkaraimbanivo nóra séna íma asóvamankaisana pukáiyó siráawe.

Ísu Árásárásimba usásinankarain-kwasai.

³⁸ suwaná Ísuna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana utamánkaropa'a kúmba muri-áívimbá mámakea óika'a óntandei awáá umásúwówana Ísu koawánéna ³⁹ séna óntamba akwátúwáaro súwana Mááta pukówai ámánaako séna Ísóigoo éiyain-tawai kwáimba póna ánkúte íníye súwana ⁴⁰ Ísu séna á'a simáme'a súnnda kesááiyavaimo áraire sémo kenká'ó agevamáimo mémo e Áánútuna kawe'-máayáímá awánaniyone súwasa ⁴¹ óntamba akwátúwówana Ísu kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó kesáái kwéisaandayave'a súwi sune. ⁴² kesáái kwéisaampo maanáimbá kwésunda pósa maanká'á máyaan-kwaasi kentávésa árai'a Áánútu ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe simásuwena ⁴³ anónka'a séna Árásárásiyo iyuwó súwana ⁴⁴ pukówaima iráimba ampaantanéí avakúmá ánáan-kwisuwesa aiyayaanka'a asááúmaresa a'nómpá'á káátamaresa miránúmakon-tantaakwara'a iyúwana Ísu séna iyátúwéwana máino siráiyé.

anón-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Árúku 22:1-2

⁴⁵ Yútaa-kwaasiyomba Máriyaanopa'a kun-kwáásí Ísumo úmba awánésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwasá ⁴⁶ évakarawai ímaniye sésa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a kosésa Ísumo ún-aimba simátímúwasa ⁴⁷ mináimbá isésa ámáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé aaimó ísón-kwaasi tááyesa sésa íma awánáúnda-mayai maémáyáimba póta nóraya ónaumno. ⁴⁸ úwoimo túwáananamo éna mirám-báyáímá maémáyainda pósa amáparawai kwenááiyavesa áraire sénááowe. minká'á Árómáani-kamaani-kwaasi tésa anóm-bono'-namba tayawísíyuwesa kentáámá amáparawaima sáwí'a umásínkáávainivo nóraya ónaumno suwaná ⁴⁹ moóráwai áwí'a Káyavaasi minkánáa aiva'-mónó-káwááná'á póna séna íma kawé'a umái kwéisaawe. ⁵⁰ Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye Káyavaasi siráiyé.

⁵¹ mináimbó súmba íma kwená imáyáavinkemba siráivo minkánáa aiva'-mónó-káwááná'á máyontavena póna Áánútu imáyáama amúwana paárumai séna Yútaa-kwaasi amáparawaiyavena ísámai Ísu puwíníye. ⁵² íma Yútaa-kwaasiye su'mai Áánútu áráa'a ovó ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mimbóráí'a umái méigwae séna Ísu puwíníye. ⁵³ Káyavaasi mináimbá súwasa minkákémbá Yútaa-anon-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba suwaná ⁵⁴ mindáyavena Ísu íma Yútaa-anon-kwaasi túranka'a kwéna tiyuwéna ugóná ayááivá'á Éváráimu-naopa'a kúmba kwená kwayó-kwáásíyé koméraawe.

⁵⁵ komáyówana tíyótaasa í-tánón-kánáa sáwíyanka'a tínimba pósa tirumbó kawé'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a koyorupésa ⁵⁶ Ísuntavesa mivá maava'a awánésa anóm-bono'-naumpa'a torupésa sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe. ⁵⁷ mono-káwáá-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye sumbá Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata tátóráano sumbá mindáyavesa úwoi-kwaasi sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe.

12

Máriyaa Ísu aísamaira'a áséi-kwiyum-basawemba pékain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáámá sáwíyanka'a túwana ava'moraé-kanaa úwoi kwáy-owana Ísu Pétáni-naopa'a kwéna pukómpinkemba usásinankarowai áwí'a Árásárásina naaópa'a kúwasa ² Ísuna toómbá agaimarówana Ísuwe Árásárásiye toómbó naivá'á máyóyana Mááta mintómbá maimái tíma'maena kúwana ³ Máriyaa áséi-kwiyumba úmbasawemba anón-ontankakemba meéyámbakena Ísu aísamaira'a sáwíva'a atímarena kwena'nóntáunei uwaúwana mimbásáwén-kwíyúnkó anónka'a naaúmpa'a iyúwana ⁴⁻⁵ moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti séna nóra sénawa mimbásáwémbá ivátuwena anón-ontamba 300 kina mairéna ímo óísambo makáan-kwaasi taaín-timiyo séna mináimbó siráimba Ísuna kuntaru'ó mayáníwaima séna ⁶ íma óísan-iyaaín-kwaasiti imáyáa éna séna kwemá Ísuna kwaasiti óntanka'a kárákwironda'a umóyándá'á póna minóntámpínkémbá mayánae séna mináimbá súwana ⁷ Ísu séna minínimbá aúwéwana úwoi máino. púwónanamo pésinkanintavena mirá kwéiyé. ⁸ ímo óísambo máráán-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne Ísu siráiyé.

Árásárásina áamáyu-aimba siráan-kwasai.

⁹ súwasa Pétáni-naopa'a Ísu máyáiyé sumbá sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi isésa Árásárási pukówana usásinankarowainte kotuwánanae sésa kuráa. ¹⁰⁻¹¹ Árásárásimba usásinankarontavesa pósa Yútaa-kwaasima miwítí anón-kwaasi tiyuwésa Áánútunopakemba kunkáiwainopata kónáe sésa suntavái mono-káwáá-kwáásí Árásárásina áamáyu-ainkwara'a siráawe.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Árúku 19:28-40

¹² tíndauraamba áséi-masawemba pérankomba póna ívékaamba Yérúsaremuva'a Ísu kwétiyemo sumbá kwaásiyomba isésa ¹³ taayánama ayáiresa aampakémbá kogwéairesá anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráisana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye. kwená Ísareri-kwaasiti kawááná'án-iye kwenáwí'a mósá kwémaraumne suwaná ¹⁴ moórá-poima áwí'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba ¹⁵ naaóv'á'á Áánútun-aaí aúvávimbá agaimaréna séna

Sáiyono-naopaken-kwaasi táá'a kaivó kentí kawááná'á kwétiye. naanté-tónkígó ayáá'maena kwétiye

agaimarénamo siróntemba miráumai Ísu tiráiyé. ¹⁶ mitáwai kwená kwayó-kwáásí íma imáyáama umái tááka'a makómba pósa Ísu pukómpinkemba kwíyómpa'a iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúvávimbá kwáyáinka'a póna mirán-iye siráawe. ¹⁷ Ísuma Árásárási pukómpinkemba usásinankomba awánésa évaka-kwaasi simátímúwasa ¹⁸ isésa mindáyavesa pósa aampakémbá koáírówasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásí iséise esa sésa amáparawai kentáámá siyuwésa kwenarááíye su'mai kwégwaraavo nóraya ónaumno siráawe.

Kíríki-ayampaken-kwaasi Ísumba awánanae siráan-kwasai.

²⁰ Yérúsaremu-naopa'a monor-áimbá isánáe sésa Yútaa-kwaasi kuwasá Kíríki-kwaasiye kwésa ²¹ Vírípima Káríri-ayampa'a Pétésáítaa-naopaken-kwaasigonopa'a tésa sésa Ísumba awánanaeta túne suwaná ²² Vírípima Éndarumba kosimái ál'maesarai Ísumba kosimámúyana ²³ Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba póna kesúwíko anómbo índayavena ívé'a kwévaariye. ²⁴ árai'a simátíme'a sé'a ánáyumbo úwoimo kwaíndamo éna íma arambá iyánívo ayumbá u'maráawana aáyánkarena áruma kwiréna sáwívar-aramba imái ávu káníye. ²⁵ mirámó ontembá tirááimo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo maambárárakén-ímáyáámó tuwáiyawai aúnáí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kentávésa ená mayáímá mayánáe síyawai kesínaaemba kwáráaro. mirámó iyawai kesé ménaaowe. kesí mayáímó mayáiyawaima kesivo kentúwí'a mósá maráníye Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwúntavena siráin-kwasai.

²⁷ Ísu simásuwena séna kesirunkómá umbaiyé taimbá pó'a nóra sénaumno. kesivoó maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwaaó íma mirá sénaumpo kemá mindáyave'a kunkáumne. ²⁸ kesivoó enáwíko anómbo íníye súwana kwíyómpakemba aaí séna á'a kesúwí'a anómbo uráunda pó'a moórágwara'a ónaumne súwasa ²⁹ máyón-kwaasiyomba isésa évakarawai sésa kwíyónaai siyé suwasá évakarawai sésa Áánútuna kwayó'n'á'á kwíyómpakewai aaí kwésimamiye suwaná ³⁰ Ísu simátimena séna mináimbó isáámba íma kembá kwésuwa'naa-ivo kembá kwétuwa'naa-iye. ³¹ marapá-kwáásímó aaivimbó maitinkáin-kánáámá kwétiye. marapá-kwáásítí sáwí-kawaana'a kwatíyuwánín-kanaama kwétiye. ³² taaira'á mói sinkánááon-tawaima amáparawaima imáyáama tíménasa kesópata ténááowe Ísu séna ³³ mirámó siráimba taaira'á inkamíyana puwíníntavena súwasa ³⁴ kwaásiyomba isésa sésa Áánútun-aaí aúvávimbá agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima aasiyaasí maí'mai'a íníye siráivo emó sénda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba pósa taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne sémpo emá nááwa se ewá seénó suwaná ³⁵ Ísu séna kwaási sáma kamátinkaina'a úndanívo sáwíyanka'a kesé ménaumne. kwaásimo túnín-ayampa'o kombá náávára'i kwégowasa pósa íma kwéawanaawe. túnín-tantaako kesópa'a tivó sé'a sáma kamátinkaipa'a máero. ³⁶ sáma kaimbá pó'a kentáv'é'a sé'a kentáásí ságayanda'a óne sembá pó'a ságayanko aráá'maa'a aú'mái ménaaowe Ísu siráiyé.

Yútaa-anon-kwaasi Ísuntavesa íma áraire siráan-kwasai.

Ísu simásuwena tiyuwéna aúpá'á méraiye. ³⁷ túranka'a kawé'-má'yáí íma awánaraan-awaame'a uráimbanivo kwentávésa íma árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé siráawe. ³⁸ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowaima áwí'a Áísáya siráin-aimba árai'a súmba

Ísóigoo kawer-áimbá kosimátimunayasa mináíntávésa íma áraire kwésewe. ená asir-ayámbá agaráátinkaandamanivo íma kwéawanaawe

Áísáya agaimaréna siráiyé. ³⁹ Ísun-aaiyavesa íma áraire suntavéna naaóvá'á Áísáya agaimaréna séna

⁴⁰ Áánútuma túramba kavítúwáísasa pósa túramba íma kwéawanaawe.

Áánútuma táá'a kaúntinkaisasa pósa íma kwéisaawe.

Áánútumo simbá mirá uráunda pósa kesópa'a íma tíya'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawé'á umátinkanaumne

Áánútu siráiyé Áísáya agaimaréna séna ⁴¹ Ísuna ságayamba awánomba póna mináimbá agaimaréna siráiyé.

⁴² Yútaa-anon-kwaasi évaka'a Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé sésa ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á íyóvo sésa aambá áúmbaraavainiye sésa íma avora'á sumbá ⁴³ Áánútuma kesúwí'a mósá maráínkwáe-imayaama ímanovo kwaási évakarawai kesúwíta mósá maráígwáe-imayaama ésa mirán-ímáyáámá umbá pósa Ísuntavesa áraire íma avora'á siráawe.

Ísu simátimuwasa taáínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁴ íma avora'á suwaná Ísu anónka'a séna kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai íma kentáváiyé su'mai kwésevo si'mákaiwaintavaigwara'a áraire kwésewe. ⁴⁵ kesí ááimbo suwánaawaimo ombá íma kené su'mai kwésuwanaavo si'mákaiwainkwara'a kwéawanaawe. ⁴⁶ marapá'ó kumúnda kwaási sáma kamátinkaina'a únda pósa kenká'á agevamái máyáawai íma túnín-ayampa'a ménaaowe. ⁴⁷ kesááima ísámai íma kawé'á kwéowai aavimbó maitinkáima íma kemá úne. marapá-kwáásí íma aavimbá maitínkáandayave'a kumúndanivo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae'a kunkáumne. ⁴⁸ naaén-kanaara'a kesáái isésa tínaaemba umásinkaiyawai sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaundaniye sénááowe. ⁴⁹ íma kesí imáyáavinkemba súnda pó'a kesivo si'mákaiwaima simásímakain-aimba súnda pó'a naaén-kanaama tínsa sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaunda ímo oráámbá uráundaniye sénááowe. ⁵⁰ kesivon-ááima aúnaí'a umái maí'mai'a ónááon-aimban-iyé. súnda-aimba kesivo simásímakain-aimba kwésimatimune Ísu siráiyé.

13

Ísu kwená kwaási tísamaira'a nombá pétinkarain-kwasai.

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáá aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba Ísu imáyáama éna séna marapá'á tuwé'a kesivonópa'a kuntauweré'a iyónaunda-kanaama kwétiye séna marapá-kwáásí kwenááima ísón-kwaasi ávááraumai imáyáama tiména miwíyáváiyé séna puwíníye súwana ² Sáatáánigo Sáímoni ááninkomba áwí'a Yútási Isakériótimba Ísuna kuntaru'á uwó-ímáyáámá ámakowasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé toómbá kwénowana ³ avowámá amápar-asirayamba ámakowana póna Áánútunopakemba kunkáunda pó'a kuntauweré'a iyónaumne-imayaama Ísu éna póna ⁴ toómbá némáy-onkakemba usásinena paákákén-únánkwátói ayú'marena táúri úsúmaena ⁵ táávepimba nombá atímarena kwená kwayó-kwáásí tísamaira'a nombá pétinkena táúrinei uwá-tuwena ⁶ Ísuma Sáímoni Pítaanopa'a túwana séna Ísóigoo íma kesísamaira'a nombá pésinkaaó súwana ⁷ Ísu séna kemó úndama ívé'a íma kwéisaanda po aáno isáníyone súwana ⁸ Pítaa séna kesísamaira'o nombó pésinkendayave'a a'áo síma sima'a ónaumne

súwana Ísu séna enaísamaira'o ímo nombó pérankaanamo éma kesí kwaási-i'a íma ínáyone súwana ⁹ Pítaa séna Ísóigoo ená kwaási-i'a ónáe súmpo sísamairare su'mai íma pésinkenda síyayaampakwara si'nómpákwará'á nombá pésinkao súwana ¹⁰ Ísu séna nombó pékaawaimo ésa íma amápa-kuva'a nombá peránááovo tísamairare su'mai nombá peránááowe. keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye súmba ¹¹ Ísu kwená kuntaru-kwáásígómbá ísarontavena séna keinárawa'a nombá pé-tasaawana kímborawai íma nombá pékaiye siráiyé.

¹² Ísu simásuwena tísamaira'a nombá pétinkayuwena paákákén-únánkwátóimo ayú'maromba maimái úmaena ménamo toómbó némáyopa'a kwéna tísaa ena séna kemó úndawaina ááimba ára kwéisaao. ¹³ kentáv'e'a sé'a amápa-tantaa'a agaráásinkaan-dawaima Ísóigoma ónemo sembá árai'a mirán-kwáásímá úne. ¹⁴ kemá kentí agaráátinkaina'a Ísóigoma pó'a tísamaira'a nombá kwévetinkaundayave'a kemá moórámora-umai nombá pétinkaaro. ¹⁵ kemó kentí kwayó'ó maráúndantemba keinárawakwara'a mirán-oro. ¹⁶ árai'a simátim'e'a sé'a kwayó-kwáásímó ésa miwítí anónkwaasigomba íma usáyaaaitanaaowe. ti'mákaiwain-aaí maimaésa kosimátímakaawaimo ésa ti'mákaiwaimba íma usáyaaaitanaaowe. ¹⁷ miráumai kemó uráunda á'a awánaraavo mirámó iyambo é'a tirumbá kawe'á ónááowe. ¹⁸ keinárawapinkemba íma amáparawayave'a súmpo ítátinkaunda-kwaasi á'a túyaraumne. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kesé moórávinkembo toómbó naráiwaima kesí kuntaru-kwáásímánye agaimaréna siráimba árai'a siráiyé. ¹⁹ íma paáruraisa'a simátimunda póna aánomo paárína'a kentáv'e'a sé'a árai'a séna Áánútunopakemba kunkáiyé sénááowe. ²⁰ árai'a simátim'e'a sé'a ti'maráanasa kwíyawai táái ísámai kawe'á íyantén-umai kesáái ísámai kawe'á ónááowe. kesááimo isáíyantén-umai si'mákaiwain-aaí isánááowe Ísu siráiyé.

moóráwai kesí kuntaru'á íníye Ísu siráin-kwasai.

Mátíyu 26:20-25, Mááka 14:17-21, Áríku 22:21-23

²¹ Ísu simásuwena kwenarumbá umbaí tówana séna árai'a simátim'e'a sé'a keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásirá'á agaráátinkaniye súwata ²² kwená kwayó-kwáásí moórá-mora-umai méta kwenaúvinaayaivimba éta nááwantavena síiyó séta ²³ kwená kwayó-kwáásí Ísuma kembá arumbá símakowaima Ísuna egwaa'á máyaawanana ²⁴ Sáímoni Pítaa kentáv'éna aúwánáán-awaame'a éna séna nááwantavai seénó se áísaa uwo súwa'a ²⁵ avakáá-umai áísaa e'a sé'a Ísóigoo emó sénda nááwa'iyó séwánana ²⁶ Ísu séna kemó toómbó nompí tu'mái aménaunda-kwaasi kwemán-iyé séna toómbá maimaéna nompímbá tu'mái mindá'á Sáímoni Isakériótí ááninko áwí'a Yútásimba amúwana ²⁷ mintómbá mayówana Sáátáánigo kwenarumpimbá iyúwana Ísu simámena séna emó ónáe sindá'á maaránka'a uwó Ísu súwasa ²⁸ toómbó kwénaapa'o máyón-kwaasi Ísumo sún-ainkona ááimba íma ísámai kawer-umbá ²⁹ sésa Yútási óntanka'a tavíkówaintavena Ísu séna ímo óísambo makáan-kwaasi évaka'a timiyó Ísu siyé sésa tanómbó káúvón-kanaaratavai sésa toómbá meéyán-uwó Ísu siyé suwaná ³⁰ Yútási Ísumo amún-tomba maimaéna avekáán-umai máapa'a kumúwana túnkuraiye.

aúná-amaambo simátímakain-kwasai.

³¹ Yútási máapa'a kumúwana Ísu séna ívé'a kwaási úrandako súwí'a anómbe umái kwévaarisana kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómbe umái kwévaariye. ³² kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómbe intembá ívé'a Áánútu kesúwí'a anómbe íníye. ³³ kesí iyámpóiyono. sáwíyanka'a kesé mé'a tiyúwáana'a sivakáá ónááowe. Yútaa-kwaasiyave'o á'o simátim'e'o súndantemba kentáv'e'a sé'a iyóndara'a íma kanaán-umai iyónááowe. ³⁴ aúná-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndantén-umai moórá-mora-umai kentirumbá tíméro. ³⁵ moórá-mora-umaimo kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuna kwayó-kwáásín-owe sénááowe Ísu siráiyé.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Mááku 14:27-31, Árukú 22:31-34

³⁶ Ísu simásuwowana Sáimoni Pítaa áisaa ena séna Ísóigoo náávava iyíniyono súwana iyóndara'a ívé'a íma sínaaemba kwaráníyompo aáno sínaaemba kwaráníyone súwana ³⁷ Pítaa séna Ísóigoo nóintavaiya ívé'a íma ánaaemba kwaránaumno. íma pó'a áwa'naa umai púwónana kawé'a íniye súwana ³⁸ Ísu séna áwa'naa umai puwónaumnemo sénda kemá árai'a simáme'a sé'a kokórigomo ímo ááimo siráindara'a kaumborá'a kentávái séma íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu siráiyé.

14

Áánútunopa'a iyónááon-amba kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena simátimena séna kentirumbá íma sáwí'a é'a íma anón-imayaa oró. Áánútuwe aráápamai mé'a kesé aráápamai máéro. kentí imáyáa Áánútumpa'a tuwé'a Áánútuna imáyáa é'a ánivo kesí imáyáa oró. ² kesivoná naaópa'a sáwíva'-maru'a kwéraiye. ímo mirámó uráinkakai íma simátimusino. ³ kemó iyúnda kentí maru'á uto'mayaa umátinkanae'a iyúne. usauwé'mae'o kuntí'mae'o iyónda kemó máyaundara'a uménaaowe. mirá ona'á kesé ménaaowe. ⁴ kemó iyúnda-amba á'a awánaawe súwana ⁵ Tómaasi simáména séna anóndakoo emó iyónda-naopa'a íma awánáúmne. nááraumai minámbá awánanaumno súwana ⁶ Ísu séna Áánútunopa'o iyónááon-amba kemá úne. kemá áraikona ááimba úne. kemá maí'mai'a ónááowaina ááimba úne. kesivoná naaópa'a íma úwoi iyónááomba pó'a kemá minámbá únda pó'a iyónááowe. ⁷ kesí ááimbo kwésuwanekai kesivombá awánaasino. ívé'a kwéawanaawe súwana ⁸ Vírípi séna anóndakoo enavombá agaráásínkénanaya kentáa kanaa íno súwana ⁹ Ísu séna ayáátáaka'a keséma máyaundanivo emá kesí ááimba íma kwésuwanaane. kesí ááimba suwánaawaima kesivombá á'a kwéawanaavo nóra isa enavombá agaráásinkaa seénó. ¹⁰ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáiyé. mináíntávé'a áraire seró. íma kesí imáyáavinkemba sumpo kesivomá kesé ména kwená mayáímá isa'á sune. ¹¹ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáimba pó'a mináíntávé'a áraire seró. ímo mirámó sé'o é'a kesí mayáímá awáné'a sé'a árai'a kwíyómpakemba Áánútunopakemba kunkáiyé seró. ¹² árai'a simátimé'a sé'a kentávé'a árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé síyawaima kemó úndantem-bayai miwígwará'a mayánaáowe. kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amamba ai'maráándayavena miwítí mayáígó kesí mayáígómbá usáyaaitaniye. ¹³ kesí imáyáamo é'o sísa íya'o é'a mirá ónaumpo kentávé'a ísámai kesivo áwí'a mósá maránaáowe. ¹⁴ kesí imáyáamo é'o sísa íya'o é'a kemá mirá ónaumne Ísu siráiyé.

Áánútun-amamba ai'maráanana kumíniye siráin-kwasai.

¹⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna kentirumbó símakaambo é'a kesáái ísámai kawé'a ónááowe. ¹⁶ kesivombá áisaa onaná karáá'a tutinkáníwaimba ai'maráánana kumbéna kesé aasiyaasí maí'mai'a íniye. kwemá áraikona ááimban-iyé. ¹⁷ marapá-kwáásí kwembá íma awánéna kwenáái íma ísáamba pósa íma kanaán-umai sésa kesé tamaiyó sevó kesé ména kentirumpimbá maí'mai'a imbá pó'a kwembá kwéawanaawe. ¹⁸ sáwíyanka'a tiyuwáúndanivo íma megusaamó ontembá ónááovo usauweránáumne. ¹⁹ sáwíyanka'a marapá-kwáásí kembá íma suwánanaaombanivo keinárawa'a ókwara'a suwánanaaowe. kesé ménaunda pó'a kemá aúnaí'a umái ménaaowe. ²⁰ minkánáámá tínimba pó'a sé'a árai'a avowáe ména kesé máyáísata kwesé máyaumne mirá sénááowe. ²¹ kesááimo taag-wiyavésamo kawé'ó kwéowai tirumbá kwésimewe. tirumbá simíyawaima kesivoé kesé sirunkái tíméyauye. kesirumbó tímúndawaiyavaiye simái avora'á paárumai ménaumne súwana ²² Yútási Isakéríóti aráámáómá áwí'a Yútási séna Ísóigoo nóintavaiye séwa úwoi-kwaasiyavaiye simái íma avora'á paárumai ménaumne seénó. kentááyáváyé simái avora'á paárumai ménaumne seénó súwana ²³ Ísu séna tirumbá símakaawaima kesáái

ísámai kawé'á íyana kesivomá arumbá miwí timínakai kesé kesivoé miwísé kumbéyauye. ²⁴ kesáái ísámai íma kawé'á kwéowai tirumbá íma símakaawe. súnda-aimba íma kesí imáyáavinken-aimban-ivo kesivo si'mákaiwaina imáyáavinken-aimban-iyé.

²⁵ kesé máyaundara'a mináímbá kwésimatimune. ²⁶ ánivo kesivomá kwenamambá kentí karáákómbá ai'maránana kumbéna kesí anondá éna amápa-tantaa'a agaráátinkena súnda-aimba timína'a tááka'a maránááowe. ²⁷ tiyuwé'a paru kwéumatinke'a kentirumbó kwempa'ó marái-yántáá'á kwétimune. marapá-kwáásí íma kwétimewa'anivo kesirumbó kwempa'ó maráúndantemba miráumai kwétimune. mindáyavena kentirumbá íma sáwí'a éna íma táá'a kaíno. ²⁸ tiyúwáandanivo kentópa'a usauweránaumnemo súnda á'a kwéisaawe. kentirumbó símakaambo é'a kesivonópa'a íyóndayave'a aamoí ónááowe. kesivomá kembá usáyaaitaraintavaiye simái aamoí ónááowe. ²⁹ íma paáruraisa'a simátimunda póna paárína'a kentáv'é'a sé'a árai'a siráiyé sénááowe. ³⁰ Sáátáánigo maambárará'á sáwí-kawaana'a kwétimba pó'a íma ayáátááka'a aaimá simátimundanivo kwená asirayánkó íma kembá tátoraniye. ³¹ kesivomá simásímakaimba mirá únda suwánésa sésa avowámbá arumbá ámakaiye sénááowe. usásinaiyata konó Ísu siráiyé.

15

árai'a ándáma kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹⁻⁵ Ísu simátimena séna árai'a ándáma kemá úne. kesivomá minándará'á tavíkaiwaiman-iyé. ándáma kemá úne. ándágo amaimá kemán-owe. ímo arambó iyáínda-amaimo éna ayááisiyuwaniye. arambó iyáínda-amaimo éna ayááe'marainana aráságáyó agaimái arambá iyániye. ayááe'maraintemba simátímakaunda-ainkoma mirá kwéena tirumbá arupí kwéiyé. kesé tarúmai maíya'a kemá kempá'á tarúmai máéno. amaiyé su'maigomo éna íma arambá iyániye. mirámó intembá kesémo ímo tarúmaimo maíyambo éna íma arambá iyániye. kemá kesé tarúmai máéna'a pó'a kesémo tarúmaimo maíyawaimo é'a sáwívar-aramba imái ménaaowe. kembó ivá'ó siyuwésamo ésa íma arambá imái ménaaowe. ⁶ amaimó ayááisuwainda-amaimo aáyánkáíndamo éna aú'mái agaisuwániye. kesémo ímo tarusíyawaima mirá íniye. ⁷ kesémo tarúmaimo maíyawai kesááimo kentirumpimbó táto'mariyawaima áísaa íyana póna mirá umátinkaniye. ⁸ sáwívar-arambo imáímo maíyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísu arááíma kwáráan-kwaasin-owe síyana kesivo áwíkomo éna anómba íniye. ⁹ kesivomó arumbó símakainten-umai kesirumbá kembá kwétimune. kemó é'a misírúntáváiyé simái máéro. ¹⁰ kesivoná amáámbo ísámai kwenaruntaváiyé simái máyaundantemba kesí amáámbo isé'o é'a kesiruntaváiyé simái ménaaowe. ¹¹ mináímbá simátímakaunda pó'a kesí aamoí-yántáákó kentirumpimbá anómba kwáyaina'a aamoí umái máéro. ¹² kesirumbó timúndantemba moórá-mora-umai tirumbá tíméro. mindá kesí amáámbo kwétimune. ¹³ kentí kwaásiyavaiye simái kwétuwa'naa-e'a puwónáe sésamo puwíyamba íma moórá-aimba simái usáyaaítamai tirumbá timénááowe. ¹⁴ kesááimo isémáyayawaimo é'a kesí kwaási-i'a ónááowe. ¹⁵ anón-kwaasigona kwayó-kwáásí anóndakona mayái íma awánaraambanivo kwenávarawaisai kwená mayái awánaraawe. mirámó ontáv'é'a pó'a kesivomó amápar-aimbo simásímakaimba simátimunda pó'a íma kesí kwayó-kwáásíyé sendá kesívarawaisaiye sénaumne. ¹⁶ keinárawa'a íma kembá ításinkaawa'a kemá keinárawa'a ítátinkaunda pó'a kwégwe'a asirayán-árámbá koimái sáwívase umái máéro. kesí imáyáamo é'o kesivompá'ó áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ¹⁷ moórá-mora-umai tirumbá tíméro sé'a mirán-amáámbo simátímakaumne Ísu siráiyé.

marapá-kwáásí tíyámbo umátinkaraan-kwasai.

¹⁸ Ísu mináímbá simátimena séna marapá-kwáásímó keinárawatavesamo tíyámbo umátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a aiva'á kentáásí Ísóigomba áyámbo umánkaraawe sénááowe. ¹⁹ kemá marapá-kwáásívínkémbá kembá ítátinke'a kendéin-owe súnda pósa marapá-kwáásí tíyámbo kwéumatinkaawe. kembó úwoimo marapá-kwáásímó onkákái

kentávésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá timésino. ²⁰ kwayó-kwáásí miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitaraawemo súnda imáyáama oró. kentí anóndako únasa pósa marapá-kwáásí aká'áámba simásinkesa sáwí'a umásínkáanten-umai keinárawa'a aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaovo kesááima ísámai kawé'á iyawai kentááima isánááowe. ²¹ keinárawa'a kesí kwaási-i'a ombá pósa marapá-kwáásí aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaowe. si'mákaiwaimba íma awánaamba pósa sáwí'a umái mirá ónááowe. ²² kemó ímo kusimátimundarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino. kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaama ivá'á túwááraamba íma ivá'á túwáawana úwoi kwáyáye. ²³ tíyámbo masinkáiyawai kesivonkwárá'á tíyámbo kwéumankaawe. ²⁴ kemó ó'owimo usáyaaitaimo ímo ó'on-o'om-bayaimo mayáúndarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino. kesí mayáímá awánésa kenté kesivonté tíyámbo kwéumasinkaawe. ²⁵ Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna úwoiyavesa kembá tíyámbo kwéumasinkaawe siráinka'a póna mináímbá ívé'a kwévaariye. ²⁶ kesivonópa'a iyé'a kentí karáá'á tutinkáníwaimba ai'maráanana kesivonópakemba kwenamankó keinárawate kumbéna kwemá áraikona ááinda'a póna kentávésa amápa-tantaa'a kusimátiminiye. ²⁷ kemó mayáímó ááimbo asááwándarakemba á'a suwánaraamba pó'a kentáváigwárá kesí mayáiyáváigwárá'á simátímapa'a kónááowe.

16

¹ naaémba kesááiyave'a íma asiramái mé'a siyúwáavo sé'a mináímbá kwésimatimunda imáyáa oró. ² naaémba marapá-kwáásímó keinárawatavesamo mono'-náúmpákémbá kwatuwánáemo sénááomba mindáyavesa sésa Ísuna kwayó-kwáásí tínkamiyawai Áánútuna mayáímá kwémayaawe kampa'á sénááowe. ³ kenté kesivonté íma suwánaamba pósa miráumai sáwí'a umátinkanaaowe. ⁴ ívé'a mináímbá kwésimatimunda póna mindá paárína'a tááka'a maré'a sé'a simásimakaimba kwévaariye sénááowe. mindáyave'a kwésimatimune Ísu siráiyé.

Áánútun-amanko mayáímá kwémayain-kwasai.

Ísu simásuwena séna keinárawate máyaunda pó'a mináímbá íma simátímake'a ⁵ si'mákaiwainopa'a iyóndatavaiye sé'a ívé'a simátímakaana'a náávava iyónó sé'a íma sísa owa'á ⁶ iyónaumne súnda-aimbo ísááwana tirunkó umbái taisa'á pó'a náávava iyónó sé'a íma sísa owe. ⁷ árai'a simátíme'a sé'a ímo iyúndarakai kentí karáá'á tutinkáníwaima íma kúmísino. iyé'a kwembá ai'maráanana keinárawate kumbéna kawé'á umátinkaniye. ⁸ kumbéna marapá'á máyáan-kwaasi kentí sáwí-imayaagona ááimba agaráátinkaniye. arupímo umáimo maígona ááimba agaráátinkaniye. Áánútumo aavimbó maitinkáníwaina ááimba agaráátinkaniye. ⁹ kesááiyavaimo ímo áraire síyawaiyavena simátimena séna kentí sáwí-imayaa úwoi kwáyáye síníye. ¹⁰ kesivonópa'a iyúnda íma suwánanaaomba póna kentí karáá'á tutinkáníwaima arupí umái ménaaomba kunagaráátinkaniye. ¹¹ maambárará'á sáwí-kawaana'a á'a aavimbá mayánkaraimba póna Áánútu aavimbá maitinkáníyema simátiminimbaniye. ¹² sáwívaraimba simátimusina umbai-áímbá pó'a ívé'a íma kanaán-umai isánááomba pó'a naaémba isánááowe. ¹³ Áánútun-amankoma kumbéna amápa-tantaatavena árair-aama va'mái simátiminiye. íma kwená imáyáavinkemba simátiminivo simámakain-aimba simátimena aáonomo paárinin-tantaa'a simátiminiye. ¹⁴ súnda-aimba simátiminana kesúwí'a anómba íníye. ¹⁵ amápar-aintomba kesivondéímá mindá kendéímán-íye. miráumai sé'a simámakaunda-aimba Áánútun-amankoma simátiminiye Ísu siráiyé.

tirumbá umbái tamái naaémba kawé'á uráin-kwasai.

¹⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowe súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásívínkémbá évakarawai sésa kesivonópa'a iyúnda pó'a sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo simbá nóintavaiya kwésiyo. ¹⁸ sáwíyankaremo simbá mináínkóná ááimba íya kwéisaumne. nóintavaiye séna kwésiyo suwaná ¹⁹ Ísu miwí tuwánarena áísaa ónáe kwéuwana simátimena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a

aáno suwánanaaowemo súnda-aintave'a keinárawa'a ávááraumai kemó súnda-aintave'a ísámae kwénaaowe. ²⁰ árai'a simátíme'a sé'a keinárawa'a ivi'á táiyasa marapá-kwáásí aamoí ónááombanivo kentirumbá umbái tamái mé'a naaémba kentirumbá etóyóí ónááowe. ²¹ moórá-ininkomo iyámpóímo maránkarainda-kanaama títanamó éna áí'o kwéuwanamo maránkaraintavaiye séna ísámai umbái táínana naaémba miníyámpóí awánéna aamoí umánkaniye. ²² mirá ontembá kentirumbá ísámai umbái té'a naaémba suwáné'a aamoí ónááowe. aamoimó íí-yántáá'á íma maitiyuwánááowe. ²³ minkánáá tína'a íma sísa ónááovo kesivombá áísa íyamba kentáv'é'a ísámai áísa íyantavena póna mirá umátinkaniye. ²⁴ kesivombá íma áísa uráavo ívé'a kentáv'é'a ísámai áísa íyamba mirá umátinkainana kentirunkó anómbe aamoí ína'a máéro Ísu siráiyé.

marapá-tántáá'á Ísu usáyaaitaraiye siráin-kwasai.

²⁵ Ísu simásuwena séna kwántámai-aimba simátimunda pó'a naaén-kanaama tína'a kesivon-áái paárumai simátimenaumne. ²⁶ minkánáámó tína'a kesí imáyáa ontávái kesivombá áísa íya'a kemá íma áísa onaná ²⁷ kwemá úwoi tíména kwenarumbá tímakaintavena póna úwoi tímíníye. kentáv'é'a sé'a Áánútunopakemba kunkáiyé sé'a tirumbá símakaantavena kesivomá arumbá tímakaiye. ²⁸ kesivonópakemba marapá'á kumbáyaunda pó'a ívé'a marapá'á tuwé'a kesivonópa'a iyónaumne Ísu súwasa ²⁹ kwená kwayó-kwáásí sésa ívé'a íma kwántámai-aimpinkemba sémpo avorató kwésimasimene. ³⁰ kesáámá séta áísa ónáísaye íma súnayaama emá ísaraandana'a po paárumai kwésene. miráyá séta Áánútunopakemba kunkáane kwésune suwaná ³¹ Ísu séna kentáv'é'a Áánútunopakemba kunkáiyé sembánivo ³² sáwíyanka'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a kóyáwé owa'á keyáá maúsina kesivomá kesé máyáiyé. ³³ mináímbá simátimunda pó'a kesé tarúmai mé'a aánoumai kwempa'á máéro. marapá-kwáásí aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaombanivo marapá-tántáákwárá kwaásigwara'a usáyaaitaraunda pó'a kentirumbá aamoí umái ménaaowe Ísu siráiyé.

17

Ísu kwená kwaásiyavena ísámai Áánútumpa'a námúnaa siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó minkánáámá kwétiye. kesúwí'a anómbe ina'á enáwí'a anómbe umánkáano. ² amápa-kwaasi tavíkáundayavai asir-ayámbá símakaanda pó'a símakaanda-kwaasi aúnái'a umái maí'mai'a umátinkaunda mindáyavai kesúwí'a anómbe ina'á enáwí'a anómbe umánkáano. ³ eyáama árair-Isoigoma óne. kembá si'mákaandana'a úne. empáré kempáré tésa kenkáísááima ísááwai aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe. ⁴ marapá'á enáwí'a anómbe umái símakaandamayaima ánásaumne. ⁵ kesivoó maramá íma taróruraandara'a esé máyauyana kesúwí'a anómbe kwáyáinka'a po ókwara'a mirán-ínkwáe'a kwésune. ⁶ marapá-kwáásíwínkémbá ená kwaási-i'a umátinke símakaandawaima entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatinkaunasa enáái kwéisaawe. ⁷ símakaandayavesa sésa mintántáá'á Áánútu ámakaintantaare kwésewe. ⁸ símakaanda-aimba simátimunda kwéisaawe. enópakemba kunkáunda-aimba isésa sésa Áánútu ai'mákaisana kunkáiyé kwésewe. ⁹ miwíyávé'a ísámai kwéaisaa-une. marapá-kwáásí úwoi-kwaasiyave'a íma áísa úmpo símakaandakwaasi ená kwaásiyave'a ísámai kwéaisaa-une. ¹⁰ ená kwaási kesí kwaásiman-owe. kesí kwaási ená kwaásima ésa kesúwí'a anómbe kwéowe. ¹¹ marapá'á íma máénda enópa'a íyóndanivo miwímá marapá'á ménaaowe. kawe-késívoo miwírá'á emá taviyénda pósa Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ménaaowe. esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá tarúmai ménaaowe. ¹² miwísé mé'a tavíkáunda Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái mésa íma sáwí-amba kwakáawe. ánivo moóráwai sáwí-amba kwaránímbe póna mináímbá Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna siráin-aimba paáriníye. ¹³ enópa'a íma iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoí-yántáákó anómbe kwégwaintavai

mináímbá kwésimatimune. ¹⁴ enáái simátímakaumne. kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndantemba miwímá íma árai'a marapá-kwáásímá ombá pósa marapá-kwáásí úwoi-kwaasima tíyámba kwéumatinkaawe. ¹⁵ íma sé'a miwímá marapákémbá kuntiraaó sumpo Sáátáánigo sáwí'a umátínkáivo se taviyiyó kwésune. ¹⁶ kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndanten-umai miwímá íma árai'a marapá-kwáásímán-owe. ¹⁷ enááíma árair-aimba póna tirumpimbá kwáyainasa ená kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹⁸ kembó si'maráána'o marapá'ó kunkáundantemba miwímá ti'maráanasa marapá-kwáásívimbá ménaaowe. ¹⁹ miwíyáváyé sé'a enarááíye su'mai kwaráúnda pósa enarááíye su'mai kwaránááowe.

²⁰ íma maankwáásíyé su'maiyave'a áísa e'a sumpo miwí táái isésa kentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye síyawaiyavaigwara'a kwéaisaa-une. ²¹ kesivoó áísa e'a sé'a esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá enté kentéva'a tarúmai ménaaowe. miwímá tarúmai máyáamba pósa marapá-kwáásí tuwánésa sésa árai'a Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáíye sénááowe. mindáyave'a námúnaavinkemba kwésimamune. ²² esé kesémo mimbóráí'o umáímo maúyantemba símakaanda-asirayamba tímakaunda pósa mimbóráí'a umái ménaaowe. ²³ emá kesé tarúmai máéna'a kemá miwísé tarúmai máyaunda pósa miwímá tarúmai ménaaowe. marapá-kwáásí mindá tuwánésa sésa Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáíye sénááowe. enarumbá símakaandanten-umai miwígwará'á tímakaunda pósa marapá-kwáásí tuwánésa sésa áraire sénááowe. ²⁴ kesivoó maramá íma taróruronka'a enarumbá síméma asirayámbá símakaane. símakaanda-kwaasi kesé maígwáe sé'a súnnda pósa kesí asirayámbá awánanaaowe. ²⁵ kesivoó arupínako óne. marapá-kwáásí embá íma kwéawanaambanivo kemá awánáúnda símakaanda-kwaasi kentávésa sésa Áánútuma ai'mákaisana kunkáíwaiye kwésewe. ²⁶ entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé ménaumne. entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatinkare'a paárunte kónaumne Ísu námúnaavinkemba mirá siráíye.

18

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Áríku 22:47-53

¹ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Kítáróni-nomba kóaatasa taai-kanáágúnévimbá komáyówana ² Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé mintáí-kánáágúnévimpá'á kóyo untavéna Yútási Ísuna kuntaru-kwáásí mintáí-kánáágúnévá'á awánéna ³ mivá'á kúmba ámáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé i-kwáásígwará mono'-nánkár-í-kwáásígwará'á ti'márówana Yútási tí'maena taanasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa oómbá to'maésa mintáí-kánáágúnévá'á kumbá ⁴ Ísu kwenópa'o tínín-tantaakomba awánéna kwená kwaásivinkemba usásinena miwí túrampa'a koména tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa ⁵ Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná miwántávé'o sembá kemá úne súwana Yútási Ísuna kuntaru-kwáásímá póna miwísé máyomba ⁶ kemá úne Ísu súwasa miwí tayauwéropa'a tanaambá vowaná ⁷ Ísu moórágwara'a tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná ⁸ Ísu séna á'a simátimunda maandá kemá úne. kembó sivakáá ontavé'a maankwáásí étinkaiyasa koró Ísu súmba ⁹ Áánútuntavai siráimba símakaanda-kwaasi íma sáwí-amba kwakáawe sirónka'a póna paárumai mináímbá súwana ¹⁰ Sáímoni Pítaa taanasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí áá'a agáúsuwomba minkwáyó-kwáásígó áwí'a Marákáasi kwená'á agáúsuwowana ¹¹ Ísu Pítaantavéna séna ená taanasatama ámúrandavimba kwiyuwó. sí'a índai'a umásinkanaaombanivo kesivoná mayáímá íma tuwánáúnda pó'a mirámá ónaumne Ísu siráíye.

Ísumba áí'maesa Ánásinopa'a máánkaraan-kwasai.

¹² Ísu súwasa i-kwáásíyé miwítí anón-kwaasiye mono'-nánkár-í-kwáásíyé Ísumba táto'mai ayáánka'a asááúmaesa ¹³ áí'maesa aiva'á moórá-kawaana'a áwí'a Ánásinopa'a máánkówana kwemá Káyavaasi aísáánkoma póna minkánáámá Káyavaasima aiva'-mónó-káwáánákómá póna ¹⁴ ááema simátimena séna Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye siráiwaina aísáánkonopa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

¹⁵ máánkówasarai Ísuna kwayó-kwáásírái moóráwai Sáimoni Pítaawe moóráwaiye Ísun-ánaaemba kwa'maésarai kuyambá aiva'-mónó-káwáánákó moóráwaimba awána-suwowana aaimá ísópa'a Ísumba ánkaroopa'a umáyowana ¹⁶ Pítaa aan-taaréívimbá máyowana aiva'-mónó-káwáánákómá awánówaima usauweréna ontará'óarákwiron-arasigontavena simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena usáverowana ¹⁷ minárásígó Pítaamba awánéna áisaa ena séna minkwáásígóná kwayó-kwáásíyá'ono súwana Pítaa séna a'áo ke ó'on-kwaasi úne súwasa ¹⁸ táúgwitavesa ésa mayái-kwáásíyé i-kwáásíyé iramá agaimarésa tiyáamba kwégauvuwana Pítaa mináimbá simásuwena irará'á koména ayáámba kauráíye.

aiva'-mónó-káwáánákómá Ísumba áisaa uráin-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Áríku 22:66-71

¹⁹ Pítaa irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákómá Ísuntavena séna simátímakaanda-aimba simásimiyo. ená kwayó-kwáásíyáwáigwárá'á simásimiyo súwana ²⁰ Ísu séna Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpare simáti simati eémáyaunda avora'á seémáyaunda íma aúpá'á simátimakaumpo ²¹ nóintavai kwésisaa-ono. kesááimo ísaraawai tísaa inasá simátímakaanda-aimba ísaraamba pósa sénááowe súwana ²² mono'-nánkár-í-kwáásígó Ísumba tuvuwéna séna aiva'-mónó-káwáánákómó simpímbá íma mirá siyó súwana ²³ Ísu séna sáwí-aimbo súndarakai misáwí-áimbá ááema avora'á isinó. kawer-áimbó súndayavai nóinkakena sínkamono súwana ²⁴ Ánási ai'marówasa ayáámpinken-anda íma ayútuwesa mindánankwara'a áí'maesa Káyavaasi aiva'-mónó-káwáánákónópa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiman-iye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:71-75, Mááka 14:69-72, Áríku 22:58-62

²⁵ aiva'-mónó-káwáánákónópa'a Ísumba máánkówana Pítaa irará'á ména ayáámba kwégauvuwasa irará'ó máyón-kwaasi áisaa esa sésa egwárará minkwáásígóná kwayó-kwáásí oónó suwaná mináimbá umémpa'a tuwéna séna ke ímaniye súwana ²⁶ aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí Pítaantavena séna emá minkwáásígóe taai-kigáúv'á máyaaya'a tuwánaraunda áraira súno séna Pítaama áá'a agáúsukowai akún-ándárákéwáímá súwana ²⁷ Pítaa moórágwara'a séna ke ímaniye súwana kokórigo áái siráíye.

Ísumba áí'maesa Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Áríku 23:1-5

²⁸ kokórigo áái súwasa irataró'a Káyavaasina naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámááni-anondakona pááimpa'a máankesa sésa íma Yútaa-kwaasiti naaúmpa'an-ivo ó'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta tíyótaasa í-tánómbá íya náúnavaíyaawe sésa íma íyúwana ²⁹ Áró mááni-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátí kunákárúwena kuntísaa ena séna minkwáásí nóinkakena aavimbá mayankánáe séo súwasa ³⁰ ímo sáwí'ó uráinkakai íya áí'maeta túsino suwaná ³¹ Páírátí séna keyááríka'a áí'mae'a kentí ámáambo makénten-umai simánkáaro súwasa miYútáá-ánón-kwáásí sésa Áró mááni-kamaani-kwaasi moóráwaimbo tuvú'máímo utáiyávái aambá áúntukaawe sumbá ³² ááema Ísu simátimena séna taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne siráin-aimba paárúwasa áí'maesamo kumbá mináíntávésa uwaná ³³ Páírátí naaúmpa'a kuntauweréna iyéna

Ísumba ááyena séna emá Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana ³⁴ Ísu séna ená imáyáavinkena sísaá ó. kwaási simámakaawa sísaá oónó súwana ³⁵ Páírátí séna kemá íma Yútaa-kwaasima úne. ená kwaásiye mono-káwáá-kwáásíyé áí'maesa kesópa'a tiráavo norá ónasawa'iyó súwana ³⁶ Ísu séna kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáíye. kemó kawáái'o úndamo marapá'ó kwáyáinkakai kesí kwayó-kwáásí áái'a tíyáásino. Yútaa-kwaasi kembá tátoraavo sésa áái'a tíyáásino sésa tátokaawe. kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáíye súwana ³⁷ Páírátí áísaa ena séna kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne. mindáyave'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupí-aimba kwésimatimune. arupí-aintavesamo aamoimó owái kesááima kwéisaawe súwana ³⁸ Páírátí séna nói-aina arupí-aimban-iyó siráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Árúku 23:13-25

Páírátí simásuwena kunákáruwena Yútaa-kwaasitavena séna kwemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba avakáá únda íma isáúmpo ³⁹ tíyótaasa í-tánón-kánáá tintembá moórá-kwaasi ááyaawa'a ándávakemba ayúrankaundantemba minkánáámó tinká'á Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno tísaa ena súwasa ⁴⁰ anónka'a sésa ímanivo kwembá íma ayúranke Párápásimba ayúrankaao suwaná Párápásima ááite tiyéna umóyánté in-kwáásímán-iyé sésa kwembá ayúrankaao siráawe.

19

¹ suwaná Páírátí i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwírúku'-nesa ² anón-kwaasiti kánumo'an-iyé sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa naaeyayán-únánkwátóí anón-kwaasiti unáánkwátóíman-iyé sésa umánkesa ³ kanaaráá'a ankésa moórá-mora-umai kwenópa'a tésa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánará á'óne sésa tíyáándeí tuvúto'na uráawe.

⁴ tuvúto'na uwaná moórágwara'a Páírátí kunákáruwena amápa-kwaasiyavena séna maísáaro. íma sáwí'a uráintave'a áí'mae'a túranka'a máankaraana'a awánaaro. íma sáwí'a uráíye súwana ⁵ Ísu kunákáruwena a'nómpímbá áwí-andagwara naaeyayán-únánkwátóígwara'a kunákárúwowa Páírátí simátimena séna minkwáásígómbá awánaaro súwasa ⁶ mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánkár-í-kwáásíyé awánésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí séna kwemá íma sáwí'a uráimba pó'a kemá íma tuvuwónaumpo keinárawa'a áí'mae'a taaira'á máyuvuwo súwasa ⁷ Yútaa-kwaasi sésa kwemá séna Áánútu áánimba úne seémáyaimbanivo kentáásí áamáánkoma séna mirámó síndawaimba tuvuwíyana puwíno símakaampimba póta tuvuwónaumne suwaná ⁸ Áánútu áánimba úne siráin-aimba Páírátí isówana ávááraumai áá'a kówana ⁹ naaúmpa'a kuntuaweréna umaéna Ísumba áísaa ena séna náávake-waiya'ono súwana Ísu iséna íma aái súwana ¹⁰ Páírátí séna kemó áísaa únda nóra se íma aái kwésono. kemó aaimó senasamó ésa ayúrankanaaowe. kemó senasamó ésa taaira'á tuvuwíyama puwíníyone. minásíráyámbá tokáumne súwana ¹¹ Ísu séna Áánútumo minásíráyámbó ímo ámakainkakai íma torásino. Áánútu ámakaiwo sí'maenamo enká'ó másínkaiwaina sáwí-mayaigoma ená sáwí-mayaigomba usáyaaitaraiye siráíye.

¹² Ísu súwana Páírátí mináímbá iséna séna nóra'iyó ke minkwáásí ayúrankanae'a kwéune súwasa Yútaa-kwaasi anónka'a sésa emó ayúrankemo éma íma Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási-i'a kwéone. Ísu séna kemá kawáánákómá úne siráintavai Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakomba usáyaaítanae siráintavai mindáyavaiye séma íma ayúrankaao suwaná ¹³⁻¹⁴ Páírátí mináímbá iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-ayaumá kwáyom-barupa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba áwí'a Kápata-marupimba kumbéna aavimbá maitínkarom-barupa'a kumbéna Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iyé súwana tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíníye úwana ívékaamba kwáyá'wái sáwíyanka'a tíníye úwana Páírátí Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iyé súwana ¹⁵ ímaniye sésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí tísaa ena séna kentí

kawáánákómbá taaira'á tuvuwíyane'a kwéowe súwasa mono-káwáá-kwáásí sésa Árómáani-kamaani-aiva-kawaanako kweyááma kentáásí kawáánákómán-iye suwaná ¹⁶ Yútaa-kwaasi tááigo usáyaaaitontavena Páírátí séna Ísumba taaira'á tuvúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Áríku 23:26-43

¹⁷ Páírátí tímúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa taaimá tuvuwónááon-taima kwenká'á ámúwana áúgwaata'maena tuvuwónááon-ayampa'a kúmba mináyámparé sésa áwí'a a'nómayaampare Yútaa-kwaasi tááivinkemba Kórígótaavare mináyámpá'á kúwasa ¹⁸ taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kae-kwáásírái Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa Ísumba avumpimbá tuvúsúmarowana ¹⁹ Páírátí kwená mayái-kwáásíyávéna séna Ísu Násáretivakewaima Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye sé'a agaimái taaira'á aráápamankaaro súwasa ²⁰ kaumbo-kwáásí tááivinkemba Yútaa-kwaasi tááivinkenkwara Árómáani-kwaasi tááivinkenkwara Kíríki-kwaasi tááivinkenkwara'a agaimái aráápamankarowasa sáwíva-kwaasi awánomba tuvúwún-ayampa'a anón-daopa'a egwaa'á kwáyontavai sáwíva-kwaasi mináúváímá awánésa táámpamai ísówasa ²¹ Yútaa-mono-kawaa-kwaasi Páírátintavesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye íma mirá simái agayáámpo kwemá séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á úne mirá simái agayaaó suwaná ²² Páírátí séna á'a agaimakáumne siráíye.

²³ i-kwáásí Ísumba taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaronka'a kwená unáánkwátói maimaésa éiyainka'a taaímbaresa moórá-mora-i-kwaasi éiyain-kwaasi minúnánkwátói maimaésa moórá-ampaanta paákár-únánkwátói íma arúmakon-ampaantama maimaésa sésa ²⁴ tararáivo séta aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaaitena mayáníyo sumbá Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna kesí unáánkwátói taaímbai maimaésa moórá kesí ampaantarátávésa aávéima tiyaráawe sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe.

²⁵ i-kwáásí mirá uwasá Ísuna kwaasi taaira'á tuvúkón-taigona ááimpimbo máúmba Ísumba anówa úwana kwenáúnko Kórópasi awainínkó áwí'a Máriaa úwana Mágátáara-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwasa miráumai-inimba taaigoná ááimpimba máyówana ²⁶ Ísu kwenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantavena séna mindá enáánimban-iye séna ²⁷ kentávéna séna mindá enanóman-iye súwa'a isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a kárákwiraumne.

Ísuma pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Áríku 23:44-49

²⁸ minkákémbá Ísu imáyáama éna amápa'-mayaima ánásaumne súmba sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaunda-mayai amápa'-mayai ánásasuwaumne séna Ísun-aai Áánútuna aúvávinkemba paárinintavena Ísu séna nontávái kwésinkaiye súwana ²⁹ ándá-aran-domba ikaa'-nómbá anavéúmpimbá kwáyowana paru-táyánáma mindómpimbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówana ³⁰ Ísu néna séna amápa'-mayaima ánásasuwaumne séna a'nómbá kívaimai avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáíye.

Ísuna akwámpimbá kwaantáándéí agaivaráin-kwasai.

³¹ Ísu kweyááríka'a puwúwana Yútaa-kwaasima agándon-kanaama tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíniye úwasa pósa sésa agándai-kanaara'a puwíyan-kwaasi taaira'á máévo sésa Páírátinopa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi íma úwoi tiyúwéwasa taaira'á máéro. tísaima ankaisiyasa ááéma puwíyasa taairakémbá marapá'á maitiyúwáaro suwaná ³² Páírátí owé súwasa i-kwáásí Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á

tuvúsúmaron-kwaasi tísamaima koankaiséa ³³ Ísunopa'a tumbá á'a pukóntavesa kwe-naísamaima íma ankaísúmba ³⁴ moórá-i-kwaasigo Ísuna akwámpímbá kwaantáandéí agaivówana naaegwára nonkwára'á kunkáiyé.

³⁵ mindámó awánáúndawaima simátímakaumne. awáné'a árair-aimba súnnda pó'a isé'a sé'a áraire sénááowe. ³⁶ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kwenayáátámba íma ankaisíníyē agaimaréna sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe. ³⁷ moóráva'a agaimaréna séna kwaantáandéímó agaiváíndawaimba avuwónááowe agaimaréna sirónka'a póna paáururaiye.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyū 27:57-61, Mááka 15:42-47, Áríku 23:50-56

³⁸ Yósépima Árímatíyaa-naopakewaima Ísun-aaí isówai póna Yútaa-anon-kwaasi táaroí inkaiséna kwenáwí'a áuyotukomba póna Ísuma puwúnka'a Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana Páírátí séna kanaámpó mayáníyone súwana Yósépi Ísun-auma komayówana ³⁹ Níkótimasima ááéma Ísunopa'a no'wáámba tiráiwai áséi-kwiyumba úm-basawemba anóm-basawemba kae'á maimaéna Yósépimba kóái'maesarai ⁴⁰ Ísun-auma komaimaésarai ampaantavímbá mináséi-kwíyúm-básáwénkwára'á asááúmaesarai tésarai Yútaa-kwaasi miráumai utaantembá pósarai miráumai utarááiyē. ⁴¹ Ísumbo tuvúkáan-ayampa'a taai-kigáúmá kwáyowana utaráamburi-aima ímo kwaási utaróm-buri-aima kwáyowasarai ⁴² agándai-kanaama sáwíyanka'a tíniyē sésarai mimbúrí-áímá egwaa'á kwáyontavesarai Ísumba mimpímbá máutaraiyē.

20

Ísuma pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyū 28:1-8, Mááka 16:1-8, Áríku 24:1-12

¹ sontaará'á irataró'a íma sán-karowana Máriaáa Mágátáara-naopaken-ininkoma utamánkaropa'a kwéna koawánómba murí-áígóná óikaken-ontamba maisukówana koawánéna ² isaaiséna Sáímoni Pítaante kenté tasimásiména séna kentáásí anóndakon-áuma murí-áívínkémhá maimaéna náávára makááo súwakai ³ Pítaae kesé utamánkóm-buri-aiva'a kónáe sékai ⁴ isaaisékai kówayamba kemá Pítaamba kóyaaita kwé'a aiva'á murí-áívímbá kówánda ⁵ kivaire'a ampaantawé su'mai kwáyomba awáné'a íma murí-áívímbá usáverááwánana ⁶ Sáímoni Pítaa téna murí-áívímbá usáverena awánómba ampaantawé su'mai kwáyowana ⁷ Ísu a'nónkákén-ámpáántá moórá-ayampa'a kwáyowana awánówa'a ⁸ murí-áívímbá aiva'á kówándawai usávere'a awáné'a sé'a árai'a pukáimpinkemba usásinkaiyē séwándanivo ⁹ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna pukáíndavinkemba usásinaniyē siráimba íma ísámai kawe'á ówáyamba ¹⁰ kenkáísí naaópakai kuráuyē.

Ísu paáruwana Máriaáa awánarain-kwasai.

Mááka 16:9-11

¹¹ naaópa'a kówayana Máriaáa murí-áígó óika'a ména ivi'á kwétena kivairena murí-áívímbá awánómba ¹² kae-kwáásí kwayán-únánkwátóigwara'a Ísumba utamánkóm-barupimba mésarai moórawai a'nómpá'á maúwana moórawai aísamaiva'a maúwana umái máyóyana Máriaáa tuwánówasarai ¹³ sésarai menínínkóo nóintavai ivi'á kwé-taano suyaná Máriaáa séna kesí Ísóigomba maimaéna náávára makááo sé'a íma kwáyáisa'a kwéawanaumne ¹⁴ simásuwéna tagwántámai awánómba Ísuma úmbanivo íma áuyówana ¹⁵ Ísu séna menínínkóo nóin-ivira kwétewa nááwana kwéavakaa-ono súwana Máriaáa séna taai-kigáúrá'á tavikáiwaima iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááva'o maké simásimiyo. komayánáivo súwana ¹⁶ Ísu séna Máriaáa súwana még-wantena kwenááivinkemba séna Araponai súmba maanáipínkémhá kwántámai séna kesí Ísóigoo súwana ¹⁷ Ísu séna kesivonópa'a íyóndayavai kwéumpo íma tátoraao. kesívarawaisai kosimátimē se kesivo kentivonópa'a iyúne. kesí Ísóigo kentí Ísóigonopa'a

iyúne súwana ¹⁸ Máriyaa Mágátáraa-naopaken-ininko Ísuna kwayó-kwáásí kosimátimena séna Ísóigomba awánáúmne séna Ísóigomo sún-aimba simátímakaiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.
Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49

¹⁹ misóntááóná enónka'a Ísuna kwayó-kwáásí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasa naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aá-noumai máéro séna ²⁰ ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwárá'a agaráátinkowasa miwítí Ísóigomba awánésa pósa ávááran-aamoi umánkówana ²¹ Ísu moórágwara'a séna aá-noumai máéro. kesivomó si'mákaintemba umái keinárawa'a ti'maráana'a kesí mayáímá komáyáaro séna ²² kwenááma aútimena séna Áánútun-amankomba tíménana kesé méníye. ²³ sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá ánásaniye. ímo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá úwoi kwaikwai'a íníye Ísu siráíye.

Tómáasi Ísumba awánarain-kwasai.

²⁴ Ísuma paáruwasa kwená kwayó-kwáásí awánasuwonka'a Tómáasi kwááyu-awi'a ávárawaao kwemá ó'opa'a máyomba ²⁵ túwasa simámesa sésa Ísóigoma paárisata awánáúmne suwaná Tómáasi séna ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwárá'ó awáné'o tátorekai sé'a pukáimpinkemba usásinkaiye súsino súwana ²⁶ avakaeté-no'waamba maisuwésa Tómáasigwarar-umai ókwara'a kwená kwayó-kwáásíyé naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aá-noumai máéro séna ²⁷ Tómáasintavena séna siyáánarumpimba táto'mai awáné sukwámpímbá táto'mai awáné se kentávái kamparé sénavainivo áraire siyó súwana ²⁸ Tómáasi séna kesí Ísóigoo emá kesí Áánútu óne súwana ²⁹ Ísu séna ááéma íma suwánarempo kamparé siráandaniye. ívé'a suwánáánda po áraire kwésene. ímo suwánewaimo ésa árairemo sésamo ésa aamoi ésa tirumbá kawé'a ónááowe Ísu siráíye.

³⁰ Ísuma kwená kwayó-kwáásí súranka'a ó'on-o'om-bayai-awaame'a agaráásinkowa'a évaka'a maankwándááívímbá íma agaimarúndanivo évaka'a agaimakáúmne. ³¹ Ísuma Áánútu áánimba póna kwemá usásinankaiwaiman-íye séna maanáúváiímá agaimakáunda pó'a Ísuntavesa áraire sénááowe. mirámó síyawaimo ésa Ísuwe tarúmai mai'mai'a ónááowe sé'a mindáyave'a maanáúváiímá agaimakáúmne.

21

avakaeté-kwaasima Ísumba awánaraan-kwasai.

¹ naaémba Táípiriyasi-kwaaunkon-awampa'a Ísu miráumai paáruwasa kwená kwayó-kwáásí awánaraawe. ² kwená kwayó-kwáásí torupésa miwí túwí'a Sáímoni Pítaawe Tómáasi kwááyu-awi'a ávárawaawe moóráwai Káríri-ayampakemba Kéna-naopaken-kwaasi áwí'a Nátáníyowe Sépéti ááninkaiye ó'on-kae-kwaasiye miráumai-kwaasi torupówana ³ Sáímoni Pítaa simátimena séna noyáá'a kotoránáe'a kúne súwasa kesáágwara'a montá kónáeta kwéune sésa nompí-sípívímbá usámaaisesa kumbá no'wáamba noyááramai kwima-kwimar-umbá íma noyáá'a torówana ⁴ irataró'a Ísu nonawámpá'a máyowasa íma aúyowana ⁵ Ísu séna iyámpóiyono. noyáá'a tokááo súwasa ímaniye suwaná ⁶ Ísu séna kwase-únámbá tiyáánúrapar-ayampa'a nompímbá túwéwana kumína'a noyáá'a asínáaro súwasa kwemó súnnten-umai sáwíva'-noyaa'a asínówana mindómpí-sípívímbá íma kanaán-umai máráára'naraa éna ógwitowa'a ⁷ kemá Pítaantave'a sé'a epínda Ísóigoman-íye séwánana Pítaa mináímbá iséna mayáímó mayáíndayavena paákákén-únánkwátói ayú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompí-sípí tuwéna nompímbá ásávena nonáámááíva'a kúwana ⁸ nonáámáái egwaa'a kwáyowata ó'on-kwaasiya mindómpí-sípí maimaéta kwase-únámbá tavisímaeta kówánda ⁹ nonáámááíva'a ásávaawandaya iramá kwégowana noyáákwara toónkwárá'a kwéagayowata awánaawananya ¹⁰ Ísu séna tóráan-doyaa'a évaka'a maimaé'a teró súwana ¹¹ Sáímoni Pítaa nompí-sípívímbá usámaaisena kwase-únámbá tavisímaena

nonáámááíva'a mámarowana anón-doyaa'a 153 noyáá'a kwéna sáwíva'-noyaa'a kwáy-ombanivo kwase-únámbá íma tararówana tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana ¹² Ísu simásimenaya séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísaá ónáe séta ówándaya íma áísaá eta Ísóigoma iyé-ímáyáámá ówánanaya ¹³ Ísu noyáákwara toónkwárá'á maimái símakaintaawe. ¹⁴ Ísu pukómpinkemba usásinomba kaeká'á paárúmba ívékwarakaamba paárúwata awánaraundayaawe.

Ísu Pítaantavena kesí kwaásira'a taviyiyó siráin-kwasai.

¹⁵ toómbá násuwowana Ísuma Sáimoni Pítaantavena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. miwímá usáyaaitewa enarumbá kwésimeno súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a taviyiyó séna ¹⁶ ókwara'a Ísu áísaá ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó séna ¹⁷ kaumborá'á Ísu áísaá ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana kaumborá'á áísaá ena súntavena Pítaa arumbá umbái tówana séna Ísóigoo amápa-tantaa'a á'a awánaraandayavai ená imáyáamo umánkaundagwara'a á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó. ¹⁸ árai'a simáme'a sé'a emá aú-kwaasima máyaanda po ená unáánkwátói ane'maké ená imáyáavinkemba úwoi kwénaempo anónu'mai kéma enayáámba árútuwenasa ímo embó arááímo táíndava'a máankanaawe Ísu séna ¹⁹ mináímbó súmba Pítaamo miráumai taaira'á puwéna mindá Áánútu áwí'a mósá marániye séna Pítaantavena séna kesirááíma kwaraao siráíye.

Ísunte Yóninte mindáraití kwaásai.

²⁰ Ísu Pítaantavena simásuwowana Pítaa kogwanténa moóráwaimba awánarai. ááéma toómbá narópa'a Ísun-aóká'á ména séna Ísóigoo nááwa ená kuntaru-kwáásí íníyo siráiwaimba ²¹ Pítaa kogwanténa awánéna Ísuntavena áísaá ena séna Ísóigoo minkwáásíndó súwana ²² Ísu séna kemó súndamo é'o é'a kwemó éna úwoi maambárará máyaina'a kemá kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéín-ivo kendéímán-íye. emá kesirááíma kwaraao Ísu súwasa ²³ kwená kwayó-kwáásí íma kawé'á umái ísónkakemba sésa kwemá íma puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná kwemá íma puwíníye Ísu íma mirá siráimbanivo kwemó éna úwoi máyaina'a kemó kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéín-íye Ísu siráíye.

²⁴ íma puwíníyemo siráan-kwaasi kemá Yóni úne. mináímbá kwésimatimatuwe'a aúváívimba kwéagaisuwaunda mináímbá árair-aimban-íye. ²⁵ Ísumo mairáim-bayaima évaka'a agaé'a évaka'a íma agairáunda pó'a amápa'o agaisuwé'o é'a maranéí káátamaranaumpo náávara maránaumnemo sé'a sune.

kemá Yóni súnda-aimba ánásaiye.

aantá-kwaasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Áríku kae-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimakáíye. Áánútunopa'o iyí-ámbá Yútaa-kwaasiti monor-áimbá isaná Ísuma marapá'á kunkáinka'a kwenáiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai kwémaen-amban-íye. Áánútun-amanko Ísuna kwayó-kwáásíyé kwená aampa'ó kwégun-kwaasiye asirayámbá timúwasa Ísun-aaí aiva'á Yútaa-kwaasi Yérúsaremuva'o máyówai simátímúwasa mináíntávái áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówai Yútaa-kwaasiti maravá'á ó'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. minkákémbá évakarawai ó'om-baravaka'a Yútaa-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Áríku mirán-áimbá agaimakáíye.

aantá-kwaasiti mayáímó mairáan-kwasai.

¹ Tíóvíráasiyo ívé-kwandaavimba moórá-kwasai sénaumpo isaaó. aiva-kwándááivimbá Áánútu Ísumba ai'marówana marapá'á kunkáin-ainkwara mayáímá kumbairáin-ainkwara aaimá siráin-ainkwara avumpimbá amápa'-mayaima mairáinkwara'a komaé tamae umái kwená mayái marapá'á ánásowana ² Áánútu kunairówana kwíyómpa'a iráin-ainkwara'a aiva-kwándááivimbá agaimakáunda isa'á ívé-kwandaavinkwara'a agaimaráumpo isaaó. Ísu kesí aantá-kwaasiye séna ítámakaiye. Ísu íma kwíyómpa'a irónka'a Áánútun-amankona asirayámbá'á ména aantá-kwaasi kwená amáámba simátímakaiye. ³ Ísu pukáimpinkemba usásinena kae-kwáái aiyayaan-kanaama 40 kanaama moórá-mora-tawai paárurena kwenáúma kawe'á umái agaráátinkowasa awánésa sésa árai'a Ísu pukáimpinkemba usásinena máyáíye suwaná paáruronka'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'maena iráíye. ⁴ moórá-tawai torupésa toómbá kwénowana Ísu paáréna séna maanká'á Yérúsaremu-naopa'a íma tuwé'a úwoi mé'a kesivo kesimambá timénaumnemo asiramái siráimba kwéamu'mare'a máyáanana úwoi timíno. mináimbá á'a simátíma'a sé'a ⁵ Yóni nombá pétinkaraimbanivo sáwíyanka'a Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómbe umátinkanivo amu'maré'á máéro Ísu siráíye.

Áánútu Ísumba kunairówana iráin-kwasai.

⁶ Óríve-omapa'a Ísuwe aantá-kwaasiye torupésa Ísumba áísaa esa sésa Ísóigoo ívéra Áróamáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwewa Ísareri-kwaasiya kawáá ínáyono suwaná ⁷ Ísu séna moórá-kanaamo tínimba ívéra'i. aánowa'iyó. Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá íníye. kawe-kánáámó sáwí-kanaamo paárinimba Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá íníye. mirán-kánáámó tínimba sáwíyan-aimbanivo ⁸ kemó sendá anón-aimbanivo isáaro. Áánútun-amankoma kentópa'a kúmínimba kwená asirayámbá tirumpimbá anómbe umátinkaina'a kesááigwara kentáváigwará'á simátíma'a Yérúsaremu-naopare Yútiyaa-ayampare Sámériyaa-ayampare amápar-ayampare kosimátíma'mae'a nááoro ⁹ Ísu simásuwowasa awánomba Áánútu Ísumba kunairówana ainánkó Ísumba káá-taguwasa íma awánowana ¹⁰ Ísumo iyúmba kwíyómpa'a karátuwesa máyówasarai avekáán-umai kae-kwáásí kwayán-únánkwátói úmaesarai egwaa'á mésarai ¹¹ sésarai Káríri-ayampaken-kwaasiyono. íma kwíyómpa'a karátuwe'a máéro. awánaawanamo Áánútu kunairáisanamo kwíyómpa'o íyínten-umai ókwara'a miráumai kumíníye siráíye.

Yútásina mayáír'á usámairain-kwasai.

¹² mindárai simásúwóyasa aantá-kwaasi Óríve-omapa Yérúsaremu-naor-egwaar-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a koyauwerésa ¹³ máyón-daumpa'a ávúmayaataan-daumpa'a umésa miwímá Ísuna aantá-kwaasi moórá-morawai túwí'a

Pítaawe Yóniye Yémésiye Éndaruwe Vírípiye Tó máasiye Pátóromuwe Mátíyuwe Árívíasi ááninko áwí'a Yémésiye moórawai kwemá Áró máani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai áwí'a Sáimoniye moórawai ó'on-Yemesi ááninko áwí'a Yútásiye miráumai-kwaasi aantá-kwaasi ¹⁴ tayorupontembá námúnaa seémáémbani. minkwáásiyónté évakar-inintone Ísumba anówawe Ísun-ává'awaawiye tayorupamáí mésa námúnaa seémáémbani.

¹⁵ námúnaa síma-sima kwéesa moóra-kanaama sáwíva-kwaasi 120 kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráan-kwaasi tayorupamáí máyówana Pítaa usásinena simátimena séna ¹⁶⁻¹⁷ kesí kwaásiyono. naaóv'á'á Áánútun-amankoma kentáá síkwá'náomba áwí'a Tévítimba simáména Yútási-aai súwana agaimakáimba póna mináímbá paáriníye. ááéma kentááyáváiyé Yútásintavaiye Ísu kesí mayáí máyáaro séna ításinkowata aantá-kwaasiti mayáí-íta umáíya mairáundayaawe. naaémbe Yútási tí'maena Ísunopa'a túwasa táto'mai áí'maesa ándávimba ánkaraawe. [¹⁸ Yútási misáwí-máyáígóná meeyámbá óntamba mairéna maramá meeyán-umasuwena mimbáráv'á'á ándáma uréna kweyáárika'a kwenanumarambá arátuwena ámu'a kuvánkaar-úwana ayánaruntomba marapátá kunkturáíye. ¹⁹ Yérúsaremuvakén-kwaasi isésa miwí tááivinkemba mimbárágó áwí'a Akeotaava'an-íye sésa kwántámai-kwi'a naae-máráv'á'an-íye siráawe.] ²⁰ ániwo monor-ímó agaimakón-avvai-kwandaavimba Tévíti agaimaréna séna

kwená naambá tu'nambá isasá

mimpímbá íma kwaási kwégwaewe

agaimaréna séna moóráva'a agaimaréna séna

kwená mayáír'á'á moóráwai usámayaniye

agaimaréna sirónka'a póta ²¹⁻²² moóráwai Yútásina mayáír'á'á usámayaniwaimba avakáá-umaiya airánaundayaawe. Ísu Kárásítima pukáimpinkemba usásinkain-aimba kweséya tásáumai simátíma'maeta kónaunda póta Yóni nombá kwévetinkowana Ísu mayáímá ááimba ásámai mayówata kuré-ire úmae kwénaaowananya Áánútu Ísumba kunairówana kwíyómpa'a iyúwasa awánaraawainkemma moóráwaimba airáananaya kwemá Yútásimo tukáim-bayai usámayaniye Pítaa simásuwowasa ²³ isésa kae-kwáásí túwí'a tésa moóráwai kaumbo-kwí'á tamámakawai moóra-awi'a Yósépi moóra-awi'a Paasapasí moóra-awi'a Yásátasi uwaná moóráwai áwí'a Mátáyáasi miráumai-kwaasirai túwí'a tamásuwesa ²⁴ námúnaa sésa Ísóigoo amápa-kwaasiti imáyáa awáné tirumbá tuwáné minkáé-kwáásívínkémbá nááwa Yútásina mayáí aantá-kwaasiti mayáír'á'á usámayaniyo. agaráásínkénata awánaano. ²⁵ Yútási kwená mayáí ivátuwena puwéna kwená mayáígóná meeyámbá sáwí-marupa'a kunkáíye sésa ²⁶ námúnaa simásuwesa kae-kwáásí túwí'a kae-kwándááívímbá agaimái anavéúmpímbá kuvé'makowana moóráwai moóra-kwandaai mósá mairéna awánómba Mátáyásiye sésa agaimakówana aantá-kwaasi sísamaivakemba moóra kumbaimái-kwaasivimba komayáí mairáíye.

2

Áánútun-amankoma kunkáin-kwasai.

¹ naaémbe toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáámá túwasa Ísun-aaiyavesa áraire siráawai amápa'a mimbórá-náúmp'á'á torupamáí máyówana ² avekáán-úwana kwíyómpakemba anón-undaraamba torówasa kwéisowana máyón-daumpa'a kuména móanoni'a úwana ³ iraronkáán-tántáá'á paárukena taaínkaar-umai moóra-mora-kwaasi tinepimp'á'á kóyáwé úwana ⁴ Áánútun-amankoma tirumpímbá anómba umátinkowasa máyówana Áánútun-amankoma asirayámbá tímúwasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba siráawe.

⁵ toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá túntavesa Yútaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówai ó'on-o'om-baravakemba Yérúsaremu-naopa'a tayorupamáí máyówana ⁶ úndáraamba torónka'a isésa mindámbó kwáyopa'a tayorupowasá miwí tááivinkemba kwésuwasa isésa táátavai ésa ⁷ ávááraumai

imáyáa ésa sésa kwésewai amápa'a Kárírivakewai mináimbá kwésewain-owe sésa⁸ moórá-morawai sésa kesááivinken-aine simásaraawe. ⁹ kesáámá évaka'a Páátiyaa-maravakewaiya évaka'a Mítíyaa-maravakewaiya évaka'a Iramu-máravákéwáiyá évaka'a Mésópótemiyaa-maravakewaiya évaka'a Yútiyaa-maravakewaiya évaka'a Kápátósiyaa-maravakewaiya évaka'a Pontasi-máravákéwáiyá évaka'a Ésiyaa-maravakewaiya ¹⁰ évaka'a Vírísiyaa-maravakewaiye évaka'a Pámpíríyaa-maravakewaiya évaka'a Ísípi-maravakewaiya évaka'a Árípiyaa-maravakewaiya Sáíríni-maragona egwaakéwáiyá évaka'a Árómaa-naopakewaiya miráumai-naopakemba tayorupamá méta ¹¹ Árómaa-naopakewaiya évaka'a Yútaa-kwaasiya évaka'a á'on-ampa'a tuwéta Yútaa-monor-ampata kwégwareta ánivo évaka'a Kíríti-maravakewaiya évaka'a Árépiyaa-maravakewaiya tayorupamá máyaunasaya Áánútu kawé'-máiyái mairáin-aimba kwésesa moórá-morawai kesááivinkenta kwésewata kwéisaundayaawe sésa ¹² táátavai ésa ávááran-imayaa ésa iséise ésa sésa mintántáákóná ááimba náára íníyo suwasá ¹³ évakarawai kwíráái sésa miwí uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á ésa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewe siráawe.

Pítaa simátímakain-kwasai.

¹⁴ simásúwówana aantá-kwaasi 11 kwaasi usásinompimba Pítaa usásimbai ména torupamá máyón-kwaasiyavena anónka'a simátimena séna kesí Yútaa-kwaasiyono. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye ó'om-baravaken-Yutaa-kwaasiye maísáaro. Kárírivakewai ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewaina ááimba simátimumpo ísáaro. ¹⁵ uwoaó'-nómbó nésa uwoaó'ó owémó kwésemba minkwáásí íma uwoaó'á kwéowe. kwaási no'wáamba uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á kwéovo ívé'a aaváyaavimba isasá minkwáásí íma uwoaó'á kwéowe. mintántáákóná ááimba maará ínivo ¹⁶ naaóv'á'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Yóweri agaimaréna siráin-aimba kwévaariye. maarán-áímbá agaimaréna séna

¹⁷ Áánútu séna naaén-kanaa maará ónaumne. kesimambó amáparawaimo timénaunda kentáánimbaare kentiyáámúmbaare kesáái avora'á simátimenaawe. kentí ívé-kwaasiye anónutan-kwaasiye kaaimbá awánanaawe. ¹⁸ árai'a minkánáará'á kesimambá kesí kwayór-ínínákwá'á timénaunda kesáái avora'á simátimenaawe. ¹⁹ kwíyómpa'a marapá'á ó'on-o'om-bayai-awaame'a ónaunda naaegwára iragwára anón-umunkwara'a paáriníye. ²⁰ aaváúmá tunínana kwíyómba naaerírí'a váína'a mirámó ónaunda kesí ó'on-o'on-kanaa ságyan-kanaama paárinimba ²¹ kentávésamo Ísóigowemo síyawaima sáwí'o umáimo maíyampinkemba kawerámpá'á métinkanaumne Áánútu siráiyé

Yóweri agaimaréna siráiyé Pítaa mináimbá simásuwena ²² séna Ísareri-kwaasiyono. senda-áímbá ísáaro. Áánútuma Ísumba Násáretivakewaimba asirayámbá amúwana simámakaim-bayai maéna kawé'-máiyái ó'on-o'om-bayai-awaame'a uráimba keinárawapimba úmba awánaraawe. ²³ naaóv'á'á Áánútu imáyáamo éna mirámira ónaumnemo siráinka'a pósa évakarawai Ísumba áí'mai keinárawa'a tímúwa'a tuvuwónáe sé'a sáwí-kwaasi tímúwasa áí'maesa taaira'á tuvúwúwana puwúmbanivo ²⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. pukéna marapá'á maígómá íma kanaán-umai tátorowana Áánútu Ísumba ayúrankowana pukáimpinkemba usásinkaiye. ²⁵ mindáyavena naaóv'á'á kentáá síkwá'náo áwí'a Tévíti Ísun-aai agaimaréna séna

aasiyaasí Ísóigo kesé máyáísa'a awánaraumne. kwemá sirávaimai máyáimba pó'a íma sáwí-imayaa kwéune. ²⁶⁻²⁷ mindáyave'a kesirumbá kawé'á umái mé'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. púwón-ayampa'a kesimambá íma másiyuwaniyone. kesirumbá ámakaundawaima ená kwayó-kwáásí únda po puképa'a íma másiyuwenana súma kaviráníye. mindáyave'a máyaunda pó'a imáyáa é'a púwón-davinkemba usásisinkaniye. ²⁸ púwíndavinkemba usásine maí'mai'a íníyone séma kesé máyaanda póna kesirumbá kawé'á umái anómba ína'a ménaumne

Tévíti agaimaréna siráiyé Pítaa mináimbá simásuwena séna ²⁹ kesí kwaásiyono. kentáá síkwá'náo áwí'a Tévítin-aai avora'á simátimunda kwemó agaimakáimba íma kwesávái siráiyé. kwemá puwúwasa utámakowana kwená maravaraambá á'a awánaraamba póna agaimarómba íma kwesávái siráiyé. ³⁰ naaóvá'á Áánútu séna Tévítimo kawááná'ó ménamo uráintemba moórawai minákúmpákéwái anondára'a kawááná'á méniye Áánútu siráimba Tévíti Áánútun-aai simátimakaiwai póna kwemá séna Áánútu siráin-aimba árai'a paáriníye Tévíti siráiyé. ³¹ Tévíti Áánútumo naaémbo ínín-imayaa éna séna Áánútumo usásinkaiwaima Káráísiti kwemá puwíndavinkemba usásinaniye súntavena séna

pukén-ayampa'a íma máuwainana

áuma kaviráníye

Tévíti súmba ³² mindá Ísuntavena siráiyé. ánivo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowata áta awánaraundayaawe. ³³ Áánútu kuná'imaena anón-kwaasi póna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankená kwenamambá ámakaiye. avowámó árai'a kesimambá aménaumnemo siráimba ámakaisana kwenamambá kembá símakaimba kwéise'a kwésuwane'a kwéowe Pítaa mináimbá simásuwena séna ³⁴ Tévíti íma kwíyómpa'a iráiwai séna

kesí Ísóigontavena séna Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ³⁵ ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Tévíti siráiyé. kwemá íma kwíyómpa'a iráiwai póna kwesávái íma siráiyé.

³⁶ ánivo keinárawa'a taaira'á tuyúkáawaintavena Áánútu séna kemá usásinankaundawai Káráísiti éna Ísóigoma iyémá Áánútu siráimba pósa Ísareri-kwaasi amáparawai kawé'á umái ísáaro Pítaa simásuwowasa ³⁷ ísómbe tirumbá umbái tówasa Pítaawe aantá-kwaasiyavaiye sésa sáwí'a uráumpo nóra ónaunanayaawa siíyó suwaná ³⁸ Pítaa séna keinárawa'a moórá-morawai amáparawai misáwí-ímáyáá tínaaemba umáme'a Áánú-tunopa'a té'a Ísu Káráísitintave'a ísámai nombá péráaro. mindáyavena kentí sáwí-imayaa maitiyuwéna Áánútun-amankomba úwoi timíníye. ³⁹ Áánútu kesópa'a terómó sendawáimá kesimambá timénaumne Áánútu siráimba pósa keinárawatavaiye kentíráá'maatavaiye ó'on-o'om-baravakewaiyavaiye asirayán-áimbá siráiyé Pítaa siráiyé.

⁴⁰ Pítaa simásuwena ó'on-o'on-ainkwara kawer-áínkwará'á simásuwena égési umái simátimena séna ívé'o sáwí-kwaasi méwaimo é'a sáwí-meyamba mayánááowe. kemá ívé'a sáwí-ampa'a tuwé'a pó'a íma sáwí-meyamba mayánááowe Pítaa súwasa ⁴¹ sáwíva-kwaasi ísésa kwenááyavesa áraire sésa nombá kwéveresa mitáwai sáwíva-kwaasi 3,000 kwaasi Ísun-aaiyavesa árairemo suwasá Ísuna kwaási sáwíva-kwaasi-i'a ésa ⁴² torupamáí maivá'á iyésa aantá-kwaasi Ísun-aai simátíma'mae kwáávantan-úmaesa kwéiyesa moórá-mora-umai-kwaasi kwétuwa'naa-esa Ísuntavesa ísámai aráá-tomba kwénesa námúnaa sinté iráawe.

⁴³ námúnaa sinté iyésa mirámó umbá aantá-kwaasi kawé'-má'yái ó'on-o'om-bayaima kwémayowasa pósa amáparawai táátavai uwasá ⁴⁴ Ísun-aaiyavesa áraire suwái mimbórá-ímáyáá kwéesa torupanté kwéiyesa ímá'yáa ésa kentáásí náaindaamba amáparawainéin-íye sésa ⁴⁵ miwítí maramá miwítí náaindaamba ó'on-kwaasi tímésa óntamba mairésa taainkaar-umai ímo makón-kwaasi tímatuwesa ⁴⁶ aasiyaasi-táwai Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a Áánútuntavesa ísámai torupanté kwéiyesa ó'on-o'owiti naaúmpa'a komésa Ísuntavesa ísámai aráá-tomba kwénesa tirumbá kawé'á umái mésa toómbá taainkaar-umai kwétimesa nésa ⁴⁷ Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai tuwánésa miwíyávésa kawé'á kwéowe suwaná aasiyaasi-táwai Ísóigo évakarawai sáwí'o umáímo máyómpinkemba kawer-ámpá'á métinkowasa Ísun-aaiyavesa áraire suwáiyé torupamáí méraawe.

3

Pítaa aísamaima kawé'á umánkarain-kwasai.

1-2 moórá-kwaasi anówa maránkarompinkemba aísamaima pukurón-kwaasi máyowasa aasiyaasi-táwai áí'maesa anóm-bono'-nankona ontará'á áwí'a kawer-óntará'á móankarowana ména anóm-bono'-naumpa'o íyún-kwaasiyavena óntantavai inaínaaí sún-kwaasi máyonka'a anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye íyúyana aaváúmá toraétáápa'a kúwasa námúnaa kwésen-kanaara'a íyúyana ³ tuwánéna séna óntamba símékaiyo súwasarai ⁴ túramba kararésarai Pítaa séna kenkáí suwánaao suyaná ⁵ siméyááoiye-imayaa éna tuwánówana ⁶ Pítaa séna íma óntamba makáumpo Ísuna asirayándéí kawé'á umánkanaumne. Ísu Káráísitima Násáretivakewaina asirayámbá kwáyáintave'a sé'a usásine naauwó sune Pítaa séna ⁷ ayáánúrapa'a táto'mai usásinankowana aísamba aísána kawé'á úwana ⁸ usásinkwena tokávava taúvaraa'a éna aamoí éna Áánútu áwí'a mósá kwémarena mindáraiye anóm-bono'-naumpa'a ⁹ kweyáárika'a marapá'á iyéna Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai awánésa ¹⁰ sésa miwá aasiyaasi-táwai anóm-bono'-nankona kawer-óntará'á ména óntan-inaai síma-sima'a indá'án-iye sésa táátavai ésa kweyáárika'a marapá'á kwéiyuntavesa tiyáamba tuvimpín-ésa táátavai uráawe.

Pítaa simátímakain-kwasai.

¹¹ kweyáárika'a kwéiyena aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á tátorowasa amáparawai táátavai ésa miwítópa'a tóyo ésa anóm-bono'-naumpa'a Sórómoni áúgwimai úmakopa'a tóyo uwaná ¹² Pítaa tuwánéna séna Ísareri-kwaasiyono. mintántáátavái íma táá'a kaíno. íma túramba kenkáí aráá'a sivuwóro. íma kenkáísí asirayánkó kawé'á umái arupí umái mékai kwéuvo ¹³ Áánútuna asirayánkó mirá kwéisana minkwáásí kweyáárika'a kwénaaiye. mirá uráintavai Áánútu Ísu áwí'a mósá maréna kentáa síkwá'ná Ááváramu Áísákaa Yákópo miwítí Ísóigoma kwená kwayó'nákó áwí'a Ísumba póna mósá makáiyé. ánivo Ísumba áí'mae'a Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana Páírátí séna ayúrankanae súwa'a a'áo siráawe. ¹⁴ kawekwáásí arupí umái máyon-kwaasiyave'a a'áo sé'a moórá-kwaasi inkamúwana puwúwasa ándáva'a áúkon-kwaasiyave'a ayúrankaao siráawe. ¹⁵ mirá uráantave'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowaina ááin-kwaasi kemá tuvúwana pukáimpinkemba Áánútu usásinankowakai awánarauye. ¹⁶ awánarauyawai Ísuna asirayánkó aísamaima pukón-kwaasi kawé'á umánkaraiye. Ísuna asirayántávéna áraire siráimba isaná minkwáásí kawé'á umái kwénaaisa'a kwéawanaawe Pítaa siráiyé.

¹⁷ Pítaa mináimbá simásuwena séna keinárawate kentí kawáánárawate íma awánamái Ísumba kawer-uré'a tuvukáawe. ¹⁸ naaóvá'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena séna simátíme'a sé'a kemó usásinankaundawaimba sáwí'a umánkanaaowe Áánútu siráinka'a póna keinárawa'o Ísumbo uráamba mináimbá paáruraiye. ¹⁹ mindáyave'a kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútunopa'a tíyana póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye. ²⁰ moórá-mora-tawai Ísóigo kwená asirayámbá timína'a kwesé ménaaontave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. Áánútuma túwa'naa ínkwáe séna usásinankaiwaimba Ísumba ai'maránana kumíníntave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. ²¹ Ísu kwíyómpa'a umáyáimba póna naaén-kanaamo éna amápa-tantaa'a aúnái'o índá-tawai ókwara'a marapá'á kumíníye. naaóvá'á Áánútu mináimbá simátímuwasa Áánútun-aaí isón-kwaasi kawekwáásí iséna simátímakaawe. ²² Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Mósesi séna Áánútu kentí Ísóigo kembá kesí mayái mayaaó séna si'mákainten-umai Áánútun-aaímo simátíminiwaimba keándarakemba moóráwaimba ai'maránana kwenáái simátíminasa isánaáowe. ²³ ímo isáiyawaimo éna Áánútu kwená kwaásivinkemba tí'maena moóráva'o tinkáindawai ánásanaaowe Mósesi siráiyé. ²⁴ Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá simátímakonka'a naaén-kwaasi simátímíntemba mai-simátíma'maesa iyémáyáamba kwévaariye. ²⁵ naaóvá'á Áánútu kentáa síkwá'ná áwí'a Ááváramuntavena séna enándárakenkwaasiyavena amápa'-marava-kwaasi kawé'á umátinkanaumne Áánútu asiramái siráiyé.

Ááváramun-andaraken-kwaasi owaná póna keinárawatavena Áánútu mináimbá asiramái siráiyé. ²⁶ miráumai Áánútu Ísuntavena kesí mayáí mayaaó séna ai'marówana keinárawapimba kunkáiyé. amáparawai kentí sáwí-imagaa tínaaemba umásuwaiyana aiva'á keinárawa'a kawe'á umátinkanintavena keinárawapimba kunkáiyé Pítaa Ísareri-kwaasiyavena simátímakaiye.

4

Pítaante Yóninte aaivimbá maitínkaraan-kwasai.

¹ anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye kwésimatimuyasa tóyo ésa mono'-máayáí-kwáásíyé mono'-nánká'ó kárákwirowaiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé tóyo ésa ² miwí táái taisésa áwáá'a suwasarái mindárai Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba simátímúyasa úwoi-kwaasi isésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaintavesa amápa-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe suwasá mináimbá isésa kamparé sésa áwáá'a kwésesa ³ mindárai tátoresá sésa eénáimba póta aaváyaavimba aaivimbá maitinkánaumne sésa kawáá-kwáásí ándáva'a tínkómbanivo ⁴ úwoi-kwaasi sáwíva'a 5,000 kwaasi mindárai tááiyavesa árairema siráawe.

⁵ aaváyaavimba aaivimbá maitinkánaumne sésa kwáúmba aaváyaavimba Yérúsaremu-naopa'a Yútaa-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye amáámba sun-kwáásíyé miráumai-kwaasi miwí táái isánáe sésa torupésa ⁶ aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánásiye kwená akún-ándá-kwáásíyé Káyavaasiye Yóniye Arekesándaawe torupamáí mésa ⁷ Pítaante Yóninte tááyowasarai miwítópa'a tuyasá tísaa esa sésa aísamaimo pukáin-kwaasi nóra urááiyó. nááwana asirayáná keináraivimba kwáyáintavaiya kawe'á umánkaraaiyo. nááwa áwíra tékai kawe'á umánkaraaiyo suwaná ⁸ Áánútun-amankoma kwempímbá anómmba umánkowana Pítaa séna Ísareri-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye isáaro. ⁹ aísamaimo pukáin-kwaasi kawe'á umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. nóra séra kawe'ó umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. ¹⁰ avora'á simátíménda keinárawate amápar-Isareri-kwaasiye isáaro. Ísu Káráisitima Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiwaimba kwenáwíka'a súyana kwená asirayánkó minkwáásí kawe'á umánkáísana keinárawapimba kawe'á umái máyáísa'a kwéawanaawe. ¹¹ Áánútun-aaí aúvái-kwandaaivimba Ísun-aaí agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiyé mináimbá Ísuntavena agaimaréna siráiyé. ¹² kwewé su'mai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpátá mésinkanintaawe. Áánútu séna kwenáwíka're su'mai kwená asirayánkówé su'mai kwaási sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpátá métinkaniye Pítaa siráiyé.

¹³ Pítaa mináimbá kwésimatimena Pítaae Yóniye íma táá'a kwégowasarai asiramái simátímúyasa minkáwáá-kwáásí tuwánésá táátavai ésa mindáraimo úwoi-kwaasirai ímo aúvái'vimbo awánaroyawaiyavesa pósa táátavai ésa sésa Ísuwe kwénaauyantavesarai mirá kwéoiye sésa ¹⁴ awánomba Pítaante Yóninteyopa'a aísamaima kawe'á umánkaron-kwaasi máyowasa awánésá mindáraimo simátimenaon-aintavesa avakáá uwááesa ivátíyuwesa ¹⁵ sésa máápa'a kúmókaiyo suwasarái kúmúyasa minkáwáá-kwáásí iséise esa sésa ¹⁶ mindáraiye nóra ónaumno. ó'om-bayai kawe'-máayáímá mairááyamba pósa Yérúsaremuvakén-kwaasi amápa'a isáamba póta íma kamparéyá sénaundayaanivo ¹⁷ ó'on-o'on-daopaken-kwaasi íma isánááontaveta mindáraiaveta simátimeta séta Ísu áwíka'a íma simátímékaiyo sénaundayaaniye sésa ¹⁸ tááyowasarai iyúyasa sésa Ísun-aaí íma simátímékaiyo. Ísu áwí'a íma taakaiyó suwasarái ¹⁹ Pítaae Yóniye sésarai kemó mirá simásinkaiyakaimo Áánútun-aaímo tuwékaimo Áánútu aúrampimba kawerá íníya ke mináimbá ókwara'a isáaro. ²⁰ keiráímá awárauyan-tantaa ísarauyan-tantaa'a íma tuwáyauvo úwoi simátimeyauye suyasá ²¹⁻²² kawáá-kwáásí ó'onkwara'a asiramái

simátímatuwesa sésa ánivo úwoi kárúwaakaiyo sirá. aísamaima kawé'á umánkaron-kwaasi kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a íma kweyááríka'a kwénaauwasarai kawé'á umánkóyasa úwoi-kwaasi isésa Áánútu áwí'a mósá maróntavesa mindárai íma tínkamesa úwoi kárúwaakaiyo siráawe.

asiramái ménaumne sésa námúnaa siráan-kwasai.

²³ kárúwaakaiyo suwasarái Pítaae Yóniye kentí kwaásitopa'a tésarai mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye simátímakaan-aimba másimátímúyasa ²⁴ isésa Áánútumpa'a námúnaa sésa Ísóigoo kwíyómbe maramá uwí-nómbá tarórumarena miwán-arumpimba tarórumaraanda-yantaakakwara'a kwégawaa-one. ²⁵ naaóvá'á emá sunaná enam-ankómá ená kwayó-kwáásí kentáa síkwá'náomba Tévítimba kusímámuwana agaimaréna maará séna

nóintavai ó'om-baravakewai áwáá'a sésa nóintavai áamáyu-aimba suwááesa áúkaawe.

²⁶ ó'om-baravaken-kawaa-kwaasi tokwaa úmae tayorupésa Ísóigonte kwemó usásinkaiwainte áái'a tiyamátinkanae siráawe

mináimbá Tévíti agaimaréna siráíye. ²⁷ mináimbá paárúwasa Yérúsaremu-naopa'a Érótiye Póntiyasi Páírátíye ó'onkaa-kwaasiye Ísareri-kwaasiye torupésa Ísuna áamáyu-aimba sésa emó usásinankaandawaimba ená kawé-kwáyó-kwáásí Ísuntavesa áamáyu-aimba siráawe. ²⁸ naaóvá'ó emó mirá ónááowemo siráanda pósa torupésa mirá uráawe. emó ímo mirá ónááowemo siráandarakai íma Ísumba tuvúkáasino. ²⁹ Ísóigoo mono-káwáá-kwáásí tááimo simáímo káráraamba Ísaraanda po súwa'naa ínáyonda póta íma inkaiséta enáái úwoi asiramái simátimenaundayaawe. ³⁰ ená asirayámbá símínata tí'o índá-kwaasiya asóvatinkavata konó. ená kawé-kwáyó-kwáásígó áwí'a Ísuwe súnanaya kwená asirayánkó ó'on-o'om-bayaima kawé'-máayáimá paáriníye ³¹ námúnaa simásúwówana torupamáí máyón-daumpa'a toraa'náára'a úwana Áánútun-amankoma miwívimbá anómbe umátinkowasa Áánútun-aai asiramái simátíma'mae kuráawe.

náindaamba moórá-mora umátímakaan-kwasai.

³² Ísuna aampa'á kwéguwai mimbórá-ímáyáá kwéesa mésa kentí náindaantavesa íma kendéi kendéiye kwésesa úwoi moórá-mora-umai tíma'maesa kuwasá ³³ aantá-kwaasi ávááraumai asirayánkwárá'á mésa Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba asiramái simátíma'maesa kwégwesa Áánútu aantá-kwaasi túwa'naa úntavesa kawé'-máayáí maimaé kwéguwasa ³⁴⁻³⁵ Ísuna aampa'á kwéguwai maramá naambá makówai ó'on-kwaasi kwétimesa óntamba mairésa aantá-kwaasi tímúwasa taaínkaar-umai íma makón-kwaasi tímakaamba pósa Ísuna aampa'á kwéguwai amápa-tantaa'a íma aáváán-túwówana ³⁶⁻³⁷ moóráwai áwí'a Yósépi póna kwegwárá'á mirá éna moórá-marama ó'on-kwaasigomba aména óntamba mairéna aantá-kwaasi tíména kwemá Árívái-andarakewai Sáíparasi-ayampakemba tamáyowasa aantá-kwaasi moórá áwí'a simámesa Kíríki tááivinkemba Páánápáasiye sésa kwántámai-kwi'a tirávayaina'a iyémó suwáímá minóntámbá tímakaiye.

5

Ánánáesinte Sáváeraantei kwaasái.

¹ Páánápáasi minóntámbá tímúwasarai moóráwai áwí'a Ánánáesi awainínkó áwí'a Sáváerae mésarai moórá-marama ó'on-kwaasi kwétimesarai óntamba mairésarai ² taaínáyauyo-aimba awainínkómbá simámuwana mirá ínáyone súwana minóntámbá taaínkaar-urena évaka'a kwesávái maéna évaka'a maimaéna aantá-kwaasi mói tíména kampa'á séna amápa'a tímúne súwana ³ Pítaa séna Ánánáesiyo Sáátáánigo áísaa umai isánáe sintávái owé se mararákén-óntámbá amápa'a tímúne siráanda Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane. ⁴ mimbáramá ená maramá isa tuwé óntamba mairé ená óntamba isa évaka'a tímé íma sáwí'a éma mararákén-óntámbá évaka'a tímúne íma sénda amápa'a tímúne séndama sáwí'a ómpo íma kwaasiye su'mai kampa'á simátíyukaampo Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane Pítaa súwana ⁵ Ánánáesi

iséna pu'maéna tuvamúwasa mináímbá ísaraan-kwaasi ávááraumai táátavai uwasá ⁶ ívé-kwaasi tésa puwúmba taasáúmaesa maimaésa máutaraawe.

⁷ máutaawana awainínkó sáwíyanka'a ména awaikómó puwún-aimba íma ísarena Pítaa-iyaitopa'a túwana ⁸ Pítaa séna keináraití mararákén-óntámbá amápara símakaiyo súwana minínínkó séna owé amápa'an-iyé kampa'á súwana ⁹ Pítaa séna enawaikóe esé mimbórá-ímáyáá ékai Ísóigon-amankomba kampa'á simáú'mai awánayae sirááiyé. enawai'ó mágwéutaan-kwaasi tésa embá tamaimaésa máutanaaowe Pítaa súwana ¹⁰ pu'maéna Pítaa aísamaivimba tuvamúwasa ívé-kwaasi tésa puwúmba taawánésa maimaésa awaikómbó utamánkópa'a máutowasa ¹¹ Ísóigona kwaásiye ó'on-kwaasiye iséna táátavai uráawe.

ó'on-o'om-bayai kawe'-máyaígóná kwaasái.

¹² aantá-kwaasi kwaási túranka'a ó'on-o'om-bayai kawe'-máyaímá maimaésa íyúwasa Ísuna aampa'á kwéguwai anóm-bono'-namba Sórómoni áúgwimai úmakopa'a aasiyaaí torupamáí kwémauwasa ¹³⁻¹⁴ ó'on-o'on-akwa'a sáwíva'a Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa miwísé torupamáí maémaémbanivo ó'on-kwaasi tuwánésa sésa kawe-kwáásín-owe sésa táátavai ésa íma miwísé torupamáí máyówasa ¹⁵ aantá-kwaasimo uráamba iséna tí'o ún-kwaasi tuvaipímbá taagwiya'maésa naambáru'a mátinkesa sésa Pítaa kwénaaena amankó'naanko taaugwétáínasa asóvaigwae suwasá ¹⁶ ó'on-o'on-daopakemba tí'o ún-kwaasigwara tirumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigwara'a tí'maesa Yérúsaremu-naopa'a mátínkówana Áánútu Pítaamba áwa'naa úwasa amápa'a asóvasaraawe.

kawáá-kwáásí aantá-kwaasi sáwí'a umátínkaraan-kwasai.

¹⁷ mirá kwéuwana aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaási Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé sésa amáparawai íma kentáásiraaima kwaráavo aantá-kwaasi tirááíma kwaráawe sésa tíyántavai ésa ¹⁸ táto'mai ándáva'a tiyúwówana ¹⁹ mindó'wáámbá kwáúnka'a Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakendako ontamá tisuwéna tí'maena máápa'a móruntinkena séna ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a umé'a aúna-amba kwaási kawe'á umái maí'mai'a ónááon-ankona ááimba usimátíméro súwasa ²¹ iséna irataró'a anóm-bono'-naumpa'a umésa mináímbá simátímakaawe.

anóm-bono'-naumpa'a moóráva'a kwésimatimuwasa moóráva'a aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaásiye tésa ándá-kwaasi táái isánáe sésa Ísareri-anon-kwaasi tááyowasa tésa mono'-nánkár-í-kwáásíyávésa sésa aantá-kwaasi ándáva'a máyáavo kotí'mae'a teró suwasá ²² kumbá íma máyówasa koyauwerésa tésa sésa ²³ ándá-namba ontamá umásuwesa i-kwáásí ontará'á máyáawata onta tisuwéta awánáúndaya íma máyáawata úne suwasá ²⁴ mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánká'ó kárákwirowaiye iséna táátavai ésa sésa mindá nóraya ónaundaya'iyó simásuwesa sáwívar-imayaa kwéuwana ²⁵ moóráwai téna séna ándáva'a mátyukaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mésa kwésimatimewa'a tuwánáúmne súwasa ²⁶ mono'-nánká'ó kárákwirowaiye kwembó áwa'naa un-kwáásíyé kotí'maesa kwempa'á tésa sésa úwoi-kwaasi miwí táái iséna sínkamovo sésa kwempa'á ²⁷ tí'maesa aaimó isái-kwáásítópa'a mátínkówana aiva'-mónó-káwáánákó ²⁸ séna á'a simátimeta séta minkwáásígón-áái kwenáwíka'a íma simátíma'mae'a koróyá siráundaya isa'á á'a simátíméwasa Yérúsaremuwaken-kwaasi amápa'a ísáyaraawa'a ke kampa-kúvímbá sinkéta minkwáásí tuvúkáawe kwésewe aiva'-mónó-káwáánákó súwasa ²⁹ Pítaa-iyai ó'on-aanta-kwaasiyonkwara'a sésa Áánútun-aaí aivar-áínkómá póna kwaási tááigomba usáyaaítaraimba póta kentááíya íya iséta Áánútun-aaíya iséta miráyá ónaumne. ³⁰ keinárawa'a Ísumba taaira'á inkámúwana puwúwana kentáá síkwá'náona Ísóigo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ³¹ séna anón-kwaasi póna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye séna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena Ísareri-kwaasi kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye séna Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankariye. ³² mináímbá iséta kawe'á umáíya kwésimatimunanaya Áánútun-amanko mináímbá

kawe'á umái kwésimatimiye. Áánútuma kwenáái ísámai kawe'á kwéowai kwenamambá kwétimisana Áánútun-amanko mináímbá kwésimatimiye aantá-kwaasi siráawe.

³³ simásúwówasa aaimó isái-kwáásí isésa tirumbá sáwíte úwasa tínkamonaemayaa uwaná ³⁴ miwítí avumpinkémbá moórawai usásinena ámáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Kámérieri kwemá usásinena miwí táái káráyuwena kwemá Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkemba aasiyaasí simáti simati kwéuwasa kwenáwí'a mósá makáawai kwemá usásinena aantá-kwaasiyavena séna sáwíyanka'a máápa'a kumónááowe súwasa máápa'a kúmúwana ³⁵ séna Ísareri-kwaasiyono. minkwáásíyávái mirá ónáemo síyamba kakaariyá íma mirá é'a isáiyuwe'a mirán-oro. ³⁶ ááéma moórawai áwí'a Tiutaásí usásinena séna anón-kwaasi únda pó'a kesirááíye sé'a kwaránááowe súwasa sáwíva-kwaasi 400 kwaasi kwarówana moórawai Tiutaásímbá tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé ésa kwená mayái ivátukaawe. ³⁷ minkákémbá túwí'o aawásó-tawai moórawai Kárírivakewai áwí'a Yútási usásinena tááyowasa sáwíva-kwaasi kwenarááíma kwa'maésa kwéguwana moórawai tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé umáguraawe. ³⁸ mindáyavai imáyáa é'a minkwáásíyómbá íma ándáva'a mátiyuwe'a tíyúwéwasa máéro. miwítí mayáígóná ááimbo marará-kwáásítí imáyáavinkembo énamo éna ánásaniye. ³⁹ miwítí mayáígóná ááimbo Áánútuna imáyáavinkembo ína'o é'a íma kanaán-umai karánááovo úwoi kwaikwai'a íniye. Áánútumpakembo ína'o é'a minkwáásí sáwí'o umátinke'o é'a Áánútunkwara'a sáwí'a umánkanaaowe Kámérieri súwasa aaimó isái-kwáásí isésa kwenááiyavesa owé sésa ⁴⁰ aantá-kwaasi tááyowasa iyúwasa túwíruku'a nésa asiramái sésa Ísun-aai kwená asirayámbá íma simátíméro sésa ti'mákaawe.

⁴¹ ti'márówasa kwéesa tigaeyávái uráasina Áánútu imáyáa timúwana tirunkó kawe'á úwasa sésa Áánútu asirayámbá símakaisata Ísuntaveta asiramáíya máyaundaya pósa sí'o iní'a umásínkáantaanivo sirunkó kawetá isatá máyaumne aantá-kwaasi simásuwesa ⁴² aasiyaasi-tawai anóm-bono'-naumpa'a kwaásiti naúmpimpa'a Ísuna ásí-kwasai simátíma'maesa kwénaeasa Áánútumo usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundayawai kwemá Ísuman-íye sésa simátíma'maesa kuráawe.

6

avakaeté-kwaasi túwa'naa uráan-kwasai.

¹ simátíma'maesa kuwasá Ísun-aai isésa sáwíva-kwaasi kwená aampa'á kwégwesa máyónka'a Yútaa-kwaasi ó'om-baravaken-kwaasi Kíríki tááivinken-aimba sun-kwáásí Yérúsaremuva'a máyón-Yútaa-kwaasiyavesa í'ái tinkésa óntamba taaínkesa Kíríki-ketorinimba íma tímúnkakemba í'ái tínkówasa ² mindáyavesa aantá-kwaasi Ísuna aampa'á kwéguwai amáparawai tááyowasa tuwasá sésa Áánútun-aai simátimundamayai tuwéta óntamba taaínkaar-umai tímúnda-mayaimo máyáandaya uwóví'a ónaundayaawe sésa ³ keinárawapinkemba avakaeté-kwaasi túwí'o tewatá óntambo taaináí-máyái timénaumne. mindárawa'a kawer-ímáyáágwára-kwáásí Áánútun-amanko miwívímbá anómba umátínkáin-kwaasi túwí'a tewatá óntambo taaináí-máyáiyá timéta ⁴ kesáa Áánútunopata námúnaa kwéseta Áánútun-aai simátíma'maeta kónaundayaawe aantá-kwaasi suwasá ⁵ isésa tirumbá kawe'á kwéuwasa avakaeté-kwaasi túwí'a tombá moórawai áwí'a Sítíveni kwemá Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Ísuntavai imáyáa umái asiraiwái úwana moórawai áwí'a Vírípi úwana moórawai áwí'a Pórókórasi úwana moórawai áwí'a Náíkéna úwana moórawai áwí'a Táímóno úwana moórawai áwí'a Páménasi úwana moórawai áwí'a Níkóráasi kwemá Antíoku-naopakenkwaasi póna ó'on-ampakemba Yútaa-monor-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuna aampa'á kwétuwai úwasa ⁶ miráumai-kwaasi tí'mai aantá-kwaasitopa'a móitinkowasa Ísóigona mayái mayóntavesa tine'á tátokesa Áánútumpa'a námúnaa siráawe.

⁷ Áánútun-aai simátíma'maesa kwéguwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sáwíva'a Ísuna aampa'á kwéguwasa Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái máyón-kwaasi sáwíva'a

Ísun-aaí isésa kwená aampa'á kwéguwasa miráumai kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a uráawe.

Sítívenimba tátokaan-kwasai.

⁸ Ísóigo Sítívenimba áwa'naa úwana asirayánkwará'á ména amápa-kwaasi túranka'a ó'on-o'om-bayai kawé'-má'yáímá maéna máyowasa ⁹ moórá-tawai évakarawai Sítíveninopa'a tésa kampar-áiné-ímáyáá ésa kwesimá kwesiman-esa miwímá Yútaa-kwaasima pósa évakarawai Sáiríni-maravakewai évaka'a Arekesándiyaa-maravakewai évaka'a Sírisiyaa-maravakewai évaka'a Ésiyaa-maravakewai miráumai-mapaken-kwaasi mimbórá-mónó'-náúmpá'á ména Sítíveninopa'a tésa kampar-áiné-ímáyáá ésa kwesimá kwesiman-umbanivo ¹⁰ Áánútun-amanko Sítívenimba kawer-ímáyáá amúwana póna Sítívenin-aaigo miwí tááigomba usáyaaítowasa ¹¹ ivátuwesa kwésa aúpá'á óntamba torupamáí évaka-kwaasi tímésa sésa Sítíveni Mósesimba simái sáwí'a umánkena Áánútumba simái sáwí'a umánkaraisata ísaraumne. kosimátíméro suwasá ¹² minkámpár-áímbá tasimátímúwasa úwoi-kwaasiye anón-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítíveninopa'a tésa tayáto'mai áí'maesa monor-ánón-kwáásítópa'a máankesa ¹³ kampar-áímbó sun-kwáásí kotí'maesa mátínkówasa kampa'á sésa minkwáásígó anóm-bono'-namba simái sáwí'a úmae iyéna Mósesina áamámba simái sáwí'a úmae iyéna ¹⁴ séna naaóvá'á Mósesimo áamáambo simátímakain-amaamba Ísu Násáretivakewaima ivátuwena ó'on-amaamba kwésena Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-namba tawísíyuwaniye Sítíveni siráíye. mirán-kámpár-áímbá kwésuwasa ¹⁵ amápa-kwaasi Sítívenimba awánomba kwíyómpakemba Áánútuna kwayó-kwáásí tóikaamba aúkwáwasa awánaraawe.

7

Sítíveni monor-ánón-kwáásí simátímakain-kwasai.

¹ mirá simásúwówana aiva'-mónó-káwáánákó Sítívenimba áísaa ena séna kwésen-aimba árair-aina'i. kampar-áiná'iyó súwana ² Sítíveni séna kesivoísáí kesuwaaísáiyó simátíménda ísáaro. naaóvá'á kentáá síkwá'náo Ááváramu íma Áránaava'a komáyonka'a Mésópótemiyaa-marava'a máyonka'a Áánútu asirayánkwaráwái kuména ³ Ááváramuntavena séna ená maragwára enamáaraawigwara'a tiyuwé kwina'á moórá-marama agaráaránkáandava'a koméniyone súwana ⁴ iséna mimbáramá Káutéa-kwaasiti maravá'á tuwéna teéména Áránaava'a tamáyowana avowá puwúwana Áánútu ai'marówana teéména maavá'á máyaundava'a túwana ⁵ minkánáá Áánútu íma maramá amúmba asiramái séna aáno maambáramá enkwára enaísaavutantambo íyawaigwara'a tíménaumne. Áánútumo súmba Ááváramu iyámpói íma maránkaronka'a mináímbá simámena ⁶ moórá-ainkwara'a séna enaísaavutantambo íyawai ó'on-kwaasiti maravá'á koméwasa umbai-máyái tímésa sáwí'a umátínkéwana sáwívar-ima 400 ima ánásaina'a ⁷ sáwí'o umátinkanaaowaima sáwí-meyamba tíménaunda pósa enaísaavutantambo íyawai mimbáramá tuwéna maavá'á tésa kesí ímá'yáa mósá maránááowe séna ⁸ mináímbá naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna aáno maambáramá enkwára enaísaavutantambo íyawaigwara'a tíménaumne siráimba mináímbá simái tarúmarena póna túra'a káramai araa'éna uwó Áánútu siráíye.

súwana Ááváramu ména Áísákaamba ankéna avakaumboé-no'waamba kwaéna áúra'a káramai araa'éna umánkowana Áísákaa anón-éna Yákópomba ankéna áúra'a káramai araa'éna umánkowana Yákópo anón-éna sísamaivakemba kae'á kumbaimái-iyampoi tinkéna túra'a káramai araa'éna umátínkáva'a kuráíye.

⁹ mirá umátínkáva'a kúwasa mináváráwáínónnda tíváko áwí'a Yósépinavesa naaénkewai íma kentáará'á kárákwiyiniye sésa tirumbá sáwí'a umánkesa áí'maesa ó'on-kwaasiva'a mátimesa óntamba máyówasa miwí Yósépinba áí'maesa kweémesa Ísípi-marava'a máánkówana Áánútu kwesé máyowasa ¹⁰ umbai-máyái aména sáwí'a umánkómbanivo Áánútu kwesé ména áwa'naa ena kawer-ímáyáá aména kwená umbai-yántáá'á ánásamankowana mimbáramá Ísípi-marara-kawaanako Yósépinba

kawer-ímáyáá iséna séna Ísípi-marava'a amápa-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiye kesí náaindaanka'a mirán-uwo súwana kwemó súntemba kwéuwana ¹¹ naaémba ayawaimá téna Ísípi-maravare Kénááni-maravare amápar-ayampa'a ayawaimá tówasa táaiyavai ésa kentáá síkwá'náyomba toómbá íma kentáávimbá kwéraiye. ¹² Ísípi-marava'a toómbá kwáyáíye-aimba isáúmpo komeéyán-oro Yákópo séna áánimbaa'a ti'marówasa komeéyá úmaesa ¹³ tivowánópa'a tamáyówana mintómbá ánásowana ó'a kuwaná Yósépi miwítí egwaa'á tamaéna séna kemá Yósépi kentívá'a úne súwasa kesí imáyáao pukáane súndayaawe suwaná Ísípi-marara-kawaanako Yósépina ááimba iséna awaaisái tuwánówana ¹⁴⁻¹⁵ Yósépi awaaisái simátimena kesivombá kosimámiyana ená akúmbá tí'mae Ísípi'a tiyó Yósépi siyé. kosimáméro Yósépi súwana avowámá iséna kwená akúmbá 75 kwaasi tí'maena Ísípi'a kawe'á umái komésa púwúwasa ¹⁶ naaémba miwí tisaavutomba tiyáántamba maimaé teémesa Sékémuva'a máutomba naaóv'á'á Ááváramu Émon-andaraken-kwaasima óntamba tímatukom-barava'a máutaraawe.

¹⁷ ánívo kentáá síkwá'náyomba Ísípi-marava'a komésa sáwíva-kwaasi agairáawe. Áánútu Ááváramuntavena asirayán-áimbá séna Kénááni-marama enaísaavutantambo iyawai timénaumne siróntemba timínín-kanaa ákise únka'a ¹⁸ moóráwai Ísípi-marara-kawaanako Yósépimo naaóv'á'ó pukóntavena kwená mayái-áimbá íma ísarowai póna ¹⁹ kentáá síkwá'náya umbai-máyái tiména maimái sáwí'a kwéumatinkowasa iyámpói máápa'a tiyuwówasa pukáawe.

²⁰ iyámpóiyomba púwúwana minkánaávimbá Mósesi kawer-óígwárár-iyámpói ánkarena anówama naaúmpa'a aúp'á'á ánkarowana kaumbo-kwíyómbá putuwéna ²¹ máápa'a áí'maena móru ánkarowana Ísípi-kawaanako ayáámúnkoma awánómba aráái tówana kesáanine séna kárákwirowana anón-úwasa ²² Ísípi-kwaasi miwítí ááimba kwésimama'mae íyúwana Mósesi kwéisenana anón-éna kwemó mayóm-bayaigoe kwenááigoe kawe'á uráíye.

²³ Mósesi mirán-kwáásí ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna kesí kwaási Ísareri-kwaasi kotuwánanae séna kúmba ²⁴ Ísípi-kwaasigo Ísareri-kwaasigomba sáwí'a umánkowana Mósesi tuwánéna Ísareri-kwaasi áwa'naa ena Ísípi-kwaasigomba tuvúwúwana puwúwana ²⁵ Mósesi imáyáa éna séna Áánútu mimbáyáírátávéna usásinkaraimba pó'a Ísípiwakemba Ísareri-kwaasi tí'mae'a koónaunda mimbáyáiyávésa owé sénááowe siráimbanivo Ísareri-kwaasi íma mirán-ímáyáá uwaná ²⁶ Mósesi kogwaéna usásinena kúmba Ísareri-kwaasi kaekó áái'a tíyóyana tuwánéna tiyoráinda-imayaa éna séna kae'náraiyo mimbórá-naoraama óívo áái'a tiyaáyavo súwana ²⁷ aiva'ó ááimba'maimo tiyón-kwaasigo Mósesimba améntáyuwena séna nááwa embá usásinankaraisa kentáásí kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno. ²⁸ tíndaumo Ísípi-kwaasimo tuvuwónanamo puwéiraintena kembá mirá ínnyono súwana ²⁹ Mósesi iséna inkaiséna kweéme kweéména Mítíyani-marava'a ó'on-kwaaiti maapa'a koména kaer-iyámpói matínkaraiye.

³⁰ Mósesi kaer-iyámpói matinkéna ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna moórá-tawai kavóná-marava'a kwégwena Sáínai-omapa'a egwaa'á kwáyonka'a kwéguwana sáwíyan-taivinkemba irá kwégena íma mintái kówana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima mimpímbá máyowana mintái íma kówana ³¹⁻³² Mósesi awánéna anón-imayaa éna egwaa'á koména awánówana Áánútu séna enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne súwana Mósesi mináimbá iséna ayántámbá tówana úwoiva'a karakówana ³³ Ísóigo séna máyaunda póna á'oram-barama kwáyáipa'an-ivo kawe'-máráv'á'á méraapa'an-ivo maambáramá sáwí'a ónavainivo aísamai ánáamba ayútuwao. ³⁴ Ísípi'a kesí kwaási sáwí'o kwéumatinkaawasamo ivi'ó kwétaamba tuwánáúnda pó'a túwa'naa ónaumpo usásinena'a ai'maráana kweéme kweéme Ísípi'a kuré kesí kwaási Ísareri-kwaasi kótí'mae Kénááni-marava'a kwaaó Áánútu Mósesintavena siráíye.

³⁵ kwembá Mósesimba Ísareri-kwaasi tínaaemba umánkesa sésa nááwa embá usásinankaraisa kentáásí kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno siráawe. siráan-kwaasiyavena Áánútu mináimbá siráiyé. kwembá Mósesintavena Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima sáwíyan-taivinkemba aai simámakaiye. kwembá Mósesimba Áánútu kawáámáyái aména ai'marówana Ísípivakemba Ísareri-kwaasi kótí'maena Kénááni-marava'a kuráiyé. ³⁶ kwemá Mósesima Ísípiva'a ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa sésa úwoi tí'mae kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkó áwí'a nae-nóné supa'á kwéna ímo awárom-bayai kawe'-máyái komaéna tí'maena kúmba kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a komáyówana ímo awárom-bayai kawe'-máyái maimaéna iráiyé. ³⁷ kwemá Mósesima simátiména séna Áánútumo kembó usásinankaraintenumai naaémba moóráwaimba kentísaavutantambo íyawaivinkemba usásinankaniye. Áánútun-aai simátiminiwaimba usásinankaniye. ³⁸ kwemá Mósesima kavóná-marava'o Áánútuna kwaási Ísareri-kwaasimo méraapa'a miwísé ména kentáá síkwá'náyonte ména Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kwesé ména Sáínai-omapa'a umáyowana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai Áánútuna áamámba simámuwana ímo ánásai-aimba simámuwasa simátíma'maesa kuráanta kwéisaumne.

³⁹ Mósesin-aai simátímúmba kentáá síkwá'ná'á íma isésa tínaaemba umámesa Ísípiva'a tayauweránáe-imayaa uwaná ⁴⁰ naaémba Áánútu Mósesimba ááyowana omápa'a umáyowasa Mósesi awaaó áwí'a Érónintavesa sésa Mósesi Ísípivakembo síkaiwaiya náávára kóuráiyó. íma awánáúndavata kóuraivo moórá-isoigomba tarórumarewata kwenarááiyá kwáráano sésa ⁴¹ óntandankakemba purumakan-aráákaamba úmaresa minkámpárisóigóná aamoimá umánkesa póima tuvú'mái kwénesa úmakon-tantaatavesa aamoí ésa toóní'a umái kwénowana ⁴² mindáyavena Áánútu ánaaemba umátiyuwowasa kwíyóntavesa aaváúyávésa otávésa kesí ísóigoman-iyé siráawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna

Ísareri-kwaasiyono. kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a mé'a póima tuvú'mái neémaémba íma kentávé'a ísámai neémaémbanivo ⁴³ kentí kamparisóigóntávé'a ísámai kwená ampanta-námbá maimaé'a kwénaaowe. minkámpárisóigó áwí'a Mórókowe siráawe. okáán-tántáá'á tarórumake'a áwí'a Erevááníyé kwése'a toré kwénaaowe. minkámpá-káér-ísóirái úmare'a kesí ísóigowe kampa'á sé'a áwí'a maé kwéiyowe. mirá uráantave'a kentí maravákémbá ti'maráana'a kweéme'a moórá-marava'a áwí'a Pépíróni-marava'a koménaaowe

Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna siráiyé.

⁴⁴ naaóvá'á kavóná-marava'a Áánútu Mósesimba agaráárankena Áánútuna naambó ampantará'ó ónááomba maará ónááowe séna agaráárankowasa Áánútumo súntemba mirán-dámbá umái maimaésa kavóná-marava'a kwénaaowe. ⁴⁵ naaémba miwí táánimbaa'a kentáá síkwá'náyomba mindámbá maimáyówana Yósúwa tí'maena Kénááni-marava'a kúmba Áánútu túwa'naa ena mimbárává'ó máyón-kwaasi kwatuwówasa kóuwasa koyavíresa mindámbá minká'á mámaresa máyówana naaémba Tévíti Ísareri-kwaasiti kawááná'á máyompimba mindámbá úwoi kwáyowana ⁴⁶ Tévíti kawe'á umái máyowana Áánútu aamoí umánkowana Tévíti Áánútumba áísaa ena séna ena naambá ónaum. íya ónaumno. emá Yákópona Ísóigoma po owé sina'ó é'a ena naambá ónaumne súwana ⁴⁷ Áánútu séna emá íma ínáyompo enááninko Sórómoni kesí naambá ínáyé siráimbanivo ⁴⁸ Áánútu kwíyómpa'o máyáimba kwaási úmakaan-daumpa'a íma máyáiyé. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna

⁴⁹ Ísóigo séna kwíyómpa'a kárákwiyé'a marará'á kárákwiyunda pó'a úmaraniyondanaumpa'a íma úwoi marapá'á kumbénaumne. ⁵⁰ kesávái mintántáá'á amápa'a tarórumakaumne Ísóigo siráiyé agaimaréna siráiyé Sítíveni siráiyé.

Sítíveni mináímbá simátímatuwena aaimó isáí-kwáásíyávái simátimena séna ⁵¹ keinárawa'a tirunté máráamba mé'a pó'a Áánútuna aampa'ó ímo kwáráan-kwaasiraani'a umái mé'a Áánútun-aaí kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe, kentíkwá'náyomba Áánútun-amankomba tínaaemba umámemaentemba kemá mirá kwéowe. ⁵² kentíkwá'náyomba Áánútun-aaí simátíma'maesa kwéguwai amáparawai sáwí'a umátinkesa Áánútuna kawe-kwáyóná'á kumíníye-aimba simátímakowai tínkamuwasa pukáawe. naaémba kwemá kumúwa'a kuntaru'á umái tuvúwúwana pukáíye. ⁵³ ánivo kwíyómpakewaima Áánútuna amáamba simátímakowa'a keinárawa'a ísaraambanivo íma ísámai kawe'á uráawe Sítíveni siráíye.

Sítívenimba óntandei tuvúkáan-kwasai.

⁵⁴ Sítíveni mináímbá simátimumba aaimó isáí-kwáásí áváraumai tirunkó sáwí'a úwasa i'naiyámbá mésa tíyántavesa uwaná ⁵⁵ Sítívenimba Áánútun-amanko kwem-pímbá anómbe umánkarowana kwíyómpa'a awánómbe Áánútuna ságayamba kwáy-owana Ísu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowana Sítíveni awánéna ⁵⁶ séna awánaaro. kwíyómbe taaínkaar-isaná Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á Ísuma kwaási úrandako máyáimba awánaraumne súwasa ⁵⁷ miwí anónka'a kwáá'a tésa kwenáái íma isánáe sésa tááka'a tiyáandei awááesa Sítívenimba tarááparaapa ésa ⁵⁸ tátokesa taagwiya'maésa marur-awámpá'á máyuwesa óntamba mairésa tuvúkáawe. Sítívenintavesa kampar-áímbá siráawai paákár-únánkwátói ayútuwowana ívé-kwaasi áwí'a Sóro minúnánkwátói kárakwirowasa ⁵⁹ Sítívenimba óntandei tuvúto'naa uwaná Ísóigonka'a námúnaavinkemba séna Ísu Ísóigoo kesimambá kumbaimaéna'a púwóno séna ⁶⁰ arauntaúmbá airéna anónka'a séna Ísóigoo sáwí'a kwéumasinkaambanivo miwí íma sáwí'a umátinke miwítí sáwí-imayaa maitiyuwaaó Sítíveni simásuwena pukáíye.

8

Sóro Ísuna kwaási sáwí'a umátínkarain-kwasai.

¹⁻³ Sítívenimbo tuvúmba Sóro arunkó aamoí úmbanivo évakarawai Áánútun-aaíyavesamo asiramáímo máúwai Sítíveni áuma maimaé máutesa anón-ivi'a tombánivo Sóro Ísuna aampa'ó kwéguwai tínkambai ánásanae séna kúmba naaúmpimpakemba aarakwá'á koyavisimái ándáva'a tíyupa'a kúwasa Yérúsaremuva'a Ísuna aampa'ó kwéguwaima aivari'a umái sáwí'a umátinkowasa kóyáwé uwasá aantá-kwaasiye su'mai Yérúsaremuva'a máyówasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáásí Yútiyaa-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a kóyáwé uráawe.

Sámériyaa'a áséi-kwasai kosimátímaaan-kwasai.

⁴ Ísuna aampa'ó kwéguwai kóyáwé ésa Ísuna áséi-kwasai kosimátíma'maesa kurá. ⁵ Vírípi Sámériyaa-naopa'a kúmba kosimátimena séna Áánútumo usásinankaiwai amu'maráúndawaiyaamo á'o kunkáimba kwemá Ísuman-iye ⁶ Vírípi simátimumba kawe'á umái ísówana ímo awánarom-bayai mayówasa awánowana ⁷ taraváá-kwámbá tirumpímbá máyówaiyavena aaí súwasa taraváá-kwámbá kwáá'a tumásuwesa kóuwasa kwaási kawe'á umái máyówana aiyayaamba pukón-kwaasi asóvamatinkowasa kawe'á umái mésa ⁸ Sámériyaaavaken-kwaasi áváraumai tirunkó kawe'á umái méraawe.

⁹ Sámériyaa-naopa'a moórawai áwí'a Sáímoni ména anón-kwaasi úne séna pukaa'á agaimaéna kwéiyuwasa táátavai kwéesa ¹⁰ anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kwená mayái awánéna kwenaráái kwégwaresa sésa Áánútuna asirayánkóe kwená asirayánkóe moórái'a uráíye kampa'á suwaná ¹¹ ayáátááka'a pukaa'á agaimaéna kwégum-bayai mayówasa kwenaráái kwégwaresa táátavai uráambanivo ¹² naaémbe Vírípi Áánútuna áséi-kwasai kosimátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama kosimátimena Ísu Káráisitín-aaí kosimátimuwasa isésa sésa árair-aimban-iye suwaná Vírípi minákwá'á nombá pétinkowana ¹³ Sáímoni kwegwárá'á áraire súntavai Vírípi nombá pérankowana Vírípiye kwénaauwana ímo awánóm-bayai mayówana awánéna áátavai uráíye.

¹⁴ mirámó Sámériyaava'o kwéumba Yérúsaremuva'a aantá-kwaasi mésa Sámériyaavaken-kwaasi Áánútuna ásí-kwasai isésa mináimbá méyatokaan-aimba isésa Pítaante Yóninte ti'márówasarai kweémesarai ¹⁵ Sámériyaava'a komésarai Ísuna aampa'ó kwéguwaiyavai ísámai námúnaavinkemba sésarai Áánútun-amankomba mayánaáowe sirááye. ¹⁶ Vírípi nombá pétinkaronka'a Ísóigo Ísuntavena ísámai nombá pétinkowana Áánútun-amamba íma marómba pósarai Pítaae Yóniye námúnaavinkemba sésarai ¹⁷ tiyáamba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumúwasa mairáawe.

¹⁸ aantá-kwaasirai tiyáamba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaúwasa máyómbe Sáímoni awánéna asirayámbá meéyámbaranae séna Pítaante Yóninteyavena séna óntamba maékai ¹⁹ minásíráyámbá simékaiyo. ó'on-kwaasi siyáamba tátoraanana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaínkwáe súwana ²⁰ Pítaa séna Áánútu úwoi kwétimin-tantaatavai óntandei meéyán-ónáe sénda po ená óntankwara'a esé iravímbá ánásyaaoye. ²¹ Áánútu aúranka'a ená imáyáa íma arupí ímbá po maambáyái kenkáisi mayái íma súwa'naa ínáyone. ²² ená sáwí-imayaagomba ánaeemba umásuwe Ísóigomba áisaa inaná ená sáwí-imayaagomba anondá mayauwáníye. ²³ Áánútu íma asirayámbá ámakaintavai enarumbá sáwí'a umásinkaanana ená sáwí-imayaa anómba éna embá tátokaiye Pítaa súwana ²⁴ Sáímonima Pítaante Yóninteyavena séna súwa'naa ékai Ísóigomba námúnaavinkemba áisaa íyana emó sénda misáwí-yántáá'á íma kempá'á tíno Sáímoni sirááye.

²⁵ súwasarai Pítaae Yóniye Ísóigon-ai simátimesarai Ísuwe naaémáúyan-aimba simátimesarai Yérúsaremuva'a kónáe sésarai aampa'á kweémesarai Sámériyaa-ayampa'a naaó'-nao'a Áánútuna ásí-kwasai kosimátíma'maesarai kurááye.

Vírípinte Ítíópiyaavaken-kwaasintei kwaasái.

²⁶⁻²⁸ mindárai Yérúsaremuva'a kuyaná Vírípi Sámériyaava'a máyomba moórawai anón-kwaasi Ítíópiyaa-maravakewai éna Ítíópiyaa-kwaasiti kawáá-ínínkó áwí'a Káándásina óntanka'a kárákwirawai Áánútuna imáyáa éna Yérúsaremuva'a kweéména Áánútu áwí'a mósá maréna koyauweréna kwená káárivimba anóm-poigo tavisímaena kún-kaarivimba kúmba Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai Vírípintavena séna usásine Yérúsaremuvakemba Kásaava'a kwégon-ampa'a kwaaó súwana iséna usásinena minámpá'á kweéména kavóná-marava'a kúmba Ítíópiyaa-maravaken-anon-kwaasi kwená káárivimba kweéména aúvái-kwandaavimba awánéna naaóv'á'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimakón-aimba awánómba ²⁹ Áánútun-amanko Vírípintavena séna kwená káárigona egwaa'á kwaaó súwana ³⁰ isaaisena kúmba Áísáya agaimakón-aimba táámpamai kwésuwana Vírípi iséna áisaa ena séna mináínkóná ááimba kwéisaano súwana ³¹ á'a moórawai simásiminimba pó'a isánaumpo kesí káárivimba usáatao súwana Vírípi minkáárivímbá usáatena umaúwana ³² mináúvái-kwándááivínkén-áímbá táámpamai séna

sipisípi áyáumo karánáesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aai sirááye. sipisípi tuvuwónáesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aai sirááye. ³³ kwenáwí'a mórúna tuwésa sáwí'a umái aavímbá mayánkaraawe. kwená kwaási sáwí-mayai mairésa tuvuwówana marapá'á máyáin-kanaama ánásaraiye. mindáyavesa miwítí sáwí-mayai íma kanaán-umai avora'á simátiménaaowe

agaimaréna sirááye. ³⁴ Ítíópiyaavaken-kwaasi mináimbá táámpamai simásuwana Vírípintavena áisaa ena séna Áánútun-ai simátímakowai nááwantavena mináimbá sirááyo. kwesávéna sirái. ó'owantavena sirááyo súwana ³⁵ Vírípi Áánútun-ai aavívinkembo táámpamaimo simámakainten-umai Ísuna ásí-kwasai kwésimaména ³⁶ aampa'á kuyámbá nombá kwáyopa'a kwésarai uyaná Ítíópiyaavaken-kwaasigo séna nombá kwáyáínka'a pésinkainkwae sé'a únana nóinko aampimbá ítáraiyo súwana [³⁷ Vírípi séna Ísumpa'o arumbó amé kwenááiyavai áraire simáímo maína'o é'a

nombá pérankanaumne súwana Ísu Káráísintave'a árai'a Áánútu áánimban-iye kwé-sune séna] ³⁸ káárimo maisoréna kúwaintavena séna káári tátoraaó súwana iséna tátorowasarai Vírípiye Ítíópiyaavaken-kwaasiye nompímbá kumbésarai Vírípi nombá pérankowasarai ³⁹ úwoiva'a íyúyana Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena kóúwana Ítíópiyaavaken-kwaasi awánómba íma máyombanivo aamoí untáva'a kwená naaópa'a kúmba ⁴⁰ Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena Ásátóti-naopa'a máánkarowana Vírípi mináyámpá'-náópa'a Áánútuna áséi-kwasai simátíma'maena Sísáriyaa-naopa'a kuráíye.

9

Sóro Ísun-aaiyavai áraire siráin-kwasai.

¹ minkánaámá Sóro Ísóigona aampa'á kwéguwaiyavena arumbá sáwí'a éna tínka-monae síma-sima'a kwéena aiva'-mónó-káwáánákónópa'a ² koáísaa ena séna aúváí agaimái símína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yútaa-mono'-naumpimpa'o máyáan-kwaasiti anón-kwaasi mátíméno súwana owé séna mináímbá agaimaréna séna Sóro Ísuna aampa'á kwégwiyawai tivakáá-umai tuwánéna táto'mai tí'maena teéména Yérúsaremuva'a ándáva'a mátiyuwaniye séna agaimaréna súwana ³ Sóro mináúváí maimaéna kweéména Támásikasi-naopa'a egwaa'á kúmba kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména aúgáyáagaya úwana ⁴ tuvamúwana aagówé su'mai séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwana ⁵ emá nááwa seéno súwana kemá Ísuma súmpo kembá sáwí'a umásinkaampo ⁶ usásine Támásikasi-naopa'a koménana moóráwaimo síndantemba mirán-uwo súwasa ⁷ Sóroemo kun-kwáásí íma aai sumbá mésa íma kwaási ane'á kwéawanesa aaimó sune su'mai ísówana ⁸ Sóro usásinomba aúramba íma kawé'á umái awánówasa kwaási ayáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a máánkarowana ⁹ kaumbo-nó'wáámbá ména íma aúramba awánéna toómbá nombá íma naráíye.

¹⁰ Sóro kaumbo-nó'wáámbá kwaúwana moóráwai Támásikasiva'a ména Ísuna aampa'á kúwai áwí'a Ánánáesima aúramba karákéna kaainkáání'a umái awánómba Ísóigo simáména séna Ánánáesiyo súwana wó séna Ísóigoo kemá úne súwana ¹¹ usásine aampa'á kwaaó. minánkó áwí'a apumó uráin-ampa'a kuré Yútásina naaúmpa'a kwéé moóráwai Táásási-naopakewai áwí'a Sóromba koawánaao. kwe námúnaa kwésiye. ¹² kaainkáání'a awánarainka'a moóráwai áwí'a Ánánáesi téna ane'á tátoraisana aúramba kawé'á umái awánaraiye Ísóigo súwana ¹³ Anánáesi séna Ísóigoo sáwíva-kwaasi kwenáái simásí-makaawe. Yérúsaremuva'a ená kwaási sáwí'a umátínkarain-aimba simásí-makaawe. ¹⁴ aiva'-mónó-káwáánákó aúváí agaimái ámisana ená imáyáa mósá máráan-kwaasi ándáva'o tiyuwáíndayavena Támásikasiva'a tiráíye súwana ¹⁵ Ísóigo séna kesí mayái áménana kesáái kosimátin-tasimatimba ó'on-daopaken-kwaasiye kawáá-kwáásíyé kesí kwaási Ísareri-kwaasiye kosimátin-tasimatimba ínimba po usásine kwenópa'a kwinaná ¹⁶ kesí mayái Sóro kwémayainasa kwaási sáwí'a umánkanaaowe. mindáyave'a ke agaráárankanaumne Ísóigo siráíye.

¹⁷ súwana Ánánáesi iséna kwéna sún-daumpa'a uména Sóro ane'á ayáámba tá-torena séna Sóroo kesí kwaásima óne. aampa'á kwéte Ísóigo Ísumba awánaraan-dawaima si'maráisa'a túne. aúramba kawé'á umái awánenana Áánútun-amanko arupimbá anómba umánkaindayavena si'maráisa'a túne súwana ¹⁸ Sóro aúrampinkemba amanonoí tákúwana aúramba kawé'á umái awánéna usásinowana Ánánáesi mono'-nómbá pérankowana ¹⁹ toómbá násuwena áúgoma kawé'á úwana méraiye.

Sóro Támásikasiva'a simátímakain-kwasai.

Sóro Támásikasiva'a évaka'-no'waamba kwaéna Ísuna aampa'á kwéguwaise ména ²⁰ avekáán-úwana mono'-náúmpá'á uména Ísun-aai simátiména séna árai'a Ísuma Áánútu áánimban-iye súwasa ²¹ kwenáái ísón-kwaasi táátavai ésa moórá-morawai

tísaaisaa esa sésa Yérúsaremuva'a Ísuna imáyáa mósá máráan-kwaasi tínkamin-kwaasiman-iyé. Ísuna imáyáa mósá máráan-kwaasi tí'mae ándáva'a mono-káwáá-kwáásírá'ó mátinkanae séna maanká'ó tiráin-kwaasiman-iyé. Ísumpa'a téna máyáiyé sésa táátavai uráawe.

²² suwaná Sóro asiramái simátíma'mae iyéna séna árai'a Áánútumo usásinankai-waimba amu'maráúndawaiya Ísuman-iyé séna kwenááigo iyúwasa Támásikasivaken-Yutaa-kwaasi isésa kwembá íma anondá simámakaawe.

²³ íma anondá simámúmba sáwíva'-no'waamba kwaésa torupamáí mésa Sórona áamáyu-aimba sésa ²⁴ tuvuwíyanesa no'wáamba kwáyá'wái Támásikasi-naokona óntan-kurigona aaumémpa'a mésa ontará'á takárákwi-karakwi kwéuwana moóráwai áamáyu-aimba sumbá kosímámuwasa ²⁵ moórá-no'waamba Sóron-ai isésa Ísuna aampa'á kwéguwai Sóromba powaivímbá áítumai óntan-kurigona avaapimbá túsúyuwesa ándára tátoresá túwówana kumeémena marapá'á mórúna tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremuva'a komérain-kwasai.

²⁶ Sóro Yérúsaremu-naopa'a kweémena kwéna séna Ísuna aampa'á kwégowaise koménae'a kúne súwasa miwí sésa Ísun-ai íma ísaraiwai kampar-áimbá kwésiye sésa kwenáároi inkáísúwana ²⁷ moóráwai áwí'a Páánápási Sóron-ai iséna kawé'á úwana áí'maena aantá-kwaasitopa'a kwéna Sóron-ai kosimátiména Sóro Támásikasi-ampa'o kwégwenamo Ísóigombo awánówana aái simámakain-aimba simátiména Sóro Támásikasi-naopa'o Ísun-aaimo asiramáímo simátíma'maena kuráin-aimba simátimuwasa ²⁸ isésa áraire suwaná Sóro miwíse ména Ísuna asirayámbá kwáyowana Yérúsaremu-naopa'a Ísun-ai asiramái kosimátin-tasimatin-ena ²⁹ ó'on-Yutaa-kwaasi Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésen-kwaasi simátimuwasa aái kwésima-kwesiman-esa tuvuwónáe sésa ³⁰ áamáyu-aimba sumbá Ísuna aampa'á kuwái isésa Sóromba áí'maesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a máankesa sésa Táásási-naopa'a kwaaó sésa ai'márówana mindáópa'a kóuraiye.

³¹ kóúwasa Ísuna aampa'ó kun-kwáásímó tínkamumba étínkówasa aánoumai kwempa'á maésa Yútiyaa-ayampa'a Káríri-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a Ísuna aampa'á kwéguwai aánoumai kwempa'á máyówana Áánútun-amankoma túwa'naa úwasa asiramái mésa Ísun-ai simátímúwasa isésa áraire sésa mirá kwéesa sáwíva-kwaasi-i'a ésa Ísóigo áwí'a mósá marésa kwenáísamaivimba méraawe.

Pítaa Árítaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³² Pítaa aampa'á kwénaaena naaó'-nao-kwaasiti naaópa'a kwéna Áánútuna kwaási tuwánáíndayavena Árítaa-naopa'a kúmba ³³ moóráwai áwí'a Íniyasi ména aambó naái íma naaéna avakaumboé-ima maisuwéna naaúmpare su'mai ména kwégwauwana ³⁴ Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráísiti asóvamankaivo usásinke ená kwandaái arusaaó súwana usásinkwena kúwasa ³⁵ Árítaa-naopaken-kwaasiye Séróno-naopaken-kwaasiye amápa'a awánéna Ísóigompa'a tésa méraawe.

Pítaa Yópaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³⁶ Yópaa-naopa'a moórá-ininko ména áwí'a Tápítaama póna Kíríki-kwaasi tááivinkemba mináwí'a Tókáasiye kwésuwana kwemá Ísuna aampa'á kún-inimba aasiyaaí kawé'-máiyái kwémaena óísamba íma makón-kwaasi kwétuwa'naa úwana ³⁷ áí'a úwana puwúwasa kwenáúma sese umásuwesa maimaésa ávúmayaan-aa-daumpa'a móankaraawe. ³⁸ Yópaa-naopakemba Írítiyaa-naopa'a egwaa'á pósa Yópaavaken-kwaasi Ísuna kwaási Pítaa Írítiyaava'a tamáyon-aimba isésa kae-kwáási tí'márówasarai Pítaamba kosimámesarai sésarai isaaisé kesópata tiyó sésa sí'maráawakai túye suyaná ³⁹ Pítaa usásinena mindáraise kúwasa áí'maesa minínímbá puwúwasa matuwé máyón-daumpa'a ávúmayaan-aa-daumpa'a iyúwasa Pítaanopa'a ketorínímbá tayorupamáí maésa íví'a tésa Tókási íma pukáinka'a aru-símakain-unankwatoiyé sésa agaráaránkówana ⁴⁰ awánéna séna máapa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítaa

kívairena Ísóigompa'a námúnaa simásuwena mégwantena minínimbá awánéna séna Tápítao usásinao súwana aúramba kwégararena Pítaamba awánéna usátorauva'a maúwana ⁴¹ Pítaa kousásinankena Ísuna aampa'á kun-kwáásiyé ketoríniné tááyowasa áúvamankomba uawánésa ⁴² Yópaa-naopa'a kosimátíma'maesa kuwasá isésa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówana ⁴³ Pítaa Yópaa-naopa'a sáwíva'-no'waamba kwaéna moóráwai áwí'a Sáimoni kwená naaúmpa'a máyowana minkwáásígó kwaan-áúwarasinei kwená mayái mayón-kwaasigona naaúmpa'a méraiye.

10

Pítaa Kóníríyasina naaúmpa'a iráin-kwasai.

¹ Sísáriyaa-naopa'a moóráwai áwí'a Kóníríyasi ména Árómaáavakemba sáwívar-i-kwaasira'a 100 i-kwaasira'a kárákwírowai máyowasa miní-kwáásí túwí'a Ítári-i-kwaasiye kwésesa uwaná ² Kóníríyasi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kwená akúnté Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maréna Yútaa-kwaasimo ímo óísambo makón-kwaasi kwétuwa'naa-ena Áánútumpa'a námúnaa símae iyúmba ³ moórá-tawai enónka'a námúnaa kwésuwana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aúranka'a paárúwana kawe'á umái awánówana séna Kóníríyasiyo súwana ⁴ áá'a kówana aúramba kararéna séna Ísóigoo nóran-aina simásiminiyewa seénó súwana emó námúnaamo séndawai kwaásimo túwa'naa óndawai Áánútu aúranka'a kawe'á óndayavai Áánútu ená imáyáa imbá pó ⁵ ená kwaási ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáimoni Pítaamba koairáaro. ⁶ kwemá araámáo Sáimonina naaúmpa'a ména minkwáásígó kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpa'a uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koairáaro ⁷ simásuwena áúyokuwana Kóníríyasi kwená mayái máyón-kwaasivinkemba kae-kwáyó-kwáásiráinte moórá-i-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá marówainte miráumai-kwaasirau tááyowasa ⁸ tuwaná kwíyómpakewaimo simámakon-aimba simátimena séna miráumai Yópaa-naopakemba koairáaro séna ti'mákaiye.

⁹ ti'marówasa aampa'á kógwaesa kweémesa Yópaa-naopa'a egwaa'á kumbá kwáyá'wái Pítaama naan-ávúmayaapa'a uména Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹⁰ áái ankówana toómbá nánáe súwasa toómbá agáyómba kaainkáání'a umái awánómba ¹¹ kwíyómba taaínkaar-úwana mimpínkémbá anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresá túwówana kuména marapá'á kumúwana awánómba ¹² minámpántávimbá kwaí-kwaamba póima iraankavayaambá aváá'-númámá ó'on-o'on-kwai-kwaamba máyowana ¹³ aagíwé su'mai séna Pítao usásinke tuvú'mái agandaaó súwana ¹⁴ Pítaa séna Ísóigoo ímanivo kentáásí amáámba Yútaa-kwaasiya mirán-tántáá'á aambá áúmbakaawata pó'a íma kwénaumne súwana ¹⁵ minááígówé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawe-tántáaré siráin-tantaatavai íma aambá áúmbakaawe siyó súwana ¹⁶ kaumborá'á kaainkáámhá awánówana kwíyómpa'a minámpántámá iráiyé.

¹⁷ iyúwana Pítaa minkááínkáán-áínkóná áaimba nóra aainá'iyó súmba Kóníríyasimo ti'marón-kwaasi Sáimonina naambá taawánésa ontará'á tamésa ¹⁸ tááyamai taáísaa esa sésa Sáimoni Pítaa maandáúmpará kwááyu máyáiyó suwaná ¹⁹ Pítaa minkááínkáán-áínkóná áaimba avakáá-úwana Áánútun-amankoma séna kaumbo-kwáásí embá avakáá-úmaesa kwétevo ²⁰ usásinke kumuwo. kemá ti'maráúnasa tentávái íma kaer-ímáyáa e miwísé úwoi kwaao súwana ²¹ Pítaa kuména minkwáásiyávéna séna kwésivakaa-on-kwaasi úmpo nóintavera kwésivakaaó súwasa ²² kentáásí kawáánákó áwí'a Kóníríyasi si'maráísata enópata túne. kwemá kawe-kwáásí Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá máráísasa pósa Yútaa-kwaasi amápa'a kwentávésa kawe-kwáásiyé kwésewe. moóráwai Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kusimáména séna ti'márénasa Pítaamba Yópaa-naopakemba koairéwana enópa'a téna aai tasína isaaó sisatá túne suwaná ²³ Pítaa tí'maena naaúmpa'a tinkówasa kwáúmá aaváyaavimba Pítaa usásinena miwísé kuráiyé.

miwísé kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuna aampa'á kun-kwáásí évaka'a aúyoresa ²⁴ aampa'á kógwaesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a kumbá Kóníríyasi kwenamááraa kwená kwaásiye tááyowasa tayorupamáí mésa Pítaamba amu'makówana ²⁵ Pítaa Kóníríyasina naambó kwáyonka'a ontará'á kúwana Kóníríyasi aamoí éna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbaúwana ²⁶ Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo usási-naao séna usásinakena ²⁷ aai simáma'maena Kóníríyasiye naaúmpa'a iyúmba sáwíva-kwaasi torupamáí máyómba utuwánéna ²⁸ séna kentáásí áamáamba ísaraawe. Yútaa-kwaasiya ó'onkaa-kwaasiye íma moórárata tágárotamaiya kwémaumne. miwítí naaúmpata íya kwénaaundarata Áánútu agaráásinkena amápa-kwaasi íma sáwí-kwaasin-owe siráisa'a awáraunda póta íma sáwí-kwaasiye sénaunda pó'a úwoi kawé'á umái ménaumne. ²⁹ mindáyavai sááyaamba íma a'áo súnna túmpo nóintavaiya sááyaraao Pítaa súwana ³⁰ Kóníríyasi séna éiyain-do'waamba kwaé'a ívékaamba eénáínka'a kesí naaúmpa'a námúnaa súnana avekáámbá moóráwai ságayan-unankwatoi umásorena súranka'a kumbaéna ³¹ séna Kóníríyasiyo emó námúnaamo sémo kwaási túwa'naa ema Áánútu aúranka'a kawé'á óndayavena Áánútu ená imáyáa imbá pó ³² ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koairáaro. araámáó Sáímonina naaúmpa'a máyáíye. kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpakemba uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koairáaro súwa'a ³³ avekáán-umai ti'marúúnasa embá koairáawa kawé'á umái téne. kesáá Áánútu aúranka'a torupamáí méta Ísóigo simámakain-aimba simásiminkwae séta amu'makáunaya kwétene Kóníríyasi siráíye.

Pítaa simátímakain-kwasai.

³⁴ Kóníríyasi simásuwowana Pítaa séna ívé'a kwéisaumne. árai'a Áánútu íma Yútaa-kwaasiye su'mai kwégarakwiyivo ³⁵ amápa'-mapaken-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umái kawé'á umái máyáawai Áánútu miwí aamoí kwéumatinkaiye. ³⁶ Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana Ísareri-kwaasiyavai áséi-kwasai simátímakaimba á'a ísaraawe. Ísu Káráisiti amápa-kwaasiti Ísóigoman-iyé. mináséi-kwásáiyávésa árairemo síyawai tirumbá kawé'á umái kwempa'á ménaaomba ³⁷ ke ísaraawe. Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a nombá peránááowe siráimba Ísun-aaí aiva'á Káríri-ayampakemba kwétena Yútiyaa-marava'a kóyáwé uráíye. ³⁸ Ísu Násáretivakewain-aaí ísaraawe. Áánútu kwenamambá Ísumba ámakowana kwempímbá anómba umánkowana Áánútu asirayámbá aména kwesé méraintavena naaó'-nao'a kawé'-má'yáí kóyáwé éna Sáátáánigo tátorain-kwaasi kawé'á umátínkáva'a kuráíye. ³⁹ Yútiyaa-marava'a Yérúsaremu-naopa'a mayáímá mairáimba awánaraundayaawe. kwembá taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmarowana puwéna ⁴⁰ kaumbo-táwai maisuwówana Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana paárúnta kesúrandeiyá awáraumpo ⁴¹ íma amápa-kwaasi awánaraawe. Áánútu simátíméromo siráinta Ísunta awánéta pukáimpinkemba usásinonka'a toómbá nombá kweséya naráumne. ⁴² Ísu asiramái simásimena séna Áánútu imáyáa siména pukén-kwaasigwara túvarenkwaasigwara'a aaivimbá maitinkáníyone siyé simátíméromo Ísu siráíye. ⁴³ naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowai Ísun-aaí simátimesa sésa kwenááiyavesa áraire sésa kwesé aráápamai maíyawai Ísuna asirayánká'á Áánútu miwítí sáwí-imayaa maitiyuwáníye naaóv'á'á siráawe Pítaa siráíye.

⁴⁴ Pítaa mináímbá kwésimatimuwana kwéison-kwaasivimba Áánútun-amankoma minámápáráwáivímbá kuména ⁴⁵⁻⁴⁶ Áánútun-amankoma kumbaúwasa ó'on-o'on-aimpinkemba Áánútu áwí'a mósá márówasa Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'á kun-kwáásí Pítaae Yópaavakemba tuwáíyé táátavai ésa sésa Áánútu ó'onkaa-kwaasigwara'a kwenamambá úwoi kwétimiye sésa táátavai uwaná Pítaa séna ⁴⁷ Áánútu kwenamantá símakaintenta miwígwará'á kwétimimba póta nombá peránááomba íma aamba aunónaumpo úwoi nombá peránááovo ⁴⁸ pétinkaaro súwasa Ísu Káráisitintavesa ísámai

nombá pétinkowasa Pítaantavesa sésa kaumbo-káé'-no'waamba keséya kwaíníyone suwaná mirá uráíye.

11

Yérúsaremuva'a Pítaa simátimakain-kwasai.

¹ ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaí isésa tátokaawemo sumbá aantá-kwaasiye Ísuna aampa'á kuwáí Yútiyaa-maravaken-kwaasiye mináimbá isésa máyówana ² Pítaa Yérúsaremu-naopa'a kúwasa évaka-kwaasi áwáá'a aéésa Yútaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna kwéontemba ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá orómó sirón-kwaasi Pítaamba áwáá'a aéésa ³ sésa emá ó'onkaa-kwaasiti naaúmpa'a ugwaé ímo túmo kárámai araa'éna úmakaan-kwaasiti naaúmpakemba toómbá umandaráne suwaná ⁴ Pítaa amápa-tantaa'a uráimba simátimena ⁵ séna Yópaa-naopa'a mé'a Áánútumpa'a námúnaa séwándara'a kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpakemba anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresá túwówana kuména kesí egwaa'á kumúwa'a ⁶ mimpímbá árimba awánaawanda póima kwaí-kwaamba iraanakavayaambá áváá'-numama máyowa'a awánaawanana ⁷ aagíwé su'mai séna Pítaao usásinke tuvú'mái agandaaó súwa'a isé'a ⁸ sé'a Ísóigoo ímanivo kentáásí amáámba mirán-tántáá'á aambá áumbakaawata pó'a íma kwénaumne séwánana ⁹ mináágíwé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawé-tántáaré siráin-tantaatavai íma aambá áumbakaawe siyó súwa'a ¹⁰ kaumborá'á kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpa'a minámpántámá iráíye. ¹¹ avekáámbá Sísáriyaavakemba kaumbo-kwáásí kesópa'a ti'marówai tumbá ¹² Áánútun-amanko simásimena séna íma kaer-ímáyáá e miwísé kwaaó súwa'a kówánasa Yópaaavakemba maankwáásí ava'moraé-kwaasi Ísun-aaí isáawai súyorowata Sísáriyaa-naopata Kóníríyasina naaúmpata kówánana ¹³ simásimena séna Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kesí naaúmpa'a kumbáyáísa'a awánáúnana séna ti'márénasa Yópaa-naopakemba moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koairéwana ¹⁴ téna aái tagwésimatimína'a egwára ená akúnkwará'á amápa'a kwéisewana Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye kwíyómpakewai siráíye Kóníríyasi súwa'a ¹⁵ aái kwésewanana Áánútun-amanko aiva'ó kentáávímbó kunkáintemba miwívímbá mirá úwa'a ¹⁶ awáné'a moórá-aimba sááka'a makáumne. ááéma Ísóigo séna Yóni nombá pétinkaraimbanivo Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye Ísóigo siráin-aimba sááka'a makáumne. ¹⁷ ánivo kesáá Ísóigo Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire séwánanaya Áánútu kwenamankómbó símakaintenta ó'onkaa-kwaasi miwí mirá kwéowa'a awánaraunda pó'a kemá Ísuna mayái-kwáásímá pó'a nombá pérómba íma aambá aunówanasa úwoi nombá pékaawe Pítaa súwasa ¹⁸ mináimbá isésa áwáá'o áumba ivátuwesa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu mirá kwéena íma Yútaa-kwaasiye su'maiya aái kwésimasimintaanivo ó'onkaa-kwaasiyavaigwara'a aái kwésimatimisasagwara'a miwítí sáwí-imayaa tínaaemba umámesa Áánútunopa'a tésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráawe.

Ántíokuvakewai Ísuna kwaásiti kwasái.

¹⁹ ááéma Sítívenimba tuvúwúwana puwúwasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáásí sáwí'a umátínkówasa kóyáwé uráamba évaka'a Vínísiyaa-marava'a kuwasá évaka'a Sáíparasi-marava'a kuwasá évaka'a Ántíoku-naopa'a kuwasá miwímá minkáúmbó-márává'á máyón-kwaasi Yútaa-kwaasiye su'mai Ísun-aaí kosimátimesa ²⁰ miwívínkémbá évaka'a Sáíparasi-maravakewai évakarawai Sáírini-maravakewai miwímá Ántíoku-naopa'a komáyónka'a Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiyegwara'a Ísóigo Ísuna áséi-kwasai kosimátimuwana ²¹ Ísóigona asirayámbá miwísé máyowasa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

²² Ántíokuvaken-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráan-aimba suwasá Ísóigona kwaási Yérúsaremuva'a máyón-kwaasi mináimbá isésa Páánápáasimba

ai'marówana Ántíoku-naopa'a kweémena ²³ koména Áánútu kawé'á umátínkaromba tuwánéna aamoí éna asiramái simátiména séna kentirunkaké ísámai Ísóigontavai máéro séna ²⁴ Páánápáasi kawé-kwáásí úwana Áánútun-amanko kwempímbá anómbe umánkowana Ísóigonte aráápamai asiramái ména aai simátíma'maena kwéiyuwasa sáwíva-kwaasi iséna Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ máyówana Páánápáasi Sóromba avakáá úmaena Táásási-naopa'a kúmbe ²⁶ koawánéna koái'maena Ántíokuva'a tésarai moórá-i tamaisuwésarai Ísóigona kwaásiye mésarai sáwíva-kwaasi tayorupontembá Ísun-aaí simátíma'maesarai íyúyasa Ísuna aampa'á kwéguwaiyavai sésa Káráísitina kwaásiye suwaná aiva'á Ántíokuva'a mináímbá paáruraiye.

²⁷ mináímbá paárúwana minkánáá évakarawai Áánútun-aaí simátímakowai Yérúsaremuva'a tuwésa kweémesa Ántíokuva'a kuwaná ²⁸ miwívínkémbá moóráwai áwí'a Ákápáasi kwemá usásinena Áánútun-amanko kwesé máyowana séna anón-ayawaima amápa'-mapa'a táníye súnka'a póna naaémbe Áróamáni-kamaaniti kawááná'á áwí'a Kórótíyasa máyonka'a mináyáwáímá paáruraiye. Ákápáasi mináímbá súwasa ²⁹ iséna Ísuna aampa'á kwéguwai moórá-morawai sésa óntamba torupamáí Ísun-aaí isáawai Yútiyaa-marava'a máyáan-kwaasi timénáe sésa ³⁰ mirá ésa minóntámbá Páánápáasinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai kweémesarai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi máti-makaaiye.

12

ókwará'a sáwí'a umátínkaraan-kwasai.

¹ minkánáá Érótimba anówainkoma araamáó Érótima Yútaa-kwaasiti kawááná'á kwemá Ísuna aampa'á kwéguwai évakarawai sáwí'a umátínkena ² moóráwaimba ai'marówana Yóni awaaó áwí'a Yémésimba koyáto'mai anumarambá arátuwowana puwúwasa ³ Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesamo ímo áraire suwáí aamoí kwéuwana Éróti awánéna aamoí umásinkai gwae séna moóráwaimba ai'marówana Pítaamba koyátokai. Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaavimba moórá-tawai Pítaamba koyáto'maena ⁴ ándáva'a máánkowasa siyáánkain-umai ava'moraé-i-kwaasi kwenká'á kárákwirawasa éiyain-eiyain-kwaasi anondánonda umái kárákwiyuwasa Éróti séna naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáámá ánásaina'a Pítaamba áí'mae'a Yútaa-kwaasi túranka'a aavimbá mayanké'a inkamónaumne kwésumba ⁵ Pítaa ándáva'a máyombanivo Ísóigona kwaási Ísóigompa'a námúnaa simái Pítaamba áwa'naa uráawe.

Pítaamba ándávakemba ayúránkarain-kwasai.

⁶ námúnaa kwésesa Pítaantavai ísámai áísaa uwaná aaváyaaraamba Éróti Yútaa-kwaasi túranka'a Pítaamba aavimbá mayankánaumne kwésuwana ívé'-no'waankaamba Pítaamba aiyayaanka'a asááúmakesa kaer-í-kwáásí évareva'a máyóyana Pítaa aúin-kwaigúwasarai kaer-í-kwáásí ontará'á kárákwiroyana ⁷ avekáámbe Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai kumúwana ándá-naumpa'a sán-kówana Pítaamba ayoírá'á kwétuvuwena aúsuwana usásinowana séna avekáán-usásinaao kwésuwana Pítaa ayáámpinken-anda kweyááríka'a ayú'maena marapá'á kumúwana ⁸ kwíyómpakewai séna enámúrandá uré enáísamai ánáamba maimái uwó súwana mirá úmayowana ená paákákén-únánkwátói kuvé'máenakai kesé kúmóyo súwana ⁹ Pítaa ándá-naumpakemba kwenánaemba kuména íma kwaásin-iye-imayaa éna kaaimbá kwéawanaumne-imayaa kwéena ¹⁰ i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaitesarai minkákémbá moórá-ontara'a i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaitesarai minkákémbá ándávakembo naaópa'o kónáesamo uwasamó titinkémáen-ontara'a asirayán-óntará'á kumúyana kweyááríka'a tigúwasarai kunákárúwagwesarai aampa'á kuyaná avekáán-úwana kwíyómpakewai Pítaamba auwéna aúyokuwana ¹¹ Pítaa imáyáa éna séna íma kaaimbá awánáumpo

árai'a Ísóigo kwená kwayó'ná'á ai'maráisana kuména Éróti sínkamona kwéisana ayáámpinkemba kuntavíyuwaisa'a túne. Yútaa-kwaasigwara'a sínkamonaesamo ombá kuntavíyuwaisa'a túne Pítaa siráiyé.

¹² Pítaa simásuwena Máríyaana naambó kwáyopa'a kwéna Yóni Máákaamba anówana naambó kwáyopa'a kúwasa sáwíva-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí mésa Pítaantavai ísámai Ísóigompa'a námúnaa kwésuwana ¹³ mindánkóná ontará'á kotuwátuwar-úwana moórá-arasi mindáúmpá'á kígau ún-arasigo áwí'a Áróta ontará'á kuména ¹⁴ séna nááwa'ono súwana Pítaa séna kemá úne súwana Pítaa amósámba iséna kunaamoí úmaena ímo ontamó tiyankómbe isaaiséna sáwíva-kwaasitopa'a usimátiména séna Pítaa ontará'á máyáiyé súwasa ¹⁵ miwí sésa emá uwo'aó'á éma kampa'á séne suwaná minárásígó ókwara'a séna árai'a Pítaa ontará'á máyáiyé súwasa miwí sésa Pítaan-amankon-iyé ¹⁶ kwésuwana Pítaa ontará'á árimba tuván-tuvan-úwasa iséna onta kuntisuwésa awánomba kwemá Pítaa úwasa táátavai uwaná ¹⁷ aaisékéwa'a sjimátíméno séna Ísóigo ándávakemba kembá sí'maena aampa'á mésiyuwaivo Yémésinte Ísun-aaimo ísáan-kwaasiye kosimátíméro Pítaa simátiména tiyuwéna ó'on-daopa'a kuráiyé.

¹⁸ kúwasa irataró'a i-kwáásí Pítaamba kárákwirawai awánomba íma máyowasa kantumbá ésa Pítaa náávára kóuraiyo suwaná ¹⁹ Éróti iséna Pítaamba avakáá oró súwasa avakáá uwááesa tuwówana Éróti miní-kwáásí aavimbá maitinkéna séna tínkamoro séna évakarawai ti'marówasa tínkamuwasa púwúwana Éróti mirá umásuwena Yútiyaa-marava'a tuwéna kumeémena Sísáriyaa-naopa'a kumbéraiye.

Éróti pukáin-kwasai.

²⁰ Éróti Sáítóni-naopaken-kwaasiye Táyya-naopaken-kwaasiye ávááraumai áwáá'a tiyúwasa minkáé'-náópaken-kwaasi tayorupamáí mésa sésa Érótimo kárákwiraimaravakemba kentáásí toómbá kwémayaundayaawe sésa mináimbá simái kawer-ónáe sésa Érótinopa'a tumbá kwená naaka'ó kárákwirawai áwí'a Párásatasimba másimamuwana isówasa minááísámbá másimai tukáawe.

²¹ minkákémbá Éróti anón-kanáa úwana kwenká'ó kárákwirowaina unáánkwátói úmaena kárákwirawai maé'maer-únka'a uména ayáátáár-aimba kwésuwasa ²² Érótimba simái arumbá iyaésa sésa íma kwaásigo kwésivo Ísóigo kwésiye anónka'a suwaná ²³ Éróti mináintávéna íma Ísóigo úmpo úwoi-kwaasi úne séna aúpá'á tuwówana Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai tuvuwúwana uvowánkó arumbá unkarówana pukáiyé.

²⁴ puwúwasa Ísóigona kwaási Áánútun-aii kosimátin-tasimatin-uwasá iséna áraire sésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ Ántíokuvaken-kwaasi Yérúsaremuwaken-kwaasiyavesa óntamba timénaumne sirómbe pósarai Páánápáasiye Sórowe kwéti'matuwesarai mimbáyái ánásowasarai ívé-kwaasigo áwí'a Yóni Máákaamba áí'maesarai Yérúsaremuva'a tuwésarai kweémesarai Ántíokuva'a kurááiyé.

13

Áánútu Páánápáasinte Sóronte mayái tímakain-kwasai.

¹ Ántíoku-naopa'a Ísóigona kwaásivinkemba Áánútun-aii kwésimatimen-kwaasiye kawer-ímáyáá kwéagaraantinkaan-kwaasiye mésa moóráwái áwí'a Páánápáasi úwana moóráwái avután-kwaasigo áwí'a Símiyoni úwana moóráwái Sáíríni-maravaken-kwaasigo áwí'a Árusiyasi úwana moóráwái áwí'a Mánéyeni kwemá Éróti kawáánákóná naaúmpa'a maémaumba úwana moóráwái Sóro úwana umái mésa ² moórá-kanáa Ísóigona kwaási Áánútuna imáyáá mósá kwémaresa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésunka'a Áánútun-amanko simátiména séna Páánápáasinte Sóronte kesí mayáír'á usásintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa ³ toómbá íma nombá námúnaawe su'mai kwésesa Áánútuna mayái mayáígwáe sésa tine'á tiyáándeí tátoresá ti'marówasarai kurááiyé.

Sáíparasi-marava'a kosimátímakaayan-kwasai.

⁴ Áánútun-amanko Páánápáasinte Sóronte ti'marówasarai Yóni Máákaamba áí'maesarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Sérúsiyaa-naopa'a kumésarai uwí-nónkóná avumpim-báravá'á áwí'a Sáíparasi-marava'a kónáe sésarai nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai ⁵ Sáíparasi-marava'a Sárámisi-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá kunásávesarai Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpímpá'á Áánútun-aai simátíma'maesarai kwéguyana Yóni Mááka túwa'naa úmaena kúwasarai ⁶ kawer-áimbá simátíma'maesaya marapá'á kweémesaya Páávoso-naopa'a kuwaná moórawai mindáopa'a Yútaa-kwaasigo ména kwenáwí'a Paayísu Kíríki táávinken-kwi'a Érímasa kwemá pukaa'á agayón-kwaasi póna kampa'á séna Áánútun-aai simátimundawai úne súwana ⁷ moórawai kámááni-kwaanako áwí'a Sésiasa Porasa ména kawer-ímáyáágwára-kwáásí póna Áánútun-aai isánáe séna Páánápáasinte Sóronte tááyowana Érímasa pukaa'á agayón-kwaasigo kámááni-kawaanakoe aasiyaasí mai'mai'a úwai máyowana kámááni-kawaanako Páánápáasinte Sóronte tááyowasarai tuyaná Érímasaagwara'a téna ⁸ mindárai táái tasimái karéna kámááni-kawaanako Ísun-aaiyavai áraire sivo séna mindárai táái tasimái karówana ⁹ Sóro moóra-awi'a Póro Áánútun-amanko kwempímbá anómbe umánkowana Póro pukaa'á agayón-kwaasigomba aráá'a avuwéna ¹⁰ séna Sáátáánigo aráá'a po kawer-ánkóná uwa-kwáásí éma amápa-sawisawaa-imayao empímbá anómbe umánkaraimba po Ísóigona kawer-ámbá sáwí'a úmae iyóndayavena ¹¹ ívé'a Ísóigo ená meéyámbá amína aúramba kavíkwína évaka-tawai sámó káinda íma awánaniyone Póro súwana avekáámbá Érímasaamba aúrampa'a ítáguwana siyáánka'o táto'maesamo naaiyane séna kwaási tivakáá úmae kwénaauwana ¹² kámááni-kawaanako Ísóigon-aai iséna áátavai éna Ísóigomo úmba awánéna séna Ísóigon-aai árair-aimban-iye séna kwempá'á téna méraiye.

Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹³ Póro kwesé kwénaauwaise Páávoso-naopa'a tuwésaya nompí-sípí táto'mai usáatesaya kwémesaya Pámpíriyaa-marava'a Pékaa-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá kunásávesaya kúmúwana Yóni Mááka tiyuwéna Yérúsaremuva'a kóúwasarai ¹⁴ mindárai marapá'á kweémesarai Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kwésarai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Yútaa-mono'-naumpa'a mara'á umáyóyasa ¹⁵ aúváí-kwandaavinkemba Áánútuna áamámba Mósesi agaimakómbe simátimesa Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba simátímúwasa Yútaa-mono-kawaanarawa'a moórawaiimba ai'marówana mindáraitopa'a téna séna kentáásí kwaásiraiyo kwaasái kwáyainakaimo ékai kentáásí imáyáa simái kawe'á umásinkaakaiyo súwana ¹⁶ Póro usásinena séna másáaro. kesí Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máraáwaiye ísáaro. ¹⁷ naaóvá'á Ísareri-kwaasiti Ísóigo kentáá síkwá'náyavena séna kesí kwaásiman-owe súwasa ó'on-kwaasiti maravá'á Ísípi-marava'a mésa sáwíva-kwaasi agáyówana Áánútu kwená anón-asirayamba kwáyontavai Ísípivakemba tí'maena ¹⁸ kavóná-marava'a mátinkowasa sáwívar-ima 40 ira'a kwénaaesaa aasiyaasí Áánútuntavesa sáwí-imayaa kwéumbanivo Áánútu miwírá'á kárákwirena íma tiyuwówasa ¹⁹ Kénááni-marava'a avakaeté-maravaken-kwaasi moóra-mora-umai máyówana Áánútu tínkambaena kwéiyuwasa évaka'a putásowana miwítí maramá maimaéna kwená kwaási Ísareri-kwaasi mátimuwasa ²⁰ mimbáravá'á mésa sáwívar-ima 450 ima maisukáawe.

450 ima maisúwówana Áánútu moóra-mora-kwaasi kawáá-máyáír'á usásintinkava'a kúwana Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá usávaaruwasa mirán-káwáá-kwáásí ánásasowasa ²¹ Ísareri-kwaasi Áánútu íma kentáará'á kárákwiyinkwae sésa kentáávínkémbá moórawaiimo éna kentáará'á kárákwiyiniye suwaná Áánútu séna Pénisamini-andarakewai Kísaa ááninko áwí'a Sóro kwemá kárákwiyi-mayai mayáníye súwana mimbáyái mairéna 40 ima maisuwówana ²² Áánútu mimbáyái Sórompakemba

Yési ááninko áwí'a Tévítimba amúwana mayówana séna Tévíti kemó súndanteni'a kwéimba pó'a aamoí kwéumankaumne Áánútu siráiyé. ²³ naaóvá'á Áánútu séna Tévítin-andarakembo aánomo usásinankaandawai kwemó éna Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye siráimba Ísuntavena árair-aimba siráiyé. ²⁴ Ísu íma amápa-kwaasi túranka'a paárurowana Yóni nombó pétinkowai amápar-Isareri-kwaasiyavena simátimena séna kentí sawi-ímáyáá tínaaembo umáme'o Áánú-tumpa'o tíya'o é'a nombá pétinkanaumne súwasa mirá uwaná nombá pétinkena ²⁵ kwená mayái sáwíyanka'a ánásaniye kwéuwana simátimena séna kentí imáyáaomo kentáváímó nááwa'iyó sénááomba kwéamu'maraawai kemá íma kwemá úmpo kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimó sendamá uwóví'a ónaumne Yóni siráiyé Póro siráiyé.

²⁶ Póro simásuwena séna kesí kwaási Ááváramun-andaraken-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máráawaiye ísáaro. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaimba kentááyávéna Áánútu siráiyé. ²⁷ Yérúsaremuvaken-kwaasiye miwítí kawáánárawate sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniyemo siráin-aimba Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráawe. aasiyaasi-táwai monor-áimbá kwéison-kanaama Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba aúvái-kwandaavinkemba táámpamai kwésuwasa ísésa Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráavo tuvúwana pukáivo mináúvái-kwándááívínkén-áimbá paáruyaiye. ²⁸ tuvuwí-áimbá avakáá umbá íma sáwí'a uráimbanivo Páírátintavesa úwoi sésa tuvuwíníyone siráawe. ²⁹ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba Ísun-aai agaimakómba amápa'a mirá uwasá tairakémbá maimái murí-áívimbá máutamankowana ³⁰ Áánútu pukáimpinkemba usásinankowana ³¹ ayáátááka'a moórá-mora-tawai kwená kwaási túranka'a paáruyaiye. ímo tuvúkónka'a Káírívakemba Yérúsaremuva'a kwesé kuráawai pukómpinkemba usásineno moórá-mora-tawaimo paárumai máyomba minkwáásí awánésa sésa awáraundayavai ísaraundayavai Ísareri-kwaasi kosimátíma'maeta kónáe sésa kuráamba mim-báyái paaí kwémayaawe. ³²⁻³³ Páánápáasiye kesé mináséí-kwásái simátíméyanekai túye. Áánútu kentáá síkwá'náyavena mirá ónaumne sirómba kesáá máyaunda-kanaavinta mirá éna Ísumba pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináimbá monor-ímá agaimakón-auvaivimba kaepímbá agaimaréna séna

emá kesáánimba óna'a

kesí mayáír'á ánkaraumne

agaimaréna siráiyé. ³⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraimba póna íma ókwara'a puwínana áuma kaviráníntavena Áánútu séna

Tévítintave'a sé'a árai'a kawé'á umánkanaumne siráundantemba embá kawé'á umánkanaumne

Áánútu siráiyé. ³⁵ moóráva'a monor-ímá agaimakón-auvaivimba agaimaréna séna

Áánútu kwená kawé-kwáyó'ná'á íma

auwáínana áuma kaviráníye

agaimaréna siráiyé. ³⁶ mináimbá íma Tévítintavena siráivo Tévíti Áánútuna mayái kwémaena puwúwasa maimaésa ákwá'námo utámakompimba máutamarrowana áuma kaviraráivo ³⁷ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankarowaimba kwenáúma íma kaviraráiyé Póro siráiyé.

³⁸ Póro simásuwena séna kesí kwaásiyono. ísámai kawé'á oró. Ísuma pukáimpinkemba usásinankaraiwaintavena kwaásiti sáwí-imayaa sáwí-mayai maitiyuwáníye Áánútu siráiyé. mináimbá simátimunda ísámai kawé'á oró. ³⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo kwáráawaimo ombá minámáánkó kentí sáwí-imayaa íma maitiyuwáínana arupí umái máyáawain-owe Áánútu íma sínívo Ísumo éna kwenááiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyáawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáínana miwíyávéna arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ⁴⁰ miráumai Áánútun-aai simátímakowai tááigo kempá'á

tivó sé'a kárákwimai kawe'á oró. ⁴¹ naaóv'á Áánútun-ai simátímakowai agaimarésa sésa

árrair-aintavai simái sáwí'a on-kwáásí ísáaro. keinárawa'o máyáan-kanaara'a mayái máyáanda mimbáyáímó awáné'o é'o ímo kesópa'o té'o é'a úwoi puwónááowe. mimbáyáíyávésamo simátimiya'a mináíntávésa íma áraire sénááowe sésa agaimarésa siráawe. mináímbá kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawe'á oró Póro siráíye.

⁴² mináímbá simásuwena Pórowe Páánápáasiye máápa'a kumónáe kwéuyasa kwaási sésa ókwara'a monor-áímbó ísáan-kanaa tínakai mináímbá másíyata isánaumne ⁴³ simásuwesa máápa'a kumésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Yútaa-monor-ampa'a kwéguwaiye Póronte Páánápáasinte kwa'maésa kuwasarái sésarai Áánútu úwoi kawe'á umátinkanivo úwoi asiramái kwená aampa'á koró siráíye.

⁴⁴ suyaná Yútaa-kwaasi monor-áímbó kwéison-kanaa túwasa mindáópaken-kwaasi amápa'a Ísóigon-ai isánáe sésa Yútaa-mono'-naumpa'a umáyówasa ⁴⁵ Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa mináímbá kwaráavo sésa Póronte Páánápáasinte aká'áamba simátinkesa kampar-áímbá kwéseye sésa simái kárówasarai ⁴⁶ miwí táároi íma inkaisésarai asiramái sésarai aiva'á árai'a Áánútun-ai simátimuyamba mináímbá tínaaemba umáme'a íma sínkáíye sembá pó'a aúnái'o umáímo maí'mai'o ónaunda uwóví'a ónaumne-imayaa ombá pókai tayauwerékai ó'onkaa-kwaasiva'a Áánútun-ai kosimátimeyauye. ⁴⁷ ááema Ísóigo simásimenaya séna

emá ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinke kesáái kwésimatiminasa kesí aambá awánáíya'a amápa'-maravaken-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanaumne

Áánútu mináímbá simásímakaimba pókai ó'onkaa-kwaasi kwenáái kosimátimeyauye Póro siráíye.

⁴⁸ Póro súwasa ó'onkaa-kwaasi isésa Ísóigon-aaiyavesa aamoí ésa tirumbá kawe'á umái máyówana Áánútu séna kesí kwaási é'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwasa miwí Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa méraawe.

⁴⁹ Ísóigompa'a aráápamái mésa mimbárává'á Ísóigon-ai kosimátin-tasimatín-uwasá sáwíva-kwaasi isésa ⁵⁰ Yútaa-kwaasi Póronte Páánápáasinte tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópaken-anon-kwaasiye aarai túwí'a kwáyon-inimba Yútaa-monor-aimba asiramái máyón-ininte mindárai táái simátimesa miwítí imáyáa tavisuwasá isésa Póronte Páánápáasinte sáwí'a umátinkesa aaisambá tiyésa miwítí maravákémbá ti'mátuwowasarai ⁵¹ Áánútu minkwáásí íma aamoí umátinkaniye-umasitai'a ésarai tísamaivakem-barama uwáésarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Áíkóniyamu-naopa'a kuyasá ⁵² Ántíoku-naopa'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí máyówana Áánútun-amanko miwívímbá anómbe umátinkowasa tirumbá kawe'á umái méraawe.

14

Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹ Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kwésarai ááemo urááyantemba Yútaa-mono'-naumpa'a umésarai áséi-kwasai asiramái simátímúyasa isésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa máyómbanivo ² évaka-Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa tínaaemba umámesa íma áraire sirówai Póronte Páánápáasinte sáwí-aimba simátínkówasa ó'onkaa-kwaasi isésa mindáraiye Ísun-ai ísówaiye tirumbá sáwí'a umátínkómbanivo ³ mindárai ayáátááka'a mindáópa'a mésarai miwí táároi íma inkaisésarai Ísóigon-ai asiramái simátímúyana Ísóigo kwaási úwoi kawe'á kwéumatinkaimba awánaigwae séna mindárai kwená asirayámbá timúwasarai ímo awánarom-bayai kawe'-má'yái máyóyasa ⁴ mindáópakewai kaepí taaínkaar-urésa évakarawai sésa Yútaa-kwaasi táái yavesa áraire suwasá évakarawai sésa aantá-kwaasi táái yavesa áraire siráawe.

⁵ suwasá ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye miwítí anón-kwaasiye torupamáí mésa tímaáyu-aimba sésa óntandei Póronte Páánápáasinte tínkamonaé suwasaráí ⁶ mináímbá isésarai kawé'ó íyapa'a méyae sésarai Áríkoniyaa-marava'a kwésarai Árisítaa-naopare Tépi-naopare ó'on-o'on-daopare ⁷ áséi-kwasai simátíma'maesarai kurááíye.

Árisítaava'a Tépi'a kurááyan-kwasai.

⁸ moóráwai Árisítaa-naopa'a anówa arupinkémbá aísamai sáwí'a umáguromba maránkarowana íma aaíntómba ááémo maúnka'a ména ⁹ Póro kwésimatimun-aimba iséna árair-aimba kwésimba póna kawé'á umásinkaniye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a avuwéna ¹⁰ anónka'a séna enaísamaine usásinaao súwana usásinkwena aamoí éna kweyáárika'a marapá'á kúmba ¹¹ sáwíva-kwaasi Póromo úmba awánéna miwí tááivinkemba Áríkoniyaa-aimpinkemba sésa kentáásí ísóigorai kwaásiraan-umai marapá'á kentáávímbá kumbáyaaíye sésa ¹² miwítí ísóigo áwí'a mindárai tamátimesa sésa Páánápáasintavesa Súsiye sésa Pórontavesa aaiyé simátímíwaiye sésa Émísiye sirá. ¹³ marukón-awampa'a minkámpár-ísóigó áwí'a Súsi kwená mono'-námbá kwáyowana minkámpár-ísóigóntávái ísámai póí'o umándonkwaasigo purumakambá kwémaena moigwáán-aramba kwétararena umái maimaéna mindáókona kuri-óntará'á mói marówasa sáwíva-kwaasi miwítí ísóigontavaimo póí'o umándaante miráumai Ísuna aantá-kwaasiraira'a póí'a umándanae ¹⁴ sun-áímbá isésarai sáwí'an-íye sésarai kentí unáánkwátói tarátuwesarai isaaísésarai sáwíva-kwaasivimba komaésarai anónka'a sésarai ¹⁵ kenkáí nóra ónáera kwéoo. keiráí kemó onten-kwáásí úye. áséi-kwasai tasimátimuyamba pó'a mirán-kámpári'o tuwé'a árair-Isoigompa'a teró. árair-Isoigo kwíyómba éna maramá éna uwí-nómbá éna mimpímbá kwáyáintantaa'a úmarena asirayánkwáráwái máyáíye. ¹⁶ ááéma Áánútu úwoi tíyukowa'a kentí imáyáavinkemba amápa'-mapaken-kwaasi kwénaaesá ¹⁷ miráumai kwéombanivo Áánútu máyáíye sígwáe séna aaí sisaná aa'á téna toónkó kawé'á isa'á kwéne'a tirumpimbá aamoí kwéowe. miráumai awáné'a mirámá iní-Ísóigó máyáíye sígwáe séna Áánútu kawerí'a kwéíye ¹⁸ mindárai mináímbá suyasá amápa-kwaasi asirésa mindáriraira'a póí'a umándanaumne kwésuwasarai íma mirá oró simái tuvímbarai íyúyasa ivátukaawe.

¹⁹ ivátuwowasa évaka'-Yútaa-kwaasi Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopakemba évaka'a Áíkóniyamu-naopakemba tésa amápa-kwaasiti imáyáa tavisuwasá isésa Póromba óntandei tuvuwésa á'a púwiye-imayaa ésa tavisímaesa mindáókona awámpá'á mátúwówasa ²⁰ Ísuna aampa'á kuwái taúkúmakesa taawánowana usásinena mindáópa'a kwéna kogaúmba usá aaváyaavimba usásinesarai Pórowe Páápápaásiye mindáópa'a tuwésarai Tépi-naopa'a kurááíye.

Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a kurááyan-kwasai.

²¹ Pórowe Páánápáasiye Tépi-naopa'a áséi-kwasai kosimátímúyasa isésa áraire sésa Ísuna aampa'á kwéguwasarai mindárai Árisítaa-naopa'a ókwara'a komésarai minkákémbá Áíkóniyamu-naopa'a komésarai minkákémbá Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a komésarai ²² miráumai kwénaaesarai Ísóigon-aaiyavesa áraire sirówai miwítí imáyáa asiramátinkesarai sésarai Ísuna aampa'á asiramái koró sésarai Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a kónáe sé'o é'a minámpá'á umbaiyé tain-ámpá'á kónááowe sésarai ²³ miráumai mindáópata kwénaaesarai maará ésarai Ísóigona kwaásivinkemba miwítí anón-kwaasi usásintinkava'a kuyasá Áánútuna imáyáa ésa toómbá íma nésa námúnaawe su'mai kwésesa mindárai Ísóigompa'a aráápamai máyówaiyavai Ísóigo kárákwitinkamae iyíníye simátímakaaiye.

²⁴ simátimesarai Písítiyaa-marava'a kóyaaitesarai Pámpíriyaa-marava'a kwésarai ²⁵ Pékaa-naopa'a komésarai áséi-kwasai kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a

kumésarai ²⁶ nompí-sípí táto'mai usáatesarai teémesarai Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a tirááiyé. ááéma mindáópa'a Ísóigona kwaási mindáraiavesa Áánútu túwa'naa úmaena iyínívo kwená mayáí komáyáakaiyo sirówasarai mimbáyái komaísuwésarai tirááiyé.

²⁷ Ántíokuva'a tuyasá Ísóigona kwaási tayorupamáí máyówasarai Áánútumo simátimuni'o urááyan-aimba sésarai Ísuna aampa'á ó'onkaa-kwaasi agaráátinkauyasa mináíntávái áraire sésa minámpá'á kwégowe-aimba tasimátimesarai ²⁸ mindáópa'a Ísun-aaí ísówai ayáátáaka'a méraaiye.

15

Yérúsaremuva'a torupamáí mésa siráan-kwasai.

¹ Ántíoku-naopa'a máyóyasa évakarawai Yútiyaa-maravakemba Ántíoku-naopa'a komésa Ísun-aaí ísówaiyavesa sésa Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo ímo isé'o túra'o kárámimo araa'énamo íyanamo éna Ísóigo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á íma métinkaniye suwasarái ² Pórowe Páánápásiye mináíntávái áwáá'a tiyésarai kwesimá kwesiman-esa Ántíokuvakewai Ísun-aaí ísówai sésa Yérúsaremuva'a aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiye mináíntávái kotísaa oró sésa Póronte Páánápásinte évaka-kwaasiye ti'márówasa kuráawe.

³ Ísóigona kwaási ti'márówasa kweémesa Vínísiyaa-marava'a Sámériyaa-marava'a naaó'-nao'a komáyówasa Ísun-aaí ísówai torupamáí máyówai simátimesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaí isésa áraire sésa kwempá'á tésa máyáawe suwasá isésa tirumbá kawé'á úwasa ⁴ naaó'-nao'a simátímatuwesa kweémesa Yérúsaremu-naopa'a komáyówasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaasiye miwítí anón-kwaasiye tiyáamba kwétimesa aamoí uwasá Áánútumo mayáímó tímakaim-bayaimo mairáan-aimba másimatimuwasa ⁵ isésa évakarawai Ísun-aaiyavai áraire sumbánivo amáán-kawaa-kwaasiti aampa'á kwéguwai usásinesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavai áraire kwésewai Mósesi simátímakon-amaamba isésa túra'a kárámai araa'éna orómá kosimátíméro suwasá ⁶ aantá-kwaasiye anón-kwaasiye sésa mináímbá torupamáí méta imáyáa umáíya senó siráawe.

⁷ suwasá torupamáí mésa ayáátáaka'a mináímbá suwaná Pítaa usásinena séna kesí kwaásiyono. ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai isésa Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna ááéma Áánútu keinárawapinkemba usásisinkena si'marówa'a kosimátimewanasa isésa áraire siráawe. kemá mináímbá á'a ísaraawe. ⁸ Áánútu amápa-kwaasiti imáyáa tuwánéna ó'onkaa-kwaasiyavena séna kesí kwaásiman-owe séna kwenamambó símakonten-umai miwímó tímakomba awánaraumne. ⁹ Áánútu Yútaa-kwaasiya ór-amba íma agaráásinkenaya ó'onkaa-kwaasi íma ór-amba agaráátinkena kwéivo Áánútu amápa-kwaasiya mimbórá-ámbá kwéagaraasinkaiye. miwí Ísun-aaiyavai áraire sunkákémbá miwítí sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ímáyáa umátínkaraiye. ¹⁰ Mósesin-aigo kentáa síkwá'náya umbái tiyówasa íma kanaán-umai kwakáawe. kentáágwárá'á miráumai umbái taisatá íya kanaán-umai kwakáumne. mindáyavai ó'onkaa-kwaasi Ísuna aampa'á kowáíyáváímó Mósesin-aaí kwáráaro síyasamo ésa umbai-ámbá kwaránááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu áwáá'a sína'a pó'a íma mirá onááowe. ¹¹ Ísóigo Ísu úwoi súwa'naa enaya sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpá'á mégwésinkaintaawe. mináíntáváiýá áraireya sénáisae mirámó kwéintenta ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéiye Pítaa siráiyé.

¹² Pítaa súwasa isésa amáparawai árai'a siyé sésa íma aai suwasarái Pórowe Páánápásiye Áánútu tímakaim-bayai ó'onkaa-kwaasivimba mimbáyái mairáayan-aimba simátimesarai Áánútuna mayáí ímo awánaraam-bayai kawé'-máiyái mairáayan-aimba ¹³ simátímatuwoyana Yémési séna kesí kwaásiyono. kesáái ísáaro. ¹⁴ ááéma

Áánútu ó'onkaa-kwaasiyavena imáyáa éna minkwáásívínkémbá évakarawai usás-intinkena séna kesí kwaásiman-owe siráin-aimba Pítaa ívé'a simásímakaiye. ¹⁵ Áánútun-aaí simátímakowai mináímbá aúvái-kwandaavimba agaimarésa sésa

¹⁶ Ísóigo séna naaémba kumé'a Tévítna naambá tawísíyukaan-damba kunumá-suwanaumne. sáwí-yantaakwara'a kawé'á kunumásuwanaunda pósa ¹⁷ ó'onkaa-kwaasi kesópa'a ténááowe. kesí kwaásiman-owe sendawái kesópa'a ténááowe séna

¹⁸ Ísóigo mináímbá naaóv'á sirómba póna ívékwara'a mirá kwésiye Yémési siráiyé.

¹⁹ Yémési simásuwena séna Ísóigo siráin-aintave'a imáyáa é'a sé'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumpa'a kwéten-kwaasi umbai-máyái íma tíménaumpo ²⁰ aúváíma agaimái tíméta séta kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa póí'o umándaamba mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. póíma tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpóí íma naaró. naaegwár'á íma naaró. mináímbá aúvái-kwandaavimba agaimarúmpo awánaaro. ²¹ ááemo maémáén-kwaasiye ívé'o máyáan-kwaasiye ayáátááka'a aasiyaasí monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mináímbá Mósesin-aaí simátíma'maesa kuráawe. mindáyaveta aúvái-kwandaavimba agaimarúmpo awánaaro Yémési siráiyé.

aúvái agaimái ó'onkaa-kwaasi tímakaan-kwasai.

²² súwasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiye miwítí anón-kwaasiye sésa kanaám-pota kentáávímbá évakarawaiye ti'maráanasaya Pórowe Páánápáasiye Ántíokuva'a kwíyapa'a miwísé kónááowe sésa miwítí avumpinkémbá kae-kwáásí túwí'a mósá makáan-kwaasirai túwí'a tombá moórawai áwí'a Sáírasi úwana moórawai kaer-áwí'á Yútásiye Paasapasíyé umái ²³ aúvái tímésa ti'marówasa kurá. mináúvávímbá agaimarésa maará sésa kesáá kentí kwaásiya úne. aantá-kwaasiye anón-kwaasiye moórá-aimba sénaumpo kentáásí kwaási ísáaro. ó'onkaa-kwaasi Ántíoku-naopa'a Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a máyáan-kwaasi ísáaro. ²⁴ kentáávínkémbá évakarawai kentópa'a kwésa ímo simátímakaunda-aimba miwítí imáyáavinkemba kosimátímúwa'a isé'a tirumbá sáwí'a úwa'a umbái taráanta iséta ²⁵⁻²⁶ torupamáí méta imáyáa éta mimbórá-áímbá simái kae-kwáásí usásintinketa ti'maráúnasaya Páánápáasiye Póroe migóiyé. mindárai kesí kwaásiya siruntá tímakaundanaraiye sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai Ísóigo Ísu Káráisitina mayái kwémayauye-imayaa ésarai asiramái kwémayaaíye. ²⁷ Yútásinte Sáírásinte ti'maráúnasarai migóiyamba pósarai aúvávínken-ainkwara simátimeyaaoi-ainkwara'a mimbórá-áímbá pósarai kosimátimeyaaoiye. ²⁸ Áánútun-amankowe kesááwé mimbórá-áímbá simáíya íma umbai-áímbá simátimumpo maanáúvávínkén-áímbá simátimundaya ísáaro. ²⁹ kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa póí'o umándaamba mimpóí íma naaró. naaemá íma naaró. póímo tuvú'newana kwená naaemó ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. kesáámó sún-da-aimbo é'o é'a kawé'á ónááowe. mináímbá ánásaiye. aúváíma agaimái tímésa siráawe.

³⁰ suwasá mináúvávímá tímésa ti'marówasa maimaésa kweémesa Ántíoku-naopa'a kuwasá Ísóigona kwaási torupamáí máyówasa mátímúwasa ³¹ mináúváví-kwándáávínkémbá táápamai simátímúwasa kawer-áímbá isésa tirumbá kawé'á úwasarai ³² Yútásiye Sáírasiye Áánútun-aaí simátímakoyan-kwaasi ayáátááka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupí umátímúyasa isésa asiramái máyówasarai ³³ miwísé évaka'-no'waamba máyóyasa Ísun-aaí ísówai sésa á'a kanaán-ivo ti'máakaan-kwaasitopa'a kawer-áímbá kosimátímékaiyo suwaná ³⁴ Sáírasi ó'on-imayaa éna mindáópa'a máyówasarai ³⁵ Pórowe Páánápáasiye ayáátááka'a Ántíokuva'a mésarai mindáraiye évakarawaiye mésa Ísóigon-aaí simátíma'maesa kuráawe.

Pórowe Páánápáasiye tarákaa'a urááyan-kwasai.

³⁶ naaémba Póro Páánápáasintavena séna naaó'-nao'a Ísóigon-aaimo simátímakauyamba Ísun-aaimo ísaraawai kawerá umáíya máyáawa tuwánamaekai kóyauye Póro súwana ³⁷Páánápáasi séna Yóni Máákaamba áí'mekai kóyáe súwana ³⁸Póro séna kweséya téwáyana Pámpíriyaa-marava'a kenkáí másiyuwena kwená naaópa'a tayauweréna kuráimba pókai íma áí'mekai kóyauye Póro súwasarai ³⁹ mináíntávái kayorésarai aaisambá simásuwesarai mindárai tarákaar-uyaná Páánápáasi Yóni Máákaamba áí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai Sáíparasi-marava'a kuyaná ⁴⁰ Póro séna ke Sáírásimba airánaumne súwasa Ísun-aai ísówai námúnaa simásuwesa sésa Ísóigo úwoi kawe'á umátinkanivo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba ⁴¹ Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a naaó'-nao'a kwénaesarai Ísóigona kwaási túwa'naa úmaesarai kuyasá kawe'á umái méraawe.

16

Tímóti mindáraiye kuráin-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye mirá uyambá Tépi-naopa'a Árisitaa-naopa'a kuyaná moórawai áwí'a Tímóti mindáopa'a ména Ísuna aampa'á kwéguwai úwana anówama Ísuna aampa'á kwégun-inimba Yútaa-inimba úwana avowámá Kíríki-kwaasi úwana umái máyówasa ² Árisitaa-naopakewai Ákóniyaa-naopakewai Ísun-aai ísówai Tímóti áwí'a mósá makáawe. ³ avowámá Kíríki-kwaasi póna áúra'a íma kárámai araa'éna urómba pósa Yútaa-kwaasi mináyámpá'ó máyáan-kwaasi mirán-áímbá ísówana Póro séna Ísóigona mayáír'á Tímótimba airánáe séna Yútaa-kwaasi aamoí ígwáe séna Tímótimba áuma kárámarena ⁴ áí'maena naaúwasa naaó'-nao'a kwénaesa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiye Yérúsaremuva'a siráan-aimba Ísóigona kwaásiyavai simátíma'maesa kweésa sésa mináímbá ísáaro suwasá ⁵ Ísóigona kwaási Ísumpa'a asiramái mésa ó'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá isésa aasiyaasi-táwai évakarawai Ísun-aaiyavesa áraire sinté kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a uráawe.

Póro kaainkáámbá awánarain-kwasai.

⁶ Pórowe Sáírásiye Tímótiye Vírísiyaa-marava'a Kárésiyaa-marava'a kwénaesa Ésiyaa-marava'a áséi-kwasai kosimátimenae sumbá Áánútun-amanko íma kónááowe súwasa ⁷ isésa kweémesa Mísiyaa-maragona oóvímbá kwésa Pítíníyaa-marava'a kónáe sésa uwaná Ísun-amanko íma kónááowe súwasa ⁸ isésa Mísiyaa-marava'a kómaatesa kweémesa Táróasi-naopa'a kumbésa ⁹ no'wáámba Póro kaainkáámbá awánówana Másétóniyaa-maravaken-kwaasigo koku'á taména séna Másétóniyaava'a tasúwa'naa uwo asiramái súwana ¹⁰ Póro kaainkáámbá awánéna simásimuwata usásineta séta Másétóniyaa-kwaasiya áséi-kwasaiya kosimátimunanya Áánútuya kwésaayaisata Másétóniyaava'a kónáeya siráundayaawe.

Árítiyaama Ísumpa'a tiráin-kwasai.

¹¹ séta Táróasi-naopa'a nompí-sípí táto'mai usáateta kówánanaya mindómpí-sípígó apu úmaena kúwata Sámóteresi-marava'a kogwaéwándaaya usá aaváyaavimba kweémeta Níápórisi-naopa'a marapá'á kunásáveta ¹² minkákémbá Vírípai-naopa'a marapá'á kuráundayaawe. mindá Másétóniyaa-marava'a anón-daopa'a Árómaani-kamaani-kwaasi kárákwiraan-daopa'a évaka'-no'waamba kógwaeta ¹³ Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa túwata imáyáa éta Yútaa-kwaasi nonawámpá'á torupamáí mésa námúnaa kwésewe séta naaópa'a tuwéta nonawámpá'á kumówándaaya aaraiyómbá torupamáí máyówata kumbéta simátimewanasaya ¹⁴ isésa uwaná moórá-ininko Táyátaira-naopaken-ininko áwí'a Árítiyaama kwená mayái óoraan-tantaa'a ampantar'á tásuwena kwétimena óntamba kwémaena kwemá Áánútuna imáyáa éna kwenáwí'a mósá makón-inimba Ísóigo imáyáa amúwana Póron-aai kawe'á umái ísówana ¹⁵ minínínkógwárá kwená akúnkwará'á nombá pétinkowana minínínkó séna kentávái

sé'a Ísóigon-aaiyavena áraire séna Ísumpa'a asiramái máyáin-ininkoman-iye sé'a kesí naaúmpa'a taménaaowe asiramái súwata kwená naaúmpata koméraumne.

Pórowe Sáírásiye ándáva'a máyóyan-kwasai.

¹⁶ moórá-arasi mayái kwémayon-arasigomba évakarawai óntamba tuwésa meéyán-uráan-arasigomba taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyowana évaka-kwaasitopa'o naaémbo kwínín-aimba simátimuwasa óntambo ámúmba kwembó meéyámbakaan-kwaasi timúwasa maémáémbani. moórá-tawai námúnaa kwésupa'a kumówánanaya minárásígó suwánéna ¹⁷ Póronte kenté sínaaemba kwa'maéna kwégwena anónka'a séna Áánútu kwíyómpa'a máyáiwaina mayái kwémayaan-kwaasiman-owe. Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á mégwétinkain-aimba kwésimatimewaiman-owe minárásígó séna ¹⁸ sáwívaka'a kwa'maéna kwégwena mirá súwana Póro arumbá umbái tówana mégwantena kwenarumpimbó máyon-taravaa-kwankontavena séna Ísu Kárásitina asirayámbá kwáyáintavai égési umái sé'a minárásí auwé kóao súwana avekáámbá auwéna kóúwasa ¹⁹ minárásígómbó meéyán-uráawai awánéna tirunkó sáwí'a úwasa sésa íma kawer-óntámbá mayánaumne sésa Póronte Sáírás-inte tiyáánka'a táto'mai tavisímaesa naambárupa'a kawáá-kwáásitópa'a mátinkesa ²⁰ Árómáani-kamaani-kwaasitop'a mátinkesa sésa maandárai Yútaa-kwaasirai kentáásí naaópa'a sáwí-mayai kwémayaaie. ²¹ kentáásí ámáámba kwégaesarai ó'on-ampar-amaamba kwéseye. maandáraimo séyan-amaamba íya kwaránaumpo Árómáani-kwaasiti ámáámba kwaránaumne suwasá ²² sáwíva-kwaasi taúkúmaresa anónka'a sí-mae iyésa sésa áraire suwasá kawáá-kwáásí mindáraití unáánkwátóí tarátíyuwesa sésa kunánaandei tínkamoro suwasá ²³ ávááraumai tínkambaresa tavisímaesa ándáva'a avúsúyuwesa ándáva'o kárákwiron-kwaasiyavai sésa ontará'á kárákwimai mindárai kawe'á uwo suwaná ²⁴ avumpin-dáúmpá'á móavususuyuwena tísamairai taái umairéna aráapamarena ándánei kárárumarowasarai méraaiye.

²⁵ mésarai no'wáán-avuntamba Pórowe Sáírásiye námúnaa kwésesarai Áánútuna imá kwésuyasa ándáva'o máyón-kwaasi ísówana ²⁶ avekáámbá anóm-barima tówana naamayáámbá karekó'a umágúwana amápar-ontama tigúwana ándáva'o máyón-kwaasi tíyayaampimpaken-andama kweyááríka'a ayúkúwasa ²⁷ ándá-naumpa'o kárákwírowai aúma kwáyomba póna usásinena awánómba ontan-tigurówana usáawanena séna ándá-kwaasi kóuraawe-imayaa éna anón-kwaasigon-aaroi inkaiséna kwená taánasatama mósá taúkéna kwenáúvimba agaiváíndayavena úwana ²⁸ Póro awánéna anónka'a séna íma mirán-uwo. kesáámá amápata úwoiya máyaumne súwana ²⁹ ándá-naumpa'o kárákwírowai kwená kwaásiyavai séna oómbá kúra-simero súwasa kúrar-amuwana avekáán-umai ándá-naumpa'a iyúmba ayántámbá kwétowana anóndaraima óye séna Póronte Sáírásinte tísamaivimba kumbaéna ³⁰ usásinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onaná sáwí'o umáímo máyaundavinkemba Áánútu kawer-ámpá'á mésinkaniyo súwasarai ³¹ mindárai sésarai Ísóigo Ísu Áánútumpakemba kunkáiwain-aaiyavai áraire sinaná ewé ená akúné sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye simámesarai ³² minkwáásíyómbá Ísóigon-aai simátímúyasa isésa ³³ mindó'wáán-avuntamba ándá-naumpa'o kárákwírowai tí'maena tirósáánumpar-avima kwésese umátíyuwena mitáwai kwesé kwená kwaásiye mono'-nómbá pékaawe.

³⁴ nombá pé'maena Póronte Sáírásinte tí'maena kwená naaúmpa'a mátínkarena toómbá timúwasarai kwénoyasa kwewé kwená akúné Ísun-aaiyavai áraire siráamba pósa tirumbá kawe'á umái méraawe.

³⁵ máyówasa usá aaváyaavimba Árómáani-kawaa-kwaasi i-kwáásí tí'márówasa ándá-naumpa'a kwésa sésa mindárai ayútínkénasarai kókaiyo suwaná ³⁶ ándá-naumpa'o kárákwírowai Pórontavai séna Árómáani-kawaa-kwaasi i-kwáásí tí'marááwasa tésa sésa Póronte Sáírásinte ayútínkaao sembá pókai ayútínkáanakai tirumbá kawe'á ínakai kokaiyó súwana ³⁷ Póro i-kwáásíyávái séna íma kawer-áimbá sésa kempímbá íma

kwáyáin-aimba simái kunánaantamba sínkamesa ándáva'a avúsúyukaawe. Áróamáani-kwaasiti aúváiima tokáuyan-kwaasi úyambanivo sínkamomba uwóví'a ésa minámáámbá káráyukaawe. ívé'a aúpá'a ayúsinkai-imayaa owakái íma mirá óyauye-imayaa ékai Áróamáani-kawaa-kwaasi kesópa'a tésa ontá tayisúwéwakai kóyauye Póro súwasa ³⁸ i-kwáásí isésa koyauwerésa Póron-aaí tasimátimesa Áróamáani-kwaasiti aúvái tokááin-kwaasiye simátímúwasa isésa táátavai ésa ³⁹ ándá-naumpa'a komésa sésa keinárai Áróamáani-kwaasiti aúváiima tokááyan-kwaasi óyata íma ísareta úwoiya tínkankaunda mindá uwóvíta éta tínkankaumne sésa tí'maesa máápa'a kumésa aánoumai sésa kentáásí naaópa'a tuwékai kokaiyó suwasaráí ⁴⁰ Pórowe Sáírásiye ándáva'a tuwésarai Árítiyaana naaúmpa'a kuyasá Ísun-aaí ísówai torupamáí máyówasarai miwítí imáyáa kawe'á umátinkesarai tiyuwésarai kurááiyé.

17

Tésárónaika-naopa'a koméraayan-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye kwésarai Ámpíporisi-naopa'a Ápóróniyaa-naopa'a kóyaatesarai Tésárónaika-naopa'a kuyaná mindáópa'a Yútaa-kwaasiti mono'-námbá kwáyowana ² Póro úntemba Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwésunka'a mono'-náúmpá'á uména Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinken-aimba simátimumba monor-áimbó ísaan-kanaara'a kaumborá'á simátiména ³ séna aúvái-kwandaavinkemba séna Áánútumo usásinankai-waimba áí'a índai'a umánkaiyana puwéna usásinaniye siráimba mináínkóná ááimba avora'á simátimune. mináimbá Ísuntavesa siráawe Póro súwasa ⁴ isésa Yútaa-kwaasi évaka'a mináíntávésa áraire sésa Póronte Sáírásinte tínaaemba kwarésa Kíríki-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye sáwívar-inimba túwí'a kwáyon-ininte miráumai-sawiva-kwaasi kwakáawe.

⁵ kwárówasa Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa sésa mináimbá kwáráavo sésa sáwí-kwaasi kavóná-kwaasi tirówasa torupamáí mésa áái'a tiyánáe sésa imáyáa tímúwasa Yésónona naambá taúkúmaresa Póronte Sáírásinte tayáto'maeta amápa-kwaasi túranka'a aavintá maitinkánáisaiye sésa tivakáá umbá ⁶ íma máyóyasa Yésónowe Ísun-aaí ísówai évakare tavisímaesa mindáópaken-kawaa-kwaasitopa'a mátinkesa anónka'a sésa Pórowe Sáírásiye sáwí-aimba kwémaresarai amápa'-marava'a kwétesarai ívé'a maankákwárá'á kentáásí naaópa'a tamáyaayana ⁷ Yésóno kwená naaúmpa'a matínkaraiye. Áróamáani-aiva-kawaanakona amáámba karésa sésa kentáará'ó kárák-wiraiwai Ísuman-iye kwésewe suwasá ⁸ amápa-kwaasiye kámááni-kawaa-kwaasiye isésa tirumbá sáwí'a úwasa áái'a tiyái-ímáyáá uwasá ⁹ kawáá-kwáásí Yésónompi kwimái évaka-kwaasiyavai sésa óntamba simíyata ayútínkáana'a ti'mátuwaaro suwasá óntamba tímúwasa ayútínkówasarai kurááiyé.

Pérea-naopa'a kuráan-kwasai.

¹⁰ ayútínkówasarai kuyasá no'wááni'a únka'a Ísun-aaí ísówai Póronte Sáírásinte tínkamovo sésa ti'márówasarai Pérea-naopa'a kweémesarai kuyambá Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á umésarai Ísun-aaí simátímúyasa ¹¹ minkwáásíyómbá íma Tésárónaika-kwaasiraamba ésa kawer-ímáyáá kwéesa Póron-aaí kawe'á umái isésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba awánésa sésa Póro áraira kwési. kampará kwésiyo sésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba táámpamai awánomba ¹² Yútaa-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaíyavesa áraire suwasá Kíríki-inimba túwí'o kwáyon-inimba sáwíva'a Ísun-aaíyavesa áraire suwasá Kíríki-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaíyavesa áraire suwasá ¹³ Póro Pérea-naopa'a Áánútun-aaí kwésimatimiyemo sun-áimbá Yútaa-kwaasi Tésárónaikaavaken-kwaasi isésa Pérea-naopa'a tésa miwítí imáyáa tayavisimái suwasá isésa Póromba áwáá'a aéesa áái'a tiyamánkai-imayaa uwasá ¹⁴ avekáámbá Ísun-aaí ísówai Pórontavai inkámóvo sésa uwí-nómpá'á kumuwo suwaná kumúwasarainivo Sáírásiye Tímótiye mindáópa'a úwoi máyóyasa ¹⁵ Póromba áí'maesa kumeémesa Áténesi-naopa'a mórúna auwésa kuntauwerésa miwítí naaópa'a iyésa

Sáírásinte Tímótinte usimátimesa sésa avekáán-umai kesópa'a kúmókaiyo Póro siyé usimátímakaawe.

Póro Áténesi-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro Áténesi-naopa'a kuména Sáírásinte Tímótinte kwétimu'marena awánómba mindáópaken-kwaasi sáwíva'a kampar-ísóí úmakesa miwán-áwí'a mósá kwémarowana Póro tuwánéna arumbá umbaí tówana ¹⁷ Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye usimátiména Áánútuna áséi-kwasai usimátiména aasiyaasi-táwai mindáókona marupá'á máyón-kwaasi Áánútun-aai simátíma'maena iyúwasa ¹⁸ Épíkúriyaan-aai ísámai kuwáiyé Sítóikin-aai ísámai kuwáiyé Póronopa'a tésa kwesimán-kwesiman-esa évakarawai sésa aaiyé símaena nááin-kwaasi nóine kwésiyo suwasá évakarawai sésa ó'om-bapaken-isoigontavena kwésiye sumbá Póro Ísun-aai séna pukáimpinkemba usásinkaiye simátímakaintavesa mináimbá suwasá ¹⁹ Póromba áí'maesa kawáá-kwáásímó torupamáí mésamo évakaraimbo simáímo kawer-un-áyámpá'á áwí'a Áríópagasi-ayampa'a Póromba áí'maesa máankesa sésa aúna-aimbo kwésimatiména-aimba simásímínata ísáano. ²⁰ kesáá mináíntá ísáúnda mináínkó á'oran-ivo ókwara'a mináínkóná ááimba simásímínata ísáano sésa ²¹ Áténesi-naopaken-kwaasiye ó'om-bapaken-kwaasi mindáópa'a tamáyón-kwaasiye aasiyaasi-táwai torupamáí mésa aúna-aine su'mai kwésewe. mindáyavesa mináínkóná ááimba simásímínata ísáano siráawe.

²² suwaná Póro usásinena Áríópagasiva'a torupamáí máyón-kwaasiyavena séna Áténesi-naopaken-kwaasi ísáaro. monotáv'ó asiramáímo máyáawai á'a tuwána-raumne. ²³ kentí naaópa'a kwénaae'a tuwánáúna'a évaka-tantaa'a úmake'a miwán-áwí'a mósá kwémaraamba tuwánaraumne. óntan-taareira'a aúváíma agaimaréna séna íma awánáúnda-isoigontavai maanóntán-táárémá úmakaumne agaimaréna siráimba úwa'a awánaraumne. minísóígómbá íma awánaan-isoigon-aai simátimune. ²⁴ kwemá kwíyómba maramá mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena amápa-tantaaka'a kárák-wirena íma kwaási úmakaan-daumpa'a méraiye. ²⁵ kweyááma kwaásimo máyáawaina ááinkoma póna táama kwétiména amápa-kwaasira'a kárákwiye kwempímbá ímo ááimo ánkariwaima póna íma kwaási kwembá áwa'naa owáímán-íye. ²⁶ Áánútu aiva'á moórá-kwaasi úmakowasa kwempínkémbá ó'on-o'on-kwaasi sáwíva'a paáruresa amápa'-marava'a kóyáwé uráawe. Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa'-marama taáin-tiména amápa-kwaasiti kanaamá makáíye. ²⁷ kembá sivakáá-umai suwánaigwae séna Áánútu mirá uráíye. kwemá íma némpa'a máyáivo egwaa'á máyáimba póta awánanaundayaawe. ²⁸ moóráwai séna kwemá máyáísata póta kesáámá máyaumne siráíye. keinárawapinkemba moóráwai agaimaréna séna árai'a kwená iyámpóíya úne agaimaréna siráíye. ²⁹ Áánútuna iyámpóíya póta kwaásimo kentí imáyáavinkembo óntambo úmaken-tantaatavetaamo éta kesivowéyá íma sénaumne. ³⁰ ááemo miwímó mésamo sáwí'o umbá Áánútu miwíyávéna íma sáwívar-aimba siráivo ívé'a amápa'-mapaken-kwaasiyavena séna sáwí-amba tuwé'a kesópa'a teró Áánútu kwésiye. ³¹ kwená imáyáavinkemba amápa-kwaasi aavimbá maitinkánín-kanaama tíníye. aavimbó maisinkánín-kwaasiya á'a usásinankariye. pukáimpinkemba usásinankaraimba pósa árai'a kwemá aavimbá maisinkáníntaaniye sénááowe Póro siráíye.

³² pukáimpinkemba usásinankariyemo súmba ísésa évakarawai aká'áamba suwasá évakarawai sésa moórá-tawaimo índa simásímínata ísáano suwaná ³³ Póro tiyuwéna kóúwasa ³⁴ évakarawai kwenánaemba kwa'maésa kwésa kwenáái ísésa Ísun-aaiyavesa áraire sumbá miwíwínkémbá moóráwai áwí'a Táyonisi kwemá Áríópagasi kánísórona'a úwana moórá-ininko áwí'a Tamarísiye minkáé'nárai umái évakarawai kwimáí Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

¹ Póro Áténisi-naopa'a simátímatuwena tiyuwéna Kórínti-naopa'a komáyowana ² moóráwai Yútaa-kwaasigo áwí'a Ákwíra máyowana kwembá anówa Pontasi-máravá'á ména maránkarowana ména anón-éna Ítári-marava'a Árómaa-naopa'a koména awainínkó áwí'a Párisirae máyóyana mimbáravá'á kárákwiron-kawaa-kwaasigo áwí'a Kórótíyasa Yútaa-kwaasi áwáá'a tí'mai Árómaa-naopakemba tí'mátuwowasa kuwasarái Ákwírae Párisirae Kórínti-naopa'a komáyóyana Póro mindáraitopa'a kwéna ³ kwená moórá-mayai-kwaasitopa'a póna mindáraise koména ampanta-námbá kwéesaya óntamba kwémaesaya ⁴ Yútaa-kwaasimo monor-áimbó kwéison-kanaamo túntemba Póro Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye Kíríki-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tígwáe séna Ísun-aai simátíma'maena iráiyé.

⁵ kwésimatimunka'a Sáíráiye Tímótiye Másétóniyaa-marava'a tuwésarai Kórínti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaa-táwai kawer-áimbá simátíma'maena kwéiyena Yútaa-kwaasiyavena séna Áánútumo usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya amu'maráúndawaiya kwemá Ísuman-iye súwasa ⁶ kwenáái araaisésa sáwí-aimba simánkówana kwená unáánkwtóirakemba kankambá apivíyena séna Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkembo kawer-ámpá'ó ímo métinkanimba kentí ááinko ína'a sáwí'a ónááowe. kemá íma sáwí'a umátinkaumpo keyááríka'a sáwí'a ontávé'a tiyuwé'a ó'onkaa-kwaasiva'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simásuwena ⁷ tiyuwéna moórá-kwaasigona naaúmpa'a komáyowana mindáúmpákén-kwáásígó áwí'a Tísíyasi Yásási kwemá ó'onkaa-kwaasigo éna Áánútuna imáyáa mósá marówai úwana kwená naambá Yútaa-kwaasiti mono'-nánkóná egwaa'á kwáyowana Póro mindáúmpá'á koména kawer-áimbá kosimátíma'maena iyúwana ⁸ moóráwai áwí'a Kárisipasi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásígó Ísóigon-aaiyavena áraire súwasa kwená akúnkwará'á áraire kwésuwasa Kórínti-naopakemba-kwaasi sáwívarawai Póron-aai isésa Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa mono'-nómbá pékaawe.

⁹⁻¹⁰ nombá pérówana moórá-no'waamba Póro kaainkáambá awánówana Ísóigo séna íma áá'a kaíno. kemá esé ménaunda po íma ivátuwe kesáái úwoi simátíma'mae kwaaó. mindáópakemba sáwívarawai kesáái isésa kesí kwaási-i'a ónááomba pósa íma sáwí'a umánkanaaowe Ísóigo súwana ¹¹ Póro mindáópa'a moórá-i umái ava'moraé-kwiyomba ména Áánútun-aai simátíma'maena iráiyé.

¹² simátímuwana Árómaani-kamaani-kwaasi áwí'a Káriyomba ai'marówana Kíríki-kwaasiti maravá'á kogárákwironka'a Yútaa-kwaasi Póromba tátoresá áí'maesa Káriyonopa'a máankesa ¹³ sésa maankwáásígó évakar-aimba kwésimatimena Áánútumpa'o iyónááon-amba moórá-ankwara'a kwéagaraatinkaiye. mináínkó kentáásí áamámba kwéaraaisiye suwaná ¹⁴ Póro sénáe súwana Káriyo Yútaa-kwaasiyavena séna minkwáásígó kámááni-kwaasi tááímo sáwí'o énamo sáwí-mayaimo mairáinkakai kentáái ívé'a kawé'á umái isáúsina. ¹⁵ ániwo kentí ááine kentúwíre kentí áamáne su'maiyave'a tasísaa ontávé'a ivátuwe'a keyááríka'a mináímbá másimai kawé'á oró. ke íma mirán-áimbá isánaumne séna ¹⁶ aaimó sí-náúmpákémbá tí'mátuwowasa ¹⁷ moóráwai áwí'a Sósénisi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásígómbá tátokesa aaimó ísón-dankona egwaa'á inkámúwana Káriyo mindáyavaimo ímo imáyáamo úmba ivátukaiye.

Póro Ántíokuva'a ókwara'a kuráin-kwasai.

¹⁸ Póro Kórínti-naopa'a ayáátáaka'a Ísun-aai ísówaiye ména tiyuwéna séna Párisiraante Ákwíraante tí'maena Síriyaa-marava'a kónáe séna Sénkíríyaa-naopa'a kumbéna Áánútuntavena árair-aimba séna a'nóntáu amápa'a káráyuwena mindárai tí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesaya kweémesaya ¹⁹ Évésasi-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá marapá'á kunásávesaya Póro Párisiraante Ákwíraante minká tiyuwéna Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména aai kwesimá kweiman-uwasa ²⁰ miwí sésa ayáátáaka'a keséya méniyone suwaná ímaniye simásuwena ²¹ kwéna séna Áánútumo

owé sénamo si'maráína'o é'a koyauweránaumne séna nompí-sípí táto'mai usáatena Évésasi-naopa'a tuwéna kweémena ²² Sísáriyaa-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá marapá'á kunásávena kunkéna Yérúsaremuva'a marapá'á iyéna Ísóigona kwaásiyavena kawer-áimbá simátímatuwena Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a koména ²³ évaka'-no'waamba kwaitinkéna tiyuwéna Kárésiyaa-ayampa'a Vírisiyaa-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena Ísun-aai ísówaiyavena simátíma'maena iyúwasa asiramái méraawe.

moóráwai áwí'a Ápórosina kwaasái.

²⁴ moóráwai Yútaa-kwaasi áwí'a Ápórosi éna kwemá Arekesándiyaavaken-kwaasi Évésasi-naopa'a tamérai. kwemá Áánútun-aai kawe'á umái kwéisena aúvái-kwandaavinken-aimba kawe'á umái simátíma'maena iyúwana ²⁵ moóráwai Ísóigona aampa'á kwégun-aimba simámakowana aamoí éna asiramái simátimena Ísun-aai arupí umái simátíma'maena iyéna Yóni nombó pétinkon-aine su'mai iséna Ísuna kwaási nombó kwévetinkon-aimba íma isómbe ²⁶ Évésasi-naopa'a taména Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á asiramái simátímúwasarai Párisirae Ákwírae isésarai áí'maesarai kentí naaúmpa'a máankesarai Áánútuna aampa'á kwégun-aimba amápar-aimba kawe'á umái simámakaaiye.

²⁷ simámuyana Ápórosi iséna séna Ákáyaa-marava'a kónáe súwasa Évésasi-naopaken-kwaasi Ísun-aai ísówai áwa'naa ónaumne sésa aúváima agaimái aménaya Ísun-aai ísááwai Ákáyaa-marava'a máyáawai mátímínasa kawe'á umánkáaro suwaná mináúvái maimaéna kweémena kúmba Áánútu úwoi áwa'naa úwana Ísuna aampa'á kuwái túwa'naa ena ²⁸ avora'á Yútaa-kwaasiye aai kwesimá kwesiman-ena Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaimba kwéamu'maraundawaiya kwemá Ísuman-iyé súmba kwenááigo miwí tááigomba usáyaaítowana miráumai Ísuna aampa'ó kuwái túwa'naa uráiyé.

19

Póro Évésasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ Ápórosi Kórinti-naopa'a máyowana Póro avumpim-bárává'á kweémena Évésasi-naopa'a kúmba Ísuna aampa'ó kun-kwáásí máyówana ² Póro tuwánéna tísaa ena séna Ísun-aaiyave'a áraire siráan-kanáa ára Áánútun-amankoma kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa miwí sésa ímaniye. Áánútun-amankon-aaiya íya ísaraumne suwaná ³ Póro séna nóran-aaina kwésesa nombá pétinkaraao súwasa miwí sésa Yóni simátímakain-aimba kwésimasimesaya nombá pésinkaraawe suwaná ⁴ Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútumpa'a teró súwasa mirá uwaná nombá pétinkena séna moóráwai kesínaaemba tíníwain-aaiyavai áraire sé'a kwesé aráápamai máero Yóni siráiyé. miwántávéna Ísuwe siráiyé Póro súwasa ⁵ miwí iséna Ísóigo Ísuntavesa ísámai nombá pérówana ⁶ Póro tine'á ayáámba tátorowana Áánútun-amanko miwívimbá anómbe umátinkowasa ó'on-o'on-kwaasi táávinkemba kwésesa Áánútun-aai simátimesa ⁷ sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mirá uráawe.

⁸ mirá uwaná Póro miwísé ména kaumbo-kwíyónká'á Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á kwéiyena Áánútu kwená kwaási kwégawaa-in-aimba asiramái simátíma'maena iyúwasa ⁹ évakarawai tirunté marésa mináíntávésa íma áraire sésa amáparawai túranka'a Ísóigona aantavésa simái sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuna aampa'ó kun-kwáásí tí'maena moóráwai áwí'a Tíránasi ira-námbá úmakondaumpa'a mói tínkarena aasiyaasi-táwai Ísóigon-aai simátíma'maena kwéiyena ¹⁰ kaerí maisuwówasa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ésiyaa-marava'a máyón-kwaasi amápa'a Ísóigon-aai ísaraawe.

Síva áánimbaati kwaasái.

¹¹ Ísóigon-aai ísówana Áánútu Póromba asirayámbá amúwana ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa ¹² évaka-kwaasiyomba ampantanéi Póro ane'á to'maésa kentí kwaásimo tí'o úwai tine'á máyo'marowasa asóvawasa kentí kwaási tirumpimbá taraváá-kwámbá máyowasa mirá máumatinkowana taraváá-kwámbá kóuwasa ¹³ évaka'-Yutaa-kwaasi kwénaesa kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'maesa kwégwesa taraváá-kwántávésa sésa asiramái séta Ísu áwíka'a Póro kwésin-awika'a kóroya kwésune suwaná ¹⁴ moóráwai áwí'a Síva Yútaa-mono-kawaa-kwaasigo áánimbaa'a avakaeté mésa pósa mirám-báyái máyówana ¹⁵ taraváá-kwánkó simátimena séna kemá Ísumba awáné'a Póromba awáné'a kwéumpo kemá nááwiya'o simásuwowana ¹⁶ taraváá-kwánkó arumpimbá máyon-kwaasigo tínkamuwana naaé kwégumuwana unáánkwátói tarátíyuwena minávákáété-kwáásí usáyaatena tuwéntáiyuwowasa unáánkwátói-iyaaimba máápa'a kúmúwasa ¹⁷ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amápa'a Évésasi-naopaken-kwaasi mináímbá isésa táátavai ésa Ísóigo Ísu áwí'a mósá makáawe.

¹⁸ sáwívarawai máyónka'a Ísun-aaiyavesa áraire suwái tésa kwaási túranka'a paárésa sésa sáwí'a uráumne sésa ¹⁹ miwívinkémbá pukaa'ó agayáan-kwaasi miwítí aúvái-kwandaai tamairésa pukaa'ó agáyón-aimba kwáyontavesa tamaimái iravímbá agaisuwésa mináúvái-kwándááímó meéyán-uraamba sáwíva-kwaasi aiyayaamba naikamáiyavai minóntánkó áwí'a 50,000 kina tuwésa ²⁰ mirá anón-tantaa'a umbá pósa Ísóigon-aai asiramái simátíma'maesa kuwasá sáwívarawai mináíntávésa áraire siráawe.

Évésasiva'a anónkar-anonka'a siráan-kwasai.

²¹ mirá uwaná Póro séna Másétóniyaa-marava'a Ákáyaa-marava'a kwénaae'a Ísóigon-aai simátíma'mae'a naaónáe séna minkákémbá Yérúsaremuva'a kuré'a Árómaa-naopa'a kónaumne séna ²² Tímótinte Érásátasinte áwa'naa í-kwáásírái tí'marówasarai Másétóniyaa-marava'a kuyaná Ésiyaa-marava'a kweyáá méraiye.

²³ máyowasa minkánáá Évésasi-naopaken-kwaasi Ísóigona aampa'ó kuwáiyávésa tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópakemba anónkar-anonka'a suwaná ²⁴ moóráwai áwí'a Témítiyasi minkwáásígó óntandei úmakena miwítí kampar-ísóigóná kíto'-mono'-nane séna minkámpár-ísóí-ínínkó áwí'a Átémisiye sésa kwená mayái-kwáásiyómbá úmakowasa sáwíva-kwaasi óntamba mágwétimesa minkámpár-ísóigóná naambá kwémeyan-uwana ²⁵ Témítiyasi mimbórá-máyái kwémayon-kwaasi tááyowasa tayorupowaná simátimena séna kentáásí anón-ontamba mimbáyáírakéntá kwémayaumne. ²⁶ ánivo Póro séna kwaásimo úmáráamba kampar-ísóigómbá kwéumaraawemo sin-áímbá Ésiyaa-marava'a Évésasi-naopaken-kwaasiye ó'on-o'on-daopaken-kwaasiye isésa áraire kwésewe. kemá Póron-aai á'a ísaraawe. ²⁷ Póron-aai kentáásí mayáímó sáwí'o índayavena kwéiye. íma miráwé su'mai ínivo Ésiyaa-maravaken-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye kentáásí ísoí-ininko áwí'a Átémisi mósá kwémaraamba Póron-aai Átémisina mono'-námbá úwoisankaamba simái umásukaimba póna kwenáwí'a kumíníye siráaiye.

²⁸ súwasa mináímbá isésa tirumbá sáwí'a úwasa aaisambá sésa anónkar-anonka'a sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáásí Átémisi áwí'a anómba kwéiye sésa ²⁹ ayamái suwasá mindáópa'a tésa anónkar-anonka'a kwésesa Pórowe kwénaauyan-kwaasi Másétóniyaavaken-kwaasirai moóráwai áwí'a Káyási uwaná moóráwai áwí'a Árísí-takasi mindárai tavisímaesa torupamáí máyópa'a mátínkówana ³⁰ Póro amápa-kwaasi torupepá'á iyónáe súwasa Ísuna aampa'ó kuwái íma kwaaó sésa tátorowasa ³¹ mimbáravákén-ánón-kwáásí évakarawai Pórona kwaási pósa aai tuwésa sáwíva-kwaasi torupepá'á íma iyuwó Pórontavesa siráawe.

³² suwasá torupon-kwáásiyómbá sáwívar-imayaa uwaná miwítí imáyáa sáwí'a úwasa évakarawai ó'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá évakarawai sésa nóin-aintavaiye sétaawa tayoruparáumno-imayaa uwasá ³³ Yútaa-kwaasi miwítí avumpinkémbá moóráwai áwí'a Arekesándaamba túranka'a máánkarowasa évakarawai

anónka'a sésa emá aai siyó suwaná miwí táái karánáe séna ayáamba mósá tuwówasa ³⁴ awánomba Yútaa-kwaasi úntavesa mimbórá-áimbá ayáátáaka'a tavisimái anónka'a sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáásí Átémísi áwí'a anómba kwéiye siráawe.

³⁵ anónka'a kwésuwana mindáópaken-anon-kwaasigo aúváimo agayóndako tiyorái-ímáyáa éna séna Évésasi-kwaasiyono. amáparawaiya awánáúnda Átémísi mono'-námbá kwégawaa-eta ó'oran-ontamba kwíyómpakemba marapá'á kunkáin-ontamba kwégawaa-une. ³⁶ mináimbá íma kanaán-umai karánááovo amápa'a aaiseré'a mé'a íma sáwí'a oró. ³⁷ mindárai mono'-náúmpákémbá íma umóyámbá ésarai kentáásí ísói-inintavai íma simái sáwí'a uráaya'anivo úwoi tí'mae'a maanká'á tiráawe. ³⁸ Témitiyasiye kwená mayái-kwáásíyé aai simátinkanae sésamo ésa aaimó simátinkai-kanaa úwoi kwáyáie. anón-kwaasi máyáamba pósa aai simái kawé'á umátinkanaaowe. ³⁹ ánivo keinárawa'o ó'on-aimbo kwáyáina'o é'a amápa-kwaasimo torupamáimo máyáampimba simái kawé'á umásuwanaaowe. ⁴⁰ kesáámó aaiwintáámó ménaundaya ívé'o áái'o tiyéta Árómáani-kamaani-kwaasi tésamo tasísaa esayaamo nóinkaken-aira tiyááomo síyata kesáámó sénaunda-ainta íma kwáyáie. ⁴¹ aúváimo agayón-kwaasigo simásuwana torupamáimo máyón-kwaasi tí'mátuwowasa kóuraawe.

20

Póro Másétóniyaa-maravare Kíríki-maravare kwénaaun-kwasai.

¹ miwí táái ánásowana Póro Ísuna aampa'á kun-kwáásí tááyowasa tuwaná miwítí imáyáa simái kawé'á umátinkena séna Ísun-aaiye su'mai maimái tirumpimbá kawé'á oró séna ánivo méwaro séna tiyuwéna Másétóniyaa-marava'a kweéména ² mivá'á naaó'-nao'a kwénaaena Ísuna aampa'á kun-kwáásíyávéna ávááraumai simátíma'maena kwénaauwasa tirumbá kawé'á úwana tiyuwéna Kíríki-marava'a kweéména ³ koména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna nompí-sípívimbá Síriyaa-marava'a kónáe séna úwasa Yútaa-kwaasi kwená amááyu-aimba sumbá iséna ivátuwena Másétóniyaa-marava'a marapá'á kónaumne súwasa ⁴ maaráumai-kwaasi moóráwai Pérea-naopakewai Pírasi ááninko áwí'a Sópata úwana Tésárónaika-naopakendarai túwí'a Árísítakasiye Sékandaawe uyaná Tépi-naopakewai áwí'a Káyási úwasarai Ésiyaa-maravakendarai túwí'a Tikikásaawe Tóvimasiye uyaná Tímóti úwasa umái Pórowe kwéna ⁵ aiva'á Táróasi-naopa'a koména kentáásimu'a makówata ⁶ Yútaa-kwaasimo ímo intóráin-tantaakwarapereti úwoi-peretimo kwéagayon-kanaama ánásonka'a Vírípai-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáateta kweéména éva'aasei-no'waamba mindómpí-sípívimbá kógwaeta Táróasi-naopa'a marapá'á kunásáveta aiva'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiyeya koména moórá-sontaaya méraumne.

Yútikásaamba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

⁷ sontaará'á Ísuntaveta ísámai toómbá néta aráá-tomba naandayávéta torupamáí máyaawananya Póro aaváyaa kónáe séna simátíma'maena no'wáán-avuntamba iyúmba ⁸ ávúmayaataan-daumpa'a méta sáwívar-omba kúra'maketa máyaawananya ⁹ moóráwai ívé-kwaasigo áwí'a Yútikása naan-aváápímbá umáyowana Póro Ísun-aai simátíma'maena kwéiyuwana Yútikásaamba áúgávaa'a úwana kwaeguréna meminkákémbá toká'maena marapá'á kuntuvamúwasa marapá'á kunkéna kunawánomba pukúwasa uwaná ¹⁰ Póro kuména kunkívarena taparéna awánéna séna íma imáyáa oró. pukéna kusúvarena umái máyáie simátiména ¹¹ mindáúmpá'á iyéna Ísuntavena ísámai toómbá topámbai tímúwasa nowaná Póro simátíma'maena kwéiyuwana mói irataró'a tiyuwéna kúwasa ¹² puwúwanamo usásinankon-kwaasigomba áí'maesa kwená naaúmpa'a máankesa tirumbá kawé'á úwasa méraawe.

Póro Máiritasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹³ máyówana Póro simásimenaya séna keinárawa'a nompí-sípívimbá Ásoso-naopa'a kwégwiya'a kemá marapá'á kweéme'a Ásoso-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáate'a

kónaumne súwata aiva'á kunkéta nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta Ásoso-naopa'a kówánanaya ¹⁴ Póro marapá'á kweémema Ásoso-naopa'a kuréna nompí-sípí táto'mai usáatowata kweémeta Mítíríni-naopa'a kógwaeta ¹⁵ irataró'a kweémeta Káyosomarava'a kóyaaitaawananaya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Sémósomarava'a kóyaaitaawananaya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Máírítasi-naopa'a kówánanaya ¹⁶ toómbá áká'mai Áánútuntavesa Ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá sáwiyanka'a tíníye kwéuwana Póro séna avekáámbá Yérúsaremu-naopa'a kuré'a mintánómbá komandánáe séna nompí-sípívimbá Évésasi-naopa'a kóyaaitanaundapo Ésiyaa-marava'a íma ayáátáaka'a ménaumne súwata Máírítasi-naopata kuráumne.

Póro Évésasivaken-kwaasiyavai méwaro siráin-kwasai.

¹⁷ Máírítasi-naopata kówánanaya Póro moóráwaimba ai'marówana Évésasi-naopa'a kweémema Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiyavena kosimátimena séna Póro kwétaayaivo teró siráíye súwasa ¹⁸ tuwaná simátimena séna kesáái Ísáaro. kesí aiva-táwai Ésiyaamarava'a kesé komé'a kemó ówánda suwánaraawe. ¹⁹ Yútaa-kwaasi sínkamiyanesa kwésuwana sirunkó umbái kwétowa'a íma imáyáa é'a Ísóigona kwayó'ná'á úne sé'a kwenáísamaivimba mé'a kwená mayáí mairáumne. ²⁰ íma aúpá'á tuwé'a amápar-aimba úwoi simátime'a kembó túwa'naa í-áímbá torupamáí máyáampine kentí naaúmpare simátíma'mae'a iráunda á'a Ísaraawe. ²¹ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye ávááraumai simátime'a sé'a sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a Ísóigo Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwesé aráápamái máéro simátíma'mae'a iráumne. ²² ánivo Áánútun-amanko Yérúsaremuva'a kwaaó simásímakaimba pó'a mirá ónaumne. kesine'ó paárinintavai íma isáúnda úwoi kwégune. ²³ amápa'-naopa'o kúnda Áánútun-amanko asiramái simásimena séna umbai-yántáá'á umánkesa ándáva'a máánkanaaowe simásímímba mindáwe su'mai Ísaraumne. ²⁴ sínkamiya'o puwónaundara'a íma kárákwiyonaunda pó'a Ísóigo Ísu símakaim-bayai maimái ánásanaumne. Áánútu úwoi kwésuwa'naa-i-aimba áséi-kwasai simátíma'mae'o kwéiyunda-mayai maimái ánásanaumne.

²⁵ mimbáyái mairáunda keinárawapimba kwénaae'a Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátímakaunda pó'a naaémbo é'a kembó ímo suwánáiyamba ken-Ísaraumne. ²⁶⁻²⁷ íma inkaiséwánda Áánútun-ai amápar-aimba simátímakaunda pósa keinárawapinkembo évakarawaimo kesááimo ímo isésamo Áánútumpa'o ímo tésamo ombá íma kesí ááinkoman-ivo kentí ááinko ína'a mirá ónááontave'a mináímbá ívé'a asiramái kwésimatimune. ²⁸ Áánútu ááninkomba ai'marówana kuména kumpuwéna kwená naaenéí meéyán-umásukaimba Ísóigona kwaásin-ovo kárákwiyoro. Áánútun-amanko kembá usásintinkaraivo kentúrakwara Ísóigona kwaásirakwara'a kawé'á umái kárákwiyoro. sipisípíra'o kárákwiyonten-umai kárákwiyoro. ²⁹ áwáávitemo índaiyamba téna sipisípí tavamáimo kwaráíntemba kemá kónasa kwaási tésa tasáwí'a ónááowe. ³⁰ moórá-kanaa tínsa keinárawapinkemba évakarawai usásinesa Ísuna aampa'á kon-kwáásítí imáyáa tavisénáe sésa kampar-áímbá síyasa évakarawai áraire sésa kwaránááowe. ³¹ mindáyave'a kárákwimai kawé'á oró. kaumbo-í kwéte'a moórá-morawaimba sirumbá kwéumatinke'a aaváyaavimba enónka'a no'wáamba aasiyaasí simátínkámae'a iráumne. mináíntáv'é'a imáyáa umái kawé'á oró.

³² kawé'á íyana Áánútu kárákwitinkamae iyína'a máéro. kwenááigo asiramátinkaniye. kwená kwaásimo kawé'ó kwéumatinkaintemba kenkwará'á kawé'á umátinkaniye. ³³ óntantavai unáánkwátóiyavai á'owiti náaindaantavai íma súran-anda kwéune. ³⁴ mayáímá kwémae'a minóntándéí ímo makáunda-yantaa'a mégwémae'a kembó súwa'naa on-kwáásítí toómbá unáánkwátói kwémaitime'a kwéune. mirámó ówánda á'a suwánaraawe. ³⁵ asirayám-báyáímó mayááwánda suwánaraamba pó'a mirá kwée'a pasusimáimo máyáan-kwaasi túwa'naa ónááowe. Ísóigo Ísu siráin-aimba imáyáa oró. kwemá séna kwémayaawai tirunkó kawé'á kwéimbanivo kwétimatuwaawai tirunkó kaweté kwéiye Ísu siráin-aimba Póro siráíye.

³⁶ Póro simásuwena kívarena minánón-kwáásiyé Ísóigompa'a námúnaa simásuwowasa ³⁷ amáparawai ávááran-ivi'a kwétesa Póromba tayaparésa paruvará umánkesa uwaná ³⁸ Póro séna naaémbo é'a íma suwánanaaowe siráin-aintavai tirumbá umbái kwétowasa nompí-sípívimbá mórúna áúkaawe.

21

Póro Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹ mórúna aúwówata minkwáásiyávéta méwaro séta tiyuwéta nompí-sípívimbá usáateta arupí umái kweémeta Kóso-naopa'a kóyaaiteta kweémeta kógwaeta usá aaváyaavinkaamba Áróso-naopa'a kóyaaiteta kweémeta Pátaraa-naopa'a kuréta marapá'á ásáveta ² awánaawandaya Vínisiyaa-marava'a kwíní-nompi-sipi kwáyowata mimpímbá usáateta kweémeta ³ Sáiparasi-marama siyáánepa'a kwáyowata kóyaaiteta kweémeta Síriyaa-marava'a kówándaya Táyaa-naopa'a náaindaamba mógwéyuwowata marapá'á ásávaawanasaya ⁴ Ísuna aampa'á kuwái máyówata tuwánéta moórá-sontaa miwísé máyaawanasaya sésa Áánútun-amanko simátímakain-aimba Pórontavesa simámesa sésa inkámóvo Yérúsaremuva'a íma kwaaó simáma'maesa íyúwata ⁵ miwísé máyaawanda-kanaa ánásowata mindáópa'a tuwéta kówánasaya minkwáásiyómbá miwítí aarai-iyámpóise sí'maesaya naambáru'a tuwésa uwí-nómpá'á kúmúwata kívareta Áánútumpa'a námúnaa simásuweta ówánasaya ⁶ kentááyávésa ánivo koró suwatá miwíyávéta ánivo méwataao simásuweta nompí-sípívimbá usáataawanasaya miwí kuntuwerésa miwítí naaópa'a iráawe.

⁷ miwítí naaópa'a íyúwata nompí-sípívimbá Táyaa-naopata tuwéta Tórémese-naopata marapá'á ásáveta Ísun-ai ísówai tuwánéta siyáánta kwétimeta moórá-no'waamba miwísé kwaéta ⁸ usásineta marapá'á kweémeta Sísariyaa-naopa'a kówándaya ááéma aantá-kwaasi avakaeté-kwasira'a Ísuna mayái tímakowaivinkemba moóráwai áwí'a Vírípina naaúmpata umáyaawananaya kwemá Ísun-ai kwésimatimuwai máyowasa ⁹ ayáámúmbaa'a éyaimba mésa íma kwaaí mairésa úwoi mésa Áánútun-ai kwésimatimesa tivowáe máyówata ¹⁰ évaka'-no'waamba mindáúmpátá kwégwaewananaya moóráwai Áánútun-ai kwésimatimuwai áwí'a Ákápáasi Yútiyaa-maravakemba ¹¹ kuména Póro ámúr-anda kumbairéna kwenaísamai ayáánka'a asááumai umásítai'a umái agaráárankena séna Áánútun-amanko séna maaná múr-ándáo avowámó Yérúsaremuva'o iyínasamo ésa Yútaa-kwaasi táto'mai miráumai asááúmaresa áí'maesa ó'onkaa-kwaasi mátimenaawe Áánútun-amanko siráiyé Ákápáasi kusúwata ¹² iséta keséya máyón-kwaasiye Pórontaveta séta Yérúsaremuva'a íma iyuwó asiramái séwánanaya ¹³ Póro séna nóintavai ivi'á kwétera kaer-ímáyáá kwéumasinkaawana kesirunkó umbái kwétaiyo. Yérúsaremuva'o iyónasamo kembó tátoranaaomba íma sáá'a kwégaiye. Ísóigo Ísun-ai simátimudayavaimo sínkamonaesamo sésa úwoi sínkamonaawe Póro súwata ¹⁴ kwenááiya íma kanaán-umaiya araaisénaumne séta ivátuweta séta Ísóigona imáyáara'a mirá ónááowe siráundayaawe.

¹⁵ mirá simásuweta évaka'-no'waamba miwísé kwaéta kentáási náaindaamba to'mayaa úmaeta mindáópa'a tuwéta Yérúsaremuva'a iyówánasaya ¹⁶ Sísariyaavaken-kwaasi Ísuna aampa'á kuwái évaka'a keséya Yérúsaremuva'a iyésa moóráwai áwí'a Nésonona naaúmpata móisinkowana minkwáásígó Sáiparasi-maravaken-kwaasi ayáátáaka'a Ísuna aampa'á kwéguwai séna kesí naaúmpa'a ménaawe súwasa kwená naaúmpata móisinkaraawe.

Póro Yémésiye aai simátímakeayan-kwasai.

¹⁷ móisinkesaya kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremuva'a umáyaawanasaya Ísun-ai ísówai aamoí kwéumpinkemba sirówata ¹⁸ ugwaéwándaya usá aaváyaavimba Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi Yémési torupamátinkowasa máyópata Póro sí'maenaya kúwata

komáyaawananaya ¹⁹ Póro ayáámba tíma'mai paruvará éna séna Áánútu ámakaim-bayaimo ó'onkaa-kwaasivimbo mairáin-aimba amápar-aimba simátimuwasa ²⁰ iséna Áánútu áwí'a mósá marésa Pórontavesa sésa kentáásí kwaásiyo. sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésesa Mósesina ámáámba íma tuwésa asiramái iséna méraamba á'a ísaraane. ²¹ évakarawai miwíyávái sésa Póro ó'onkaa-kwaasiti naaó'-nao'a kwénaaena Yútaa-kwaasi mindáópaka'a máyáan-kwaasiyavai simátimena séna Mósesina ámáámba ivátuwe'a kentí iyámpói túra'a íma kárámai araa'éna umátinke'a Yútaa-kwaasiti aambá íma kwáráaro Póro kwésiye sewasá iséna ²² emó tiráanda-aimba iséna áwáá'a kwésevo ²³ simáméendantenta uwó. maanká'á éiyain-kwaasi mésa Áánú-tumpa'a árair-aimba símakaamba po ²⁴ egwárá'á mirán-uwó. Yútaa-kwaasiti ámáámba ísámai kawe'ó íí-yántáá'á e minéiyáin-kwáásítí pói'o meéyán-umátiyuwe mono-káwáá-kwáásí timé miwísé a'nóntáu káráyuwenasa awánésa Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire sewái sésa emá Mósesina ámáámba isé máyaanasa entávái kampar-áimbá simánkaraawe seró. ²⁵ ánivo ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráawaiyaveta ááéma moórá-aimba séta agaimaréta séta kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa pói'o umándaamba mimpói íma naaró. naaemá íma naaró. póimo tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. ááéma mináimbá agaimaréta tukáundayaawe suwaná Póro iséna ²⁶ usá aaváyaavimba minkwáásí tí'maena Yútaa-kwaasiti ámáámba ísámai kawe'ó íí-yántáá'á usá umásuwena Póro anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono-káwáá-kwáásíyávéna séna avakaeté-no'waamba maisuwéta Yútaa-kwaasiti ámáámba ísámai kawe'ó íí-yántáá'á umái ánásasuweta moórá-morawai pói'a úmaeta Áánútunka'a máamenaundayaaniye simátímakaiye.

anóm-bono'-naumpa'a Póromba tátokaan-kwasai.

²⁷ simátimena máyowana minávákáéte-nó'wáámbá ánásowana Póro anóm-bono'-naumpa'a umáyomba évaka'a Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravakewai uawánésa Pórontavesa sáwí-aimba simánkesa inkamí-imáyáá kwéesa tátokesa anónka'a sésa ²⁸ Ísareri-kwaasi súwa'naa oro. maankwáásígó naaó'-nao'a kwénaaena Ísareri-kwaasiyavena sáwí-aimba simátinkena Mósesina ámáámba simái sáwí'a kwéumankena maanánóm-bónó'-námbá simái sáwí'a kwéiye. ívé'a ó'onkaa-kwaasi tí'maena maanánóm-bónó'-náúmpá'á Yútaa-kwaasiye su'maimo iyí-náúmpá'á mógwétinkaisana póna maankáwé'-námbá sáwí'a kwéiye sumbá ²⁹ Évésasi-naopaken-kwaasigo áwí'a Tóvimasi Póroe Yérúsaremuva'a kwénaauwasa awánonka'a pósa imáyáa ésa Póro ál'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraiye-imayaa kampa'á ésa mindáyavesa mináimbá siráawe.

³⁰ mináimbá anónka'a simásuwowasa mindáópaken-kwaasi mimbórávimbá tak-wiyésa Póromba tayáto'mai mono'-náúmpákémbá tavisímaesa máá'aruva'a mórúna auwésa mono'-nánkóná onta mósá kwéumaresa ³¹ sáwíva-kwaasi Póromba inkamír-inkami'a kwéuwana moóráwai Árómáani-i-kwaasiti anóndakontavena usimáména séna Yérúsaremuva'a amápa-kwaasi áái'a kwétiyaawe súwana ³² avekáán-umai i-kwáásíyé miwítí kawáá-kwáásíyé tí'maena isaaiséna kuména kwaási torupamáí máyómpimba tavákáaraa'a úmaena kumúwasa i-kwáásíyé miwítí anóndakone tuwánésa inkamé máyómba úwoi máyówana ³³ anóndako Póromba tayátorena i-kwáásíyávéna séna kaer-ándanéí taasááoro simásuwena tísaa ena séna maankwáásí nááwa'iyo. kwe nóra uráiyó súwasa ³⁴ évakarawai ó'on-o'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá uwaná anóndako mináínkóná ááimba íma iséna i-kwáásíyávéna séna mindá'á ál'mae'a i-kwáásítí naaúmpa'a iyóro súwasa ³⁵ ál'maesa ontaví-káráúrávámá íyúmba inkamónáesa kwéuntavai i-kwáásí tiyáánka'a toká'maesa kwéiyuwasa ³⁶ tínaaemba kwa'mae kwéiyesa tuwuíyana puwíno símaesa anónka'a iráawe.

Póro simátímakain-kwasai.

³⁷ i-kwáásí Póromba áí'maesa miwítí naaúmpa'a iyónáe suwaná Póro miwítí anón-dakomba simáména séna moórá-aimba simáménae súwana anóndako séna Kíríkikwaasi tááivinkemba kwésempo ³⁸ emá íma Ísípi-maravaken-kwaasi óne. minkwáásígó Áróamáni-kamaani-kwaasiyavena aaisambá tiyéna sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi simái tí'maena áái'o tiyái-yántáá'á maimaésa kavóná-marava'a kuráamba íma kwemá óne súwana ³⁹ Póro séna Yútaa-kwaasi úne. kesinó kembá Sírísíyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkarena anón-daopa'a masínkaraiye simásuwena séna moórá-aimba simátiménae súwana ⁴⁰ anóndako séna ánivo mirán-uwo súwana Póro ontará-karáúr'á ména aaiseránááontavena ayáamba mósá tuwéna séna kemó senda-áimbá ísáaro súwasa aaiserówana Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípírun-aimpinkemba simátímakaiye.

22

¹ Póro simátiména séna kesívárawaisai kesivoísáíyo aái simátínkáamba anondá mináimbá sénaumpo ísáaro séna ² Ípírun-aimpinkemba súwasa miwí tááivinken-aimba pósa isésa aaisékésa kwenáái kawé'á umái ísówana Póro séna ³ kemá Yútaa-kwaasi úne. kesinó Sírísíyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkówa'a anón-é'a Yérúsaremuva'a Kámérierinopa'a tamáyaawanana kentáá síkwá'nái áamáamba asiramái simásíma'maena iráíye. maanká'ó máyáan-kwaasimo Áánútuntavaimo asiramái máyáantemba Áánútun-aaí asiramái mé'a méyatokaumne. ⁴ Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a kwéu-matinke'a tavisímae'a ándáva'a aarai-kwaái mátínkaraumne. ⁵ ááéma aiva'mónó-káwáánákówé monor-ánón-kwáásíyé aúvái simésa Támásikasi-naopa'a Yútaa-kwaasi maimaé mátimiyo suwa'á Ísuna aampa'á kun-kwáásí kotí'mae'a Yérúsaremuva'a ándáva'a mátinkanéa sé'a Támásikasi-naopa'a kuráumne. ááémo mináúvámó símakaan-kwaasi kotísaa e'o é'a kentávái árai'a kwésiye seró.

⁶ ánivo aampa'á kweéme'a Támásikasi-naopa'a egwaa'á kówánana kwáyá'wái kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména ságáyáagaya úwa'a ⁷ marap'á tuvamówánana aaiyé su'mai kwéisaawanana sááyena séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwa'a ⁸ emá nááwa kwésono séwánana kemá Násáretivakewaima Ísuma únama sáwí'a kwéumasínkaane súwasa ⁹ kesémo máyón-kwaasi ságayamba awánésa kwésimasimun-aimba íma kawé'á umái ísówa'a ¹⁰ áísaa e'a sé'a Ísóigoo ke nóra ónaumno séwánana Ísóigo séna usásine Támásikasi-naopa'a kwinaná moóráwái Áánútumo embó ámakaim-bayai-aimba simámino súwana ¹¹ ságayanko ságáyáagaya úwa'a íma kwéawanaawanasa kesé kwénaaun-kwaasi siyáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a kuráawe.

¹² kuwaná moóráwái áwí'a Ánánáesi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kentáásí áamáamba kwéisowasa Yútaa-kwaasi Támásikasi-naopakewai kwenáwí'a mósá makówai ¹³ kesópa'a téna kesí egwaa'á taména séna Sóroo kesí kwaásiyo. ó'omba kawé'á umái aúramba awánaniyone súwa'a avekáámbá súramba awánamai kawé'á ówánana ¹⁴ séna kentáá síkwá'nási Ísóigo embá usásinankaintavai kwená imáyáa kwaráníyone. kwená kawé-kwáyóná'á awáné kwenáái isé ónda po kwenáái kwaráníyone. ¹⁵ awánáándayantaa isáánda-yantaa'a amápa-kwaasi simátíma'mae naaíníyone. ¹⁶ íma úwoi maé usásine Ísóigo Ísumba ááyenana ená sáwí-imayaa mayauwáína Ísuntavai ísámai mono'-nómbá peraaó Ánánáesi simásuwowa'a mirá uráumne.

¹⁷ mirá é'a koyauweré'a Yérúsaremuva'a tamé'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kaainkáámbá awánaawanana ¹⁸ Ísóigo simásiména séna Yérúsaremuva'o máyáan-kwaasi kesáái simátímínasa íma kawé'á umái isánááovo avekáámbá usásine maanká'á tuwaaó Ísóigo súwa'a ¹⁹ Ísóigoo mono'-náúmpímp'á kwénae'a enááiyavai áraire sen-kwáásí táto'mai tínkambai tavisímae'a ándáva'a mátíyukaunda á'a suwánaraawe. ²⁰ Sítíveni enáái simátímakaiwaimba tuvúkáanka'a kemá mé'a sirunkó kawé'á kwéuwa'a tuvúkáan-kwaasiti paákár-únánkwátóira'a kárákwiraawanasa tuvúwúwana pukáíye séwánana ²¹ Ísóigo séna ai'maráana usásine nánka'a ó'onkaa-kwaasi kesáái simátíma'mae naauwó Ísóigo siráíye Póro siráíye.

²² Póro súwasa naaémbo sún-aintavesa áwáá'a sésa anónkar-anonka'a kwésesa áike'a tuvuwíyana puwíno. mirán-kwáásí íma maambáráv'á méniye ²³ anónkar-anonka'a kwésesa miwítí unáánkwátói ayúkésa awáávána kwéesa ovaí káúresa óipa'a kwéiyaata uwaná ²⁴ Áróamáani-anondako i-kwáásíyávéna séna áí'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa mirá uwaná séna Pórombo áwíruku'a náiyana Yútaa-kwaasi tááigona ááimba sínata ísáano súwasa ²⁵ Póromba ándáneí asááúmankesa áwíruku'a nánáe sésa uwaná i-kwáásítí kawááná'á máyowana Póro kwentávéna séna kemá Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáundawaimba ímo sísaa ombá aaivimbó maisinkésamo súwíruku'a nánááon-imayaa kwéomba pósa áamáamba karésa uwóví'a ónááomba pósa íma úwoi súwíruku'a nánááowe Póro súwana ²⁶ iséna kwená anóndakomba kosimáména séna minkwáásí Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimban-ivo nóra ónaumno súwana ²⁷ anóndako iséna Póronopa'a téna séna Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáano súwana owé súwana ²⁸ anóndako séna kemá anón-ontamba kwétuwe'a mináúvái-kwándáái maimái tokáumne súwana Póro séna kesivo tokáimba pó'a keg-wará'á úwoi tokáumne súwasa ²⁹ áwíruku'a nánáe sun-kwáásí mináímbá iséna nénka'a kuwaná anóndakogwara'a áátavai éna séna Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimba asááúmankaunda uwóví'a úne séna áátavai uráíye.

Póromba monor-ánón-kwáásítópa'a máánkarain-kwasai.

³⁰ áátavai éna usá aavýaavimba anóndako séna Yútaa-kwaasi Pórombo simánkáan-ainkona ááimba síya'a isánáe séna mono-káwáá-kwáásíyé monor-ánón-kwáásíyávéna séna torupamáí méwaro séna i-kwáásíyávéna Póro ayáámpinken-anda ayútuwaaro súwasa ayútuwowana áí'maena torupamáí máyónka'a máánkaraiye.

23

¹ máánkarowana Póro monor-ánón-kwáásí tuwánamai kawer-éna séna kesí kwaásiyono. kemá ááégwara ívékwara'a Áánútu aúranka'a kawé'á umái mé'a moórá-yantaa'a sirunkó íma umbái kwétaiye súwana ² aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánáesi kwemá Pórona egwaa'ó máyówaiyavena séna ói'a turáráaro súwasa mirá uwaná ³ Póro kwentávéna séna empímbá sáwí-imayaa kwáyáimba póna Áánútu embá inkamíniye. emá mé imáyáa e áamáamba kwa'mái aaivimbá kwéankaumne séndanivo minámáámbá karé se ói'a turáráaro sénasa sói'a turáráamba áamáamba karáane Póro súwasa ⁴ kwená egwaa'á máyówai sésa Áánútuna aiva'-mónó-káwáánákómbá simái sáwí'a kwéumankaane suwaná ⁵ Póro séna aiva'-mónó-káwááná'á iyémó sewa'ó isékai íma mináímbá súsono. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kentí kwaásira'o kárákwirewai íma simái sáwí'a umánkáaro agaimaréna siráimba pó'a uwóví'a úne Póro siráíye.

⁶ Póro simásuwena monor-ánón-kwáásí tuwánéna imáyáa éna évakarawai Sátúsimonor-aimba sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimba sun-kwáásí owasá évakarawai áamáán-kawaa-kwaasi owé-ímáyáá éna anónka'a séna kesí kwaásiyono. kesivomá áamáán-kawaa-kwaasigo éna kembá masínkaraimba kemá áamáán-kawaa-kwaasi úne. Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aaivimbá kwémaisinkaawe Póro simásuwowasa ⁷ iséna áamáán-kawaa-kwaasi Sátúsimonor-aimbo sun-kwáásí keiyái keiyai aaisambá simái taaínkaar-uráawe. ⁸ Sátúsimonor-aimbo sun-kwáásí Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkanin-aintavesa kamparáímbán-íye kwésesa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a íma máyáawe kwésesa kwaási timambá íma máyáíye suwasá áamáán-kawaa-kwaasi sésa Áánútu pukén-kwaasi usásintinkaniye. Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a máyáawe. kwaási timambá máyáíye kwésuwasa mináíntávái taaínkaar-esa ⁹ aaisambá sésa áamáán-kawaa-kwaasivinkemba áamáamba sun-kwáásí usásinesa asiramái sésa kesáámó awánáúndaya Póro íma sáwí'a kwéivo Áánútuna kwayó'nákó kwembá simámakai. moóráwai kwíyómpakewai kwembá simámakaiyo. íya isáúmne suwasá ¹⁰ aaisambá anónkar-anonka'a siráawe.

aaisambá anónkar-anonka'a suwaná i-kwáásítí anóndako séna Póromba aaisan-
aéemesa tavisíyapa'a aiyayaamba tawíyévainivo i-kwáásíyávéna séna kwaásiti
avumpimbá komé'a koái'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa miwítí naaúmpa'a
móankaraawe.

¹¹ móankarowana mindó'wáámbá Ísóigo Pórona egwaa'á kumbéna séna asiramái
mé kentávái Yérúsaremuva'a simátímakaantemba Árómaa-naopa'a kosimátiminyone
Ísóigo siráiyé.

Póromba áamáyu-aimba siráan-kwasai.

¹² súwasa usá aaváyaavimba Yútaa-kwaasi évaka'a torupamá mésa Póromba
ámááyu-aimba sésa tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaundayaanivo ímo tu-
vuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawemo asiramái ¹³ sun-kwáási kae-
kwáái aiyayaan-kwaasi mésa sésa ¹⁴ mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiyavesa kosimá-
timesa sésa torupamá méta asiramái séta Póromba tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá
nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawe. ¹⁵ miráumai
keinárawate monor-ánón-kwáásíyé Árómaani-anondakontavai kampa'á kosimáme'a
sé'a Póromba áí'mae kesópata tinatá áisaa umai mináínkóná ááinta isánáe sewé
kosimáme'a seró. mináímbá isésamo aampa'ó áí'maesamo tíyata tuvuwónaundayaawe
siráawe.

¹⁶ suwaná Póromba ámánaako ááninko áamááyu-aimbo sumbá iséna isaaiséna i-
kwáásítí naaúmpa'a iyéna Póromba mináímbá usimámuwana ¹⁷ iséna i-kwáásítí
kawáánákómbá ááyena séna mindá'á áí'mae anóndakonopa'a kwinaná moórá-aimba
kosimámino súwana ¹⁸ áí'maena anóndakonopa'a kwéna séna ándáva'o umáyáin-
kwaasigo áwí'a Póro sááyena séna minívé-kwáásí áí'mae anóndakonopa'a kwinaná
moórá-aimba simámino sisa'á enópa'a áí'mae'a túne súwana ¹⁹ anóndako mindá'á
ayáán-to'maena ímo kwaásimo máyón-ayampa'a ánkarena áisaa ena séna nóin-aina'ia
sina'á isáano súwana ²⁰ mindá'á simáména séna Yútaa-anon-kwaasiye monor-ánón-
kwáásíyé moórá-aimba sésa usá aaváyaavimba enópa'a iyésa kampa'á usésa Póromba
áí'mae kesópata kumínata áisaa umai mináínkóná ááinta isánáe kampa'á usenááowe.
²¹ miwí táái íma isaaó. kae-kwáái aiyayaan-kwaasi asiramái sésa Póromba tuvú-
tuweta toónkwárá nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya
nánaundayaawe sésa aúpá'á aampa'á kárákwiresa miwí tááiyavai owé síníyono sésa
kárákwiraawe. mindáyavai miwí táái íma isaaó. minívé-kwáásígó anóndakomba mirá
simámuwana ²² iséna séna simásimenda-aimba íma ó'on-kwaasi simátíme anóndakomba
simámakaumne. íma siyó séna ai'mákaiye.

Póromba áí'maesa anóndakonopa'a kunkáan-kwasai.

²³⁻²⁴ minívé-kwáásí ai'maréna i-kwáásítí kawáánákái tááyowasari tuyaná séna ívé'-
no'waamba Póromba áí'maekai Sísáriyaa-naopa'o kámááni-anondakonopa'a mórúna
aúwáakaiyo. sáwívar-i-kwaasi 200 i-kwaasi to'mayaa íyasa évaka-kwaasi ósin-
arósáanumpimbo nááón-kwaasi 70 kwaasi to'mayaa íyasa sáwíva'a 200 kwaasi kwaan-
táámbó tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maena kwínín-osimba to'mayaa
umánke'a ívé'-no'waamba Póromba kawé'á umái kárákwimai áí'mae'a kámááni-
anondako áwí'a Víríkisinopa'a mórúna aúwáaro séna ²⁵ aúvái agayéna maará simáména
séna ²⁶ kentáásí anón-kwaasi Víríkisi isaaó. kemá Kórótíyasa Árísiya sáwíyan-aimba
simáménaumpo isaaó. kawerá umái máyaano. ²⁷ Yútaa-kwaasi minkwáásí áwí'a
Póromba tátokesa tuvuwíyanesa kwéowa'a Árómaani-kwaasiti aúvái tokáin-kwaasigo
isa'á isé'a Yútaa-kwaasi tiyáámpinkemba tavisimái kesí i-kwáásí tiyáámpimba tinkáú-
nasa áí'maesa migowé. ²⁸ minkwáásígómbó simánkén-aimba isánáe sé'a áí'mae'a miwítí
anón-kwaasitopa'a kunkáumne. ²⁹ íma sáwí'a uráintavai isasá miwítí áamáán-aine su'mai
simánkaraawe. kemó ándáva'o auwé'o tuvúwónanamo puwíníni'a íma uráiyé. ³⁰ Yútaa-
kwaasi évaka'a áamááyu-aimba sewa'á isé'a enópa'a ai'maráanasa áí'maesa kumónááowe.

kwembó simánkaraan-kwaasiyave'a simátíme'a sé'a kwembó aaivimbó mayánkáan-aimba enaúranka'a simái kawer-oró. mináúvái-kwándááivimbá agaimaréna siráiyé.

³¹ agaimaréna súwasa i-kwáásí simátimunteba mirá ésa mindó'wáámbá Póromba áí'maesa kweémesa Ántípátisi-naopa'a kunkwaésa ³² usá aaváyaavimba i-kwáásí marapá'á kwénaaun-kwaasi kuntuwerésa miwítí naaópa'a íyúwasa ósin-arósáánumpimba kwénaaun-kwaasi Póromba áí'maesa ³³ kweémesa Sísáryaa-naopa'a ósin-arósáánumpinkemba marapá'á kumbaésa mináúvái anóndakomba móru amésa Póromba aúranka'a móru ánkárowana ³⁴ mináúvái táámpamai iséna Pórontavai séna emá náám-baravaken-kwaasiya'ono súwana Póro séna kemá Sírísryaa-maravaken-kwaasi úne súwana iséna ³⁵ ánivo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a isánaumne séna kwená kwaasiyavena séna Érótimo uráin-daumpa'a máánkare'a kawé'á umái kárákwiyoro súwasa mirá uráawe.

24

Yútaa-kwaasi Póromba simánkaraan-kwasai.

¹ kárákwiyuwasa éva'aasei-no'waamba kwaésa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánásiye anón-kwaasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísáryaa-naopa'a Víríkisinopa'a kúmumba moórawai amáámba kawé'á umái isón-kwaasi áwí'a Tétárasí kwesé Víríkisinopa'a kumbésa ² Póromba ááyowana túwana Tétárasí aái simánkena anóndakomba simái arumbá airaréna séna kentáásí anóndakoo kawer-ímáyáágwárá-kwáásí po kawé'á umái kárákwiraanata ayáátááka'a paru umáiya máyaumne. ená imáyáavinkemba kawé'á umái súwa'naa ónata maémáyaundayaawe. ³ kesáa naaó'-nao'a máyaunda-kwaasiya aasiyaasi-táwai entávái aamoí kwéundayaawe. ⁴ íma ayáátáár-aimba sénaumpo embá ávón-kaíyáváinivo ákí-aimba sénaumpo usúká'mai isaaó. ⁵ maankwáásígó aosaambá kwimái amápa'-marava'a kwénaaena Yútaa-kwaasi simái tirumbá airaráisasa Násáretivakewaina aampa'á kwégwaresa kwéowana mirámó on-kwáásítí aiva'ná'á ména mirá kwéiye. ⁶ mirá kwéena ó'onkaa-kwaasi áí'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraisana ména sáwí'a uráintavaiya maankwáásíyá tátoketa [kentáásí monor-ánón-kwáásítópa'a aái simánkanae kwéunanya ⁷ i-kwáásítí anóndako áwí'a Árísiya kuména kusínkambaiya siyáámpinkemba Póromba kunáí'maena uména ⁸ simásimenaya séna enópa'a móru sénááowe sisatá kwégumundayaawe.] maankwáásígómbó áísaa inanamó éna aaivimbó mayánkaraunda-aimba kwe sína amápar-aimba isaaó Tétárasí súwasa ⁹ Yútaa-kwaasi kwembá áwa'naa esa mináímbó simbá árair-aimba siyé siráawe.

Póro Víríkísimbo mósímakain-kwasai.

¹⁰ suwaná kámááni-anondakoma aúwanaan-awaame'a éna Pórontavena e siyó súwana Póro séna emó kárákwiyonda ayáátááka'a imá maisu'maé iráanda pó'a enaúranka'a anondá ke aái sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiye. ¹¹ Áánútuna imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máráandayave'a Yérúsaremuva'a umé'a siyáánkai umái kae'-nó'wáámbá ánásaraivo évakarawai tísaa inasá árai'a siyé sénááowe. ¹² anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpimpare máá'aruvare íma aaisankáámbá sé'a íma kwaási simái áái'o tiyái-áímbá siráunda Yútaa-kwaasi suwánaraawe. ¹³ kembó simásínkáamba kampa'á sevó mináínkóná ááimba íma kwáyáiyé. ¹⁴ avorá'á ke simáme-naumne. Ísuna aampa'á kwégwe'a kentáá síkwá'nái Ísóigona imáyáa é'a áwí'a mósá kwé-maraunasa Ísuna aantavái maankwáásíyómbá sésa kampar-ámbán-iye kwésewe. Mós-esina amáámba isé'a Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba isé'a áraire kwé-sune. ¹⁵ miwí sésa Áánútu amáparawai sáwí-kwaasiye kawé-kwáásíyé pukémpinkemba usásintinkaniyemo kwéseesa amu'maráantemba kemá mirá kwéune. ¹⁶ mindáyavai kesí imáyáavimba sáwí'an-ivo sé'a Áánútu aúránkare kwaási túrankare kawé'á umái máyaumne.

¹⁷ ánívo ó'on-o'om-barava'a kwénaae'a évakar-ima maisuwé'a Yérúsaremuva'a kesí kwaási íma toómbá makáan-kwaasi óntamba kwétime'o Áánútuntavai ísámai pói'o ondayávé'a iráumne. ¹⁸ mimbáyái kwémae'o Yútaa-kwaasiti áamáamba ísámai kawe'ó íi-yántáá'á umásuwe'a Áánútuntavai ísámai pói'o ondayávé'a anóm-bono'-naumpa'a umáyaawanasa kesópa'a sáwíva-kwaasi íma tamésa túwaai kwésesa máyówasa Yútaa-kwaasi suwánowasa ¹⁹ évakarawai Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravaken-kwaasi mésa suwánaraawe. sáwí'o uráanasamo suwáresa enauranka'a simásínkáaro. ²⁰ monor-ánón-kwáásítópa'a máyaawandara'o sáwí'o uráanasamo suwánaresaraankasi moórá-aíne su'mai siráasino. moórá-aíne su'maimo senkákái isáasino. ²¹ monor-ánón-kwáásítópa'a máyaawandara'a anónka'a sé'a Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aavimbá kwémaisinkaawe séwánasa kemó siráunda-aintavai kwési-masinkaawe Póro siráíye.

²² súwana Víríkisi Ísuna aampa'á kwégun-aimba á'a ísarena séna i-kwáásítí anón-dako áwí'a Árísiya kwemá kumína'a maanáimbá ísámai kawer-ónaumpo koró simásuwena ²³ Póromba kárakwirowaintavena séna ándáva'a kawe'á umái kárakwiye íma aiyayaanka'a asááúmárenasa ímo kwemó makáinda-yantaa'a kwená kwaási áwa'naa ónáe síyamo e úwoi owé sinasá áwa'naa oro Víríkisi siráíye.

Póro Víríkisinte Túrúsíraante simátímakain-kwasai.

²⁴ Víríkisi simásuwena ména évaka-tawai maisuwéna awainínkómbá Yútaa-inimba áwí'a Túrúsíraamba áí'maena taména Póromba ááyowana téna séna Ísu Kárásitin-aaiyavai árairemo sésa aráápamái máyáan-ainkona ááimba simátímuwasarai ísóyana ²⁵ Póro kawer-áinkóná ááimba kwésena ke túra'a kárakwiyi-aimba kwésena Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-aimba súwana Víríkisi áá'a kówana séna ánívo kwaaó. naaémbo ímo mayáímó kwáíndara'a ááyanaumne séna ²⁶ imáyáa éna Póro ándáva'a meéyán-onaná ayúsinkainkwae séna óntamba simína'a ayúrankanaumne-imayaa éna mindáyavena aasiyaasi-táwai Póromba ááyowana túwasarai kwaasái símae irááíye.

²⁷ kwaasái símae íyúyana kaer-ímá maisuwéna moóráwai áwí'a Pósiyasi Vésétasi kwemá Víríkisina anondá kámááni-mayai usámayanimba ákíse úwana Víríkisi Yútaa-kwaasi tirumbá kawe'á ínkwáe séna Póromba íma ayúrankaraivo úwoi ándáva'a ánkaraíye.

25

Póro aiva-káwáánákónópa'a kónaumne siráin-kwasai.

¹ Póro ándáva'a máyowana Vésétasi mináyámpá'á Sísáriyaa-naopa'a taména kaumbo-nó'wáámbá tagwaimái tuwéna Yérúsaremuva'a umáyowasa ² Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé kwenópa'a tésa sésa Pórombo simánkaraundantenta óta simánkanae sésa ³ súwa'naa e Póromba kunai'márenana Yérúsaremuva'a iyíno. mináimbá sumbá évakarawai aampa'á kárakwiresa inkamíyanesa-imayaa ésa mináimbá suwaná ⁴ Vésétasi séna Póro Sísáriyaa-naopa'a ándáva'a máyáíye. kemá sáwíyanka'a kumónaumpo ⁵ keinárawapinkemba anón-kwaasi kesé kwégumesa Póro sáwí'o uráinda-aimba síya'a ísáano simásuwena Vésétasi ⁶ avakaumboé-no'wana'i. siyáánkai-no'wana'iyo. kwaéna Sísáriyaa-naopa'a kumbéna usá aaváyaavimba aaimó ísón-daumpa'a uména Póromba koái'mae teró súwasa koái'maesa tuwasá ⁷ Yútaa-kwaasi Yérúsaremuvakemba kúmúwai Póromba kunúkúmare mésa áuíyaain-aimba simánkówana ⁸ Póro miwí táái anondá simátimena séna kemá íma Yútaa-kwaasiti áamáamba káráre'a anóm-bono'-namba íma sáwí'a é'a Árómáani-kamaani-kwaasiti áamáamba íma káráraumne Póro súwana ⁹ Vésétasi Yútaa-kwaasi tirumbá kawe'á ínkwáe séna Póromba áísaa ena séna Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno súwana ¹⁰ Póro séna ímaniye. Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási ómpo kesáái ísámai kawe'án-uwo. Yútaa-kwaasiti áamáamba ímo káráraunda á'a suwánaraane. ¹¹ áamáambo káráre'o sáwí'o uráundarakai tuwónáemo

sembá íma a'áo súsiño. úwoi sínkamosino. simásínkáan-aimba íma áráir-aimba pó'a íma iyónaumpo Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawé'á íniye Póro súwana ¹² Vésétasi iséna kwená kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyé aái simásuwena Pórontavena séna Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónáe sénda pó'a ai'maráana kwíníyone Vésétasi siráíye.

Póro Ágáripante Pénáisinte simátímakain-kwasai.

¹³ Vésétasi simásuwena máyowana naaémba moóráwai Yútaa-anon-kwaasi áwí'a Ágáripa úwana ámánaanko áwí'a Pénáisi úwana mindárai Sísáriyaa-naopa'a kumésarai Vésétasi kámááni-kawaa-mayai mairóntavesarai kwenópa'a kumésarai ayáámba kwéamesarai ¹⁴ évaka'-no'waamba kwáúyana Vésétasi Ágáripaamba Póron-aai simáména séna Vírísiki moóráwaimba íma ayúnránkáimba úwoi ándáva'a ánkáísana máyáíye. ¹⁵ Yérúsaremuva'a umáyaawandara'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé kesópa'a tésa kwembó simánkaraan-aimba sésa tuvuwó suwa'á ¹⁶ simátíme'a sé'a moórá aosaambá kwáyáinasa mináósáámbá ísáíyuwesa tínkamonaaovo Áróamáani-kwaasi íma úwoi tínkamonaaoowe. moóráwaimba aaiwimbó mayánkéwana túranka'a ména miwí anondá aái simátíminasa Áróamáani-kwaasi mirámó sínda-aimba kawé'á umái isánááowe. Áróamáani-kwaasiti ááimba mirán-áimbán-íye. simátímewanasa ¹⁷ kúmúwa'a íma úwoi mé'a usá aaváyaavimba aaimó síf-náúmpá'á umé'a Póromba ááyaawanasa áí'mae íyúwasa ¹⁸ kwembó simánkaraan-kwaasi usásinowa'a sáwí'o uráinda-aimba sénááowe-imayaa ówánasa ¹⁹ kentááiye su'mai sésa moóráwai áwí'a Ísu pukáiwaintavai sésa Póro séna kwemá usásinena úwoi máyáíye siráin-aintavai aaisambá siráawe. ²⁰ kemá sé'a nóraumai mináínkóná ááimba isánaumno sé'a Póromba áísa'a e'a sé'a Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno séwánana ²¹ Póro séna ímaniye. ándáva'a máyaunasa kárákwiraamba pó'a Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawé'á íniye súwa'a kárákwiraan-kwaasiyavai sé'a kárákwimai kawé'á uréwana aambá paárína'a ai'maráanana kwíníyone siráúmne ²² Vésétasi súwana Ágáripa séna mindákón-áái isánáe súwana séna ánivo aaváyaa isáníyone Vésétasi siráíye.

²³ súwasarai Ágáripaawe Pénáisiye kwairóyamba usá aaváyaavimba usásinesarai kawer-únánkwátói úmaesarai i-kwáásítí anón-kwaasiye mindáópaken-anon-kwaasiye aánoumai íyúyasa amáparawai kwétuwanowasarai aaimó síf-náúmpá'á íyúyana Vésétasi Póromba ááyowasa áí'mae íyúwana ²⁴ Vésétasi séna anóndako Ágáripaemo máyáan-kwaasiye ísáaro. Yérúsaremu-naopakewaiye maankákéwáíyé Yútaa-kwaasimo aaimó maankwáásímó simánkaraamba awánaaro. tuvuwíyana puwínomo anónka'o símae iráamba ²⁵ avakáá úmae'a iyúnda íma sáwí'a uráimba póna íma puwíníye. Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumno siráintave'a ai'maráanana kwínímba ²⁶ kemó aúváímo agaimáímo aménaunda íma kwáyáíye. mindáyavai mamáyáan-kwaasivimba Ágáripa aúranka'a máankaunda po kwemó sínda-aimba ísé simásímína'a aúváí agayánaumno. ²⁷ ándáva'o máyáin-kwaasimo úwoimo ai'maré'o simánkaraan-aimbo ímo aúváívimbo agaimáímo aménaunda uwóví'a ónaumno Vésétasi siráíye.

26

Póro anondá simátímakain-kwasai.

¹ súwana Ágáripa Pórontavai séna ánivo simánkaraan-aimba anondá simátímiyo súwana Póro ayáámba mósá tuwéna simánkaron-ainkomba anondá síndayavena séna ² kentáási anóndako Ágáripaao Yútaa-kwaasi simásínkaraan-aimba enaúranka'a anondá sénaundayavai sirunkó aamoí kwéíye. ³ Yútaa-kwaasiti ááinkwara ámáánkwara'a kawé'á umái kwéisaandayavai sirunkó kawé'á kwéintavai íma sívón-kaiyé sé kesáái kawé'á umái isáníyone. ⁴ kemá iyámpóírakemba kesí Yútaa-kwaasivimba mé'a Yérúsaremuva'a komé'a kemó ówándawaina ááimba Yútaa-kwaasi amápa'a suwánaraawe. ⁵ ámáán-kawaa-kwaasiti aampa'á arupí umái kuráúmne. ámáán-kawaa-kwaasi Áánútuna

imáyáaya éta asirayán-ámpátá kwégwareta minámpá'á arupí umái kuráumne. Yútaa-kwaasi ayáátáaka'a suwánaraamba pósa sésáinasamo ésa kentávái árai'a siyé sénááowe. ⁶ naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'náyavai árair-aimba simátímakomba paárínintavai amu'makáumnemo siráunda-aintavai aavimbá maisínkaraawe. ⁷ kentáá síkwá'ná sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Yútaa-kwaasi no'wáamba aaváyaav-imba eénáínka'a Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa minaráír-áimbá amu'maráantemba mirá kwéundayavai aavimbá maisínkaraawe. ⁸ Yútaa-kwaasiyono. Áánútu kwaási pukémpinkemba kanaán-umai usásintinkaniye-aintavai nóra isará íma áraire kwéseo.

⁹ ááéma kemá imáyáa é'a Ísu Násáretivakewaina aampa'á kwégowai sáwí'a umátinkanaumne-imayaa uráumne. ¹⁰ Yérúsaremuva'a mirá ówánana mono-káwáá-kwáásí si'márówa'a Áánútuna kwaási sáwívarawai tí'mai ándáva'a tínkaraawanasa tínkamiyasa púwóro sumbá kegwárá'á mirán-oro siráumne. ¹¹ aasiyaasi-táwai mono'-náúmpímpá'á kwénaae'a Ísun-aai simái sáwí'a ígwáe sé'a tínkambae'a iráumne. sirunkó ikaa'á vówa'a némpa'-naopimpakwara'a kwénaae'a tínkambae'a kuráumne.

¹² anóndako Ágárípaa mindáyavai mono-káwáá-kwáásí aúvái agaimái simúwa'a Támásikasi-naopa'a maimaé'a kówánda ¹³ kwáyá'wái ságayamba aaváúgóbó usáyaatarai-sagayamba tuwówana kwíyómpakemba kuména kesinepakéné kesé kun-kwáásí tinepakéné sán-kówata ¹⁴ marapátá tuvamówananaya aaiyé su'mai súwa'a isááwánana simásimena Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna Sóroo nóintavai kembá sáwí'a kwéono. póimo ándámo kwímakaawanamo ayáámbo kawésíntemba emá mirá kwéone súwana ¹⁵ Ísóigoo nááwa'ono séwánana Ísóigo séna kembá Ísumba sáwí'a kwéumasinkaana'a úne. ¹⁶ usásinaao. kesí mayái mayáínkwáe sé'a usásinanke'a enaúranka'a paárúnda ívé'o suwánáándarakemba agarááránkáanda-aimba simátíma'mae iyíníyone. ¹⁷ ai'maráana Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye simátímínasa évaka'a áwáá'o aíya'a miwí tiyáámpinkemba airánaumne. ¹⁸ simátímínasa túnín-ampa'a ivátuwesa sámó kain-ámpá'á teró. Sáatáánigona asirayámbá tuwésa Áánútuna asirayámbá tamáyáaro. simátímínasa kesááiyavesa áraire sésa aráápamai maíya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Áánútunde-i'a umátinkaunda-kwaasivimba mótkanaumne Ísu simásímakaiye.

¹⁹ anóndako Ágárípaa kwíyómpakemba simásímakain-aimba íma tuwé'a úwoi mirá kwéune. ²⁰ aiva'á Támásikasi-naopa'a simátíme'a naaémba Yérúsaremuva'a simátíme'a minkákémbá Yútaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a ó'onkaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a kawe'-máyaí mayáiyasa tuwánésa sésa Áánútumpa'a tiráawain-owe sígwáe sé'a simátíma'mae'a kuráumne. ²¹ mindáyavai anóm-bono'-naumpa'a máyaawandara'a Yútaa-kwaasi kembá tátokesa tuvuwónáe siráambanivo ²² Áánútu súwa'naa úmaena ívékwara'a kwéiyisa'a maanká'á mé'a anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kesáái kwésimatime'a Áánútun-aai simátímakowai agaimakáan-aimba Mósesi agaimakáin-aimba kwésimatimunda-aimba mimbórá-áimbá kwésimatimune. ²³ maará sésa Áánútumo usásinankaiwaiyavesa agaimarésa sésa áí'a índai'a íyana aiva'ná'á pukáimpinkemba usásinankaniye-aimba agaimakáamba pósa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye pukáimpinkemba usásinkain-aimba isésa sámó kain-ámpá'á kwígwáe sésa agaimarésamo siráan-aimba kemá kwésimatimune Póro siráíye.

²⁴ Pórombo simánkaraan-aimba anondá kwésimatimuwana Vésétasi anónka'a séna Póroo uwoaó'á kwéone. aúvái awánamae kwéiye po uwoaó'á kwéone Vésétasi súwana ²⁵ Póro séna anóndakoo íma uwoaó'á kwéumpo súnda-aimba árair-aimba arupí-aimban-íye. ²⁶ súnda-yantaa'a íma aúpá'á uráavo amápa-kwaasi táápimba siráamba egwárá'á mináimbá ísaraampo kemá íma inkaisé'a úwoi kwésimamune. ²⁷ Áánútun-aai simátímakowai tááiyavai áraire kwésono. árairemo kwéseмба á'a ísaraumne Póro súwana ²⁸ Ágárípa séna ákí-aimba simásimenda-imayaa e Ísun-aaiyavai áraire sénaumne-imayaa oónó súwana ²⁹ Póro séna íma ákí-aintavai íma ayáátáár-aintavai kwésune. kembó asááuraan-andaoma íma keinárawapimba kwaínkwáe kwésundanivo

Ísun-aaiyavai áraire siráundantemba kesáái kwéisaan-kwaasiye esé mirá sénááontavai Áánútumpa'a námúnaa kwésune Póro siráíye.

³⁰ súwasa Ágárípaawe Vésétasiye Pénáisiye amápa-kwaasiye usásinesa ³¹ máá'aruva'a kumbésa keáímbá sésa íma sáwí'a uráintavai ándáva'a ankésa tuvuwíyana puwíno siráawe suwaná ³² Ágárípa Vésétasintavena séna Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne ímo siráinkakai ayúrankaanana kówisina mináímbá siráimba po ai'márénana Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwíno Ágárípa siráíye.

27

Póro Áróamá-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ súwana Vésétasi to'mayaa éna séna Ítári-marava'a Áróamá-naopa'a nompí-sípívímbá kwígwáe séna Póronkwara évakar-anda-kwaasigwara'a moórá-kwaasigontavai kárákwimae kwínkwáe séna méankowana minkwáásígó áwí'a Yúriyasi kwemá Áróamáani-aiva-kwaasigona i-kwáásítí kawáánákómbá méankowana ² moórá-nompi-sipi Átámítivakemba kwáyowana Ésiyaa-maragona awámpáká'-náópa'a kónáe súwata mindómpí-sípívímbá usáateta Másétóniyaa-maravake Tésárónaika-naopakem-kwaasi áwí'a Árísítakasi kwesé usáateta kweémeta ³ usá aaváyaavimba Sáitóni-naopa'a marapá'á kunásávaawananya Yúriyasi Póromba arumbá umánkena séna úwoi ená kwaási kotuwánenasa ímo tokénda-yantaa'a améro súwana mirá úwata koyauweréta ⁴ mindómpí-sípívímbá usáateta kwégowananaya úndá toréna nompí-sípí tátó'marowana íma kúwata nonavuvumpa'á kwáyom-barago áwí'a Sáiparasi-marama kwáyopa'a mináyámpá'á úndá íma torówata mivátá kweémeta ⁵ Sírísíyaa-marava'a Pámpíríyaa-marava'a kóyaaiteta Árísíyaa-marava'a Máíraa-naopa'a marapá'á kunásávaawananya ⁶ moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavake-sipigo Ítári-marava'a kónáe sú-sipigo kwáyowana i-kwáásítí kawáánákó awánéna mindómpí-sípívímbá mósinkaraiye.

⁷ mósinkowata kówánda sáwíyan-unda toréna mindómpí-sípígó íma aintówata évaka'-no'waamba kwaéta mirá úmaeta Náítasi-naor-egwaata kówánda anón-unda toréna nompí-sípí ai'á tosétuwowata sínaaempakenta koyauweréta nonavuvumpa'-márágó áwí'a Kíríti-marava'a úndá íma torópa'a kweémeta ayááivá'-márámá áwí'a Sáómóni-marava'a kóyaaiteta ⁸ uwí-nónawampakavamba suwesaraayávái úmaeta kweémeta Árásea-naokona egwaa'á kawe-kwáúné supa'á ⁹ ayáátáaka'a komáyaawananya aiva'-mónó-kawáánákó Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a avumpin-dáúmpá'á kwéiyun-kanaa ánásowana minkánáá úndá torái-kánáá uwí-nónkó tuvántááva kwéuwasa inkaiséa íma nompí-sípívímbá kwénaaun-kanaa túwana Póro imáyáa éna simátimena séna ¹⁰ ívétáamo nompí-sípívímbó kónaundayaamo sáwí-yantaa'a kesinetá paáriniye. íma náaindaane su'mainivo nompí-sípíyé kwaásiye aúyoranaaowe. mináímbá kemá á'a ísaraunda póta aáno ménaumne Póro súwana ¹¹ i-kwáásítí kawáánákó Póron-aai íma iséna nompí-sípímó avúsúmai kúwain-aaiye misípígó avowán-ááiye su'mai iséna Póron-aaiyavai íma áraire-imayaa úmba ¹² misípígó kwáyompa'a úndámo torái-kánáá íma kawe'á ún-ayampa'a mésa sáwíva-kwaasi sésa tuwéta Víníki-naopata komáyáananaya úndá torái-kánáá ánásainata kónaumne sumbá Víníki-naopa'a Kíríti-marava'a kwáyon-daopa'a kawe'-nónkwaumpa'a ímo úndámo torón-kwaumba kwáyowasa mináímbá siráawe.

anón-unda torówana uwí-nónkó aintásarain-kwasai.

¹³ suwaná tiyáánepakemba sáwíyan-unda torówasa awánésa sésa Víníki-naopata kónaumne sésa nompímbó túwówanamo tátó'matuwe máyon-anda mósá tavisimái kwémaresa uwatá Kíríti-maragona uwí-nónawampakavanta kówánda ¹⁴ Kíríti-maravakemba anón-unda toréna ¹⁵ mindómpí-sípí tátórowana íma aiyámba'mai kúwana avúsúmae nááún-tamayo'a tuwówana úndá kweyááríka'a améntamaena

kúwana ¹⁶ nonavuvumpa'á sáwíyam-barago áwí'a Kóta-mara kwáyowana úndá íma kwétoropata kówánda tinaaempa'o kárárumakesamo tavisímaesamo íyú-sipi tavisímái ¹⁷ anó-sipivimba marésa anó-sipi tawísívo sésa ándáneí asááumai kawer-úmárówana Árípiyaa-mara-ayampa'a uwí-nómpímbá nonáámáái-oma'a kwáyowasa minómáká'á ai'á máikwiyivo sésa úndáo avúsúmai kwégon-ampanta ayú'mai móruna márówana kwempa'á kúwana ¹⁸ usá aaváyaavimba minúnda paái kwétorowasa óísamba taaímbai uwí-nómpá'á kwétuwesa ¹⁹ usá aaváyaavimba misípívímbó mayáímó máyón-kwaasi mayái-yántáá'á nompá'á kwétuwowana ²⁰ minánón-únda paái kwétorowata ayáátááka'a aaváúmá o'á íma awánéta sípígomo kwínín-amba íma awánéta imáyáa éta kentáási maráyá íma awánaandaya maavátáyá ánásanaumne-imayaa uráundayaawe.

²¹ imáyáa ówánda ayáátááka'a toómbá íma kwénowana Póro túranka'a taména séna Kírítí-marava'a kwéteta seéwánda íma kesáái ísaraawe. isékai sáwí'o íí-yántáá'ó náaindaambo tuwái íya awánúsino. ²² ánivo tirumbá asiramái máéro. nompí-sípíyé su'mai sáwí'a ínivo kwaási íma puwónaundayaawe. ²³ Áánútuna imáyáa mósá kwémaraunda ívé'-no'waamba kwemá kwená kwayó'ná'á ai'maráísana kwíyómpakemba kesópa'a kumbéna ²⁴ séna Póroo asiramái maiyó. emá Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwinaná enáái isániye. Áánútu embá kawé'á umánkáimba póna esémo kwégon-kwaasi kárákwiyinasa íma puwónááowe siráíye. ²⁵ mindáyavai asiramái máéro. simásímíntemba Áánútu mirá ínimba á'a isáúmne. ²⁶ úndáo nompí-sípí améntayuwainata nonavuvumpa'á maragóná awámpátá kónaumne Póro siráíye.

²⁷ súwana uwí-nómpímbá áwí'a Étériyaa-nompimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba únda toréna améntámaena kúwasa no'wáán-avuntamba sípívim-bayai-kwaasi sésa maragóná egwaatá kwégumne sésa ²⁸ ánda-ayaira'a umbaimó tón-tantaa'a aríkwímakesa nompímbá tu'mái tavisímái awánomba mindónkwááúmbá ayáátááka'a 120-ra'a kwáyowasa kwégwesa ó'a móyu'mai awánomba ákíra'a 90-ra'a úwasa ²⁹ maragóná awámpá'á óntamba kwáyaindara'a tuvamúnavo sésa táátavai ésa éiyain-anda ayútúwówana ánaaempakemba nompímbá kuména tátorowasa avekáá iraráinata nóin-tantaara kwáyáíya awánanae sésa ³⁰ nompí-sípívím-báyái-kwáási imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa kampa'á sésa aipakén-ándá ayútuwanae sésa sáwíya-sipi nompá'á móruna túwówana ³¹ Póro i-kwáásíyé miwítí kawáánákóntáváyíyé séna sípívim-bayai-kwaasimo ímo anó-sípívímbó máésamo ésamo amápa'a ánásanaaowe Póro súwasa ³² i-kwáási sáwíya-sipigona ánda káráyuwowana kóuraiye.

³³ kóúwana sáwíyanka'a irataró'a Póro séna sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba káno'a mé'a íma toómbá naráávo ívé'a toómbá naaró. ³⁴ kemá asiramái simátíme'a sé'a toómbá né'a túma kawé'á ina'a mé'a íma ánásanaaowe ³⁵ Póro simásuwena amápa-kwaasi túranka'a toómbá mairéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topámbai nówasa ³⁶ awánowana tirumbá kawé'á úwata toómbá naáwánda ³⁷ mindómpí-sípívímbá sáwíva-kwaasi 276 kwaasi máyaawanda-kwaasi toómbá naáwá-nanaya ³⁸ símú'a vówanaya misípí umbái tówasa mimpímbó kwáyon-tomba áwí'a úwítí-tomba nompímbá maisu'márówana etóyóí úwata maémaumne.

nonkó tuvántáávanena misípí tawísíyukain-kwasai.

³⁹ máyaawananya irataró'a úwasa awánomba íma awánom-barama kwáyowasa awánomba mivá'á nonkó irówana kawé'-nónaamaai kwáyowasa awánésa sésa meivátá íyónanaya kawé'-nónaamaaiva'a póna sípigo úwoi iyíníye sésa ⁴⁰ sípígombo tátorain-anda káráyuwowana nompá'á kumúwasa avúsúmaesa nááún-tamayoka'a kárárumaron-anda ayútuwesa aipa'á ampantá aríkwímaresa úndáomo kweyááríka'a avúsínata nonáámááíva'a kónáe sésa ⁴¹ kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a kwáyowana mim-pímbá misípígó ai'á mááritowana nonkó áyámíva'a tuvántáávanemena tawísíyukaiye.

⁴² tawísíyuwowasa i-kwáási sésa ánda-kwaasi nombá tuvámbai kóvainivo tínkamonaesuwaná ⁴³ i-kwáásítí kawáánákó Póromba áwa'naa ena séna íma tínkamoro simásuwena

séna nombó tuvámbaimo kawé'ó uréwai nompímbá ásávare'a tuvámbae'a aápa'a koró.
⁴⁴ évakarawai ímo nompímbó tuvámbai awánarewai nompí-sípígóná taai-ayái mairé'a
 minká'á tátoke'a avúsúmae'a aápa'a koró súwata mirá éta amápa-kwaasiya kawé'á
 umáíya aápata kóyo uráundayaawe.

28

Mórata-maravata kóyoraunda-kwasaiya.

¹ aápata kawé'á umáíya komáyaawanasaya mindónávúmpá'-márágó áwí'a Mórata-marawe suwatá ísaraumne. ² aa'á téna táúgwí'a kwéuwasa mimbárávákén-kwáásí kawé'á umásinkesaya iramá agaisínkówata siyáánta kwégauvowanana ³ Póro iráári'a komaimaéna mimpímbá máagaimarowana koko'á úwana kwaivainkó téna Póro ayáánka'a tauntorówasa ⁴ kwaási awánésa keáímbá sésa moórá-kwaasi tuvúwísana púwísana nompí-sípívímbá timbá nonkómá íma tuvúkáimba póna ívé'a kwená anondáma maéna iraankavayaankó váínana puwíníye keáímbá kwésuwana ⁵ Póro ayáámba tuvimpín-úwana miniráánkáváyáámbá tará'maena iravímbá tuvamúwana íma Póromba áí'a úwasa ⁶ minkwáásí Pórontavai imáyáa ésa intoráínana puwíníyo. marapá'á tuvaména puwíníyo-imayaa ésa ayáátááka'a aúrampimba avú'maresa mésa amu'matuwé máyówana íma ave'á puwúwasa imáyáa mórana ésa sésa minkwáásí ísóigoman-iye siráawe.

⁷ suwaná mimbárávákén-ánón-kwáásígó áwí'a Pápáryasi kwená maramá egwaa'á kwáyowai kawé'á umásinkenaya másinkowata kwená naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá kogwaéwananaya ⁸ Pápáryasi avowámbá kokotámba ankéna ayánómbá naaegwárá'á kwéuwana máyowana Póro kwenópa'a kwéna awánéna Áánútumpa'a námúnaa kwésena ayáándeí ane'á tátorowana mináí'á ánásowasa ⁹ awánésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa Póronopa'a tuwaná miráumai asóvamatinkava kúwasa ¹⁰ aamoi-yántáá'á símúwata máyaawanasaya nompí-sípívímbá kónáe séwánda-tawaiya ímo makáawanda-yantaa'a símúwata kuráumne.

Árómaa-naopa'a kuráunda-kwasaiya.

¹¹ moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavakemba áwí'a keáváráwái-ísóí-sípígó éna úndámo torái-kánáá mimbárágóná nonkwauúmpímbá kwáyowata kaumbo-kwiyómbá maisuwéta mindómpí-sípívímbá usáateta kweémata ¹² Sísari-marava'a Sáírákusu-naopa'a kwéta marapátá ásáveta kaumbo-nó'wáámbá kwaéta ¹³ nompí-sípívímbá usáateta kwéta Árísiyamu-naopa'a kógwaeta usá aaváyaavimba sínaaempakenta úndá toréna siméntámenaya kwéguwata kae'-nó'wáámbá kógwaeta Ítári-marava'a Pútíyori-naopa'a marapá'á ásávaawanasaya ¹⁴ Ísun-aai ísówai máyówata kotuwánaawanasaya simásimesaya sésa moórá-sontaa keséya ménaaowe suwatá miráumaiya moórá-sontaa miwísé maéta Árómaa-naopata marapátá kówánda ¹⁵ Árómaa-naopakemba Ísun-aai ísówai kówánda-ainta isésa aampaké kotiránáe sésa Ápíyasi-naopa'a máákéti-maruka'a amápa-kwaasi kwááyumo kwaí-námbá kaumbo kwáyopa'a tuwaná Póro tuwánéna Áánútumpa'a aamoi úwana arunkó kawé'á uráíye.

Póro Árómaa-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro arunkó kawé'á kwéuwata Árómaa-naopa'a kówánanaya mindáópakenkamaani-kwaasi Pórontavai séna íma ándá-naumpa'a maé úwoi-naumpa'a ménana i-kwáásígó enká'á kárákwiyiniye súwana ¹⁷ kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yútaa-kwaasiti anóndarawa'a tááyowasa kwená naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasi simái íma sáwí'a uráumpo kentáa síkwá'nái amáámba íma káráraundanivo Yérúsaremu-naopa'a kembá táto'mai Árómaani-kamaani-i-kwaasira'a tíméwasa ándáva'a sínkaraawe. ¹⁸ sínkaresa sínkamiyanesa kesáái avakáá-omba íma isasá ayúrankanae sewasá ¹⁹ Yútaa-kwaasi

mináimbá kárówa'a kesí ááimba íma sáwí'a uróntavai sé'a Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái isáínye. kesí Yútaa-kwaasi aái simátinkanae íma súnnda kesáái isáínkwáe sé'a Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a tiráumne. ²⁰ Yútaa-kwaasiya Áánútumo usásinkaiwaimbo amu'makáundawain-ai séwánasa tátokesa siyáánka'a asááuraamba pó'a tááyamai tuwáné'a simátimenae Póro súwasa ²¹ isésa miwí sésa Yútiyaavakemba Yútaa-kwaasi íma entávái aúvái agaimái túwáawana tiráíye. íma évakarawai aái másimasimesaya entávái sáwí-aimba íma kwésimankaawe siráawe. ²² amápa'-mapa'a Ísuna aampa'á kwégontavai sáwí'a kwéumatinkaamba kwéisaumpo mináimbá simásímínata isáano siráawe.

²³ simásuwesa moórá-tawai Póro simátiminin-kanaa marésa komésa minkánáa túwasa sáwíva-kwaasi Póro máyopa'a tuwaná aaváyaavinkemba ááimba ásarena Áánútu kwená kwaasi kwégawaain-aimba simátíma'maena no'wáamba móanasaraiye. naaóv'á Mós-esi agaimakáin-aimpinkene Áánútun-ai simátímakowai agaimakáan-aimpinkene Ísun-ai simátíma'maena iyéna Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna simátimuwasa ²⁴ isésa évakarawai sésa árair-aine suwasá évakarawai sésa kampar-áíné suwasá ²⁵ miráumai aaisankáa simái taaínkaar-uaná Póro séna naaóv'á Áánútun-amanko moóráwaimba Áánútun-ai simátímakowaimba áwí'a Áísáyaamba simámuwana kentíkwá'náyomba simátímakomba mináimbá árair-aimban-íye. ²⁶ Áísáya agaimaréna séna

Áánútu séna minkwáásíyávái kosimátíme se kwéisaambanivo íma isámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe. ²⁷ miwítí imáyáao umbái kwétaisana tááko aaimó isáíyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaaomo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á umátinkausino Áánútu siráíye

Áísáya agaimaréna siráíye. Póro simásuwena ²⁸ séna kemá mirá kwéowa'a pó'a simátíme'a sé'a Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á kwémetinkain-aimba ó'onkaa-kwaasi kosimátímaundaya Áánútun-ai kwéisaawe ²⁹ Póro mináimbá simásuwowasa [Yútaa-kwaasi kwesimá kwesiman-esa aisa-símaesa kóuraawe.]

³⁰ kóuwana Póro mindáópa'a ména kaer-ímá maisuwéna kwená óntamba naanka'á kwétuwena máyomba sáwíva-kwaasi kwenópa'a tuwaná aamoí éna ³¹ Áánútu kwená kwaasi kwégawaain-aimba Ísóigo Ísu Káráísitin-ai simátíma'maena iráíye. kámááni-kwaasi mináíntávái íma aambá aúnúwana asiramái simátíma'maena iráíye.

kemá Árúku súnnda-aimba ánásaiye.

Árómaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Kórinti-naopa'a ména maanámbá agaimái Árómaa-naopa'a máyón-kwaasi agaimái moórá-ininko áwí'a Vípimba amúwana mátímakaiye. Árómaa-naopa'a kámááni-kwaasiti aiva'-náópa'a Ítári-marava'a kwáyon-daopa'an-iyé. Póro Árómaa-naopa'a kwíníyena póna Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasivimba mayái mayáníyena póna miwí túwa'naa umai to'mayaa umátinkanae séna maarán-áimbá agaimái Vípimba amúwana mátímakaiye. Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amáparawai sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokowana Ísun-aaiyavai áraire sewáiyé su'maiyavai arupí umái máyáawe Áánútu siráiyé. Áánútun-amankoma sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokaimpinkemba iyátínkáísasa Ísuwe tarúmai aúnái'a umái kwémaewe. Áánútuna áamáankona mayái-áínkwará'á agaimái amúwana mátímakaiye.

¹ kemá Póro Ísu Káráísitina mayái-kwáásígó é'a maanámbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kembá aantá-kwaasi ítamarena séna kesáái áséi-kwasai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. ² naaóvá'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena mináséi-kwásái simái asirámakain-aimba súwasa aúváí-kwandaavimba agaimakáawe. ³ mináséi-kwásái Áánútu ááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitintavesa simái agaimakáawe. kwemá kwaásimo kunaúkáiimba anóndako áwí'a Tévíti aísavutantamba uráiwaimaniye. ⁴ kwenamankó Áánútunopakemba póna Áánútu kwembá pukáimpinkemba usáinankaraintaveta minánón-ásíráyámbá awánéta séta Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. ⁵ ó'on-o'om-baravaken-kwaasi kwenáaiyavesa áraire sésa taagwiavónááontavena Áánútu Káráísitimba imáyáa amúwana kentávéna séna kesáái kosimátíma'mae naauwó séna kawé'-máyái símakaiye. ⁶ Ísu Káráísitina kwaási-i'a ónááontavena Áánútu tááyena keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawaigwara'a tááyaraiye. ⁷ mináíntávé'a imáyáa kwé'e'a maanáúváí agaimaráúmpo ísáaro. keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawai Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a ónááontavena tááyaraiwai ísáaro. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁸ keinárawa'a Ísu Káráísitiye aráápamai máyáan-ainko amápar-ayampa-kwaasiva'a kóyáwé isasá ísáawa'a Ísu Káráísitina mayáiyávé'a imáyáa é'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁹ Áánútuna mayái karuwaa'á umái kwémae'a ááninkon-aai áséi-kwasai kwésimate'a keinárawatave'a námúnaa símae kwéiyunda Áánútu kwéisaiye. ¹⁰ kentópa'o ímo kúndayave'a sé'a Áánútumpa'a áísaa úmae iyé'a arááimo táínamo e aambá kwisínkéna'a Árómaa-naopa-kwaasiye komáéno kwésune. ¹¹ Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isa'a kotúwa'naa ona'á kwenáaiyave'a asiramái imáyáa ónááontave'a kentópa'a kónáe sé'a kwéune. ¹² mirámó ina'o é'a keinárawa'a túwa'naa ona'á kembá súwa'naa ónááowe. Ísu Káráísitintave'a imáyáa kwé'e'a túwa'naa ona'á kembá mirá ónááowe.

¹³ kesí kwaásiyono. kentópa'o ímo kúndayave'a sáwí-imayaa ováínivo maanámbá ísáaro. sáwíva-kanaa kónáe sé'a únda moórá-yantaako tátoraisa'a máyaumne. ó'onkaa-kwaasivimbo Áánútuna aambó agaráátinkaawanasamo kwakántemba keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi owa'á mirá ónáe sé'a kwéune. ¹⁴ Áánútu súwa'naa uráintave'a sáwíva-kwaasi anón-daopare sáwíyan-daopare amápar-aimbo ísaraawaiye ímo ísaraawaiye túwa'naa onó. ¹⁵ mirámó únda Árómaa-naopa'o máyáan-kwaasi áséi-kwasai kosimátiménae sé'a kwéune.

áséi-kwasaiyona asirayán-kwásái.

¹⁶ ásí-kwasaiyave'o ímo sigaeýávé'o kwéunda maarán-áimbán-iyé. ásí-kwasaiyavesa árairemo kwésewai Áánútu kwená asirayándéí miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaiye. aiva'á Yútaa-kwaasi ísaraawasa naaémba ó'onkaa-kwaasi kwéisaawe. ¹⁷ Ísu Káráísitin-aaiyavetaamo áraire kwésundayavenaya mindáyavenawe su'mai Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésisata kwenaúranka'a arupí umáíya máyaumne. ásí-aimpinkemba mirán-áíntá ísaraumne. mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna

Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena

Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésimba

pósa aúnaí'a umái kwémaewe

agaimaréna siráíye.

Áánútumba tínaemba umámakaan-kwasai.

¹⁸ Áánútu maanáimbá agaráásínkaraiye. marapá-kwáásí sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa mirámó kwéomba Áánútuna árair-ainkona aambá áumbakaamba póna Áánútu áwáá'a séna kwíyómpakemba sáwí-meyamba timíníye. ¹⁹ Áánútu kwená ááimba íma aúp'á'á maréna avora'a agaráátínkaraimba marapá-kwáásí awánésa íma imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba timíníye. ²⁰ Áánútu maramó tarórurainkakene minavumpinkéné Áánútuna ááimba awánésa kwená asirayámbó kwaikwai'o kwéin-asirayamba kawe'á umái awánésa Áánútun-ane'a túrandei íma kwéawanaambanivo kwená ááimba á'a kwéisaawe. Áánútu tarórurain-tantaa'a awánésa pósa kwemó máyáin-aimba kanaán-umai kwéisaawe. mindáyavesa sáwí'o kwéomba miwítí ááinko isasá sáwí'a kwéowe. ²¹ Áánútu máyáin-aimba ísaraambanivo ivátuwesa kwenáwí'o mósá marésamo árai'a máyáíye seráámbá íma mósá marésa súwi íma sésa ivátuwesa kaé'náer-imayaa kwéesa túnkain-ayampar-imayaa kwéesa ²² kampa'á sésa kawer-ímáyáágwára-kwáásíyá úne sembánivo sáwí-imayaagwara-kwaasi ésa ²³ Áánútu maí'mai'a kwéiwaina imáyáa íma mósá marésa kwaási úwawaakaamba numamá kwaí-kwaamba irankavayaambá tarórumakesa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraawe.

²⁴ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráísasa miwívimbá miwí túma sáwí'a kwéowe. ²⁵ Áánútun-ai árair-aimba araisésa kampar-áimbá kwégwaresa Áánútu amápa-tantaa'a taróruraiwaina imáyáa íma mósá marésa kwená mayáí íma kwémaesa kwemó uráin-tantaakona imáyáa mósá marésa mintántáákóná mayáí kwémayaawe. Áánútu áwíre su'mai mósá máraáraamba árai'a mindá íma mósá kwémaraawe.

²⁶ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráísasa aaraí tuwai'máá'a tiyuwésa keíyái kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa ²⁷ kwaai miráumai tuwainímbáá'a tiyuwésa keíyái kesuwainí kesuwai símae kwénaaesa mirá-sáwí'á úmae kwénaaontavena Áánútu miwí túra'a sáwí-meyamba arupí umái kwétimiye.

²⁸ Áánútu kwenáái árair-aimba arááíséntavenawe séna ánaaemba umátímísana miwítí sáwí-imayaago táái tinkéna isasá kentí imáyáavinkeni'o kwéomba uwóví'a kwéowe. ²⁹ ó'on-o'o-sawi-imayaago miwívimbá anómbe isasá sáwí'o kwéomba íma agandésa túran-anda ésa sáwí'a umátinkesa kawe'-máýáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tínkamowasa púwówasa aaisambá sésa kampa'á simátiyuwesa simái sáwí'a kwéumatinkesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa ³⁰ túwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwésesa Áánútumba tíyámba kwéumankesa sáwí-aimba kwésimatinkesa kampa'á sé'a anón-kwaasiya úne sésa túma maé iyésa aúna-sawi-mayai mayánáe sésa mirá ésa tinóvowi táái araisésa ³¹ tirumpimbá kawer-áimbá íma kwáyáísasa simáímo asirámakaini'a íma ésa miwítí kwaásiti imáyáa íma ésa tirumbá íma umátinkesa mirámó kwéomba ³² Áánútu amáámba símarena séna mirá-sáwí'ó

kwéowai puwónááowe siráimba isésa íma ivátúwáamba mirá úmae iyésa íma agandésa mirámó kwéowaiyavesa aamoí kwéowe.

2

Áánútu aaivimbá kwémaitinkain-kwasai.

¹ évakarawai tuwánésa sésa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésewai simátíménda ísáaro. mirámó kwéseмба keinárawakwara'a mirá-sáwí'á kwéomba póna aaivimbá maitinkáína'a sáwí-meyamba mayánááowe. ² mirá-sáwí'ó kwéowai Áánútu aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímimba kwemó arupí umáímo mirámó kwéin-ainta ísaraumne. ³ évakarawai tuwáné'a sé'a sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwéseмба mirá-sáwí'á kwéomba pó'a Áánútu aaivimbá íma maisinkéna sáwí-meyamba simíníye íma seró. ⁴ sáwí'a kwéowana Áánútu arumbá umátinkena íma ááéma sáwí-meyamba tiména timu'maréna máyáíye. mindáyave'a úwoisan-tantaa'aníye íma seró. sáwí'o kwéomba tuwé'a Áánútumpa'a ténááontavena arumbá umátinkena timu'maréna máyáíye. ⁵ ánivo kemá tirunté maré'a sáwí'o kwéomba íma tuwé'a Áánútumpa'a íma kwétewe. mirá-sáwí'á úmae kwéiyontavena Áánútumo áwáá'o sénamo arupí-sawi-meyambo tímínín-kanaa tínana Áánútu ávááraumai sáwí-meyamba tímínana anómba íníye. ⁶ minkánáá tínana amáparawai miwítí mayáíyávéna kawe'-meyané sáwí-meyane anondá tímíníye. ⁷ kawe'á úmae kwéiyesa sésa Áánútu kentáá súwí'a mósá maréna ságamasinkenaya maí'mai'o ónaunda-ita umásinkaniye kwésewai Áánútu aúnaí'a umái maí'mai'a ónááoni'a umátinkaniye. ⁸ kesáyáváíyé su'mai imáyáa ésa kawer-áímbá tínaaemba umámesa sáwí-aimba kwégwaraawai Áánútu ávááraumai áwáá'a tiyéna sáwí-meyamba tímíníye. ⁹ sáwí'o kwéowai Áánútu tí'a índai'a umátinkena umbai-yántáá'á tíména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹⁰ kawe'ó kwéowai Áánútu ságamatinkena túwí'a mósá maréna paru umátinkena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹¹ íma taaínkaar-umai-meyamba tímínívo arupí umai-meyamba tímíníye.

¹² ó'onkaa-kwaasi Áánútu naaóv'á'ó Mósesimbo simámakain-amaamba íma isésa sáwí'a kwéontavena máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa arááíséntavena Áánútu minámáánkóná ááinkwara'a aaivimbá maitinkániye. ¹³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa ímo kwaráíyanamo éna Áánútu arupí umái máyáawe íma síníye. ¹⁴ Áánútu ó'onkaa-kwaasi kwená amáamba íma simátímakowasa miwítí imáyáavinkembo minámáámbó kwarésamo ombá minámáámbá ísaraan-kwaasiraamba kwéowe. ¹⁵ mirámó kwéomba Áánútuna amáamba miwítí imáyáavimba kwáyáásasaraamba máyáawana tirumpimbá aái kwéna kawe'ó ontávéna mináínkó séna kawe'á kwéowe séna sáwí'o ontávéna sáwí'a kwéowe kwésiye. ¹⁶ moórá-kanaamo títanamo éna Áánútu Ísu Káráísitintavena sínana kwemá kwaásiti imáyáa aúpár-ímáyáa taaímbarena aaivimbá maitinkániye. áséi-kwasaimo kwésimatimunda mináínkwará'á kwésimatimune.

Yútaa-kwaasi Áánútuna amáamba tokáundaya póna kwésuwa'naa-íye siráan-kwasai.

¹⁷ Yútaa-kwaasiya úne kwésewai ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraundaya póta kawe'á umáíya máyaundaya Áánútuna kwaásiya úne sé'a kentúma mósá kwémaraawe. ¹⁸ minámáámbá ísaraantave'a Áánútumbo arááímo tainí'o kwéon-aimba isé'a kawe'ó kwéon-tantaare sáwí'o kwéon-tantaare kanaán-umai taaímbare'a ¹⁹ asiramái sé'a kawer-ámbó ímo awánaraan-kwaasi kanaán-umai agaráátinketa túnkain-ayampa'o máyáan-kwaasi kanaán-umai sáma kwégamatinketa ²⁰ táá'a íma ísáan-kwaasi kwéagaraatinketa iyámpóiraani'a on-kwáásí kwéagaraatinkaundayaawe kwésewe. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraantave'a imáyáa é'a sé'a amápar-aimba iséta árair-ainta kwésune-imayaa kwé'e'a pó'a mirán-áímbá kwésewe.

²¹ évakarawaimo kwéagaraatinkaamba keinárawakwara'a mináímbá kwáraaro. umóyámbá íma orómó kwéseмба keinárawakwara'a íma mirán-oro. ²² aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma orómó kwéseмба keinárawakwara'a íma mirán-oro. kampar-ísóígó sáwí-yantaa'a iyémó kwéseмба keinárawakwara'a sáwí'a kwée'a minkámpár-ísóígóná naaúmpa'a sáwí'a kwéomba mindá ivá'á túwáaro. ²³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanta ísaraumne sé'a kentúma mósá kwémaraambanivo minámáámbá araaísé'a sáwí'a ombá kwaási tuwánésa sésa Áánútu áwí'a sáwí'a kwéumankaawe kwésewe. ²⁴ mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Yútaa-kwaasi sáwí'a kwéontavesa ó'onkaa-kwaasi tuwánésa Áánútumba simái sáwí'a kwéumankaawe agaimaréna siráiyé.

²⁵ Yútaa-kwaasi ontáv'é'a túra'a kárámai araa'éna kwée'a sé'a Áánútuna kwaásiya úne kwésewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáraamba Yútaa-kwaasi ombá mindá kawe'á kwéumatinkaivo minámáámbá íma kwáraamba Yútaa-kwaasi é'a túra'a kárámai araa'éna uráamba mindá íma kawe'á umátinkaisa'a úwoi-kwaasiraamban-owe. ²⁶ ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáraáwanamo ímbá Áánútu séna Yútaa-kwaasiraamba é'a túra'a kárámai araa'éna kwéowairaamba é'a kesí kwaásiraamban-owe kwésiye. ²⁷ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yútaa-kwaasi isé'a túra'a kárámai araa'éna uráambanivo minámáámbá arááiraamba pósa ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai minámáámbá kwégwaraawaimo ésa aaivimbá maitinkánááowe. ²⁸⁻²⁹ túra'a kárámai araa'éna kwéowai mindáyavenawe su'mai íma Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-ovo Áánútun-amanko miwítí sáwí-imayaa maitíyukaiwai Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-owe. agaimakáin-amaanko íma mirá kwéumatinkaivo Áánútun-amanko mirá kwéumatinkaiye. mirámó kwéon-kwaasiyavesa ó'on-kwaasi íma aamoí kwéumatinkaavo Áánútuwe su'mai aamoí kwéumatinkaiye.

3

¹ ímo ó'onkaavimban-ivo Yútaa-kwaasivimba nóran-kawe-tantaara paáruraiyo. túmo kárámaimo araa'énamo uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paáruraiyo sembó ² sísa íya'o é'a anondá sé'a kawe-tántáá'á paaréna aiva'á Yútaa-kwaasi Áánútun-aaimo tátoranaaontavena simátímakaiye sénaumne. ³ simátímakaimbanivo évakarawai Áánútuntavesa íma imáyáa ésa kwenáái íma kwétaagwiyavowe. mirá kwéovo Áánútu íma mirá éna kwemó siráintemba kwéena simái asirámakaini'a kwéiyé. ⁴ kwaási kampar-áímbá kwésevo Áánútu árrair-aíne su'mai kwésiye. Áánútuntavena simái aúváíkwandaavimba agaimaréna séna enááigo árrair-aíne su'mai isasá kwaási ísaraawe. íma kanaán-umai aaivimbá mayankánááovo enááigo amápa-kwaasi táái kwéusayaitaiye agaimaréna siráiyé.

⁵ kesáámó sáwítaamo úndavinkemba Áánútuna kawe'-má'yái avora'á kwégwaintaveta sáwíta kwéunanaya Áánútu sáwí-meyamba símímba sáwí'a kwéiyeya íma seno. mirán-áímbá kwaásiti imáyáavinkemban-ivo íma miráyá seno. ⁶ Áánútumo ímo arupí umáimo ménaraankasi naaémba amáparawaimo má'yáawaina ááintavena íma tísaa isinó.

⁷ moórá-aimba ísáaro. kesáámó kampar-áímbó súndavinkemba Áánútuna árrair-aimba avora'á paárisana kwenáwí'a mósá anómbe kwéiyintaveta kesáámó sáwí'o kwéundayavenaya Áánútu aaivimbá maisínkáimba sáwí'a kwéiyeya íma seno. ⁸ mirán-kámpár-áímbó kwéseмба mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o kwéundaya mimpínkémbá kawe-tántáá'á paárinana Áánútu áwí'a iyíníye íma mirán-áímbá seró. évakarawai kesúwí'a sáwí'a umásinkanaaontavesa kentávésa kampa'á sésa mirán-áímbá kwésiye kwésevo Áánútu miwí aaivimbá maitinkéna arupí umái sáwí-meyamba timíníye.

amáparawai íma arupí umái má'yáan-kwasai.

⁹ kemá Póro mináímbá imáyáa é'a sé'a Áánútu aúranka'a íma maarán-iyé. Yútaa-kwaasiya kawe-kwáásíyá únasaya ó'onkaa-kwaasi sáwí-kwaasi owémá íma mirán-ivo ké'naan-aimba sé'a sáwí-imayaago amáparawai tátokaiye kwésune. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu aúranka'a amáparawai íma arupí umái máyáawe. ¹¹ ánivo amáparawai arupí íí-yántáá'á íma kawe'á umái kwéawanesa Áánútuwe maénáe íma kwésewe. ¹² amáparawai Áánútumba tínaaemba umámesa sáwí-amba kwarésa kaé'náe'a ésa íma kawe'á kwéowe. ¹³ kwaásimo pu'máímo kaviraantembá miwí tááigo mirá kwéisasa kampa'á kwésimatiyuwaawana miwí tááigo kwaavainkómó kwaásimo vaintembá kwéisasa ¹⁴ anómba simái sáwí'a umátinkesa ¹⁵ ááema tínkamowasa púwówai mésa ¹⁶ kwénaaopa'a tí'a úni'a umái umbai-yántáá'á tímésa ¹⁷ íma paru umátinkesa ¹⁸ Áánútu áároi íma inkaisésa ivátuwesa máyáawe agaimaréna siráiyé.

¹⁹ Áánútu amápa'-maravaken-kwaasiyavena amáámba séna mináímbá kwaráaro siráimbanivo araiséta amáparawaiya Áánútu aúranka'a sáwí'a éta súnnda arupí umáíya máyaumnéya íma árai'a kwésune. ²⁰ Áánútumo siráin-amaamba kwáyáísata amáparawaiya íma árai'a séta amápar-amaamba kwégwaraundaya póna Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawe síníye sénaundaya kampar-áímbá sénaundayaawe. amáámba kwéiseta sáwí'a uráumnéya kwésundayaawe.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu arupí umátínkáin-kwasai.

²¹ Áánútu aúna-amba agaráásinkenaya Áánútu aúranka'o kwaásimo arupí kwéumatinkain-amba agaráásinkenaya kwemó siráin-amaamba íma imáyáa éna minámbá agaráásínkaraiye. mináíntávésa naaóv'á Mósesiye Áánútun-aaí simátímakowaiye minámbá paáriníye-aimba simátimesa agaimakáawe. ²² kwaási Ísu Káráísitavesa sésa árai'a kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásínkaraiye kwésewana miwíyávéna Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai Áánútu arupí kwéumatinkaimba mimbór-ámbá kwáyáiyé. ²³ amáparawai sáwí'a ésa Áánútumbo arááímo kwétaini'o umáímo ménaesamo ombá ívé'a íma miráumai máyáawana póna ²⁴ Áánútu úwoi túwa'naa ena arumbá umátínkáísana Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkembo iyátinkena Áánútu aúranka'a arupí umátinkanintavena pukáiyé. ²⁵ Áánútu séna sáwí'o kwéom-beyamba maitiyuwánintavena Ísu Káráísiti puwínana kwená naaemá kumíníye siráimba mináíntávéta séta árai'a mirá kwéiyé kwésundayavenaya kentáási sáwí-meyamba kwémaisyuwaiye. ááémo sáwí'o uráamba Áánútu íma ááema sáwí-meyamba tíména kwemá arupí kwéimba awánanaaontavena séna naaémba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáníye siráiyé. ²⁶ ívé'a Áánútu arupí kwéimba awánanaaontavena kwaásimo sáwí'o kwéontavena imáyáa éna maará kwéiyé. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba kwémaitiyuwain-aintavesa áraire kwésewai Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaiye.

²⁷ miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávímbá íma kwáyáiyé. kentáási kawe'-má'yáyávéna ímanivo Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire súndayavena mindáwe su'maiyavena Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávímbá íma kwáyáiyé. ²⁸ simátimunda árair-aimban-iyé. Áánú-tuna amáánta kwégwaraundayavenaya ímanivo kwenáíyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. ²⁹ íma Yútaa-kwaasiye su'mainovo ó'onkaa-kwaasigwara'a túwa'naa íníntavena Áánútu máyáiyé. ³⁰ mimbór-áwái Áánútu ména Yútaa-kwaasiya kwenaúranka'a arupí umásinkenaya ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá

kwéumatinkaiye. ³¹ kwenáaiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundayave-naya Áánútu arupí kwéumasinkaisata miráumai Áánútuna áamámba íma tuwéta minámáánkóná ááimba awánéta kwégwaraumne.

4

Ááváramu Áánútun-aaiyavai áraire siróntavai arupí umái máyáane Áánútu siráin-kwasai.

¹ Ááváramu Yútaa-kwaasiya síkwá'náma kwenáaimo simátíménda ísáaro.

²⁻³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena

Áánútu séna arupí umái máyaane siráiyé

agaimaréna siráiyé. Ááváramuna kawe'-máiyáyávénamo Áánútumo sénamo arupí umái máyaane siráinkakai Ááváramumo kwená mayáyávénamo áúma maéna iyúmba kwáísino. Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyáane siráimba mindáyavena Áánútu aúranka'a Ááváramu áúma maéna iyúmba íma kwáyombaniye.

⁴ moórá-aimba ísáaro. moóráwaina mayái kwémayaawana meéyámbó kwétimimba íma úwoi kwétimivo miwítí mayái awánéna meéyámbá kwétimiye. ⁵ maarán-áimbá árair-aimban-iyé. kawe'-máiyái kwémayaundayavena arupí umái máyáawe-aimba Áánútu íma kwésivo Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavenaya Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. sáwí'o uráundayaamo arupí kwéumasinkainta Áánútuman-iyé. ⁶ Áánútu kawe'-máiyáimó mairáantavena íma imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire siráantavena imáyáa éna arupí umátínkáiwai miwí tirunkó kawe'á kwéiyé. mináíntávéna naaóvá'á Tévíti aúváivimba agaimaréna séna

⁷ Áánútu sáwí'o uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawe'á kwéiyé. ⁸ sáwí'o uráawai Áánútu íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawe'á kwéiyé

agaimaréna siráiyé.

⁹ mináimbá túra'o kárámaimo araa'énamo uráawai Yútaa-kwaasiyavenawe su'mai íma séna ímo túra'o kárámaimo araa'énamo uráawaiyavenagwara'a Tévíti séna miwítí sáwí-imayaagwara'a maitiyúwáísana tirunkó kawe'á kwéiyé-aimba siráiyé. ó'omba mináimbá sé'a Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁰ Ááváramu áúra'a íma kárámai araa'éna urónka'a Áánútu kwentávéna séna arupí umái máyaane séna ¹¹ Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena arupí umái máyaandawai ómpo enáúra'a kárámai araa'éna uwó súwana mirá uráiyé. miráumai túra'o ímo kárámaimo araa'énamo uráawaigwara'a Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. miwí Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésesa pósa Ááváramuntavesa kentáá síkwá'náraamban-iyé kwésewe. ¹² súra'o kárámaimo araa'énamo kwéundawaiya kwemá kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. súra'o kárámaimo araa'énamo kwéundayavetaawe su'mai ímanivo Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe Ááváramuntaveta kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. Ááváramu áúra'o ímo kárámaimo araa'énamo urónka'a Áánútun-aaiyavena áraire séna máyomba póna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai tíkwá'náman-iyé.

Áánútun-aaiyavai áraire sewái Áánútu simái asirámakaimba timínin-kwasai.

¹³ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba séna ewé enáisaavutantamba ónááowaiye amápa'-marama kentí maramá kwáyáiyé siráiyé. Ááváramu

Áánútuna áamáamba kwakóntavena ímanivo kwenááiyavena áraire súwana Áánútu séna arupí umái máyaane súntavena Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba siráiyé. ¹⁴ Áánútu simái asirámakon-aimba Mósesimbo simámakain-amaambo kwégwaraawaiyavena íma siráivo Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewaiyavena siráiyé. mirámó ímo uráinkakai Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai úwoiyavesa sesinó. Áánútu simái asirámakaimba úwoiyavena sisinó. ¹⁵ áamáán-aimba kwáyáísasa arááírántavena moórá-amba Áánútumo áwáá'o sénomó sáwí-meyambo timínín-amba paáruraiye. áamáán-aimbo ímo kwáyáinkakai íma arááísína. áamáán-aimba kwáyáiyé.

¹⁶ Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simái asirámakon-aimba siráiyé. miráumai Ááváramu aísavutnantambo ónááowai Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowai Áánútu úwoi túwa'naa ena simái asirámakaimba timíníye. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo ísaraawaiye su'mai ímanivo Ááváramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siróntemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai kwemá úwoi kwétuwa'naaiye. Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundawaiya Ááváramu kentáá síkwá'náraamban-iyé.

¹⁷ Áánútu aúranka'a Ááváramu máyowana maarán-áimbá simái agaimaréna séna ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'áma óne Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. Áánútu púwómpinkembo kwéusasintinkaiwai éna kwemó aaimó sisanamó ímo kwáyáin-tantaakomo kwévaariwain-aaiyavena Ááváramu áraire siráiyé.

¹⁸ kwaási ímo paáronaaon-tantaatavena Áánútu Ááváramuntavena súwana Ááváramu árai'a mirá ínáyena siyé siráimba póna ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'náman-iyé. Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

enaísavutnantambo ónááowai sáwíva-kwaasi paáronaaowe

agaimaréna siráimba pósa paáruraawe. ¹⁹ ááéma Ááváramu anónu'mai karéna ména sáwívar-ima 100 ima maisuwéna máyowana awainínkó Séraa ageínímbá máyowana póna íma imáyáa éna Áánútuntavena asiramái imáyáa kwéena ²⁰ Áánútu simáímo asirámakon-

aintavena áraire séna íma kaer-ímáyáa éna asiramái ména Áánútu áwí'a mósá maréna ²¹ séna Áánútumo simáímo asirámakainten-umai kanaán-umai iyámpói simíníye séna

²² miráumai Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena séna arupí umái máyaane siráiyé.

²³ arupí umái máyaane siráimba íma Ááváramuntavenawe su'mai siráivo

²⁴ kentááyávénagwara'a mirán-áimbá siráiyé. Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiwain-aaiyaveta áraire súndayavenaya séna arupí umái máyáawe kwésiye.

²⁵ kesáámó sáwí'o uráundayavenaya kentáásí sáwí-meyambo maisiyuwáníntavenaya Áánútu Ísu Kárásitimba ai'marówana kuména kumpuwúwana Áánútu kwenauranka'a arupí umásinkanintavenaya pukáimpinkemba usásinankaraiye.

5

Áánútu arupíya umásínkain-kwasai.

¹ Ísu Kárásitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenauranka'a arupíya umásínkarenaya Ísóigo Ísu Kárásitina mayáímá imáyáa éna paru kwéumasinkaisata mimbórái'a umái kwémaumne. ² Ísu Kárásitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ipata mósinkaraisata méta Áánútuwe ságyan-ayampata ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya sirunkóyá aamoí kwéiyé. ³ umbai-yántáá'ó kesópata kwáyáimba sirunkóyá aamoí isatá minúmbái-yántáá'á kwáyáintaveta asiramái méta íma sívón-káinta ⁴ mindáyavena Áánútu séna kawé'á umái máyáawe sisatá mindáyaveta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaunana sirunkóyá aamoí kwéiyé. ⁵ kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaundaya kentááyávéna íma awinkánimba póna íma sigaeyá íníye. Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbéna

Áánútumo kentááyávénamo anón-imayaamo imbá kwéagaraasinkaimba póta kwesémo ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya póna íma sigaeýá kwéiye.

⁶ kesáá íma asiramái máyaawananya Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kesáámó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkembo kusúwa'naa índayavenaya Ísu Káráisiti kumpukáíye. ⁷ arupí-kwaasigombo áwa'naa ónaundayave'a puwónáe senkákái umbái taisinó. kawe-kwáásígómbó áwa'naa ónaundayave'a kwená anondá puwónáe sésa púwósino. íya púwósino. íma isáúmne. ⁸ ánivo kesáámó sáwítaamo umáíyaamo máyaundaya súwa'naa índayavenaya Ísu Káráisiti kumpukáíye. Ísu Káráisiti pukáimpinkemba Áánútu arumbó símímba mindá kwéagaraasinkaintaawe. ⁹ Ísu Káráisiti kentááyávéna imáyáa éna pukáintavena Áánútu aúranka'a arupí umásínkarainta pónaya Káráisiti árai'a kentáásí sáwí-meyamba maisíyukaintavenaya Áánútu íma áwáá'a siyíníye. ¹⁰ kesáá Áánútumbo síyámba umánkaraundaya kwenááninko kentááyávéna imáyáa éna pukáimba póta Áánútuwe mimbórá-ímáyáávátá máyaundaya miráumai Ísu Káráisiti úwoi ména póna árai'a kawer-ámpá'ó kwégundayavenaya kwégarakwiíye. ¹¹ íma mináíné su'mainivo maarán-áínkwará'án-íye. Ísóigo Ísu Káráisiti Áánútunte mimbórái'a umásínkáisanaya póna Áánútuntavena kesirunkóyá aamoí kwéiye.

Áándamunte Ísuntei kwaasái.

¹² maarán-áimbá isáaro. aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááíraimba póna sáwí'o kwéon-amba paáruraiye. sáwí'a uráimba póna púwón-amba paáruraiye. amáparawai sáwí'a kwéomba pósa púwón-ampa'a kwégo. ¹³ Áánútumo Mósesimbo amáámbo ímo simámakonka'a kwaási sáwí'a uráamba isaná Áánútu misáwí'ó uráan-aimba íma agaimakáíye. ¹⁴ aiva'á Áándamu máyowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesi usá máúnka-kwaasiyomba pukáawe. Áándamu Áánútun-aai arááírowasa kwempínkén-kwáásí évakarawai íma mirá umbá sáwí'a umbá pósa pukáawe.

Áándamu naaémbo paáriniiwaimo íninteni'a éna Káráisitimo évaka-tantaa'o íninteni'a íma uráivo ¹⁵ sáwí'a uráimbanivo Áánútu úwoi kwésuwa'naa-intaawe. Áándamu Áánútun-aai arááíraimba pósa amáparawai pu'maé kwéiyomba árair-aimban-ivo Áánútu amáparawai úwoi túwa'naa ínintavena moóráwaimba Ísu Káráisitimba ai'marówana kuména kawe'á umátínkáva'a kwéiyimba minánkó usáyaaítaraiye. ¹⁶ Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawaiya sáwí'a úmae kwéiyunanaya Áánútu íma mirá éna kawe'á kwéumasinkaintaawe. aiva-táwai aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááírowana Áánútu séna sáwí'a ónda po puwíníyone séna naaémbo sáwíva-kwaasi sáwí'a uwaná séna úwoi túwa'naa e'a kesúranka'a arupí umátinkanaumne siráíye. ¹⁷ Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawai puwí-ámpá'á kwégwaraawana minánkó tátokaivo moóráwai Ísu Káráisiti maarán-ánón-káwé'-máýái mairáíye. Áánútuntavesa súwa'naa uwoi sewái úwoi kawe'á umái kwétuwa'naa-ena kwenaúranka'a arupí umái kwéumatinkaisana Káráisiti túwa'naa isasá asiramái mésa sáwí-mayaigomba kwéusayaaitaawe.

¹⁸ ánivo mináínkóná ááimba maarán-áimbán-íye. aiva-kwáásígó sáwí'a urónkakemba Áánútu amáparawaiyavena séna sáwí'a kwéesa puwónááowe siráimba póna moóráwai Ísu Káráisiti kawe'á urónkakemba sáwí'o uráampinkemba iyátinkena aúnái'o umáímo maí'mai'o ónááoni'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááíronkakemba amáparawai sáwí'a uráimbanivo moóráwai Ísu Káráisiti Áánútu siráini'a urónkakemba Áánútu kwenaúranka'a sáwívarawai arupí kwéumatinkaiye.

²⁰ sáwí'a umbá Áánútu kwená amáámbo Mósesimba simámakomba mindáyavena miwítí sáwí-mayaigo anómbo uráíye. mirá umbánivo Áánútu arumbá umátínkámae iyúwana anómbo uráíye. ²¹ ááéma sáwí'o urón-imayaago tátokowasa pósa puwí-ámbá kwakáawe. mirá uráimbanivo ívé'a Áánútumo arumbó kwéumasinkaiwaiya tátoraísata

kwenaúranka'a arupí umáíya máyaundaya kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti aúnaítaamo umáíya maí'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

6

Ísuwe tarúmaiya máyaunda-kwasai.

¹ simátíménda ísáaro. maarán-áimbá íma seró. Áánútu úwoi súwa'naa úmae iyínana anómbe ínintaveta sáwí'a úmae kwéiyeta ménae íma seró. ² púwón-kwaasimo miwítí sáwí-mayaigomo ímo ókwara'o tátotuwenamo kwáintemba kentáávimbá sáwí-mayaigo íma tátotuwena kwáyáísata póta íma sáwíta úmaeta kwéiyeta ménaumne. ³ maarán-áimbá ísaraawe. nombó pésinkaanta Ísu Káráísiti kweséya tarúsinkaisata kweséya pukáara'naraamba umáíya máyaunanaya kentáási sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyisata máyaumne. ⁴ nombó pésinkaanta kesáá Ísu Káráísitiye puwúnasaya utaráara'naraanta kwéunanaya kentáási sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyiye. Áánútu kentáásivowa ó'oran-asirayandei pukáimpinkemba usásinankaraintemba kentáá usásinkaraara'naraamba uráísata aúnaí'a umáíya máyaumne.

⁵ Ísu Káráísitima pukáimba kwemó kwaásiti sáwí-mayaigomba usáyaaitaraintemba kweséya tarúmai máyaundayavenaya sáwí-mayaigo kentáá íma tátokaiye. miráumai Ísu Káráísitimo pukáimpinkembo usásinankaraintemba kweséya tarúmai máyaundayaveta aúnaí'a umáíya máyaumne. ⁶⁻⁷ maarán-áimbá ísaraawe. púwówanamo ímbá sáwí-imayaago íma tátotuwena kwáyáísana kentáási sáwí-imayaagona asirayámbá ánásainana kesáámó sáwí'o úmae kwéiyundawaiya íma táto'mae iyínintavena Ísu Káráísiti taaira'a pukáísana kentáási sáwí-imayaago kentáá íma tátokaiye. ⁸ Ísu Káráísitiye pukáara'naraanta umáíya máyaundaya póta mináimbá árair-aimba isatá kweséya máyaumne. ⁹ maarán-áintá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaisana puwí-ásíráyánkó íma tátoraísana ókwara'a íma kwévuwiye. ¹⁰ sáwí'o kwéombo ánásanintavena mimbórá-táwai pukáimba póna mindáyavena íma ókwara'a puwéna usásinena ména Áánútuntavena imáyáa kwéena máyáíye. ¹¹ miráumai imáyáa é'a sé'a pukáara'naraanta umáíya máyaunanaya sáwí'o kwéundawaiya íma tátotuwena kwáyáísata méta Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya Áánútu aamoí ínkwáe-i'a umáíya máyaumne.

¹² kentí sáwí-imayaayave'a tirááyave'a ováínivo sáwí'o kwéowai keinárawa'a íma tátoraino. ¹³ kentúwawaa'neiye kentiyáanamaineiye íma owé simái sáwí'a kwé'e'a pukáara'naraan-umai máyáawanamo usásintinkaisa'o máyáawai Áánútumpa'a kentúwawaa'a amé'a kwentávé'a owé simái kentúwawaa'neiye kentiyáanamaineiye kwená kawe'-má'yáíyé su'mai máyáaro. ¹⁴ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kárákwiyisana Áánútu úwoi túwa'naa iwái kárákwiyisana póna kentí sáwí-imayaago kentúra'a íma tátoraino.

Áánútu kwená mayái-kwáási-i'a umátínkain-kwasai.

¹⁵ mináimbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáará'a íma kárákwiyisana Áánútu úwoi súwa'naa iwái kárákwiyisata mindáyaveta íma úwoi sáwí'a úmaeta íyóno. ¹⁶ kwená mayái mayánaumnemo sembá kwemá kárákwiyisasa kwená mayái-kwáási máyáawe-aimba ísaraawe. miráumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-ímáyáágó tátokaina'a misáwí-máyái maimaé kwéiye'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-aaimo isáíyanamo éna kwemá kárákwiraina'a kwená mayái maimaé kwéiyiyana kwenaúranka'a arupí umátinkaniye. ¹⁷ ááémo sáwí'o uráam-bayaigo tátokowasa naaémbe árair-aimba simátíma'mae íyówa'a isé'a kentirumpimbá asiramái tátokaawa'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁸ sáwí'o kwéum-bayaigo tátokompinkemba Áánútu iyátinkowa'a arupí-mayai kwémayaawana minárúpí-máyáígó tátokaiye. ¹⁹ íma asiramái máyáantave'a kesáái isánááon-aimba simátimune. ááéma sáwí'a ónáe sé'a ó'on-o'on-tantaakwara'a

sáwí'a uwaná tátokombanivo ívé'a kawé'á ónáo sé'a kawé'-má'yá'yé su'mai kwé'mae'a Áánútunde-i'a oró.

²⁰ ááemo sáwí'o um-báyá'ígó tátokonka'a kawé'ó íí-ímáyáá íma kwé'e'a ²¹ sáwí'o uráamba ívé'a tigaemá kwé'iye. sáwí'o untavéna íma kawé-tántáá'á kentópa'a tiráiyé. mirá-sáwí'ó úmae íyómpinkemba má'yáawaina ááimba Áánútuna némpa'a mai'mai'a kwéowe. ²² Áánútu sáwí'o kwéumpinkemba iyátinkena kwená mayái-kwáásí-í'a umátinkaraimba pó'a Áánútunde-i'a umái mé'a aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe. ²³ sáwí'o kwéom-bayaigona anondá puwónááombanivo Áánútu kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitina mayái imáyáa éna aúnaítaamo umáíya mai'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

7

Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraunda-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. amáparawai amáán-aimba ísaraamba pó'a simátíménda ísáaro. úwoimo má'yáanka'a amáán-aínko kárákwiraimba póna puwíyamba mináínkó íma kárákwiyiniye. ² amáánkomo siráintemba aarakwá'ó ombá awaikómó aúvaimo má'yáinka'a awainínkó kwesé tarúmai má'yáísana awaikómó púwísanamo imbá tarú-maimo máyaayamba kwéanasaiye. ³ awaikómó má'yáinka'a aaraigómó ó'on-kwaasigoe námae kwénaaisanamo imbá sáwí-inimban-iye kwésevo awaikómó puwínanamo éna amáánko siráintemba ó'on-kwaasimo mayánimbo éna kanaán-iye.

⁴ kesí kwaásiyono. miráumai keinárawatavenawe séna Ísu Káráisiti pukáimba Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráisitiye tarúmaimo má'yáan-tave'a pukáara'naraambo umáímo má'yáamba minámáánkó íma tátokaivo Ísu Káráisitiye tarúmai má'yáawe. Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraiwai Ísunde-i'a umái mé'a pó'a Áánútuna mayái kwémayaawe. ⁵ ááema sáwí-imayaayaveta sirááyavetaamo uráundarata íma mirán-oro siráin-amaamba iséta imáyáa éta ivátuweta sáwí-imayaayaveta sirááyaveta éta sáwí'a éta puwónaunda-amba kwaréta ⁶ miráyá uráunda ívé'a Áánútu sáwí-imayaago tátokaimpinkenta iyásínkáísanaya Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaanko íma tátokaisata ááéraan-amba Mósesimo agaimakáin-amaankona aambá íma kwaréta aúna-amba Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraumne.

Áánútuna amáámbo ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino siráin-kwasai.

⁷ mináímbó imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaantave'a sáwí-amaamban-iye íma seró. minámáán-áímbó ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino. túran-anda íma oró. minámáánkómó ímo mirá siráinkakai súran-andamo úndayave'a sáwí'a kwéune íma súsino. ⁸ minámáánkó séna túran-anda íma oró siráimba kempímbá sáwí-imayaa kwáyáimba pó'a minámáámbá araisénáe sé'a súran-anda ávááraumai uráumne. minámáánkómó ímo kwáyáinkakai sáwí'o kwéunda íma imáyáa é'a sáwí'a kwéune súsino. ⁹ amáánko íma mirá oró siráimba íma isé'a kawé'á umái máyaumne-imayaa é'a mé'a naaémba minámáámbá ísaraunda araisénáe sé'a arááíraunda ¹⁰ mindá puwónaundawai úne. minámáámbó kwakáundarakai kawé'á umái máyausino. minámáámbá arááíraundawai pó'a puwónaundawai úne-aimba ísaraumne. ¹¹ minámáánkó séna íma mirá oró siráimba kempímbá sáwí-imayaago kwéna póna kampa'á simásiyuwaisa'a mináímbá araisénáe sé'a arááíraunda pó'a puwónaundawai úne.

¹² miráumai Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaan-aimba íma mirá oró-áímbá Áánútun-ai arupí-aimba kawer-áímbán-iye. ¹³ minkáwér-áínkó íma puwónaundai'a umásínkaraiwo kesí sáwí-imayaago puwónaundai'a umásínkaraiye. sáwí-imayaayave'a siráái kwétaimba pó'a minámáámbó araisénáe sé'o arááíraunda puwónaundawai é'a kesí sáwí-mayaigona ááimba ávááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. minámáánkó séna

íma sáwí'a oró siráimba pó'a kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago anómba sáwí'a úwa'a awánaraumne.

sáwí'o kwéundawaiya tátokain-kwasai.

¹⁴ áamáamba Áánútumpakemba kunkáivo kemá marapákén-kwáási únana sáwí'o kwéundawai tátokaisa'a minímáyáágoná mayái kwémayaumne. ¹⁵ kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a mirá ónáe súndanivo íma mirá kwéune. sáwí'o úndayavena íma kwésinkaisa'a íma mirá ónáe súndanivo mirá kwéune. mirámó kwéunda íma kawer-ímáyáá kwéune. ¹⁶ íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'ó kwéundayave'a sé'a Áánútu siráin-amaamba kawer-ámáámbán-iye kwésune. ¹⁷ sáwí'o kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáisa'a sáwí'a kwéune. ¹⁸ marapá-kwáási únda kanaán-umaimo kawe'ó únda kempímbá íma kwáyáisa'a awánaraumne. kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a íma kanaán-umai kawe'á kwéune. ¹⁹ kawe'á ónáe sé'a úndanivo íma mirá é'a íma sáwí'a ónáe sé'a úndanivo úwoi sáwí'a kwéune. ²⁰ íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'á kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáisa'a sáwí'a kwéune.

²¹ maarán-áinkóná ááimba kwáyáie. kawe'á ónáe sé'a úndanivo sáwí-imayaago tavisímae kwéiyisa'a ²² kesirumpimbá Áánútuna áamáantave'a aamoí kwéundanivo ²³ moórá-ainkona ááimba kempímbá kwáyáisana sáwí'o ónáe súndawai kembá tavisisaná Áánútuna áamáamba kawer-ámáámbá pó'a kwaránáe súndawai tavisisaná sáwí'o ónáe súndawai tavisímái tátokaiye. ²⁴ eesé'á kwéunana sirunkó sáwí'a kwéisa'a máyaundayave'a sé'a sáwí'a kwé'e'a puwónaundai'a kwéundavinkemba nááwa siráníyono kwé-sunana ²⁵ Ísóigo Ísu Káráísiti siráisa'a Áánútuntave'a súwi kwésune.

miráumai kesirumpinkén-ímáyáá kwé'e'a sé'a Áánútuna áamáamba kwaránáe súndanivo kesúgoma sáwí-imayaavinkemba sáwí'a kwéiye.

8

Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéon-kwasai.

¹ miráumai Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai miwítí sáwí-meyamba maitíyukaintavena Áánútu íma aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba íma timíníye. ² ááéma sáwíta uráundawai tátokowata puwónaundawaiya ówánanaya Ísu Káráísiti iyásínkaraisata kweséya aúnái'a umáíya máyaunanaya Áánútun-amanko kárákwiyisana Áánútu aavimbá íma maisinkénaya íma sáwí-meyamba simíníye. ³ Áánútu kwená áamáamba siráimbanivo sáwí'a ónáe séta minámáámbá íma kanaán-umaiya kwakáunda póna minámáánkó sáwíta umáíya máyaundavinkemba íma síkaisata máyaunanaya naaémba Áánútu ááninkontavena séna sáwí'a kwéomba po miwíyávái se kumpuwíníyone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o kwéundawaiyaamo úndanten-augwarawai maimaéna kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáíndayavenaya kumpukáie. ⁴ Áánútu mirá uráimba póta sáwí-imayaayavetaamo sirááyavetaamo kwéunda ímo mirá kwéetaamo Áánútun-amankomo siráini'o kwéetaamo éta Áánútuna áamáánko siráintemba miráyá umáíya arupíya ónaumne. ⁵ sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéowai miwítí sáwí-imayaago tátokaivo Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéowai kwená kawer-ímáyáágó kwégarakwiye. ⁶ miwítí sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'maí'a ónááovo Áánútun-amankombo arááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai paru umái aúnái'a umái maí'maí'a ónááowe. ⁷ sáwí-imayaayavesa tirááyavesa kwéon-imayaawe su'mai kwéowai Áánútuna áamáamba íma kanaán-umai taagwiyavésa Áánútuna namuro-kwáásiráámbá kwéowe. ⁸ sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétaini'o kwéowai Áánútu íma aamoí kwéumatinkaiye.

⁹ Áánútun-amankomo kentirumpimbó máyáimbo é'a sáwí-imayaayave'o tirááímo kwétaini'a íma kwé'e'a Áánútun-amanko siráini'a kwé'e'a máyáawe. Ísu Káráisitin-amanko tirumpimbó ímo máyáiwai íma kwená kwaási-i'a kwéowe. ¹⁰ Ísu Káráisitin-amanko kentirumpimbó máyáimbo éna Áánútu kwenáuranka'a arupí umátínkaraimba pó'a kentimankó maí'mai'a íníwai é'a sáwí'o uráantave'a kentúgoma puwíníwaimanowe. ¹¹ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana kwenamankómó kentirumpimbó máyáimbo éna keinárawakwara'o éna puwónááompinkemba usásintinkaniye. kwenamankó kentirumpimbá máyáintavena Áánútu mirá íníye.

¹² kesí kwaásiyono. mináimbá imáyáa íyata íma kentáásí imáyáavinkeni'a éta Áánútun-amankombo arááímo kwétainita umáíya máéno. ¹³ sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o kwéombo éna Áánútu séna máyáawaina áaimba Áánútuna némpa'a máéro siráivo Áánútun-amankomo túwa'naa ína'o sáwí-imayaamo tuwé'o é'a aúnaí'a umái ménaaowe.

¹⁴ Áánútun-amankomo kwésintembo kwégwaraawai Áánútu áánimbaa'an-owe. ¹⁵ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá máyáiwai íma inkaisí-í'a umátínkáísana inkaisí-yántáákó íma tátokaisa'a máyáavo Áánútu áánimbaari'a umátínkáísa'a Áánútumba kwéaaye'a sé'a kesivoó kwése'a kwémaewe. ¹⁶ kesáá séta Áánútu áánimbaata úneyaamo kwésunda Áánútun-amanko kentáásirumpimba ména séna mindá árair-aimban-iye kwésiye. ¹⁷ Áánútuna iyámpói úndaya póta Áánútumo kentááyávénawe sénamo to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráisitimo mayánintenumaiya mayánaundayaawe. umbai-yántáá'ó kwempímbó kwáyontemba kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyáimba póta naaémba kweséya ságyan-ayampa'a ménaundayaawe.

Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkanin-kwasai.

¹⁸ maarán-áimbá imáyáa é'a sé'a árai'a Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkainata mindáyaveta imáyáa kwéeta kentáávímbá kwáyáin-umbai-yantaataveta íma anón-imayaa kwéundayaawe. ¹⁹ Áánútu áánimbaare ayáámúmbaareya únasaya Áánútumo tarórrurain-tantaako kwaí-kwaankowe taaigówé amápa-karaantantaakowe kentáámó suwánanaaontavesa mósá titaagwirésa amu'marésa máyáawe. ²⁰ naaóvá'á Áánútu tarórrurain-tantaatavena séna kampindágwiniye séna kwená imáyáavinkemba séna íma miwítí imáyáavinkemba siráimba maarán-imáyáa éna séna ²¹ naaémba kampindái-yántáá'á aambá áúntinkaanana tarórruraunda-yantaa'a ó'a íma kampindámae iyíniye. kesí iyámpóímo iyátínkáanasamo kawe'ó umáímo ménaaontemba mintántáákó miráumai kawe'á umái kwéniye Áánútu minímáyáa uráíye. ²² maarán-áíntá ísaraumne. aaraimó iyámpóímo tinkésamo eésé'ó ontembá Áánútumo amápa-tantaa'o tarórrurain-tantaako eésé'á kwéena Áánútumo paárinintavena amu'maréna máyáíye. ²³ íma Áánútumo tarórrurain-tantaakowe su'mainivo kesáágwárá'á miráyá kwéeta Áánútumo to'mayaa úmakain-tantaa'o simíníntaveta imáyáa ónaundayavenaya Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kesirumpintá kumbáyáísata eésétá kwéeta amu'maréta máyaunanaya Áánútu kwenayáámúmbaare kwenáánimbaare síkenaya aúna-kuwawaa'a umásinkanintaveta amu'maréta máyaumne. ²⁴ Áánútu kawer-ámpá'á mésinkonka'a séta árai'a Áánútuna iyámpóíya éta kweséya ménaumne séta amu'maréta máyaumne. awánasuwaundayantaataveta íya amu'maréta ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta ménaumpo ²⁵ ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta méta séta árai'a paáriníye séta íma sívónkáínata asiramái amu'maréta ménaumne.

²⁶ íma asiramái-kwaasi méta kawer-ámpátá kwégunanaya umbai-yántáákó kwétatoraisana póna Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isata nóraumaiya Áánútumba áísa onanayá súwa'naa íníyo séta sirumpintá kanagíré su'mai téta íma kanaán-umai aaí kwésunanaya Áánútun-amanko kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aaí kwésisana

²⁷ Áánútun-amanko Áánútumbo arááimo kwétain-aimba séna kwená kwaási-imayaa éna mirán-áimbá kwésimba póna Áánútu kentáásí imáyáa awánaiwai póna kwenamankómó sin-áimbá kwéisiaye.

²⁸ maarán-áimbá Ísaraumne. kwená kwaási-i'a ónaundayavenaya ítámakaisata kwená imáyáa kwéeta máyaunanaya sáwí-yantaare kawé-tántáaré kesópataamo timbá Áánútu mintántáá'á kawé'á kwéumasinkaintaawe. ²⁹ naaóv'á Áánútu kwendéi-i'a umái ítámakowaiyavena séna kesááninkaamba ónááowe siráimba póna kwenááninko Ísu kentáásuwáa-i'a isatá kwenáúnavarita úne. ³⁰ naaóv'á ítámakowaiyavenaya sááyena kwenáúranka'a arupí umásinkenaya kwenááninkaani'a kwéumasinkaintaawe.

Áánútu arumbá kwésimenaya Ísumba ai'marówana kumpukáin-kwasai.

³¹ Áánútu miráumai súwa'naa uráimba pó'a imáyáa é'a simátiménda ísáaro. sáwí'a umátinkanae sésayaamo mirámó ónááomba íma kanaán-umai kentáá usáyaaitanaaowe.

³² Áánútu kwenááninkomba íma tátorena kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwáinkwáe séna ai'marówana kumpukáíye. mirá uráimba póna súwa'naa ínín-tantaa'a úwoi simíníntaawe. ³³ Áánútu kentáá ítámakaiwaiya kwenáúranka'a arupíya umásínkarainta pósa évakarawai íma kanaán-umai aaivimbá maisinkánááontaawe. ³⁴ évakarawai kentááyávésa puwígwaé sésa íma aaivimbá maisinkánááowe. Ísu Kárásiti kentááyávénaya séna puwéna usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámp'á ména kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a kwéaisaa-íye. ³⁵ mirá kwéintavesa évakarawai íma kanaán-umai Kárásitiyeyaamo máyaundavakenta sírááwanaya Kárásiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáásí imáyáa íma kwétuwaiye. umbai-yántáá'ó kesópataamo tándawe aosaambó kwisinkánááontaawe sáwí'o umásinkanaaontaawe sááimo sinkáníntaawe unáánkwátó-iyaainta ménaundayaawe évakarawaimo sínkamonaaontaawe puwónaundayaawe mirán-tántáá'ó kesópataamo tínimba Kárásitiyeyaamo máyaundavakenta íma kanaán-umai sírááwanaya Kárásiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáásí imáyáa íma kwétuwaiye. ³⁶ naaóv'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna ená kwaásiya úndarakemba évakarawai kentááyávésa sésa tínkamónasa puwígwaé-imayaa úmae kwéiyowe. sipisípimo tuvúwówanamo púwíntemba kentááyávésa tínkamónasa puwígwaé kwésimae íyówe

agaimaréna siráíye. ³⁷ mirá-sáwí'ó umásínkáanta íma imáyáa únanaya Ísu Kárásiti arumbá kwésimimba póna asiramásínkáisata miwí kwéusayaaitaundayaawe. ³⁸⁻³⁹ maarán-áimbá áráir-aimba isa'á ísaraumne. Áánútu arumbá kwésimenaya Ísóigo Ísu Kárásitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpukáimba pósa Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. puwónaundayaawe úwoi máyaundayaawe Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. kwíyómpaken-kwayo'naraware taraváá-kwáné ívé'o kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaare kwíyómpakewaiye kwaántá-kwaasiti máápakewaiye Áánútumo taróruain-tantaare mirán-tántáátónkó íma kanaán-umai Áánútunopa'o máyaundavakenta sírááwanaya Áánútu kentááyávénaya íma auwinkéna kentáásí imáyáa íma kwétuwaiye.

9

Póro Ísareri-kwaasi arumbá umátínkarain-kwasai.

¹ kemá Póro Ísu Kárásitina kwaásima é'a áráir-aíne su'mai kwésunana Áánútun-amanko kesirumpimbá ména kárákwiyisa'a maarán-áimbá áráir-aimba kwésimatimune.

² kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkembo kemá tiráunda isa'á imáyáa únana sirumbá kwéisana sirunkó umbaí támae kwéiyiye. ³ miwí Ísu Kárásitin-aaiyavesa íma áraire sembá pósa árairemo sésamo kesí anondámo usámaiyanamo Áánútumo siyuwáinanamo Ísu Kárásitimo ánaembo umásiyuwanimba mindá kanaániye kwésune.

⁴ miwí kesí kwaási Ísareri-andarakewai Áánútu kwenáánimbaari'a umái ítámakena

kwená ságayamba agaráátinkena aaimá simái tarútinkena kwená áamámba simátimena simái asirámakain-aimba simátimena Áánútuna imáyáamo mósá kwémaraan-amba agaráátinkowasa ⁵ ááeraan-anon-kwaasi miwí tíkwa'náma uwaná Ísu Káráísiti iyámpói aú'mái miwítí ándáva'a kumbéna amáparawaira'a kárákwiyisata kwenáwíta mósá ma'maéta kwéiyunda mindá árair-aimban-iyé.

⁶ Áánútu Ísareri-andaraken-kwaasivinkemba íma amápa'a ítámakaivo évakarawai ítámakaimba Áánútu asirámakain-aimba arááiraiye íma seénáisiye. ⁷ Ááváramu aísavutantamba uráawai íma amáparawain-ovo évaka'a Áánútuna iyámpói owaná naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna enááninko áwí'a Áísákaa kwenáísavutantamba ónááowaiye su'maiyavena séna enáísavutantamba kwéowe sénááowe Áánútu siráiyé. ⁸ mináínkóná ááimba maarán-áímbán-iyé. Ááváramu aísavutantamba uráawaivinkemba íma amáparawain-ovo Áánútu kesí kwaásima owémó asiramáímo siráiwaiye su'mai Áánútuna kwaásiman-owe. ⁹ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba séna súnda-kanaama tína'a máyáanana Séraa inaamaí-iyámpói ankániye sirómba ¹⁰ mináímbá kentáá síkwá'náma Áísákaantavena siráiyé. kwemá anón-éna aaraí mayówana awainínkó áwí'a Árépéka agováraer-iyampoi ¹¹ íma tínkaroy-asarai miníyámpóirái íma mayáí mairóyanka'a ¹² Áánútu minínínkóntávéna séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwái naaén-iyampoigona mayáí mayániye siráiyé. Áánútu kwená imáyáavinkemba kwená kwaási-i'a umái ítámarena tááyaraivo miwítí mayáí íma awánarena tááyaraíye. miráumai naaóvá'á séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwai naaén-iyampoigona mayáí mayániye siráiyé. ¹³ Áánútun-aai aúváivimba miníyámpóiráiyávéna agaimaréna séna

Yákópomba ítámare'a Ísomba

sínaaemba umámune Áánútu siráiyé
agaimaréna siráiyé.

¹⁴ évakarawai mindáyavesa imáyáa ésa kampa'á sésa Áánútu íma arupí kwéiyemo kwéseмба mindá kampar-áímbán-iyé. ¹⁵ naaóvá'á Áánútu Mósesintavena séna sirumbá umátinkanae súndawaiyave'a sirumbá kwéumatinkaumne. kawe'á umátinkanae súndawaiyave'a mirá kwéune siráiyé. ¹⁶ miráumai kwaási tiráái kwétaintavenawe kwaási kawe'-máiyái kwémayaan-tavenawe ímanivo Áánútu kwená imáyáavinkemba séna sirumbá umátinkanae siráintavena kwená kwaási-i'a umái kwéitamaraiye. ¹⁷ Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Mósesi máyonka'a Ísípi-marava'a kárákwírowai kwentávéna Áánútu séna amápa'-maravaken-kwaasi kesí asirayándéimó enane'ó úndama awánésa kesúwí'a isáíg-wáe sé'a embá kárákwiyi-mayaira'a usásinankaraumne Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁸ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba kwembó arááímo tainí'o énamo sirumbá umátinkanaemo simbá arumbá umátinkena kwembó arááímo tainí'o énamo tiruntémó márání'o imbá tiruntémá márání'a kwéumatinkaiye.

Áánútu áwáá'a tiyéna arumbá umátinkenamo in-kwásái.

¹⁹ mindáyave'a imáyáa é'a maarán-áímbá íma seró. sáwíta kwéundaya nóra séna Áánútu aavintá kwémaisinkaiyo. Áánútu imáyáa éna séna sáwí'a ónááowe siráimba mindáya sáwí'a kwéundayaawe. miráumai aavimbó kwémaisinkainta mindá sáwí'a kwéiyé mináímbá íma seró. ²⁰ keinárawa'a úwoi-kwaasi máyáavo Áánútumo siráinda-aimba anondá íma seró. maarán-áímbá imáyáa oró. sawei-ánáveumba ombá karí'-márámá mairésa sawei-ánáveumba úmaraawana misáwéi-ánáveunko íma maarán-áímbá séna nóra éra kembá mirá kwéumasinkao íma kwésiye. ²¹ sawei-ánáveumbo ombá mimbórá-karí'-márámá mairésa kaer-ánáveumba úmaresa moórávimba úwoi-mayai maésa moórávimba kawe'-máiyái kwémayaamba mindá miwínéimán-iyé.

²² Áánútu miráráámbá kwéiye. Áánútuna asirayáné áwáá'o kwésine awánanaaontavena sáwí'o uráan-kwaasimo tínkamimiba miwítí meéyámbá póna ááéma íma tínkamimiba timu'maréna ména naaémba tínkaminiye. ²³ kentáá ítámarenaya arumbá umásínkáinta póta kweséya ságayan-ayampata méta kwená ó'oran-kawe'-mayai awánanaundayavenaya Áánútu sáwí'o uráan-kwaasi íma ááéma tínkamimiba timu'maréna máyáíye. ²⁴ íma Yútaa-kwaasivinkene su'maiya sááyaraivo ó'onkaa-kwaasigwara'a tááyaraíye. ²⁵ miráumai naaóv'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Ósíya agaimaréna séna

Áánútu séna íma kesí kwaási-i'a uráan-kwaasiyave'a kesí kwaásiman-owe sé'a ímo sirumbó tímakaundayave'a sirumbá kwétimune sénaumne. ²⁶ íma kesí kwaásiman-owe siráundava'a máyáawaiyave'a naaémba kesáánimbaa'an-owe sénaumne Áánútu asirayánkwáráwái síníye

Ósíya agaimaréna siráíye. ²⁷ naaóv'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísarerin-andaraken-kwaasi sáwíva'a ésa nonáamááíraamba umái sáwíva-kwaasi ménaaovo Áánútu íma amápa'a tiránívo évaka'a sáwí'o umái máyáampinkemba tiráníye. ²⁸ Ísóigo amáparawai avekáán-umai aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímatuwaniye

agaimaréna siráíye. ²⁹ moóráva'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo amápar-asirayambo tokáiwaimo sénamo évakarawai íma tínkamonda tiyúwáanasa mésa iyámpói tínkáánaowe siráinkakai Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesáágwárá'á miráyá úsino agaimaréna siráíye.

Ísareri-kwaasi Ísun-aaiyavai íma áraire siráan-kwasai.

³⁰ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iye. ó'onkaa-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umáímo máyáan-ambo ímo avakáá uráawai Ísu Káráísitin-ai isésa sésa áraire siráamba póna Áánútu kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye. ³¹ miwí mirá uráavo Yútaa-kwaasi Áánútu ítámakawai sésa Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo Áánútu Mósesimbo simámakain-amaankona ááimba íma isésa kwenaúranka'a íma arupí umái máyáawe. ³²⁻³³ Áánútuna ámáámba kwáráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo kwenááyavesa íma áraire siráantavena íma arupí umátínkaraiye Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba Ísuntavena simái agaimaréna séna

Áánútu séna ísáaro. Sáíyono-naopa'a moórá-ontamba maráúnda pósa minón-tánk'á tísamaima turarésa tanaambá vánaáowe. óntantavenamo siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráíye mináímbá agaimaréna siráíye. óntanemo siráimba Ísuntavena siráíye. óntanka'o tanaambó vaantembá Ísu Káráísitin-ai araaisésa miráumai tanaankáámbá vará'naumai máyáawe.

10

¹ maanáímbó simátíménda ísáaro. kesí kwaási Yútaa-kwaasi sáwí'o umáímo máyáapinkemba Áánútu iyátinkanintavena ávááraumai sirááíma kwétaisa'a Áánútumpa'a áísaa úmae'a kwéiyune. ² Yútaa-kwaasi Áánútuna mayái mayáné sésa karuwaa'á kwéombanivo Áánútun-aigona ááimba íma ísaraamba tuwánaraumne. ³ Áánútumo kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-amba íma awánésa kamparántávésa árair-amban-iye sésa pósa Áánútuna árair-amba íma kwégwaraawe. ⁴ ámáámba kwaráundayavena Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkaniye sésa Yútaa-kwaasi kwáráan-amba Ísu Káráísiti séna minámbá ánásaivo kesááyavesa áraire

sewáiyávéna Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaimbanivo Yútaa-kwaasi minámbá íma kwégwaraawe.

⁵ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáraananaya Áánútu arupíya umásinkaniye kwésen-aintavena naaóvá'á Mósesi agaimaréna séna minámáámbó amápa'o kwaráiyawai

kawe'á umái ménaaowe

siráiye. ⁶ Áánútun-aaiyavesa árairemo kwésewaimo arupí umátínkain-aintavena agaimaréna séna

maarán-áímbá íma seró. nááwa kwíyómpa'a irénawa Káráisitimba áí'maena kumíníyo.

⁷ nááwa pukáan-kwaasi máyáapa'a kuréwa Káráisitimba áí'maena tíníyo. mirán-áímbá íma seró. ⁸ Áánútun-aai kentirumpimbá egwaa'á kwáyáísa'a kwésewe

agaimaréna siráiyé. Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire seró-áímbá kwésimatimundayaawe.

⁹ mináímbá maarán-áímbán-iyé. Ísu kentáásí Ísóigoman-iyé avora'ó simátíme'o kentirunkákémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiyemo síyanamo éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba Áánútu iyátinkaniye. ¹⁰ Áánútun-aaiyaveta ke-

sirumpintá áraire kwésundaya kwenaúranka'a arupíya kwéumasinkaintaawe. avora'ó mináímbó kwésimatimundaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaiye.

¹¹ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigeayávésa ónááowe siráiyé.

¹² mináímbá amápa-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútu aúranka'a mim-bóráí'a kwéontavena siráiyé. Áánútu amáparawaira'a kárákwiraiwai éna súwa'naa

ínkwáe sésamo simámén-kwaasi anón-kawe'a kwéumatinkaiye. ¹³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigontavesa sésa sáwí'o umáímo máyaundavinkemba siráníyone kwésewai amáparawai mirá íníye

agaimaréna siráiyé.

¹⁴ Áánútu íma máyáiyé-aimbo sewáímó ombá súwa'naa uwo íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo isáawaimo ombá mináíntávésa áraire íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo kosimátíméwasamo ombá mináímbá íma kanaán-umai kwéisaawe. ¹⁵ ímo tí'marááwasamo ombá íma kanaán-umai kogwésimatímewe.

Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

áséi-kwasaimo kosimátíméwai

aamoí kwéumatinkaawe

agaimaréna siráiyé. ¹⁶ mináséi-kwásái kwéisesamanivo évakarawai arááíraawe.

mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo kawer-áímbá kosimátimunasaya

mináíntávésa íma áraire kwésewe

agaimaréna siráiyé. ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaimo simátíméwasamo isésamo ombá kanaán-

umai áraire kwésewe.

¹⁸ Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aai árai'a á'a ísaraawe kwésune. mindáyavena naaóvá'á

Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

amápa'-marava'a kwénaaesá simátímúwana

mináínkó kóyáwé uráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁹ Yútaa-kwaasi Ísareri-kwaasi mináínkóná ááimba á'a ísaraamba

mindá árair-aimban-iyé. naaóvá'á Mósesi Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna

Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiyave'a sé'a úwoi-kwaasiman-owe siráamba miwíyávé'a

kesí kwaásiman-owe sénaundayave'a áwáá'a kwétiye'a tirunkó sáwí'a

umátinkaniye

Áánútu siráiyé Mósesi agaimaréna sirówana ²⁰ naaémba Áísáya íma áá'a kwégowana

agaimaréna séna Áánútu séna

nóra simáíya Áánútumpa'a ténaumno-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne. Áánútumba agaráásínkáaro-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne séna ²¹ Ísareri-kwaasiyavena séna túwa'naa ónaumne sé'a kesópa'a teró símae kwéiyunasa kesáái araisésa kembá tínaaemba kwéumasuwaawe Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna siráíye.

11

Áánútu Ísareri-kwaasi arumbá kwéumatinkain-kwasai.

¹ simátíménda ísáaro. árai'a Áánútu kwená kwaási Yútaa-kwaasi íma ánaaemba umátímakaiye. kemá miwívínkéwái é'a Ísareri-kwaasi pó'a Ááváramu aísavutantambo úndawai é'a Pénisamini minándárakéwáíma úne. ² naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi ítámarena ánaaemba íma umátímakaiye. Íráíyaan-aai agaimakáimba ísaraawe. naaóvá'á Íráíyaa Ísareri-kwaasiyavena í'ái séna Áánútuntavena séna

³ Ísóigoo enáái simátímakaawai vinkemba sáwívarawai tínkamuwasa púwúwasa óntantaareima tawísíyuwesa entávésamo imáyáamo ésamo póímo tuvú'máímo agaimakáan-taareima tawísíyukaawe. enááiimo simátímakaawai vinkemba keyáá máyaunda pósa kenkwára'á sínkamonaawe

Íráíyaa súwana ⁴ Áánútu simáména séna

ímanivo kesí kwaási ménaontavena sáwívarawai 7,000 kwaasi tátokaunasa kamparisóigó áwí'o Páárimba kwenáwí'a íma mósá makáawe

Áánútu simámakaiye. ⁵ mirámó uráintemba ívékwara'a Áánútu arumbá umátínkáíwaiyavena Yútaa-kwaasivinkemba évakarawai ítámakaisasa máyáawe.

⁶ miwítí mayáiyávéna íma ítámakaivo arumbá umátinkenayavena ítámakaiye. miwímó kawe'-má'yáímó mairáawaina anondá íma ítámakaivo kwemá arumbá umátinkenayavena ítámakaiye.

⁷ miráumai Ísareri-kwaasi Yútaa-kwaasi Áánútumo kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-amba avakáá uwááesa owasá amáparawai íma awánaraavo Áánútumo ítámakawai évakarawai awánaraawe. Áánútu tááyaraimba táá'a káúnkurain-kwaasiraamba ésa íma ísáawasa évakarawai ísaraawe. ⁸ naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

Áánútu séna tívón-kamátinkaumne súwana tívó kwégowasa íma kanaán-umai aai ísaraamba mirámó uraántemba ívékwara'a mirá kwéowe agaimaréna siráísana ⁹ Tévíti agaimaréna séna

toóntávésawe su'mai anón-imayaa ésa sésa kawe'á umáíya máyaumne síyambanivo minímáyáágó kampa'á simátíyuwainasa sáwí'a umái mésa sáwí-meyamba mayánááowe. ¹⁰ miwí túramba kavíkurainasaraamba íma awánanaaowe. miwítí umbai-yántáá'á kwaikwai'a éna íma ánásaniye

Tévíti siráíye. ¹¹ mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yútaa-kwaasi kamparámbá kwégwaraambanivo naaémba íma mirá ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútun-aai arááíraanka'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawerámpá'ó métínkáin-aimba isésa áraire kwéseмба Yútaa-kwaasi isésa tirunkó sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe. ¹² Yútaa-kwaasi sáwí'a ésa sáwí-amba kwégwaraamba mindáyavesa ó'onkaa-kwaasi kawerámbá kwégwaresa kawe'á umái máyáawe. miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kawerámbá kwaránááomba sáwívarawai tuwánésa ávááraumai kawe'á umái ménaaowe.

ó'onkaa-kwaasi kawer-ámpá'á mégwétinkain-kwasai.

¹³ íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu kentávéna séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaimba mimbáyái anóm-bayaiman-iyé kwésune. ¹⁴ ó'onkaa-kwaasi kwésimatimunda imáyáa é'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi isésa tirumbá sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe-imayaa kwéune. Yútaa-kwaasi mirá íyana

Áánútu kawer-ámpá'á métinkanintave'a ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae kwéiyune. ¹⁵ Áánútu Yútaa-kwaasi ánaaemba umátímakainka'a ó'onkaa-kwaasi sáwívarawai kwená kwaási-i'a umátínkaraisasa miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Áánútumpa'a tíyana Ísu Káráisitina kwaási-i'a umátinkanimba pukésa usásinaara'naraamba ónááowe.

¹⁶ Yútaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. évakarawaimo toómbó ayááímó topámbaimo Áánútumbo ámémba mintómbá mütú'a Áánútundeiman-iyé. évakarawaimo sésamo mintái-ánú'á Áánútundeiman-iyé sembá mintáímá amápa'a kwendéímán-iyé. ¹⁷ moórá-taigo áwí'a órívema kígauva'a kwáyáin-taima mintáíráámbá umái Yútaa-kwaasi máyáawe. Áánútu minórivé-táigó ayáánamai arátuwena úmípakemba áváár-orive-taigo ayáánamai ará'mai máyavusumaraisana ávóiraken-anomba tamandéna anón-uraiye. áváár-orive-taigo ayáánamairaamba kemá ó'onkaa-kwaasiman-owe. ¹⁸ mindáyave'a kentúwí'a íma maimaé iyé'a arátukain-ayaanamaiyave'a úwoisamba owatá kesáa anómba úne íma seró. mintáigó asirayámbá kwétimivo keinárawa'a mintáigómbá íma asirayámbá kwéamevo kentúwí'a íma maimaé íyóro.

¹⁹ kentúwí'a íma mósá maré'a sé'a Áánútu kentáa máyavusumarinintavena ayáánamai arátukaiye íma seró. ²⁰ maarán-áímbá árair-aimban-iyé. Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitinaaiyavesa íma áraire siráantavena arátukaisa'a keinárawa'a áraire siráantavena miwí tinondá máyáawe. mindáyave'a íma kentúwí'a mósá máréwana táá'a káína'a kárák-wiyoro. ²¹ Yútaa-kwaasi ayáánamai-uramban-ovo Ísu Káráisitinaaiyavesa íma áraire sentávéna arátúwáísasa máyáamba pó'a keinárawa'o mirámó íyanamo éna Áánútu mirá íníye. ²² Áánútu évakarawai arumbá umátinkena évakarawai sáwí-meyamba timínimba imáyáa oró. sáwí'o uráawai sáwí-meyamba tiména kembá kawé'á kwéumatinkaiye. kawé'ó umátínkáípa'o ímo maí'mai'o íyanamo éna ayáánamaimo arátukaintemba keinárawa'a mirá íníye. ²³ Yútaa-kwaasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráisitinaaiyavesa áraire síyanamo éna Áánútu asirayámbá tokáiwai tiréna ááémo maémáempa'a mótkaniye. ²⁴ ó'onkaa-kwaasi áváár-orive-taigo ayáánamairaamba owaná Áánútu arátuwena kawer-órivé-táívimbá máyavusumakaimba mindá umbáí tairáiyé. Yútaa-kwaasi kawer-órivé-táíráámbá owaná Áánútu minkáwé-táigó ayáánamai arátukaimbanivo ókwara'a maimaí Yútaa-kwaasi máyavusumaranimba mindá íma umbáí téna kanaán-umai íníye.

Áánútu amáparawai arumbá kwéumatinkain-kwasai.

²⁵ kesí kwaásiyono. kesáa anón-kwaasiya úne sevó sé'a avora'ó simátíménda ísáaro. Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitinaaiyavesa íma áraire sembánivo íma mirá úmae iyésa naaémbo ó'onkaa-kwaasimo Áánútumo ítamakaiwaimo Áánútunopa'o tíyanka'a Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitinaaiyavesa áraire sénááowe. ²⁶ miráumai Áánútu Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aii aúvávimba agaimaréna séna

sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáiwai Sáiyono-naopa'a paaréna Yákópo aísavutantamba uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáníye. ²⁷ sáwí-imayaa maitiyúwáandara'a simáímo tarúmakaunda-aimba paáriniye Áánútu siráiyé agaimaréna Ísareri-kwaasi Yákópo aísavutantamba uráawaiyavenawe miwítí anón-daopa'a áwí'a Sáiyono-naopatavenawe agaimaréna siráiyé. ²⁸ Yútaa-kwaasivinkemba sáwívarawai Ísu Káráisitinaai arááiraamba pósa Áánútuna namuro-kwáásíráámbá ompínkémbá ó'onkaa-kwaasi kwenáái isé'a áraire siráawe. Yútaa-kwaasi tíkwá'náma Áánútu simái tarúmakaaintavena miwí tísaavutantamba uráawai kwená kwaási-i'a umái ítamakaiye. ²⁹ Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítamakena kawé'á umátínkaraimba íma ivátiyuwena ó'on-imayaa íníye.

³⁰ ááéma kemá ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aii arááiraawasa naaémba Yútaa-kwaasi mirá uráamba póna ívé'a Áánútu keinárawa'a arumbá kwéumatinkaiye. ³¹ Yútaa-kwaasi

Áánútun-aaí arááíraawana keinárawa'o arumbó kwéumatinkaintemba naaémba miwí arumbá umátinkaniye. ³² amáparawai Áánútun-aaí arááísúwana Áánútu séna sáwí'o kwéomba mindágo tátokaiye séna arumbá umátinkanintavena mináímbá siráíye.

Áánútu áwí'a anómba úmae kwéiyin-kwasai.

³³ Áánútu ávááraumai arumbá umátinkena kawer-ímáyáá éna amápa-tantaatavena imáyáa isaná mirám-baaran-aimbo Áánútunopa'o kwáyáimba íma kanaán-umaiya kwéisaunanaya mirám-baaran-bayaimo kwémayaimba íma kanaán-umaiya kwéawanaundayaawe. ³⁴ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma kanaán-umai kwéisaawe. Ísóigomo máyáim-bayai íma kanaán-umai táásá umai kwémayaawe. ³⁵ moórá-yantaa'a simíya'a kemá anondá tíménoma íma siwáímá póna kwemá ísarena kwétimiwaiman-iye agaimaréna siráíye. ³⁶ Áánútu amápa-tantaa'a úmáráísana kwená asirayámbá kwáyáintavena amápa-tantaa'a kwáyáimba pósa kwenáwí'a mósá maránááontavena amápa-tantaa'a kwáyáíye. mindáyaveta Áánútumo mayáímó kwémayaimba íma kanaán-umaiya amápa'a kwéawanasundayaanivo kítoka'a kwéawanaundayaaniye. kwenáwí'o anómbo úmae kwéiyimba áráir-aimban-iye.

12

Áánútuna mayáí kwémayaan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútu ávááraumai arumbá umátínkáintave'a maarán-áímbá asiramái simátimune. keinárawa'a kentúma Áánútumpa'a kwéame'a kwentávé'a imáyáa kwé'e'a kwená mayáíyé su'mai kwémayaiyana aamoí umátinkaniye. mirámó é'o é'a kwená imáyáa árai'a mósá maránááowe. ² marapá-kwáásímó sáwí'o kwéontemba íma mirá é'a Áánútu kwésin-aintave'a owé síyana kentí imáyáa aúnaí'a umátinkaina'a aúna-kwaasiraamba umái ménaaowe. mirámó é'o é'a Áánútumbo arááímo kwétain-aimba isé'a Áánútumo aamoimó kwéin-aimba isé'a kawe'-má'yáí-áímbá isé'a kwená kasenku-ímáyáámó kwéimba isánááowe.

³ Áánútu úwoi súwa'naa uráintave'a maarán-áímbá simátimune. kentúma íma maé iyé'a anón-kwaasiya úne íma seró. Áánútu túwa'naa isa'á íma kwaásiti asirayánká'án-ivo Áánútuna asirayánká'á kwená mayáí kwémayaamba mindáyave'a imáyáa é'a kentúma íma maé íyóro. ⁴ kentúwawaa'a imáyáa oró. tíyayaanko kwená mayáí kwémayaisana moórá-mora-yantaako mirá kwéisata ⁵ miráumai kesáá sáwíva-kwaasi méta Ísu Káráísitiyeya tarúmai mimbórá-kúwawaa'a ma'mái máyaunanaya ⁶ Áánútu úwoi súwa'naa isatá moórá-morawaiya kentáásí mayáí mayánaundayavena Áánútu asirayámbá siménaya Áánútu asirayámbó tíménamo kesáái simátíma'mae nááóromo siráinda áráir-aimban-iye sé'a mirán-oro. ⁷ asirayámbó tíménamo túwa'naa orómó siráindawai mirán-oro. asirayámbó tíménamo kesí aambó agaráátínkáaro siráindawai mirán-oro. ⁸ asirayámbó tíménamo asiramátínkáaro siráindawai mirán-oro. kentí náaindaambo taáimbaimo kwétimewai kawe'á kwéovo mirán-oro. kárákwiraawai kawe'á kwéovo mirán-oro. kawe'ó kwéumatinkaawai aamoí kwéiyapakemba mirán-oro.

⁹ moórá-morawaivimbo tirumbó kwétimemba íma kampa'á síyamba árai'a tirumbá tíméro. sáwí-mayai tínaaemba umáme'a kawe'-má'yáí tátoraaro. ¹⁰ Ísu Káráístina kwaási ontávé'a mimbórá-ákúnkáán'a é'a pó'a moórá-morawaivimba tirumbá kwétime'a moórá-morawai túwí'a mósá máraamba karuwaa'á é'a máéro. ¹¹ Ísóigompa'a imáyáa kwé'e'a íma tívón-káína'a tiyáántán-kwimai Ísóigona mayáí karuwaa'á oró. ¹² Ísu Káráísitimo kumíníntave'o amu'maré'o máyáamba tirunkó aamoí ínana umbai-yántáá'ó kentópa'o kwáyáimba íma imáyáa é'a asiramái mé'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agándáaro. ¹³ Áánútuna kwaási ímo toómbó makéwai túwa'naa e'a namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá tíméro.

¹⁴ sáwí'o umátínkáawaiyava'a Áánútuntave'a sáwí'a umátinkao íma sé'a kawe'á umátinkao seró. ¹⁵ aamoimó kwéowaise kegwárá'á aamoí oró. ivi'ó kwétaawaise kegwárá'á ivi'á taaró. ¹⁶ mimbórá-ímáyáá umái mé'a anón-kwaasiya úne íma sé'a moórá-morawai túwa'naa e'a úwoi-mayaigwara'a máyáaro. kesávái-ímáyáámó ombá keyáá kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne íma seró.

¹⁷ sáwí'o umátínkarewa'o é'a anondá íma mirá umátínkáaro. kwaási túranka'a kaweré su'mai umái máéro. ¹⁸ amáparawaivimba paru umái ménae sé'a tiyáántán-kwimai miráumai máéro. ¹⁹ sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma mirá é'a méwana Áánútu anondá sáwí-meyamba timíníye. mindáyavena Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Ísóigo séna sáwí'o íyawaina anondá-meyamba timénaunda mindá kendéimán-íye. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne siráíye agaimaréna siráíye. ²⁰ mináímbá imáyáa é'a maarán-oro. Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

namuro-kwáásímó tááimo kwétinkaimbo é'a toómbá tíméro. namuro-kwáásímó non-távénamo kwétinkaimbo é'a tíméro. mirámó íyasamo ésa sáwí'o umátínkáan-tavesa tigaemá íníye

agaimaréna siráíye. ²¹ sáwí'o kwéowaina ááimba íma usáyaaítanivo kentí kawe'-máyáíggó sáwí-mayaigomba usáyaaítaino.

13

kárákwiraan-kwasai tísamaivimba áíkwiyon-kwasai.

¹ amáparawai marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. Áánútumo asirayámbó ímo tímakainkakai íma kárákwiyi-mayai mairáasino. Áánútu miráumaimo kárákwiraawai usásintinkaraiye. ² marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi Áánútu usásintinkaimba pó'a miwí táái isé'a íma arááíséro. araisíyambo é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a é'a sáwí-meyamba mayánááowe. ³ kawe'ó kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasiyavena íma táá'a kaisasá sáwí'o kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasi táároi kwéinkaisewe. kárákwiraan-anon-kwaasi táároi íma inkaisénáemo sé'o é'a kaweré su'mai íyasa aamoí umátinkanaaowe. ⁴ kárákwiraan-anon-kwaasi túwa'naa íya'a kawe'á umái ménaaontavena Áánútu miwímá usásintinkaraiye. sáwí'o é'o é'a miwí táái inkaiséro. asirayámbá tokáamba pósa sáwí'o íyawai sáwí-meyamba timénááovo inkaiséro. Áánútu usásintinkaraimba pósa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba timénááowe. ⁵ mindáyave'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. Áánútu áwáá'a síníyeyavaiye su'mai ímanivo arupí-aintave'a kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. ⁶ miwí mirám-báyáímó kwémayaamba mirám-báyái mayánááontavena Áánútu usásintinkaraimba pó'a táákísi ⁷ ó'on-o'on-takisi orómó síya'a arupí umái mirá é'a anón-kwaasi túwí'a mósá marááaro.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

⁸ óntambo tímakaiya'a amataáama íma maé'a ááéma tíméro. moórá-morawaivimba tirumbá kwétimé'a mirámó ombá Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko séna aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaare íma oró. tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. túrananda íma oró. mirám-baaran-amaankona ááimba maarán-íye.

kesávái-ímáyáámó ontembá

kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró.

¹⁰ miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowai íma sáwí'a umátinkanaaowe. miwítí kwaásivimba tirumbá kwétimewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe.

¹¹ Ísu Káráísitimo kumínín-kanaa sáwíyanka'a tína'a Ísumo kumínín-kanaamo ímo imáyáamo ontembá íma é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire siráundarata Áánútumo siránín-kanaa sáwíyanka'a tínimba póta máyaundaya ívé'a

minkánáá sáwíyanka'a tíníye. ¹² marapá'ó túnkain-ayampa'o máyáamba kwéana-saimba pó'a sáwíyanka'a kwíyómpa'a ságayan-ayampa'a ménaaovo mindáyave'a sáwí-mayai tínaaemba umáme'a tiyáántán-kwimai kawe'-máyaí maé'a máéro. ¹³ ságayan-ayampataamo máyaunda-kwaasiyaamo kwéundantenta mirá kwée'a kawe'á umái máéro. íma torupamáí mé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á oró. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma kwée'a aaisané íma kwése'a kawe'-máyaímó kwémayaantave'a kentirunkó íma simái sáwí'a umátínkáaro. ¹⁴ sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba íma owé sé'a tínaaemba umáme'a Ísóigo Ísu Káráisitintave'a sé'a kentáará'á kárákwiyuwo seró.

14

kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'a oró-kwásái.

¹ maísáaro. Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo asiramáimo kwégwaraawaiyave'a íma tiyuwé'a keséya máéro sé'a miwítí ó'on-o'on-imayaayave'a íma aaisambá simái taáinaaro. ² Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésewaivinkemba évakarawai sésa amápa-tomba kwénaundaya kanaá kwéiye sewasá évakarawai Áánútuna aampa'ó ímo asiramáimo kwégwaraawai sésa kígauvaken-tone su'mai néta póí-ama'a íya nánaumne sewasá ³ amápa-tombo kwénaawai póí-ama'o ímo kwénaawaiyavesa íma simái sáwí'a umátínkáaro. kwenááyavesa áraire kwésesa póí-ama'a kwénaawaiyavena Áánútu séna kesí kwaásiman-owe siráimba pósa kígauvaken-tone su'mai kwénaawai póí-ama'o kwénaawaiyavesa sáwí'a kwéowe íma seró. ⁴ moóráwaina mayái-kwáásígóntávé'a sáwí'a óne íma seró. íma keinárawa'nein-ivo kwená anón-kwaasigondei póna kweyááríka'a séna kawe'-máyaí maé sáwí-mayai maé kwéone kwená anón-kwaasigo kwésiye. Ísóigo kanaán-umai áwa'naa ínimba póna kawe'-máyaí kwémaena asiramái méníye.

⁵ évakarawai moórá-mora-tawaiyavesa sésa anóm-bono'o síí-táwain-ivo amápa-tawai úwoi-kanaaman-iye sewasá évakarawai sésa amápa-tawai mimbórá-táwairani'an-iye kwésewe. amáparawai imáyáa ésa moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináímbá mirán-oro. évakarawai moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináímbá mirán-oro. ⁶ évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa moórá-tawaiyavesa anón-tawaiman-iye sewasá évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa toómbá Áánútunopa'a súwi simái kwénaawe. évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa évaka-tontavesa íma nánaumne sésa kwénaan-tontavesa Áánútumpa'a súwi kwésewe. ⁷ métaamo puwónaundayaawe íma kendéyáánivo Áánútundein-iye. ⁸ máyaundaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta máyaunda póta púwóndaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta puwónaumne. máyaundayaawe puwónaundayaawe Ísóigondei-ita kwéune. ⁹ Ísu Káráísiti pukáan-kwaasirare úwoimo súvamaimo máyaunda-kwaasirataawe kárákwiyinintavena pukéna usásinkaiye. ¹⁰ mindáyave'a imáyáa é'a Ísu Káráisitina kwaási ontávé'a moórá-morawaiti mayái awáné'a sáwí-mayaiman-iye íma sé'a íma simái sáwí'a umátínkáaro. Áánútu amáparawai máyáawaina ááimba tísaá ínínka'a Áánútu aúranka'a amáparawaiya máyaundayavenaya póna sísaá ínintave'a mindáyave'a kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'o oró. ¹¹ mináíntávéna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Ísóigo séna máyaundayave'a sé'a kesúranka'a amáparawai kívairea kesí imáyáa mósá marésa avora'á sésa árai'a emá Áánútuma óne sénááowe Áánútu siráíye agaimaréna siráíye. ¹² miráumai minkánáámó tínimba Áánútu aúranka'a amáparawaiya kesáámó máyaundawaina ááinta simámendaundayaawe.

kentáásí mayáígóná aambá kawer-áné su'mai awánésa íma sáwí-amba kwaráígwáe siráin-kwasai.

¹³ mindáyaveta imáyáa kwéeta moórá-morawaiti mayái awánéta sáwí-mayaiman-iye íma séta maarán-ímáyáá éta kesí kwaási kesí mayái awánésa sáwí'a ónái seváinivo

kawéré su'mai ónái séta mirá ónaundayaawe. ¹⁴ Ísóigo Ísuwe tarúmai máyaunda pó'a maarán-áimbá árair-aimba iyé-áimbá ísaraumne. amápa-tomba kwáyáimba íma sáwí'a isasá náíyanamo éna íma sáwí'a umátinkanivo kampa'ó sésamo naananá sáwí'a umásinkaniye sésamo náíyanamo éna sáwí'a umátinkaniye. ¹⁵ évakarawaimo mintómbá íma nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa mináimbó sewái tuwánésa mintómbó náíyantavesa sáwí-amba kwaránááowe. mirámó kwéomba sáwí'a é'a tirumbá íma kwétimewe. mirán-tómbó kwénaamba miwíyáváyé séna Káráísiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁶ kawe-tántáá'án-iyé sé'o kwéomba évakarawai tuwánésa simái sáwí'a umásínkáavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁷ Áánútu kentáará'á kárákwiraimba mirám-baaran-tone noné naawasá íma naawasamó kwéomba ímanivo Áánútu kentáará'á kárákwiraimba maará kwéiye. kwenaúranka'a arupí umái paru umái máyaunanaya Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isana sirunkóyá aamoí kwéiye. ¹⁸ mirámó kwéomba Ísu Káráisitina mayái kwémayaawana Áánútu aamoí kwéumatinkaisasa tuwánésa sésa kawe'á kwéowe kwésewe.

¹⁹ mindáyaveta imáyáa éta paru umái méta moóra-morawai asirayámbá timénái séta siyáántán-kwimaiya mayáiyá máyáano. ²⁰ évakarawaimo kampa'ó sésamo mintómbá naananayá sáwí'a umásinkaniye sewa'ó ombá mintómbá nánái sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba kwáráavainivo kárákwiyoro. Áánútumo kentirumpimbó kwémayaimbayaigomba sáwí'a iváínivo kárákwiyoro. amápa-tombo naambá mindá kanaánivo évaka-tombo kwénaambo tuwánésa sáwí-amba kwáráamba sáwí'a umátinkaamba mindá sáwí'an-iyé. ²¹ pói-amare ándá-aran-done ó'on-o'on-tone kwénaundamo suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a miwíyávé'a imáyáa é'a mintómbó kwénaamba ivátiyuwe'a mirámó ombá kawe'á kwéowe. ²² mintántáátávé'o imáyáamo kwéomba Áánútune su'mai simáméro. kentirumpinkén-ímáyáánéímó kwéomba íma sáwí'a kwéune kwésevo kentirunkó kawe'á iní'a kwéowe. ²³ évaka-tontave'a kaer-ímáyáá toké'a nánaum. íya nánaumno kwésewai kentirumpinkén-ímáyáágó íma naaó kwésina'o né'o é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a ónááowe. kentirumpinkén-ímáyáágó kawe'án-iyé ímo kwésisasamo mirámó ombá sáwí'a kwéowe.

15

Ísumo ímo kwesávái-ímáyáámó uráintemba mirá oró-kwásái.

¹ kesáa Áánútuna aampa'á asiramáiya kwégwaraundawaiya Áánútuna aampa'ó ímo asiramáimo kwégwaraawai túwa'naa ono. sirááimo tainí'o kwéundayaawe su'mai íma imáyáa éta ² kentáási egwaa'ó máyáawai Áánútuna aampa'á asirámae kónááontaveta miwíyáváiáwárá'á imáyáa éta túwa'naa ono. ³ Ísu Káráísiti íma kwesávái-ímáyáa éna kwaásiyavena imáyáa uráiyé. mindáyavena naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Káráísiti Áánútuntavena séna simái sáwí'o umánkaraawai pósa kembá sáwí'a umásínkaraawe siráiyé agaimaréna siráiyé. ⁴ naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimakáamba maarán-áíntávésa agaimakáawe. súwa'naa ínanaya íma ááema sívón-káínata Áánútun-aaiyaveta asiramái imáyáa kwéeta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. mindáyavesa aúváiima agaimakáawe.

⁵ íma tívón-káína'a asiramái máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-iyé. Ísu Káráisitimo máyáintemba miráumai mé'a keinárawapimba mimbórá-ímáyáa oró séna Áánútu kwétuwa'naa-isa'a ⁶ pó'a mimbórá-ímáyáa kwéé'a mimbórá-áimbá kwése'a Áánútu áwí'a Ísóigo Ísu Káráísiti avowa áwí'a mósá maráamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Ísu Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye túwa'naa uráin-kwasai.

⁷ Ísu Káráisitimo keinárawatavenamo aamoí kwéintemba keinárawapimba moóra-morawaiyave'a aamoí kwéé'a mirámó kwéowana Áánútu áwí'a anómba kwéiye.

⁸ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasiya síkwá'náyavenaya simái asirámarowana Áánú-
tumo siráintembo ínintavena minásíráyán-áimbó paárinintavena Ísu Káráísiti kumbéna
Yútaa-kwaasi túwa'naa úwasa ⁹ ó'onkaa-kwaasi sésa Áánútu arumbá umásínkáísata
kwenáwí'a mósá maráúmne sénááontavena Ísu Káráísiti kunkáíye. mináíntávéna
Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna
ó'onkaa-kwaasivimba máyaunda enáwí'a mósá maré'a monor-ímó kwésunda enáwí'a
mósá kwémaraumne
agaimaréna súwana ¹⁰ moóráva'a agaimaréna séna
ó'onkaa-kwaasiyono. Áánútumo ítámakawaiye tirunkógwará'á aamoí ino
agaimaréna súwana ¹¹ moóráva'a agaimaréna séna
ó'onkaa-kwaasiyono. Ísóigo áwí'a mósá maráaro. amáparawaise kwenáwí'a mósá
maráaro
agaimaréna súwana ¹² Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna
Téviti avowa áwí'a Yési kwenándarakemba moóráwai paárinana ó'onkaa-kwaasira'o
kárákwiyinintavena Áánútu usásinankainasa kwembá amu'marésa ménaaowe
agaimaréna Ísu Káráísitintavena siráíye. ¹³ kwesé ménaaomba amu'maré'a máéro séna
Áánútu kwétuwa'naa-íye. kwesé aráápamai máyáantavena paru umátinkena tirumbá
kawe'á umátínkáísana kwenamankó asiramátínkáva'a kwéiyisa'a kwesémó ménaaomba
amu'maré'a máyáamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Áánútuna mayái kwémayaundayavai aamoí kwéune siráin-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. imáyáamo kwéunda-aimbo simátíménda ísáaro. kawé-
kwáásí-úramba pó'a kawer-ámbó kwégwaraan-aimba amápa'a isé'a kanaán-umai
kwéagaraatinkaawe. keinárawatave'a mirán-ímáyáá kwéune. ¹⁵⁻¹⁶ maanáúvávimbá
évakar-aimba asiramái simátimunda mináimbá imáyáá ónááontavena íma sáá'a
kwégaisa'a sune. ó'onkaa-kwaasivimba Ísu Káráísitina mayái mayánaundayavena
Áánútu si'mákaimba póna íma sáá'a kwégaisa'a asiramái maanáúvávimbá simá-
timune. Áánútuntave'a sé'a maanó'ónkáá-kwáásí ená kwaási owaná enamankó ená
kwaási-i'a umátínkaraiye senaná Áánútu aamoí ínintave'a kenáái áséi-kwasai kwési-
matimune. ¹⁷ Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútuna mayái kwémayaundayave'a
aamoí kwéune. ¹⁸ Ísu Káráísiti asirayán-ímáyáá símísa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútun-
aaiyavesa áraire sénááontave'a mayái miwívimbá mairáunda mináimbá íma sáá'a
káína'a pó'a simátíménda ísáaro. aai kwésimatime'a mayái kwémayaunda ¹⁹ Áánútun-
amanko asirayámbá kwésimisa'a ó'on-ó'om-bayai ímo awánaraam-bayai maimaé'a
kuráumne. Yérúsaremu-naopakemba ó'on-ó'on-daopa'a kwénaae'a Káráísitin-aai áséi-
kwasai simátíma'mae'a iyé'a Írírikamu-marava'a kuráumne. ²⁰ kemá sé'a naaó'-nao'a
Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-daopa'a áséi-kwasai kosimátimena. kosimátíma-
kwaasivimba íma kosimátimenaumpo ó'on-daopimpa'a kosimátíma'mae'a naaónaumne
sé'a mináséi-kwásái ímo ísaraan-kwaasivimba kosimátímaumne. ²¹ naaóvá'á
Áánútun-aai aúvávimba mirán-áimbá agaimaréna séna
ímo simátíméwasamo ísaraawai naaémba Áánútuna aambá awánanaaowe. ímo
ísaraawai naaémba
Áánútun-aai isánááowe
agaimaréna siráimba pó'a Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-kwaasivimba kosimátí-
maumne.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

²² ímo ísaraan-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimundara'a kentópa'a kónáe sé'a úmae
iyúnda simátimunda-mayaigo sáwívaka'a kembá tátokaiye. ²³ kentópa'a kónáe
sé'a úmae iyúnda sáwívar-ima maisuwé'a íma kanaán-umai kwégundayave'a ívé'a
maandáópímpá'á kesí mayái ánásasuwe'a ²⁴ kentópa'a kónáe-imayaa kwéune. Sépéni-
maravare sé'a kwégwe'a kentí naaópa'a kotuwáné'a komáyána'a súwa'naa íya'a Sépéni-
marava'a kónaumne. ²⁵ aiva'á Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna kwaási kotúwa'naa

ónaumne. ²⁶ Áánútuna kwaási Másétóniyaa-maravakewaiye Ákáyaa-maravakewaiye sésa ayawaí taisasá Áánútuna kwaási Yérúsaremu-naopakewai toómbá íma makáawai túwa'naa ónáe sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíya'a maimaé'a Yérúsaremuva'a kwé'a mátimenaumne. ²⁷ miwítí imáyáavinkembo mirámó kwéomba mindá kawe'án-iyé. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaí kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yútaa-kwaasi toómbá íma makáawai kwétimemba mindá kawe'á kwéovo mirán-oro. ²⁸ torupámakaan-ontamba maimaé'a kweéme'a amáparawai mátimatuwe'a Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sépéni-marava'a koónaumne. ²⁹ kentí naaópa'a komáyáanana Ísu Káráisiti ávááraumai kawe'á umátinkaniye-imayaa kwéune.

³⁰ kesí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a Áánútun-amanko arumbá kwéumasinkaintave'a imáyáa é'a asiramái simátimé'a sé'a Áánútumpa'a námúnaa kwésumpo keinárawakwara'a súwa'naa umai asiramái námúnaa seró kwésune. ³¹ Yérúsaremu-naopa'a kónaunda Yútiyaa-ayampaken-Yutaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire kwésewai sínkamovo sé'a súwa'naa umai námúnaa seró. mivá'á Áánútuna kwaási máyáawai túwa'naa on-óntántávésa aamoí ónááontave'a námúnaa seró. ³² mimbáyái ánásasuwaanana Áánútumo owémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a kweéme'a kotuwáné'a aúnái'a umái ménaumne. ³³ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya keinárawate máyáiyé sé'a námúnaa kwésunda árair-aimban-iyé.

16

kawe'á umái máéro siráin-kwasai.

¹ moórá-ininko áwí'a Vípi kesímánaakaanta éna Áánútuna kwaási Sénkíríyaa-naopakewai kwétuwa'naa-isa'a kwenáái simátimune. ² keinárawate kwesé Ísóigona kwaási ontávé'a kentópa'o kwínimba aamoí umánke'a keséya maiyó sé'a évaka-tantaa'o kwempímbó ímo kwáyáinda áwa'naa oro. sáwívarawai túwa'naa ena kenkwará'á súwa'naa intávé'a pó'a áwa'naa oro.

³ moórá-ininko áwí'a Párisiraawe awaikó áwí'a Ákwíraawe kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. mindáraiye kewé Ísu Káráisitína mayáiyá kwémayaumne. ⁴ ááéma sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai súwa'naa uráaya'a aamoí kwéumatinkaumne. kewé su'mai ímanivo ó'onkaa-kwaasi ó'on-o'om-baravakewai Áánútuna kwaásigwara'a aamoí kwéumatinkaawe. ⁵ mindáraití naaúmpa'a Áánútuna imáyáa ésa torupamáí kwémaewaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

moóráwai áwí'a Épinitasi kwemá kesí kwaási-i'a kwéintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá Ésiyaa-maravakewai aiva'á Ísu Káráisitín-aaiyavena áraire siráiwaiman-iyé. ⁶ moórá-ininko áwí'a Máriaantave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá keinárawatavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiye. ⁷ kae'á Yútaa-kwaasi túwí'a Ádónaikasiye Yúníyasinteyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. kemá Ísu Káráisitín-aaiyave'a íma áraire siráundara'a áraire siráayawai Ísuna aantá-kwaasiyomba minkáé'nárai tuwánaraan-kwaasirai ésarai ááéma kesé ándáma uráaiye.

⁸ moóráwai Ámpíríyetasintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesí kwaási-i'a éna Ísóigo tarúmai máyáiyé. ⁹ moórá Épáanintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesé Ísu Káráisitína mayái kwémayaiye. moóráwai kesí kwaási-i'a iwáímá áwí'a Sítékisintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. ¹⁰ moóráwai Ápérísi Ísu Káráisitína aampa'á asiramái kwégwaraiwaintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. Árísítipurásina akúntávé'a kawe'á umái máéro kwésimatimune. ¹¹ moórá Yútaa-kwaasigo áwí'a Érótiyoninteyave'a Násísáasina akúmbá Ísu Káráisitína kwaásiyeyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

¹² moóráwai Taráívinae moóráwai Taráívosiye mindárai Ísóigona mayái kwémayaawaiyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. moóráwai Pésísi Ísóigo

Ísuntavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiwaintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. ¹³ moórawai Áróvusi Ísu Káráisitina mayáimó kwémaenamo usáyaaitaraiwainte anówa kesinóraamba uráin-ininkoteyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. ¹⁴ évakarawai túwí'a Ásínkiritasiye Vírígonowe Émísiye Pátáropasiye Émásiye miwísé Ísóigona kwaási máyáawaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune. ¹⁵ évakarawai túwí'a Vírórogasiye Yúriyaawe Nériyasiye kwenámáánaakowe Órímpasiye miwísé Áánútuna kwaási máyáawaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

¹⁶ keinárawapimba moórá-morawaiti imáyáa kwée'a tiyáamba tíméro. Ísu Káráisitina kwaási amáparawai keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro kwésimatimewe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. maarán-áimbá asiramái simátimune. évakarawai simátímakaunda-aimba íma kwa'mái sésa kampar-áimbá kwésimatimewasa isésa taaínkaar-esa évakarawai kawer-ámbá tuwésa sáwí-ampa'a kwégowe. kárákwiyé'a mirán-kwáásí tínaaemba umátíméro. ¹⁸ mirán-kwáásí kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitina mayái íma kwémaesa sáwí-imayaayavesa tirááyavaimo om-báyái kwémaesa kampa'á simátiyuwanae sésa kwaasái kwésimatimesa simái tirumbá kwéairaraawasa ímo kawe'ó umáimo aaimó ísáawai minkámpár-áintávésa áraire kwésewe. ¹⁹ keinárawa'o ásí-kwasaimo asiramáimo taagwiyávón-aimba amáparawai kwéisaantave'a imáyáa é'a aamoí kwéumatinkaumne. kawe'-máayáiyávé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-mayaiyave'a íma imáyáa kwéomba mindá sirááíma kwétaiye. ²⁰ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya túwa'naa ína'a sáwíyanka'a Sáátáánigomba usáyaaitanaaowe. kentáásí Ísóigo Ísu úwoi túwa'naa úmae íyíntave'a námúnaa kwésune.

²¹ kesé mayái kwémayaiwai áwí'a Tímóti kawe'á umái máéro kwésimatimiye. évaka-Yutaa-kwaasi túwí'a Árósiyasiye Yésónowe Sósipataawe kawe'á umái máéro kwésimatimewe.

²² kemá Tétiyasi Póro sin-áimbá maanáúvái kwéagaye'a keináraware kesé Ísóigona kwaási úndayave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

²³ moórawai áwí'a Káyási kawe'á umái máéro kwésimatimiye. kwená naaúmpa'a kwégwaunasa Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi mindáúmpá'á torupamá kwémaewe. moórawai áwí'a Érásátasi kwená naaópakewaiti óntanka'a kárákwiraiwai kawe'á umái máéro kwésimatimiye. moórawai áwí'a Kótasi Áánútuna kwaásigo kawe'á umái máéro kwésimatimiye.

[²⁴ kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti úwoi túwa'naa úmae íyímbe árair-aimban-iye sé'a námúnaa kwésune.]

²⁵ Áánútu áwí'a anómba úmae íyóno. Ísu Káráisitina-aai ásí-aimba kwésimatimuna-aimba ísare'a áraire kwéseмба póna Áánútu kanaán-umai asiramátínkáimba pó'a kwenááyave'a asirayán-ímáyáa kwéowe. naaóvá'á Áánútu mináséi-kwásái aúpá'á makówasa kentáá síkwá'náwe miwí tísaavutantamba uráawaiye mináínkóná ááimba íma ísaraawe. ²⁶ Áánútun-aai simátímakaawai mináimbá agaimakáawe. Áánútu maí'mai'a kwéiwai ívé'a paáriníye kwésimba pósa amápa'-maravaken-kwaasi mináínkóná ááimba isánááowe. mináíntávésa áraire sésa taagwiyavónááontavena mináínkóná ááimba paáruraiye. ²⁷ Ísu Káráisitimo uráintaveta Áánútu áwí'a anómba úmaeta kwéiyune. Áánútu mimbórá-Ísóígó ména kweyáá amápa-tantaatavena ísaraiwai kwenáwí'a anómba úmaeta kwéiyundaya árair-aimban-iye.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

1 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai ava'moraé-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna Évésasi-naopa'a ména maanáimbá agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi mátimakaiye. Kórinti-naopa'a anón-daopa'a Ákáyaa-marava'a kwáyon-daopa'a Kíríki-kwaasi sáwíva'a máyówasa évaka-Yutaa-kwaasigwara'a máyáapa'an-iyé. ááéma Póro Ísun-aaí kosimátíma'mae iyúwasa Ísuna aampa'á kwégwesa mésa naaémba taaínkaa'a ésa sáwí'a umái máúwana Póro mináimbá iséna maanáimbá agaimái tuwówasa mátimakaawe.

¹ kemá Póro maanáimbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kembá aantá-kwaasi-i'a umái ításinkena séna Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. kentáásí kwaási áwí'a Sósénisintave'a súnana maanáúvámá kwéagayaiye. ² Áánútuna kwaási Kórinti-naopa'a máyáawai ísáaro. Áánútu kwendéi-í'a umátínkaraisa'a Ísu Káráísitiye tarúmáimo máyáawai ísáaro. amápa'-maravakewai Ísóigo Ísu Káráísitimpá'a námúnaa kwésewaiye keináraware Áánútu ítátínkaraiye. Káráísiti miwírá'á kárákwiraiwai éna kentáárákwará'á kárákwiraiye. ³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

⁴ keinárawatave'a ísámai aasiyaasí Áánútumpa'a súwi kwésune. Áánútu Ísu Káráísitina mayáiyávéna imáyáa éna kwétuwa'naa-imba mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ Ísu Káráísitiye tarúmáimo máyáantavena Áánútu kawé'ó umátínkáimba keinárawapimba anómba uráintave'a pó'a kwenáái isé'a kawé'á umái kwésimatimewe. ⁶ Ísu Káráísitin-aaí simátímakaunata tirumpimbá tátoke'a asiramái mé'a pó'a kwenáái kawé'á umái kwésimatime'a ⁷ Ísóigo Ísu Káráísitimo marapá'ó kumínímba amu'maré'a máyáamba Áánútun-amanko kwétimin-asirayamba maimái tátokaawe. ⁸ asiramátínkáva'a iyínana póna naaén-kanaamo Ísóigo Ísu Káráísitimo kumínín-kanaa tínana kempímbá sáwí-aimba íma kwéniye. ⁹ Áánútu sintení'o kwéena kwenááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitinte tarútinkaindayavena táayaraimba sintení'o kwéiwai póna mirá uráiyé.

taain-taimba uráan-kwasai.

¹⁰ kesí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina asirayámbá símakaintave'a asiramái kwésimatimune. mimbórá-áimbá sé'a íma taaínkaari'a é'a mimbórávímá mé'a mimbórá-ímáyáá é'a mimbórá-máyái máyáaro. ¹¹ keinárawatopakemba moórá-ininko áwí'a Kórówina akúmpákén-kwáásí évakarawai tasimásimesa sésa keiyái aaisan-áimbá kwésesa taaínkaar-umai máyáawe tasimásimakaawe. ¹² mináísán-áínkóná ááimba évakarawai sé'a Póro kentáásí anónnda'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Ápórosi kentáásí anónnda'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Pítaa kentáásí anónnda'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Ísu Káráísiti kentáásí anónnda'an-iyé kwésewe. ¹³ Ísu Káráísiti mimbóráwái anónnda'a máyáivo íma taaínkaa'a umái máéro. kemá Póro íma keinárawatave'a imáyáa é'a taaira'á pukáumne. íma kentávé'a ísámai nombá pékaavo Ísuntave'a ísámai nombá pékaawe.

¹⁴⁻¹⁵ évakarawai sé'a Póro kentáásí anóni'a índayavena nombá pésinkaraiye sevó sé'a sáwívarawai íma nombá pétínkaraunda mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. keinárawapinkemba íma sáwívarawaiman-ivo kae-kwáásí túwí'a Kárísipasiye Káyásiye minkáé'náraiye su'mai nombá pétinke'a sáwívarawaimo ímo pétínkaraundayave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁶ ánivo moóráwái áwí'a Sétevanasiye kwená akúné nombá pétinke'a imáyáa é'a á'owima íma pétínkaraumne. ¹⁷ Ísu Káráísiti íma simásimena séna nombá pétínkamae naauwó íma simásímakaivo áséi-kwasai simátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. Ísu Káráísiti taaira'á pukáin-ainkona ááimba íma ísáavo sé'a Káráísitin-aaí

avora'á kwésimatime'a kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áímbá íma sé'a tavisí-áímbá íma kwésimatime'a avora'á Káráisitín-aai kwésimatimune.

Ísumo pukáimba Áánútuna asirayánkómán-iyé kwaasái.

¹⁸ sáwí'o umáímo kwémaewaina aambó kwégwaraawai Ísu Káráisitimo kwaásiyavenamo imáyáa éna pukáin-aintavesa sésa úwoi-aimban-iyé kwésevo Áánútunopa'o kwégon-amba kwégwaraundawaiya mináíntávéta séta Áánútu kwésuwa'naa in-ásíráyámbá iyéyá kwésune. ¹⁹ sáwí'o umáímo kwémaewaina aambó kwégwaraawaiyavena Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

marapá-kwáásí kawer-ímáyáámán-iyé kwésen-imayaa ánásasuwe'a ó'on-o'on- imayaagwara-kwaasiti imáyáa maitiyuwánaumne agaimaréna siráiyé. ²⁰ marapá-tántáátávésa kawer-ímáyáá kwéowaiyavena Áánútu séna miníímáyáá úwoisan-tantaa'an-iyé siráiyé. kawer-ímáyáágwáráwái íma aiva'á kwíyasa pósa áamáambo ísaraawai íma aiva'á kwíyasa pósa marapá-tántáátávésa kwaasái símae kwénaaowai íma aiva'á kónááowe.

²¹ Áánútu kawer-ímáyáá éna séna marapá-kwáásí miwítí kawer-ímáyáávínkémhá íma kanaán-umai kesí ááimba suwánanaaowe súmbanivo imáyáa éna séna kesáiyavesa áraire síyawai sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne Áánútu súwata mináséí-kwásái kwésimatimunasaya évakarawai úwoi-aimban-iyé kwésewe. ²² Yútaa-kwaasi sésa ímo awánaanda-i'o inatá Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraireya sénaumne se-wasá Kíríki-kwaasi kawer-ímáyáámán-iyé kwésen-imayaa kwéavakaa-ombanivo ²³ kesáá Ísu Káráisitimo kentááyávénamo imáyáamo énamo pukáin-ainta kwésimatimunasaya Yútaa-kwaasi mináímbá isésa Ísu Káráisitín-aai tínaaemba kwéumamewasa Kíríki-kwaasi mináímbá Áánútuna kawer-ímáyáávínkén-áímbá isésa úwoi-aimban-iyé kwésewata ²⁴ Yútaa-kwaasivinkene ó'onkaa-kwaasivinkene Áánútu ítáinkaraiwaiya séta Áánútuna kawer-ímáyáávínkémhá Ísu Káráisiti pukáisana Áánútuna asirayánkó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaintaawe. ²⁵ marapá-kwáásí sésa Áánútuna imáyáa úwoi-imayaaman-iyé kwésen-imayaa kawer-ímáyááo póna kwaásiti kawer-ímáyááómbá usáyaaitaraiye. kwaási sésa Áánútu aamoisayámbá iyémó kwésen-aamoisayanko kwaásiti asirayámbá usáyaaitaraiye.

²⁶ kesí kwaásiyono. Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkaronka'a máyówaina ááimba imáyáa oro. keinárawapimba marapá-kwáásí túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásí íma sáwíva'a máémba moórá-mora-umai mé'a marapá-kwáásí túranka'a asirayán-kwáásí íma sáwíva'a máémba moórá-mora-umai mé'a marapá-kwáásí túranka'a túwí'o kwáyonkwaasi sáwíva'a íma máémba moórá-mora-umai méraawe. ²⁷ marapá-kwáásí sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkena marapákén-káwér-ímáyáágwárá-kwáásí Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáásí kawer-ímáyáá úwoisamban-iyé sénááontavena Áánútu mirán-kwáásí ítátinkaraiye. marapá-kwáásí sésa aamoisayán-kwáásímán-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkena marapákén-ásíráyánkwárá-kwáásí Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáásí asirayámbá úwoisamban-iyé sénááontavena Áánútu mirán-kwáásí ítátinkaraiye. ²⁸ marapá-kwáásí sésa úwoi-kwaasiman-owe sésa simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye ímo méraawaiye Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkaraiye. marapá-kwáásí sésa anón-kwaasiman-owe kwésen-kwaasi ánásanaaontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ²⁹ Áánútu aúranka'a miwí kentúwí'a íma mósá maránááontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ³⁰ Áánútu Ísu Káráisitinte tarútinkaraisa'a máyáawana póna Ísu Káráisiti kentáásí kawer-ímáyááóná ááini'a Áánútu umánkaraiye. Ísu Káráisiti pukáintavena Áánútu kwenaúranka'a arupíya umásinkenaya kwená kwaási-i'a umásinkenaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta maisiyuwéna siráisata máyaumne. ³¹ mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

moóráwaimo kesúwí'o mósá maránáe sénamo éna
 íma mirá éna Ísóigo áwí'a mósá maráino
 agaimaréna siráiyé.

2

Ísu taaira'á pukáin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentópa'o komé'a Áánútun-ai paárurain-aimba kosimátimewandara'a kesúwí'a maé iyígwáe-aimba íma simátimewandara'a Áánútun-ai avora'á simátimewandara'a. ² ááéma imáyáa é'a sé'a kentópa'a komáénda íma mirám-baaran-tantaakona imáyáa é'a simátimewandara'a Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a kentááyáváyé séna taaira'á pukáin-aine su'mai imáyáa é'a kosimátimewandara'a sé'a ³ kentópa'a komáéwandara'a sáa'a kwégowa'a tavaravamá kwéuwa'a aamoisayán-kwáásí mé'a ⁴⁻⁵ aaimó simátimewandara'a Áánútun-aaiyavesamo áraire síyawaina ááimba íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkémán-ivo Áánútuna asirayámpínkémán-iyé sé'a simátimewandara'a Áánútun-amankona mayáiyé asirayáné agaráátinkááwána'a awánaraawe.

Áánútuna kawer-ímáyáágóná kwaasái.

⁶ Áánútuntave'a asiramái máyáawaiyave'a kawer-ímáyáávínkémán kawer-áimbá kwésimatimune. minkáwér-ímáyááo marapá-kwáásívínkéné marapá'ó kárák-wiraawaimo ánásanaaowaiwinkene ímanivo ⁷ minkáwér-ímáyááo Áánútumpakembaniye. Áánútu maramá íma urónka'a séna to'mayaa é'a naaémba paáronana mindá'á kawé'á umátinkainasa ságyan-ayampa'a ménaaowe siráimba kentááyávéna séna minkáwér-ímáyááo aúpá'á makáimba póna kwáyowasa ⁸ marapá'ó kárák-wiraawaimo íma kawé'á umái ísaraawe. ísaresaraai Ísóigo ó'oran-aainkwarawaimba taaira'á íma tuvúwúwana pukáisino. ⁹ mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu to'mayaa umái kwembó tirumbó ámén-kwaasi timíníye. túrandei íma awánésa táa'a íma isésa íma imáyáa uráan-tantaa'a Áánútu to'mayaa úmakaimba timíníye agaimaréna siráiyé. ¹⁰ ánívo Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya ména Áánútumo to'mayaa úmakainta agaráásínkaraintaawe. Áánútun-amanko amápa-tantaa'a awánéna Áánútumo kwenarumpimbó imáyáa éna to'mayaa úmakaimba awánaraiye. ¹¹ kwaásimo ombá moóráwaina imáyáa íma kwéawanaivo kwenamankówé su'mai kwéawanaíye. miráumai Áánútuna imáyáa íma kwéawanaavo kwenamankówé su'mai kwéawanaíye. ¹² Áánútu marapákén-ásíráyámbá íma siménaya kwenamankómbá ai'marówana keséya ména asirayámbá símakaiye. Áánútumo to'mayaa umáimo kwésiminta awánanaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbáyáiyé.

¹³ mináíntá kwésimatimunda íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áimbán-ivo Áánútun-amanko simásímakain-ajinta kwésimatimune. Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáin-kwaasiyaveta Áánútuna árair-ainta kwésimatimune. ¹⁴ Áánútun-amankomo tirumpimbó ímo máyáiwai kwemó kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwémaesa mintántáátávésa séna úwoisamban-iyé kwésesa marapá-kwáásí Áánútun-amankomo kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwéisaavo Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwaiye su'mai mintántáá'á isésa kawé-tántáá'án-iyé kwésewe. ¹⁵ Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai kanaán-umai amápa-tantaakona ááimba taaínkaar-umai sáwí-aaine kawer-ááíné kwéisaavo marapá-kwáásí Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai tuwánésa miwítí mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe. ¹⁶ naaóvá'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma isáamba pósa íma kanaán-umai kwená imáyáa arupí kwéumankaawe agaimaréna siráimbanivo Áánútun-amankomo sirumpimbó máyáiwaiya Ísu Káráisitina imáyáaya kwéisaumpo marapá-kwáásí kentáásí mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe.

3

Áánútuna mayái-kwáásítí kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútun-amankomo tirumpimbó anómbo umáimo máyáin-kwaasimo kwésimatimundantemba kentópa'a komáyaawandara'a keinárawa'a íma mirá simátítime'a Ísu Káráisitintave'o ímo asiramáimo máyón-kwaasi untávé'a taíntuwe-yaintuwe'a simátímakaumne. ² umarambó asirayán-tómbó ímo tímémbo náambo tíméntemba Káráisitín-aaima íma asirayán-áimpímbán-ivo etóyóí-aimpinkemba simátímakaumne. ááéma íma kanaán-umai ísaraantave'a mirán-áimpínkémbá Káráisitín-aai simátímakaumne. ívékwara'a mirán-umai mé'a pó'a íma kanaán-umai kwéisaawe. ³ Ísu Káráisitintave'a íma asiramái imáyáa kwée'a marapá-tántáátávé'a imáyáa kwée'a mé'a tirumbó sáwí'o kwéumatinke'o aaisan-áimbó kwéseмба marapá-tántáátávé'a imáyáa kwée'a marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe. ⁴ évakarawai Póro kentáásí anónnda'an-iyé sewasá évakarawai Ápórosi kentáásí anónnda'an-iyé kwéseмба marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe.

⁵ kenkáí súwí'a mósá maré'a taaínkaar-umai máévainivo Áánútuna mayái-kwáásíráiyé su'mai úye. Ísóigo Ápórosintavena séna kesí mayái mayaaó séna kentávéna kesí mayái mayaaó súwakai kwená mayái mayááwáya'a Ísóigon-aaiyave'a áraire siráamba kwená mayái-kwáásírái úye. ⁶ kígauva'o ánáyumbo ontembá Ísóigon-aai simátimewanana námáimo umáimo siyútúwáantemba Ápórosi miráumai túwa'naa úwana Áánútumo ánáyumbo anómbo umátínkáintemba kwemá imáyáa tímúwa'a kwenáái tirumpimbá tátokaawe. ⁷ ánáyumbo iwáiyé námáimo umátínkáiwaiye mindárai íma anón-kwaasi óívo Áánútu anómbo kwéumatinkaiwai kwemá anóndakoman-iyé. ⁸ ánáyumbo iwáiyé námáimo iwáiyé mimbóráí'a umái máyaayamba póna Áánútu miwítí mayáígóná meéyámbá tímíniye. ⁹ kesé Ápórosiye Áánútuna mayái-kwáásí úya'a keinárawa'a Áánútuna kígauraamba owatá miráyáámó úndaya Áánútundeiya úmpo mirápá'á kenkáiyávé'a íma imáyáa ombá keinárawa'a kwétaainaawe. íma taaínkaar-oráámbá kwétaainaawe. keinárawa'a Áánútumo kwéin-dankaani'a kwéowe.

¹⁰ Áánútu súwa'naa úwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. naambó kwéon-kwaasira'o kárákwiraiwaimo kawer-ímáyáámó énamo ávombo áyáintemba Ísu Káráisitín-aaimo simátímakaunda ávonkaamba aítínkáva'a kówánasa minávónká'ó naambó kwéowai mimbáyái kárákwiyoro. ¹¹ ó'on-avomba íma ayánááovo mimbórá-ávómbó Áánútumo á'o aimakáimba minávómbá Ísu Káráisitíman-iyé. ¹² minávónká'á naambá ónááovo évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáimo imáyáamo kwéowai kwááyu-yantaa'a taineiyé owáinéiyé iyasa évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo asiramáimo imáyáamo kwéowai asiramáimo kwaíkwei'o ínín-tantaa'a kóri-ontandeiye ó'on-o'on-ontandeiye ónááowe. ¹³ Áánútuna kwaásiti mayái naaémba paáríndara'a iramó évaka-tantaa'o kénamo évaka'o ímo kaintembá Ísu Káráisitimo kumínín-kanaamo tíndara'a Áánútuna kwaásiti mayái paárínana évaka'-mayai ánásainana évaka'-mayai úwoi kwéniye. ¹⁴ minávónká'ó naambó kwéomba asiramáimo kwaíkwei'o ínín-tantaa'nei kwéowai miwítí mayái kwáyainasa miwítí kawe'-méyámbá mayánááovo ¹⁵ kwááyu-yantaa'nei kwéowai miwítí mayái ánásainasa mimbáyáígóná meéyámbá íma maésa miwíyé su'mai kawe'á umái ménaoawe. kwaásiti náaindaambo kágwisasamo miwíyé su'maimo kawe'ó umáimo máéntemba miwí mirá ónááowe.

¹⁶ keinárawa'a ímo taaínkaar-umaimo máéraamba taaínkaar-umai kwémáémbanivo Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáimba Áánútuna mono'-nánkáámbá kwéomba imáyáa oro. ¹⁷ Áánútuna mono'-námbá aoka'-námbá isa'á keinárawa'a mindánkáámbá owasá évakarawaimo keinárawa'o sáwí'o umátínkaawa'o sáwí'o umáimo máyáambo éna Áánútu miwí ánásasuwanimba ímo taaínkaar-oráámbá kwétaainkaar-owe.

¹⁸ kentí imáyáao kampa'á simátíyúwáivo sé'a kárákwiyoro kwésune. marapá-kwáásí túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésewai Áánútu aúranka'a kawer-ímáyáá ónááontavesa marapákén-káwér-ímáyáá íma aiva-tántáá'án-íye seró kwésune. ¹⁹ marapá-kwáásí kawer-ímáyááwémó kwésen-imayaayavena Áánútu séna sáwí-imayaaman-íye kwésiye. mináintávéna naaóv'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna marapá-kwáásí miwítí imáyáa mósá kwémaraawana Áánútu sisaná miwítí imáyáao kampa'á kwésimatíyuiwaiye agaimaréna súwana ²⁰ moóráva'a agaimaréna séna kawer-ímáyááwémó kwésen-imayaayavena úwoi-imayaawe Ísóigo siráíye agaimaréna siráimba ²¹ mindáyave'a kwaásimo kwéowain-auma íma maé íyóro. amápa-tantaa'a túwa'naa ínimba kwáyáíye. ²² kemá Pórowe Ápórosiye Pítaawe túwa'naa ínimba ónaundaya máyaumne. marawé amápa-tantaa'o kwáyáíne úwoimo ménaaona'i. puwónáaona'i. mindá túwa'naa ínimba kwáyáíye. ívé'o kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaakwarare mindá túwa'naa ínimba kwáyáíye ²³ keinárawa'a Káráisitina kwaási owaná Káráisiti Áánútundeiman-íye.

4

Ísóigona aantá-kwaasiti kwaasái.

¹ keinárawa'a kentááyáv'é'a imáyáa é'a sé'a Káráisitina mayáí-kwáásí ésa Áánútumo aúpá'ó makáimba agaráátinkena séna mináímbá simátíma'mae nááóro. mim-báyáír'á kárákwiyoro siráíwai owé-ímáyáá oro. ² moóráwaina mayáír'á kárákwirai-waimo sisasamó ontembá mirán-oro. ³ Áánútuna mayáír'á kárákwiraundawaiyave'a keinárawara'o ó'owiya'o sé'a kawé'-máyáíyá'i. sáwí-mayaiya'íyo sé'o kwésemba íma anón-imayaa é'a kesí mayáíyáv'é'a íma awáné'a kawé'-máyáíyá'i. sáwí-mayaiya'íyo kwésune. ⁴ kesirumpinkén-ímáyááómó sénamo kawéré su'mai uráanemo sínimba kawé'-máyáíyá'i. sáwí-mayaiya'íyo-aimba íma kendéímán-ivo Ísóigondei póna kwésuwanaiye. ⁵ mindáyave'a Ísóigomo ímo kunkáindarare Ísóigomo siráin-kanaamo ímo tiráindarare íma taaínkaare'a sáwí'an-owe. kawé'an-owe íma seró. Ísóigomo kumíndara'a kwaásiti aúpár-ímáyááwé kwaásiti ááine paárinana mitáwai Áánútu kwaásiti kawé'-máyáíyáv'éna kawé'an-owe síníye.

⁶ kesí kwaásiyono. arupí ónááontave'a simátímakaunda-aimba Ápórosiye kesémo siráunda íma kenkáír'áíyé su'mainivo amápa-kwaasiyavaigwara'a siráumne. Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna siráantemba mirán-oro. moórá-anondako áwí'a maé íy'é'a moórá-anondako áwí'a simái sáwí'a kwéomba kentúma maé kwéiyomba mirá ímo oráámbá kwéowe. ⁷ keinárawa'a íma usáyaaaitaraawain-ovo mirámó kwéon-kwaasi-í'a Áánútu umátínkaraiye. Áánútu mirán-kwáásí-í'a umátínkaraiwo kentúma íma maé íy'é'a sé'a kesáá keyáárikata mirán-kwáásíyá máyaumne íma sero.

⁸ keinárawa'o maarán-áímbó sembá kampa'á sé'a kawé-kwáásí-í'a umáíya máyaumne. íma Ápórosiye Pórowe simásímakaayan-imayaavinkemban-ivo kentáásí imáyáavinkenta Áánútuna imáyáa iséta mindáraiya usáyaaaitaraumne kampa'á kwésewe. keinárawa'o usáyaaaitaraankakai keiráígwár'á miráumaiya usáyaaaitauyasino. sáwí-yantaakomba usáyaaaitaigwae sé'a súnnda íma usáyaaaitaraawe. ⁹ imáyáamo únda Áánútu kwená aantá-kwaasiya amápa-kwaasi tínaaempata sínkarainta tínkamowasamo púwón-kwaasimo kwaási túranka'o mótinkesamo tínkankaantemba kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare kwaási túrankare Áánútu kentáá mirá umásínkaraintaawe-imayaa kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitín-aaimo kwésimatimundayavesaya sésa sáwí-imayaagwara-kwaasin-owe kwésevo keinárawa'a kesáv'é'a sé'a Ísu Káráisitiye tarúmaiya méta kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésewe. kesáá aamoisáyán-kwáásíyá úna'a keinárawa'a

kesávè'a sé'a asirayán-kwáásíyá úne-imayaa owáímá pó'a kentúwí'a maé iyé'a kesúwíta kwétuwaawe. ¹¹ Áánútuna mayái maimaé kwénaaundaya ááéwe ívére nontáváiyé toóntáváiyé sáái kwésinkaisata íma naambá makéta íma kawer-únáánkwtóí makáunasaya kwésinkamowata ¹² toómbá íma úwoi mayánaundayaveta anóm-bayai kwémaeta óntamba kwémayaunasaya simáímo sáwí'o kwéumasinkaanta Áánútu kawè'á umátinkaniye-aimba kwésimatimunasaya sáwí'o kwéumasinkaanta asiramái méta íma ivátuwaunasaya ¹³ kentáá súwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwésemba anondá kawer-áimbá kwésimatimunasaya ááéwe ívére kentááyávésa sésa ovairáán-kwáásín-ovo miwí táái íma ísáaro kwésewe.

¹⁴ kesí iyámpóiyone sé'a imáyáa kwéundawai tááko pééi sína'a isé'a kawè'á ónááontave'a maanáúvái kwéagayaumne. ¹⁵ Káráísítina kwaási owasá sáwívarawai Ísu Káráísintin-ai kwésimatimemba íma sáwívarawai kentivoísái máyáavo aiva'á Káráísitin-ai simátimewana'a Káráísitiye tarúmai máyáantave'a keyáá kentivomá úne. ¹⁶ mindáyave'a kwakwiyé'a sé'a kemó úndantemba mirán-oro kwésune. ¹⁷ mindáyave'a moóráwaimba Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kweémèna kwíníye. kwemá Ísóigoema tarúmai máyáiwai íma siyuwéna asiramái ména kesááninkaamba umái máyáiwai kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kwéna Ísu Káráísiti aúranka'o máyaunda-aine Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáawai kwésimatimunda-aine kosimátimèna kemó máyaundanten-umai máéro-aimba kosimátiminiye.

¹⁸ keinárawapinkemba évakarawai sésa Póro úwoi aúváiinken-aimba kwésivo kentáá-sopa'a aaimó simásimindayavenaya íma tíníye kwésemba kentúma maé iráawe. ¹⁹ ánivo Ísóigomo owémó sína'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kwé'a túmo maé iráawai siráan-aine su'maiyave'a íma kónaumpo miwítí asirayámbá Áánútunopakena'iyo. awánaandayave'a kónaumne. ²⁰ Áánútumo kentáárá'ó kárákwiraimba maarán-iyè. íma aaineiyé su'mai kárákwiraivo Áánútuna asirayánká'ó kwémaewai miwírá'á kárákwiraiye. mindáyave'a Áánútuna asirayánkárá máyáa. íya Áánútuna asirayánkárá máyáao sé'a kotuwá-nanaumne. ²¹ imáyáa oro. keinárawatopa'o ímo kuráandara'o sáwí-imayaamo tuwé'o kawè'ó umáímo méwa'a kentí imáyáa é'a paru umáíya koménaumne. ímo mirámó uréwa'o é'a asiramái arupí koumátinkanaumne. mindáyave'a imáyáa oro.

5

avowán-awaininkomba mairáin-kwasai.

¹ keinárawapinkemba moóráwai anómbe sáwí'a éna avowán-awaininkomba mairáíye sewa'á ísaraumne. keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai mirá-sáwí'ó kwéiwaintave'a étuwaao íma sewaná úwoi mirá kwéimbanivo Áánútuna aambó ímo kwégwaraawai íma mirá kwéesa mirámó kwéowaiyavesa sáwí-meyamba mayánááowe kwésewe. ² keinárawapimba moóráwai ména anó-sawí'a kwéisa'a kawè'á umáíya máyaumne kampa'á kwése'a kentúma maé kwéiyovo sáwí'a uráin-kwaasiyavena kentirunkómó umbaimó táína'a minkwáásí ai'mátuwaaro. ³ kemó kentópa'o komékai minánó-sáwí'ó uráiwaimba aavimbá mayanké'a sáwí'a kwéone súsina. kemá némpa'a mé'a kesí imáyáao kentópa'a kwáyáisa'a misáwí'ó uráiwaimba á'a aavimbá mayánka-raumne. ⁴ torupamáímo máiyampimba kesí imáyáao kentópa'a kwáyainana Ísóigo Ísuna asirayámbá keinárawate kwáyáintave'a misáwí'ó uráiwaimba aavimbá mayánkáaro. ⁵ Áánútuna kwaási kárákwiraampinkemba ai'mátuwenana Sáátáánigo umbai-yántáá'á amínana sáwí-amba tuwáinana Ísóigo Ísumo kumíndara'a kwembá airánintave'a mirá é'a aavimbá mayanké'a aúwáaro.

⁶ kawè'á umáíya máyaumne kwése'a makáawanamo moórá-kisaamo kampindénamo imbá amápa-kisaava'o kóyáwé intembá keinárawapimba moóráwai miráumai sáwí'o índawai keinárawapimba tivó sé'a ai'mátuwaaro. ⁷ týótaasa-tanon-kanaa tóyo ésa Yútaa-kwaasi toómbó intóráin-tantaa'a tuwésa aúna-tomba marésa sipisípi-araa'a tuvú'mái kwénaawe. miráumai Ísu Káráísiti kentááyáváiyé séna pukáimba pó'a aúnaí'a umái mé'a

mindáyave'a misáwí'ó uráimba kwétuwe'a kawe'á umái máéro. ⁸ sáwí'o kwéone sáwí-yantaatavaiye íma aamoí é'a kawe-tántáátáváyé árair-aintavaiye su'mai aamoí oró.

⁹ ááéma moórá-avai agaimái simátíme'a sé'a aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaise íma máéro siráunda ¹⁰ mináimbó siráunda Áánútuna kwaásivinkembo mirámó kwéowaise íma máéro siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane túran-andawe ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí ésa mirámó kwéon-kwaasiyave'a íma sé'a Áánútuna kwaásivakewaimo mirámó iyyáv'é'a siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi amápa'-marava'o máyáamba íma tiyuwé'a miwísé úwoi máéro. ¹¹ ánivo agaimakáunda-ainkona ááimba maarán-áimbán-íye. moórawai Áánútuna kwaasi úne kwésiwai aarai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane aúran-andawe éna marapá-tántáátávéna aamoí éna Áánútuntavena íma aamoí éna simái túwí'a sáwí'o umátinkena uwo'aó'-nómbá néna uwo'aó'á kwéiwaise íma mé'a kwesé íma toómbá naaró. agaimakáunda-ainkona ááimba mirán-áintáv'é'a siráundawe.

¹²⁻¹³ ímo Áánútunopa'o tiráawai kemá íma aavimbá maitinkánaumpo Áánútu aavimbó maitinkánimba mindá kwendéimán-íye. keinárawapinkemba Áánútuna kwaasi sáwí'o uráawai aavimbá maitínkáaro. keinárawapinkemba moórawai misáwí'ó uráindawaimba ai'mátuwaaro.

6

Ísóigona kwaásivimbo umbai-yántáá'ó kwáinda arupí umátínkáaro siráin-kwasai.

¹ moórá-aimbo sáwí'o kwéomba simátíménda ísáaro. keinárawapinkemba évakarawai sáwí'o ombá ímo Áánútunopa'o tiráan-anon-kwaasitopa'a mátínkare'a aavimbá maitínkáamba sáwí'a kwéovo Áánútuna kwaási anón-kwaasira'a mátínkare'a iséise é'a arupí umái máéro. ² naaémba Áánútuna kwaási anón-kwaasi-i'a ésa amápa'-maravaken-kwaasi táái isésa kawe'-máayáiyé sáwí-mayaiye sésa taaínkaar-esa naaémba mirá ónááovo ívé'a sáwíyan-aimba kanaán-umai iséise é'a arupí umái máéro. ³ naaémba kwíyómpaken-kwayo'narawa táái isánááomba mindá anón-tantaa'an-ivo marapá'ó máyáan-kwaasi tááimo arupí ónááomba mindá sáwíyan-tantaa'an-íye. ⁴ moórá-yantaa'o arupí ónáé sé'o é'a Áánútuna kwaásivimbo túwí'o ímo kwáyainda-kwaasiyave'a arupí umásínkáaro íma sé'a túwí'o kwáyaindawaiyave'a arupí umásínkáaro seró. ⁵ sáwí'a kwéune sé'a misáwí'ó kwéomba ivátuwe'a kawe'á ónááontave'a maanáimbá kwéa-gayaumne. keinárawa'a sé'a kawer-ímáyáágwára-kwáásiyá úne kwésembanivo íma aai ísámai arupí kwéumatinkaavo ⁶ Áánútun-aaiyavesa ímo áraire siráawaira'a mátinke'a sé'a moórá-aimba arupí umásínkáaro sé'o kwéomba mindá sáwí'an-íye.

⁷ Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasira'o mátinke'a aavimbá maitínkáamba sáwí'a é'a Áánútuna aambá íma kawe'á umái kwégwaraawe kwésune. kentí anón-kwaasimo isátinkaiyan-ainkomo éna ayááímó úwoimo kwénimba mindá kítoka'a sáwí'an-ivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasitopa'o aavimbó maitínkáamba mindá anómba sáwí'an-íye. ⁸ mirámó ombá Áánútuna kwaási kentív'á'awaawi sáwí'a kwéumatinke'a kentúwíkwara'a sáwí'a kwéowe.

⁹ sáwí'o kwéowaimo Áánútumo kárákwiraipa'o ímo kónááowaimo ontembá kwéowe. kampar-ímáyáá íma é'a simátimunda-aimba ísáaro. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa kwaai keiyái kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa aaraí miráumai keiyái sáwí'a úmae kwénaesa ¹⁰ umóyámbá ombá túran-anda ésa uwo'aó'-nómbá néna uwo'aó'á ésa simái túwí'a sáwí'a umátinkesa kwétinkamesa umóyámbá ésa mirámó kwéon-kwaasi Áánútu kárákwiraipa'a íma kónááowe. ¹¹ keinárawapinkemba évakarawai mirámó uráan-kwaasiraani'a kwéombanivo kentáási Áánútun-amanko Ísóigo Ísu Kárásitina asirayándéí misáwí-yántáá'á maitiyuwéna Áánútunde-i'a umátinkena kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye.

túwawaa'nei Ísóigona mayái mayánaáon-kwasai.

¹² keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá sé'a évakari'o kwéomba íma kawé'á kwéumatinkaiye sé'a moórá-aimba amápari'o kwéunda kanaán-ivo évakari'o kwéunda miwá kembá tátoranintave'a a'áo kwésune. ¹³ toónkó tirumpimbó kumíníntavena isaná tirunkó toómbó náníntavena kwáyáimba póna Áánútu minkáé-tántáá'á ánásasuwaniye. mirá ínivo túwawaatavesa imáyáa ombá maarán-iyé. túwawaa'nei aarai-úmóyámbá ónááomba ímanivo mintúwáwáá'néi Ísóigona mayái mayánaáowe. mirámó ónááontavena Ísóigo túwawaaka'a kwétuwa'naa-iyé. ¹⁴ Áánútu Ísóigomba pukáimpinkemba usásinankaraintemba kwená asirayándéi kentáa súwawaa'a usásisinkanintaawe.

¹⁵ kentúwawaa'a Káráísiti aiyayaankaambo kwéimba pó'a eénánk'á kwénaainda-ininkowe íma maé'a mimbórá-túmá aú'mái máéro. ¹⁶ moóráwái eénánk'á kwénaainda-ininkoe máyáimba mimbórá-túmá aú'mái máyáaiye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna minkáé'nárai mimbórá-túmá ma'mái máyáaiye

agaimaréna siráiyé. ¹⁷ ánivo Ísóigoe tarúmai máyáiwai kwenamankó kwesé máyáísana mimbóráí'a umái máyáiyé.

¹⁸ aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéomba tínaaemba umáméro. ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba túgo íma sáwí'a kwéivo aarai-úmóyámbó kwéomba túgo sáwí'a kwéiyé. ¹⁹ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba póna kentúma Áánútun-amankona naambá kwáyáimba á'a ísaraawe. kentúma Áánútundeima isa'á kesúma kendéyáámá póta sirááiimo kwétaini'a úwoi ónaumne íma seró. ²⁰ Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáimba mimbéyámbá keinárawa'a kwendéimán-ovo marapá'ó máyáamba Áánútu áwí'a anómba úmae íyóro.

7

aaraimó kwémayaan-kwasai.

¹ évakar-aimbo agaimáimo sísa-uraan-aintave'a simátimune. awá-kwáásí aarái íma maésa úwoimo ménaaomba mindá kawé'án-iyé. ² ánivo keinárawa'a úwoi kwaá-sivimbo máyáawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné anómba kwéompimba máyáantave'a umóyámbá únavo sé'o aarái mayáiyasa kwaai mayáiyasamo ónááomba mindá kawé'án-iyé. ³ kwaaiígó kwenáuma íma aambá aunínivo mindá awainínkóndéimá isaná awainínkó kwenáuma íma aambá aunínivo awaikóndéimá isaná miráumai kwenáwa'na-awa'naa umái méyaaoyé. ⁴ awainínkó kwenáuma íma kárákwiyisana awaikó kwégarakwisana awaikó kwenáuma awainínkó kwégarakwiyyé. ⁵ íma aambá aunésarai ánivo kanaán-iyé sésarai Áánútuntavesarai imáyáa ésarai námúnaa símae iyóyáoiyantavesarai sáwíyan-kanaa agándayaaoyé. minkánáá ánásainasarai mimbórávimbá koyauwé'mái méyaaoyé. íma kanaán-umai kentúra'a kárákwirewana ayáátááka'a nénka'a méyana kawé'ó umáimo méyan-asirayamba ánásainana Sáátáánigo sáwí'a ígwáe séna tavisivó sé'a simátimundantemba mirán-oro.

⁶ mináíntávé'a íma asiramái simátimé'a sé'a mirán-oro sé'a mirán-áíntávé'o sísa omba simátimé'a sé'a mirámó ónááomba kawé'án-iyé kwésune. ⁷ kemó aaraimó ímo makáundantemba amáparawai mirámó ónááomba siráái kwétaiye. ánivo ímo mirámó ónááomba Áánútu mirám-baaran-tantaakona asirayámbá kwétimiyé.

⁸ simátiménda awá-kwáásiyé ketor-íniné ísáaro. kemó máyaundantemba mirámó ónááomba kawé'án-iyé. ⁹ ánivo ímo kanaán-umaimo kentúra'o kárákwiyé'o é'a aarái mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááowe. aarái mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba mindá íma sáwí'an-ivo úwoimo mésamo aarái mayánae-imayaamo anómba únavo sé'a aarái mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba kanaán-iyé.

¹⁰ aarái máyáísana kwaai máyáísana kwéowai simátimé'a sé'a íma kesí imáyáavinkemban-ivo Ísóigona imáyáavinkemba kwésimatimune. aaraigó awaikómbá

íma auwéna kówíno. ¹¹ ánívo awaikómbó auwénamo éna ó'omba íma kwaai mayáino. ímo mirámó énamo éna koyauweréna awaikónópa'a tíno. kwaai íma kentuwainímbáá'a ti'mátuwaaro.

¹² moórá-aimba simátíménda Ísóigo simátimiyo íma siráivo kemá kwésimatimune. keákwákómó ékai awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awainínkó íma áraire kwésin-ininko awaikóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaano. ¹³ ánívo awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awaikó íma áraire kwésiwai awainínkóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaano. ¹⁴ kwaai Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésiwai awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráin-ininkoe tágárotamai máyáintavena Áánútu séna awaikómá isaná póna kanaán-íye kwésiye. aaraí Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésin-ininko awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráiwaiye tágárotamai máyáintavena Áánútu séna awainínkómá isaná póna kanaán-íye kwésiye. ímo mirámó kwéinkakai miwítí iyámpói Áánútuna kwaásiti iyámpóiraamba íma osinó. ánívo miwíyávéna Áánútu séna kesí kwaásiti iyámpóiraamban-owe séna kanaán-íye kwésiye.

¹⁵ keákwákómó ombá awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awainínkó íma mirá kwésisana awainínkó áraire siráisana awaikó íma mirá séna auwé'a kónáe séna mirá ónááomba kanaán-umai kóyáwé ónááowe. Áánútun-aaiyavesa áraire sewái owasá íma áraire sewáíye íma tarúmai máyáamba pósa kóyáwé ónááomba kanaán-íye. Áánútu paru umái ménaaontavena táayaraimba pósa auwé'a kónáe sésamo ésa kanaán-íye. ¹⁶ aaraí ísáaro. enawaikómbá áwa'naa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. mináímbá íma ísaraawe. ánívo kwaai ísáaro. enawainínkómbá áwa'naa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. íma ísaraawe. mindáyave'a íma ááema tuwé'a kóyáwé oro.

Áánútu kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro siráin-kwasai.

¹⁷ Ísóigo amápa-kwaasi tínkámae kuráimba kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro. Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáan-kwaasi mináímbá kwésimatimune. ¹⁸ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o mé'o Yútaa-kwaasi kentúmo kárámaimo araa'énamo owasamó ó'onkaa-kwaasi kentúmo ímo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba mindá kanaán-ivo úwoi mirá kwée'a ó'on-kwaasi-i'a ónáe íma sé'a máéro. ¹⁹ túmo kárámaimo araa'énamo owasá ímo túmo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aaimo kwétaagwiyavesamo máyáamba anón-tantaa'an-íye. ²⁰ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai miráumai máéro. ²¹ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáimó mairáawaimo ombá íma anón-imayaa ombánivo mimbáyáimó tuwánááon-ambo kwáyaina'o é'a tuwánááowe. ²² Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meéyám-bakaawaiti mayáimó mairáawaimo é'a Ísóigo sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátínkaraiwaiman-owe. ánívo Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a úwoimo máyáawaimo é'a Ísu Kárásiti meéyámakaisa'a kwená mayái-kwáásín-owe. ²³ Ísu Kárásiti pukáimba keinárawatavena mimbéyámbá uráisa'a kwená kwaási-i'a uráamba pó'a kentí imáyáa tátoranae síya'o é'a a'áo sero. ²⁴ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai Áánútuwe tarúmai máéro.

awá-kwáásítí kwaasái.

²⁵ awá-kwáásíyávéna Ísóigo íma asirayán-áimbá simásímakaisa'a kesí imáyáavinkemba kwésune. Ísóigo arumbá umásínkáintave'a sún-da-aimba pó'a kaweráiné sénááowa'a simátimune. ²⁶ umbai-yántáá'á kwáyáintave'a imáyáa é'a kwésumpo máyáantemba miráumai máéro. mirámó íyamba kawé'an-íye. ²⁷ aaraí makáawai ti'mátuwanáe íma síyasa aaraí íma makáawai aaraí mayánáe íma seró. ²⁸ ánívo aaraimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. inamarúmó kwaaimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba marapá'ó ménaaomba

umbai-yántáá'á kwénimba mindá imáyáa é'a mirán-ovo sé'a aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááomba kawe'án-iyé kwésune.

²⁹ kesí kwaásiyono ísáaro. Áánútumo siráin-kanaa sáwíyanka'a ánásanimba pósa aaraimó makáawai miwítí umbai-yántáátávésa íma anón-imayaa ésa aaraimó ímo makáawaimo mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. ³⁰ tirunkómó umbaimó kwétaiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo umbaimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. tirunkómó aamoimó kwéiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo aamoimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. ósambo kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa ósambo ímo kwémeyanowai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. ³¹ marapá-tántáá'ó kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa mirám-báyáímó ímo kwémayaawai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. marapá'ó máyáan-kwaasimo kwémayaam-bayai ánásanimba pó'a súnda-aimba marapá'ó kwáyáin-tantaatavena íma aiva-tántáá'án-iyé seró.

³² marapá-tántáátávé'o ímo anón-imayaamo ombá siráai kwétaiye. awá-kwáási Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa Ísóigomo aamoimó kwéini'a kwéovo ³³ aaraigwáráwái marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwainímbáá'o aamoimó kwéombayai kwémayaawana ³⁴ kaer-ímáyááo kwétavisiye. ímo kwaaimó mairáan-inaamaru-inine Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa sésa súwawaare imáyáawe Ísóigomba aménáe kwésevo kwaigwárá-ínímbá marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwai'máá'a aamoí ígwáe sésa mirám-báyái kwémayaawe.

³⁵ aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa oró-áimbá íma kwésumpo túwa'naa ónaunda-aimba kwésimatime'a kawe'á umái ménaaontave'a mináimbá kwésimatime'a Ísóigontave'a imáyáa é'a kwená mayáiyé su'mai mayánaáontave'a mináimbá kwésimatimune.

³⁶ moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo ménamo naaémbo kwentávénamo mayánae-imayaa anómba énamo sénamo íma kawe'á umái máyaunda pó'a mayánaemo síndamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna úwoi mayániye. mayáíndamo éna kanaán-iyé. ³⁷ moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo kwená imáyáamo asiramáímó énamo kwenáúra'o kárákwiyenamo sénamo íma mayánaumpo úwoi méníye sínanamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna mirámó énamo ímo mayánímba kawe'án-iyé. ³⁸ miráumai moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaíndawaimo mayánímba kawe'án-ivo moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaíndawaimo ímo mayánímba ávááraumai kawe'án-iyé.

³⁹ amáánko séna keákwákómó ésarai awaikó máyáindara'a tarúmai méyana awaikó puwínana kwaaiyávénamo ankáínana Ísóigona kwaásigokare su'mai maíno. ⁴⁰ ániwo imáyáa é'a ímo kwaaimó maénamo úwoimo ménimba arunkó kawe'á kwéinana méníye. Áánútun-amanko mináíntávéna mimbórá-áimbá kwésiye-imayaa kwéune.

8

póimo tuvú'mái kampar-ísóígómbá amén-kwasai.

¹ agaimái sísa e'a sé'a póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántáitaareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánaundaya kanaawá'iyó-aimbo sísa e'o sen-áimbá simátíménda ísáaro. mirám-baarawaina ááimba awánasaraundaya póta miráyá ónáe-aimba ááéma íma seró. mirámó kwéombo é'a kentúma maé kwéiyovo kwaásimo tirumbó tímémbo kwétuwa'naa-omba mindá kawe'án-iyé. ² évakarawaimo moórá-yantaatavesa imáyáa ésa sésa á'a awánasaraumnemo kwési yawai íma kanaán-umai awánasaraavo ³ Áánútumbo tirumbó améwanamo ímbá Áánútu miwí tuwánasaraiye.

⁴ mináimbá imáyáa é'a ké'naan-aimba póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o káramaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánááon-aimbo sendá ísáaro. kwaántá-kwaasi íma asirayáankwárá-kwáásín-ovo mimbóráwái asirayáankwáráwái Áánútuma iyé-áintá ísaraumne. ⁵ kwíyómpare maraparé sáwíva-tantaa'a kwáyáísasa évakarawai sésa kentáásí asirayáankwáráwái ména kenká'á kárákwiraiye sewaná mirámó kwésentantaa'a sáwíva'a kwáyáivo ⁶ kesáa mimbóráwáintávéta séta kentáásí Áánútu éna kentáásivowama iyéyá kwésune. amápa-tantaa'a úmakaimba póta kwenáwí'a mósá maréta kwená kwaási-i'a úndayaveta máyaumne. mimbórá-Ísóígómá máyáimba Ísu Káráísitima póna Áánútumo siráintemba amápa-tantaa'a uráimba kwená asirayáankátá máyaumne. miráumai kwaántá-kwaasi íma asirayáankwárá-kwáásí owé-áimbá ísaraumne.

⁷ mináintá ísaraumpo amáparawai íma ísaraawe. évakarawai pói tuvú'mái kwénesa kwaántá-kwaasiyavesa imáyáa ésa tímémáembanivo Áánútunopa'o tiráanka'a ááeraanimayaa ésa kwaántá-kwaasi tímém-poiman-iyé sésa mimpóí kwénaamba tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéesa sésa mimpóímá ímo naaráámbá kwénaumne kwésewe. ⁸ mintómbó ímo néta nétaamo kwéundaya Áánútu íma imáyáa éna náúndayavenaya aamoí umásinkenaya ímo náúndayavenaya aamoí umásinkenaya íma mirá kwéiye. ⁹ kwaántá-kwaasi tímém-poimo né'o ímo né'o kwéomba mindá kanaánivo Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ésa miwí tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a mirá ovó sé'a kárákwiyoro. ¹⁰ keinárawa'a sé'a kwaántá-kwaasi íma asirayáankwáráwái ombá pó'a tímém-poimo úwoimo kwénaunda kanaán-iyé sen-kwáásí kwaántá-kwaasiti mono'-náúmpá'ó toómbó kwénaambo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáímo kwéowai tuwánésa sésa keséya mintómbá nánaumnemo kwésesamo kwénaamba tirumpinkén-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéowe. ¹¹ miráumai mintómbá kwénaunda kanaán-iyé kwéseмба mindá Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai sáwí'a umátínkáawe. Ísu Káráísiti miwíyáváyé séna pukáiwai kentívá'awaawi sáwí'a umátínkáawasa sáwí-amba kwégwaraawe. ¹² kentívá'awaawi sáwí'a umátínke'a miwímó ímo asiramáímo máyáanimayaa sáwí'a umátínkáamba Káráísitimba sáwí'a kwéumankaawe. ¹³ kemá Póro sé'a kwaántá-kwaasi tímém-poimo naanasá kesívárawaisai suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'o ama'ó ímo naanasá suwánésa misáwí-ámbá íma kwaránaáowe.

9

Póro aantá-kwaasiti mayái kwémaena meéyámbá íma mairáin-kwasai.

¹ kwaasi kembá íma kwétatoraavo Áánútu kesáái simátiminkwae séna aantá-kwaasi-í'a umásínkaraiwaima é'a súrandai kentáásí Ísóigo Ísumba awáné'a kwená mayái keinárawapimba komayááwánda suwáné'a Áánútun-aaiyave'a áraire siráamba mindá kesí mayáígón-áúma paáruraiye. ² évakarawai kentávésa sésa íma Ísóigona aantá-kwaasiman-ivo úwoi-kwaasiman-iyé kwésewa'a keinárawa'a íma kanaán-umai mirán-áimbá kwésewe. Ísóigo si'mákowa'a keinárawa'a kwenáái kosimátimewana'a áraire siráamba pó'a mindáyave'a imáyáa é'a kentávé'a sé'a árai'a Ísóigona aantá-kwaasiman-iyé seró.

³ évakarawai keinárawapinkemba kentávé'a sé'a Ísóigon-aai simátiminkwae séna íma ai'mákaiwaiman-iyé kwéseмба maarán-áimbá anondá simátimune. ⁴ áséi-kwasai kosimátimewandara'a toómbó ímo meéyámbare'o úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino. ⁵ Ísóigona aantá-kwaasiye Ísóigo ává'awaawiye Pítaawe tuwainímbáá'o tí'maesamo áséi-kwasaimo kosimátíma'mae kwénaaontemba kemó kesuwainímbó áí'mae'o áséi-kwasaimo kosimátíme'o kentí toómbó úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino. ⁶ évakarawai áséi-kwasai kosimátímakaamba toómbó meéyámba'mai nánááontavesa íma mayái kwémayowa'a úwoi toómbá tímúwasa naráavo Páánápásinte

kenkáiyavaiye su'mai imáyáa é'a sé'a toómbó náyááoiyantavesarai mayái kwémae-sarai óntamba mairésarai toómbá kwémandaaie-imayaa kwéomba mindá sáwí-imayaa kwéowe.

⁷ maarán-áimbá imáyáa oro. i-kwáásí miwítí mayáírákém-béyámbá toómbá kwé-naawe. kígauomo kwéowai minkígáúvákén-tómbá kwénaawe. póimo máraawai mim-póimá tuvú'mái úwoi kwénaawe. miráumai mayáímó kwémayaawai meéyámbá kwé-maraawe. ⁸ mináimbá kwaásiti imáyáavinken-aimba kwésimatimumpo Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba mirán-áimbá kwáyáimba simátíménda ísáaro. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimaréna séna

kwaásiti toómbá úwítí-aramba ásima piyíndayavena purumakankó aísamai tamái mapándáapa umái ásima pítúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááesa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye

siráimba mimbáyáígóná meéyámbá póna mintómbá évaka'a úwoi náníye. Áánútu íma purumakantáváyíyé su'maiyavena mináimbá agayaaó siráivo ¹⁰ kentááyavenagwara'a mináimbá siráiyé. kígauomo kwéowai mimpínkén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwémaraawe. námáimo kwéowai minkígáúvákén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwéowe. ¹¹ miráumai keinárawapimba Áánútun-aaí kosimátímakaundaya pó'a toóné évaka-tantaaremo úwoimo siménaaonta kawé'an-iyé. ¹² kentáásínaaemba évakarawai keinárawapimba Áánútuna mayái kogwémaesa sésa toómbá síméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. miwímó toóné évaka-tantaare úwoimo mairáantemba kesáágwará'ó úwoimo máyáandaya kanaániye. kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máyáanata Ísu Káráisitín-aaí íma ísáavo séta kesí mayáírákémbá toómbá meéyámba'mai néta anóm-bayai kwémaeta íma ívátuweta mimbáyáírákémbá toómbá meéyámba'mai naráumne.

¹³ maarán-áíntávé'a imáyáa oro. Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a mayái kwémayaawai mindáúmpákén-tómbá úwoi kwénaawasa óntan-taareira'a Áánútun-tavesa póí tuvú'mái kwéagayaawai mimpínkén-tómbá úwoi kwénaan-aimba ísaraawe. ¹⁴ miráumai Ísóigo Ísu asiramái séna áséi-kwasai kosimátimiyawaitopakemba toómbá úwoi tímíyasa nánááowe siráiyé.

¹⁵ keinárawapimba komé'a Ísu Káráisitína áséi-kwasai kosimátimewandara'a kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyombanivo íma maéta toómbá síméro íma siré'a ívékwara'a simígwáe sé'a íma maanáúvái kwéagayaumne. áváárau-maimo sááimo sinkáína'o puwónáe sé'o é'a toómbá síméro íma sénaumne. miráumai kesí mayáírákén-tómbó kwénaandayave'o é'a íma aambá áúsinkaaro. ¹⁶ Áánútu asiramái simásímakaisa'a áséi-kwasai kwésimatime'a mináséi-kwásáímó ímo kwésimatimekai kesópa'a umbai-yántáá'á paárisino. mindáyave'a mináséi-kwásái kwésimatimundayave'a íma kesúma maé kwéiyune. ¹⁷ kesí imáyáavinkembo áséi-kwasaimo kwésimatimekai meéyámbá mayánae súsina. íma mirá é'a Áánútu simásímakaintave'a kwésimatimune. ¹⁸ mindá árrair-aimba póna kesí meéyámbá maarám-béyámbán-iyé. áséi-kwasai kwésimatimunda toómbó úwoimo kwémayaundarakai kanaán-isinó. toómbá íma úwoi mairáunda pósa íma maarán-áimbá sénááowe. áséi-kwasai ísaraundarata toóntá ámakaumne íma seró.

áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyé. áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyé.

¹⁹ keinárawa'a kembá íma táto'makaawa'a kemó siráanteni'a kwéé'a toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo íma maéta mirán-tántáá'ó mairáundarakai esimái-kwaasi Áánútunopa'a tiráasino. íma mairáundayave'a sáwívarawai túwa'naa únasa Áánútunopa'a kwétewe. ²⁰ Ísu Káráisitín-aaíyavesa áraire sénááontave'a Yútaa-kwaasivinkemba mé'a miwímó ontem-báyái kwémayaunana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kembá tátokaivo minámáánkómó tátokain-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá miráumai mé'a Ísu Káráisitín-aaíyavesa áraire sénááontave'a

miráumai máyaumne. ²¹ Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna áamáambo ímo ísaraan-kwaasivimba mé'a miwímó ontem-báyái kwémae'a Áánútuna áamáamba Ísu Káráísiti siráin-amaamba íma araisé'a úwoi kwétaagwiavune. ²² évaka-tontave'o náúnavo kwésen-kwaasi túwa'naa únasa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a mirán-tómbá íma né'a máyaumne. évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyana Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkanintave'a mirám-baaran-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá kwéune. ²³ áséi-kwasai kóyáwé ínana Áánútu kawe'á umátinkena kenkwárá'á mirá umásinkanintave'a mirá kwéune. ²⁴ maarán-áimbá imáyáa oro. amáparawai isaaisésa kwégowana moórawai kóyaaitena meéyámbá kogwémaena aamoí uráíye sen-áimbá kwéisaawe. miráumai Áánútumo aamoí umátinkanintave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á miráumai koró. ²⁵ kesúma asiraínkwáe sésa isaaisésa kwénaaomba tiyáántán-kwimai kwégwesa miwí túra'a kwégarakwiyesa ánásanim-beyambo mayánaáontavesa mirá kwéovo kwaíkwaí'a ínimbeyamba mayánaundayaveta Áánútuna aampatá kwégune. ²⁶ miráumai íma úwoi kwégumpo ayááivá'á kwáyáim-beyantave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á kwégune. ²⁷ kesúra'o sirááimo kwétaini'a ímanivo Áánútumbo arááimo kwétaini'a umái kwaráúndayave'a kesúra'a kárákwire'a áséi-kwasai kwésimatimunana naaémba Áánútu íma aamoí umásínkáivo sé'a kesúra'a kwégarakwiye.

10

kwaántá-kwaasiti imáyáa íma mósá máráaro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. maarán-áimbá imáyáa oro. naaóvá'á Yútaa-kwaasiya síkwá'náya Ísípi-marava'a ándávakemba Áánútu ayútinkowasa miwí túra'a íma kárákwiyesa sáwí'a uráamba imáyáa oro. Áánútu ayútinkowasa Ísípi-marava'a tuwésa kwéguwana aambá agaráátinkena ainámbá amáparawai túrampa'a makówasa mináínánkó kúnayampa'a kwéguwana Áánútu anón-domba tuwínkaa'a úmarowasa amáparawai mimpímbá kóaatasa kavóná-marava'a kwégwesa ² miwítí anóndako Mósesiye tarúmai máyówana Mósesi mináínámbá kwa'maéna kwéguwana kentáá síkwá'náma mirá kwéuwana Áánútu nombá tuwínkaa'a úmarowana mimpímbá Mósesi kóaatowasa miwígwará'á mimpímbá kóaatasa ³⁻⁴ noné toóné íma kwáyopa'a kwéguwana Áánútu toóné noné tímúwasa amáparawai kwénowana Áánútu óntan-ayau tinkówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa kwénesa kwénaauwana minóntámbá miwítí egwaa'á kwáyowasa naráawe. minóntántávéta séta Ísu Káráísitiman-iye kwésune. ⁵ kavóná-marava'a kweéme kweémesa Áánútun-aaimo kwáráaraamba sáwívarawai íma kwarésa sáwí'a uwaná mindáyavena Áánútu íma aamoí umátinkena kavóná-marava'a tínkámaena kwénaauwasa pukáawe.

⁶ sáwí-imayaawe su'mai ésa sáwí'o kwéuntavesa aamoí uráavo kesáá miráyá únavo séta miwímó urántaveta imáyáa éta kentáásúra'a kárákwiyono. ⁷ miwívínkémbá évakarawai kampar-ísóígómbá úmakesa kwená imáyáa mósá makáavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mináíntávéna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna kwaási mara'á mésa toóné noné násuwesa usásinesa tiraimá makáawe.

kampar-ísóígóntávésa imáyáa ésa mirá uráawe agaimaréna siráíye. ⁸ miwívínkémbá évakarawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné uráavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mirá untavéna mimbórá-kánaávímbá Áánútu sáwíva-kwaasi 23,000 kwaasi tínkamuwasa pukáawe. ⁹ miwívínkémbá évakarawai Ísóígomba masínkáánkái sésa Áánútu kentáará'á íma kawe'á umái kwégarakwiye kampa'á sésa sáwí'a uráavo kesáá íya mirá ónáisaiye. mirá untavéna Áánútu iraankavayaantómbá ti'marówasa vovasá pukáawe. ¹⁰ miwívínkémbá évakarawai Áánútumba í'ái ánkaraavo kesáá íma mirá síyataao. mirá untavéna Áánútumo kwíyómpakembo ai'marówai tínkamuwasa pukáawe.

¹¹ miwívimbá mirán-tántáá'á paárúwana Áánútun-aii aúvávimba agaimakáimba kesáá ánásanin-kanaavinta máyaundawaiya mináimbá kwéseta imáyáa éta íma miráyá éta kárakwiyono.

¹² miráumai kesávé'a sé'a asiramái máyaundawaiya úne kwésewai moórá-yantaako tavisína'a sáwí'a únavo sé'a kárakwiyoro. ¹³ sáwí'o ónááon-umbai-yantaa'o kentópa'a tiráimba mindá amápa-kwaasitopa'a tiráiyé. Áánútu tiráváyáiwaima séna sáwí-asirayan-tantaako kentópa'a téna tavisína'a sáwí'a ovó séna mirán-tántáá'ó tuwánááon-amba ámáá-ontama agaráátinkaina'a kanaán-umai asiramái mé'a íma sáwí'a ónááowe.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasiya síkwá'náma uráantemba mirá únavo sé'a kampar-ásíráyánkwáráwáítí imáyáamo mósá kwémaraamba tínaaemba umáméro. ¹⁵ kawer-ímáyáámó kwéon-kwaasi owa'á asiramái simátimé'a sé'a simátimunda-aimba kawe'á umái imáyáa oro. ¹⁶ Ísu Káráisitimo kentááyáváyé sénamo kwená naaemó kumúwanamo pukáintaveta imáyáa éta aráá-tomba kwénaundaya ándá-aran-domba Áánútumpa'a súwi séta mindómbá kwénaundaya maará séta Ísu Káráisitina naaenéiyá tarúmaiya máyaumne. minaráá-tómbá topámbaiya kwénaundaya maará séta Ísu Káráisiti áuneiya tarúmaiya máyaundaya ¹⁷ minaráá-tómbá mimbórá-tómbá kwáyáísata mimpínkéntáámó amáparawaiya kwénaundayaveta mimbórá-kwáásí-í'a umáíya méta sáwívarawaiya úndanivo mimbórá-kwáásí-í'a umáíya kwémaumne.

¹⁸ Ísareri-andarakewai Yútaa-kwaasimo kwéomba imáyáa oro. Áánútuntavesa imáyáa ésa óntan-taareira'a póí tuvú'mái agaimái kwéamesamo kwéomba Áánútuwe tarúmai máyáawe. ¹⁹⁻²⁰ súnda-ainkona ááimba simátíménda ísáaro. kwaántá-kwaasimo toómbó tímémba kwaántá-kwaasi kwétuwa'naa-ontavaiya kwétimé. ímaniye. kwaántá-kwaasima kwétimen-tomba anón-tantaara'iyó. ímanivo úwoisan-tomban-iyé. súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iyé. póímo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kwaántá-kwaasimo kwétimesamo máyáamba íma Áánútumba kwéamesa máyáawe. kwaántá-kwaasimo tímé'o miwísémo tarúmaimo máyáamba miráumai íma máéroyavena siráái kwétaiye. ²¹ Ísóigoe tarúmai maésa kwaántá-kwaasiye tarúmai maésa kwéomba íma kanaán-umai kwémaewe. Ísóigontave'a imáyáa é'a ándá-aran-done toóné kwénaavo kwaántá-kwaasiyave'o imáyáamo ésamo kwétimesamo mintómbó kwénaapa'a íma komé'a naaró. ²² mirámó é'o sé'o Ísóigo íma aivaráwáímán-iyé síyanamo éna áwáá'a tiyíníye. Ísóigona asirayánkó kentáásí asirayámbá usáyaaítaraivo íma mirán-oro.

²³ keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá Póro sé'a évakari'o kwéomba íma kawe'á kwématinkaisana évakari'o kwéomba íma kwétuwa'naa-iyé kwésune. ²⁴ miráumai kesávé'o túwa'naa ónááombayaiye su'mai íma maé'a ó'owigwara'o túwa'naa ónááombayawara'a máyáaro. ²⁵⁻²⁶ maarán-áímbá imáyáa oro. naaóv'á Áánútun-aii aúvávimba agaimaréna séna marawé minká'ó kwáyáin-tantaare

amápa'a Ísóigondeiman-iyé

agaimaréna siráimba Áánútu kentááyávéna imáyáa éna makáimba pó'a máákétirakemba póí-ama'a úwoi meéyán-ure'a íma anón-imayaa é'a sé'a sáwíra'u. kawerá'únó íma kwése'a úwoi naaró. ²⁷ moóráwaimo Áánútun-aaiyavenamo ímo árairemo siráindawai tááyena séna kesí naaúmpa'a toómbá naarómó sína'o owémó sé'o é'a komé'a íma áísaa e'a náávaken-tona'iyó íma sé'a úwoi kwéne'a sáwíra'u. kawerá'únó íma sé'a úwoi naaró. ²⁸⁻²⁹ ánivo moóráwaimo sénamo kwaántá-kwaasi tímakaan-tomba iyémó sínímbo é'a kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa kwéombanivo mináímbó sin-kwáásígó imáyáa éna séna Ísu Káráisitina kwaási kwaántá-kwaasimo póímo tímémba kanaán-iyé kwésivo íma naaró.

keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwaántá-kwaasimo tímén-tombo náundaya mindá kanaán-iyé. ánivo moóráwaimo kwesávénamo sénamo kwaántá-kwaasimo tímén-tomba náunavo kwésiwei kwemá kentááyávéna naavó íma sisinó. ³⁰ toóntávéta Áánútumpa'a súwi kwésewa kwénaunanaya moóráwai séna íma naaró ímo seráámbá

kwésiye keinárawa'a sentáv'é'a ³¹ kemá Póro sé'a Áánútu áwí'a mósá márám-bayaiye su'mai maé'a toóné noné kwéne'a mayáímó kwémayaamba Áánútuntave'a imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máráro. ³² Yútaa-kwaasiyavaiye ó'onkaa-kwaasiyavaiye Áánútuna kwaásiyavaiye imáyáa é'a kawé'á oro. tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárákwiyoro kwésune. ³³ imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí umásinkaigwae sé'a máyaumne. kesáváiyé su'mai kawé'ó í-máyái íma kwémayaumpo amáparawai gwara'o kawé'ó umátínkáim-bayai kwémayaunda póna Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba tiráínasa kawé'á umái ménaaom-bayai kwémayaumne.

11

¹ Ísu Káráisitimo uráintemba mirá kwéumpo kemó úndantemba keinárawa'a mirán-oro.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamáí máyómbe aarai ti'nónká'á káátaraan-kwasai.

² kentáv'é'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aimbo simátímakaunda-aimba kwé-taagwiyavontave'a aamoí kwéumatinkaumne. ³ simátíménda ísáaro. Kárásiti amá-parawaira'a kárákwiyisasa kwaaimó ombá tuwainímbáaka'a kárákwiyowana Áánútu Káráisitinka'a kárákwiraiye. ⁴ miráumai Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamáí máyáamba kwaaimá námúnaa kwésesa Áánútun-ai kwésimatimemba ti'nónká'ó kánumo'o káátaresamo ésa Kárásiti áwí'a sáwí'a ónááowe. ⁵ torupamáí máyáamba aaraimá námúnaa kwésesa Áánútun-ai kwésimatimemba ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máa túwí'a sáwí'a ónááovo aarai ti'nónká'á káátaraamba tuwánésa tuwai'máa'a kárákwiraaawe kwésemba mindáyavesa ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máa túwí'a sáwí'a ónááowe. sáwí'o on-ínímbó tigaeyávái ígwáe sésamo ti'nóntáumo káráyuwaantemba ti'nónká'á íma káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa pósa tigaeyávái kwéowe. ⁶ aaraimó ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa ti'nóntáu káráyuwaaro kwésune. ánvivo ti'nóntáumo káráyuwaamba tigaeyávái ésa pósa ti'nónká'á káátaro. ⁷ Áánútu asirayánkwáráwái amápa-tantaaka'o kárákwiraiwaimo intení'a kwaai mirá ésa pósa torupamáí máyáamba ti'nónká'á íma káátaraawe. Áánútu tuwai'máaka'a kárákwiraisasa tuwai'máa'o ontení'a aarai ésa pósa torupamáí máyáamba ti'nónká'á káátaraawe. ⁸ Áánútu aivar-ínímbá awaikó arausandéí úmakaiyo kwaai íma aaraigó arausandéí úmakaiye. ⁹ kwaaiigó aaraigónká'á mén-intavena íma úmakaiyo aaraigómá kwaaiigónká'á ménintavena Áánútu úmakaiye. ¹⁰ mindáyavaiye kwíyómpaken-kwayo'narawa túranka'a máyáantavaiye aarai ti'nónká'á káátaro. tuwánésa sésa tuwai'máa'a kárákwiraaawe sénááowe. ¹¹ ánvivo Ísóigo aúranka'a máyáamba aarai kwaai tiráváyáawasa pósa íma keyáa kwémaewe. ¹² Áánútu aivar-ínímbá kwaaiigó arausandéí úmakaisasa aarai mésa kwaai matínkáawasa kwémaemba Áánútu amápa-tantaakona ááimban-iyé.

¹³ Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamáí máyáamba aarai ti'nónká'ó ímo káátaresa námúnaa kwésemba kanaawá'i. íya kanaán-iyó. imáyáa oro. ¹⁴ kwaásiti ááimba imáyáa é'a sé'a kwaai miwí ti'nóntáu ayáátáaka'o kwáintavesa tigaeyávái owasá ¹⁵ aarai kentí ayáátáa-ti'nontauyavesa aamoí kwéomba Áánútu tímakaisana ti'nóntáugo ti'nómayaanka'a kwégaataiye kwésewe. ¹⁶ keinárawapinkembo évakarawaimo ti'nónká'ó káátamakaantavesamo narú'nárúr-áímbó síya'o é'a sé'a kesáa Áánútuna kwaásiya torupamáí máyaunasaya ó'on-o'on-daopa'a Áánútuna kwaasi torupamáí máyáamba mirá úndayaanivo ó'on-aaimba íma kwáyáiyé sénaumne.

Ísóigontavai imáyáa ésa aráa-tomba naráan-kwasai.

¹⁷ sáwí'o kwéon-aintave'a simátíménda ísáaro. Áánútuntave'a imáyáa kwé'e'a torupamáí máyáamba íma moórá-morawai kawé'á kwéumatinke'a sáwí'a kwéumatinkaawe.

¹⁸ torupamáí máyáampinkembo taaínkaar-umaimo máyáan-aimbo sewa'ó isáúnda árrair-aimban-iyé. ¹⁹ taaínkaar-umai mé'a évakarawai ó'on-imayaa owasá évakarawai ó'on-imayaa kwéowa'a árrair-aimbo sen-kwáásí kwéisaawe. ²⁰ torupamáí máyáamba sé'a aráá-tomba nánaumne sembánivo Ísóigontave'a íma imáyáa é'a aráá-tomba né'a ²¹ évakarawai kentí naaúmpakembo maimaé'o tiráan-tontave'a imáyáa é'a kwénaawasa toómbó ímo makáawai táái kwétinkaisasa évakarawai uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéowa'a mirá kwéomba aráá-tomba sáwí'a umái kwénaawe. ²² mirámó kwéomba toómbá íma taaínkaar-e'a toómbó ímo makáawai timé'a sáwí'a umátinkáawasa tigeayávésa ombá mindáyave'a íma aamoí kwéumatinkaumpo sáwí'a kwéowe. kentí naaúmpa'a toóné noné násuwe'a torupamáí mé'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba naaró.

²³ Ísóigo simásímakaimba simátímakaunda maarán-áimbán-iyé. moórawai Yútási Ísóigo Ísumba kwená namuro-kwáásír'á íma agaráátínkaronka'a mindó'wáámbá Ísu Kárásiti toómbá maisoréna ²⁴ Áánútumpa'a súwi séna topaména séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma ayú'maranaumne. miráumai kentáv'é'a imáyáa kwéé'a námae iyóro súwasa ²⁵ toómbá násúwówana pérétimo mayóntemba ándá-aran-domba kwáyon-anaveumba maisoréna séna mindá kesí naaemán-iyé. kesí naaemá keinárawatavena kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. maandómbó kwénaamba kentáv'é'a imáyáa kwéé'a námae iyóro Ísu Kárásiti siráiyé. ²⁶ mintóné mindóné kwénaamba kentááyáv'éna Ísóigo pukáiyé-aimba kwésimatimewe. mirá úmae kwéiyiyana Ísóigo marapá'á kumíníye.

²⁷ miráumai Ísóigontavesa imáyáa ésa aráá-tomba nánáe sésa ombá aiva'ó ímo kawer-ímáyáámó ésamo úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamo imáyáamo ésamo úwoisamba iyémó sésamo ésa Ísóigo áuwe naaewé sáwí'a íyana sáwí-meyamba tinkániye. ²⁸ mindáyavesa máyáawaina ááimba kawer-ímáyáa ésa taaímbai ísáiyuwesa sáwí'o umáimo máyáamba kawer-ímáyáa ésa aráá-tomba nánááowe. ²⁹ Ísu Kárásiti kentááyáváyé séna pukáin-ainkona ááimbo ímo imáyáamo urésamo úwoimo mintóné mindóné kwénaambo é'a kesávésa aaivimbá kwíyana Áánútu sáwí-meyamba timíníye. ³⁰ keinárawapinkemba évakarawai mirá é'a Ísu Kárásiti kentááyáváyé séna pukáimba íma imáyáa é'a aráá-tomba úwoisamba iyé-ímáyáa kwéomba pó'a évakarawai aamoisáyán-kwáásí máéwasa évaka'a tí'a iwái máéwasa évaka'a pukáawe. ³¹ ánivo máyaundawaina ááimbo imáyáamo kawé'ó étaamo taainétaamo sáwí'o kwéunda arupí kwéundarakaiya Ísóigo sáwí-meyamba íma símísino. ³² ánivo Ísóigo arupí umásinkanintavenaya sáwí-meyamba kwésiminta póna marapá-kwáásímó sáwí-meyambo kwaíkwai'o íním-beyambo timíndara'a miwísé sáwí-meyanta íma simíníntaawe.

³³ kesí kwaásiyono. mináíntáv'é'a imáyáa é'a toómbá né'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba nánááontave'a torupamáí máyáamba moóra-morawai ténááontave'a timu'maré'a mé'a aráá-tomba naaró. ³⁴ tááimo kwétinkaina'o é'a kentí naaúmpa'a toómbá násuwe'a torupamáí mé'a toómbá nánááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba íma timíníye. ó'on-aintavaigwara'o agaimái sísa-uraan-aimba kentópa'a kweéme'a komé'a simátimenaumne.

12

Áánútun-amanko asirayámbá kwétimin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. ó'on-o'om-bayaimo mayánááontavena Áánútun-amanko asir-ayámbá kwétimimba íma ísámai usúkáavo sé'a simátíménda ísáaro. ² Áánútuna aambó ímo kwakónka'a Sáátáánigo tátorena tavisúwa'a sáwí-amba kwaré'a kwaántá-kwaasi kampar-ásíráyánkwáráwái íma aái kwésewaiti imáyáa mósá makáamba ísaraawe. ³ Áánútun-amanko keinárawate íma máyowa'a sáwí-amba kwakáantave'a imáyáa é'a maarán-áimbá simátíménda ísáaro. évakaraiwaimo sésamo Ísu kárákwiraiwaima

iyémó kwésemba Áánútun-amanko miwí tirumpimbá máyáiwai kwésevo évakarawaimo sésamo Áánútu Ísumba sáwí'a umánkaniyemo kwésemba Áánútun-amanko miwí tirumpimbá íma máyáíye.

⁴ Áánútuna kwaási-i'o owáímá kwená mayáí kwémayaantavena Áánútun-amankoma ó'on-o'on-asirayamba kwétimimba mimbóráwáí kwétimiye. ⁵ Áánútuna mayáí ó'on-o'om-bayai kwémayaantavesa Ísóigo Ísuntavesa ísámai mimbáyáí kwémayaawe. ⁶ Áánútuna mayáí kwémayaantavena kwemá ó'on-o'on-asirayamba kwétimisasa mimbáyáí kwémayaawe. ⁷ amáparawai kawe'á umátinkanaaontavena Áánútun-amanko moórá-morawai tirumpimbá ména Áánútuna asirayámbá kwéagaraatinkaiye. ⁸ Áánútun-amanko moórá-morawai kawer-ímáyáá kwétimisasa mináimbá kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morwai ímo ísaraan-aimba kwésimatimisasa kwésimatimewe. ⁹ Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútuntavesa asiramái mésa sésa árai'a Áánútu siráini'a íníye kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa tí'o imbá kwéasovamatinkaawe. ¹⁰ Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa ímo awánaraam-bayaigwara'a kawe'á umái kwémayaawe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa asirayámbá taainésa sésa moórá Áánútun-amankompinken-asirayamban-iyé sésa moórá kwaántá-kwaasiti asirayámbán-iyé kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa íma ísaraan-aimpinkemba kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa miwímó siráan-aimba miwígwará'á íma ísaraan-aimpinkemba pósa kwántámai kwésewe. ¹¹ Áánútun-amanko kweyáá kwená imáyáavinkemba mirá éna moórá-morawai ó'on-o'on-asirayamba kwétimiye.

Ísóigo áúwawaakaamba umáíya máyaunda-kwasai.

¹² moórá-aimba sénaumpo ísáaro. kwaási túvimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba mimbórá-áumán-iyé. mirámó intembá kesáá Ísu Káráisitina kwaásiya sáwíva-kwaasimo máyaundaya kweséya tarúmai mimbórá-kwáásiráámbá umáíya máyaumne. ¹³ évakarawaiya Yútaa-kwaasiya únasaya évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá évaka'a meýámbakaawaiti mayáí kwémayaan-kwaasi owasá évaka'a úwoimo máyáan-kwaasi owaná Áánútu kwenamambá ai'marówana kentáásirumpimba kumbéna tarúsinkenaya mimbórá-kwáásiráámbá kwéumasinkaiye.

¹⁴ kesáá mimbórá-kwáásiráámbá umái máyaundaya imáyáa é'a maarán-áimbó simátíménda ísáaro. mimbórá kúwawaapimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba ¹⁵ aísamaigomo sénamo kemá íma ayáámba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáíye. ¹⁶ áácomo sénamo kemá íma aúrumba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáíye. ¹⁷ amápa kúwawaapa'o aúrane su'maimo kwáyáinkakai íma áá'a ísáisino. amápa kúwawaapa'o ááre su'maimo kwáyáinkakai amápa-kwiyumba íma ísáisino. ¹⁸ ánivo Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa kúwawaa'a úmakena amápa-tantaa'a kwenamááre su'mai ma'maéna kuráíye. ¹⁹ áúwawaapinkembo mimbórá-yántáá'ó kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kwáyáisino. ²⁰ amápa-tantaa'a kwáyáimbanivo mimbórá kúwawaa'a umái kwáyáíye.

²¹ miráumai aúranko ayáánkontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma sínana a'nónkó aísamaigontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma síníye. ²² miráumai túwawaapinken-tantaataveta séta aamoisayámbán-iyé kwésundaya ímo kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kawe'á umái kwáyáisino. ²³ túwawaapinken-tantaatavetaamo séta úwoisamban-iyé kwésundaya kawe'á umáíya kwégarakwiyundayaawe. avora'á íma agaráátinkaraundayantaa'a aúpá'á makéta kwégarakwiyundayaawe. ²⁴⁻²⁵ avora'á kwáyáin-tantaa'a íma kwégarakwiyundayaawe. áúwawaapinken-tantaako amápa'a kawe'á umái mayáí

maéna moóra-mora-yantaako kwenáúra kwenaura'a kárákwiyinintavena Áánútu kwenamáaramaa'a maréna úwoisamban-iyé kwésunda-yantaa'a kwégarakwiyye. ²⁶ áúwawaapinkembo moóra-yantaakomo áí'o ínana amápa kúwawaapakemba áí'a umásaniye. áúwawaapinkembo moóra-yantaako kawé'ó ínana amápa kúwawaapakemba kawé'á umásaniye.

²⁷ túwawaatave'o súnnda-ainkona ááimba maarán-áimbán-iyé. keinárawa'a Ísu Káráisiti áúwawaakaamba umái mé'a moóra-morawai kwenáiyayaankaane aúrankaane mirán-tántáákáámbá umái máyáawe. ²⁸ Áánútu kwená kwaási moóra-morawai mayái tiména mirám-báyái mayánaáontavena asirayámbá kwétimena kwená aantá-kwaasi aiva'á usásintinkena miwí tínaaemba simátímakain-aimba simátimenaowai usásintinkena miwí tínaaemba kwená aambá agaráátinkanaowai usásintinkena miwí tínaaemba ímo awánaraam-bayai mayánaáowai usásintinkena tí'o kwéin-kwaasimo asóvamatinkanaowai usásintinkena miwí tínaaemba túwa'naa ónááowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'om-bayaira'o kárákwiyonaaowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááowai usásintinkena mirá ónááowai usásintinkava'a kuráiyé.

²⁹ Áánútu aantá-kwaasiti mayái tímakaimba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútu simátímakain-aimba simátímémba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútuna aambá kwéagaraatinkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ímo awánaraam-bayai kwémayaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ³⁰ Áánútuna asirayándéí tí'o kwéimbo asóvamatinkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ó'on-o'on-aimba ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba amáparawai íma mirá sewasá évakarawai sewasá mináinkóná ááimbo kwántámai kwésemba amáparawai íma mirá owasá évakarawai kwéovo Áánútu kwená imáyáavinkemba mirán-ásiráyámbá kwétimiye. ³¹ Áánútu kwétimin-asirayamba mayánaemo kwésemba imáyáa é'a sé'a Áánútuna mayái usáyaaitamai-mayai mayánaemo sé'a tiyáántán-kwimai mayái máyáaro.

mináimbá kemá imáyáa é'a sé'a kawer-áimbán-ivo kwaásimo tirumbó tímémba minánkó amápar-ankomba usáyaaitaraimba minánkóná ááimba simátíménda ísáaro.

13

kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimban-iyé siráin-kwasai.

¹ Áánútun-amankomo asirayámbó simínataamo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sétaamo kwíyómpaken-kwayo'narawa tááivinkenkwara'o sétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éta mináimbá úwoi-aimba séta kámoyambo úwoimo tontembá mirá éta peró'o úwoimo tuvúwóntemba mirá ónaundayaanivo kwaásiti imáyáamo étaamo éta kawé'á umátinkanaumne. ² Áánútumo asirayámbó simínataamo simásímakain-aimbo simátimetaamo Áánútumo aúpá'ó marénamo avora'ó marénamo uráin-aimba isétaamo ímo ísaraunda-aimba Áánútu simásímakain-aimba isétaamo Áánútuntavetaamo asiramáímo métaamo sétaamo árai'a Áánútu siráini'a íníye sétaamo Áánútumo siráintemba umbai-máyáímó maétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo éta úwoi-kwaasiya úne. ³ makáundayantaa'o amápa'o tímaturwetaamo Áánútuna mayáiyá kwémayaundayavaiya sáwí'a umásinkaamba aamoí éta kanaán-iyemo sétaamo mirámó étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éna siráunda-ainko íya súwa'naa íníye.

⁴ kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimba maarán-áimbán-iyé. kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o kwéumatinkaamba anondá íma mirá ombá túwa'naa esa kwaásimo tirumbó tíméwai túwí'o kwáyáin-kwaasiyavesa tirumbá íma sáwí'a umátinkesa kwaásimo tirumbó tíméwai miwí túwí'a íma maé iyésa ⁵ kwaásimo tirumbó tíméwai kesávésa amápa-tantaa'a kawé'á kwéune íma sésa sáwí-aimba íma sésa kwaásimo

tirumbó tíméwai kesáái usáyaitainkwae íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai íma ááéma áwáá'a sésa kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa úmae iyésa ⁶ kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o urántavesa íma aamoí ésa kawé'ó urántavesa aamoí ésa ⁷ kwaásimo tirumbó tíméwai umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba úwoi mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amáparawaiyavesa íma inkaisí-ímáyáá ésa amáparawai kawé'á ónááontavesa timu'marésa mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amápar-umbai-yantaapimba asiramái mésa íma ivátuwesa miráumai kwémaewe.

⁸ kwaásimo tirumbó tímémba minánkómá kwaikwai'a éna íma ánasainana Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimim-bayai ánasainana ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba kwésem-bayai ánasainana ímo ísaraan-aimbo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimem-bayai ánasaniye. ⁹ ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aimba íma kanaán-umai ísáyasaraundayaawe. Áánútumo simásímakain-aimba simátí-makaunda íma kanaán-umai simátímatasaraundayaawe. ¹⁰ Áánútu kasenkuí'a ónaum-nemo siráimba naaémba paárinimba póta ímo ísáyasaraunda-ainkwara'a ánasagwinata amáparawaina ááinta awánanaundayaawe.

¹¹ iyámpói máyaawandara'a iyámpóimo kwésentemba mirán-áimbá sé'a iyámpóimo kwéontemba mirá é'a iyámpóimo kwéontemba mirán-ímáyáá uráumpo kwaási-i'a uráunda iyámpóira'o uráunda-yantaa'a tukáumne. ¹² iyámpóimo ímo kawé'ó umáimo ísáantemba Áánútuna kwaásiya íma kawé'á umáiya Áánútuna ááimba kwéawanaundayaawe. nompímbó kwaási tói'o ímo awánamaimo kawé'ó úndantenta ívé'a miraráántá kwéundaya Áánútuna ááimba íma kawé'á umáiya kwéawanaundayaanivo kwaási tói'o avoratóámó awánáúndantemba naaémba miráyá ónaundaya Áánútuna ááimba kawé'á umáiya awánanaundayaawe. ívé'a íma awánasaraundaya Áánútu kentáámó suwá-nasaraintemba naaémba Áánútuna ááimba awánasanaundayaawe. ¹³ mirá ínivo ívé'a Áánútuwe aráápamaiya máyaunda-amba isaná árai'a Áánútuwe maí'mai'a ónaundayaawemo kwésunda-amba isaná Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amba isaná umái minkáúmbó-ámbá kwáyáivo usáyaitarain-amba Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amban-iyé.

14

Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-kwasai.

¹ kwaásimo tirumbó tímén-amba asiramái kwaré'a Áánútumo kwétaain-timin-asirayamba mayánáe sé'o Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anóntantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró. ² Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisasamo ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba íma kwaásiyavesa kwésevo Áánútuntavesa sésa kwaásimo mináínkóná ááimbo ímo ísaraantavesa kwaásiyavesa íma kwésewe. Áánútun-amanko asirayámbá kwétimisasi aúpár-áimbá kwésevo ³ évakarawai Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba asiramái arupí umái kawé'á kwéumatinkaamba mindáyave'a sé'a Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró kwésune. ⁴ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai kesávésa simái kwéasiraavo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai Áánútuna kwaási amápa'a asirayámbá kwétimewe.

⁵ Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisa'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááomba siráái kwétaivo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-asirayamba maé'a simátimenaomba ávááraumai siráái kwétaiye. torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba mináimbó kwántámai síníwaimo ímo ménamo simátiminasamo ésa mináínkóná ááimba íma kawé'á umái ísévana mináínkó íma túwa'naa íníye. miwí tááigo íma túwa'naa ínintavesa Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewasa avora'á kwésimatimentavesa miwí ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai usáyaitaraawe.

⁶ kesí kwaásiyono. kentópa'a komé'a ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sendamó é'a íma isáiyana kesááigo íma túwa'naa ínivo Áánútumo paárurain-aina'i. ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aina'i. Áánútumo simásímakain-aina'i. Áánú-tuna aambó kwáráan-aina'i. mirán-áimbó avora'ó simátíméndamo é'a isáiyana kesááigo túwa'naa íníye. ⁷ ontóímó ímo kawé'ó umáímo sínasamo ésa íma ísámai kawé'á ónááovo kawé'ó umáímo sínasamo ésa ísámai kawé'á ónááowe. ⁸ moóráwaimo ímo kawé'ó umáímo aayamáímo sínasamo ésa íma ísésa tayorupanááowe. ⁹ miráumai torupamáí máyayampimba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síya'o é'a mináínkóná ááimba íma isánááomba keáínkáámbá sénááowe. ¹⁰ amápa'-marava'a sáwíva-kwaasi mésa ó'on-o'on-aimba kwésemba mináínkóná ááimba kwáyáivo ¹¹ moóráwai kwenááivinken-aimba sína'a sé'a imáyáa é'a ó'on-daopaken-kwaasiye senaná kentávéna imáyáa éna ó'on-daopaken-kwaasiye síníye. mirámó kwésen-ainko íma túwa'naa íníye. miráumai torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba mináínkó íma túwa'naa íníye. ¹² Áánútun-amankomo kwétaain-timin-asirayamba mayánááomba aamoí é'a pó'a Áánútuna kwaási kawé'á umátínkáin-asirayamba tiráái kwétaina'a mairé'a Áánútuna kwaási kawé'á umátínkáaro.

¹³ mindáyave'a ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai Áánútumpa'a áísaa íyana mináímbó kwántámaimo simátimenaontavena asirayámbá timíníye. ¹⁴ Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaisataamo ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo Áánútuntaveta námúnaa kwésundaya sóikakenta kwésumpo kentáásí imáyáao úwoisankaamba umái kwémaíye. ¹⁵ mindáyaveta maaráyá ónaumne. Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaimba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkemba Áánútumpata námúnaa séta kentáá sááivinkenkwarata sénaumne. ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkemba íma séta kentáá sááivinken-igwarata sénaumne. ¹⁶ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kwenáwí'a mósá máraáamba moóráwaimo úwoi-kwaasimo miráwaina ááimbo ímo awánaraiwaimo keinárawa'o torupamáímo máyáampimbo ménamo éna kwésen-ainkona ááimba íma ísaraindayavena póna íma kanaán-umai áraitavaiye síníye. ¹⁷ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba kawé'án-ivo mináínkóná ááimba íma ísarain-dawaimba mináínkó íma asirayámbá amíníye.

¹⁸ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba évaka-tawai kwésevo kemá ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo kwésunda sáwíva-tawai kwése'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁹ ánivo Áánútuna kwaási torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo ayáátáár-aimbo kwésunda sáwíyan-tantaa'an-ivo ísaraan-aimpinkembo asirayámbá timínín-aimbo ákí-aimbo kwésunda mindá anón-tantaa'an-íye.

²⁰ kesí kwaásiyono. iyámpóímo ímo kawer-ímáyáámó ontembá íma mirá é'a táákaevayan-kwaasimo onten-ímáyáá oró. umarambó ímo sáwí-ímayáamo ontembá mirán-oro. ²¹ naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Ísóigo séna kesí kwaási kesáái íma ísaraamba pó'a simátimenaumne. ó'on-aimbo kwésewai simátíménasa miwí tááivinkemba simátimesa sáwí'a umátinkaiyasa pósa kentávésa íma imáyáa ésa kesáái íma isánááowe

agaimaréna siráíye. ²² naaóvá'á Áánútu mirá éna kwená kwaási kwenáái ímo ísarowai kwená asirayámbá agaráátinkomba awánaraantemba Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésen-aimba ísésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá kwésewe sénááowe. ánivo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésiyawai ísésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá mirá kwésewe sénááowe. ánivo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai ísésa íma mirán-áimbá kwésewe.

²³ Áánútuna kwaási torupamáí máyayampimba amáparawaimo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-

kwaasimo usávé'maimo isésamo ésa maawí uwo'aó-kwáásímán-owe sénááowe. ²⁴ ánivo amáparawaimo Áánútumo simátímakain-aimbo avora'ó síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usávé'maimo isáíyanamo éna mináínkó tirumbá airaráínasa sáwí'a uráumne sésa ²⁵ miwítí aúpa-sáwí-ímáyáa avora'á mémaresa Áánútu aúranka'a kívairesa kwená imáyáa mósá marésa sésa árai'a keinárawapimba Áánútu máyáíye sénááowe.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamáí maíyanka'a arupí umái máéro siráin-kwasai.

²⁶ kesí kwaásiyono. kemó súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-íye. Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí maíyanka'a moóráwái maarán-íyá sénaumne sínana moóráwái Áánútun-aaiinken-aimba simátiminana moóráwái Áánútumo agarááránkaraimba simátiminana moóráwái ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba sínana moóráwái mináímbó kwántámai sína'a miráumai Áánútuna kwaási asirayámbá kwétimentavai mirá úmae'a íyóro. ²⁷ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááombo é'a kaumbo-káé-kwaasiye su'mai sé'a aiva'á moóráwái sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwaina'a mirá sénááovo ²⁸ mináímbó kwántámaimo síníwaimo ímo máyaina'o é'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai amáparawai túranka'a íma sé'a imáyáavinkemba Áánútuntave'a seró. ²⁹ Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba kaumbo-káé-kwaasimo usásimbaimo kwésimatimemba évakarawai isé'a mináímbá taaímbái kwéisaawe. ³⁰ mináímbó ísáan-kwaasivinkembo Áánútumo moóráwaimo simáminanamo éna kwésimatiminda-kwaasigo kwenáái ánásainana moóráwái usásinena simátiminiye. ³¹ Áánútumo aái simátímakaiwai amápa'a sé'a moórá-morawai moórá-mora-tawai símae iyé'a pó'a amáparawai isé'a asirayámbá mayánaáowe. ³² Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai kwésemba kentí imáyáarare su'mai kwégarakwiyovo mirán-oro. ³³ kawer-ímáyáámó kwé'e'ó paru umáímo máyáamba Áánútumba aráái kwétaivo simátímén-aimba kárakwiyoro.

Áánútuna kwaási amápa'-naopa'o torupamáímo máyáamba maará kwéowe. ³⁴ torupamáí máyáampinkemba aaraí íma aái kwésewe. Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkembo siráintemba aaraí íma kárakwiyonaaowe. ³⁵ mindáyave'a torupamáí máyáampinkemba aaraí aái sevó sésa moórá-ainkona ááimba tísaa ónáe sésamo ésa miwítí naaúmpa'a tuwai'máá'a tísaa ónááowe. ³⁶ kentí imáyáavinkembo mirámó kwéomba Áánútun-aai keinárawapinkene su'mai íma paáruraisa'a keináraware su'mai ímanivo ó'on-o'om-baravaken-kwaasigwara'a ísaraavo miwímó torupamáímo mésamo ontembá mirán-oro.

³⁷ keinárawapinkemba évakarawai kesávésa sésa Áánútumo siráin-aimba ísaraundawai úne kwésiyawaiye évakarawai kesávésa sésa Áánútu asirayámbá símakaiwai úne kwésiyawaiye mirámó kwésewai maanáúvámó agaimáímo tímúndavimba awáné'a sé'a mináímbá Ísóigo asiramái siráin-aimban-íye sénááovo ³⁸ maanáúvámó agaimáímo tímúndamo ímo isé'o é'a miwí tááigwara'a íma ísáaro.

³⁹ kesí kwaásiyono. Áánútumo simátímakain-aimbo simátimemba asirayán-ímáyáa é'a simátíma'mae iyé'a ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba íma aambá aúmbaraaro. ⁴⁰ ánivo amápar-aimbo kwésemba íma sáwívar-aimba sé'a paru umai arupí umai máéro.

15

Ísumba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. áséi-kwasai kosimátímakaunda-aimba moórágwara'a simátíménda ísáaro. mináséi-kwásáiyávé'a áraire sé'a tátoke'a asiramái máyáawe. ² asiramáímo táto'mae iyé'o é'a kawer-ámbá kwa'maé iyónááovo tóikakene su'mai áraire siráambo é'a kawer-ámbá íma kwa'maé iyónááowe.

³ aiva'á Áánútu mináimbá simásimuwa'a kembá simátímakaunda anón-aimba póna Ááúnútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimarésa siráantemba sáwí-imayaaya maisiyuwánintavena Ísu Káráisiti puwúwasa ⁴ utámárovana kae'-nó'wáámbá kwaúwana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináimbá Áánútun-aaí aúváiimba agaimarésa siráawe. ⁵ Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena Pítaa aúranka'a paáréna kwená kwayó-kwáásí túranka'a paáréna ⁶ moórá-tawai sáwíva-kwaasi kwesé kwénaauwai 500 kwaasi túranka'a paáruraiye. minkwáásívinkembá sáwívarawai úwoi túvamai máyáawasa évakarawai pukáamba minkwáásí túranka'a paáréna ⁷ Yémési aúranka'a paáréna kwená aantá-kwaasi amáparawai túranka'a paáréna ⁸ naaémba kemá Póro kesúranka'a paáréna Ísu Káráisiti kwená kwaási-i'a umásinkainkwae-imayaa íma uráunda kembá kwená kwaási-i'a umásinkarawai súranka'a paáruraiye. ⁹ ááéma Ísu Káráisitina kwaási sáwí'a umátínkaraunda pó'a Ísóigona aantá-kwaasivinkemba kemá kíto-kwaasi úne. íma kanaán-uraunda pósa kentáv'é'a Ísóigona aantá-kwaasima óne sembá uwó-áimbá kwésewe-imayaa kwéune. ¹⁰ ánivo Áánútu úwoi súwa'naa uráimba pó'a Áánútumo kesáái simátiminkwae séna si'mákaiwai ówánana kwemá úwoi súwa'naa úwa'a íma úwoi mé'a asirayám-báyái mayááwánana kesí mayáígó ó'owiti mayáígómbá usáyaaitaraiwo keyáá mimbáyái íma mayááwánana Áánútu súwa'naa ena kesé máyowa'a mimbáyái mairáumne. ¹¹ kemó áséi-kwasaimo simátimewanda-aimba isé'a miwímó simátímún-aimba mimbórá-áimbá pó'a isé'a áraire siráawe.

púwón-kwaasi usásinanaaon-kwasai.

¹² Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankarain-ainta simátimundaya keinárawapinkemba évakarawai sé'a púwón-kwaasi íma usásinanaaowe kwéseмба nóra séra kwéseo. ¹³ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. ¹⁴ Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai simátimunda-ainta úwoisankaamba umágwisa'a minúwóísánkáán-áíntáv'é'a áraire sesinó. ¹⁵ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraiyemo simátimundaya ánivo mináimbó kampar-áimbó inkákái Áánútumo uráintaveta kampar-áíntá simátiyuwausino. ¹⁶ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. ¹⁷ Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai úwoi-aintave'a áraire sewaná sáwí-imayaa kempímbá úwoi kwáyáisino.

¹⁸ moórá-ainkwara'a simátimenaumne. Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai Káráisitiye tarúmaimo mésamo pukáawai pukáampinkemba íma usásinesa Áánútuna egwaa'á íma maésa sáwí-ayampa'a máésino. ¹⁹ marapá'á máyaundara'a séta púwóndavinkemba usásineta kwíyómpa'a Ísu Káráisitiye ménaundaya amu'maréta máyaumne-aimbo kampar-áimbó súndarakaiya marapá-kwáásí kentáá suwíráái sésa tirumbá umásínkáasino.

²⁰ árair-aimba maarán-áimbán-iye. Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraiye. púwón-kwaasivinkemba aiva'á kwemá usásinkaimba pósa naaémba púwón-kwaasi usásinanaaowe. ²¹ aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu kwemá sáwí'a uráimba pósa púwón-amba amáparawai kwégwaraavo moórá-kwaasigo áwí'a Káráisiti kwemá kawé'á uráimba póna amáparawai púwómpinkemba usásintinkaniye. ²² amáparawai Áándamun-aísaavutantamba uráundawai póta kwévuwundayaanivo Ísu Káráisitina kwaásiya póta púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. ²³ Áánútu siráin-kanaa tínata púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. aiva'á Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraimba póna Káráisiti marapá'á kumíndara'a Áánútu Káráístina kwaásiya púwóndavinkemba usásisinkainanaya ²⁴⁻²⁶ mindá ánásainda-kanaa Ísu Káráisiti kárák-wiyinana Áánútu sínana Káráisiti kwená namuro-kwáásí usáyaaitena ó'owimo sáwí-mayaira'o kárákwiraam-bayaiye ó'on-o'o-sawi-asirayane ánásasuwena púwón-amba

ánásasuwena mirámó índa kwená namuro-kwáásítí asirayámbá ánásasuwena Áánú-tuntavena séna kesivoó amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ²⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu kwembá amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umánkaraiye

agaimaréna siráivo Káráísiti Áánútumba íma usáyaaitaniye. Áánútu sínana Káráísiti amápa-tantaa'a usáyaaitaniye. ²⁸ Áánútu Káráísitimba amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umánkaraindara'a Káráísiti Áánútu ááninko Áánútuntavena séna emá amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umásinkaandawai po kenká'á kárákwiyiniyone sínana Áánútu amápa-tantaa'a kárákwiyiniye.

²⁹ évakarawai sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésembanivo pukáan-kwaasiyavesa imáyáa ésa mono'-nómbá pékaawe. púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimbo áráir-aimbo inkákáí pukáan-kwaasiyavesa íma imáyáa ésa nombá péráasino. ³⁰ púwóndavinkembo ímo usásinanaetaraiya moóra-mora-naopa'a sínkamone kwéompa'a ásí-kwasai kosimátíma'mae'a íma nááúsino. ³¹ kesí kwaásiyono. keináraware kewé kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmai méta keinárawatave'a aamoí kwéunda mirámó árai'o úndantemba aasiyaasi-táwai imáyáa é'a sé'a ívékaamba sínkamiya'a púwóno-imayaa kwéunda mindágwara'a áráir-aimban-iyé. ³² púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kemá kwaásiti imáyáavinkemba sé'a aváá-kwánkómó kwaási vándavo sésamo kwaráantemba kembá miraráámbó kwéumasinkaamba maanká'á Évésasi-naopa'a máyaunda anón-umbai-yantaa'a kesópa'a tisa'á anóm-bayai kwémayaunda úwoiyave'a kwéune súsino. púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kwaásiti imáyáavinkemba kwésentemba mirá séta aaváyaa puwónaunda póta ívé'a kawe-tómbá néta sirááímo táínda-ita ónaumneya súsino.

³³ púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésemba minkámpár-áíntávé'a áráir-aimban-iyé sevó sé'a simátíménda-aimba isé'a kárákwiyoro. évakarawai árai'a sésa sáwí'o kwéon-kwaasiyemo máyáambo é'a kawer-ámbá ivátuwe'a sáwí-amba kwaránááowe kwésevo ³⁴ púwómpinkemba íma usásinanaaowe minkámpár-áíntávé'a sáwí-imayaa sáwí-mayaiye ivátuwe'a kawer-ímáyáá oró. mirá ónááontave'a sé'a keinárawapinkemba évakarawai Áánútunopa'a íma tiráawe kwésune.

púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé kwaasái.

³⁵ púwómpinkemba íma usásinanaaowe-imayaa é'a sísa e'a sé'a púwón-kwaasi nóra umáíya usásinesawa nóran-tuwa ma'mái usásinanaaoo-aimbo ³⁶ sísa omba sáwí-imayaaavinken-aimban-iyé. puwíyampinkembo usásinanaaomba maararáámbá uráivo isé'a kígau-anayumpa'a imáyáa oro. ayumbá u'maráawana mináyúnkó ímo úwoi áruma kwiréna aáyánkarena naaémba áruma kwégwiraiye. ³⁷ toómbá ákákesa naíyampinkemba íma ó'a kwéu'maraavo ayumbá mairésa kígau úmáraawana ó'omba áruma kwikéna kwéiyiye. ³⁸ Áánútu sisaná moóra-mora-anayumpinkemba áruma kwikéna kwéanon-imba Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa-tomba á'on-a'on-augwara-tomba makáivo ³⁹ amápa'o máyáamba mimbórá kúwawaa'a íma maréna kwaási ó'on-kugwara'a tinkéna kwaí-kwaamba ó'on-kugwara'a maréna numamá ó'on-kugwara'a maréna noyáá'a ó'on-kugwara'a makáiyé. ⁴⁰ kwíyómpa'a ó'oran-tantaa'a kwáyáísana marapá'á ó'oran-tantaa'a kwáyáísana kwíyómpa'o kwáyáimpimba ó'orankanaagune kwáísana maramó kwáyáínka'a ó'oran-kanaagune kwáísana ⁴¹ aaváúvimbá ó'ora-sagayamba kwáísana kwíyómpimba ó'ora-sagayamba kwáísana okómpimbá ó'on-o-sagayamba kwáísana mirá umásariye.

⁴² mirámó intembá púwómpinkembo usásinanaaomba maará ónááowe. púwómpinkembo kwéutamaraan-kuwawaa'a ánásanivo mimpínkémbá usásinanaaon-kuwawaa'a kwaíkwai'a íníye. ⁴³ kwéutamaraan-kuwawaa'a aamoisáyán-kúwawaa'a sáwí-kuwawaa'an-ivo púwómpinkembo usásinanaaon-kuwawaa'a asirayán-kúwawaa'a kawe-kúwawaa'an-ivo ⁴⁴ kwéutamaraan-kuwawaa'a marapá'ó máyáan-kuwawaa'an-ivo púwómpinkembo

usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé. marapá'ó máyáan-kuwawaa'o intembá kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a kwáyáiyé. ⁴⁵ mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu aiva-kwáásígó áwí'a Áándamumba umánkaraimba úwauwa kwéena maínin-kwaasi umánkaraiye

agaimaréna siráiyé. naaén-kwaasigo áwí'a Ísu Káráísiti kwaásimo aúnaí'o umáímo maí'mai'o ónááon-amba kwikáiwai paáruraiye. ⁴⁶ kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma aiva'á paáruraivo marapá'ó máyáan-kuwawaa'a aiva'á paáruraiye. ⁴⁷ Áánútu aiva-kwáásígómbá maranéí úmarowana naaén-kwaasigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kunkáiyé. ⁴⁸ Áándamumbo maranéímó úmakain-kuwawaa'o kwáyáintemba amápa-kwaasi mirán-kúwawaa'a kwáyáivo Káráísiti kwíyómpaken-auwawaa'o kwáyáintemba kwená kwaási mirán-kúwawaa'a kwéniye. ⁴⁹ Áánútumo maranéímó úmakain-kwaasiraambo úndantenta Káráísiti kwíyómpakewai intentá ónaumne.

⁵⁰ kesí kwaásiyono. simátimé'a sé'a Áánútumo kwíyómpa'o kárákwiraipa'a marapákén-kúwawaakwara'a íma máyaiyana kwaíkwai'o ínín-tantaa'o kwáyaindava'a ánásanin-tantaako íma mimpímbá kwéniye kwésune.

⁵¹ Áánútumo aúpá'ó makéname agaráátinkarain-aimbo simátiménda ísáaro. amápata íma puwéta úwoi méta súwawaata ó'on-kuwawaata auvínínta ⁵² mimbórá-táwai kwíyómpakemba uwíremba sínana avekáámbó tawáombo intembá avekáámbá púwón-kwaasi usásintinkainasa maí'mai'a íyata súwawaata ó'on-kuwawaata auvíníye. ⁵³ marapá'ó máyaunda-suwawaata puwónaunda-suwawaatan-ivo kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata íma puwónaunda-suwawaata auvíníye. ⁵⁴ marapá'ó máyáan-kuwawaa'a púwón-kuwawaa'an-ivo kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma puwín-kúwawaa'a auvínidara'a Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna siráin-aimba paáriníye. maará séna

púwón-amba ánásainana maí'mai'a ónááon-anko

púwón-ankomba usáyaaítaniye

agaimaréna súwana ⁵⁵ moóráwai séna

púwón-anko íma usáyaaítaraimba póna púwón-ambo sáwí'o umátínkáin-asirayanko ánásaniye

agaimaréna siráiyé. ⁵⁶ Áánútuna amáámba ísáe'maimo túwáan-imayao tátokaiye. mirámó kwéontavena púwón-ambo sáwí'o umátínkáin-asirayanko tátokaivo ⁵⁷ Áánútu púwón-amba kentáá usáyaaítamai-i'a kwéumasinkaintaawe. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti púwón-ankona asirayámbá ánásena usáyaaítaraimba póna Áánútu mirá kwéumasinkaisata súwi kwésune.

⁵⁸ mindáyave'a kesí kwaási asiramái mé'a íma tívón-káína'a Ísóigona mayáí maimaé iyé'a íma ivátuwaaro. Ísóigona mayáí kwémayaamba íma úwoi-mayaiman-ivo áúgwara'-mayaima kwémayaavo maimaé íyóro.

16

Ísóigona kwaási túwa'naa on-óntánkóná kwaasái.

¹ Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai toómbá íma makáawai túwa'naa ónááomba óntamba torupé'a maarán-oro. Kárésiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai simátímakaundantemba mirán-áimbá simátimumpo mirán-oro. ² moórámora-sontaara'a moórá-kigauvin-ontamba taaímbai Ísóigona kwaási túwa'naa ónááopa'a maré'a kentí naaúmpimpa'a maránááomba anómba ína'a naaémbe kentópa'a komáyáana'a Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai timénááon-ontamba íma avakáá-iyamba úwoi mai-timénááowe. ³ keinárawapinkemba évakarawai usásintewa'a

kentópa'a komé'a aúváí agaimái timé'a ti'maráanasá Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai mináúváíyé torupámaranaaon-ontane maimaésa mátimenaawe. ⁴ mitáwai kemó komayánaunda-mayaimo kwáyaina'o é'a konasá miwí kesé kónááowe.

Kórinti-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁵ Másétóniyaa-marava'a Áánútuna áséi-kwasai simátimé'a naaónáe kwéunda pó'a mirá kósimatimé'a kentópa'a komáéndama ⁶ ákírara koménaum. ayáátáákara koménaumno. ímo aampa'ó kwénaaon-kanaa uwí-nómpákén-úndámó maivaiyáíndarara ó'on-daopa'a kónaumno. ó'on-daopa'o kónáe ona'ó é'a súwa'naa íya'a kónaumne. ⁷ kentópa'o ayáátááka'o koménaemo kwésunda Áánútumo owé sína'o é'a ayáátááka'a koménaumne.

⁸⁻⁹ maanká'á Évésasi-naopa'a áséi-kwasai simátimenaunda-kwaasi sáwíva'a máyáamba pósa isésa áraire sésa asiramái ménaaowai máéwasa kesí mayáiyávésa aambá aunónáaon-kwaasi sáwíva'a máyáawe. mimbáyáímó kwémayaunda toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaambá minkánáa íma tiráisa'a mé'a mimbáyái kwémayaunda póna mintánón-kánáa ánásaina'a kónaumne.

¹⁰ moóráwai Tímótimo kentópa'o koménimba aamoí kwée'a áwa'naa oro. kemó úndantemba Ísóigona mayái kwémayaivo ¹¹ kwentávé'a úwoi-kwaasiman-iyé íma sé'a tínaaemba umáméro. keinárawa'o tiyuwénamo kesópa'o tínimba áwa'naa íyana kesópa'a kawé'á umái tíno. kwesémo Ísóigona kwaási kentáásí kwaási kesópa'o ténááontave'a timu'maré'a máyaumne.

¹² kentáásí kwaási áwí'a Ápórosimba asiramái simáme'a sé'a Kórinti-naopa'a kentáásí kwaási kwíya-tawai esé kwaao súnda póna ívé'a íma kanaán-umai kwínívo aambó kwáyainanamo éna kwíníye.

¹³ kentúra'a kárákwiye'a Áánútuwe aráápamai maí'mai'a úmae iyé'a íma táá'a káína'a asiramái máéro. ¹⁴ mayáímó kwémayaamba kwaásiti imáyáa umái mayái máyáaro.

¹⁵ kesí kwaásiyono ísáaro. Ákáyaa-maravaken-kwaasi Sétevanasina akúmbá aiva'á Áánútunopa'a tiráawai Ísóigona kwaási asiramái kwétuwa'naa on-áimbá ísaraawe. asiramái simátimé'a sé'a ¹⁶ mirán-kwáásí kwésen-aimba taagwiya'é'a miwisé Áánútuna mayái asirayám-báyái kwémayaawai táái ísáaro.

¹⁷ keinárawapinkemba kaumbonárau túwí'a Sétevanasiye Vótúnetasiye Ákáisiye mindárau kesópa'a tewa'á aamoí kwéumpo keinárawa'a íma amáparawai kanaán-umai kesópa'a tewasá mindárau kesópa'o tembá aamoí kwéune. ¹⁸ mindárau kesí imáyáa aúnaí'a umásinkesa kentí imáyáagwara'a mirá uráawe. mirán-kwáásí túwí'a mósá máraáaro.

¹⁹ Ésiyaa-marava'a naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. moóráwai áwí'a Ákwíra awainínkó Párisiraawe mindáraití naaúmpa'a torupamáí máyáawai Ísóigowe tarúmai máyáawai aamoí ésa keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. ²⁰ maanká'ó máyáawai Ísóigona kwaási amáparawai keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. moóra-morawai tiyáamba tíméro.

²¹ ayááírá'á kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iyé sé'a ísáaro. kemá Póro sé'a kawé'á umái máéro kwésune. ²² Ísóigompa'o ímo tirumbó améwai Áánútu sáwí'a umátinkaniye. kentáásí Ísóigo marapá'á kumíníye kwésune. ²³ Ísóigo Ísu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune. ²⁴ Ísu Kárásitiye tarúmai máyáawa'a kembá sirumbá kwétimune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

2 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba umái avakaeté-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái tímakaiye. Póro Másétóniyaa-marava'a máyowana Táítási Kórinti-nao'a tuwéna Póronopa'a kweémena Kórinti-kwaasi táái kosimámuwana Póro iséna séna aúváíma agaimái tímakaunda isasá isésa évakarawai sáwí'o uráamba tí-naaemba umásukaawasa évakarawai íma mirá ésa kentávái sésa íma árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iyé kwésewe séna árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iyé sígwáe séna maanáúvái agaimarówasa mátímakaawe.

¹ kéma Póro maanáimbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti kentáásí kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi éma Ísu Káráísitin-aii kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaivo ísáaro. Kórinti-naopakewai Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai ísáaro. Ákáyaa-marava'a Kórinti-naopakewaiye ó'on-o'on-daopakewaiye máyáawai Ísóigona kwaási ísáaro.

² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéu-matinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti avowa Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. kwemá kentáásivowama arumbá kwéumasinkaiwai sirávayenaya súwa'naa iwái áwíta mósá kwémaraumne. ⁴ ó'on-o'on-umbai-yantaa'a amápa'a kentáásópa'a timbá Áánútu kwésiravayaimba póna ó'on-o'on-umbai-yantaa'o évakarawaitopa'o tínimba Áánútumo siráváyáintenta umái kesáá kanaán-umai miwí tirávayanaumne. ⁵ Káráísitimba áí'a úni'a umánkówasa Káráísitina kwaási-i'a úndarakemba sí'a iní'a umásínkáamba miráumai Áánútumo Káráísitimbo arávairaintemba miráumai anómba kwésiravayaintaawe. ⁶ keinárawate méta túwa'naa ówánanaya sáwí'a umái máyómpinkemba Áánútu tí'maena kawepá'á métínkaraiye. mirá ówándarakemba sí'a únita umásínkonta Áánútu sirá-varaiye. keinárawate máyaawandaya sí'a únita umásínkonta íma ivátuweta asiramáíya méraumne. miráumai tí'a índai'a umátinkanaaomba kesáámó uráundantentaamo mirámó é'o ímo ivátuwe'o asiramáímo ménaaombo éna Áánútu keinárawakwara'a tirávayaniye. ⁷ sí'o úni'o umásínkaraantenta tí'a iní'a umátínkáamba miráumai Áánútumo sirávairaintemba tirávayaimba séta mindáyave'a asiramái ménaaowe asiramái séta timu'maréta máyaumne.

⁸ kesí kwaásiyono. Ésiyaa-maravata máyaawanda ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentáásópa'a túmba mináimbá isáígwáe séta simátimumpo ísáaro. minúmbái-yántáá'ó ó'oran-anon-umbai-yantaa'a úwata kentáásópa'a túmba póta puwónaumne séta súvamaiya méta ⁹ sínkamiyata puwónaunda-kanaa tiráiyeyimayaa éta súvamaiya maémaumne. íma kentáásí asirayándéímán-ivo Áánútuna asirayándéi mayáíyá kwémaeta máyaumne. Áánútu pukáampinkemba usásitinkaiwaina asirayándéi mayáíyá kwémaeta máyaumne súndayavenaya minánón-úmbái-yántáá'á kentáásópa'a tiráiyeyiye. ¹⁰ umbai-yántáápímbá puwónáe ówándavinkemba Áánútu síyótaasa umásínkowata súvamaiya maémaundaya póna mirá unté iyíniye. sáwíwinkemba síyótaasa unté kwéiyiye séta máyaumne. ¹¹ keinárawakwara'a kentááyávé'a Áánútumpa'a súwa'naa umai námúnaa seró. sáwívarawai námúnaa síyana Áánútu súwa'naa ínimba mindáyavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe.

Póro kampar-áimbá íma simátímakain-kwasai.

¹² kwaási túranka'a máyaundayaveta imáyáa kwéundaya sirumpinkén-ímáyááó séna kawé'a umáíya máyaumne sisatá aamoiyá kwéune. marapá-áínkóná ááimba íma imáyáa éta Áánútu úwoiya kwésuwa'naa-intaveta imáyáa éta Áánútuna mayáíyé su'mai

kwémaeta méta íma áruvare-kwaasiraani'a umáíya maúndantemba kentúranka'a árai'a miráyá umáíya máyaumne. ¹³⁻¹⁴ kwéagaimai timúnda-auvaivimba íma kaumbo-káér-aimba kwésimatimumpo awáné'o ísaraan-aine su'mai tavisimái kwésune. kentáá sáwíyamba suwánaavo suwánamai kawer-ígwáe sé'a únda mirámó é'o é'a Ísóigo Ísu marapá'á kumíndara'a keinárawatavetaamo aamoimó ondantembá kentááyávé'a aamoí ónááowe.

¹⁵⁻¹⁶ keinárawa'a kentááyávé'a aamoí kwéumasinkaawe-aimba imáyáa uráundayave'a sé'a kae-táwai kentópa'a kómé'a Másétóniyaa-marava'a kónáe únda kentópa'a kómé'a tiyuwé'a kweéme'a Másétóniyaa-marava'a komé'a koyauweré'a ókwara'a kentópa'a támé'a tiyuwé'a Yútiyaa-marava'a ténaumne siráumne. kae-táwaimo kawé'ó umátínkáana'a súwa'naa íya'a Yútiyaa-marava'a ténaumne-imayaa uráundayave'a mináimbá siráumne. ¹⁷ mirá ónáe uráunda íma mirá uráundayavesa keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa áruvare-kwaasiman-iyé siráavo kentópa'a kónaumne siráunda marapá-kwáásímó ontembá íma mirá únda mimbórá-ímáyáa umái mimbórá-áimbá avora'á simátímakaumne. ¹⁸ Áánútumó árair-aine su'maimo siráintemba simátímakaunda-aimba íma kaer-ímáyáávínkémbán-ivo mimbórá-ímáyáa umái mimbórá-áimbá avora'á simátímakaumne. ¹⁹ Sáírásíye Tímótiye kewé umáíya kentópa'a máyaawanda Áánútu ááninko Ísu Káráísitin-aaiya simátímakaunda kwemá moórá-aimba avora'á séna moórá-aimba aúpá'á tuwéna mirá íma iwái póna amápar-aimba avoraré su'mai siwáín-aaí simátímakaumne. ²⁰ Áánútu amápar-aimba simái asirámakaimba Ísu Káráísitintavena siráimba póna paáruraiye. Ísu Káráísiti mirán-ámápá'-máiyái mairáintaveta Áánútu siráin-aintaveta árair-aine kwésunanaya Áánútu áwí'a anómbe kwáyáíye. ²¹ Áánútu Ísu Káráísitimba kentááwé keináraware tarúsinkaraisata asiramái máyaundayaawe. kentáá ítámarena ²² kesí kwaásiman-owe séna árai'a kwená kwaásiya úne sénaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáimba mindáyaveta séta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe. mirá uráintave'a íma áruvare-kwaasiraamba kwéune.

²³ Áánútu kesí mayáígómbá awánaraiwai aúranka'a kwésimatimunda-aimba árair-aimban-iyé. Kórinti-naopa'a kentópa'a kónáe séwánda asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ivátuwe'a íma kuráumne. ²⁴ Áánútun-aaiyave'a áraire asiramái kwése'a kwenká'á agevamái máyáamba póta kentópa'a kondayá Áánútun-aaintave'a áraire seró-áíntá íma ókwara'a sénaumpo tirunkó aamoí ínintaveta keinárawapimba tágárotamai méta mayáiyá komayánaumne.

2

¹ imáyáa é'a sé'a ókwara'a kentópa'a kwé'a sáwí'o kwéontave'a asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ívé'a íma kónaumne siráumne. ² kentirumbó umbaimó tamátínkáanasamo ésa kesirumbó kawé'ó umásínkanaaowai íma ménaaowe. ³ kentópa'a íma kuráundara'a sé'a aúváivimba awáné'a sáwí'o kwéomba kawé'á umátínkaigwae sé'a kentópa'o kondá íma sirunkó umbái táníye sé'a mináúvái agaimái tímé'a kawé'ó umáímo máyáantavena kesirunkó kawé'á íníwai mináúvái agaimái tímakaumne. kesirunkómó kawé'ó ínanamo éna kentirunkógwárá'á kawé'ó ínimba mindá árair-aimban-iyé. ⁴ mináúvái agaitimúnda sirunkó umbái tówa'a keinárawatave'a anón-imayaa é'a ávááraumai ivi'á tamátinke'a tirunkó umbái táínoyave'a íma mináúvái agaimái tímakaumpo Póro kwenarumbá ávááraumai símakaiye sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne.

sáwí'o uráin-kwaasiyavai enáái ánásaiye seró siráin-kwasai.

⁵ keinárawapinkemba moórá-kwaasigo sáwí'a uráintavena íma kempíné su'mainivo keinárawapinkemba évakarawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáíye. amáparawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáíye-aimba mirán-ánón-áímpá'á íma sénáe sé'a évakarawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáíye-aimba kwésune. ⁶ tímakaunda-auvai awáné'a simái moórá-ainka'a maré'a asirayán-áimbá minkwáásígómbá simánke'a kwená egwaa'á íma mé'a

sáwí'o uráintave'a mimbéyámbá amé'a íma ó'om-beyamba áméro. ⁷ ívé'a kwentávé'a sé'a enáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa úmae iyé'a aráváyáaro. kemá ámé-sawi-meyamba kwaíkwai'a ínana séna íma kanaán-umai kawer-ámpá'á kónaumne séna ivátúwáivainivo ⁸ kwentávé'a sé'a embá siruntá kwéamumpo kawé'á umái maiyó seró-áimbá asiramái kwésune. ⁹ ááéma keinárawatave'a sé'a simátimunda-aimba isánááo. íya isánááo sé'a kentópa'a íma kwé'a mináúváivimbá agaimái tímake'a timu'maré'a méraumne. ¹⁰ sáwí'o uráin-kwaasigontave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a ímo ókwara'o imáyáamo kwéontemba kegwárá'á mirá kwéune. sáwí'o uráintave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa kwé'e'a Ísu Káráisiti aúranka'a keinárawatave'a imáyáa é'a mirá kwéune. ¹¹ Sáátáánigona sáwí-mayaigona ááimba awánéta kentáá usáyaaitaivo séta sáwí'o uráintaveta ókwara'a íma imáyáa úmae iyéta séta kwenáái ánásaiye kwésune.

Táróasiva'a ména Póro anón-imayaa uráin-kwasai.

¹² Ísu Káráisitin-aii áséi-kwasai kosimátimenae sé'a Táróasi-naopa'a komáyaawanda mináimbá isánááontavena Ísóigomo to'mayaa úmba awáné'a áséi-kwasai simátiménae sé'a ówánda ¹³ kesí kwaásigo áwí'a Táítási kentí naaópakemba Táróasi-naopa'a íma téna kentáái tasimásímíntave'a avakáá uwááe'a íma awáné'a anón-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a kónaumne sé'a Másétóniyaa-marava'a tiráumne.

Ísuna asirayándéi siyáántán-tamai ávónta kwéuvunda-kwasai.

¹⁴ maarán-áintávéta Áánútumpa'a súwiya kwésune. Ísu Káráisiti usáyaaitaraintavena Áánútu kwentéya tarúsinkenaya anónka'a sisatá siyáántán-tamai ávónta kwéuvune. Áánútu si'marówata Káráisitin-aii amápa'-marava'a kosimátimunasaya kwéisaawana kwenááigo áséi-kwiyunkaamba úmaena amápa'-marava'a kóyáwé kwéiye. ¹⁵ Áánútu séna Ísu Káráisiti kentávéna imáyáa éna kesí mayái kwémayaimba áséi-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéiye kwésimba mirámó intembá Ísu Káráisitina-aii simátimunanaya Áánútu kentááyávéna séna Ísu Káráisitimo intembá áséi-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéowe kwéiye. Áánútun-aráái kwáráawai minkwíyúmbá isááwasa Sáátáánigon-aráái kwáráawai minkwíyúmbá isááwasa kwéowe. ¹⁶ Sáátáánigon-aráái kwáráawai puwésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowai Ísu Káráisitina-aii simátimunda-aintavesa ánkúkaamba kwéiye kwésewasa Áánútun-aráái kwáráawai mináántávésa séna áséi-kwiyunkaamba kwéiye kwésesa maí'mai'a ónááowe. Áánútun-aii simátimén-aimba anóm-bayaiman-ivo kwaásiye su'mai íma kanaán-umai kwémayaawe. ¹⁷ Áánútu si'marówata Káráisitina mayái-kwáásí méta kwenáranka'a Áánútun-aii árair-aimba simátiméta íma árúvare-kwaasiraani'a umái máyaunasaya meéyámbáréwa'a anón-ontamba mayánáe sésamo ontembá évakarawai Áánútun-aii simátiménasaya meéyámbá simígwáe sésamo ontembá kesáá íma mirá kwéeta Káráisitina mayái-kwáásí méta Áánútun-aii árair-aimba kwésimatimune.

3

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai.

¹ mináimbá kwésimatimundayaveta kentáá súwí'a íma maé kwéiyundayaawe. évakarawai aúvái agaimái tímúwasa maimaésa mátímúwa'a awáné'a kawé'án-owe siráavo kesáá íma mirá éta kentáásí mayáírár-áúvái agaimaéta mátiménata awáné'a aamoí umásinkaigwae-ita íma kweéta íma kentáásí mayáírár-áúvái agáyáaro kwésumpo Áánútu si'marówata kwená mayáiyá kwémayaumne. ²⁻³ évakarawaimo ó'owiti mayáigóná aúváiimo awánésamo aamoimó umátínkáantemba évaka-kwaasi keinárawa'a tuwánésa séna árai'a Ísu Káráisiti Póroe mayái kwémayaan-kwaasiye kwenté ti'marówasa kwenáái tasimátímúwasa isésa áraire suwaná Káráisiti kwená kwaási-i'a umátinkowana Áánútu asirayánkwáráwáin-amanko miwítirumpimba máyáísasa máyáawe kwésewe. mindáyave'a keinárawa'a Káráisiti agairáin-auvairaamba umái

máyáawe. Ísu Káráisitina mayáígóná aúváí óntanka'o agairáin-auvairaamba ímanivo kempá'á kwáyáim-bayaima tuwánaantaveta aamoiyá kwéumatinkaundayaawe.

⁴ Ísu Káráisiti kentáá asirayámbá kwésimisata Áánútu aúranka'a asiramái méta mináintá kwésune. ⁵ kentáávimbá kesí asirayámbá íma kwáyáísata mimbáyáiyá kwémayaumpo Áánútuna asirayándéiyá mimbáyáiyá kwémayaumne. ⁶ Áánútu aúna-aimba simái tarúmakain-aimba kosimátimewananya kwenauranka'a arupí umátinkainasa ménaaontavena asirayántá símakaiye. mináúná-áimbá simái tarúmakain-aimba Áánútu Mósesimba simámakain-amaamba ímanivo Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáísata kwemó siráintenta kwéunda-aimban-iyé. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba íma kanaán-umai kwáráantavesa Áánútu aúranka'a íma arupí umái mésa puwí-ámpá'á kwégovo Áánútun-amanko imáyáaya símísata Káráisitin-aaiyaveta áraire séta aúnaí'a umáíya maí'maita kwéune.

⁷ naaóvá'á Áánútu Mósesimba óntan-kwandaaira'a siyáánkai-amaamba agaimái ámakaimba minámáámbá kwaránáe sésa umbá íma kanaán-umai kwarésa arááisu'mae kwéiyesa mindáyavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu Mósesimbo ámáambo simámakonka'a Áánútumpakemba ságayamba paáréna Mósesi óika'a ságayamba paárúwana óntan-kwandaaira'o siyáánkai-amaambo agaimarómba maimaéna Ísareri-kwaasitopa'a kumúwasa Mósesi óika'a ságayamba kwéna póna tógáyáagaya úwasa íma kanaán-umai awánowana kwéna naaémba uwákuraiye. ⁸ naaóvá'á Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakonka'a Áánútuna ságayamba paárúmbanivo ívé'a Áánútu kwenamankómbá ai'maráísana kwená kwaási tirumpimbá máyáiyé-aimba kwévaarimba póna Áánútuna ságayamba anómban-iyé. ⁹ Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakomba pósa íma kanaán-umai kwáráantavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu minámáán-áimbá paárúnka'a kwená ságayamba kwáyowana ívé'a Áánútu kwenamankó kwenauranka'o arupí umátínkain-aimba kwévaarisana póna kwená ságayankona asirayámbá anómba kwáyáiyé. ¹⁰ ívé'a aúna-aimba simái tarúmakain-aimba kwáyáísana usáyaaitarai-sagayankona asirayámbá kwáyáimba póta séta Áánútumo Mósesimbo siyáánkai-amaambo simámakai-sagayankona asirayámbá úwoisamba iyéyá kwésune. ¹¹ Áánútu Mósesimbo simámakain-aimba kwááyu-aimban-ivo aúna-aimba simái tarúmakain-aimba kwaíkwai'a ínín-aimba anón-aimban-iyé. kwááyu-aimba simámakonka'a ságayankona asirayámbá kwáyombanivo ívé'a kwaíkwai'a ínín-aimba paárisana póna anó-sagayamba asirayámbá kwáyáiyé.

¹² mináímbá asirayán-áimbá kwaíkwai'a ínín-aimba ísaraunda póta íma sáá'a kwé-gaisata asiramái mináímbá kwésimatimundayaawe. ¹³ Mósesimo uráintemba íma miráyá kwéune. Mósesi Ísareri-kwaasiyavena séna kesóika'o kwáyái-sagayamba uwák-wimba awánaavo séna ampaantanéí óika'a káátaraiye. ¹⁴ Ísareri-kwaasi táá'nei isésa tirunté marésa maémaenkakemba pósa ívé'a agáyáan-kwaasi Áánútumo simáímo tarúmakon-aimba aúváívinkemba awánamai isésa mináínkóná ááimba íma kawé'á umái kwéisaawe. Mósesimo óika'o ampaantanéí káátamakowasamo ságayambo ímo awánaraantemba ívé'a Áánútun-ai aúváívimba awánaamba miwítí imáyáago ítágu-raisana kumayu'á isasá pósa mináúváígóná ááimba íma awánamai kawé'á kwéowe. Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawaima Áánútun-ai aúváíma awánésa mináínkóná ááimba kawé'á umái kwéisaawe. ¹⁵ ívé'o máyáan-Isareri-kwaasigwara'a Áánútun-ai Mósesimo agaimakón-aimba awánaamba miwítí imáyáago ítágu-raisana kumayu'á isasá pósa mináínkóná ááimba íma ísaraavo ¹⁶ Ísóigo Ísu Káráisitinopa'o tembá minkúmáyu-tántá'á ánásainkakemba mináínkóná ááimba kawé'á umái kwéisaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráisitiyemo súnnda kwenamankóntávé'a kwésune. Ísóigon-amankomo tirumpimbó máyáiwai sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaisasa kawé'á umái kwémaewe. ¹⁸ Ísareri-kwaasiti imáyáagomo ímo kawé'ó umáímo ísaraantemba kentáásí imáyáago íma mirá isanayá Ísóigona ságayanko kentáá sama kwégamasinkaintaawe.

Ísóigo Ísu Káráisitín-amanko kentáásirumpimba ména kwenkáání'a umásinkenaya kwená ságayamba kwésimenaya mirá úmae kwéiyiye.

4

anamó kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráráán-kwaasiya máyaunda-kwasai.

¹ Áánútu aruntá kwéumasinkenaya mindáyavena kesí mayái máyáaro séna símakaisata kwenáái kwésimatimundaya sívón-kaiye séta íma kwétuwaumpo ² kwenáái simátimenaundayaveta aúpá'ó tigeayávésamo kwéomba sínaaemba kwéumameta íma kampa'á simátiyuweta Áánútun-aagomba kwaé'náer-aimba íma simátimeta Áánútu aúranka'a avora'á áráir-aimba simátimunasaya suwánésaya áráir-aíne su'mai kwésewe tirunkakémbá sénááontaveta Áánútu aúranka'a miráyá kwésune. ³ áséi-kwasai avora'á kwésimatimundaya mináínkóná ááimbo ímo isésamo ésa miwímá Áánútuna némpa'a mésa puwí-ámpá'á kwégowaiman-owe. ⁴ Sáátáánigo marapá'á karákwiraiwai miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire kwésewe. Sáátáánigo séna Káráisitín-aaiigo sáma kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Káráisitína ságayamba íma kwéawanaawe. Áánútumo máyáintemba Káráisiti miráumai máyáísana Sáátáánigo séna Káráisiti sáma kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaiye. ⁵ kesáá íma anón-kwaasi úmpo Ísu Káráisitintave'a kentáásí anóndakoman-iye sénááontaveta kwenáái kosimatimeta kwená mayái-kwáásí máyaunda póta kwétuwa'naaundayaawe. ⁶ ááinka'a túnkuwana Áánútu sáma kaaó súwana sáma karáimba kwemá sáma kamásínkáiwaiyaaman-iye. Ísu Káráisiti óir-imayaa kwéundaya Áánútuna ó'oran-aaimba awánanaundayavena sáma kwégamasinkaintaawe.

⁷ kesáá íma asiramáíya méta áséi-kwasaiya tátokaumpo anamó kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráumaiya méta áséi-aimba tátokaundayaawe. suwánésa mináínkómó usáyaaítarain-asirayankomba awánésa sésa íma miwívínkémbán-ivo Áánútumpaken-asirayamban-iye sénááontaveta íma asiramáíya méta minásíráyántá tátokaumne. ⁸ namuro-kwáásímó tínkamiyantavesamo úkóntemba ó'on-o'on-umbaiyantaako kentáá úkúraisata tu'maá'námo kwáyáimpinkenta móyuweta kwégune. évakatawai séta nóra séta Áánútuna mayái kwémayaumno kwéseeta íma ivátá tukáumne. ⁹ sáwíta umásínkáambanivo Áánútu íma siyúwáísata máyaumne. sínkamomba íma ánásasuwaawata úwoiya súvamai kwémaumne. ¹⁰ Ísumbo sáwí'o umánkesamo inkámówanamo pukáin-ampata kwégundaya pósa Ísu mai'mai'a isaná kwená asirayámbá kentáávímbá kwáyáíye-aimba kwéisaawe. ¹¹ máyaundaya aasiyaasi-táwai séta Ísuna kwaási-i'a úndarakemba ívéra sínkamiyata puwónaumno kwésundaya pósa kesáá máyaundawaina ááimba Ísuma póna kentáásúma ánásani-suvimba máyáíye-aimba kwéisaawe. ¹² áséi-kwasai simátimundaya sáwíta umásínkesa sínkamiyata puwónaunda-ampata kwégundaya mindáyave'a áséi-kwaasi is'éa aúnái'a umái máyáan-ampa'a kwé-gowe.

¹³ naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútun-aaiyave'a áraire siré'a

pó'a kwenáái kwésimatimune

siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwésimatimune. ¹⁴ Ísóigo Ísumba

pukáimpinkemba usásinankaraiwai Ísunte tarúsinkenaya puwónaundavinkenta usásisinkenaya kentááwé keináraware sí'maiya kwenáúrankata sínkáníntaawe.

¹⁵ mayáíyá kwémayaundaya sáwíta umásínkáambanivo túwa'naa eta íma ivátuwaunasaya ó'on-o'on-kwaasi Áánútumo úwoimo túwa'naa in-áímbá iséa sáwívarawai Áánútumpa'a súwi símae iyéa kwenáwí'a anómba úmae kwéiyowe.

Áánútuna asirayánkátá máyaunda-kwasai.

¹⁶ mináimbá imáyáa kwéundaya sívón-kaiye séta íma ivátukaumne. kentáásúma sáwí'a úmae íyísana Áánútu kentáásí imáyáa aúnaí'a kwéumasinkaiye. ¹⁷ kentáásópa'o kwáyáin-umbai-yantaataveta séta úwoisan-umbai-yantaa'a kwááyu kwáyáiyé súnanaya naaémba minúmbái-yántáápínkémbá ó'oran-kawe-tantaa'a usáyaaaitimba kwaikwai'a ínín-kawe-tantaa'a paáriníye. ¹⁸ mindáyaveta marapá'ó awánáúnda-yantaa'a íma anón-imayaa éta kwíyómpa'o ímo awánáúnda-yantaataveta imáyáa úmae kwéiyune. awánáúnda-yantaa'a kwááyu-yantaa'an-ivo kwíyómpa'a íma awánáúnda-yantaa'a kwaikwai'a íníye. mindáyaveta umbai-yántáátávéta séta úwoisamban-iyé kwésune.

5

¹ kentáásúma kwááyu-nankaa-suwawaata isatá minkúwawaakwarata marapátá méta maarán-áimbá kwésune. maankwááyú-námbá tawísígwinata Áánútumo kwíyómpa'o úmakain-daumpa'a ménaundayaawe. mindámbá kwaási íma úmakaan-damban-ivo Áánútu kwená imáyáavinkemba úmakaimba kwaikwai'a ínín-damba mindá kwíyómpa'o ménaunda-kuwawaa'an-iyé. ² marapá'ó máyaundaya anón-imayaa éta kwíyómpa'o ménaunda-kuwawaata simínkwáeya kwéseta ³ maarán-áimbá íma séta puwéta súwawaar-íyaainkaanta umáiyá máyaumne íma kwésumpo maarán-áimbá séta kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata naankáántá ónáeya kwésune. ⁴ kentáásúma kwááyu-nankaamba isatá máyaundaya umbai-yántáá'á kwáyáintaveta anón-imayaa éta marapá-súwawaataamo tuwánaunda-aimba íma séta kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata mayánaunda-ainta kwésune. miráyá ónaunda marapáké-súwawaakaanta aúkáinata maí'maita ónaumne. ⁵ miráyáámó ónaundayavenaya Áánútu kentáá to'mayaa éna kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáísata mindáyaveta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe.

⁶ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáintaveta kentáásí imáyáa asiramáiyá máyaumne. marapá'ó máyaundaya Ísóigo Ísu Káráísitiyeya íma kwíyómpakaani'a umáiyá máyaundayaawe. ⁷ ívéta marapá'á máyaundaya kwenane'á íma kwéawaneta kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáiyá méta ⁸ kentáásí imáyáa asiramáiyá méta puwétaamo kwíyómpa'o Ísóigo Ísu Káráísitiyemo métaaraiya aamoí úsino. ⁹ maanká'ó máyaundayaawe kwíyómpa'o uménaundayaawe Áánútumbo arááímo kwétaini'a ónáe súndaya póna aamoí umásínkáisintaawe. ¹⁰ amáparawaiya Ísu Káráísiti aúranka'a máyáananaya kesáámó máyaundawaina ááintavena sísa ena marapá'ó máyáamba kawe'ó kwéowai kawe'-mékámá tiména sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba timínimba póta kwembó arááímo kwétaini'a ónáeya kwésune.

Ísuwemo tarúmaimo máyaundaya aúnaí'a umáiyá máyaunda-kwasai.

¹¹ Ísóigo máyaundawaina ááimba sísa ínintaveta kwentávéna sáa'a kwégaisata kwenópa'a tígwáe séta kwaási kwétavisundayaawe. Áánútu máyaundawaina ááinta suwánaisa'a keinárawatemo máyaundawaina ááinta kwésuwanaamba kawe'á kwéiyé kwésune. ¹² kentáá súwí'a íma maé kwéiyundanivo máyaundawaina ááintave'a aamoí ónááontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. aamoí é'a kentááyávésamo sáwí-aimbo kwésen-kwaasi táái kanaán-umai anondá simátimenaontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. minkwáásí paáká-túwawaare su'mai tuwánésa kawe-kwáásímán-owe sésa tirumpin-ímáyáa íma awáresa kawe-kwáásímán-owe kwésewe. ¹³ évakarawai kentááyávésa uwo'aó'á kwéowe kwésewata kanaán-iyé séta Áánútuntaveta imáyáa éta miráyá kwéunasaya évakarawai kentááyávésa kawer-ímáyáágwará-kwáásímán-owe kwésewata kanaán-iyé séta keinárawataveta imáyáa éta miráyá kwéune. ¹⁴ amáparawai sáwí'o kwéomba mimbéyámbá maésa púwóvo séna Ísu Káráísiti mimbóráwái kentááyávénawe séna pukáimba póta Káráísiti arumbá kwésimiwaina mayáiyé su'maiya kwémayaumne. ¹⁵ amáparawaiya sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyásinkanintavena Ísu Káráísiti pukáimba póta kentáámó sirááímo kwétaini'a íma

kwéeta kwembó arááímo kwétaini'a kwéeta máyaumne. mirámó ónaundayavenaya kentááyávénawe séna puwúwana Áánútu usásinankaraiye.

¹⁶ ááéma marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwaréta évakarawaiyaveta kawekwáásímán-owe séta évakarawaiyaveta sáwí-kwaasiman-owe siráumpo ívé'a íma miráyá kwéseta ááéma marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwakáunda Káráísitintaveta úwoi-kwaasiman-iye siráundaya ívé'a íma miráyá kwésune. ¹⁷ mindáyaveta Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyaundaya aúnaí'a umáíya méta ááémo uráundanten-imayaa íma éta ívé'a aúna-imayaa umáíya máyaumne. ¹⁸ Áánútu mirá kwéivo ááéma Áánútuna namuro-kwáásiráámbá umáíya máyaawananya Áánútu kesí kwaási-i'a umái maígwáe séna Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpuwówana kwená kwaási-i'a umásinkenaya séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata mimbáyáíyá kwémayaumne. ¹⁹ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iye. Ísu Káráísiti amáparawaiyavenaya imáyáa éna pukáimba mindáyavena Áánútu imáyáa éna kwaásimo sáwí'o kwéomba íma aavimbá kwémaitinkaivo kwená kwaási-i'a kwéumatinkena kentááyávénawe séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata kwésimatimune.

²⁰ kesáa Ísu Káráísitina aantá-kwaasiya únanaya simásímísata keinárawa'a kwésimatimundayawe. Áánútu keinárawatavena asiramái siráísata siráin-ainta kwésimatimune. Káráísiti pukáintavena Áánútuna namuro-kwáásiráámbá umái máyáampinkemba kwená kwaási-i'a kwéumatinkaivo kwenááyave'a owé seró. ²¹ Ísu Káráísitimpimba sáwí'o íí-áimbá íma kwáyowana Áánútu kesáámó sáwí'o únda-aimba kwempíntá ámakaiye. Káráísitiye tarúmamiya méta Áánútu aúranka'a arupí umáíya ménaundayavenaya Áánútu mirá úwana Káráísiti kesáámó sáwí'o únda-aimba maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Áánútu kwená namuro-kwáásiráán'i'a umáíya máyaundawai kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiye.

6

¹ Áánútuwe tágárotamai méta mayái kwémaeta asiramái simátimeta séta Áánútu úwoi kwétuwa'naa-imba pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oró kwésune.

² naaóv'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaaivimba Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna úwoi túwa'naa uráunda-kanaa kentáái isé'a sáwí'o umáímo máyómpinkembo

tíkaunda-kanaa túwa'naa uráumne

Áánútu siráíye agaimaréna siráimba mindáyave'a ísáaro. ívé'a Áánútu úwoi kwétuwa'naa-in-kanaama éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kwétirain-kanaama imba pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oro.

³ kentáásí mayáígómbá awánésa sáwí-amba kwaráavo séta kawe'-máíyáíyé su'mai kwémayaundaya pósa íma árai'a sésa sáwí-mayai kwémayaawe kwésewe. ⁴ amápa'-mayai kwémayaundayaveta séta suwánésaya árai'a Áánútuna mayái-kwáásímán-owe sígwáe séta mimbáyáí kwémaeta máyaumne. umbai-yántáá'ó kentáásópa'o tisasamó sí'o iní'o umásinkesaya sáwí'o umásínkáanta íma ivátuweta asiramáíya máyaumne.

⁵ Áánútuna mayáíyá kwémayaundarakemba sínkambai ándáva'o mósinkesayaamo úkú-makesamo sáwí-aimba simánkesa mirámó kwéonta anóm-bayai kwémaeta no'wáamba íma suúyá kwégwaeta úwoi mayái kwémaeta sááimo kwésinkainta íma ivátuweta asiramáíya máyaumne. ⁶ kentááyávésa Áánútuna mayái-kwáásímán-owe sénáaontaveta kawe'-máíyáíyé su'mai kwémaeta kawer-ímáyáá kwéeta paru umái méta kawé'a kwéumatinkaunanaya Áánútun-amanko keséya máyáísata árai'a miwítí imáyáa kwéeta

⁷ árair-aimba kwésimatimunanaya Áánútu asirayámbá kwésimisata mirám-báyáí kwémaeta Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá kweukáámbá araa'naa uráunanaya sáwí-ainko kentáávimbá íma kwétisata Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá iwevóiráámbá umásoketa umbai-yántáá'ó kesópataamo timbá

kwéusayaaitaundayaawe. ⁸ évakarawai kentáá súwí'a mósá máráawasa évakarawai kentáá súwí'a simái sáwí'a owasá évakarawai kawer-áimbá simásíméwasa évakarawai sáwí-aimba simásíméwasa árrair-aimbo simátimundayavesaya évakarawai kentááyávésa kampa'á kwésewe sewasá ⁹ évakarawai kawé'á umái suwánésaya kampa'á sésa úwoi-kwaasiman-owe sewasá évakarawai kentááyávésamo puwónáesa owémó kwésemba íma puwúndaya úwoiya súvamaiya máyaumpo suwánaaro. Áánútu arupíya kwéu-masinkaimba íma sínkamisata kwévuwune. ¹⁰ sáwíva-tantaako kentáásirumba umbái kwétamasinkainta kentáásirumba kawé'á úmae kwéiyiye. kesáá óisamba íma makáundayawaiya éta Áánútun-aai sáwívarawaiya kwésimatimunasaya kawé'á umái kwémaewe. óisaniyaaíwai éta Áánútun-aai tátokaundayaveta kawé'á umáíya máyaumne.

¹¹ Kórinti-naopaken-kwaasi ísáaro. kentí imáyáa éta kentáásirumpinken-aimba avora'á simátímakaundaya ¹² keinárawataveta íma kayoráúna'a kentááyávé'a kayó'mái máyáawe. ¹³ kesí iyámpóímo simátimundantenkaamba simátimumpo kentí imáyáamo úndantemba kentáási imáyáa é'a kentirumpinkén-áimbá simásíméro.

Áánútuna naankaantáán-úne siráin-kwasai.

¹⁴ oó'á tombá moórá anóm-purumakankwara moórá sáwíyam-purumakankwara'a íma kwétagarotamai kwisóvo awaira-púrúmákánkái tinumarampimbá kwí-makaawasarai oó'á kwétoye. mirámó ontembá keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma tágárotamai mé'a mayái máyáaro. arupí umái máyáawaise Áánútun-aai arááíraawaise íma kanaán-umai tágárotamai mésa mayái kwémaraawe. ságayankwara tunígwara'a íma moórávimba kwáyáiyé. ¹⁵ Ísu Káráisitiye Sáátáánigowe íma mimbórá-ímáyáá óyasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma mimbórá-ímáyáá kwéowe. ¹⁶ Áánútuna naaúmpa'a kwesé kwaántá-kwaasi mimbórávimba íma ménaaowe. Áánútu asirayánkwáráwái kentáásirumpimba máyáísata kwená naankaantáán-úne. mináíntávéna naaóv'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna Áánútu séna kesí kwaásiye mé'a miwívimbá kwénaae'a miwítí Ísóigo onasá kesí kwaási-i'a ónááowe Áánútu siráiyé. ¹⁷ mindáyavena Ísóigo séna úwoi-kwaasivinkemba tiyuwé'a moórá-ayampa'a mé'a sáwí-mayaigomba tínaaemba umátimiya'a tiré'a ¹⁸ kentivoí'a ona'á kesáánimbaa'a kesiyáámumbaari'a ónááowe. Ísóigo amápar-asirayamba tokáiwai siráiyé agaimaréna siráiyé.

7

¹ kesí kwaási ísáaro. Áánútu kentááyávéna imáyáa éna mináimbá simái tarú-makaintaveta kesúrake-sawi-yantaare kentáási imáyáavinke-sawi-yantaare sínaaemba umáméta kawé'á umáíya méta Áánútu aúranka'a sáá'a kwégaisata Áánútunde-i'a umái méta kaweré su'maiya éta miráyá onó.

Póro arunkó aamoí uráin-kwasai.

² kentááyávé'a íma kayoré'a kentáási imáyáa úwoi oró. íma sáwí'a umátinkaawanasaya sáwí-amba kwakáawe. íma kampa'á simátiyuweta miwítí óísanta íma mémairaumne. ³ mináímbó simátimunda íma aavimbá kwémaitinke'a sune. kentí imáyáa kwéundaya simátiméta ókwara'a miráyá kwéune séta úwoimo máyaundaya kentí imáyáa kwéeta puwónaunda-kanaa tínimba úwoi kentí imáyáa kwéonanaya tíniye. ⁴ árai'a kawé'á umái máyáawe asiramái sé'a kentúwí'a mósá kwémaraumne. anón-umbai-yantaa'a kentáásópa'a kwétimba mindáyave'a íma imáyáa é'a kentí imáyáa únana kentááigo asiramásínkáísana sirunkó áváraumai aamoí kwéiyé.

⁵ Táróasi-naopa'a tuwéta Másétóniyaa-marava'a tamáyaawanda íma kawé-kánáa úwata máyaawanasaya amápa'-naopimpa'a kae'náé'a ésa aaisambá kwésuwana kentáási

mayáiyávéna kentáásirunko umbái kwétowana ⁶ Áánútu tirunkó umbái kwétain-kwaasi tiráváyaiwai kwemá sirávayanintavena Táításimba ai'marówana keinárawa'a tiyuwéna kentáásópa'a téna ⁷ maavá'ó túntaveta aamoí éta keinárawatemo máyon-kawer-aimba simásimuntavetaagwara'a aamoí ówánanaya keinárawa'a kentáá suwánanae siráamba tasimásimenaya sáwí'o uráantavenamo kentirunkó umbaimó taráimba tasimásimenaya kentávésamo kampar-áimbó sen-kwáásí táái anondá simátímakaamba tasimásimenaya mirán-áintómbá tasimásimuwata isááwánanaya kentáásirunko aamoí uráiyé.

⁸ aúvái agaimái timé'a asiramái sé'a ó'a íma mirán-oro siráunda minaúvái awánowana sáwíyanka'a kentirunkó umbái tówa'a mináímbá isé'a mináúvái agairáundayavena sirumbá umátinke'a ívé'a sirunkó íma umbái téna ⁹ kawé'á kwéiyé. kentirunkó umbái tóntave'a íma aamoí é'a kentirunkó umbái tówa'a sáwí'o uráambo tínaaembo umámakaantave'a aamoí kwéune. sáwí'o kwéontavena tirunkó umbái taíno Áánútu kwéiyé. mindáyave'a mináúvái agaimái tímakaunda íma sáwí'a umátínkaraumne. ¹⁰ Áánútu tirumbá umbái tamátinkaiwai sáwí'o kwéomba tínaaemba umámewana sáwí'o umáímo máyáampinkemba Áánútu tiréna kawep'á mógwétinkaisana mindáyavena tirunkó íma sáwí'a kwéivo marapá-kwáásí Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai tirunkó umbái tainká'á sáwí'o kwéomba íma tínaaemba umámesa úwoi sáwí'a ésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe. ¹¹ sáwí'o uráantavena Áánútu kentirumbá umbái tamátínkaraimba pó'a kawé'á uráamba imáyáa oró. keinárawapinkemba moóráwai sáwí'a uráimba íma asiramái simámake'a tímakaunda-auvai-aimba isé'a sé'a arupí umátinketa kawer-ámbá kwáráano sé'a sáwí'o uráantave'a tigeayávé'a é'a sáwí-meyambo kentópa'o tíníntave'a táátave'a é'a sé'a arupí umátínkáanana Póromo ménamo éna súwa'naa íníye sé'a sáwí'o uráiwaimba ááéma sáwí-meyamba amé'a keinárawapinke-sawi-imayaa arupí umátinke'a mirá uráamba ánásaraiye-aimba ísaraumne.

¹² mináúvái agaimái tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontave'a íma aiva'á imáyáa é'a sáwí'o umánkarain-ininkontave'a íma aiva'á imáyáa é'a íma mirá uráumpo Áánútu aúranka'a kentááyávé'a anón-imayaa é'a kentááyávé'a sé'a miwíyávéta anón-imayaa kwéune sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne. ¹³ mináúváímó tímakaundan-teni'o uráamba kentáásí imáyáa kawé'á umásínkaraawe.

Táításimba ai'marááwánanaya kentópa'a koména kwenarunkó umbái kwétowana túwa'naa úwa'a kawé'á uwaná aamoí éna kwenarunkó kawé'á úwana kentáásópa'a téna tasimásimuwata iséta mindáyavetaagwara'a aamoiyá kwéune. ¹⁴ ááéma Táítási aúranka'a kentúma maé iráunana simátímakaunda-aimbo árair-aimbo siráundantemba Táításimbo kentááimo simámakaunda-aimba árair-aimban-iyé. Táítási keinárawate koména kemó kentááimo simámakaunda-aintavena árair-aimba siráiyé siráimba mindáyave'a íma sigaeyávé'a kwéune. ¹⁵ Táítási keinárawate komáyowa'a kwentávé'a aamoí é'a táátave'a é'a tiyántámbá kwétowa'a kwenáái isé'a mirá uwaná mindáyavena Táítási imáyáa éna arumbá kwétimiye. ¹⁶ keinárawatave'a sé'a amápa'-mayaimo ésa kawé'á úmae iyónááowe kwésunana sirunkó kawé'á kwéiyé.

8

Ísóigona kwaási túwa'naa uráan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Másétóniyaa-marava'o naaó'-nao'a máyáawai Áánútuna kwaási kwemá kwétuwa'naa-in-aimba simátimenaumpo ísáaro. ² anón-umbai-yantaa'a miwítópa'a téna kwétavisisasa íma ivátuwesa Áánútuntavena tirunkó kawé'á úmae íyísasa miwí kesávái óísaniyaain-kwaasi máyáantavesa íma imáyáa ésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa sáwíyan-oisamba makáampinkemba sáwíva-tantaa'a torupásuwesa túwa'naa uráawe. ³ árair-aimba simátimune. miwí sésa maarán-tántáá'á kanaán-umai timénaumpo ó'omba torupamáí timénáe sésa miwítí imáyáavinkemba mirá ésa sáwíva'a tímakaawe. ⁴ kentááyávésa asiramái símae iyésa sésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai timénáe sétaamo únda aamoí

kwéune siráawe. ⁵ imáyáawe su'maimo únda-yantaare su'mai íma tímakaavo ó'on-o'on-tantaakwara'a timésa aiva'á Ísóigontavesa sésa ená kwaási-i'a umálya méta ená mayáiyá kwémayaumne sirésa Áánútuna imáyáavinkemba kentááyávésa sésa Áánútuna mayái simásimiyata keinárawate mayánaumne sésa ⁶ maanká'á Másétóniyaa-marava'a máyáawai mirán-áimbá siráamba póta Táításimba simámeta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási túwa'naa ónááom-bayai Kórinti-naopa'a koáimba ásáre tayauweré kuré túwa'naa inasá torupamá maráiyana ánásaino Táításimba simámakaumne. ⁷ ó'on-o'om-bayai kawé'á umái kwémaraawai é'a Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwée'a kwenáái kawé'á umái kwésimatime'a kwenááigona ááimba kawé'á umái kwéise'a karuwaa'á é'a kwétuwa'naa-e'a kentirumbá kwésime'a mirámó kwéon-kwaasi ontávéta simátimeta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai túwa'naa ónááomba kawé'á umái timénááowe kwésune.

⁸ maanká'á Másétóniyaa-maravakewai Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa kawé'á umái tímakaan-aimba timénaunda mirán-oro íma kwésumpo timénááo. íya timénááo sé'a kentirunkómbá tísaa umai kwéisaumne. ⁹ kentáási Ísóigo Ísu Káráisi úwoi kwétuwa'naa-imba ísaraawe. kwíyómpa'a ó'orankawé'a umái máyomba keinárawatavena imáyáa éna kwíyómpa'a tuwéna kawé'á umái ménaaontavena úwoi-kwaasiraamba umái marap'á kumbéraiye.

¹⁰ ké'naan-aimba kesí imáyáavinkemba sumpo ísáaro. ááéma Áánútuna kwaásivinkemba keinárawa'a aiva'á sé'a torupamá timénáe sé'a ááimba asé'a moórá-ima maisukáavo ívé'a mimbáyái ánásasuwaaro. ¹¹ ááéma karuwaa'á umái to'mayaa é'a ívé'a karuwaa'á é'a sáwíva-tantaa'o makáawai sáwíva'a maráiyasa sáwíyambo makáawai miráumai maráiyasa miráumai maráiyana ánásaino. ¹² sáwíva-tantaa'o máraane sáwíyambo máraane Áánútu tuwánanivo timénáemo síyan-tantaa'a sáwíva-tantaapinkemba sáwíva'a maré'a sáwíyampinkemba sáwíyamba maré'a timénááomba Áánútu awánéna kanaán-íye síníye.

¹³ túwa'naa ónááomba íma amápa'a tu'mái ánáse'a kesávé'a kwémare'a oró. ¹⁴ ánivo ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááomba mimbórá'a umái ménaaowe. ¹⁵ miráumai naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna moórá-tonko áwí'a máána-tone séna toóntávéna séna sáwíva'a tókúmai kwénowai tímú'a vówasa íma aráá'a márówasa sáwíyamba tókúmai kwénowai tímú'a vówana íma táái tínkaraiye agaimaréna siráiyé. miráumai ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááowe.

Táítási Kórinti-naopa'a kuráin-kwasai.

¹⁶ Áánútu Táításimba imáyáa amísana kemó túwa'naa úndantemba kwegwárá'á túwa'naa ónáe kwésisata mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁷ Táításimba simámeta séta kotúwa'naa inasá Yútiyaa-maravaken-kwaasi túwa'naa ónááontavesa évaka-tantaa'a torupamá maránááowe sundayavenaya aamoí éna kwená imáyáavinkenkwara'a séna ó'a miwísé koménaumne Táítási siráiyé. ¹⁸ Táításimba ai'maráandara'a moórá-kwaasigwara'a ai'maráanana kwesé kwíníye. kwemá áséi-kwasai simátíma'mae kwénaaisasa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási kwenáwí'a mósá kwémaraawai kwemá Táításiye kwíníye. ¹⁹ Ísóigona kwaási naaó'-naokemba kwembá usásinankesa sésa esé mimbáyái mayaaó sewaná keséya kwénaaena túwa'naa úndamayaiya kwémayaisasa kentáási mayáigómbá awánésaya sésa toómbá íma makáan-kwaasi kwétuwa'naa-owe kwésesa Ísóigo áwí'a mósá kwémaraawe.

²⁰ mimbáyáímó kwémayaundaya sáwí'an-owe seváiyé séta ²¹ Ísóigo aúrankare kwaási túrankare mimbáyái kawé'á ónáe séta naaó'-nao'a kwénaaeta torupámáraan-ontantomba maimaéta ímo makáan-kwaasi túwa'naa ondayávéta kwénaaumne.

²² minkáé'nárimo ti'maráandara'a moóráwainkwara'a ai'maráanana kwéna kaumbosé koinímba kwembá sáwíva-tawai áísaa umai awánanae súndaya kwétuwa'naa-in-kwaasigo isatá awánaraumne. keinárawa'a kawé'ó umáímo máyáan-aimba iséna póna kotúwa'naa ónáe siráíye. ²³ Táításin-aaí súnnda kesé tágárotamai ména túwa'naa índayavena kesé mayáí kwémayaiye. kwesémo koóyááoiyan-kwaasi táái súnnda mimbáyái mayáyááoiyantavesa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárai usásintinkaraayasarai Ísu Káráísiti áwí'a mósá kwémaraaiye. ²⁴ mindárau kentópa'a komáyaiya'a kentirumbá tíméro. kentúmo maé kwéiyundayavesamo sésa árai'a kawé'á umái máyáawe kwésesa naaémba naaó'-nao'a Ísóigona kwaási kosimátíma'mae naaiyasa kentáái isánááowe.

9

Ísóigona kwaási túwa'naa ónáemo siráan-kwasai.

¹ évaka-tantaa'o torupamáimo Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaásimo timénááon-aimba á'a ísaraantave'a maanáúváiimbá íma ayáatááka'a simátimenaumne. ² túwa'naa ónáemo siráan-aimba ísaraumne. Másétóniyaa-maravaken-kwaasi kentáái simátimewanda kentúma maé iyé'a keinárawatave'a sé'a Ákáyaa-maravaken-kwaasi mimbáyái kwéto'mayaa-esa moórá-ima maisukáawe séwánasa iséna sésa kesáágwárá'á túwa'naa ónáe sésa évaka-tantaa'a torupámakaawe. ³ kentúma maé iyéta séta mimbáyái to'mayaa úmakaaweya súnnda-aimba úwoi-aimban-iye sevó séta kaumbonárau ti'maráanasana kentópa'a kónááowe. kemó siráundantemba to'mayaa úmaranaaontaveta minkáúmbónárau ti'maráanasaya kotúwa'naa ónááowe. ⁴ naaémba kentópa'a konasá Másétóniyaa-maravakembo évakarawaimo kesémo kwésamo ésa ímo to'mayaa úmakemba kotuwá-naiyamba tigaeyávé'a íya'a to'mayaa úmakaawemo siráunda-aintave'a sigaeyávé'a ónaumne. ⁵ mindáyave'a imáyáa é'a mindárayave'a asiramái simátimewanda sé'a kemó ímo kuráandara'a miwítópa'a koméwasa simáimo asirámakaantemba évaka-tantaa'a torupámáráaro simátímakaumne. naaémba kentópa'a kona'á kentí imáyáavinkembo torupámárémba úwoi maisiménááovo íma tísaa ónaumne.

⁶ maarán-áimbá imáyáa oró. kígaumo ombá moórá sáwíyan-kigau úmakesa sáwíyantomba áká'mai naawasá moórá anón-kigau úmakesa anón-tomba áká'mai kwénaawe. miráumaimo kwétimemba naaémba mirán-kánái'a umái mayánááowe. ⁷ miráumai moórá-morawai timíyan-tantaatave'a imáyáa uré'a miráumai tíméro. íma timénáe-imayaa kwé'e'a tímévainivo. kemó asirayán-áimbó siráundayavaiye sé'a tímévainivo. imáyáa umái kawé'á uré'a tíméro. timénááontavesamo aamoimó ónááowai miwí Áánútu aamoí kwéumatinkaimba pó'a timénááontave'a aamoí oró. ⁸ Áánútu kanaán-umai ávááraumai kawé'á umátinkaimba amápa-tantaatave'a kawé'á umái mé'a ó'on-o'on-kawé'-mayai mayánááontavena Áánútu ávááraumai kawé'á kwéumatinkaimba pó'a mirán-káwé'-máyái kanaán-umai mayánááowe. ⁹ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna ímo makáawai túwa'naa esa tímātuwaawai miwítí kawé'-máyái kwaíkwai'a íníye agaimaréna siráíye.

¹⁰ Áánútu amápar-anayumba tímísasa mairésa kwégigau-umandaawe. Áánútu minánáyúnkómbá anón-úmáráísasa áká'mai kwénaawe. miráumai Áánútu kawé'á umátinkaina'a túwa'naa íyana mimpínkémbá kawé'-máyái anómbo paáriníye. ¹¹ Áánútu kawé'á umátinkaina'a aasiyaasí kanaán-umai túwa'naa íyasa simíyataamo timénaundayantaatavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe. ¹² miráumaimo túwa'naa ónááomba Ísóigona kwaási ímo makáawai túwa'naa íyana sáwívarawai tirunkó kawé'á ínasa Áánútumpa'a súwi símae iyónááowe. ¹³ keinárawatavesa sésa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa asiramái imáyáa kwéesa pósa súwa'naa uráawe sésa Áánútu áwí'a mósá marésa miwíyé amáparawaiye úwoi timénááontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa ¹⁴ Áánútumo keinárawa'o anómbo kwétuwa'naa-intavesa keinárawatavesa imáyáa ésa túwa'naa umai

Áánútumpa'a námúnaa sénááowe. ¹⁵ Áánútu amáparawaiya ó'oran-kawe'a kwéu-masinkaisata póta kwenáwí'a mósá kwémaraundayaawe.

10

Póro kwená mayáyávái simátímakain-kwasai.

¹ keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa Póro keséya taména paru umái aai siráivo némpa'o máínka'a asirayán-áíntá kwésimasimintaawe kwésewe. Ísu Káráísiti marapá'ó máyonka'a paru umái ména íma aaisambá siráintave'a imáyáa é'a asiramái simátimune. ² kentópa'o kondá íma asiramái sénáe súndanivo imáyáa é'a keinárawapinkemba évakarawai kentááyávésa kampa'á sésa marará-kwáásíti ááimba kwégwaraawemo kwésentave'a asiramái simátimenaumpo kárakwiyo. ³ marapá'ó máyaundaya namuro-kwáásí usáyaaítanae sésamo áái'o tiyáantemba íma mirá éta marapá-sáwí-yántáá'á usáyaaítanae séta Áánútuna mayái kwémayaumne. ⁴ taáné iwevóiyé úmakesamo áái'o tiyamáímo usáyaaítanaesamo ontembá íma mirá éta Áánútu asirayámbá símakaisata ó'on-o'o-sawi-asirayamba kwéusayaaítundayaawe. ⁵ kentáá sááiyavesa kampar-áinéímó kwésewai tááigomba kesááigoya kwéusayaaítaiye. évakarawai miwí túwí'a mósá marésa Áánútun-aai isáavo sésa simái aambá áúmbaraawata aambó áúmbaraan-aimba usáyaaíteta kentáásí imáyáago Ísu Káráísitin-aai isáínkwáe símae kwéiyundayaawe. ⁶ kentáá sááiya isáígwáe séta timu'maréta máyauna'a mirá íyata tuwánéta kentáá sáái íma kwéisaawai sáwí-meyamba timénaumne.

⁷ keinárawa'o máyáawaina ááimba imáyáa oró. keinárawapinkemba évakarawai sésa árai'a Ísu Káráísitina kwaásiya úne sentembá kesáágwárá'á Ísu Káráísitina kwaásiya úmpo mindáyave'a imáyáa oró. ⁸ Ísóigo asirayámbá siménaya keinárawa'a íma sáwí'a umátinkanaumpo kentí imáyáa asiramátinkanaundayavenaya minásíráyámbá símakaiye. minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúnda-aimba mindá árairaimba isatá póta minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúndaya mindáyaveta íma sigaeyávéta kwéune. ⁹ aúvái agaimáímo timúnda íma maarán-ímáyáa é'a inkáíséro sénaya maanáúvái agaimái kwésimiye sevó-ímáyáa kwée'a kwéagayaumne. ¹⁰ évakarawai kentávésa sésa aúváiimba asirayán-áímbá simásimenaya ááéma keséya taména aamoisayán-kwáásí ména úwoi-aimba simásímakaiye kwésewai ¹¹ miwí maarán-áímbá imáyáa oró. kentí némpa'a máyaunda póta aúváiimbo simátimunda-ainta kentópa'o kwéta mimbórá-áímbá póta kosimátimenaundayaaniye.

¹² kentávésa mirán-áímbó kwésewai miwí túwí'a mósá marésa anón-kwaasiya úne sewatá íma mimbórá-kwáásiráántá umái méta miwímó máyáawaina ááimba awánéta kesáá máyaundawaina ááinta íma taainéta séta kawe'á umáíya máyaumne. sáwí'a umáíya máyaumne séta íya taainánaumne. miwí moórá-morawaimo máyáawaina ááimba tuwánésa miwítí imáyáavinkemba sésa máyaundawaina ááinta kawe'án-iye kwésewe. mirámó kwéomba sáwí-imayaavinkemba kwéowe. ¹³ keinárawapimba Áánútumo símakainda-mayai-aimba sénaumpo ímo símakainda-aimba íma sénaumne. ¹⁴ keinárawa'o máyáapa'a Áánútu íma aambá aunéna úwoi kesáái kosimátíméno simásímakaisata úwoiya Ísu Káráísitina áséi-kwasai kosimátímakaumne. mirámó uráunda Áánútu íma aambá áúnkaisata úwoiya kosimátímakaumne. ¹⁵ Áánútumo aambó áúsinkaraim-bayaiyaveta ó'on-kwaasimo mairáam-bayaiyaveta kesáá mairáumne íma séta kentáá súya maé kwéiyune. Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a asiramái imáyáa úmae iyónááomba timu'maréta máyaunda pó'a mirámó íyata áváárau-mai túwa'naa ónaundayaawe. ¹⁶ mirámó íyata kanaám-póta tiyuwéta ó'on-o'om-barava'a Ísu Káráísitin-aai simátíma'maeta naaónaumne. ó'owimo Ísu Káráísitin-aaimo simátímaken-ayampa'a íma kométa kampa'á séta kesáá simátímakaumne séta kentáá súya maé iyónaumne.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aai aúváiimba agaimaréna séna

miwí kesávái mayáiyávésa íma túwí'a mósá marésa Ísóigona mayáiyávésa kwenáwí'a mósá máráaro agaimaréna siráiyé. ¹⁸ kwaási kesávái kawé-kwáásímá úne kwésemba ímanivo Ísóigo kawé-kwáásímán-owe kwésiwai mindá Áánútu aúranka'a kawé-kwáásímán-owe.

11

kampar-ántá-kwáásítí kwaasái.

¹ kesúma maé iyé'a sáwíyan-aimbo sendá íma aambá úsinkaiya'a úwoi sénaumne. ² keinárawa'a sáwí-amba kwáráavo sénamo Áánútu kárákwiraintemba miráumai kenká'á kárákwiraumne. kawer-ínámárúmó moórá-kwaasigonka'o siváúmaraantemba miráumai keinárawa'a tí'mae'a Ísu Káráisitinopa'a mátínkáana'a kwesé ménaaowe kwésune. ³ naaóv'á iraankavayaankó moórá-ininko áwí'a Ívimba kampa'á simáuwowana mináintávéna áraire siráiyé. miráumai évakarawai kentí imáyáa sáwí'a umátinkaiya'a Ísu Káráisitintave'a asiramái imáyáa kwéomba ivátúwávaiye sé'a mindáyave'a anón-imayaa kwéune. ⁴ ááéma avora'á Ísu Káráisitín-aai kosimátimewana'a ísówana Áánútun-amanko keinárawate máyowasa évakarawai kentópa'a komésa Ísu Káráisitín-aagomba kwaé'náer-aimba simátimesa Áánútun-amankontavesa kampar-áimbá simátímúwa'a aamoí é'a minámbá kwaránáe siráawe.

⁵ minkwáásiyávé'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasima pósa anón-kwaasiman-owe sembánivo minkwáásí kembá íma usáyaaaitaraawe. ⁶ aaimó kwésimatimunanamó sóikomo umbái kwétaimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aagona ááimba kawé'á umái ísaraunda mindá anón-tantaa'an-iye. sáwíva-tawai árair-aimba amápa'a simátimewana'a ísaraawe.

⁷ Áánútun-aai simátimewanda meéyámbá íma mairé'a simátímakaumne. mirámó ówánda kentúwí'a maé iyé'a kesúwí'a úwoisankaamba uráumne. mirámó uráundayave'a kentáv'é'a sáwí'a uráiyé-imayaa kwéombanivo íma sáwí'a uráumne. ⁸ keinárawapimba Áánútuna mayái mayááwánda Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopakewai súwa'naa esa évaka-tantaa'a simúwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. miwímá sésa naaémba kentáa simíníye íma sunkákémbá úwoi miwítí évaka-tantaa'a kwésimuwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. ⁹ keinárawate komáyaaawanda kesí óntamba ánásowa'a súwa'naa oró-áimbá íma sé'a máyaawanasa Másétóniyaa-maravakemba évaka'a Áánútuna kwaási tésa ímo makáunda-yantaa'a másúwa'naa uráawe. minká'ó uráudantemba naaémba mirá ondá umbai-yántáa'á timúnavo sé'a súwa'naa oró-áimbá íma sénaumne. ¹⁰ Ísu Káráisitina árair-aimba kwésimatimundawai úndantemba Áánútun-aai simátímakaundarakemba keinárawa'a Ákáyaa-maravaken-kwaasivinkemba óntamba íma mairáumne-aimba símae íyónasa mináintávésa kampar-áimbán-iye íma sénááowe. ¹¹ nóra séra mirán-áimbá kwésuno. sirumbá íyu kwétimeru kwésuno. sirumbá á'a kwétimunda Áánútu kwésuwanaiye.

¹² Áánútuna aantá-kwaasima owémó keinárawa'o kwésen-kwaasi miwí túma maé iyésa sésa Póromo Áánútuna mayáimó kwémaenamo keinárawatopakembo óntambo kwémayaintemba miráyá kwéune sevó sé'a kentópakemba óntamba íma kwémae'a mirá ónaumne. ¹³ miwí máyówana Áánútu kesí aantá-kwaasiman-owe íma séna ti'mákaiye. Ísu Káráisitina mayái-kwáásiyá úne kampa'á sésa aká'áánkaamba sésa kwená mayái kwémayaumne kwésewe. ¹⁴ mirám-báyáimó kwémayaamba íma sáa'a kwégaiye. kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'náko ságayawairaamba Sáátánigo aká'ááni'a kwéiye. ¹⁵ miwí kwená mayái-kwáási ontávésa kwemó intembá arupí-kwaasiraamba ésa aká'áánikaamba kwéowe. mindáyavena íma sáa'a kwégaivo keinárawa'a íma táa'a kaíno. miwítí sáwí-mayairakemba sáwí-meyamba mayánááowe.

Ísuna mayáimó mayáundarakemba umbai-yántáa'á kempímbá tiráin-kwasai.

¹⁶ maarán-áimbá ókwara'a súnda kentáv'é'a sáwí-imayaagwara-kwaasima iyé-áimbá íma seró. ánivo mirámó sé'o é'a íma a'áo sé'a siyuwáiyá'a kítoka'a kesúma maé

iyónaumne. ¹⁷ kesúma maé iyúnda Ísóigo siráini'a íma kwée'a sáwí-imayaavinkeni'a kwéune. ¹⁸ sáwívarawai marapákén-tántáátávésa imáyáa ésa miwí túma maé kwéiyovo kegwárá'a kesúma maé iyónaumne. ¹⁹ keinárawa'a kesávé'a kampa'á sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyá úne kwéseмба pó'a sáwí-imayaagwara-kwaasiyave'a kanaán-iyé sé'a aamoí kwéowe. ²⁰ évakarawai kentópa'a komésa kentí imáyáa tavisewa'á siráani'a owasá kentí óntamba kampa'á simátiyuwesa kwénesa kentúwí'a simái sáwí'a ésa sáwí-aimba kwésimatinkesa mirámó ombá íma a'áo kwése'a kanaán-iyé kwésewe. ²¹ sáwí'o kwéumatinkaantemba kentópa'a kométa kesáa íma kanaán-umai miráyá umátínka-raumpo sirunkó sáwí'a kwéisa'a mináimbá kwésune.

évakarawaimo miwí túmo maé iyóntemba íma sáa'a káina'a miráumai kesúma maé iyónaumne. mirámó ondá sáwí-imayaagwara-kwaasigoraamba ónaumne. ²² miwí túma maé kwéiyowai sésa Ípiru-aimpinkemba kwésune kwésewa'a kegwárá'á mináim-pínkémbá kwésundawai úne. miwí sésa Ísareri-andaraken-kwaasi úne kwésewa'a kegwárá'á minándárákén-kwáásímá úne. miwí sésa Ááváramu aisaavutantamba uráundawai úne kwésewa'a kegwárá'á miráumai kwenáisaavutantamba uráundawai úne. ²³ miwí sésa Ísu Káráisitina mayái-kwáásímá úne kwésewa'a kegwárá'á miráumai Ísu Káráisitina mayái-kwáásímá é'a miwí kwéusayaaítaumne. mirán-áimbó kwésunda sáwí-imayaagwarawairaamba kwésune-imayaa é'a Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayai kwémae'a miwítí mayái kwéusayaaítaumne. Áánútu-aai simátimundarakemba ándáva'a sínkaraamba sáwíva-tawaiman-ivo miwímó ándáva'o tínkaraamba íma sáwívaka'an-iyé. sáwíva-tawai sínkaraawa'a púwóra'naraamba úndanivo úwoi súvamai máyaumne. mirán-tántáá'á kesópa'a sáwívaka'a tiráivo miwítópa'a íma sáwívaka'a tiráiyé. ²⁴ Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Yútaa-kwaasi éva'aasei-tawai purumakan-áúwarasi-andanei sínkankaamba sáwívaka'a 39 ra'a sínkankaawe. ²⁵ Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Árómáani-kamaani-kwaasi kaumbo-táwai kunánaandei sínkankaawe. moórá-tawai kentávésa puwínkwé sésa óntandei sínkamúwa'a marapá'á tuvánkaumne. kaumbo-táwai nompí-sípívimbá kwénaaowanana mindómpí-sípí kunáverombanivo kemá úwoi súvamai máyaumne. moórá-tawai miráumai nompí-sípí kunáverowa'a mindómpimbá ayáátáaka'a moórá-no'waamba moórá-kwaya'wai mé'a íma puwé'a úwoi máyaumne. ²⁶ Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda ó'on-o'om-barava'a kwénaaunda kavirayán-dónkó mayávóra'naraamba isa'á aampa'á umóyán-kwáási sínkamora'naraamba kwéowa'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi sínkamora'naraamba kwéowa'a ó'onkaa-kwaasi íma Yútaa-kwaasi mirá kwéowa'a ó'on-o'on-anon-daopimpa'a kwénaaunasa sínkamora'naraamba kwéowa'a aampa'á ó'on-daopare'o kwégunda sínkamora'naraamba kwéowa'a anón-dompimbo sípivimbo kwénaaunda sínkamora'naraamba kwéowa'a évakarawai kentávésa kampa'á sésa ená kwaásima úne kwésesa sínkamora'naraamba kwéowa'a mirámó ombá úwoi súvamai máyaumne. ²⁷ Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayaimo mayáúnda sívón-kaisa'á mimbáyái kwémae'a sáwíva'-no'waamba íma suún-kwae'a Ísu Káráisitina mayái kwémae'a sáwíva-tawai sáái kwésinkaimba noné toón-íyaaine mé'a sáwíva-tawai táúgwí'a kwésiyaisa'a sáwí-unankwatoí uré'a máyaunana ²⁸ íma mirán-úmbáiyántáaré su'mainivo ó'on-o'on-daopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraunda-umbaiyantaako kesópa'a aasiyaasi kwétiye. ²⁹ Ísóigona kwaásivinkembo évakarawaimo ímo asiramáimo kwégwaraamba sirumbá kwéumatinkaunana minúmbái-yántáákó kesópa'a kwétiye. kawer-ámbó kwégwaraawanamo moóráwaimo tavisisasamó sáwí'o kwéomba sirumbá kwéumatinkaunana minúmbái-yántáákó kesópa'a kwétiye.

³⁰ íma moórá-amba kwáyáivo kesúmo maé kwéiyunda évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iyé kwésen-aimba simátíménda ísáaro. ³¹ Áánútu kentáási Ísóigo Ísu Káráisitín-avowa áwí'a mósá ma'mae'a iyónaumne. simátimunda-aimba íma kampar-áimbán-ivo Áánútu ísaraiye. évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iyé kwésen-aimba simátíménda ísáaro.

³² moórá-anon-daoko áwí'a Támásikasi-naopa'a máyaawanana kárakwirowai áwí'a Árétása kwená mayái-kwáási anón-kwaasigo kentávéna simátimena séna áí'mae'a ándáva'a móauwaaro súwasa mindáókona íír-ontara'o kárakwirowasa ³³ évakarawai súwa'naa esa kunánáan-unampimba kembá áítumai íír-avaapimba máápa'a túsúsinkesa ándára'a tátokowa'a kumeéme'a marará'á kumówánasa siyúwówa'a kóuraumne.

12

Ísóigo kaainampákááni'o umáímo agarááránkáin-kwasai.

¹ kesúma maé kwéiyunda mirán-ááinkó íma kentáá súwa'naa ínivo kentávé'a Áánútuna aantá-kwaasiman-iyé sénááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aaí simátíménda ísáaro. Ísóigo kaainampákááni'o umáímo agaráásínkaraimba simátíménda ísáaro. ² Ísu Káráisitina kwaási máyaawanana Áánútu kusí'maena kwíyómpe'a sanaan-úrampa iyúmbe kesimankóná kunáikái. mútú-kwaasi kusíkaiyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. mirámó uráunda 14 íma maisukáumne. ³ Áánútu kusí'maena kwená kawé'-mápá'á iyúmbe kesimankóná kunáikái. mútú-kwaasi kusíkaiyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. ⁴ kusí'maena kwená kawé'-mápá'á mósinkarowa'a mivá'á mé'a évaka-tantaakon-aaí ísaraunda pó'a simátíméndamo é'a sáwí'a ónaunda pó'a íma kanaán-umai simátimenaumne. ⁵ mirá uráintave'a kesúma maé iyé'a kesí mayáiyávé'a íma kesúma maé iyé'a évaka-tantaa'o kesópa'o tisasamó suwánésamo sésamo aamoisáyán-kwáásímán-iyé kwésen-aintave'a kesúma maé kwéiyune. ⁶ kesúma maé iyónáe sékai árir-aintave'a kesúma maé iyúna'a kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwaasiman-iyé íma kanaán-umai sésino. ánívo kesúma íma maé kwéiyune. aaimó súndarakembo kesúmo maé iyúndarakai mináímbá isésa évakarawai kentávésa sésa anón-kwaasiman-iyé sésino. mindá íma sirááíma kwétaiye. kesí mayái awáné'a simátimunda-aimba isé'a pó'a máyaundawaina ááimba suwánaawana sirááíma kwétaimba mindáyave'a kesúma íma maé kwéiyune.

⁷ Áánútu sirówa'a ó'oran-kawe-tantaa'a sáwíwa'a awánaawanana Áánútu kentávéna séna kwenáúma maé íyívo séna moórá-yantaa'a sí'o íí-yántáá'á kusúvimba marówana mindáyavena Sáátáánigo sáwí'a umásínkáísana kesúma íma maé iyónaundayavena Áánútu mirá umásínkaraiye. ⁸ kaumbo-táwai Ísóigo Ísu Káráisitimpa'a námúnaa sé'a maantántáá'á maisiyúwéna'a kawé'á umái ménaumne séwánana ⁹ minkáúmbó-táwai séna ímanivo miráumai ména'a úwoi áwa'naa ondá embá kanaán-íníye. ímo asiramáímo máyaanda kesí asirayámbá áménana minásíráyánkó embá usáyaaitaina méniyone sí-maena iráíye. Ísu Káráisitina asirayánkó kenká'á kárakwiyimba pó'a ímo asiramáímo máyaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitintave'a imáyáa kwéunda ímo asiramáímo máyaundawe simáímo sáwí'o umásínkáane sáwí-aimbo simásínkáane umbai-yántáá'ó kwáyáine sáwí'o umásínkáane mirán-tántáátávé'a íma imáyáa é'a aamoí únda sé'a ímo asiramáímo máyaunda Ísu Káráisiti asirayámbá símísa'a asiramái máyaumne kwésune.

Kórinti-naoraa-kwaasi imáyáa arupí umátínkarain-kwasai.

¹¹ mirán-áímbó simátimunda kesúraamba maé kwéiye'a sáwí-imayaagwara-kwaasiraani'a kwéune. keinárawa'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasin-owe kwésen-kwaasi miwí kembá íma usáyaataraawe. kemá úwoi-kwaasi úndanivo miwí kembá íma usáyaaitaraawe. Póroma Áánútuna aantá-kwaasima iyé-áímbá keinárawa'a kampar-áímbó sen-kwáásiyávé'a simátíméraamba íma simátímakaavo kemá Áánútuna aantá-kwaasima úne-aimba imáyáa ónááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aaí maanáúvávímbá kwésimatimune.

¹² Áánútuna aantá-kwaasiti mayái maarám-báyáímán-iyé. ó'oran-kawé'-mayai ímo awánaraam-bayai Áánútuna asirayándéí mayái kwémayaambaniye. keinárawapimba komé'a mirám-báyái kwémae'a íma ivá tuwááwana'a suwánaraawe. ¹³ nóra séra kentávé'a sé'a Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopaken-kwaasira'a kawé'á umái

kárákwiyenawa kentáára'a íma miránnumai kwégarakwiyiyo kwéseмба ó'on-daopakewaira'o kárákwiraundanten-umai keinárawaka'a kárákwiraumne. ó'on-o'on-daopa'o Áánútuna kwaásivimbo komaéwanda miwí súwa'naa uráavo keinárawapimbo komaéwanda súwa'naa oró-áimbá íma séwándarakemba mirán-úmbái-áimbá íma simátinkaraumne. mirán-úmbái-áimbó simátinkaraundarakai kawe'á ówána'a pó'a aamoí umásínkaraasino. mirán-ímáyáámó ombá ivá túwáaro.

¹⁴ kae-táwai kentópa'a komé'a tiré'a ívé'a kwéto'mayaa é'a ókwara'a kónáe sé'a kwéumpo kondá umbai-yántáá'á íma timé'a kentí óntambo siménaaontavena íma kwésinkaiwo kentirumbó siménaaontavena kwésinkaimba pó'a kónaumne. iyámpói íma tinóvwira'a kárákwimai kwétuwa'naa-ovo tinóvwimo iyámpóira'o kárákwimai túwa'naa ontembá kemá mirá kwéumpo ¹⁵ túwa'naa ónaundayave'a makáunda-yantaa'o túwa'naa umáímo kwéanasasuwe'o anóm-bayai kwémae'o mirámó ondavímbó puwónaundayave'a aamoí kwéune. kesirumbá anómba kwétimumpo kentirumbá sáwíyamba kwésimemba mindágwara'a ánásaavainivo imáyáa umái kawe'á oro.

¹⁶ súwa'naa oro íma séwándarakemba umbai-yántáá'á íma tímakaunda-aintave'a árair-aimban-iye seró. keinárawapinkemba évakarawai kentávésa kampa'á sésa kentáási óntamba mayánae séna kempatá simásiyukaiye kwésewe. ¹⁷ nóra séra mirá uráumno. ti'mákaundawaiya kentí óntamba maimaésawa kembá másímakaa. ¹⁸ Táításimba asirayán-áimbá simáme'a ai'mákaunda moórawai Ísu Káráísitina kwaásigwara'a ti'mákaundarai mindáraiya kampa'á simái óntamba maé másímakaaiyo. Táítási íma mirá-sáwí'á uráiyeye-aimba ísaraawe. kwewé kewé mimbórá-ímáyáávínkémbá mayái kwémayauye.

¹⁹ kesí kwaásiyono. maanáúváímó awánanaaomba maarán-kámpár-ímáyáá é'a kentáá súranka'a Póro kwenáái arupí ónáe séna maanáúváí agairáiyeye sénááowe-imayaa kwéune. íma mirán-áintávé'a kwéagae'a Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútu aúranka'a kentí imáyáa túwa'naa ónáe'a mirán-áimbá kwésimatimune. ²⁰ kentópa'o kondamó ímo kawe'ó umáímo méwa'o kotuwáné'o ímo aamoímó ónaundayave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondamó asirayán-áimbó simátíméndamo isé'a íma aamoí ónááontave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondá aaisambá sé'a kayoré'a áwáá'a sé'a taáínkaar-umai mé'a simái sáwí'a umátinke'a kwantánaanta-aimba sé'a kentúma maé iyé'a ó'on-o'on-aimba kwése'a mirá-sáwí'á kwéiya'a kotuwánáúnavo sé'a mináímbá kwésimatimune. ²¹ kentópa'o kondá aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéon-imayaa íma tínaaemba umámake'a sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a kwéowaimba íma tínaaemba umámakenka'a kotuwánáúnavo sé'a mináímbá kwésimatimune. kentópa'o kondá mirá-sáwí'ó kwéiya'o é'a Áánútu aúranka'a keinárawatave'a sigaeyávé'a onaná sirunkó umbái táníye.

13

Ísun-aaiyavai tirunkakémbá áraire simái kárákwiyon-kwasai.

¹ kae-táwai kentópa'a komáyaawandanivo ókwara'a kónaumne. kaumbo-káé-kwaasimo mimbórá-ánká'ó síyan-aimbo éta mináínkómbá arupí ónaundayaawe. ² íma aiva-táwaiman-ivo naaén-tawai kentópa'a komáyaawanda sáwí'o uráawaiye amáparawaiye asirayán-áimbá simátímakaumne. ívé'a kentí némpa'o máyaunda mináímbá simátíme'a sé'a kentópa'o kondá sáwí'o uráantave'a kogwésimatíme'a íma eétínkáanda sáwí-meyamba tíménaumne kwésune. ³ kentávé'a sé'a Ísu Káráísiti simámisanawa kwési. kwená imáyáávínkena kwésiyo kwésewe. kentópa'o kondá sáwí-meyamba tíménaundara'a suwáné'a sé'a Ísu Káráísiti kwésimamintemba kwésimasimintaawe sénááowe. kwemá Káráísiti kentirumpimbá mayái kwémaena íma aamoisáyawái éna kwená asirayándéi mayái kwémayaiye. ⁴ ááema kwemá asirayámbá tuwéna aamoisayán-kwáásiráámbá umái máyowasa taaira'á inkámúwana puwúwana Áánútu

usásinankowana Áánútuna asirayánk'á máyáiyé. miráumai kesáágwárá'á aamoisayán-kwáásí máyaundanivo Ísu Káráísitiyeya tarúmai méta Áánútuna asirayánk'á méta keinárawa'a kwétuwa'naa-une.

⁵ keinárawa'a moórá-morawai Ísu Káráisitín-aaiyave'a tirunkakéná áraire simáíya kwenká'á agevamáíya máyáaompo kesávái-ímáyáá kwée'a awánaaro. Ísu Káráísiti sirumpimbá máyáiyé kwéseмба tirunkakéná kwése. tóikakena kwéseompo imáyáa oró. mirámó é'a Ísu Káráísitína kwaásiya úne sé'a ⁶ kentááyáv'é'a Áánútun-ai simásíméwain-owe sénááowe-imayaa kwéune. ⁷ kentááyáv'é'a sé'a Áánútun-ai simásíméwain-owe sénááontaveta íma námúnaa súndayaanivo keinárawa'a kawe'á ónááontaveta Áánútumpa'a námúnaa súndaya Áánútuwo túwa'naa inasá kawe'á oró kwésune. íma sáwí'a ónááomba póta íma sáwí-meyamba kotíménasaya évakarawai kentááyáv'ésa sésa íma Áánútun-ai simásíméwain-owe sénááomba mindá íma anón-tantaa'an-iyó keinárawa'a kawe'ó umáímo ménaaomba mindá anón-tantaa'an-iyé. ⁸ árair-ainko usáyaitaino séta mayáíyá kwémaeta kwétuwa'naa-une. ⁹ kentópa'o kondayá Áánútuntave'o asiramáímo ménaaombo éta aamoiyá ónaumne. mirámó íyambo éta íma sáwí-meyamba tíméta aamoisayán-kwáásíráámbá umái méta mindáyavetaagwara'a aamoí ónaumne. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawe'ó umáímo ménaaontaveta Áánútumpa'a námúnaaya kwésune. ¹⁰ kentópa'o kondá sáwí'o kwéontave'a asirayán-áímbá kosimátimunavo sé'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái kwétimune. íma sáwí'a umátinke'a kentí imáyáa asiramátinkanaundayavena Ísóigo usásisinkowa'a keinárawaka'a kárákwiye'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái tímúmpo awáné'a súdantemba oró.

¹¹ kesí kwaásiyono. kawe'á umái mé'a kawer-ámbá kwaré'a súdantemba é'a mimbórá-ímáyáá umái mé'a paru umái máéro. mirámó íyambo éna Áánutu arumbá aména paru umátínkáiwai keinárawate méniye.

¹² Áánútuna akúní'a kwéontave'a moórá-morawai tiyáámba tíméro. ¹³ Áánútuna kwaási maanká'á máyáawai keinárawatavesa kawe'á umái máéro kwésewe.

¹⁴ Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-isana Áánútu arumbá kwétimisana kwenamankó keinárawate máyáísa'a mimbóráí'a umái kwémaentave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kárésiya

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai ava'moraé-iyá'i. avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Kárésiya-marava-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái mátímakaiye. íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiva'a Ísun-ai simátímapa'a kuwasá áraire sésa Ísuna aampa'á kuráawe. naaémba Póron-ai simái sáwí'a umánkaron-kwaasi Kárésiya-marava'a tésa sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu sínkwáe sésa Mósesina áamámba kwáráaro kampa'á siráawe. évakarawai minkámpár-áintávái áraire sésa pósa Ísuna aampa'á íma kawe'á umái kwakáawe. Póro iséna maarán-áimbá agaimaréna séna Ísun-aaiyavai áraire sésa kwenká'á aráapamai máyáawaiye su'maiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe kwésiye. mináintávái áraire sésa Ísuna aampa'á kawe'á umái kwaráigwáe séna maanáimbá agaimái Kárésiya-marava'a máyáan-kwaasi mátímakaiye.

¹⁻² kemá Póro maanáúvái agaimaráúmpo Ísóigona kwaási Kárésiya-marava'a máyáawai ísáaro. keséyaamo Ísóigona kwaásimo kesémo máyáawaiye keinárawataveta séta kawe'á umái máéro kwésune. Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivoma Ísumbo pukáimpinkembo usásinankaraiwaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma kesáái kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaayamba íma kwaási miwítí imáyáavinkemba si'mákaavo Áánútu kwená imáyáavinkemba si'mákaivo ísáaro.

³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune. ⁴ sáwí'o umáimo máyáampinken-asirayanko tátokaimpinkemba iyásinkanintavenayaawe sáwítaamo kwéundavinkemba maisiyuwánintavenayaawe Ísóigo Ísu Káráísiti pukáiyé. Áánútu kentáásivona imáyáavinkemba mirá uráiyé. ⁵ Áánútu áwí'o aasiyaasimó anómbo umáimo kwaíkwai'o úmaenamo iyínimba árair-aimban-iyé.

áséi-kwasai mimbórá-áimbá kwáyáin-kwasai.

⁶ Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úwana Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyowa'a isé'a ááéma Áánútumba kwéauwe'a ó'om-bonor-aimba kwéisaantavena mindáyavena sáá'a kwégaiye. ⁷ mináimbá íma kawer-áséi-kwásáímán-iyé. évakarawai Ísu Káráísitina áséi-kwasai kwaé'mái kwésesa kentí imáyáa kwétavisewe. ⁸ kesááwá'i. kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. ímo simátímakaunda-aintaamo ó'on-aimbo simátíménanayaamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba simíníye. ⁹ ké'naan-aimba moórágwara'a sénaumpo ísáaro. moóráwaimo ímo simátímakaunda-aimbo ó'on-aimbo simátiminanamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba amíníye.

¹⁰ kwaási aamoí umásinkaigwae sé'a mináimbá íma kwésumpo Áánútu kembá aamoí umásinkainkwae sé'a mináimbá kwésune. ááémo kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o uráundantemba ívé'a íma mirá kwéune. ívé'o kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o mirám-báyáímó kwémaekai Ísu Káráísitina mayáímá íma mayáúsino.

Póromba aantá-kwaasi-i'a umái usásinankarain-kwasai.

¹¹ kesí kwaási ísáaro. áséi-kwasaimo simátímakaunda íma kwaásiti imáyáavinkemban-iyé. ¹² Ísu Káráísiti paaréna simásímakaivo íma kwaási suwa'á ísaraumne.

¹³ ááéma Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwándara'a Ísuna aampa'ó kwégwaraawai ánásanaaowe sé'a ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráunda-aimba ísaraawe. ¹⁴ kentáá síkwá'námo uráantemba asiramái kwaré'a Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwánda karuwaa'á kwée'a kesimantowí usáyaaítaraumne.

¹⁵ mirá uráumpo íma kesinó masínkaronka'a Áánútu ításinkena kendéiyé siráimba póna arumbá umásinkena kwená mayáímá mayánaundayavena kembá ítámakaimbaniye. ¹⁶ Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kwenááninko agaráásinkena séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó súwa'a isé'a mitáwai íma kwaási kotísaa e'a sé'a nóran-aina simátíma'mae naaónaumno íma sé'a ¹⁷ Yérúsaremu-naopa'a íma kwé'a Áánútuna aantá-kwaasi íma kotísaa e'a aantá-kwaasiti mayáír'ó kesí aivarí'o uráan-kwaasira'a íma kotísaa e'a Árèpiyaa-marava'a kwaásimo ímo máyáapa'a komé'a naaémba moórágwara'a Támásikasi-naopa'a kuráumne.

¹⁸ komé'a kaumbo-ímá maisuwé'a Yérúsaremu-naopa'a kwé'a Pítaanopa'a komé'a sísamaivakemba éva'aasei-no'waamba kwaé'a ¹⁹ mitáwai Ísóigo ávákomba áwí'a Yémésimba awáné'a íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a ²⁰ Áánútu aúranka'a kwéagayaunda-aimba íma kampar-áimbán-ivo árair-aimban-iye. ²¹ mitáwai íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a Yérúsaremu-naopa'a tuwé'a Síriyaa-maravare Sírisiyaa-maravare komáyaawanasa ²² Ísu Kárásitina kwaási Yútiyaa-marava'o máyówai íma kembá suwánésa ²³ kesááiyé su'mai ísarowasa évakarawai sésa Ísuna aampa'á kwégwaraawai ánásanaaowe séna ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráiwai ívé'a Ísun-aaí simátíma'mae kwénaaiye suwasá isésa ²⁴ kentávésa aamoí ésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

2

Póroe ó'on-aanta-kwaasiye mimbórá-ímáyáá uráan-kwasai.

¹ Áánútu áwí'a mósá márówa'a sísamaivakemba éiyain-ima maisuwé'a moóráwai Páánápáasiye kesé Yérúsaremu-naopa'a kwékai moóráwaimba Tításinkwara'a áí'mekai kwékai ² Áánútu kentávéna siráintave'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a Ísuna kwaásiti anón-kwaasiye su'mai torupamáí mé'a ó'onkaa-kwaasimo ásí-kwasaimo simátímakaundantemba simátímakaumne. ááemo simátímakaundawe ívé'o simátimundawe ásí-kwasai simátimunda-mayaigo sáwí-mayairaamban-ivo sé'a simátimewanda ísaraawe. ³ Títási kesé ména íma Yútaa-kwaasin-ivo Kíríki-kwaasigoma kesé máyowasa áúra'a kárámai araa'éna uwó-áimbá Ísuna anón-kwaasi íma siráawe. ⁴ évakarawai kampa'á sésa Kárásitina kwaási úne sésa miwísé torupamáí máyaawanasa mindáyavesa Ísuna anón-kwaasi mináimbá siráawe. Yútaa-kwaasiti amáánko tátokaimpinkemba Ísu Kárásitin-aigo iyátínkáin-aimba kotivúntamai isáné sésa keséya koyorupamáí mésa sésa Yútaa-kwaasiti amáamba kwarésa túra'a kárámai araa'éna oro sésa mináínkó tátorainkwae sésa Ísu Kárásitin-aigo íma iyátinkaniye sumbánivo Ísuna anón-kwaasi miwí táái íma isésa Títási áúra'a kárámai araa'éna uwó-áimbá íma siráawe. ⁵ miwítí kampar-áimbá íma kwakáundaya póna ásí-kwasai árair-aimba keinárawapimba asiramái kwaikwai'a íníye. ⁶ minánón-kwáásíyómbá kentávésa sésa ásí-kwasaimo simátímakaanda-aíne su'mai simátimiyo siráawe. minánón-kwáásíyávésa évakarawai sésa túwíkwara-kwaasin-owe sewaná Áánútu túwítavai íma imáyáa kwéintavai kegwár'á íma imáyáa é'a sé'a túwíkwara-kwaasiya'o. íya túwí'a kwáyáin-kwaasiya'o kwésune. minánón-kwáásíyómbá kentávésa moórá-ainkwara'a simátimiyo íma sembá ⁷ maarán-áimbá sésa Áánútu Pítaantavena súwanamo Yútaa-kwaasimo ásí-kwasai kwésimatimintemba Áánútu entávéna siráisa ó'onkaa-kwaasi ásí-kwasai kwésimatimene kentávésa siráawe. ⁸ Áánútu Pítaamba asirayámbá amúwana Yútaa-kwaasi ásí-kwasai kwésimatimintemba kegwár'á asirayámbá símakaisa'a ó'onkaa-kwaasi kwésimatimune. ⁹ Yémésiye Pítaawe Yóniye Ísóigo Ísuna kwaásira'o kárákwiraawai kentávésa sésa Áánútumo amákaini'a uwo sésa Páánápásinte kenté tiyáamba símakaawe. maarán-áíntávéta mimbórá-ímáyáá éta keirái ó'onkaa-kwaasi ásí-kwasai kosimátimeyauye. miwí Yútaa-kwaasi kwésimatimewe. ¹⁰ Ísuna anón-kwaasiyomba mimbórá-áimbá simásimesa sésa óísaniyaain-kwaasi túwa'naa

oró-áimbá kosimátimiyo suwa'á mindáyave'a kegwárá'á á'a imáyáa kwée'a karuwaa'á uráumne.

Póro Pítaantavai séna sáwí'a óne siráin-kwasai.

¹¹ karuwaa'á kwée'a Ántíoku-naopa'a komáyaawanana naaémba Pítaa túwa'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a sáwí'a uráne siráumne. ¹² ááéma Pítaama ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasiye toómbá kwénowasa évaka-Yútaa-kwaasi Yémésinopakemba tésa sésa ó'onkaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna oro. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiye toómbá íma naaró suntavéna Pítaa áá'a kówana ivátuwena ó'onkaa-kwaasiye íma toómbá néna ¹³ póna kaer-áinkwárá-kwáásiráání'a úwasa ó'on-Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasi Pítaamo úmba awánésa miwígwárá'á mirá ésa Páánápáasina imáyáa tavisuwaná kwegwárá'á mirá uráiyé. ¹⁴ mirámó kwéomba árair-asei-ainkona aampa'á íma arupí umái kombá kemá Póro tuwáné'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a emá Yútaa-kwaasi éma ó'onkaa-kwaasimo ontembá éma mindáyavai ó'onkaa-kwaasiyavai íma se Yútaa-kwaasimo ontembá oro íma siyó Pítaantave'a siráumne.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu séna arupí umái máyáawai-owe sin-kwásái.

¹⁵ simásuwe'a Pítaantave'a maarán-áimbá siráumne. kentáásinovowiya Yútaa-kwaasi pósa kentáá masínkaraawata Yútaa-kwaasiya éta íma ó'onkaa-kwaasi éta miwímó sáwí'o ontentá íya kwéundayaanivo ¹⁶ Yútaa-kwaasiti amááantaamo kwégwaraundawaintavenaya Áánútu íma arupí umái máyáawain-owe séna Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire kwésundawaintavenaya séna arupí umái máyáawain-owe kwésisata ísaraumne. Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe síníntaveta Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésune. kentáási amáámbo kwáráananayaamo éna Áánútu suwánénaya arupí umái máyáawain-owe íma sínívo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésundayavenaya arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ¹⁷ Káráísitiyeyamo tarúmaiya máyaundaya Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sisatá máyaunda ó'onkaa-kwaasimo sáwí'o ontentá sáwí'a kwéundaya Káráísiti misáwí-ímáyáa símakaisata sáwí'a kwéune íma sénáisiye. ¹⁸ Yútaa-kwaasiti amáámbo tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'o é'a sé'a Yútaa-kwaasiti amáámbo kwaránáe. mirámó onanamó éna minámáánkó arupí umásinkainkwaé sékai sáwí'a úsino. ¹⁹ púwón-kwaasimo Yútaa-kwaasiti amáámbo kwáráananamo éna minámáánkó arupí umásinkainkwaé-imayaamo ímo kwéontemba miráumai mé'a Áánútuntave'a imáyáa kwée'a kwená mayái kwémae'a máyaumne. ²⁰ Ísu Káráísitimba taaira'á tuvúwúwana puwún-kanaavimba sáwí'o uráundawaina ááimba ánásaraimba póna ívé'a Káráísiti kesé máyáisa'a ívé'o máyaunda ááéraani'a íma umái máyaumne. marapá'á máyaunda íma úwoi mé'a Áánútu ááninko kentávéna imáyáa éna pukáiwain-aaiyave'a áraire súndayave'a aúnaí'a umái máyaumne. ²¹ Áánútumo símakain-amaambo kwáráawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawai owémó sinkákái Ísu Káráísiti pukáimba úwoiyavena pukáisino. mindáyave'a sé'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba íma úwoisan-tantaa'an-iyé kwésune.

3

ámáán-aimba kwarésa Ísun-aaiyavai áraire sésa kwéon-kwasai.

¹ Kárésiyya-maravaken-kwaasi sáwí-imayaa kwéowai ísáaro. Ísu Káráísitimba tuvúwúwana pukáin-aimba avora'á simátímakaunda ísómbo túrandeiraani'a umái awáné'a kawé'á umái ísaraambanivo évakarawai tésa kentí imáyáa tavisewa'á uwo'aór-ímáyáa kwéowe. ² moórá-aimba tísaa ónaumne. amáámbo kwakáantavaiya'i. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavaiya'iyó. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáiya imáyáa oro. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavena Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiyé kwésundanivo ³ íma kawer-ímáyáa kwéowe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáisa'a pó'a aúnaí'a íígómbá ááimba ásáre'a ívé'a imáyáa kwéomba Yútaa-kwaasiti

ámáánko arupí umásinkaniye-imayaa kwée'a íma kawer-ímáyaa kwéowe. ⁴ kawer-ámbo kwakáamba kentópa'a tiráin-tantaa'a íma úwoisan-tantaa'an-iye. ⁵ Áánútu kwena-mankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáísana Áánútu keinárawapimba ó'on-o'om-bayaimo ímo awánaraam-bayai mairáiyee. áamáambo kwakáantavena íma mirá éna áséi-kwasai isé'a áraire siráantavena mirá uráiyee.

⁶ naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siráintavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráimba ⁷ miráumai Ááváramu siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai Ááváramu áráá'maa'an-owe. ⁸ naaóvá'á Áánútu imáyáa éna séna naaémba ó'onkaa-kwaasi kesáiyavesa áraire sénááowaiyave'a sé'a arupí umái máyáawain-owe sénaumne. Áánútumo ímo mirámó uráinka'a moórawai aúváivimba áséi-kwasai agaimaréna séna Áánútu Ááváramuntavena séna ená imáyáa é'a amápa'-maravaken-kwaasi kawe'á umátinkanaumne siráiyee agaimaréna siráiyee. ⁹ mindáyavena naaóvá'á Áánútu Ááváramumba kawe'á umánkaraintemba kwenáiyavesamo árairemo kwésewai kawe'á kwéumatinkaiye.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna agaimakáin-amaampinkemba amápar-amaamba ímo kwa'maé iyónááowai Áánútumpakemba miwítí sáwí-meyamba mayánááowe

agaimaréna siráiyee. mindáyavena áamáamba kawe'á umái kwáranana Áánútu aamoí íniye kwésewai miwítí sáwí-meyamba kwáyáiyee. ¹¹ naaóvá'á aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu arupí umái máyáawai owémó siráiwai kwenáiyavesa árairemo siráantavesa pósa

aúnái'a umái máyáawe

agaimaréna siráiyee. mindáyavena Áánútuma áamáambo kwaránáemo sewáiyávéna íma arupí umái máyáawain-owe séna kwenáiyavesa árairemo sewáiyávéna arupí umái máyáawain-owe kwésiye. ¹² moóráva'a agaimaréna séna

ámáamba amápar-amaambo kwaránááowai

miwímá ménaaowe

agaimaréna siráiyee. mindáyavesa áamáambo kwarésamo Áánútun-aaiyavesa áraire sésamo kwéomba íma mimbórá-yántáá'an-ivo kae-tántáá'an-iye.

¹³ moóráva'a agaimaréna séna

taaira'ó tínkamowasamo púwón-kwaasi Áánútumpakemba sáwí-meyamba maésa kwévuwowe

agaimaréna siráiyee. mináintávéna amápar-amaambo ímo kanaán-umai kwakáundayavenaya Áánútumpakemba kentáásópa'a sáwí-meyamba tivó séna Ísu Kárásiti iyásinkenaya misáwí-méyámbá maéna pukáiyee. ¹⁴ Áánútu Ááváramuntavena séna amápa'-maravaken-kwaasi kawe'á umátinkanaumnemo siráintemba ó'onkaa-kwaasi kawe'á umátinkanintavena Ísu Kárásiti kentáási sáwí-meyamba maéna pukáiyee. kwenáiyaveta árairemo kwésundawaiya Áánútumo siráintemba kwenamankó kentáásirumpimba ménintavena Ísu Kárásiti iyásinkowana Áánútu kentáási sáwí-meyamba íma siménaya kwembá amúwana pukáiyee.

Áánútu simái tarúmakain-aine Mósesimbo simámakain-amaane minkáé-kwásái.

¹⁵ kesí kwaásiyono. kwaásimo kwéomba imáyáa oro. kae'nárai mimbórá-áimbá simái tarúmaresarai agaimakááyamba moórawai mináimbá íma karéna ó'on-aimba áúgwimai síníye. ¹⁶ miráumai naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba siráinka'a Ááváramuntavaiye aisaavutantamba éna naaémba paárinivaintavaiye siráiyee. aúváivimba agaimaréna séna aisaavutantambo ónááowaiyavena íma siráivo aisaavutantambo íniwaintavena siráiyee. aisaavutantambo íniyemo siráiwai Ísu Kárásitiman-iye. ¹⁷ agaimaráúnda-ainkona ááimba maarán-iye. aiva'á Áánútu

Ááváramuntavena simái tarúmarena séna asirámakaunda-aimba mirá ónaumne séna sáwívar-ima 430 ima maisuwéna Mósesimba áamáamba ámakaiye. ánívo mirámó uráinka'a Áánútu Ááváramuntavenamo simáímo tarúmakain-ainko íma ánásena kwaik-wai'a kwéiye. ¹⁸ Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo kwaráúndayavenaya ímanivo Áánútu kawe'á umátinkanaumnemo ááemo asiramáímo siráintavena kawe'á kwéumasinkaiye. Áánútu Ááváramuntavena kawe'á umánkanaumne asiramái siráintavena kawe'á umánkarena póna kentáá kawe'á kwéumasinkaiye.

¹⁹ maarán-áintávéna Áánútu Mósesimba áamáamba ámakaiye. sáwí'o owáímá Áánútuna áamáamba isésa sésa sáwí'o kwéunda ívé'a isáúmne sénéáontavena Áánútu Mósesimba áamáamba ámakaiye. minámáámbá kwáyainana Ááváramu aísavutantamba íníwai kwentávénamo Áánútumo simáímo asiramánkaraiwai paaréna minámáámbá ánásasuwaníye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a Áánútuna áamáamba avumpin-kwáásí Mósesimba simámúwana simátímakaiye. ²⁰ ánívo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráíye. kae'nárimo kwéseyamba avumpin-kwáásí ména kwésimatim-imbanivo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráíye.

²¹ Áánútuna áamáánko Áánútumo simáímo asirámakain-ainko íma kwéavararaiye. Áánútu Mósesimba simámakain-amaankomo asiramáímo kwénamo kwaásimo aúináí'o umátínkáinkakai minámáámbá kwégwaraawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe sisinó. ²² ánívo Áánútun-aii aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna sáwí-imayao amápa-kwaasi tátokaiye siráíye. Áánútu séna Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésiyawaima kawe'á umátinkanaumne simáímo asirámakain-aimba siráintemba Ísu Káráísitin-aaiyaveta árai'a kentáásí sáwí-imayao tátokaimpinkemba iyásinkaiye kwésundawainta kawe'á kwéumasinkaiye.

²³ Ísu Káráísiti ímo kunkówata ímo kwenááiyaveta áraire kwésewanderata Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokowana Káráísiti kunkáinka'a kwenááiyaveta áraire kwésunda-amba Áánútu kwégwisinkena áamáánko kentáá tátokain-amba ánásasinkaraintaawe. ²⁴ Áánútu séna Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyawaiyavena arupí umái máyáawain-owe sénaumne súmba póna Ísu Káráísiti ímo kunkónka'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokaiye. ²⁵ ívé'a Ísu Káráísiti á'a kunkáimba kwenááiyaveta áraire kwésunanaya póna Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá ó'omba íma kwétatoraiye.

²⁶ Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'a kwesé tarúmai máyáantave'a Áánútuna iyámpóin-owe. ²⁷ keinárawa'a nombá péráamba Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai kwenkáání'a kwéowe. ²⁸ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáantave'a mimbóráí'a umái máyáamba póna maarán-áímbá íma anón-aimban-íye. évakarawai Yútaa-kwaasi owa'á évakarawai ó'onkaa-kwaasi owa'á évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémayaawai owa'á évakarawai úwoimo máyáawai owa'á kwaaimá owa'á aaraimá owa'á kwéovo amáparawai mimbóráí'a umái máyáawe. ²⁹ Ísu Káráísitina kwaásimo é'o é'a Ááváramumo uráintemba Áánútun-aaiyave'a áraire kwéseмба pó'a Ááváramu aísavutantamba uráawai ombá póna Áánútu Ááváramuwe aísavutantamba ónááowaiye kawe'á umátinkanin-aimba simáímo asirámakaintemba kawe'á umátinkaniye.

4

¹ simátíménda-aimba ísáaro. moórawai puwéna kesááninko kesí náaindaamba mayáníye siráinana kwemá aanávó póna iyámpói máyaindayavena úwoi-kwaasiraamba umái máyainasa ² avowámó simátímakainda-kwaasi kwená náaindaankare miníyámpóiraré kárákwirewana avowámó siráintemba anón-éna mindááíndáámbá mayáníye. ³ ááema kesáá miráumai iyámpóiraamba umái méta kwaántá-kwaasiti aambá kwégwaraawananya minkwáántá-kwáásí tááigo kentáá tátokowana ⁴ Áánútumo siráin-kanaa túwana ááninkomba ai'marówana marapá'á kumúwana moóra-ininko maránkarowana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwarena ména ⁵ minámáánkó kentáá

tátokaimpinkemba iyásinkanintavenaya Áánútuna iyámpói-ita umásinkanintavenaya mirá uráiyé.

⁶ Áánútu keinárawa'a kwená iyámpói-i'a ontávéna ááninkon-amaankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba pó'a Áánútuntave'a kesivowé kwéseмба ⁷ mindáyave'a kwaántá-kwaasi tááigo íma tátokaiwai é'a Áánútu áánimbaari'a ombá póna áánimbaatavenamo to'mayaa uráin-tantaa'a timíníye.

Póro Kárésiya-kwaasiyavai anón-imayaa uráin-kwasai.

⁸ ááéma íma Áánútunopa'a té'a ísaraamba kampa-tántáaré kwaántá-kwaasiti imáyáawe mósá makáawana minímáyááo keinárawa'a tátokaimbanivo ⁹ ívé'a Áánútumpa'a tiráawana keinárawa'a kwemá kwétuwanaisa'a nóra éra úwoisan-tantaare aamoimó tain-tántáaré mivá'á tirumbá kwanté'a minkwáántá-kwáásítí imáyáa mósá maré'a miwítí mayáímó kwémayaantave'a owé kwéseo. ¹⁰ ánivo évaka-tawaiye évaka-kwiyo évaka-tawaimo toómbó kwénaantavaiye évakar-iye mintántáákóntávé'a kampa'á sé'a anón-kanaawe kwése'a anón-imayaa kwéomba ¹¹ keinárawapimba mase'masáá'a kwéowana'a sáwíva-tantaakwara Áánútun-aaigwara'a kwétatoraawana póna kesí mayáígó íma áúgwara'-mayaima iyé-ímáyáá kwéunana sirunkó umbái kwétaiye.

¹² kesí kwaásiyono. asiramái simátíménda-aimba ísáaro. kembó tátokain-amba tuwé'a keinárawakaamba umái máyaumpo keinárawa'a kembó tátokain-amba tuwé'a kenkáání'a oro. keinárawapimba komáyaawanda íma sáwí'a umásínkówana ¹³ sí'a úmbanivo íma kówanda mé'a áséi-kwasai simátimewana'a ísaraawe. ¹⁴ sáwí-sí'o úmba kesúma sáwí'a úwa'a mirá-sí'ó úwain-aaroi íma inkaisé'a siyuwé'a kawé'á umái kárákwiraawe. kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. Ísu Kárásitiya'iyó. komáyowa'o kárákwiraantemba kenká'á miráumai kárákwire'a ¹⁵ súwa'naa ékai túrumba pí'mai símakaasino. kawé'á umái kárákwire'a aamoí umásínkaraambanivo ívé'a mirán-áámóí-yántáá'á íma kwáyáimba nóintavaiya'iyó. ¹⁶ árar-aimbo simátímakaundayave'a kentávé'a kesí namuro-kwáásí iyé-ímáyáá kwéowe.

¹⁷ Ísu Kárásitina áséi-kwasaigomba kwae'náe'a kwéowai sáwí-imayaavinkemba kentirumbá kwéairaresa sésa kwenáái ísáavainivo kesááiya ísáígwáe sésa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁸ kawer-ámpá'á métinkanae sésono kentirumbó airaránááombo éna mindá kawé'án-iye. kemó keinárawapimbo maéwándawe moórá-naopa'o tamáyaundawemo kawer-ámpá'á métinkanaemo síyanamo éna kawé'án-ivo miwí áséi-kwasaigomba kwae'naér-esa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁹ kesí iyámpóiyono. aaraimó iyámpóimo tínkáawanamo umbai-yántáá'í'o intembá keinárawatave'o imáyáamo únda sirunkó umbái kwétaivo Kárásitinkaani'o ónááomba minúmbái-yántáá'á ánásaniye. ²⁰ anón-imayaa é'a keinárawapimba komé'o aaimó simátimenaunda kawé'á umái ísánááon-imayaa kwéunana sirunkó aamoí kwéiye.

Ékaante Séraanteyavai kwántámai-aimba siráin-kwasai.

²¹ keinárawapinkemba évakarawai sé'a Mósesi siráin-amaamba kwaráúndaya Áánútu aamoí umásinkaniyemo kwésewai minámáánkóná ááimba íma kawé'á umái kwéisaavo simátíménda ísáaro. ²² naaóvá'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna Ááváramu kaer-iyámpói tinkómba moórá-iyampoi kwayór-ínínkó ánkárowana moórá-iyampoi aivar-ínínkó ankówana ²³ kwayór-ínínkóná iyámpói miwítí imáyáavinkemba ánkaraivo aivar-ínínkóntávéna Áánútu séna iyámpói ankáníyone simái asirámakonka'a ánkaraíye. ²⁴⁻²⁵ mináínkómbó kwántámai-aimbo sendá ísáaro. mindá kaer-áimbá simái tarúmakaiye. moórá-aimba Árépiyaa-marava'a Sáínai-omapa'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba póna moórá-ininko áwí'a Éka kwayór-ínímbá póna kwenaráá'maa'a kwayó-kwáásí pósa ámáánko tátokaipa'a máyáawe. mináínkóná ááimba maarágwará'á éna Yérúsaremu-naopa'a marapá'á kwáyáin-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi ámáánko tátokaipa'a máyáawe. ²⁶ ánivo moórá-aimba simái

tarúmakain-aimba maarán-áimbán-iyé. aúná-nao'a Yérúsaremuvakaan-dao'a kwíyómpa'a kwáyáipa'a áamáánko kwaási íma tátokain-daopa'an-iyé. ánívo mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Áánútun-aaiyaveta áraire súndawaiya kentáá sinówaraamba uráíye. ²⁷ mináíntávéna Áísáya Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna ageínínkó iyámpóimo ímo ánkaraínda-ininko arunkó kawé'á íno. aúkain-ininko áráá'maa'a sáwíva'a maíyasa kwaai gwárár-ínínkó áráá'maa'a sáwíyamba mé-naaomba póna ímo áí'o kwéinanamo iyámpóimo ánkaraínda-ininko arunkó kawé'á ísana aamoí kwéíye agaimaréna siráíye.

²⁸ kesí kwaásiyono. Áánútu Áísákaamba ankáníyone simái asirámakainka'a ánkaraíntemba keinárawatavena Áánútu simái asirámakainka'a pó'a kwená iyámpóin-owe. ²⁹ naaóvá'á anóvowiti imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigo éna Áánútun-amaankona imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigomba sáwí'a umánkaraimba pósa mirán-kwáási mésa mirá-sáwí'á kwéowe. ³⁰ naaóvá'á aúváivimba agaimaréna séna kwayór-ínínkónté ááninkonte ti'maraaó. tivowámá puwínda aivar-ínínkó ááninko kwená náaindaamba mayánímbanivo kwayór-ínínkó ááninko íma mayáníye agaimaréna siráíye. ³¹ kesí kwaásiyono. kesáámá íma kwayór-ínínkó áráámaata úmpo aivar-ínínkó áráámaata úne.

5

Ísu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkaraindava'a maé'a miráumai máéro siráín-kwasai.

¹ Ísu Káráísiti séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanaumne séna iyásínkaraimba pó'a keinárawa'a iyátínkaraindava'a mé'a moórágwara'a tátoranin-ampa'a íma kwáráaro.

² kemá Póro simátimumpo kawé'á umái ísáaro. arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oro kwéseмба mináíntávé'o owémó síyanamo éna Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáin-anko íma túwa'naa íníye. ³ túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewaiyave'a avora'á súmpo ísáaro. Yútaa-kwaasiti áamáambo kwaré'o túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Yútaa-kwaasiti áamáamba amápa'a kwa'maé'a koró. ⁴ keinárawapinkemba évakarawai sé'a áamáambo kwaráúnda Áánútu suwánéna arupí umái máyáawain-owe síníye-imayaa kwéowai Ísu Káráísitiyemo tarúmáimo máyáamba ivátuwe'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba tínaaemba umá-makaawe. ⁵ keinárawa'a mirá kwéovo kesáá maará éta Ísu Káráísitiye aráápamái máyaunanaya Áánútun-amanko súwa'naa imbá pónaya kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sínímbe amu'maréta méta séta árai'a mirá síníyeya kwésune. ⁶ Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya moóráwaimo áúra'o kárámaimo araa'éna ínana ímo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínímbe mindá íma anón-tantaa'an-ivo Ísu Káráísitiyemo aráápamaimo máyaundaya túwa'naa umai máyaundaya mindá anón-tantaa'an-iyé.

⁷ Ísu Káráísitina aampa'a aamoí ésa kwégwaraamba moóráwai minámbá áúntuwaisa'a ívé'a Ísu Káráísitina árair-aimba íma kwégwaraawe. ⁸ Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyaraiwai minámbá íma áúntukaivo kwaási áúntukaawa'a íma kwégwaraawe. ⁹ kwaási maarán-áímbá sésa kisaamó moórámo kampindaisaná amápa'a kwégampindaiye kwésevo kentúra'a kárákwiyoro. ¹⁰ keináraware kesááwé Ísóigowe tarúmaiya máyaundayaveta asiramái simátimé'a sé'a kemó imáyáamo úndantemba mirán-imáyáá iyata mimbórá-imáyáá ónaundayaawe kwésunda póna kampar-áímbá séna kentirumbá kwéairaraiwai kemá íma awánáúnda-kwaasi kwemá sáwí-meyamba mayáníye-aimba ísaraumne.

¹¹ kesí kwaásiyono. évakarawai kentávésamo kampa'a sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oró-áímbá kwésiye kampa'ó

kwéseмба mináímbó paaímó kwésundarakai íma sáwí'a umásínkáasino. kemá simátíme'a sé'a Ísu Káráísitimba taaira'á tuvúwúwana kentááyáváyíyé séna pukáiyeyaimba kwésimatimunda-aintavesa áwáá'a kwésevo túra'a kárámai araa'éna oró-áímbó kwésundarakai íma áwáá'a síyésino. ¹² kampar-áímbó simátímesamo kentirumbó kwéairaraawai miwí túma kárámai sáwí'a umásuwaaro-imayaa kwéune.

¹³ kesí kwaásiyono. sáwí-imayaaomo tátokaimpinkembo iyátinkaindayavena Áánútu tááyamai mirá uráimba pó'a á'a iyátinkaisa'a máyáantave'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéomba íma kwaré'a kwempá-kwempa'a tirumbá timé'a túwa'naa umai máero. ¹⁴ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

kesávái-ímáyáámó ontembá kentí

kwaásiti imáyáagwara'a oro

agaimaréna siráíye. Áánútumo siráin-amaankona ááimba mirán-áímbán-íye. ¹⁵ ánivo keinárawa'a keiyái aaisambá sé'a áwáá'a sé'a ónááombo é'a sáwí'a umái ánásanaaovo kárákwiyoro.

Áánútumbo arááímo tainí'o ésa sáwí-imayaagomba tirááyavai ésa on-kwásái.

¹⁶ simátíménda ísáaro. Áánútun-amanko kwésintemba miráumai mai'mai'a é'a Áánútumbo arááímo tainí'o é'o é'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéon-ambo íma kwaránááomba mindá kanaán-ivo mirán-oro. ¹⁷ sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba isaná Áánútun-amankombo arááímo tainí'o kwéomba isaná minkáér-ímáyááo tiyankéya kwéivo Áánútun-amankomo kentúra'o kárákwiraimbo é'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéon-amba íma kwaránááowe. ¹⁸ Áánútun-amankomo sintembó mirámó é'o é'a sé'a Áánútun-amankomba arááíma tainí'a kwéunana póna Yútaa-kwaasiti áamáanko kembá íma tátokaiye kwésewe.

¹⁹ kwaási miwítí imáyáavinkemba avora'á maará kwéowe. áwáyo-tantaari'a ésa anómbo sáwí'a ésa sáwí'o kwéon-tantaatavesa íma tigaeyávésa ésa ²⁰ kígauomo umándaiyantaako áwí'a mósá marésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa uwaa'á kwévesa pukaa'á kwéagayesa tíyámba kwéumatinkesa aaisambá kwésesa tirumbá sáwí'a kwéumatinkesa áwáá'a kwétiyesa miwí tááigo usáyaaaitainkwae sésa íma tágárotamai kawé'a umái mésa taaínkaar-umai mésa ²¹ túran-anda kwéesa uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéesa uwo'aó'-nómbó nánááontavesa torupamáí mésa mirán-tántáá'á kwaásiti imáyáavinkemba kwéowa'a simái ságamatime'a ókwara'a simái ságamatime'a sé'a mirámó kwéowai Áánútumo kárákwirain-ayampa'a íma ménaaovo kárákwiyoro kwésune.

²² ánivo Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiwai maará umátínkáisasa kwémaewe. tirumbá kwétimesa tirunkó kawé'á ésa paru umái mésa asiramái maésa íma tívónkáínasa mésa túwa'naa umai kawé'á umátinkesa miwítí mayái kawé'á umái kwémaesa ²³ miwí túma íma maé iyésa miwí túra'a kárákwimai kawé'á ésa mirámó kwéowaina ááimba íma aambá áúnkaiye. ²⁴ Ísu Káráísitina kwaási sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéon-imayaa kentáá táto'mai tavisivó sésa sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéon-amba tínaaemba umámesa tukáawe.

²⁵ Áánútun-amanko aúnaí'a umásínkaraisata aúnaí'a umái máyaunda póta kwenamankómó kwésintenta umáíya kwaráano. ²⁶ kentúma íma maé iyé'a kesááigo usáyaaaitainkwae íma sé'a kawé-tántáá'ó índayave'a íma simái sáwí'a oró.

6

umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo sáwí'o kwéombo ésa kwétuwanaamba pósa keinárawapinkemba Áánútun-amankomo sintembó mirámó kwéowai kwempa'á arupí umátinkanaaowe. kegwará'á mirá-sáwí'á ónááovo kárákwiyoro.

² umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro. mirámó é'o é'a Ísu Káráísiti siráini'a mirá ónááowe. ³ úwoi-kwaasigomo anón-kwaasi únemo sínimba minímáyááo kampa'á

simáuwaniye. ⁴ kentí mayáí awáné'a kawe'-má'yáímó kwáyaina'o é'a aamoí é'a ó'owiti mayáiyávé'a kesí mayáígó usáyaaitaraiye íma seró. ⁵ amáparawaitopa'a umbai-yántáá'á tínímbanivo íma ivátuwe'a asiramái mé'a moórá-morawai túwa'naa oro.

⁶ Áánútuna áséi-kwasai ísámae kwéiyowai miwítí kawe-tántáá'á amápa'a taaímbai évaka-tantaa'a Áánútun-ai kwésimatimewaitopa'a tíma'mae'a iyóro.

⁷ íma kanaán-umai Áánútumba kampa'á simáuwanaaovo árair-aimban-ivo íma moórá-imayaa oro. kawer-ánáyúmbó úmáráawaimo ombá kawe-tómbá kwéakaraavo sáwí-anayumbo úmáráawaimo ombá sáwí-tomba kwéakaraawe. ⁸ mirámó kwéomba sáwí-yantaatavesa tirááyavaiye su'mai úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma puwésa Áánútuna egwaa'á íma ménaaomba pósa némpa'a ménaaovo Áánútun-amankombo arááímo tainí'a úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma aúnaí'a umái maí'mai'a ónááaowe. ⁹ mindáyaveta kesáá kawe'á úmaeta kwéiyundaya íma sívón-káínata ivátúwáano. kawe'ó úmaetaamo kwéiyundayaamo ímo sívón-káínataamo tuwétaamo éta naaén-kanaamo tínimba kawe'-m'éyántá maéta ménaumne. ¹⁰ mindáyaveta túwa'naa onda-ámbó kwáyáimbo éta amáparawai kawe'á umáíya túwa'naa ono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaiseya mimbórá-ákúní'a umái méta túwa'naayaamo ónaundaya mindá anón-tantaa'an-iyé.

¹¹ ayááír'á kemá Póro anón-auvaivimba agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'an-iyé seró. ¹² évakarawai sésa suwánésa anón-kwaasiman-owe sígwáe kwésewai keinárawatavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oro kwésewana miwí tááigo keinárawa'a kwétavisiye. Ísu Káráísiti keinárawatavaiye séna taaira'á pukáíye-aíne su'maimo senkákái évakarawai ísámai sáwí'a umátínkáasino. ímo sáwí'o umátínkanaaontavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oró-áínkwárá'á kwésewe. ¹³ túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewai Mósesimo siráin-amaamba íma amápa'a kwégwaraawe. kentúra'o araa'énamo mósá úmaranaaontavesa túma kárámai araa'éna ígwáe kwésewe. ¹⁴ miwí mirá kwésevo kemá Póro mimbórá-áimbá mósá maré'a Ísóigo Ísu Káráísiti kentááyáváíyé séna taaira'á pukáíye-aimba mósá kwémaraumne. Ísu Káráísiti kentááyáváíyé séna pukáintave'a púwón-kwaasimo marapá-tántáátávésamo ímo imáyáamo ontembá marapá-tántáátávé'a íma imáyáa é'a úwoisamban-iyé kwésunda póna mintántáákó kembá íma kwétavisiye. ¹⁵ moóráwaimo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo moóráwaimo ímo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútu aúna-kwaasiraani'o umásínkaraimba mindá anón-tantaa'an-iyé. ¹⁶ simátimunda-aimbo kwa'maé iyíyanamo éna Áánútu paru umái arumbá umátinkena kwená kwaási amápa'a mirá umátinkaniye.

¹⁷ Ísun-ai simátimewandarakemba sínkamuwana avimá sine'á kwáyáintave'a Ísu Káráísitina mayáí-kwáásí óne kwésevo moórá-umbai-yantaa'a íma síméro.

¹⁸ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-isa'a árair-aimban-iyé sé'a námúnaa kwésune.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

Évésasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Évésasi-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana Titikása maimaéna mátímakaiye. maanáimbá isésa ó'on-o'on-daoraa tíméro séna agairáiyé. Ísun-ai simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkarrowana ména maanáimbá agaimarówana mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáúváí agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aii kosímátíma'mae naauwó séna si'mákaiwo ísáaro. Évésasi-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráisitíyeyé tarúmai máyáawai íma ivátuwe'a asiramái máyáawai ísáaro. ² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitíyeyé úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Káráisitinte tarúsinkenaya ításinkarain-kwasai.

³ Áánútuma Ísu Káráisiti avowámá éna Ísu Káráisitinteya tarúsinkenaya kwíyómpa'a kwenópakemba asirayámbá siménaya kawé'á kwéumasinkaisata póta kwentávéta súwi kwésune. ⁴ naaóvá'á Áánútu maramá íma tarórrurainka'a Ísu Káráisitíyeyé tarúmai ménaundayavenaya kwenáurank'a'a kwendéi-í'a onanayá kentáávimbá íma sáwí-aimba kwénintavena ítámakaiye ⁵ Áánútu kentááyávéna imáyáa éna naaóvá'á séna Ísu Káráisitína mayáiyávé'o é'a kesáánimbaa kesiyáámúmbaari'a ónááowe séna kwená imáyáavinkemba aamoí éna mirán-áimbá siráimba póna mirá uráiyé. ⁶ ááninkomba arumbá ámakaiwainte tarúsinkenaya anón-kawé'a umásinkenaya úwoi súwa'naa umásinkaraimba póta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

⁷⁻⁸ pukáintavena sáwí-imayaaya maisiyuwénaya misáwí-ímáyááó tátokainta iyásinkenaya kentááyávéna ó'oran-imayaa kwéimba úwoi ávááraumai súwa'naa enaya póna kentáási sáwí-imayaa maisiyukaiye. ⁹ naaóvá'á kwená kawer-ímáyáávínkémbá aúpá'á to'mayaa úmakaimba ívé'a kwévaarisata kwéawanaumne. Káráisiti kesí imáyáa íníyeyé siráintemba póna ¹⁰ Áánútumo siráin-kanaamo tínimba amápa-tantaa'o tarórruraimba kwíyómpakene marapákéne komaéyamae úmarainana Káráisiti anóndako mindára'a kárákwiyiniye.

¹¹ Áánútu kwená imáyáavinkemba to'mayaa úmakaimpinkemba mirá kwéiyé. imáyáa éna to'mayaa úmakaimba póna Yútaa-kwaasi kwená kwaási-i'a úndayavenaya Káráisitinte tarúsinkenaya ításinkaraintaawe. ¹² aiva'á Káráisitimba amu'maréta máyaundawai kwená ááimba ó'oran-aaimba isatá mósá kwémaraumne.

¹³ miráumai ó'onkaa-kwaasi árair-aimba kawer-ámpá'á métinkaniye mináséi-áimbá isé'a Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire sé'a kwesé tarúmai máyáamba Áánútu kesimambá timénaumne simái asirámakaintemba mirá uráimba pó'a kwená kwaási-i'a umái mé'a ísaraawe. ¹⁴ Áánútun-amanko keséya máyáaintaveta séta árai'a Áánútu kwená kwaásiyavena simái asirámakainta kesópata tíníyeyé. árai'a Áánútu kwená kwaásiya tátoakaampinkemba iyásinkanintaawe kwéséta mindáyaveta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

¹⁵ agairáúnda árair-aimba pó'a keinárawa'a Ísóigo Ísuwe aráápamai mé'a Áánútuna kwaásiti imáyáa é'a máyáawe-aimba isé'a ¹⁶ Áánútumpa'a súwi símae iyé'a keinárawa'a túwa'naa umai námúnaa súnda ¹⁷ Áánútumpa'a maarán-áintávé'a áísaa une. Ísóigo Ísu Káráisiti avowámá kentáásivowama ó'oran-aaimba kwáyáiwai kwemá kwenamambá timínana kentí imáyáa kawé'á umátinkena Áánútumba agaráátinkaina'a pó'a kawé'á umái awánanaaowe. ¹⁸ kentí imáyáa ságamatinkena táayaraintave'a kwesémo ménaaombo amu'maré'o máyáantave'a mindáyave'a námúnaa kwésune. kwemá

kwená kwaási kawé'ó umáímo ménaaomba to'mayaa úmarena simái asirámakaimba awánanaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹⁻²⁰ kwenááiyaveta áraire kwésundawaivinta kwená asirayánkó mayáímá kwémayaimba minásíráyámbá usáyaaitarain-asirayanko isa'á awánanaaontave'a námúnaa kwésune. Áánútu minásíráyándéí Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankena kwenayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á kwíyómpa'a móankaraiye. minásíráyámbá kwenááiyaveta áraire kwésundawaimba símakain-asirayamba mimbórá-ásíráyámbán-iyé. ²¹ Káráísiti amáparawaira'a kárákwirena kwíyómpa'o kárákwiraawairare asirayánkwáráwáíréré aivaráwáíréré ívé'o túwí'o kwáyáiwairare naaémbo túwí'o kwéniwairare kárákwiraiye. ²² Áánútu amáparawaira'a kárákwiyinintavena kwembá usásinankena kwená kwaásiyavena imáyáa éna simámena séna usáyaaitayan-Isoigoi'a uréma amáparawaira'a kárákwiyuwo siráiyé. ²³ a'nómpínkén-imáyááómó amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaásiya Káráísitina áúraamba únanaya kwemá si'nónkáámbá éna kárákwiraiye. a'nónkó kweyáára'a íma máyáísana áúwawaako íma mirá éna mimbórá-kúwawaa'o kwáyáintemba Káráísiti amápa-kuwawaa'a aaómísamai-i'a umásinkena kwegwárá'á aaómísamai-i'a umái máyáiyé.

2

Áánútuna némpa'a máyaundavakenta aúnaí'o umáímo máyaunda-ita umásínkáin-kwasai.

¹ ááéma sáwí-imayaa kwé'e'a sáwí'a uráan-kanaavimba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a mé'a pó'a ² marapákén-kwáásítí sáwí-amba kwaré'a Sáátáánigo kwaántá-kwaasiti anóndakomba kwaré'a kwemá Áánútun-aaí íma ísámai kawé'á kwéowaira'a kárákwiraiwaimba kwakáawe. ³ mirámó kwéontemba ááéma miráyá uráunda sáwí-yantaataveta sirááiyaveta éta sáwí-imayaa kwarááwánanaya Áánútu sáwí-meyamba amáparawai tímínten-umai kanaán-umai simíníntavenaya ivátuwenaya ⁴ arumbá ávááraumai umásinkenaya kentáásí imáyáa anómba éna póna ⁵ úwoi súwa'naa enaya kawer-ámpátá mészínkaraiye. sáwítaamo étaamo máyaawandawaina ááinka'a Áánútuna némpa'a máyaawandarata Ísu Káráísitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba aúnaí'o umáímo máyaunda-ita umásinkenaya ⁶ Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankena kwíyómpa'a móankarena Ísu Káráísitinte tarúsinkenaya aúnaí'a umásínkaraisata Káráísitimo kwíyómpa'o ménamo kárákwiraintemba kwíyómpata imáyáa éta máyaumne. ⁷ Áánútu Ísu Káráísitimba ai'marówana kumbéna kentááyáváyíyé séna puwéna kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwéna miráumai anón-kawé'a umásinkenaya úwoi anómba súwa'naa uráísasa pósa kwená kawé'-má'yáí awánamae iyónááontavena mirá uráiyé. ⁸ Áánútu úwoi túwa'naa úwa'a kwenááiyave'a áraire suwaná sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. íma kentí imáyáavinkemba kwenááiyave'a áraire siráavo Áánútuma imáyáa tímúwa'a áraire siráawe. ⁹ túma maé iyésa sésa kawé'á kwéunda póta kawer-ámpátá kwégune sevó séna íma kawé'-má'yáígoná meéyámbán-ivo Áánútu úwoi túwa'naa enayavena sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. ¹⁰ Áánútu kentáámó taróruruiwai séna kawé'-má'yáí maimaé kwéiyesa ménaaowe siráimba póna kawé'-má'yáí mayánaundayavenaya tarórukena Ísu Káráísitinteya tarúsinkaraiye.

mimbórá-kwáásí-íta umásínkarain-kwasai.

¹¹ mindáyave'a imáyáa oro. kentinóvowi íma Yútaa-kwaasi ovó keinárawakwara'a íma Yútaa-kwaasi owatá Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úndayaveta súra'a kárá-mai araa'ényaya kwéeta keinárawataveta úwoi-kwaasi owé-imáyáá éta séta íma túra'a kárámai araa'éna owáí owéyá kwésumpo mindáyave'a imáyáa oro. ¹² minkánáávímbá keinárawa'a Káráísitina némpa'a mé'a ó'owima é'a íma Áánútumo ítámakain-kwaasi é'a Áánútu simái asirámarena tarúmakain-kwaasi íma é'a marapá'á máyówana Áánútu kesé íma máyowa'a kwesémo maéyave'a íma amu'maré'a máyówana ¹³ ááéma Áánútuna

némpe'a máyówai Ísu Káráísiti keinárawatavaiye séna puwéna póna tí'maena kwená egwaa'á tínkaraisa'a pó'a kwesé tarúmai méraawe.

¹⁴ Ísu Káráísiti puwúntavena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye kentáásí avumpimbó kwénamo taaínkaar-umaimo namuro-kwáásí-í'o umásinkemayonta maisiyuwéna mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya ¹⁵ Yútaa-kwaasiya kentáásí ámáamba tuwéna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye aúnaí'a umái mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya kwempá'á tarúsinkenaya póna paru umásinkanintavena mirá uráiyé. ¹⁶ Ísu Káráísiti taaira'á pukáintavena síyámbo kwéunda-yantaa'a ánásamasinkenaya Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya sí'maenaya Áánútunopa'a mósinkenaya ¹⁷ mirá éna téna áséi-kwasai paru kwéumasinkain-ainta simátimena keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna némpa'o máyáawai tasimátimena kesáá Yútaa-kwaasi Áánútuna egwaa'á máyaundawaiya tasimásimenaya ¹⁸ Ísu Káráísiti mirá uráintavena Áánútun-amanko súwa'naa isanayá Káráísiti kentáá Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye sí'maenaya kentáásivonopa'a kwégwisata kwená egwaa'á máyaumne.

¹⁹ mindáyave'a ááéma kwááyu-kwaasi é'a ívé'a íma mirá é'a Áánútuna kwaasiye keinárawakwara'a Áánútuna kwaasi-í'a umái máyáamba kesááwé keináraware Áánútuna akún-kwáásí-íta umáíya máyaumne. ²⁰ Áánútumo naankáámbó kwéumaraimba Ísu Káráísiti ávonkaamba isasá Áánútuna aantá-kwaasiye Áánútun-aii simátíméwaiye naamayáánkaamba owa'á keinárawa'a naankáámbá kwéowe. ²¹ ávonkomo amápa'-nanamimo asááuraintemba kesáá Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaunda Áánútu kwená aoka'-námbá kwaasi súneiye naankáámbá kwéumaraiye. ²² keináraware kesááwé kweséya tarúmai máyaundaya Áánútun-amanko kwaasi súneiye naankáámbá kwéumarena mimpímbá kwémaiye.

3

Póro ó'onkaa-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

¹ mindáyave'a kemá Póro ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aii simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a mósínkarowa'a Ísu Káráísitina mayái-kwáásí é'a keinárawatave'a námúnaa kwésune. ² Áánútumo úwoi túwa'naa ínintavena mimbáyái símakowana mimbáyáígó kawé'á kwéumatinkaimba á'a ísaraawe. ³ Áánútumo to'mayaa úmakena aúpá'ó makáimba agaráásinkowa'a ááéma mináímpínkémbá ákí-aimba aúváívimba agaimakáumne. ⁴ ááéma Ísu Káráísitin-aii aúpá'á makáimba simásimuwa'a ísaraumne. maanáúvámó agayáúnda ísámai kawé'á oro. ⁵ Áánútu naaóvá'ó máyówai mináímbá íma simátimena ívé'a Áánútun-amanko kwená aantá-kwaasiyaawe kwenáái simátíméwaiye simásímakaiye. ⁶ mináséi-kwásái maarán-áimbán-íye. Yútaa-kwaasiyaamo áséi-kwasaimo ísaraundantentaan-umai ó'onkaa-kwaasi ísaraantavena Áánútu kawé'á umátínkáísasa ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye mimbóráí'a umái máyaundayaawe. Áánútu séna Ísu Káráísitina mayáiyávé'a mirá ónaumne simái asirámakaimba póna íma Yútaa-kwaasiye su'mainivo ó'onkaa-kwaasiyavenagwara'a simái asirámakaiye.

⁷ áséi-kwasai simátimenaundayavena Áánútu úwoi súwa'naa ena kwená asirayámbá siména kwená mayái-kwáásí-í'a umásínkaraiye. ⁸ Áánútuna kwaasi kembá usáyaaitaraawa'a kító-kwaasi pó'a ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai Ísu Káráísitina mayái ó'om-bayai usáyaaitaraim-bayai-aimba simátimenaundayavena usásisínkaraiye. ⁹ Áánútu simásiména séna to'mayaa úmare'o aúpá'ó maré'o mirá ónaumne siráunda-aimba simái ságamatimiyo Áánútu simásímakaiye. Áánútu amápa-tantaa'o taróururawai aiva'á mináímbá aúpá'á makáimba kwaikwai'o eémáyáimba ¹⁰ ívé'a kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáiyé kwíyómpa'o máyáawai Áánútuna kwaasi tuwánésa sésa Áánútu ó'oran-kawer-imayaagwarawain-íye kwésewe. ¹¹ ááinka'a Áánútu imáyáa éna to'mayaa éna séna mirá ónaumne séna Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigomba imáyáa amúwana

mirá uráiyé. ¹² Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayavetaawe kwenááiyaveta áraire kwésundayavenawe íma sáá'a kaisatá Áánútunopata úwoiya kwégune. ¹³ mindáyave'a simátíme'a sé'a keinárawa'a áséi-kwasai simátimewandarakemba áwáá'a sésa sí'a iní'a umásínkaraavo asiramái mé'a íma ivátuwaaro. umbai-yántáá'ó kesópa'o kwáyáimba kanaán-ivo úwoi aamoí oro.

Káráísiti aruntá kwésimin-kwasai.

¹⁴ mináíntávé'a imáyáa kwée'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kivaire'a mé'a námúnaa kwésune. ¹⁵ amápar-akumba marapá'á máyáawaiye kwíyómpa'a máyáawaiye miwítí ááimba Áánútuma isa'á kwenaúranka'a kivaire'a mé'a maarán-dámúnáá kwésune. ¹⁶ Áánútun-amanko kentirumpimbá ména ó'oran-anondako póna asirayámbá timína'a asiramái mé'a ¹⁷ Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwésentavena kentirumpimbá ména kwemá tirumbó kwétimewaina ááimba isa'á kwentávé'a asiramái tirumbá kwéame'a ménaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁸ Káráísiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimiye. Káráísiti asirayámbá timína'a keináraware Áánútuna kwaásiye amápa'a sé'a Káráísiti kentáávimba arumbá kwésimimba anómba kwésimimba póna íma ánásaniye sénááontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹ Ísu Káráísiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimimba íya kanaán-umaiya awánasaraundayaanivo ívé'a kítoka'a awáné'a naaémba awánamai kawé'á ónááontave'a námúnaa kwésune. asirayámbá Áánútumpimba anómba kwéna keinárawapimba anómba kwénintave'a námúnaa kwésune.

²⁰ imáyáamo kwéetaamo Áánútumbo kwéaisaa-undaya sáwíyan-tantaa'an-ivo kwená asirayándéímó kwésuwa'naa-enayaamo kwéimba mindá usáyaaaitarain-tantaa'an-iyé. ²¹ Áánútuna kwaásiya Ísu Káráísitiyeya tarúmaiya méta ívétaamo máyaunda-kwaasiye naaémbo paáronaaon-kwaasiye séta kwenáwí'a anómba úmae kwéiyimba árair-aimba iyéyá símae iyónaundayaawe.

4

Káráísiti áúwawaata úne siráin-kwasai.

¹ Ísóigona mayáímá kwémayaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáímbá kwakwiyé'a kwésimatimune. Áánútu tááyena séna maarán-umai máéro siráivo mirán-oro. ² kentúma íma maimaé iyé'a paru umái mé'a imáyáa kwée'a túwa'naa e'a sáwí'o umátínkáambo é'a íma imáyáa é'a úwoi túwa'naa oro. ³ Áánútun-amanko imáyáa tímísa'a mimbórá-ímáyáár'á mé'a mirá é'a paru úmae iyónááontave'a íma ivátuwaaro. ⁴ Áánútun-amamba mimbórá máyáísata kesáá mimbórá-súraámbá umáíya máyaunanaya sááyaraimba póta kwesé ménaundayaveta amu'maréta méta mimbórá-yántáátávéta amu'maréta ménaumne. ⁵ Ísóigo mimbórá máyáísana Áánútun-aaiyaveta áraire kwésunda-anta mimbórá-ámbá isaná nombó kwéveraundaya mimbórá-ámbá isaná ⁶ Áánútu mimbóráwái ména amáparawaiya kentáásivowama ména amáparawairata kárákwirena amáparawaiya kawé'á umásinkenaya kwená kwaásivimba máyáiyé.

⁷ Áánútu máyáísana Ísu Káráísiti kwená imáyáavinkemba kwená mayáiyá mayánaundayavenaya kwená asirayámpínkémbá moórá-morawaiya asirayántá símakaintaawe. ⁸ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna sanaambó iyúnka'a tátokowai tí'maena iyéna kwaási aamoi-yántáá'á tímatukaiye agaimaréna siráiyé. ⁹ iyúnka'o siráin-ainkona ááimba maarán-áímbán-iyé. aiva'á marapá'á kunkéna ¹⁰ kwíyómpa'a iráimba mimbóráwáímá póna amápapimpa'a kwená asirayámbá kwáyáiyé. ¹¹ aamoi-yántáá'á tímatukaiye siráin-ainkona ááimba maarán-áímbán-iyé. kwená mayáímá mayánááontavena asirayámbá kwaási tímúwasa évakarawaimo tímún-asirayandei aantá-kwaasiti mayáí máyówasa évakarawaimo

timún-asirayandei Áánútu simátímakain-aimba simátímúwasa évakarawaimo timún-asirayandei Áánútun-aaí íma ísaron-kwaasi simátíma'maesa kuwasá évakarawaimo timún-asirayandei Áánútuna kwaásira'a kárákwiyuwasa évakarawaimo timún-asirayandei Áánútuna aambá agaráátinkowasa miráumai Ísu Káráísitina mayáímá mairáawe. ¹² Áánútuna kwaásiya kwená mayáímá kwémaeta moórá-morawaiya túwa'naa umai mimbóráí'a umáíya méta asiramátinkaundayavenaya asirayándéí mirá uráíye. ¹³ mindáyaveta méta Áánútu ááninkon-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe kwembá awánamai kawé'á kwéundayavetaawe mimbórá-ímáyáá éta tarúmai méta sáákaevayan-kwaasi-i'a umáí méta Káráísitinkaani'a umáíya ménaumne. ¹⁴ miráyáámó onasayáámó ésa iyámpóímo kampa'ó kwésimatiyuwaantemba kentáá íma mirán-umai kampa'á simásiyuwanaaowe. mirám-baaran-aimba íya kwaréta kwaási sáwí-ampa'a métinkanae sésa sáwí-imayaavinkembo kwésiyan-aimba íma iséta mirán-áimbá íya kwaránaumpo ¹⁵ árair-aine su'mai kwéseta kwaásiti imáyáa kwéeta amápa-tantaa'a sáákaevayan-kwaasi-i'a umáí méta Káráísitinkaani'a umáí ménaumne. kwemá kentáará'á kárákwiraisata ¹⁶ kesáá Káráísiti áúwawaata únana kentáási'nonkaamba Káráísiti éna amápa-kuwawaaka'a kárákwiraiye. tiyáámba tísamaima tínúnkoma tátokaisana ti'nónkómó imbá amápa-kuwawaapa'a imáyáa tímísana tiyáánko kwená mayáí máyáísana tísamaigo kwená mayáí máyáísana mirámó kwéenamó anómbo kwéimba miráumai Káráísiti kwená kwaási imáyáa tímísasa moórá-morawai kwétuwa'naa-esa kwéasiramatinkesa máyáawe.

Káráísitinte tarútinkena aúnaí'a umátínkarain-kwasai.

¹⁷ Ísóigo aúranka'a asiramái simátimumpo ísáaro. Áánútuna aambó ímo kwégwaraawaimo máyáantemba íma miráumai máéro. miwímá sáwí-imayaavimba mésa ¹⁸ íma ísámai kawé'á ésa Áánútun-aaiyavesa tirunté marésa ti'nómbá umbaí tamái máyáantavesa miwítí imáyáao túnkwisasa Áánútumo aúnaí'o kwéumatinkain-ayampa'a íma mésa ¹⁹ sáwí'o kwéon-imayaawe su'mai ésa ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba aamoí ésa mirámó kwéontavesa íma tigeayávésa kwéowe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Ísu Káráísitimpa'a té'a kwená aampa'á kwégwe'a ²¹ kwenáái isé'a áraire sumbá Ísumpakemba árair-aimba simátíma'maesa íyúwa'a ísaraawe. ²² ááéraan-imayaao sáwí-yantaatave'o tirááyave'o uwanamó kampa'ó simátíyukaimba ivátuwe'a ²³ mirámó íyanamo éna Áánútu kentí imáyáa aúnaí'a umátinkena ²⁴ kwembó arááímo kwétaini'a ónááontavena aúnaí'a umáí Áánútunkaani'a umátinkaina'a árai'a Áánútuntave'a imáyáa é'a arupí umáí ménaaowe.

²⁵ mindáyave'a kampar-áimbá tínaaemba umáme'a kentí kwaásivimba árair-aine su'mai seró. Ísu Káráísitina akún-ándá póta mimbóráí'a umáí méta póta miráyá onó. ²⁶ áwáá'o síyamba íma sáwí'a é'a ááéma paru umáí mé'a áwáá-tantaa'a kwaíkwai'a ivó sé'a ákíra'a túwáaro. ²⁷ Sáátáánigo tavisína'a sáwí'a únava sé'a áwáá'o sembá ákíra'a túwáaro. ²⁸ umóyámbó kwéowai maarán-oro. íma umóyámbá é'a évaka-tantaa'o mayánaáontave'a mayáímá kwémae'a minkákémbá mairé'a ímo makén-kwaasi túwa'naa e'a tíméro. ²⁹ sáwí-aimba íma sé'a kawé'ó umátinkanin-aine su'mai sé'a mirámó é'o é'a mináimbó isánaáon-kwaasi kawé'á umátinkaiyasa asiramái ménaaowe. ³⁰ Áánútun-amanko arumbá umbaí taiváínivo íma sáwí'a oro. Áánútu amápa-tantaapinkemba iyásinkanin-kanaamo tínimba Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáintave'a sé'a Áánútuna kwaásima úne sénááontavena Áánútun-amanko arumbá umbaí taiváínivo íma sáwí'a oro. ³¹ keinárawapimba maarán-tántáá'ó é'a tínaaemba umáméro. kayoráí-yántáaré tirumbó sáwí'o íiyé áwáá'o síiyé aaisambó síiyé simáímo sáwí'o umátinkaiye amápa-tantaa'o sáwí'o íiyé ³² íma mirá é'a tirumbá umátinke'a túwa'naa e'a Ísu Káráísitimo kentí sáwí-imayaamo maitiyúwáísanamo Áánútumo ímo anondá sáwí-meyambo tímíntemba ó'owimo sáwí'o umátínkaraamba íma imáyáa é'a anondá sáwí-imayaa umátínkáaro.

5

ságayan-ayampa'a máéro siráin-kwasai.

¹ Áánútu arumbá kwétimisa'a kwená iyámpói ontáv'é'a pó'a kwemó intembá miráumai kwé'e'a ² moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro. Ísu Káráisitimo kentáávimbó arumbó kwésimenayaamo énamo kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáníntavenayaamo puwúwanamo Áánútumo aamoimó uráintemba moórá-morawaivimba kentirumbá tíméro.

³ Áánútuna kwaási ontáv'é'a áwáyo-tantaare sáwí'o iyyé túran-andawe únavo sé'a mirán-tántáákón-áái íma seró. ⁴ sáwí-aine uwo'aór-áiné aká'áán-aine súnavo sé'o Áánútumpa'o súwimo sénááomba mindá kawe'á íníye. ⁵ árai'a áwáyo-tantaa'o kwéowaiye sáwí'o kwéowaiye túran-anda kwéowaiye mirámó kwéon-kwaasi Ísu Káráisitíye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma mésa túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéowai Káráisitíye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma ménaaowe.

⁶ mirá-sáwí'ó kwéon-tantaatavesamo sénááomba kampa'á simátíyúwáivainivo kárákwiyoro. Áánútun-aaí ísámai sáwí'a kwéowai mirá-sáwí-áimbá kwésemba póna Áánútu áwá'a sínívo kárákwiyoro. ⁷ mirámó kwésewaise íma mé'a miwí íma kwáraaro. ⁸ ááéma túnkon-ayampa'a máyómbanivo ív'e'a Ísóigona kwaási ontáv'é'a ságayan-ayampa'a máyáamba pó'a ságayan-kwaasi-i'a umái máéro. ⁹ ságayan-ayampa'o mé'o é'a arupí umái kawe'á umái mé'a árair-aimba simái mé'a ¹⁰ imáyáa é'a sé'a Ísóigo aamoí ínkwáe-i'a úne sé'a mirán-oro. ¹¹⁻¹² túnkain-ayampa'a máyáawai íma áúgwara'-mayai kwémayaavo íma miwísé mirá é'a avora'á simátíme'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a aúpá'ó kwéombo sé'o é'a tigaeyáv'é'a ónááovo avora'á simátíme'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a ¹³ avora'á agaráátinkaiyasa mintántáákóná ááimba awánasuwesa koyauwerésa ¹⁴ ságayan-ayampa'a taménaaowe. mindáyavesa sésa tuúmó kwaésamo pukáara'naraambo umáímo mémpinkemba usásinewana Káráisiti sán-kamátinkaniye kwésewe.

¹⁵ mindáyave'a kárákwíye'a sáwí-imayaamo umáímo máyáawaimo ontembá íma é'a kawer-ímáyáa umái máéro. ¹⁶ ív'e'a kentáásópa'a umbai-yántáá'á kwáyáintave'a Áánútunopa'a ténááontave'a úwoi maúnavo sé'a Áánútuna mayái máyáaro. ¹⁷ mindáyave'a íma sáwí-imayaa é'a Ísóigombo arááímo kwétaini'a umái máéro.

¹⁸ mindáyave'a sáwí'a ónááovo uwo'aó'-nómbá né'a uwo'aó'á únavo sé'a Áánútun-amanko kentáávimbá anómba umásinkainkwae sé'a máéro. ¹⁹ keinárawapimba Áánútun-aaí aúváivimba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Ísóigontave'a tirumpimbá aamoí kwé'e'a imá seró. ²⁰ Ísóigo Ísu Káráisitina asirayántáv'é'a imáyáa kwé'e'a amápa-tantaatave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi símae íyóro.

aaarakwátí kwaasái.

²¹ keinárawa'a Ísu Káráisiti áwí'a mósá kwémare'a Ísuna akúni'a umái mé'a minákúmpákén-kwáásí táái ísáaro. ²² aaraiyómbá ísáaro. Ísóigon-aaímo kwéisaanten-umai kentuwai'máa táái ísáaro. ²³ Ísu Káráisitimo kwená kwaásira'o kárákwirainten-umai kwaaimá kentuwainímbááka'a kárákwiyoro. Káráisiti kwená kwaási kawer-ámpá'á métínkaraiye. ²⁴ Ísu Káráisitina kwaásimo kwenááímo ísáanten-umai aaraimá amápa-tantaatave'a kentuwai'máa táái ísáaro.

²⁵ Ísu Káráisitimo kwená kwaásimo arumbó tíménamo miwíyávénawe simáímo pukáinten-umai miráumai kwaaimá kentuwainímbáá'a tirumbá tíméro. ²⁶ Ísu Káráisiti kwená kwaási nondéi kawe'á umátinkena kwenááinei Áánúntunde-i'a umátinkanintavena ²⁷ kwená kwaási kawe'á ésa miwívimbá sáwí-aimba íma kwáyainasa kasenkú'a umái ó'oran-kawe'a umátinkanintavena pukáíye. ²⁸ miráumai Ísu Káráisitimo kwená kwaásimo arumbó tímíntemba kwaaimá kentuwainímbáá'a tirumbá tíméro. kwaási kentúyavesamo imáyáa onten-umái kentuwainímbááti imáyáa oro. tuwainímbááti

ímáyáamo kwéowai kesávái-ímáyáágwárá'á kwéowe. ²⁹⁻³⁰ kwaási kentúwawaatavesa íma tíyántavesa ésa kawe'á umái kárákwiresa toómbá námaesa kwéiyowe. kesáá Káráisitina kwaási éta kwenáúwawaakaamba únanaya póna kwemá miráumai kentáará'á kawe'á umái kárákwiraiye. ³¹ naaóv'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna mindáyavena kwaaigómó imbá anóvowi tiyuwéna awainínkóe tágárotamai mimbórá-túmá ma'mái kwémaeiye siráiyé. ³² mináímpímbá moórá anón-aimba kwáyáísana mináínkóná ááimba maarán-iyé. Ísu Káráisitiye kwená kwaásiye moórái'a umái máyáawe siráiyé-imagaa kwéune. ³³ íma mindáyavenawe su'mai siráivo keinárawa'o kesávái-ímáyáámó ontembá kentuwainímbááti ímáyaá oro. aaraiyómbá kentuwai'máá táái ísáaro.

6

tinóvowiye tíráá'maati kwaasái.

¹ iyámpóiyomba ísáaro. Ísóigona iyámpói-i'a ontáv'é'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó ónááomba mindá kawe'án-iyé. ²⁻³ naaóv'á Áánútu áamáamba séna kentinóvowi túwí'a anómba oro aiva'á simái asirámakaintavena séna mirámó é'o é'a kawe'á umái ayáátáaka'a marapá'á ménaaowe siráiyé.

⁴ iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóira'a kawe'á umái kárákwirewana miníyámpói tirunkó íma sáwí'a ína'a Ísóigo Ísun-aai simátíma'mae kwéiyé'a arupí umátinkaiyasa anómba ónááowe.

mayái-kwáásíyé miwítí kawáá-kwáásíyéi kwaasái.

⁵ évakarawai miwítí mayái mayáígwáe sésa meéyámbakaan-kwaasi ísáaro. Ísu Káráisitín-aai ísáanten-umai kentí anón-kwaasi-taai isé'a táátavai é'a tiyántámbá kwé-taamba kentí anón-kwaasiti mayáíyávé'a íma kaer-ímáyáá é'a miwí táái ísáaro. ⁶ miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísu Káráisitina mayái-kwáásí ontáv'é'a Áánútumbo arááímo kwétaini'a umái karuwaa'á oro. ⁷ kesí anón-kwaasiti mayáíyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásíyá úne sé'a tirunkó kawe'á kwéina'a mayáímá máyáaro. ⁸ maanáimbá ímáyaá oro. meéyámbakaan-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawe'-máayái kwémayaantavena Ísóigo kawe'-méyámbá timíníye.

⁹ meéyámbakaan-kwaasiti anón-kwaasi ísáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwire'a íma inkaisí-áimbá kwésimatinke'a maarán-ímáyáá oro. miwítí anóndako kentí anóndako mimbóráwái éna kwíyómpa'a ména íma taainkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíníye.

Ísóigona asirayánká'á máéro siráin-kwasai.

¹⁰ maan-áimbá simátíménda ísáaro. Ísóigoemo tarúmaimo máyáamba kwená asirayámbá kwétimisa'a asiramái kwémaewe. ¹¹ Sáátáánigo tavisimái kampa'á simátiyuwaivainivo asiramái ménaaontave'a áái'o tiyái-yántáá'ó Áánútumo tímimba máyáaro. ¹² íma marapákén-dámúró-kwáásíyé áái'a tiyéta túnkurain-ayampa'o kárákwiraiwaiye kwaántá-kwaasiye sáwí-asirayankwarawaiye mirá-sáwí'ó kwéowaiye ááita kwétiyaumne. ¹³ mindáyave'a áái'o tiyái-yántáá'ó Áánútumo tímimba ívé'a mairé'a sáwí-kanaamo tínimba asiramái mé'a íma Sáátáánigon-aaiyave'a owé sé'a íma inkaisé'a kowé'a asiramái máéro.

¹⁴ miráumai to'mayaa umái máéro. tímúr-andamo uráantemba árair-aimba tirumpimbá tátoraaro. kweukáán-tántáá'ó tiraa'ó uré'o máyáantemba arupí umái asiramái máéro. ¹⁵ tísamaimo ánáan-kwiré'o nááóntemba áséi-kwasai paru kwéumatinkain-aimba kosimátíméro. ¹⁶ kweu'ó araa'naan-uráawanamo paroigómó túvimbo ímo péráintemba Áánútun-aii tátokewana Sáátáánigon-aaigo íma túvimba peráníye. ¹⁷ ti'nónká'ó kánumo'a kwimáímo kárákwiraanten-umai kawer-ámpá'á métinkena kwégarakwiyiye. taanasataneimo túvimbo airaráanten-umai Áánútun-amanko kwenááimo siráimba kosimátimiyasa mináínkó tirumbá airaráníye. miráumai Áánútumo tímímba mairé'a to'mayaa umái máéro. ¹⁸ Áánútun-amankona asirayándéí námúnaavinkemba Áánútu kwétuwa'naa-intavai áísaa úmae íyóro. mirá ónááontave'a íma ó'on-o'on-imayaa é'a Áánútuna kwaásiyave'a amápa'a námúnaa símae iyé'a íma ivátuwe'a ¹⁹ kentáváígwárá'á súwa'naa umai námúnaa seró. áséi-kwasai simátimenaunda Áánútu aai simínana íma sáá'a kwégaina'a avora'á simátime'a Áánútumo aúpá'ó makáin-aimba avora'á simátimenaumpo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa seró. ²⁰ mináímbá simátimenaundayavena Áánútu usásisinkowa'a simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a másínkaraawe. áséi-kwasaimo simátimunda mindá kesí mayáímán-ivo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa síyana íma sáá'a káína'a simátíméno.

²¹ kemó mé'o kwéunda-aimba isánááontave'a moóráwai áwí'a Tikikása kosimátiminye. kwemá kentáásí kwaási Ísóigona mayái-kwáásí póna íma tuwéna kawé'á umái kwémayaiye. ²² Tikikásaamba ai'maráúnana kentópa'a kweéména kentáásáái kogwésimatiména kentí imáyáa koasiramátinkaina'a asiramái ménaaowe.

²³ kentáásí kwaásiyono. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye aráápamái máyáawai tirumbá kwétimesarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

²⁴ Ísóigo Ísu Káráísitimba tirumbá kwéamesa íma aúwáan-kwaasivimba úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Vírípai

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Vírípai-naoraa-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moórawai maimaéna mátímakaiye. Póro áséi-kwasai kosimá-timuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 16:11-40-vimba kwáyáiyé. Póro ó'on-o'on-daopa'a Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkarrowana máyowasa Vírípai-naoraa-kwaasi Póromba áwa'naa esa évaka-tantaa'a ámúwana súwi séna maanáimbá agaimarówana mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváivimbá agaimaráúmpo ísáaro. Tímóti kesé máyáísakai Ísu Káráísitina mayái-kwáásiráí úye. Vírípai-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaiye keinárawaka'a kárákwiraawaiye kwétuwa'naa-owaiye maanáimbá ísáaro. ² Áánútu kentáásivowae Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'a imáyáa únda-tawai Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁴ keinárawatave'a Áánútumpa'a námúnaa súnnda-tawai aasiyaasí sirunkó kawe'á kwéiye. ⁵ aiva'á Áánútuna áséi-kwasai simátimuna'a isé'a súwa'naa umai kwésimatima'mae kwéiye'a ívékwara'a kwésimatimentave'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁶ Áánútu kentirumpimbá kawe'-máýáigóná ááimba ásámai maimaé kwéiyena ívékwara'a kwéiyimba póna Ísu Káráísiti kumínda-tawai minkáwé'-máýái ánásaniye. mináimbá ísaraumne. ⁷ Ísu Káráísitin-aaí simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundavak-enkwara'a áséi-kwasai kwésimatime'a miwí táái anondá kwésimatimunana Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ena keinárawakwara'a úwoi kwétuwa'naa-isa'a pó'a Áánútu kentirumpimbá kawe'-máýái maimaé kwéiyiye-imayaa únda mindá kawe'án-iye. kentí imáyáa kwéundayave'a mirán-áimbá kwésune. ⁸ imáyáamo tímakaunda íma kesí imáyáavinkene su'mainivo Ísu Káráísitina imáyáavinken-aimba tímakaunda árair-aimba isaná Áánútu suwánaraiye.

⁹ maanáíntávé'a Áánútumpa'a námúnaa simátinkanaumne. imáyáa tíma'mae kwénaae'a kawe-tántáá'á awáné'a kawerí'a é'a ¹⁰ amápa-tantaa'a taaínkaa'a é'a kawetántáá'á awáné'a kawer-ámbá kwaré'a Ísu Káráísiti kumínda-tawai kawe'á umái méwana kentí sáwí-meyamba íma kwáyainana ¹¹ Ísu Káráísiti imáyáa tímína'a kawer-úramba umái méwasa tuwánésa mirámó íyamba Áánútu áwí'a mósá marésa súwi sénááontave'a mindáyave'a námúnaa kwésune.

¹² kesí kwaásiyono maísáaro. umbai-yántáá'á kesópa'a tiráimba mindáyavesa sáwíva-kwaasi áséi-kwasai ísaraawe. ¹³ Ísu Káráísitin-aaí simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawasa kenká'á kárákwiraawaiye évakarawaiye Ísu Káráísitin-aaí ísaraawe. ¹⁴ ándáva'a máyaunda mindáyavena Ísóigo kentáásí kwaási sáwíva'a asirayámbá tímísana íma táá'a kaisasá Áánútun-aaí asiramái kwésimatima'mae kwégowe.

¹⁵ súwí'a kwáyáíntavesa évakarawai tirumbá sáwí'a ésa kentávésa kwenáwí'a kumíníye sésa Ísu Káráísitin-aaí kwésimatimembanivo évakarawai kawer-ímáyáávínkémbá Káráísitin-aaí kwésimatimewe. ¹⁶ áséi-kwasai simátime'a miwí táái anondá sénaundayavena Áánútu owé sisasá ándáva'a sínkaraawe. ándáva'o máyaunda-aimba évakarawai isésa imáyáa umásinkesa Ísu Káráísitin-aaí kwésimatimewe. ¹⁷ évakarawai íma kawer-ímáyáávínkémbán-ivo sáwí-imayaa tokésa sésa Ísu Káráísitin-aaímo simátíméndamo ésa kesúya maé iyónááowe sésa Ísu Káráísitin-aaí kwésimatimewe. kentávésa sésa ándáva'a ména isáínana arunkó umbai táníye sésa

Karáísitin-aaí kwésimatimewe. ¹⁸ mindáyave'a íma anón-imayaa kwéune. kawer-ímáyááwínkémbá Karáísitin-aaí kwésimatimewana sirunkó kawe'á kwéivo sáwí-imayaa tokáawaigwara'a Karáísitin-aaí kwésimatimewana úwoi sirunkó kawe'á kwéiye.

¹⁹ Áánútumpa'a námúnaa kwésewana póna Ísu Karáísitin-amanko kwésuwa'naa-isasa ayúsinkanaaombo isáúnda sirunkó kawe'á kwéiye. ²⁰ sínkamiyara puwónaum. úwoi mé-naumno. mindáyave'a timu'maké'a námúnaa sé'a Ísu Karáísitintave'a íma sigaeyávé'a é'a íma sáá'a káína'a asiramái Ísu Karáísiti áwí'a mósá maránaumne. mirá úmae kwéiyundantemba Karáísiti áwí'a mósá maránaumne sune. ²¹ marapá'ó máyaundamo é'a Ísu Karáísiti áwí'a mósá maránáe sé'a máyaundanivo puwé'o kwíyómpa'o iyóna marapá'ó máyaandawaimba usáyaaitanaumne. ²² marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúgwara'-mayai mayánaumne. úwoimo máéndayavena siráái táínana puwónaundayavena siráái táínana mirá ína'a mirámó ónaundawaimba íma ísaraumne. ²³ minkáér-ímáyááó kembá kwétavisiye. puwé'a kwíyómpa'a Karáísitiye ménaundayavena usáyaaitarain-tantaa'a póna siráái kwétaivo ²⁴ marapá'ó maúndamo é'a kawe'á umái kembá túwa'naa únda póna kawe'á íníye. ²⁵ mináímbá árair-aimba isa'á isáúnda pó'a marapá'á mé'a keinárawate koménaunda Áánútun-aiiyave'a áraire símae íyónana tirunkó kawe'á ínimba mináímbá ísaraumne. ²⁶ keinárawate ókwara'a koménaundayave'a kentávé'a imáyáa é'a Ísu Karáísiti áwí'a mósá maránááowe.

²⁷ moórá-aimba asiramái simátíménda ísáaro. kawe'á umái mé'a Ísu Karáísitina áséi-aimba mósá maráiyasa tuwánanaaowe. mirámó íya'o é'a maanká'á mé'a isánaumno. kentópa'a komé'a tuwánanaumo. íma isáúmne. maarán-áímbá isánaundayavaiye sé'a kwésimatimune. mimbórá-ímáyáá é'a asiramái mé'a tiyáántámba kwimái asiramái mé'a áséi-kwasai simátíma'mae'a kwíyasa mináíntávésa évakarawai áraire sénááowe. ²⁸ kentí namuro-kwáásí túranka'a íma moórá-yantaatavena táá'a kánimba pósa keinárawatavesa sésa Áánútu kwená aampa'á mótínkaraisasa máyáawe-imayaa ésa kesávésa Áánútuna némpata maí'maita kwéune-imayaa ónááowe. ²⁹ Áánútu imáyáa tímísa'a Ísu Karáísitin-aiiyave'a áraire siráawe. Áánútu íma tíyótaasa isa'á keinárawa'a Ísu Karáísitina kwaási-i'a onkákémbá tí'o ini'a kwéumatinkaawe. ³⁰ ááema Ísu Karáísitina mayái siyáántámbo kwimáimo mayááwánda á'a suwánaraamba ívékwara'a mirámó únda kwéise'a tiyáántámbo kwimái kwémayaawe.

2

Karáísiti Áánútu aísamaivimba máyowana áwí'a anómbo umánkarain-kwasai.

¹ Ísu Karáísitiyemo tarúmáimo máyáamba kwemá kwétiravayaiye. Áánútumo kwenarumbó tímakaimba asirayámbá tímakaiye. Áánútun-amankomo arumbó tímakaimba moórávimba máyáawe. tirumbá umátínkáva'a kwénaae'a túwa'naa umai máyáawe. mirámó íya'o é'a ² mimbórá-ímáyáá umái mé'a moórá-tirumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o naáiyamba sirunkó anón-kawe'a íníye. ³ mayáímó kwémayaamba íma kentúma maé iyé'a kesúwí'a maimaé iyígwáe íma sé'a Áánútu aísamaivimba mé'a ó'owiyave'a sé'a kentáá usáyaaitaraawe seró. ⁴ íma kesáváiyé su'mai túwa'naa e'a amáparawai túwa'naa oro. ⁵ Ísu Karáísitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáá oro.

⁶ Ísu Karáísiti Áánúturaamba umái ména kwená asirayánkómó intembá umái ména minásíráyámbá íma tokéna ⁷ ivátuwena umarankááni'a mórún-úwana moórá-ininko marankówana anón-éna kwayó-kwáásíráámbá umái ména ⁸ kwaásiraamba umái máyowasa awánowana Áánútu aísamaivimba kumbéna puwínín-aintavena owé simái kató éna íma úwoi pukáivo sáwí'a ésa taaira'á inkamúwana pukáiyé. ⁹ mirá uráintavena Áánútu pukáimpinkemba usásinankena sanaan-úrumba móankena amáparawai túwíka'a kwenáwí'a anómbo umánkowasa ¹⁰ pósa Ísu áwí'o tánááombo ésa anómban-iye sésa amáparawai kivaesa kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái

marupákéwáiyé kívairesá ¹¹ avora'á Ísu Káráísitintavesá sésa Ísóigoman-iyé sésa Áánútumba kentáásivowa áwí'a mósá maránááowe.

kwaásivimba sáma kamátinke'a máéro siráin-kwasai.

¹² mindáyave'a kesí kwaásiyo ísáaro. keinárawate máyaawandara'a kesáái ísámae iráantemba ívé'a íma keinárawate máyaundara'a kesáái isé'a Áánútumo sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'ó métinkarain-aimba imáyáa é'a kwentávé'a kwée'a kwenáái tuwáúnavo sé'a táátave'a kwée'a asiramái kwená mayái máyáaro. ¹³ Áánútu aamoimó kwéim-bayai mayánáe sé'a kwéontavena kentirumpimbá mayái maimaé kwéiyisa'a pó'a táátave'a kwée'a kawer-ámpá'á kwa'maé kwégowe.

¹⁴ íma í'ái tinké'a íma aaisambá tiyé'a miráumai máéro. ¹⁵ mirámó é'a kawer-úrumba umái máiyana póna kentí sáwí-meyamba íma kwéniye. marapá'ó sáwí-ambo kwarésamo kae'náé'o úmae nááón-kwaasivimba keinárawa'a Áánútuna kwaási mé'a sáwí-imayaa kempímbá íma kwáyaina'a pó'a sáma kamátinke'a ¹⁶ maí'mai'o ónááon-aimba kentirumpimbá asiramái tátokaiya'a pó'a Ísu Káráísiti kumíndara'a aamoí é'a sé'a komáyaawanda pó'a maí'mai'o ónááon-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba pó'a sé'a íma úwoisan-tantaatave'a mayái kwémae'a méraumne sénaumne.

¹⁷ Áánútuna aamoí-yántáá'ó áménteni'a umái kwenká'á agevamái máyáawe. Áánútuntavesamo imáyáaamo ésamo ándá-aran-dombo átímaraanteni'a umái kembó sínkamiyanamo kesí naaemó kumína'o púwónanamo éna ándá-aran-donkaamba kumíníye. mirámó ondamó éna kesirunkó kawé'á ínimba póna kentirunkógwárá'á kawé'á íníye. ¹⁸ miráumai kesirunkómó kawé'ó índantemba kentirunkógwárá'á miráumai kawé'á íníye.

Tímótiye Épavarotaitasi miwítí kwaasái.

¹⁹ sáwíyanka'a Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kwíníntave'a Ísu Káráisitimpa'a námúnaavinkemba kwéaisaa-unda póna kentópa'a kuréna koyauweréna kesópa'a téna kentáái másimasimina'a isé'a aamoí ónaumne. ²⁰ kwesé keiráiyé su'mai keinárawatavekai anón-imayaa ékai sékai kawerá umái máya. sáwíra umái máyaa kwésuvo ²¹ évakarawai kesávái-ímáyááwé su'mai ésa Ísu Káráisitina imáyáa íma kwéowe. ²² ánivo ááninkomo avowáná mayáímó áwa'naa intembá áséi-kwasaiyavena Tímóti kembá kwésuwa'naa in-áimbá ísaraawe. ²³ kesópa'o tínín-tantaa'a amu'ma'mái awáné'a Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kwína'a ²⁴ kemá sáwíyanka'a kentópa'a kónaundayave'a Ísóigompa'a kwéaisaa-e'a kwéamu'maraumne.

²⁵ imáyáa é'a kesí kwaásigo áwí'a Épavarotaitasi ai'maráanana kentópa'a kwíníye. mirá ónaumne kwésune. ai'maráwana kesópa'a téna kentáái másimasimena kesí umbaimáyái tagwésuwa'naa-ena kesé asirayám-báyái kwémayaisana ²⁶ áí'a isa'á kwenáái ísáawana kwemá iséna anón-imayaa éna sí'o imbá asóvamasinkain-aimba kosimátiménae simbá pó'a ai'maráanana kwíníye. ²⁷ árai'a áí'a isaná puwíndayavena kwéisana Áánútu arumbá umánkena asóvamankaraiye. umbai-yántáá'á kempímbá kwáyáinka'a póna puwínana ó'on-umbai-yantaa'a tivó séna Áánútu arumbá umásinkena asóvamankaraiye. ²⁸ mindáyave'a ai'maráandayave'a aamoí únana kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí íya'a íma anón-imayaa ónaumne. ²⁹ kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí umánke'a Ísóigompa'a súwi síyana tirunkó anón-kawé'a íníye. mirán-kwáásí táái mósá máráaro. ³⁰ íma kanaán-umai tasúwa'naa ontávéna kentí anondá kwemá téna kovuwúnavo íma simbá úwoi tasúwa'naa éna Ísu Káráisitina mayái kwémayaimba puwíndayavena uráivo kwembá awáné'a kwenáái mósá máráaro.

3

Káráisitin-aaiyavai áraire sewái arupí-kwasin-owe siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono senda-áimbá ísáaro. Ísóigontavena tirunkó kawé'á íno. siráunda-aimbo ókwara'o sénaunda íma sívón-káínana mináínkó kenká'á kárákwiyiniye.

² évakarawai sésa túra'o káramaimo araa'énamo é'o é'a Áánútuna kwaási-i'a ónááowe kwésevo mináimbá íma ísáaro. miwímá iyánkáán-kwáásí sáwí-mayaima kwémayaan-kwaasi tááiman-ivo íma ísáaro. miwí túra'a káramai araa'éna ésa Áánútuna kwaásiya úne sembánivo ³ kesáámá árai'a Áánútuna kwaási-uranta úne. Áánútun-amanko kentáá imáyáa símakaintaveta Áánútuna imáyáa éta áwí'a mósá maréta Ísu Káráisitimba aamoí umánketa kentáásí mayáiyávéta íya aamoí kwéeta séta kentáásí mayáígó kentáásí sáwí-imayaa íma kanaán-umai ánásasuwanivo Ísu Káráisiti kentáásí sáwí-imayaa ánásasuwaniye kwésune. ⁴ évakarawai sésa kentáásí mayáígó kentáásí sáwí-imayaa kanaán-umai ánásasuwaniye kwésewe. mináimbó árair-aimbo inkákái kemá kawe'á úsina. kesí imáyáavinkem-bayai anóm-bayaiman-iyé siráunda ⁵ kesinó masinkówa'a avakaumboé-no'waamba kwaéwánasa súma káramai araa'éna uráawe. kemá Ísareri aísavutantamba uráundawai é'a Pénisamini-andarakemba ówá-nasarai kesinóvowi Ípíru-kwaasi-taaivinkemba kwésuya'a mináímpínkémbá siráumne. Yútaa-kwaasiti áamáamba áamáán-kawaa-kwaasi asiramái kwégwaraamba kemá áamáán-kawaa-kwaasiti aambá kwakáumne. ⁶ Áánútu aamoí umásinkainkwaé kampa'á sé'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a umátínkaraumne. amápar-amaambo kwakáunda suwánésa sésa kawe'á kwéiye siráawe. ⁷ mimbáyáiyáv'é'a kesí imáyáavinkem-bayai anóm-bayaiman-iyé siráundanivo minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráisitin-aaiyave'a áraire súndayave'a ááémo mairáunda-mayaiyave'a úwoisam-bayaiman-iyé kwésune. ⁸ Ísu Káráisiti kesí Ísóigoe tarúmai máyaunda pó'a sé'a mindá aiva-tántáá'á éna amápa-tantaakomba usáyaaitariye. ó'on-tantaatave'a úwoisan-tantaa'an-iyé kwésune. Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a sé'a Káráisiti aivarawái isa'á kwesé tarúmai máyaunda pó'a ááémo anóm-bayaimo mairáundayave'a mindá úwoisam-bayaiman-iyé sé'a ivátukaumne. ⁹ Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba kwakáundayavai sé'a mináínkó kawe'á umásinkainana Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iyé síníye mirá siráundanivo ívé'a minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráisitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyaundayavéna Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iyé kwésiye súne. mirán-áimbá sirááíma kwétaisa'a máyaumne. ¹⁰ Ísu Káráisitintave'a imáyáa únana mirán-ímáyááó anómbe isaná sirááíma kwétaisa'a máyaumne. Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena asiramái máyáimba pó'a kemá mirá ónaumne-imayaamo únda sirááíma kwétaiye. Ísu Káráisitimba áí'a úni'a umánkaraamba pósa kembó sí'o índai'o umásinkaiya'o é'a kwená áíkona ááimba isánáe sé'a kwéunana sirááíma kwétaiye. Káráisitimo pukáimba kawer-ímáyáá kwéena pukówa'a mirán-ímáyáá ónásé sé'a kwéunana sirááíma kwétaiye. ¹¹ puwónaundavinkemba Áánútu usásisinkaniye-imayaa kwéunana sirááíma kwétaisa'a amu'maré'a máyaumne.

Póro ayáántán-kwimai mayái mairáin-kwasai.

¹² sirááímo kwétaiyemo súnda-aimba Ísu Káráisitina ááimba á'a maisáúmne-imayaa íma kwéune. Ísu Káráisiti kwená kwaási-i'a umásinkena kasenkuí'a íma umásínkaraisa'a mirán-kwáásí auvóndayave'a asiramái siyáántán-kwimai mayái kwémayaumne. ¹³ sirááímo kwétaiyemo súnda-aimba á'a maisáúmne-imayaa íma kwé'e'a maará kwéune. amápa-kwaasimo isaaisésaraambo kwégwesamo mimbórá-ímáyáámó kwégwaraantemba kemá mirá kwéune. kesínáempa'o kwáyáin-tantaa'a íma imáyáa é'a aáno paárinin-tantaare su'mai kwégware'a ¹⁴ ayááívá'o kwáyáim-beyamba mayánáe sé'a kwégwaraumne. Áánútu Ísu Káráisitina mayáiyávéna imáyáa éna séna kwíyómpa'o maí'mai'o ónááomba mindá kentí meeyámbán-iyé siráintave'a mindáyave'a siyáántán-kwimai mayái kwémayaumne.

¹⁵ mirán-ímáyáámó úndantemba sáákaevayan-kwaasiya mimbórá-ímáyáá iyataao. évakarawai ó'on-imayaa owaná Áánútu avora'á mirámó kwéowaina ááimba agaráátinkaniye. ¹⁶ Áánútun-aai ísaraamba póna mináínkó kentúra'a kárakwiyina'a máéro.

¹⁷ kesí kwaásiyono. úndantemba mirá oro. kesáámó úndantembo kwéon-kwaasi tuwáné'a mirá oro. ¹⁸ ááémo símae'o iráunda-aimbo é'a sirunkó umbái taimbá pó'a ókwara'a simátíme'a sé'a Ísu Káráisiti taaira'á pukáin-aimba évakarawai isésa íma aamoí ésa namuroráání'a kwéowe. ¹⁹ toómbó naí-yántáákó áuma mósá marésa tigaemó íí-yántáá'á miwímá íma kwéisasa aamoí kwéesa marapá-tántáátávésawe su'mai imáyáa kwéiyana Áánútu miwímá ánásasuwanivo ²⁰ kesáá kwíyómpata uménaunda-kwaasi únanaya Ísóigo Ísu Káráisiti kwíyómpakemba kuména kusiránintaveta mindáyaveta amu'makáananaya ²¹ kuména mararákémbá aamoi-súwawaakomba ó'ora-suwawaata aúsinkaniye. asirayámbá tokéna amápa-tantaa'a kanaán-umai kárákwirain-asirayandei kwená ó'oran-auwawaakaanta kentáásúwawaa'a aúsinkaniye.

4

kawer-ímáyááwé su'mai úmae íyóro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentí imáyáa kwéunda-kwaasiyomban-owe. Áánútun-aai kosimátí-makaundarakemba Áánútunopa'a tiráantavena sirunkó kawe'á kwéisa'a kotuwánanae sé'a kwéune. Ísóigo tarúmaimo máyáamba asiramái máéro.

² kemá Póro kaer-ínínkáí túwí'a Yótiyaawe Síntikite asiramái simátíme'a sé'a Ísóigontavekai imáyáa ékai aaisan-áimbá ivátuwekai mimbórá-ímáyáá okaiyó kwésune. ³ kesémo mimbórá-máyáímó kwémayaandawai simáménda isaaó. minkáér-ínínkórásaráí áséi-kwasaiyavesarai súwa'naa urááyamba po minínínkáí túwa'naa inasarái aaisan-áimbá ivátuwesarai mimbórá-ímáyáá okaiyó kwésune. minínínkáíyé moórawai áwí'a Kérémentiyé évakarawaiye áséi-kwasaiyavesa kesé asirayám-báyái kwémaesa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowai miwí túwí'a Áánútu kwená aúváikwandaavimba agaimakáiyé.

⁴ Ísóigo tarúmaimo máyáamba aasiyaasí tirunkó aamoí íno. ókwara'a mináímbá sé'a tirunkó aamoí íno kwésune. ⁵ paru umái mé'a túwa'naa íyamba amáparawai tuwánanaaowe. Ísóigo sáwíyanka'a marapá'á kumíníye. ⁶ amápa-tantaatave'a íma anón-imayaa é'a Áánútumpa'a áísaa e'a námúnaa sé'a súwi seró. ⁷ mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkaniye. Áánútuna parugómá amápa-parugomba usáyaaitaraiye. Ísu Káráisitiye tarúmaimo máyáamba mimpárúgó tirumpiné imáyáarare kárákwiyiniye.

⁸ kesí kwaásiyono. senda-áimbá ísáaro. árair-aive aiva-tántáaré arupí-yantaare kawer-é'ere su'mai íí-yántáaré aamoí kwéon-tantaare kasenku-yántáaré kawer-áimbó kwésentantaare áwí'o mósá kwémaraan-tantaare miráumai-yantaatave'a imáyáa úmae íyóro. ⁹ simátímakaunda-aimba kwéise'a táto'mai kawe'á úmae íyóro. mayáímó mairáunda suwánaraavo mirá úmae íyóro. mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkena keinárawate méniye.

súwa'naa owe séna Póro súwi siráin-kwasai.

¹⁰ ááéma kentáv'é'a imáyáa uráamba súwa'naa ónááon-amba íma kwaémáimbanivo ívé'a kwésuwa'naa-on-amba kwáyáisa'a kwésuwa'naa-owana sirunkó aamoí kwéisa'a Ísóigompa'a súwi kwésune. ¹¹ ímo makáunda-yantaatavena íma sirunkó sáwí'a kwéiye. sáwíva-tantaa'o makáunda-tawai kanaawé sé'a sáwíva-tantaa'o ímo makáunda-tawai úwoi kanaán-íye kwésune. ¹² ímo makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a kwéunana Áánútu imáyáa símísana sirunkó kawe'á kwéisa'a máyaumne. amápa-tantaa'a kesópa'a tiráimba évaka-tawai toómbá maré'a évaka-tawai káno'a maé'a évaka-tawai sáwíva-tantaa'a maré'a évaka-tawai íma sáwíva-tantaa'a maré'a miráumai mé'a kanaán-íye sé'a máyaumne. ¹³ Ísu Káráisiti asirayámbá símakaisa'a amápa-tantaa'o kesópa'o tiráimba asirayánkwárá'á toké'a máyaumne. ¹⁴ ánivo umbai-yántáá'ó kesópa'o tiráimba keinárawa'a súwa'naa uráamba kawe'á uráawe.

¹⁵ aiva'á áséi-kwasai kosimátíma'mae'a kwéiye'a kentí maramá Másétóniyaa-marama tuwé'a ó'on-o'om-barava'a kosimátíma'mae'a kwénaaunda-kanaavimba keinárawa'a

Vírípai-naopakken-kwaasiye su'mai kwésuwa'náa-e'a évaka-tantaa'a násímakaawe. Áánútuna kwaási ó'on-daopimpakewai íma násímún-aimba ísaraawe. ¹⁶ Tésárónaikaanaopa'a komáyaawanda-kanaavimba évaka-tawai keinárawapinkemba évakarawai timé'a ti'márówasa mánásímakaawe. ¹⁷ nááwiya mánásimenaao-imagaa íma kwéunda pó'a násimiyawai Áánútu kawé'-méyámbá timínda-meyanko iyíníye-imagaa kwéune. ¹⁸ Épavarotaitasimba amé'a ai'márówana másímakain-tantaa'a aráá'a makáumne. másímakain-tantaa'a Áánútumba ámakaamba áséi-kwiyumba iséna aamoí kwéintantaakaamba makáumne. ¹⁹ Ísu Káráisitiye tarúmáimo máyáantavena kesí Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna keinárawatavena kwembó arááímo tain-tántáá'á timíníye. ²⁰ Áánútu kentáásivowa kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a ínimba árairaimban-iye.

²¹ Áánútuna kwaási Ísu Káráisitiye tarúmáimo máyáan-kwaasiyave'a sé'a kawé'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási kesé máyáan-kwaasi keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe. ²² Áánútuna kwaási Árómaa-naopa'a máyáawaiye Árómaani-kamaani anóndakona kwaásiti mayáí kwémayaawai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²³ Ísóigo Ísu Káráisiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'náa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

Kórósi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimakáiyé. Póro Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana máyopa'a moóráwái áwí'a Épávarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuna aampa'ó kwégon-kwaasivimba kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewe siráiyé. mindá maarán-kámpár-áimbá sésa Áánútu isasá kwaási owasá avumpimbá égésinarawa'a máyáawai túwí'a mósá máráaro sésa Ísuntavai íma Ísóigoma póna kwíyómpaken-kwayo'nakaamban-iyé sésa évaka-tontavai íma naaró sésa kentú-augwiyaamba toró simái mirán-áimbá kwésewe kosúwana Póro iséna mirán-áimbá tuwáígwáé séna maanáúvái agaimái tuwówasarai Tikikásae Ónísímasiye mátímakaaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváiívimbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwái áwí'a Tímóti kentáásí kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aaí kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo ísáaro. ² Kórósi-naopakewai Áánútuna kwaási Ísu Káráisitiye tarúmaimo máyáawai kwembá íma aúwáamba asiramáímo máyáawai ísáaro. Áánútu kentáásivowa úwoi túwa'naa ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'o imáyáamo é'o námúnaamo kwésunda Áánútu Ísu Káráisiti avowámpá'á súwi kwésune. ⁴ Ísu Káráisitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaási amáparawaivimba kentirumbó kwétimen-aimba isé'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ aiva'á moóráwái áwí'a Épávarasi áráir-aimba áséi-kwasai simátimuwa'a ísaraanka'a kwíyómpa'o Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba pó'a Ísu Káráisitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaásivimba kentirumbá kwétimewe. ⁶ aiva'á Áánútu úwoi túwa'naa in-áimbá simátimuwa'a isé'a sé'a áráir-aimban-iyé suwaná mináínkó kawe'ó umátínkaraintemba mináséi-áínkó amápa'-marava'a kóyáwé éna kawe'á kwéumatinkaiye. ⁷ Épávarasi mináséi-kwásái simátíma'mae iráiwai kwembá sirumbá amakaundawai keséya kawe'-má'yái kwémayai-wai súwa'naa ena keinárawapimba Ísu Káráisitina mayái kogwémaena íma ivátuwena ⁸ tasimásimena séna Áánútun-amanko Kórósi-kwaasi imáyáa tímísasa kwaásivimba tirumbá kwétimesa kwétuwa'naa-owe siráiyé.

⁹ súwa'a isé'a námúnaa símae kwéiyé'a námúnaavinkemba maarán-áimbá kwésune. Áánútu kwembó arááímo kwétain-tantaa'a sáma kamátinkaina'a awánewana Áánútun-amanko kawer-ímáyáa tímína'a ¹⁰ Ísóigombo arááímo kwétaini'a íyana tuwánéna aamoí ína'a miráumai mémpinkemba ó'on-o'on-kawe'-mayai kwémae'a Áánútumba kawe'á umái kwéawanaantave'a námúnaa kwésune. ¹¹ Áánútu kwená asirayámbá ó'oran-asirayandei asiramátinkainana umbai-yántáá'ó kentópa'o tínimba íma mindáyave'a imáyáa é'a asiramái ménaaontavena kwená asirayámbá tímínana ¹² Áánútu kwená kwaásiyavena to'mayaa umái ságyan-ayampa'a kárákwirain-ayampa'a makáimba kawe'á umátinkena to'mayaa úmakaimba tímíniye. mindáyavena kentirunkó kawe'á ína'a Áánútu kentáásivomp'a'a súwi sénááontave'a námúnaa kwésune.

Káráisitina ááine kwená mayáiyégóná kwaasái.

¹³ Sáatáánigo túnkwi-ayampakewaina asirayánkó tátokaimpinkemba Áánútu sirénaya ááninko kwená imáyáa kwéiwai kárákwiraipa'a mósinkowanaya ¹⁴ ááninko sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásinkenaya kentáásí sáwí-imayaa maisíyukaiye. ¹⁵ Áánútun-ane'ó súrandeiya ímo awánáúndaya Áánútumo máyáaintemba Ísu Káráisiti máyáiwaintaamo awánáúndayaamo mindá Áánútunta kwéawanaundayaawe. Áánútu

kwíyóm̄ba maramá íma tarórurainka'a Ísu Káráísiti ména tarórurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye. ¹⁶ Áánútu súwana Ísu Káráísiti amápa-tantaa'a tarórurena kwíyóm̄pa'o kwáyáin-tantaare marapá'ó kwáyáin-tantaare awánáúnda-yantaare ímo awánáúnda-yantaare kwíyóm̄pa'o kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáfýé anóm̄bo máyáawaiye mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ááninko áwí'a mósá maránááontavena Áánútu súwana ááninko mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ¹⁷ amápa-tantaa'a íma kwáyáinka'a ááninko máyáísana amápa-tantaa'o taróruraimba kwená asirayándéí tátokaisana kwenamááramaa'a kwáyáie. ¹⁸ a'nómpínkén-ímáyááo amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaási Káráísitin-áúraamba owaná kwemá ti'nónkáámbá éna kárákwiraiye. kwemá aivari'a éna amáparawai usáyaaitanintavena kwená kwaásira'a kárákwiraiwai póna kwená kwaási aúnaí'a umái máyáawaina ááimba póna Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mindáyavena kwemá tarórurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye. ¹⁹ Áánútuna imáyáavinkemba kwená asirayámbá amápa'a Ísu Káráísitimpimba kwáyáísana ²⁰ Áánútu imáyáa éna séna kesááninko taaira'a puwínana kwená naaemá kumíním̄ba pó'a amáparawai paru umátínkáanasa kwíyóm̄paken-tantaare marapákén-tántááré simái tarútinkaanasana kesópa'a paru umái ménaaowe séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásínkaraiye.

²¹ Áánútu mináímbá keinárawataavenagwara'a siráie. ááéma sáwí'a é'a sáwí-imayaa kwé'e'a pó'a Áánútuna némpa'a mé'a kwená namuro-kwáásiráámbá umái máyómbanivo ²² ááninko marapá'á kumbéna pukáimba póna mindáyavena simái tarútinkena Áánútunde-i'a umátínkarainana sáwí-aimba kempímbá íma kwáyainana aavimbó maitinkánín-aimba íma kwáyainana Áánútunopa'a mótinkanintavena pukáie. ²³ ááninko mirá uráivo aiva'á Ísu Káráísitin-aai áséi-kwasai ísaraanka'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba póna mináímbó asiramáímo imáyáamo úmae iyé'o ímo kaer-ímáyáámó é'o kwenká'ó agevamáímo ménaaombo éna Áánútu ááninko keinárawa'a Áánútunopa'a mótinkainana kempímbá sáwí-aimba íma kwáyainana aavimbó maitinkánín-aimba íma kwéniye.

Ísóigona kwaási túwa'naa uráin-kwasai.

kemá Póro mináséi-kwásáígóna mayáí-kwáásí únasa amápa'-marava'a simátíma'maesa kóyáwé kwéowe. ²⁴ kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaambanivo sirunkó kawé'á kwéiye. Ísu Káráísiti kentávéna séna kesí kwaási kesúwawaakaamba umái máyáan-kwaasi kwétuwa'naa-indara'a áí'a índai'a umánkanaaowe siráinka'a minúbáí-yántáá'á kesópa'a tiráisa'a mimbáyáí kwémayaundanivo kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaamba sirunkó kawé'á kwéiye. ²⁵ Áánútuna kwaásira'a mayáí maé'a kwenáái amápa'a simátíma'mae iyé'a kawé'á umátinke'a túwa'naa ónaundayavena Áánútu usásisinkaraiye. ²⁶ ááéma Áánútu mináímbá aúpá'á makáimba ááemo paáruonkwaasiye minká'ó paáruaan-kwaasiye íma ísaraawana ívé'a Áánútu kwená kwaási kwéagaraatinkaiye. ²⁷ Áánútu to'mayaa umái aúpá'á makáimba imáyáa éna séna amápa-kwaasiyave'a ó'oran-kawe-tantaa'a to'mayaa úmakaunda agaráátinkanaumne siráie. to'mayaa umái aúpá'ó makáimba maarán-iye. Káráísiti kempímbá máyáimba pó'a kwesé ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe. Áánútu mirán-áímbá isáígwáe séna ívé'a kwená kwaásiya kwésimasimintaawe. ²⁸ mindáyaveta amáparawaiya Ísu Káráísitinaaiya kwésimatimune. amáparawai Ísu Káráísitiye tarúmáimo mésa táákaevayan-kwaasiraamba umái mésa Áánútun-aaiyavesa asiramái imáyáa kwéesa ménaaontaveta Áánútumo símakain-kawer-imayaanei simátíma'maeta kwéiyeta séta kárákwiyoro kwésune. ²⁹ mimbáyáí áúgwara'-mayai kwénintave'a siyáántán-kwimai kwémayaumne. Ísu Káráísiti ó'oran-asirayamba kwésimisana minásíráyánkó kawé'á umásínkáisa'a siyáántán-kwimai mimbáyáí kwémayaumne.

2

¹ maanáimbó simátíménda ísáaro. keinárawate Áréótísiyaa-naopakewaiye kembó ímo suwánaraawaiye anón-imayaa é'a námúnaa sé'a kawerá umáíya máyaa-imayaa kwée'a anóm-bayairaamba umái kwémae'a ² keinárawate miwísé asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye. moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a mimbórá-ímáyáá kwée'a Áánútun-ai ísámai kawé'á é'a íma kaer-ímáyáá é'a asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye. Áánútumo aúp'ó makénamo agaráátínkaraimba mináínkóná ááimba ísu Káráísitima isaná mináínkómbó kawé'ó umáímo isanááontavena sirááíma kwétaiye. ³ Áánútuna kawer-ímáyááwé kawer-áiné Káráisitimpimba kwáyáimba Káráísiti kweyáá imáyáaya símísata kwéisaumne. mináímbá isanááontave'a kwésimatimune.

Ísóigoemo tayarúmimo mé'a mai'mai'a úmae iyóro-kwasai.

⁴ évakarawai kampar-áímbá kentirumbá airaráíya'a kawer-áímbán-iye sé'a kwaráavo sé'a mináímbá kwésimatimune. ⁵ keinárawate íma mé'a ándáva'a némpa'a máyaundanivo keinárawatave'a imáyáa kwéune. Ísu Káráísitin-aaiyave'o asiramáímo imáyáamo kwée'o mimbórá-ímáyáámó kwée'o máyáantave'a keinárawatave'a imáyáa kwéunana sirunkó kawé'á kwéiye.

⁶ mináímbá isanááontave'a anóm-bayai mairáunda pó'a Ísu Káráísitiye tamé'a sé'a kentáásí Ísóigoman-iye kwéseмба pó'a kwesé tayarúmimo mé'a mai'mai'a úmae iyóro. ⁷ taaigó ánú'o maravímbó kuménamo taaimó tátoraísanamo asiramáímo kwáyáintemba Ísu Káráísiti keinárawate máyaina'a asiramái mé'a kwenááiyave'a áraire símae iyíyana kentirumpimbá anómba íníye. moóráwai áwí'a Épávarasi Ísu Káráísitin-ai simátimuwa'a isé'a asirayán-ímáyáá kwée'a aamoí úmae iyóro.

⁸ évakarawai kampar-áímbá simátimesa ááéraan-kwaasiti aambá kwarésa kwaántá-kwaasiti aambá kwarésa íma Ísu Káráísitin-aaivinkemban-ivo kwaásiti imáyáavinkemba úwoi-aimba pósa kampa'á simátiyuwesa tátoraavo kárákwiyoro. ⁹ Áánútuna asirayámbá amápa'a Káráisitimpimba kwáyáísana kwaási kunaúkáisa'a ¹⁰ kwesé tarúmai máyáawana asirayámbá tímísa'a minásíráyánkwará'á kasenkuí'a umái máyáawe. kwemá kárákwiraawairare asirayánkwaráwáíréré amáparawairare kárákwiyena asirayámbá tímísa'a kasenkuí'a umái máyáamba pó'a évakarawai kampa'á simásiyuwesa tátoraavo sé'a kárákwiyoro.

¹¹ Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úne séta súra'a kárámaiya araa'éna kwéumpo keinárawa'a íma mirá kwéovo keinárawatavena Ísu Káráísiti maará uráíye. kentí sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kwenane'á méaraapatinkaimba pó'a Áánútuna kwaásin-owe. ¹² Ísu Káráísiti pukáísasa utámakaavo keinárawa'a nombó péráamba púwówasamo utámáraanteni'a kwéowe. Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankowa'a mindáyave'a sé'a árai'a asirayámbá tokéna mirá uráíye sé'a Káráísitiye tarúmai máyáantave'a usásintínkáanteni'a kwéiye. ¹³⁻¹⁴ ó'onkaa-kwaasi ombá sáwí'a kwée'a sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéon-ambo kwakáantave'a Áánútuna némpa'a máyómbanivo Áánútu Káráísitinte tarútinkena aúnái'a umátínkaraiye. kesáá Áánútuna áamámba íma ísámai kawé'á kwéowananya kesáámó sáwí'o ówándaya aúváivimba agaimarówana kentáásí sáwí-meyamba kentáásópa'a íma tíníntavena Ísu Káráísiti taaira'á pukáimba póna kesáámó sáwí'o ówándayaawe sáwí-imayaawe Áánútu maisiyuwénaya Ísu Káráisitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba usásinakenaya aúnái'a umásinkenaya kentáásí sáwí-imayaayavena íma imáyáa úmae kwéiyiye. ¹⁵ Ísu Káráísiti taaira'á pukáinka'a Sáátáánigona asirayáné kwená kwayó'nárawati asirayáné maisuwéna usáyaaitaraimba áái'o tiyésamo kwaásimo tínkankesamo tiyáántámbo taantembá Ísu Káráísiti miráumai amáparawai túranka'a usáyaaitaraiye.

¹⁶ Ísu Káráisitimo keinárawatavenawe séna uráintave'a kampar-áímbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyoro. évakarawai évaka-tomba aambá aunésa anón-kanaa aambá

aunésa kwíyómbo tayain-kánáá aambá aunésa saavaatirá'á aambá aunésa mirán-tántáá'á aambá áúnkaavo keinárawa'o mirán-tántáákómbó ímo kwaráiyasamo aavimbó maitinkáiyamba íma ísáaro. ¹⁷ mintántáá'á aánomo paárinin-tantaakona awaamé'a umái agaráátínkaraimba mintántáákóná ááimba Ísu Káráísitima éna á'a paáruraiye.

¹⁸ évakarawai kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-ye sésa kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá maré'a aamoí oró kampa'á kwéseмба miwí táái íma ísáaro. miwí kaainkáámbó awánaan-aimba kwésimatimesa sésa mindáyaveta amáparawai usáyaaitaruumne kwésesa miwítí sáwí-imayaavinkemba kampar-ímáyáa kwéesa miwí túma maé kwéiyesa ¹⁹ Ísu Káráísiti kentáará'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. a'nónkó amápar-auwawaaka'o kárákwiraisanamo ánúnkomo amápa-kura'o tátokaisanamo anómbo intembá Káráísiti kwená kwaásira'a kárákwimai tátokaisasa Áánútuna imáyáavinkemba anómbo kwéovo minkámpá-kwáásí Káráísiti kentáará'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. mindáyave'a miwí táái íma ísáaro.

Káráísitinte tarútinkena aúnaí'a umátínkarain-kwasai.

²⁰⁻²¹ Ísu Káráísitimo pukáintemba keinárawa'a kwemó uráinteni'o uráamba kwaántá-kwaasiti aambá kwégwarowana minánkó tátokompinkemba Káráísiti iyátínkaraiye. marapákén-kwáásí aambá áúmbakaan-tontavesa sésa íma né'a íma uwá'namai awáné'a íma táto'mai awánaaro kwéesen-aimba nóra séra kwégwaraao. ²² mináímbá kwaásiti imáyáavinken-aimba marapákén-tántáá'á póna nánááomba úwoi násuwanaaowe. ²³ mirán-áímbá kwésesa kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá marésa karuwaa'á kwéesa kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-ye sésa kentú-augwiyaamba toró sewasá évakarawai tuwánésa kampa'á sésa kawer-ímáyáágwáráwáín-owe sembánivo mirán-ámbá kwáráamba sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéomba íma kanaán-umai maisuwáínana ánásanivo úwoi kwaíkwai'a íníye. mindáyave'a íma kawer-ímáyáágwárá-kwáásín-owe seró.

3

¹ Áánútu keinárawa'a usásitinkena Ísu Káráísitinka'a tarútinkena aúnaí'a umátínkaraimba pó'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráísiti Áánútu ayáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á máyáin-ayampaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí oro. ²⁻³ púwón-kwaasimo imáyáamo ímo ontembá keinárawa'a miráumai marapákén-tántáá'á íma imáyáa oro. Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba Áánútu miráumai kwentávái asiramái maígwáe séna kwégarakwiyye. mindáyave'a marapákén-tántáátávé'a íma imáyáa é'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa úmae íyóro. ⁴ Ísu Káráísiti aúnaí'a umái máyáawaina ááimba pó'a kumíndara'a kwesé mé'a ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe.

aúnaí'a umátínkáva'a kwéiyiye siráin-kwasai.

⁵ mindáyave'a ánásanintave'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéowanamo kwéyavisin-tantaa'a túwáaro. mindá maarán-tántáá'án-ye. áwáyo-tantaa'o kwéowaine tigeayávé'o kwéowaine sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéowaine túran-andamo kwéowaine mirámó kwéomba túwáaro. túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéomba túwáaro. ⁶ Áánútun-aai íma ísámai kawé'á kwéesa mirá-sáwí'á kwéomba póna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba timíniye.

⁷ ááéma mirá-sáwí-ámbá kwaré'a miráumai méraawe.

⁸ miráumai máyómbanivo ívé'a tínaaemba umáméro. mindá maarán-tántáá'án-ye. áwáá'a kwésewaiye aaisambá kwésewaiye tíyámba kwéumatinkaawaiye simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye sáwí-aimba kwésewaiye mirán-tántáá'á tínaaemba umáméro.

⁹⁻¹⁰ sáwí-kwaasi mé'a mirá-sáwí'á uráambanivo á'a ivátuwe'a aúnaí'a umái mé'a Áánú-tumbo kawé'ó umáímo awánanaaontavena kwenkáání'a umái aúnaí'a umátinkena miráumai aúnaí'a umátínkáva'a kwéiyivo keinárawapinkemba kampar-áímbá íma seró.

¹¹ Áánútu mirá uráintavena maarán-áímbá íma aivar-áímbán-ye. évakarawai Yútaa-kwaasi owasá évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá túra'o kárámáimo araa'énamo kwéowai

owasá évaka'a ímo túra'o kárámaimo araa'énamo kwéowai owasá anón-umipaken-kwaasi owasá ó'on-kwaasiti mayáír'á meéyámbakaan-kwaasi owasá úwoimo máyáan-kwaasi owasá mirá kwéovo mináimbá íma aivar-áimbán-ivo Ísu Káráísiti aivarí'a umái ména kwená kwaási amáparawaivimba máyáiyé-aimba aivar-áimbán-iye.

¹² Áánútuna kwaási-i'a owaná arumbá kwétimena ítámarena séna kendéin-owe siráimba pó'a maará íyasa tuwánanaowe. tiruntavé'a é'a kawé'á umátinke'a kentúma íma maé iyé'a paru umátinke'a umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba asiramái máyáamba íma ivátuwe'a ¹³ íma ááéma áwáá'a sé'a évakarawaimo sáwí'o umátínkémba íma imáyáa é'a anondá mirán-oro. Ísóigo kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna ímo anondámo sáwí-meyambo tímíntemba keinárawa'a mirán-oro. ¹⁴ mirámó kwéomba keinárawapimba amáparawaivimba tirumbá kwétimé'a mirámó é'o é'a mimbór'á-ímáyáa kwé'e'a minámápár-áíntáv'é'a kawé'á umái ménaaowe. ¹⁵ mimbór'á-ákúní'a umái mé'a paru umái ménaaontavena Áánútu ítámakaimba pó'a Ísu Káráísitimo parumó umátínkáimba kentáásirumpimba kwaíkwai'a ínkwáe-imayaa é'a súwi seró. ¹⁶ Ísu Káráísitina ó'oran-kawer-ainko kentirumpimbá anómbe íno. keinárawapimba kawer-ímáyáavínkémbá kwenáái mósímam-besimamba úmae kwéiye'a arupí umátinke'a Áánú-tumpa'a súwi kwése'a Áánútun-aaí aúváivimba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Áánútun-amanko simátímakain-ima sé'a Áánútuntave'a tirumpimbá aamoí kwé'e'a imá seró. ¹⁷ mayáímó kwémae'o aaimó kwéseмба Ísóigo Ísuna asirayándéí mirá kwé'e'a kwemá keinárawate máyáintave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi seró.

aarakwáré tír'áá'maare miwítí kwaasái.

¹⁸ aaraiyómbá ísáaro. Ísóigondeiman-ovo kentuwai'máa táái ísáaro. ¹⁹ kwaai ísáaro. kentuwainímbáa'a tirumbá kwétimé'a íma sáwí'a umátinke'a kawé'á umátínkáaro. ²⁰ iyámpóí-inaamaru ísáaro. amápa-tantaatave'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó íyanamo éna Ísóigo aamoí íniye. ²¹ iyámpóí tivoísái ísáaro. kentí iyámpóímo arupí umátinkanaemo kwéseмба kentí iyámpóí íma kawé'á úmaesa íyóvo-imayaamo é'a úwoisan-aimpinkemba simái kaénáaro.

²² évakarawai miwítí mayái mayáígwáe sésa meéyámbakaawai ísáaro. amápa-tantaatave'a kentí anón-kwaasi táái ísáaro. miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísóigontave'a táátavai-imayaa kwé'e'a kentí anón-kwaasiti mayáiyáv'é'a íma kaer-ímáyáa é'a kawé'-má'yái máyáaro. ²³ mayáímá kwémae'a sé'a kesí anón-kwaasiti mayáiyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásíyá úne sé'a kawé'-má'yái kwémae'a karuwaa'á oro. ²⁴ mirámó kwéomba maarán-áimbá imáyáa oro. Ísóigo kwená kwaásiyavena to'mayaa úmakaimba mimbéyámbá tímíniye. Ísóigo Káráísiti kentí anóndako úramba ména kentí meéyámbá tíména ²⁵ sáwí'o uráawai sáwí-meyamba tímíniye. íma taaínkaar-umai-meyamba tímínívo arupí umai-meyamba tímíniye.

4

¹ meéyámbakaan-kwaasiti anon-kwaasi ísáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a arupí umái kawé'á umái kárákwire'a maarán-áimbá imáyáa oro. miwítí anóndakoe kentí anóndakoe mimbór'áwáímá éna kwíyómpa'a máyáivo arupí umái kárákwiyoro.

námúnaa sésa arupí umái maésa owáíná kwaasái.

² amáparawai ísáaro. námúnaa símae kwéiye'a mirá kwéomba íma ó'on-o'on-imayaa é'a námúnaamo kwésen-imayaa é'a Áánútumpa'a súwi seró. ³ námúnaamo kwéseмба kentááyáváígwár'á súwa'naa umai seró. Áánútumba áísaa íyana aambá kwiyínata áséi-kwasaiya simátimenaumne. mináimbá aúp'á'á makéna agaráátínkaraimba mináínkóná ááimba Ísu Káráísitiman-iye. aúp'á'ó makéna agaráátínkarain-aimba simátimewan-darakemba áwáá'a siyésa ándáva'a mósínkaraawe. ⁴ Áánútu mimbáyái símakowa'a mairáundanivo kwenáái avora'á simátimenaundayave'a súwa'naa umai námúnaa seró.

⁵ Áánútumpa'a íma tamáyáan-kwaasivimba kawer-imáyáávínkémbá kawé'á umái mé'a kanaamó kwáyaindara'a miwívimbá Áánútuna mayái maimaé íyóro. ⁶ aaimó kwésemba kawer-áiné áséi-aine su'mai kwésemba pósa tísaa íyamba anondámo simátimiyan-aimba íma avakáá é'a áséi-aine su'mai simátíméro.

⁷ kentáásí kwaásigo áwí'a Tikikása kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kweémena kesáái amápa'a kosimátiminiye. kesáámó úndantemba Ísóigona mayái-kwáásí ména mimbáyái íma ivátuwena kawé'á umái kwémaena ⁸ kentáásáái kosimátimena asiramátinkanintave'a ai'maráúnana kentópa'a kweémena kwíníye. ⁹ moóráwái kentí naaópakewai áwí'a Ónísímási kwemá kentáásí kwaásigo éna kwená imáyáa kwéundawai kawé'-máayái kwémayaiwai kwesé kwémesarai kentáávimbá paárurain-tantaakon-aaí kosimátimeyaaoye.

¹⁰⁻¹¹ moóráwái áwí'a Árísítakasi kesé ándáva'a máyáiwai keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana Páánápáasi anáávéigo áwí'a Mááka keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana moóráwái áwí'a Yósúwa moórá-kwi'a Yásátasi keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye. ké'naamba maanáimbá simátime'a sé'a Máákaamo kentópa'o kwémenamo kwínímbo é'a kawé'á umánkáaro kwésune. Yútaa-kwaasi Ísu Kárásitiye tarúmáimo máyáampinkemba minkáumbó-kwáásíyé su'mai kesé mayái kwémaesa Áánútumo kárákwirai'pa'o kwaásimo ménaaontavesa kesé mayái kwémaesa kwéasiramásinkaawe.

¹² moóráwái kentí naaópakewai áwí'a Épávarasi keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésena kwemá Ísu Kárásítina mayái-kwáásí éna keinárawa'a túwa'naa umái asiramái námúnaa símae kwéiyena Áánútumpa'a maarán-áimbá kwésiye. Áánútun-aaí asiramái táto'mai kawé'á é'a Áánútumbo arááimo tainí'a amápa'a kwée'a táákaevayan-kwaasiraamba umái asiramái ménaaontavena mindáyavena námúnaa kwésiye. ¹³ keinárawa'a Kórósi-naopaken-kwaasiye Áréótísiyaa-naopaken-kwaasiye Írápórisi-naopaken-kwaasiye túwa'naa ínintavena anóm-bayai kwémayaimba awáné'a kwésimatimune. ¹⁴ moóráwái áwí'a Árúku kwená imáyáa kwéundawaiya kentáásí sontaa-kwáásí éna keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana moóráwái áwí'a Tímási keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye.

¹⁵ Áánútuna kwaási Áréótísiyaa-naopakewaiyaveta séta kawé'á umái máéro kwéseta Áánútuna kwaási Nímpaana naaúmpa'a torupamáí máyáawaiyaveta séta kawé'á umái máéro kwésunda kosimátíméro. ¹⁶ maanáúvávínkén-áimbá táámpamai síya'a amáparawai isáiyuwe'a ti'maráiyasa maimaésa Áánútuna kwaási Áréótísiyaa-naopa'a máyáawai mátimiyasa awánésa ísáaro. miwíyávé'a tímakaunda-auvai tímíya'a mimpínkén-áimbá ísáaro. ¹⁷ moóráwái Ákípáasimba simáme'a sé'a Ísóigo ámakaimbayai asiramái kwémae ánásao siyé simáméro.

¹⁸ ayááirá'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáanavi'a póna kwenááimaníye sé'a ísáaro. kemá Póro sé'a kawé'á umái máéro kwésune. kemá ándáva'o máyaunda-imayaa kwée'a Áánútumpa'a námúnaa símae íyóro.

Áánútu úwoimo kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

1 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Tésárónaikaa-naoraa-kwaasitopa'a agaimái máti-makaiye. Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápa-mai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 17:1-9-vimba kwáyáie. Ísun-aaí Póro ó'on-o'on-daopa'a kosimátimena Kórínti-naopa'a komáyonka'a Tímóti Tésárónaikaa-naopaken-kwaasi táái kosimátimena kwéaisaa-un-aimba kosimámuwana anondá-aimba agaimái timúwasa mátímakaawe.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváivimbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwái áwí'a Sáírásiye moóráwái áwí'a Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo ísáaro. Tésárónaikaa-naopakewaima Áánútuna kwaási ísáaro. Áánútu kentáásivowae tarúmaimo Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawaima ísáaro. Áánútu úwoi kwétuwa'naa-ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

Tésárónaikaavaken-kwaasi Áánúntumpa'a agevamái máyáan-kwasai.

² námúnaamo súndarataamo únda keinárawataveta imáyáama éta Áánúntumpa'a aasiyaasí súwi kwésune. ³ Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a pó'a kwená mayáimá kawé'á umái kwémayaawe. Áánútumba tirumbá kwéametave'a pó'a kawé'-máyáimá asiramái kwémayaawe. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti árai'a kumíníye sentávé'a pó'a asiramái mé'a kwéamu'maraawe. miraráán-umai máyáantaveta imáyáama éta Áánútu kentáásivowampa'a súwi kwésune. ⁴ Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a umátínkaraimba á'a tuwánaraumne. ⁵ íma kentáásí imáyáavinkemba úwoi-kwasai kosimátimewandanivo Áánútun-amanko keséya máyowata Áánútuna asirayánkwárá'á áséi-kwasai kosimátimeta áséi-kwasaiyaveta áraire asiramái siráundaya mináséi-kwásái kosimátimewana'a ísaraawe. ísówata séta Áánútuna kwaásiman-owe siráumne. keinárawate keséya maéwándarata kwétuwa'naa-eta máyaawana'a suwánaraawe. ⁶ Ísóigomo úntenkwara kesáámó ówándantenkwara'a mirá uráawe. mirámó umbá umbái tiyómbanivo íma ivátuwanæe sumbá simátímakon-aimba méyatokaawe. Áánútun-amanko imáyáama timúwa'a tirumbá kawé'á umái mé'a áséi-kwasai méyatokaawe. ⁷ miraráán-umai máyómba pósa Áánútun-aaiyavesamo áraire kwésenkwaasima Másétóniyaavakente Ákáyavakente miráumai-naoken-kwaasima kembá tuwánésa kemó untembá miwímá uráawe. ⁸ Ísóigona kwaasái keinárawatopakemba simátíma'maesa kuráawe. íma Másétóniyaa-kwaasigwara Ákáyaa-kwaasigwarare su'mainivo amápar-ayampaken-kwaasigwara'a ísaraawe. Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáan-aimba amápar-ayampaken-kwaasi ísaraawe. Áánútunka'a agevamái máyáan-aimba á'a ísáamba póta íma ókwarata simátimenaumne. ⁹ kentópataamo komaéwándara'a kawé'ó umásinkarontavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. kwaántá-kwaasiti aambá tuwésa Áánútunopa'a tiróntavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu asirayánkwáráwái árai-Isoigo kwená mayáimá kwémayaantavaiye sésa kawer-áimbá kwésewe. ¹⁰ ókwara'a kwíyómpakemba Áánútu ááninko Ísuma kumíníye sé'a kwéamu'maraantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkena séna Áánútu aavimbá maitinkáíndara'a iyátinkaundawai íma maitinkáníyemo siráiwaimba amu'maráantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe.

2

Tésárónaikaava'a Póro mayái mairáin-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. keinárawate komaéwáandarata áúgwara'-mayaimo mayááwánda áta suwánaraawe. ² ímo kentópa'o kówánda-kanaavimba Vírípai-naopa'a komaéwánasaya suwánamai sínkamesaya sáwí'o umásínkón-aimba á'a ísaraawe. Áánútu kwená asirayámbá símakowana póna íma sáá'a kówata úwoi poposaa umáíya Tésárónaikaavata kentópata Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne. sáwí'o umásínkówaiya umbaiyá siyómbanivo íma tuwááwánda ³ íma kampa'naampár-ímáyáávínkémbá simátimeta íma aarai-úmóyán-ímáyáávínkémbá simátimeta íma kwaé'mái-aimpinkemba simátimewandayaanivo ⁴ Áánútu kentááyávéna séna kesí kwaási ontávé'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a koró súwata simásímakain-aimba kosimátíma'maeta kuráumne. Áánútu kwenísarena kesiruntá taainánimba póta mayáímá kwémaeta séta kwaásimo suwánésayaamo ésa évaka'a aamoí íyasa évaka'a íma aamoí ónááomba póna Áánútu suwánéna aamoí íníye-imayaama éta mayáímá kwémaeta ⁵ kentópa'a áséi-kwasai kosimátimeta íma tirunkáámbá koairá'mai-aimpinkemba kosimátiméwánda ísaraawe. íma simái á'owana náaindaantaveta súran-anda kwéeta kosimátiméwánda Áánútu suwánaraiye. ⁶ íma simáímo keinárawakwara ó'on-kwaasigwara'a kesúwíta anómba ónáe-imayaama ovó séta kosimátímakaumne. keinárawate maéwáandarata Ísu Káráísiti si'marón-kwaasiya ówándanivo íma anón-kwaasi-ita umái méta ⁷ kwempatá umái méta aaraigómó kwená iyámpóimo kárákwiyin-ita uráumne. ⁸ keinárawa'a kesiruntá tímaketa Áánútuna áséi-kwasai kosimátimeta sínkamiyata puwúnavo-imayaa íya ówánda Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne.

⁹ kentáásí kwaásiyono. keinárawate maéwáandarataamo asirayám-báyáímó mayááwánda tááka'a makáawe. Áánútuna áséi-kwasaimo simátiméwánda no'wáamba irarómbe enónka'a aaváyaara'a mayáíyá mairáumne. toómbá íma úwoi simígwáe séwánda toómbá meéyán-umai kwéneta mairáumne. ¹⁰ keinárawa'a Áánútunka'a agevamái máyáawaiye maéwáandarata kawé'á umái arupí umái méta íma sáwí'a ówánda maéwána'a suwánontemba Áánútugwara'a suwánaraintaawe. ¹¹⁻¹² tivoísáimo kentí iyámpóimo kárákwiyonten-umai moórá-mora-umai kesáámá kárákwireta méta paru umátinketa Áánútun-aai kawer-áimbá kwésimatimeta séta miráráámbá íyantave'a Áánútu arááíma kwáréwana Áánútu aamoí íníye siráumne. Áánútu kwésimba pó'a kwemó kawááipa'a kwená ságan-ayamapa'a táménaaowe. mirámó íyantave'a Áánútu arááíma kwáréwana kwemá aamoí íníye.

¹³ maarán-áínkwará'á Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune. Áánútun-aai simátiméwáandarata keinárawa'a sé'a kwaási taيمان-íye íma sumbá Áánútun-aaiman-íye sé'a tirumpimbá asiramái méyatokaawe. simátímakaunda-aimba árai'a Áánútun-aaiman-íye. simátímakaunda-aintave'a áraire kwésemba póna mináínkó kwétuwa'naa-íye. mindáyaveta iséta Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. Yútaa-ayampaken-kwaasi Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáan-kwaasimo uráantemba keinárawa'a mirá uráawe. Yútaa-ayampaken-kwaasimo miwívínkémbá Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésempinkemba sáwí'a umátínkaraantemba kentí kwaási kembá sáwí'a umátínkaraawe. ¹⁵ miYútaa-kwáásí tíkwa'náma naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai tínkanto'na úmae kwéiyuwasaputásowasa maimaé kwéiyesa mátínkamae íyówasa miwí tísavutantamba ésa ívé'a máyáawai Ísóigo Ísumba inkámúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a umásinkesa kwakáawe. mirá untávéna Áánútu íma aamoí umátínkaraiye. miwímá amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbán-owe. ¹⁶ Áánútu sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métinkanintaveta ó'onkaa-kwaasiyaveta Áánútun-aai simátíma'maeta kwégundaya Yútaa-kwaasi aambá áúsinkesaya amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbá kwéowe. tíkwa'náti sáwí-mayaigwara'a ívé'o máyáan-kwaasi maimaé kwéiyowana ívé'a Áánútu áwáá'a kwétiyiye.

Póro ókwara'a kotuwánanae siráin-kwasai.

¹⁷ kentáásí kwaásiyono. kembá tiyuwéta maanká'á sáwíyanka'a taméta keinárawataveta imáyáama ávááraumai kwéeta kembó kotuwánanaunda-antaveta kwéavakaa-eta ¹⁸ ókwara'a kotuwánanae séta kemá Póro sé'a ókwara'a kotuwánanae síma-síma'a kwéunana Sáátáánigo aambá áúsinkaraiye. ¹⁹ naaémbe Ísóigo Ísuma kumínimba aúranka'a kométa nóintaveta amu'maránaundayawa'i. nóintaveta aamoiyá ónaundayawa'iyo. keinárawataveta imáyáa éta aamoiyá ona'á ²⁰ kentáá súwí'a mósá maráiyana sirunkóyá aamoí íníye.

3

¹ kentávékai ávááraumai imáyáama kwéekaimanivo maankákáí maékai keinárawa'a ó'opa'a máyáantavekai Áténesi-naopa'a keirái maékai ² Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráiyé. Tímóti kentáásí kawe-kwáásí póna kwesé keséya Áánútuna mayáiyá kwémayaunanaya póna Ísu Kárásítina áséi-kwasai simátíma'maena kwégwiye. kotirávayaina'a Áánútunka'a agevamái asiramái meígwáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. ³ Áánútun-aaí ímo ísááwai sáwí'a umátinkaiya'a Áánútumba aúwáavo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. Áánútu séna kesááimo ímo ísááwai sáwí'a umátinkanaaowe siráimba pósa kentáá sáwí'a kwéumasinkaamba á'a ísaraawe. ⁴ keinárawate maéwándarata séta sáwí'a umásinkanaaowemo siráundaya ívé'a magwévaarisa'a kwéawanaawe. ⁵ kemá imáyáama é'a Sáátáánigo séna Áánútumba auwésa kesáái isáígwáe siráintave'a mirá uráawe. Áánútunka'a agevamái máyáao sé'a kentáái isánáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kentópa'a kuráiyé. kentópa'a mayáímá komayááwánda áúgwara'-mayaima mairáunda ívé'a mimbáyáígón-áúma íma kwáívo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé.

⁶ Tímóti kentópa'a koména koyauweréna kesópa'a téna keinárawatavena séna Áánútumpa'a tirumbá kwétimesa kwenká'á agevamái asiramái máyaawe séna áséi-kwasai tasimásímakaiye. keinárawa'o kentávé'o sé'o kawer-áimbá kwéiyemo senkwárá'á tasimásímakaiye. kesáámó sétaamo keinárawa'a kotuwánanaemo súna'o kentááyávé'o tatuwánanaemo senkwárá'á tasimásímakaiye. ⁷ Áánútun-aaí kwésimatimundarakemba évakarawai sáwíta umásínkáanka'a Áánútun-aayavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyáan-aimba tasimásímakaimba póna sirávayai-aimba tasimásímakaiye. ⁸ Ísóigompa'a tarúmáimo asiramáímo máyáan-aimba íséta póta kawetá umái máyaumne. ⁹ Áánútunka'a asiramái máyáawata póta Áánútunopata kentáásirunko kawe'á kwéisata Áánútumpata súwi kwésune. ¹⁰ keinárawatopa'o kónaunda-amba Áánútu kwi'maráníntaveta eénáínka'a aaváyaara'a Áánútumpata asiramái áísaa úmae kwéiyune. Áánútun-aayave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáambanivo moóráva'a kwéyuwaantaveta kotúwa'naa ónáe séta Áánútumpa'a asiramáíya kwésune.

¹¹ námúnaa kwésundaya pósarai Áánútu kentáásivoe Ísu kentáásí Ísóigoe umái kentópa'o kónaunda-amba kwisinkáyááoiye. ¹² námúnaa kwésundaya póna kesiruntá ávááraumai tímakaundanten-umai Ísóigoma imáyáa tímína'a moórá-mora-umai ísámai kentirumbá kwétime'a amápa-kwaasivimba kentirumbá kwétime'a ménaaowe. ¹³ mirá íyana Áánútu kentirunkómbá asiramátinkaina'a Ísu kentáásí Ísóigomo kwená kwaásiyemo kumíndara'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kawe'á umái maíyana sáwí-aimba kempímbá íma kwéníntaveta námúnaa kwésune.

4

miráyáámó kwéunanayaamo Áánútumo aamoiyáámó kwéumasinkain-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. moórá-ainkwara'a ísáaro. Ísóigo Ísuwe tarúmáimo máyaundayaveta kwákwiyeta asiramái simátimeta séta Áánútumbo arááímo taiwáíná ááimba agaráátinkaundaya kwa'maé kwégwiyana Áánútu tuwánéna aamoí umátinkaniye.

mináinkóná ááimba á'a kwégwaraavo miráumai kwa'maé'a koró. ² Ísóigo Ísu simásímakain-amaanta simátimewanda á'a isé'a kwégwaraawe. ³ Áánútu maarámó iiyávéna kwéankaiye. keinárawa'a Áánútumpa'a té'a kwendéi taaúráaro. aarai-úmóyáné inaamaru-úmóyáné aseráaro. ⁴ kwaaimó é'a aaraimó mayánááomba arupí umái máyáaro. mirámó ónááomba Áánútu mirámó iiyávéna kwéankaiye. ⁵ Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasimo ontembá íma mirán-oro. pói-iyankomo kwaaván-ínimbó márántemba íma mirán-oro. ⁶ Áánútuna áamámba miráumai kwáyáintavai aaraimó mayánááomba kentí kwaásima íma sáwí'a umátínkáaro. ké'naamba simái ságamatimeta séta mirásáwí-ámpá'ó kwíyanamo éna Áánútu umbai-méyámbá timíníye. ⁷ Áánútumo kwená kwaási-i'o umásínkáinta kawé'ó umáimo maíyáváyá kwéumasinkaintaawe. íma sáwí'a umái mai-íta kwéumasinkaintaawe. ⁸ mindáyavesa súnda-aimba isésa tínaaemba umámiyawaima íma kwaásiye su'mai tínaaemba umátimenaomba pósa Áánútu kwenamambá kwétimiwainkwara'a tínaaemba umámenaaowe.

⁹ keinárawa'a kentí kwaásima Áánútun-aaiyave'a áraire kwésen-kwaasi moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba Áánútu agaráátínkaraimba pó'a á'a mirá kwéovo moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba maankwándááivimbá íma agayánaumne. ¹⁰ keinárawa'a Másétóniyaa-ayampaken-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire kwésen-kwaasivimba á'a kentirumbá tímakaawe. asiramái séta moórá-morawaivimba kentirumbá tíma'mae'a iyóro kwésumpo ¹¹ asiramái imáyáa kwée'a paru umái mé'a kentúra'a kárakwiye'a toómbó mayánááontave'a mayáimá máyáaro. mináimbá á'a simátímakaunda ¹² mirá é'a mayái mayáiyá'a Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasi tuwánésa keinárawatavesa kawé-kwáásimá owémá sénááowe. mirá é'a mayái mayáiyana íma tááin-tinkaniye.

Ísóigoma kumínín-kwasai.

¹³ kentáásí kwaásiyono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo siráan-kwaasimo púwówasamo utámakaan-kwaasi tááiyave'a tirunkó sáwí'an-ivo séta árair-aimba simátíménda ísáaro. Áánútunka'o ímo agevamáimo mésamo Ísu kumíndara'o pukáampinkembo usásinaiyavesamo ímo amu'maráan-kwaasi tirumbá sáwí'a kwéivo keinárawa'a mirá ovó séta senda-áintá ísáaro. ¹⁴ Ísu pukáimpinkemba usásinkaintaveta áraire kwésumpo Ísun-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi Áánútu miwígwará Ísunkwara'o tiránín-aintaveta áraire kwésune. ¹⁵ simátíménda-aimba Ísóigoma siráin-aimban-iyé. Ísóigomo kumíndara'a úwoimo túvamaimo máyáan-kwaasi pukéwai aiva'á íma usáyaaaitanaaowe. ¹⁶ Áánútuna kwayó-kawáánákó kwíyómpakewai aai sínana Áánútuna uwírenko anónka'a aai sínana Ísóigo anónka'a kwésindavinkemba kwíyómpakemba kumínimba Ísu Kárásitin-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi aiva'á usásinaiyata ¹⁷ Ísu Kárásitin-aaiyaveta áraire sétaamo úwoimo súvamaimo máyáandawaiya kusirámbayainata ainámpímbá aiva'ó iráawaise uyorupéta Ísóigomba uawánéta miráumai aasiyaasí Ísóigowe maí'mai'a ónaundayaawe. ¹⁸ mindáyave'a síma-sima kwée'a tirávaimai máéro.

5

Ísóigo kumíníntavetaamo to'mayaa ónaunda-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. Ísóigo Ísumo kumínín-kanaama íma ísare'a maankwándááivimbá íma agairáumne. ² kemá ísaraamba no'wáamba umóyán-kwáásimó anompintumáivimbo tintenkáan-umai Ísóigo Ísumo éna miráumai kumíníye. ³ kwaásimo maarámó sésamo ívé'a kawé-kánáávimbá aanoumai máyaumne sénááombanivo avekáámbó éna sáwí-kanao téna tasáwí'a umátinkaniye. aaraigóná kanaamó tisanamó imbá iyámpói kwémarankaiye. mirámó ontembá misáwí-kánááómó éna íma asétinkainda amáparawaivimba tátoraniye. ⁴ kentáásí kwaásiyono. umóyán-kwáásígómó kentí náaindaambo tamaimairáina'o awáné'o é'a táátave'a ónááombanivo

íma túnkaimpimba máyáamba póna Ísóigo Ísumo kumínimba íma táátave'a ónááowe. ⁵ keinárawa'a sama kaiwái áráá'maa'a owatá kesáágwárá'á íma túnkaiwaindeiya úmpo sama kaiwáíndéíya úne. íma sáátaveta ónaumne. ⁶ évakarawaimo ombá Ísumo kumínín-imayaa ímo ombá tavú'máímo tuúmó kwáéntenkaamba kwéovo kesáá íya miráyá éta kárákwimaiya kawer-ímáyááyá umáíya ménaumne. ⁷ kwaásima no'wáamba tuún-kwáéwasa uwo'aó'-nómbó kwénaan-kwaasi no'wáamba nésa uwo'aó'á ónááovo ⁸ kesáá sama kaiwái áráá'maa'a póta íma miráráántá ondayá kawer-ímáyáá umáíya ménaumne. miráumai méta kweukáámbó avérimaiyaamo máyaundantemba Áánútunka'a agevamái méta kwaásivimba siruntá kwétimeta máyaumne. kweu'néímó súwawaa'o ánáan-kwimaimo máyaundantemba Ísu Káráísiti kusiráníntaveta amu'maréta ménaundayaawe. ⁹ Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraimba kentáásí sáwí-mayairakemba Áánútu áwáá'a simásinkanintavena ímanivo Ísóigo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-mayaigomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkanintavena Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraintaawe. ¹⁰ Ísóigo Ísu Káráísiti kentávénáya ísámai pukáimba póta kumínataamo éta úwoimo máyaunda-kwaasigwara pukáan-kwaasigwara'o éta kweséya ménaumne. ¹¹ mindáyave'a moórá-mora-umai túwa'naa e'a kawer-áímbá síma-síma'a íyamba pó'a asiramái ménaaowe. á'a kwéomba pó'a mirá úmae iyónááowe.

¹² kentáásí kwaásiyono. moórá-aimbo asiramái simátíménda ísáaro. keinárawapimba mayáímá maésa kawer-áímbá simátimesa asiramái arupí umátinkanaaontavena Ísóigo miwí usásintinkarain-kwaasi táái taagwiyávóro. ¹³ keinárawapimba miwí mayái kwémayaantave'a pó'a miwí táái mósá maré'a kentirumbá kwétime'a máéro. keinárawapinkemba moórá-morawai paru umái máéro.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. asiramái súndaya kavóná-kwaasiyave'a asiramái sé'a arupí umátínkáaro. táákavuravumo íyan-kwaasi tirumbá asiramátínkáaro. aamoisayán-kwáásígwárá'á túwa'naa oro. amápa-kwaasinamba kwempa'á aánoumai máéro. ¹⁵ kembó sáwí'o umátínkéwa'a anondá miwí sáwí'a umátínkáavo sé'a aambá áúntinkaaro. aasiyaasí miráumai keinárawate umái ó'on-kwaasigwara'a kawé'á umátínkáaro.

¹⁶ aasiyaasí tirunkó aamoí ína'a mé'a ¹⁷ Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agán-daaro. ¹⁸ kentópa'a ó'on-o'on-tantaa'a kawé-tántáá'á umbai-yántáákwárá'á tínimba Áánútumpa'a súwi sé'a máéro. mirámó ónááomba Áánútu mirá íyávéna kwéankaiye. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútumpa'a amápa-tantaatave'a súwi kwéseмба Áánútu mirá íyávéna kwéankaiye.

¹⁹ Áánútun-amankomba íma aambá áúnanke'a ²⁰ Áánútun-amankoma simátímakain-aimba kwésimatimiya'a mináímbá íma tínaaemba umáméro. ²¹ amápa-tantaa'a taaíntuwe'a kawé-tántááká'á asiramái méyatoraaro. ²² amápa'a ó'on-o'o-sawi-yantaatave'a aséráaro.

²³ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááimban-íye. kwemá keinárawa'a kwendéí auráníntaveta námúnaa kwésune. Áánútu kentí imáyáara'a túwawaaka'a timanka'á kárákwiyina'a kawé'á umái ménaaomba Ísóigo Ísu Káráísiti kumíndara'a íma sáwí-aimba kempímbá kwénintaveta námúnaa kwésune. ²⁴ Áánútu áraikona ááimba póna kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyarawai kwemó siráinteni'a mirá umátinkaniye.

²⁵ kentáásí kwaásiyono. Áánútumpa'a kentááyávé'a súwa'naa umai námúnaa seró. ²⁶ Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai tiyáámba tíméro kwésune. ²⁷ Ísóigo simásímakaintave'a asiramái simátime'a sé'a maankwándááíwínkén-kwásái Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai amáparawai simátíméro.

²⁸ Ísóigo Ísu Káráísiti aasiyaasí úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune. kemá Póro siráunda mináímbá kwéanasaiye.

2 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Tésárónaika-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moórawai mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanámbá maanáúváivímbá agaimaráúmpo ísáaro. moórawai áwí'a Sáírásiye moórawai áwí'a Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo ísáaro. Tésárónaika-naopakewaima Ísóigona kwaasi ísáaro. Ánútu kentáásivoe tarúmai Ísóigo Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawaima ísáaro. ² Ánútu kentáásivowawe Ísóigo Ísu Káráisitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáási kwaasiyono. ááema Ánútuun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a ívé'a asiramái Ánútuwe aráápamai máyáawe. ááema moórá-morawaivimba kentirumbá tímakaamba isa'á ívé'a kentirumbá tíma'mae kwégowe. mirámó kwéomba mindáyaveta Ánútumpa'a súwi símae kwéiyeta námúnaaya kwésundaya kaweta kwéune. ⁴ Ísu Káráisitina kwaasi ontávésa sáwí'a umátinkesa tí'a iní'a kwéumatinkaamba Ánútunka'a agevamái mé'a íma auwé'a kwentávé'a ísámai asiramái máyáamba póta Ánútuna kwaasi moórá-mora-naopimpa'a máyáanta simátimeta kentúwí'a mósá makáumne.

⁵ miráumai asiramái máyáamba pósa tí'a iní'a kwéumatinkaamba iséta séta Ánútu arupí-meyamba timínimba póna kawe'náráwari'a kwéumatinkena kwégarag-wiyiye kwésune. ⁶ Ánútu arupí umái máyáiwai sáwí'o kwéumatinkaawai sáwí-meyamba tiména ⁷ kentí umbai-yántáaré kentáási umbai-yántáaré ánásasiyuwanintaawe. Ísóigo Ísu kwíyómpakemba kumíndara'a kwená asirayán-kwáyó'nárakwara'a iraráámbá kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-yántáaré kentáási umbai-yántáaré Ánútu ánásasiyuwena ⁸ Ánútumpa'o ímo tésamo nénka'o máyáawai sáwí-meyamba tiména Ísóigo Ísuna áséi-kwasai ímo taagwiyavíyawai sáwí-meyamba timíniye. ⁹ miwítí sáwí-meyamba maarán-iyé. sáwí-meyambo kwaikwai'o ínín-ayampa'a aasiyaasi maí'mai'a íyana Ísóigo aambá ítáyuwainasa kwenópa'a íma iyésa kwená ó'oran-asirayamba íma awánanaaowe. ¹⁰ mitáwai kumíndara'a kwená kwaasi kwenááiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai kwenáwí'a anómba umánkesa áwí'a mósá marésa aamoí onááowe. Ísun-aaí simátimewanata keinárakwara'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba pó'a mirá onááowe.

¹¹ mindáyaveta keinárawa'a túwa'naa eta maarán-áimbá námúnaa símae kwéiyune. Ánútu kwená kwaasi-i'a umátinkaindayavena tááyena kawe'náráwari'a umátinkan-intaveta námúnaaya kwésune. Ánútu asirayámbá timína'a kentí imáyáavinkemba kawé'-má'yái maimaé iyónááontaveta námúnaaya kwésune. Ánútu asirayámbá timína'a kwenká'á agevé'a asiramái ménaaomba pó'a kawé'-má'yái mayánááontaveta námúnaaya kwésundaya pó'a ¹² keinárawapimba Ísóigo Ísu áwí'a anómba íyana Ísu kwená kwaasi-i'a kwéontavena kentúwí'a maimaé iyíníye. kentáási Ánútuwe Ísóigo Ísuwe úwoi túwa'naa úyamba pó'a Ísóigo Ísu áwí'a mósá maránááontaveta námúnaaya kwésune.

2

sáwí-mayaigombo avowái'o owáiná kwaasái.

¹ kentáási kwaasiyono. kentáási Ísóigo Ísu Káráisiti kuména kuntorupásinkainata kweséya ménaunda-ainta avora'á simátimenaumne. ² évakarawai sésa Ísóigo Ísu á'a

kunkáiyé siráan-aimba íma anón-imayaa íyana tirunkó sáwí'a íno. mináimbó simátí-makaawai kentí imáyáavinkena sirá. mirámó sembá Áánútu simásímakaiye sirá. kentávésa aúváivinkemba simásímakaiyewa sirá. náávaken-ainewa siráao. ³ minkámpár-áimbá kwésimatimewa'a árai'a siyé seváímpó'a maanáimbá avora'á simátimenaumpo ísáaro. Ísóigo Ísu kumíní-tawai íma úwoi kumínívo aiva'á sáwívarawai Áánútumba tí-naaemba umámiyana sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwai sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'o kumbéniwainonkaamba paáriníye. ⁴ évaka-tantaatavesamo kwaásimo sésa kesí ísóigoman-iyé sésa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraambo éna aambá aunéna séna úwoisan-tantaa'an-ivo keyáá anómbe úne séna Áánútuna mono'-náúmpá'á uména kampa'á séna kemá Áánútu úne síníye.

⁵ keinárawate maéwándara'a mináimbá simátímakaunda ímo tuwinkaráámbá tuwinkaráawe. ⁶ ívé'a sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwaimba aambá ítánkaraimba kwéisaawe. Áánútu séna sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwaina kanaamá kwétiye síndatawai mindá'á paáriníye. ⁷ ívé'a sáwísawaa-mayaima aúpá'á kwémayaawana sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwaimba aambá tawísíyankainana paáríndara'a sáwísawaa-mayaima avora'á paárinana ⁸ sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwai gwara'a paárinana Ísóigo Ísu ságayankwara'a kuména áama áútinkena inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye. ⁹ sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwai paáríndara'a Sáátáánigona asirayákwará'á paáréna ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai kampa'-máiyái kwémaena ¹⁰ ó'on-o'on-tantaatavena kampar-áimbá simátiminasa sáwí-meyambo kwaíkwaí'o ínín-ayampa'o koménaon-kwaasi mináíntávésa áraire sénááowe. árair-aintavesa íma aamoí íyamba Áánútu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkáiwain-aaiyavesa íma aamoí íyamba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹¹ mirá-sáwí-kwáásí pósa minkámpár-áíntávésa áraire sénááowe. mirá-sáwí-kwáásí póna Áánútu étinkainana kampar-áínkó miwí asiramái tátorainasa kampar-áíntávésa árair-aimbaniye sénááowe. ¹² miráumai árair-aintavesa kampar-áíné sésa sáwí'o kwéontavesa aamoí íyawai sáwí-meyamba timíníye. kemá Póro sé'a aiva'á sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwai paárinana Ísóigo Ísu kuména inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye.

asiramái máyáan-kwasai.

¹³ kentáásí kwaásiyono. Ísóigo arumbá kwétimiye. aiva'á Áánútu keinárawatavena séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinke'a kawer-ámpá'á métinkanaumne séna kwenamambá ai'marówana Áánútuna kwaási-i'a kunumátinkowa'a árair-aintave'a áraire siráantaveta aasiyaasí Áánúntumpa'a súwiya kwésimankaumne. ¹⁴ ásei-kwasai kosimátimewananya kwená kwaási-i'a umátinkaina'a Ísóigo Ísu Káráísiti sá-gayankwara'a máyáipa'a uménaontavena Áánútu táayaraiye. ¹⁵ mindáyave'a asiramái mé'a kosimátímakaunda-aíne aúváivimba agairáunda-aíne tirumpimbá tátoraaro.

¹⁶ Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivowawe kentáásí imáyáa ésarai úwoi súwa'naa esarai aasiyaasí kentáásí imáyáa kawé'á kwéumasinkaayata Ísu Káráísitiye ménaundayaveta kwéamu'maraundayaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivowawe kentí imáyáa kawé'á umátinkesarai asiramátinkaiyamba póna kentí mayáiyé kentááiye kawé'á ínintaveta námúnaa kwésune.

3

súwa'naa umai námúnaa seró siráan-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. moóra-aimba simátimenaumpo ísáaro. kentáá súwa'naa umai Áánúntumpa'a námúnaa seró. Ísóigon-aai simátíménana amápar-ayampa'a avekáámbá kóyáwé ínasa mináimbá tátoranaontave'a Áánúntumpa'a námúnaa seró.

keinárawapimba Ísóigoon-aaigo á'a mirá umái tátokaiye. ² moórá-yantaatave'a Áánútumpa'a námúnaa seró. évakarawai Áánútun-aaiyavesa áraire sewasá évakarawai kamparé kwésesa miwívínkémbá sáwí-kwaasi sáwí-mayai kwémayaawai sínkamovainivo kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró.

³ Sáátáánigo tátoraivo séna Ísóigo kwemó sintembó mirámó iwái póna kárákwimai asiramátinkaniye. ⁴ keinárawataveta asiramái séta Ísóigo tarúmai máyáamba pó'a simátimunda-ainta taagwiyavé'a mirá úmae'a iyónááowe kwésune.

⁵ Ísóigo imáyáa timína'a sé'a Áánútu arumbá kwésimiye sé'a ménaaontaveta námúnaaya kwésune. Ísu Kárásiti imáyáa timína'a kwemó asiramáimo máyáisanamo ímo ávómo kaintembá kemá mirá ónááontaveta námúnaaya kwésune.

mayáímá máyáaro siráin-kwasai.

⁶ kentáási kwaásiyono. Ísoigo Ísu Kárásitina mayáíyá kwémayaundayaveta asiramái simátimeta séta keinárawapinkemba évakarawai Ísu Kárásitin-aaiyavesa áraire siráambanivo simátímakaunda-ainta íma kwarésa kavóná-kwaasiraamba umái máyáawata séta tiyuwé'a miwísé íma máéro kwésune. ⁷ keinárawate maéwándara'a kavóná-kwaasiraamba íma umái maéwána'a suwánaraamba kesáámó uráundantemba miránoro. ⁸ kentí toómbá íma úwoi kwéneta meéyán-umasuweta kwéneta no'wáamba aaváyaara'a enónka'a siyáántán-kwimai mayáíyá kwémaeta mimbáyáíwínkén-tómbá mairáumne. keinárawa'a mase'á umátínkaunavo séta toómbá síméro íma sún-daya mayáíwínkén-óntándéi mairáumne. ⁹ Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaunda-anonda tísaa umáimo toómbó mairékaiya kawe'á éta úsina íma tísaa úndaya mairáumne. mayáímó asiramáimo mayááwándaya suwáné'a keinárawakwara'a mirá ónááontaveta kosimátímakaunda-anonda íya úwoi mairáumpo meéyámbakaumne. ¹⁰ keinárawate maéwándarata maarán-áimbá simátimeta séta kavóná-kwaasi mayáímó ímo kwémayaan-kwaasi toómbá íma tíméroya simátímakaumne.

¹¹ keinárawapinkemba évakarawai kavóná-kwaasi mayáímá íma máyáamba kwantánaanta-aimba símae kwénaaonta ísaraumpo ¹² miwíyávéta asiramái símae iyéta séta Ísóigo Ísu Kárásitina mayáímá kwémayaundayaveta séta ivátuwe'a kawer-umái mé'a mayáímá kwémae'a kentí mayáíwínkémbá toómbá naaró kwésune.

¹³ kentáási kwaásiyono. kawe'-máíyáímá kwémayaamba íma tívón-káína'a miránkávé'-máíyáímá máyáaro. ¹⁴ maanáúwáíwimbá agaimakáunda-aimba évakarawai ísámai tínaaemba umásuwaiyawai tuwáné'a miwítí nénkakaamba umái méwasa imáyáa ésa tigaevimpín-umai koyauwé'mai teró. ¹⁵ namuro-kwáásíyémo kwéontemba mirá íma é'a kentí kwaásiyemo kwéontemba mináimbá simái ságamatimero.

¹⁶ Ísóigo paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iyé. kwemá kawe-kánáá sáwí-kanaa paru umátínkámaena iyínintave'a námúnaa kwésune. keinárawate Ísóigo ménintave'a námúnaa kwésune. ¹⁷ ayááír'a kemá Póro agaimaráumpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iyé sé'a ísáaro. amápar-auvaivimba miráumai kwéagayaumne.

¹⁸ Ísóigo Ísu Kárásiti úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro sún-da-aimba kwéanasaiye.

1 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba ava'moraé-ya'iyó. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkárowana ména Tímóti Évévasi-naopa'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanámbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanámbá maanáúváíwímá agaimaráúmpo isaaó. Ánútu kentáásí sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiye Ísu Káráísiti kumíníye sé'a amu'maráúndawaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaaivo ² Tímótiyo Ísu Káráisitinka'a agevamái maéndawai árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Ánútu kentáásivowawe Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigowe úwoi áwa'naa esarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ ááéma Másétóniyaa-marava'a kónáe séwánda-tawai entávé'a asiramái sé'a Évévasi-naopa'a úwoi maiyó. Ánútuun-aaigomba kwaé'náer-aimba kwésewaiyavai íma mirán-áimbá seró simátimiyo. ⁴ aasiyaasí íma imáyáa umái manír-áiné tíkwá'náwe tinááúwísáiyé túwíkwara'a íma taaró simátimiyo simámakaumne. mirán-áimbó kwéseмба kwaásiti imáyáa taviséna íma túwa'naa ínasa pósa Ánútumpa'a íma aráá-pamai maí'mai'a ónááowe. ⁵ ánivo simámunda-aimbo amáparawaimo kwarésamo ésa imáyáavinken-aine tirumpinkén-áiné kaweré su'mai úmae kwéiyinasa Ánútuun-aaiyavesa áraire sésa íma tóikakene su'mai sésa tirunkakénkwará'á sénááomba pósa tirumbá tíméro kwésune. ⁶ évakarawai mináimbá ivátuwesa úwoi-aimba símae naaésa ⁷ Ánútuuna amááamba simátimenae sésa ombánivo minámáámbá íma kawe'á umái isésa asiramái sen-áínkóná ááimba íma ísaraawe.

⁸ amááamba kawe-tántáá'á póna mindámo kwégwaraan-kwaasi amáánko kwétuwa'naa-imba ísaraumne. ⁹ kesí amááamba kwa'mái máéro séna amááamba tíména sáwí'o uráan-kwaasi kawer-ámpá'ó kónááontavena amááamba tímakaiye. amáámbo káráan-kwaasiye aaimó ímo ísaan-kwaasiye Ánútuuntavesamo ímo imáyáamo on-kwáásíyé sáwí'o kwéon-kwaasiye Ánútuun-aaiyavesa kwíráái kwésen-kwaasiye tinóvowi tínkamowasa púwón-kwaasiye évakarawai tínkamowasa púwón-kwaasiye ¹⁰ aarai-úmóyámbó on-kwáásíyé kwaai-úmóyámbó on-íniné umóyán-ánká'á nááón-kwaasiye iyámpóí-umoyambo on-kwáásíyé kampar-áimbó sen-kwáásíyé kampar-áimbó simátiyuwaan-kwaasiye Ánútuuna árair-aimbo káráan-kwaasiye mirámó kwéon-kwaasimo kawer-ámpá'ó kónááontavena amááamba tímakaisata ísaraumne. ¹¹ mináimbá áséi-kwasavimba kwéna Ánútu kaweré su'mai iwái kwená ááimba ó'oran-aainkwarawaina árair-aimban-iyé. kembá Póromba simásimena séna mináimbá simátíma'mae naauwó siráiyé.

Ánútu arumbá umásínkaraiye Póro siráin-kwasai.

¹² Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigo simásimena séna kesí mayái kawe'á umái mayáníyon-dayavai mayaaó séna mimbáyáímó mayánaundayavena asirayámbá símísa'a súwi kwésimankaumne. ¹³ ánivo mimbáyái íma mairáawandara'a kwenáwí'a simái sáwí'a umánke'a kwená mayái-kwáásí sáwí'a umátinke'a kwembá simái sáwí'a umánkaraumne. minkánáará'á Ísuma Ísóigoma iyé-áíntávé'a íma áraire sé'a íma ísámai kawer-é'a pó'a sáwí'a uráunda mindáyavena arumbá umásinkena ¹⁴ Ísóigo úwoi súwa'naa úmae iyísa'a Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a kwenááiyave'a áraire sé'a kwená imáyáa kwéune. ¹⁵ Ísu Káráísiti sáwí'o kwéon-kwaasi sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanintavena

marapá'á kunkáiyé siráivo mináimbá árair-aimban-ivo isé'a tirumpimbá asiramái tá-toraaro. kemó Póromo sáwí'o uráundawai amáparawaimo sáwí'o uráamba usáyaaaita-raumne. ¹⁶ mirámó uráundayavena arumbá umásinkena ayáátááka'a simu'marómba kwaási mindá awánésa kwenááiyavesa áraire sésa aúnaí'a umái maí'maí'a ónááontavena íma sínkamimba simu'maréna ména arumbá umásínkaraiye. ¹⁷ Áánútu kwégarak-wiyiwai maí'maí'a éna íma puwíníwai éna kwenane'á súrandei ímo awánáúndawai kweyáá Ísóigoma éna kwená ááimba ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isaná kwenáwí'a anómba kwaíkwai'a kwéiyé.

¹⁸⁻¹⁹ Tímótiyo kesááninkaawai maanáimbá asiramái simámenaumpo isaaó. ááéma Ísóigona mayáímá mayáníyonda-aimba entá simámakaundayaama isa'á imáyáa é'a pó'a asiramái simáme'a sé'a mináíntávái imáyáa umái kwaréma Ísóigowe aráápa-mai méma arunkakémbá árair-aimba isé méma i-kwáásímó tiyáántámbo kwimáímo asirayám-báyáímó kwémaesamo máéntemba Áánútun-aaiyavai ayáántámbo kwimái asirayám-báyái kwémae maiyó kwésune. évakarawai tirunkakémbá árair-aimba tí-naaemba umámesa pósa Ísóigon-ai tínaaemba umámesa máyáawe. ²⁰ miwíwínkémbá kae'nárai túwí'a moórawai áwí'a Áíméniyasi isaná moórawai áwí'a Arekesándaa isa'á ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye. Áánútunka'a sáwí-aimba simái tuwáyááoiye sé'a ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye.

2

Áánútumpa'a námúnaa sen-kwásái.

¹ maarán-áimbá simátimiyo sé'a kwésimamune. Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба anón-tantaa'an-iyé. mindáyavesa námúnaamo kwéseмба Áánútu amápa-kwaasi túwa'naa ínkwáe sésa kwéaisaa-esa súwi kwésewe. ² Áánútu anón-kwaasiye kenká'á kárákwiraan-kwaasiye túwa'naa ínasa námúnaa síyamba paru umáíya moórávinta méta Áánútuntaveta imáyáa éta arupí umáíya ménaumne. ³ mirándámúnáámó sembá Áánútu aúranka'a kawé'á umái sewaná póna aamoí éna kwemá sáwí-imayaavinkembo iyásínkáiwaiya póna aamoí kwéiyé. ⁴ Áánútu amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkainasa kwená árair-aimba isanááontavena arááíma kwétaiye. miráyávésamo amápa-kwaasiyavesamo imáyáa ésamo Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба kawé'án-iyé. ⁵ Áánútu mimbóráwái máyáísana Áánútuwe kwená kwaásiyeti avumpimbó máyáimba mimbóráwái ména minkwáásígó áwí'a Ísu Káráísiti ména kwaási Áánútunte kwétarutinkena ⁶ amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna taaira'á pukáiyé. Áánútu amáparawai kentí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna mirán-kánáa táníye siráimba póna Ísu Káráísitimba ai'marówana kumpukáiyé. ⁷ miráumai Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae naauwó séna si'marówa'a kwená árair-aintavesa áraire sénááontave'a simátíma'mae'a kwéiyune. mináímbó súnda íma kampar-áimbá kwésumpo árair-aimba kwésune.

⁸ naaó'-naoken-kwaasi tayorupamáí mésa Áánútuntavesa imáyáa ésa íma áwáá'a sésa íma aaisambá sésa námúnaa sénááontave'a mirán-oro kwésune. ⁹ tayorupamáí mésamo Áánútuna imáyáamo mósá maránááomba aaraimá maarámó iiyávéna sirááíma kwétaiye. íma túma maé iyésa kawé'á umái unáánkwátói ésa kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sésa íma konaarirí ésa ¹⁰ íma mirá-sáwí'á ésa kawé'-máiyáiyé su'mai máéwasa tuwánanaaowe. aaraimó kesáváímó sésamo Áánútuntave'a imáyáa kwéune sen-ínímbó kawé'-máiyáímó kwémayaantemba mirán-oro. ¹¹ aaraí íma túma maé iyésa aánoumai mésa Áánútun-aaimo kwésen-kwaasi táái isanááowe. ¹² aaraimá íma kwaairá'á kárákwiraawai mésa kwaai túranka'a íma komésa aai kwésimatimesa aánoumai máyáawe kwésune. ¹³ naaóv'á Áánútu Áándamumba aiva'á úmarena naaémba awainínkómbá Ívimba úmakaintave'a mináímbá kwésune. ¹⁴ Sáátáánigo íma Áándamuntavena siráivo

Ívintavena kampar-áimbá simámuwana áraire séna aiva'á Áánútun-aaí káráyukaiye. ¹⁵ ánívo aaraimá iyámpóimo matínkáiyambo éna sáwí'a umái mémpinkemba Áánútu tiráníye. aaraimó Áánútunka'o agevamáimo mésamo kwená imáyáamo ésamo arupí umáimo aánoumaimo maí'maí'o úmae iyésamo mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí'a umái mémpinkemba tiráníye.

3

Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawaiti kwaasái.

¹ évakarawaimo Áánútuna kwaásira'a kárákwiyi-mayai mayánáe síyawaimo ésa tirááimo taí-máyái kawe'-máiyáimán-iyé siráamba mináimbá árair-aimban-iyé. ² moóráwaimo Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáimó mayáindawai maarán-kwáásígómán-iyé. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyaindawai éna mimbórá-ínimbá makáindawai éna arupí umái kawer-ímáyááwé su'maí kwéindawai éna kwenáwí'a mósá maréwai éna namu-kwaasí naambá tiména toómbá tiména índawai éna Áánútun-aaí kanaán-umai simátíma'maena kwéiyindawai éna ³ íma uwo'aó'-nómbá námae naaéna uwo'aó'á índawai éna íma aaisan-áimbá séna paru umái máyaindawai éna íma óntantavena aúran-anda kwéindawai éna ⁴ kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiraindawai éna kwená iyámpói kwentávésa ésa kwenáái kwéisaiyawai éna mirán-kwáásígómó éna Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáimá mayáníye. ⁵ moóráwaimo kwená aarai-iyámpóira'o ímo kawe'ó umáimo kárákwiraindawaimo éna Áánútuna kwaásira'a íma kanaán-umai kárákwiyiniye. ⁶ ívé'o Áánútuntavenamo ísáimaimo tíndawaimo éna Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáimá íma mayáníye. mirán-kwáásígómó mimbáyáimó maénamo éna kwenáuma maé iyínana Sáátáánigomo sáwí-meyambo mayánínteni'a mirá íníye. ⁷ kwembá simái sáwí'a umánkáavo Sáátáánigo tamaimái kweivarí'a iváínivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasigwara'o sésamo kaweré su'maí umái máyáiwaiman-iyé síyan-kwaasigomo éna mirán-kwáásígówé su'maí Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáimá mayáníye.

⁸ Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owai maarán-kwáásímán-owe. arupí umái máyaiyawai ésa íma kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawai ésa íma uwo'aó'-nómbá námae nááiyawai ésa íma óntantavesa túran-anda kwéiyawai ésa ⁹ tirunkakémbó árair-aimbo isésamo kwéomba Áánútuna árair-ainkona ááimba tátoraawai ésa ¹⁰ mirán-kwáásímá ésa Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owaiti mayáimá mayánááovo aiva'á miwítí mayáimá tuwánewasamo kawe'ó íya'o é'a mimbáyáimá tíméro. ¹¹ mirá íyasamo ésa miwí tuwainímbáá'a maarán-ínímbán-owe. kawe'á umái maíyawai ésa íma kwantánaanta-aimba kwésen-inimba pósa arupí umái mésa amápa'-mayai kawe'á umái kwémayaawe. ¹² Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima kwémayaawai maarán-kwáásímán-owe. kímbora-inimba mapá kuráawai ésa miwítí iyámpóirare miwítí naaúmpa'a máyáan-kwaasirare kawe'á umái kárákwiraawai ésa mirán-kwáásímó Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima mayánááowe. ¹³ mimbáyáimó kawe'ó umáimo mayánááowai ésa Ísu Kárásitiye aráápamai máyáan-aimba asiramái simátimiyasa isésa miwí túwí'a mósá maránááowe.

árai'-monor-ainkona ááin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo kemá Póro sáwíyanka'a embá koawánanae sé'a kwée'a maanáúvámá kwéagaimai tuwáúmpo awánaao. ¹⁵ enópa'a kónáe sé'a onda-ámbó itáinamo e maanáúvái awáné sé kesáá Áánútuna akúntá únanaya agaimakáimba símakaimba póta miráyá ónaumne síníyone. ávombo aimakésamo megwímegwigomo ávonka'o tátoraintemba kesáá Áánútu máyáiwaina kwaásiya éta kwená árair-aimba tátokaundayaawe. ¹⁶ árai'a árai'-monor-ainkona ááimba paárúwana anón-kwaasi éna maarán-iyé.

Ísu Káráisiti marapá'á kwaási-i'a umái paárúwana Áánútun-amanko kwentávéna séna arupí umái máyáiwaiman-iye súwasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai awánowasa kwaási ó'on-o'om-baravakewai kwenáái simátíma'mae kuwasá kwenááiyavesa áraire suwaná Áánútu kunái'maena kwíyómpa'a móankaraiye. mináimbá árai'-monor-ainkona ááimban-iye.

4

kampar-áimbó simátimenaon-kwaasi paáronaon-kwasai.

¹ Áánútun-amanko avora'á séna naaén-kanaa tínsa évakarawai Ísu Káráisitimba tínaemba umámesa Sáátáánigowe kwená kwayó'nárawaremo síyan-aimba isésa kampar-áimbó síyamba kwaránááowe siráiyé. ² iramó ane'ó kaimbó áúmo pukáin-kuvinkaambo intembá tirumpimbá miráráá ínasa tirumpinkémbá íma árair-aimba isésa tóikakene su'mai kampar-áimbá sésa ³ aaraiyé kwaaiyé mayánááomba aambá áúntinkesa évakatomba aambá kwéauntinkesa mirá-kámpár-áimbá síyasa naaén-kanaa tínsa évakarawai mirán-ámbá kwaránááowe. mintóntávéna Áánútu kwená árair-aintavesa áraire síyawaiyavena séna mirán-tómbá umátinkaunda kwéne'a súwi sígwáe sé'a umátinkaraumne Áánútu siráiyé. ⁴ amápa-tantaa'o Áánútumo úmakaimba kawe-tántáá'ánivo aambá útinkaavainivo úwoi kwéne'a Áánútuntave'a súwi seró. ⁵ námúnaaya súndayaanivo Áánútu kawe'án-iye siráimba pósa mintómbá aambá úsinkaavainivo.

Ísuna kawe'-máiyái-kwáásí óne siráin-kwasai.

⁶ Tímótiyo simáménda-aimba Áánútuna kwaási simátímínda Ísu Káráisitina mayáíkwáásí-í'a éma po kawe-kwáásí auráníyone. toómbó nénamo asiramáimo máyáintemba Ísu Káráisitina árair-aimba kwaré kawe'á umái simátíma'mae íyínana mináínkó asiramánkaniye. ⁷ manír-áimbá íma Áánútun-aaiman-ivo úwoi-aimban-ivo ánaemba umámiyo. emá ayáántán-kwimai mé árai'-monor-amba kwégware enáúma kárákwiyuwo. ⁸ sùgomo kawe'ó ínkwáe-imayaamo ésamo ésa tiyáántán-kwimai mayáí mayánááomba mindá kawe'án-ivo árai'-monor-ampa'a kónáe sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-kwimai Áánútuna mayáí mayánááomba mindá anón-kawe'an-iye. mirámó ésamo ésa ívékwara naaénkwara'a ménaaon-ayampa'a mimbáyáigó túwa'naa iye. ⁹ mináimbá árair-aimban-ivo ísámai tirumpimbá tátoraaro. ¹⁰ Áánútu asirayánkwáráwái póna amápa-kwaasira'a kárákwiraiwai éna kwenááiyaveta áraire súndawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaimba kwéamu'mareta póta siyáántán-kwimai mayáiyá kwémayaumne.

¹¹ Tímótiyo mináimbá simátíme se mirán-oro siyó. ¹² ívé-kwaasi óndayavesa úwoikwaasi óne sésa sáwí'a umánkaavainivo kawe'á umái mé kawer-áimbá se imáyáa tímé arupí umái mé kaweré su'mai kwéinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái awánésa óndantemba mirán-oro. ¹³ enópa'o ímo kondará'ó éma kwaási túranka'a Áánútuna aúvái-kwandaavinken-aimba táámpamai simátíma'mae kwéiye agaráátinkaa. ¹⁴ ááéma entávéna Áánútu siráin-aimba simátímúwasa Áánútuna kwaásiti anóndarawa'a tiyáamba enane'á tátoresá sésa Áánútuna mayáímá mayaaó suwamá mimbáyái máyéndayavai ónana Áánútu asirayámbá ámakaivo íma tuwé asiramái maimaé iyuwó. ¹⁵ simátímundaaine su'mai imáyáa e mirá úmae íyínasa amáparawai awánésa sésa Áánútuntavena asiramái máyáimba póna minásíráyánkó iyíníye sénááowe. ¹⁶ enáúma kárákwimai méma simátímínda-aimba imáyáa umái kawe'á umái simátimiyo. mirámó ónda kawerámpá'á kwégonasa enáái ísáan-kwaasi kawer-ámpá'á kwégowe.

5

Ísóigona kwaásiti imáyáa arupí umátinkaao siráin-kwasai.

¹ Tímótiyo anónuntantontavai égési-aimpakemba íma simátíme enavontávémó aánoumáimo kwempa'ó séndantemba mirá simátimiyo. enávámaa'o óndantemba ívé-kwaasi mirámá umátinkaao. ² enanóisaimo óndantemba áráankantomba mirámá umátinkaao. enáúmbaa'o óndantemba ívér-inintomba mirá e kaweré su'mai umátinkaao.

³ ketor-íníntí tíráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa oro. ánivo ketor-ínímbó timááraawimo ímo mén-inimba túwa'naa uwo. ⁴ ánivo ketor-íníntí tíráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa oro. árai'-mono-kwaasimo mésamo ésa miwítí akúmbá túwa'naa oro. mirámó íyambo ésa kárákwimaesamo iráam-beyamba timénááomba Áánúntu aamoí íníye. ⁵ ketor-ínímbá timááraawi íma máyáan-inimba ésa sésa Áánútu kenká'á kárákwiyiniye sésa Áánútumpa'a námúnaa símae kwéiyesa súwa'naa ínkwáe sésa námúnaa kwésewe. ⁶ ánivo ketor-ínímbó marapá-tántáátávésamo tirááiyavesamo ésamo ombá Áánútuna némpa'a kwémaewe. ⁷ ketor-íníntávésa sésa sáwí'a umái máyáawe sevánivo simámunda-aimba simátimiyo. ⁸ Áánútun-aaiyavesamo kamparémó sembá mindá sáwí'a kwéombanivo évakarawaimo ésamo miwítí akúnkáre miwí timáaraararemo ímo kawé'ó umáimo kárákwiyombo ésa Áánútun-aai tínaaemba umámakaamba mindá anó-sawí'a kwéowe.

⁹ ketor-ínímbó Áánútuna mayáímó mayánááon-inimba tivakáá-umai túwí'a agayaaó. mindá maarán-ínímbán-owe. áráankamba késa 60 íma maisukáan-inimba ésa kimbora-kwambo maivá kuráan-inintomba ésa ¹⁰ miníníntóntávésa kawé'-má'yái kwémayaawe kwésen-inintomba ésa miwí tíráá'maaka'a kawé'á umái kárákwiraan-inintomba ésa namu-kwaasí toómbá kwétimen-inintomba ésa Áánútuna kwaási kawé'á kwéumatinkaan-inintomba ésa umbai-yántáá'ó makáan-kwaasi kwétuwa'naa-on-inimba ésa mirán-káwé'-má'yáímó kwémayaan-ketor-inin-tuwi'a agayaaó. ¹¹ ívé-ketor-inin-tuwi'a íma agayaaó. miwí Áánútuna mayái kwémaesa naaémba kwaai mayánae-imayaa ésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áimbá símaresa íma imáyáa ésa kwaai mayáiyasa ¹² évakarawai tuwánésa sésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áimbá símakaan-aimba karésa sáwí'a uráawe sénááowe. ¹³ miráumai maará ésa íma mayái maésa nambáre su'mai naaésa íma mayái kwémaesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa náaindaantavesa kwendéi kwendei iyé-áimbá simátíma'mae naaésa aánávómó ímo senká'á ke ísaresa símae naaónááowe. ¹⁴ mindáyave'a simáme'a sé'a ívé-ketor-inimba kwaai maésa iyámpói tinkésa kawé'á umái kárákwiyesa mirámó íyamba kesáámá íma sáwí'a umáiyá máyaunda pósa Áánútuntavesamo ímo aamoimó íyawai kentáási ááimbo sivakáá ésayaamo ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaontaaniye. ¹⁵ évaka-ketor-inimba kawer-ámbá á'a ivátuwesa Sáátáanigona sáwí-ampa'a kwégwaraantave'a súnda-aimba kwésimamune. ¹⁶ Áánútun-aaiyavesa áraire sen-ínímbá miwí timááraavinkembo ketor-ínímbó máyáamba túwa'naa oro. Áánútuna kwaási ketor-ínímbá timááraawimo máyáan-inimba mono'-má'yáír'ó tukáan-ontandei túwa'naa ováinivo ketor-ínímbá timááraawimo ímo máyáan-inimba minóntándéi túwa'naa oro.

¹⁷ Áánútuna kwaási miwítí anón-kwaasi kawé'á umái kárákwiraawaiyavesa imáyáa ésa miwítí meéyámbá mósá ma'mai tíméro. minánón-kwáásívínkémbá évakarawai Áánútun-aai asiramái simátimesa anóm-bayai kwémayaawaiyavesa imáyáa ésa miwítí meéyámbá mósá ma'mai anómba tíméro. ¹⁸ mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna purumakankóná mayáír'-méyántávéna séna kwaásiti toómbá úwíti-aramba ásima piyíndayavena purumakankó aísamai tamái mapándáampa umái ásima pítúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááesa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye agaimaréna siráiyé. moóráva'a agaimaréna séna mayáímó máyáawai meéyámbá máyáaro agaimaréna siráiyé. Áánútuna kwaási mináímbá imáyáa ésa miwítí anón-kwaasiti meéyámbá tíméro. ¹⁹ Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi tíyó'o vaiyáiyán-aimba íma isaaó. ánivo kaumbo-káé-kwaasimo tésamo síyan-aimba miwí táái isaaó. ²⁰ sáwí'o úmae

íyówaiyavai amáparawai túranka'a asirayán-áimbá simátimiyo. mirámó inasamó ésa amáparawai táátavesa ésa miwí túra'a kárákwiyonaaowe.

²¹ Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti aúrankare Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare asiramái simáme'a sé'a simámundantemba uwo kwésune. aaigóná ááimbo ímo ísarendarakembo e íma aaí simátiminyone. aaigóná ááimbo ísarendarakembo e kawe'á umái simátiminyone. íma kwaási taaínkaakai uré simátime amápar-aimba avoraré su'mai simátimiyo. ²² moóráwaimo Áánútuna mayái mayáinkwáe sémo e íma ááéma usásinanke awánasuwe naaémba usásinankaa. moóráwaimo sáwí'o kwéina íma egwára'á mirán-e kawe'á umái kárákwiyuwo.

²³ Tímótiyo enarumpinkémbó áí'o énamo évaka-tawaimo áúva'o kwínamo e non-úrane su'mai íma ne taaé rampinken-domba naaó sune.

²⁴ évakarawaimo sáwí'o ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba máyáambanivo évakarawaimo sáwí'o ombá miwítí ááimba naaémba paárinnye. ²⁵ miráumai évakarawaimo kawe'-máyáímó máyáamba tuwánaawasa évakarawaimo kawe'-máyáímó máyáamba íma tuwánaamba mirámó kwéowaiti ááimba naaémba paárinnye.

6

¹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawai Áánútuna kwaásiyavai maanáimbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi túwí'a anómbe umátinke'a miwítí mayái kawe'á umái máyáaro simátimiyo. mirámó íyasamo ésa Áánútu áwíre Áánútun-aaiye íma simái sáwí'a ónááowe. ² kárákwiraan-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire sewáiyávésa miwítí úwoi-mayai-kwaasi sésa Ísu Káráísitina kwaásimo úndantemba miwígwará'á Ísu Káráísitina kwaásima póta miwí túwí'a íma anómbe umátinkanaumne seváinivo maarán-áimbá seró. Áánútun-aaiyave'o árairemo súndantemba miwígwará'á Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewa'a sirumbá timé'a pó'a miwítí mayái kawe'á umái máyáanda mim-báyáivínkémbá kawe-tántáá'á mayánááowe se úwoi-mayai-kwaasiyavai mináimbá simátimiyo.

Áánútuntavaimo imáyáamo ésamo máyáamba anón-tantaari'a kwéon-kwasai.

Tímótiyo simámunda-aimba asiramái simátimiyo. ³ évakarawaimo ó'on-aimbo simátimesamo kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitin-aaimo kawer-áimbó ímo kwarésamo árai'-monor-aimbo ímo kwégwaraawai ⁴ miwí túma maé iyésa amápa-tantaakona ááimba íma ísaraawe. miwívimbá sáwí-imayaa kwáyáísasa aaigóná ááintavesa sáwívar-aimba kwésesa kesááigo usáyaaaitainkwae-aimba kwésewasa mirá-sáwí-áímpínkémbá tirumbá sáwí'a umátinkesa aaisambá sésa túwí'a simái sáwí'a umátinkesa sáwí-imayaa umátinkesa ⁵ aaisan-áimbá símae kwénaaowe. mirámó kwéon-kwaasi miwítí imáyáa simái sáwí'a ésa árair-aimba ivátuwesa kampar-ímáyáá ésa sésa sáwívar-oisamba mayánáe sésa monor-áimbá kwégwaraawe-kampar-imayaa kwéowe.

⁶ mirán-kámpár-ímáyáá kwéombanivo Áánútuna aambó árai'o kwégwaraawai imáyáa ésa sésa Áánútuntave'o imáyáamo é'o máyaunda anón-tantaa'a isaná makáunda-oisamba mindá kanaán-iye kwésewe. ⁷ kesinóisaiya masínkónka'a íya óísanta makáawanasaya másínkaraawe. púwóndaya íya óísankwarata maimaéta puwónaumne. ⁸ unáánkwátóiyee toóné makétaamo éta séta mindá kanaán-iyeya sénaundayaaniye. ⁹ óísamba mayánáe-imayaawe su'mai owái misáwí-ímáyááó tavisínana sáwí-yantaatavesamo tirááiyavesamo íyan-tantaako miwí tátorainasa sáwí'a umái mésa ánásanaaowe. ¹⁰ ó'on-o'o-sawi-imayaawasa ááimba óntamba mayánáe-imayaawasa aamoí kwéowe. évakarawai óntamba mayánáe-imayaawe su'mai kwéesa Áánútun-aai ivátuwesa umbai-yántáá'á maésa tirunkó umbái kwétaisasa máyáawe.

Áánútu aúranka'a arupí umái maiyó siráin-kwasai.

¹¹ Tímótiyo emá Áánútuna kwaási éma mirán-tántáákómbá ánaaemba umáme Áánútu aúranka'a arupí umái mé kwentávái imáyáa kwéema amápa'-mayai kawe'á umái kwémae imáyáa kwétime Áánútuntavai asiramái aánoumai mé mirán-tántáátávái ayáántán-kwimai máyaane. ¹² kwaásimo meeyámbó mayánaesamo isaaisésamo kontembá emá Áánútun-aaiyavai áraire kwése ayáántán-kwimai minámbá kwaré aúnái'a umái mai'mai'a kwéonda-amba kwa'maé iyuwó. ááema sáwíva-kwaasi túranka'a paárumai séma Ááútun-aai árair-aimba pó'a kwenká'á agevamái máyaumne sundará'á Áánútu entávéna aúnái'a umái mai'mai'a kwéone siráiyé. ¹³ Áánútu amápa'a máyáawaiti ááinkontave'a imáyáa é'a Ísu Káráísiti aaimó isái-náumpá'á anón-kwaasigo áwí'a Póntiyasi Páírátimba kawer-áimbá simámakaiwaintave'a imáyáa é'a embá asiramái simáme'a sé'a ¹⁴ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti marapá'ó ímo kunkáindara'a kwemó siráin-aimba kwa'maé kwéiyé kaweré su'mai kwéonasa awánésa sésa mináimbá árair-aimban-iyé sénááowe kwésune. ¹⁵ Áánútu Ísu Káráísitintavena séna kumuwo sínda-tawai kumíníye. Áánútu kaweré su'mai kwéiwai éna kweyáá amáparawaira'a kárákwiraiwai éna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai éna ¹⁶ kweyáá íma puwíníwai éna ó'ora-sagayanka'a máyáiwai isasá mirá-ságáyánká'á íma kwaási kanaán-umai koménaaowe. Áánútumba amápa-kwaasi íma túrandei awánésa íma kanaán-umai túrandei awánanaaowe. kwenáwí'a anómba kwaikwai'a kwéisana kwená asirayámbá kwaikwai'a kwéimba mindá árair-aimban-iyé.

¹⁷ Tímótiyo óísankwara-kwaasiyavai asiramái simátime se íma túma maé iyé'a íma óísantave'a aamoí é'a mindá ánásanin-tantaa'a íma amu'maré'a mé'a Áánútu amápa-tantaa'a kwésimiwaintave'a amu'maré'a mé'a aamoí oro simátimiyo. ¹⁸ moórá-aimba óísankwara-kwaasi simátime se kawe'-má'yái kwémae'a túwa'naa úmae kwéiyé'a óísamba taaínkaakaumai tíma'mae íyóro. ¹⁹ mirámó é'o é'a mirámó íyan-tantaatave'a naaémba keinárawa'a túwa'naa ínín-tantaa'a kwáyaina'a mirámó é'a kawe'á umái ménaaowe simátimiyo.

²⁰ Tímótiyo Áánútu simámakain-aíne agarááránkarain-aíne kárákwimai kawe'á uwo. Áánútun-arááímo ímo kwaráan-kwaasi úwoi-aimba kwésevo mináimbá ánaaemba umátimiyo. kampa'á sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa aainakákémbá aaisambá símae kwéiyon-aimba ánaaemba umátimiyo. ²¹ évakarawai sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa pósa Áánútunka'a agevamáímo máyáan-amba ivátukaawe.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

2 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana ména Tímóti Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáimbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanáimbá maanáúváívimbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aaí kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. Áánútu asiramái séna Ísu Káráisiyiye tarú-mai máyáamba pó'a aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráin-aimba kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. ² Tímótiyo kesááninkaamba éma sirumbó kwéamundawai ómpo maanáimbá maanáúváívimbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráisiti kentáási Ísóigowe úwoi áwa'naa ésarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayan-tave'a námúnaa kwésune.

³ kesíkwá'námo Áánútumbo kwakáantemba kemá mirá kwéunana mindáyavena kesirumpimbá íma aaí kwáyáiye. Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa é'a aasiyaasí álsaa umai súwi kwésimankaumne. ⁴ ivi'ó tamásínkaraanda imáyáa é'a ókwara'a awánanae-imayaa úmae kwéiyé'a embó awánaanda sirunkó anón-kawe'a íniiye. ⁵ Ísu Káráisitín-aaiyavemo árairemo sendá ímo óikakembo séndamo arunkakémbó séndayave'a imáyáa kwéune. aiva'á enaráárámá áwí'a Árówisi Áánútun-aaiyavena áraire siráimba minkákémbá enanó áwí'a Yúnisi Áánútun-aaiyavena áraire siráimba egwárá'á mirá kwéé Áánútunka'a agevamái máyaanda árai'a mindá ísaraumne. ⁶ mindáyave'a simáme'a sé'a Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayái mayaaó. Áánútuna mayáímó mayáníyondayave'a siyáamba ane'á tátoraawanana Áánútu asirayámbá ámakaiye. ⁷ Áánútu imáyáaya símakowata asiramáíya méta íya sáátaveta éta imáyáaya kwétimeta kesúrata kárákwimai kawer-urétaaya úndaya po Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayái mayaaó.

⁸ mindáyavai kentáási Ísóigo siráin-aimba kwésimatimendayavai íma áá'a kaíno. Ísóigona kwaási-i'a úndarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundayavai íma áá'a kaíno. Áánútu asirayámbá kwéamimba po áséi-kwasai kwésimatiminasamo áí'o índai'o umánkanaaomba sí'o úni'o umásínkaraantemba umánkanaaomba íma imáyáa éma asiramái maiyó. ⁹ Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba iyátínkáana'a kaweré su'mai umái máéro siráiyé. kesáá kawé'-máiyái mayáúndayavenaya ímanivo kwená imáyáavinkemba séna úwoi túwa'naa ónaumne siráimba póna kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásinkena séna kaweré su'mai umái máéro siráiyé. ááinka'a Áánútu maramá íma taróruronka'a Ísu Káráisitina mayáiyávéna imáyáa éna séna úwoi túwa'naa óné'a to'mayaa úne siráiyé. ¹⁰ Áánútu kentááyávénawe séna to'mayaa uráimba paárúwana Ísu Káráisiti marapá'á kuména kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiye. kwaási púwówaina ááimba kwemá usáyaaitena ánásasuwowasa kwíyómpa'a aúnaí'a umái maí'mai'a ésa íma puwónááowe. mináséí-áímbá paárúwata ísaraumne.

¹¹ mináséí-kwásái simátimenaundayavena Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ai'maráana maanáiséí-kwásái simátíma'mae naauwó súwa'a ¹² mirá ówándarakemba sí'a úni'a umái ándáva'a sínkaraawa'a mé'a íma sigaeyávé'a kwéune. moóráwain-aaiyave'o árairemo sé'a kwenká'ó agevamáímo máyaundawaimba awáné'a símakaimbayai kwégarakwiyisa'a mináimbá árair-aimban-iyé súnda pó'a íma sigaeyávé'a úne. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama íma tiráindara'a símakaimbayai kwégarakwiyiye. ¹³ Tímótiyo árair-aimba simámakaunda arumpimbá tátore kwaré

Ísu Káráísitiye tarúmai mé kwenááiyavai áraire kwése kwembá arumbá amé mirá úmae iyuwó. ¹⁴ Áánútu árair-aimba simámakaimba Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáimba po kwená asirayándéi minaráir-áimba kárákwiyuwó.

¹⁵ Ésiyaa-maravaken-kwaasi amápa'a tínaaemba umásiyukaampinkemba kae-kwáási moórawai áwí'a Vísérasa isaná moórawai áwí'a Émósénisi isamá mináimba ísaraane. ¹⁶ moórawai áwí'a Ónésívorasa kesópa'a tóyo éna kawer-áimba simásimena kesí imáyáa aúnaí'a umásinkena ándáva'o máyaunda íma agaeyávéna isa'á mindáyave'a Ísóigompa'a námúnaa súnda Ónésívorasa kwená naaúmpa'a máyaan-kwaasiye kawé'á umátinkaniyone sé'a námúnaa kwésune. ¹⁷ kwemá Árómaa-naopa'a taména sivakáá úmae kwéiyena ándáva'o máyaunda tasuwánéna kesí imáyáa aúnaí'a umásínkaraiye. ¹⁸ ááéma Évésasi-naopa'a komáyaawanana sáwíva-tawai kwemá súwa'naa úwa á'a awánaraane. mirá uráintave'a sé'a Ísóigo kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaa tínana Ísóigo kwentávéna arumbá umánkaniye sune.

2

i-kwáásímó asiramáimo máyáantemba miráumai asiramái maiyó siráin-kwasai.

¹ kesááninkoo Ísu Káráísiti úwoi kwéawa'naa-ivo asiramái maiyó. ² sáwíva-kwaasi túranka'a simátimewanda-aimba isé kawer-imáyáágwára-kwáási asiramáimo máyáawai kawé'ó umáimo simátimenaawai simátímínasa miwígwára'á tátokesa simátíméro.

³ i-kwáásímó umbai-yántáá'ó tímémbo asiramáimo máyáantemba Ísu Káráísitina kwaási-i'a óndarakemba embá umbai-yántáá'á amémbanivo asiramái maiyó. ⁴ i-kwáási miwítí anóndako aamoí ínkwaé sésa kwenáái kwégwaresa íma ó'on-o'on-tantaatavesa imáyáa kwéesa anóndakona mayáiyávésa imáyáa kwéowe. ⁵ isaaisésamo kwégontemba moórawai kwená anóndakon-aaimo isénamo isaaisénamo iyénamo éna meeyámbá mayániye. ⁶ kígauva'o asiramáimo kárákwiyowaimo ombá toómbó akarái-kánáámó tisasá aiva'á áká'mai kwénaawe. mináimba imáyáa é Ísu Káráísitiye asiramái maiyó. ⁷ simámunda-aimba imáyáa inaná Ísóigo imáyáa amína mináínkóná ááimba isániyone.

⁸ Ísu Káráísiti Tévíti aísavutantambo uráiwai puwéna usásinkaiwaintavai imáyáa uwo. mináimba áséi-kwasai simátímakaunda-aimban-iyé. ⁹ mináséi-kwásái simátimewandarakemba ándáva'a másinkesa sáwí'o uráiwaimbo aiyayaanka'o asááúmaesamo máánkaraantemba kembá síyayaanka'a asááúmaesa sí'a iní'a umái ándáva'a másínkaraavo kemá úwoi ménaumpo Áánútun-aigo kóyáwé ínasa ísáaro. ¹⁰ mindáyave'a Áánútumo kwéitamarain-kwaasiyave'a imáyáa é'a pó'a umbai-yántáátávé'a íma imáyáa é'a máyaumne. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaavinkemba tí'maena kawepá'á métinkainasa ságyan-ayampa'a maí'mai'a ónááontave'a umbai-yántáátávé'a íma imáyáa é'a asiramái máyaumne.

¹¹ maanáimba árair-aimban-iyé.

Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya póta puwétaamo éta kweséya ménaundayaaniye.

¹² umbai-yántáá'ó ímo imáyáamo éta asiramáimo métaamo éta kwaásira'o kárákwiyintemba kesáágwára'á miráyá ónaumne. sínaaembo umámenanayaamo éna kentáágwára'á mirá íníye. ¹³ kwenááiyavetaamo árairemo sirétaamo ivátúwáananayaamo éna kwemó sintembó mirámó kwéena íma kanaán-umai tuwéna ó'on-aimba síníye.

mináimba árair-aimban-iyé.

Áánútuna mayái arupí umái maénana aamoí umánkaino siráin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo Áánútu aúranka'a maanáimba simái ságamatime asiramái simátíma'mae iyé sé maanáimba imáyáa oro. úwoi-aintave'a sáwívar-aimba kwése'a áwáá'a kwésevo mináimba ivátuwaaro. mináimbó isáíyananamo éna mináínkó íma kawé'á umátinkaina'a sáwí'a ónááovo súnda-aimba simátíma'mae iyuwó. ¹⁵ maarán-kwáási-í'a ónáe se mirán-uwo. árair-aimbo arupí umái simátímíndawaima éma Áánútuna

mayái-kwáásí éma ená mayáiyávái íma aigaeyávái ínáyondawai éma mirámó émo e Áánútu aúranka'o ménda simáména séna kawe'á umái máyaane síníye. ¹⁶ úwoi-aimba Áánútun-arááímo ímo kwaráan-kwaasi kwéesen-aimba ánaaemba umátimiyo. mirán-áimbó kwéesen-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa íma kwéesa sáwísawaa úmae kwéiyowe. ¹⁷ sóyavitausambo énamo amápa-kuva'o intembá miwí tááigo kóyáwé imbá pósa sáwí'a ónááowe. miwívínkémbá kae-kwáásí túwí'a moórawai áwí'a Áíméniyasi isaná moórawai áwí'a Váírítasae ¹⁸ minkáé'nárai árair-aimba ivátuwesarai sésarai puwúndavinkenta á'a usásinkaunda póta naaemba ó'a íma usásinanaumne séyasa isésa évakarawai Ísu Káráisitín-aaiyavesa kaer-ímáyáa kwéowe. ¹⁹ ávombo asiramáímo aimaráantemba Áánútu ávonkaan-tantaa'a asiramái aimaréna minká'á aúvái agaimaréna séna Ísóigo kwená kwaási á'a tuwánaraiye séna moórá-aimba agaimaréna séna Ísóigona kwaási únemo sewái sáwí'o kwéomba tínaaemba umáméro agaimaréna siráiyé.

²⁰ moórá-aimba simáménda isaaó. anón-daumpa'a évaka-taave'a marésa évaka'a ságyan-ontandei úmakaan-taave'a marésa évaka'a taainéi úmakaan-taave'a marésa évaka'a karí'-máránéi úmakaan-taave'a marésa anón-kanaawe su'mai óntan-taavepinkemba nésa úwoi-kanaa taai-taavépinkémbá kwénaawe. ²¹ simátímakaunda-sawi-mayaigombo tínaembo umámesamo kawe'ó umáímo máyáawai kawetáávékáámbá umái mésa Áánútuntavesa imáyáa kwéesa Áánútumo kawe'-máiyái timíníntavesa to'mayaa umái máyáawe. ²² ívé-kwaasimo sáwí-yantaatavesamo tirááiyavesamo ombá ánaaemba umáme arupí umái méniyonda-imayaa e Áánútun-aaiyavai áraire símae iyí-ímáyáa kwétime paru umái mé tirumpimbó kaweré su'mai imáyáamo ésamo Ísóigompa'o kwéaisaa-esamo súwa'naa ínkwáe sésamo ontembá mirán-uwo. ²³ úwoi-aintavesamo sáwívar-aimbo kwésemba mináínkákémbá áwáá'o kwésemba ísaraampo ánaaemba umámiyo. ²⁴ Ísóigona mayái-kwáásí íma aaisambá sésa paru umátinkesa kanaán-umai agaráátinkesa áwáá'o semba tasí umátinkesa ²⁵ kwempa'á mésa miwímó kentááímo arááísén-kwaasiti imáyáa kawe'á umátinkesa mirámó íyanamo éna Áánútu imáyáa timínasawa Áánútunopa'a tésawa árair-aintavesa áraire sénááo. íya sénááoo. mindáyavesa Ísóigona mayái-kwáásí amu'marésa ménaaowe. ²⁶ Sáátáánigo kesí imáyáa ígwáe séna miwí tátokaiye. árair-aintavesamo árairemo sésamo ésa kawer-ímáyáa ésa Sáátáánigomo tátotuwenamo máyáimpinkemba tuvíyuwesa Áánútunopa'a ténááowe.

3

naaén-kanaaona kwaasái.

¹ Tímótiyo naaén-kanaamo tínanamo umbai-yántáá'ó paárinintavai imáyáa uwo. ² minkánáávimbá kwaási maará ónááomba kesáváiyé su'mai aamoí kwéesa óntantavesa aamoí kwéesa kesávésa kawe-kwáásí úne kwésesa kentúma maé iyésa évakarawai simái sáwí'a umátinkesa tinóvowi táái kwéaraaisesa túwa'naa owáiyávésa íma súwi kwésesa Áánútuntavesa íma imáyáa kwéesa ³ miwítí kwaási íma imáyáa timésa tói'o matuwé máyáamba íma paru ésa kampar-áimbá simátinkesa miwí túra'a íma kárákwiyesa ááite kwétiyesa kawe-tántáátávésa tíyántavesa kwéumatinkesa ⁴ namuro-kwáásíyávésa miwítí kwaási kwéagaraatinkesa sáwí'a umátínkáaro kwésesa sáwí-amba ááema kwég-warena miwí kentúma mósá marésa sáwí-yantaatavesa tirááiyavesa kwéesa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa ⁵ kwaási túranka'a mono-kwáásí úne kampa'á kwésesa Áánútuna asirayámbá tínaaemba kwéumamevo mirámó kwéon-kwaasi ánaaemba umátimiyo. ⁶ miwívínkémbá évakarawai ó'on-o'on-daumpa'a iyésa ímo kawer-ímáyáámó on-íníntávésa kampar-áimbá sewasá isésa miwí tááiyavesa áraire kwésewe. minínímbá sáwí'a owaná anóni'a isasá mirá-sáwí-yántáá'á tirááiyavesa kwéowana misáwí-yántáákó miníníntómbá tátokaiye. ⁷ miníníntómbá amáparawai táái isésa íma kanaán-umai taaímbai isésa árair-aimba tátokaawe. mindáyavesa mirán-kámpá'-mónó-kwáásí tááiyavesa áraire kwésewe. ⁸ naaóvá'á Mósesima máyonka'a kae'nárai túwí'a moórawai

áwí'a Yánísi úwana moóráwai áwí'a Yámbárisiyemo Mósesin-aaimo aráárayantemba minkámpá'-mónó-kwáási miráumai árair-aimba araisésa imáyáa sáwí'a ésa tóikakemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésevo ⁹ sáwíyan-kanaawe su'mai mirá ónááowe. miwí kampar-áimbá kwésesa máyáamba tuwánésa sésa kampa'-mónó-kwáásímán-owe sésa miwí táái íma kwaránááowe. naaóv'á Yánísiye Yámbárisiyemo sirááiyen-kampar-aintavesa mirá siráawe.

árair-ainkomba táto'mai maiyó siráin-kwasai.

¹⁰ miwí mirá kwéovo emá íma mirá uráampo naaó'-nao-kwaasi simátimunda-aimba isé kemó máyaundawaina ááimba suwáné kemó kwénaaundawaina ááimba suwáné uréma po mináimbá kwégwaraane. Áánútuwe aráápamai maé'a paru umái mé'a imáyáa timé'a umbai-yántáápímbo asiramáimo máyaunda-aimba ísaraane. ¹¹ Ántíoku-naopare Áíkóniyaa-naopare Árisitaa-naopare máyaawandara'a umbai-yántáá'á simésa sí'o úni'a umásínkówa'a íma imáyáa é'a asiramáimo máyaawanda suwánaraane. kempímbo anón-umbai-yantaa'a kwáyombanivo Ísóigo mimpínkémbá síkaiye. ¹² íma kené su'mai sáwí'a umásinkesa maarán-kwáásigwárá'á sáwí'a umátinkanaaowe. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a kwentáv'é'a imáyáa é'a mé'a mirá ónáe sewái umbai-yántáári'a umátinkanaaowe. ¹³ sáwí-kwaasi kampar-áimbá kwésesa ó'owiti imáyáa koyavisewái sáwí'a úmae iyésa évakarawai kampa'á simátiyuwewasa miwí kampa'á mésimatiyuwanaaowe. ¹⁴ emá íma mirá indá simátímakaunda-aintavai áraire asiramái sé mináimbá asiramái tá-toraa. mináráir-áimbá simátímakaundawaiya kawe'á umái suwánaraanda po mináimbá asiramái tátoraa. ¹⁵ emá iyámpói máyóndara'a Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba simátíma'mae iyúmba ísaraanda ívékwara'a kwéisaane. Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba kwéawanaawai kawer-ímáyáa ésa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésewana Áánútu sáwí-imayaavinkemba kwéiyatinkaiye. ¹⁶ Áánútu imáyáa timúwasa Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba amápar-aimba agaimakáamba pósa mináúvái-kwándááivínkén-áíndéi Áánútuna aamba agaráátinkesa sáwí'o uráantavesa asiramái sésa sáwí-imayaa arupí kwéumatinkesa kaweré su'mai umái ménaaon-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁷ Áánútuna mayái-kwáásímó Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimbo ísáimamo kawe'ó íyanamo éna mináínkó kawe'-má'yái-kwáásí-í'a umátinkainasa Áánútumo kawe'-má'yáimó timíním-bayai asiramái kawe'á umái mayánááowe.

4

¹ Tímótiyo Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti pukáan-kwaasiye túvamai úwoi máyáan-kwaasiye miwítí ááimba tísaa íníwai aúrankare asiramái simáme'a sé'a Ísu Káráísiti marapá'á kumínín-imayaa é'a kwená kwaásira'a kawáá ínín-imayaa é'a asiramái simáme'a sé'a ² amápa-kanaa Áánútun-aai asiramái simátíme kawe-kánáámó inda simátíme sáwí-kanaamo inda úwoi mindágwara'a simátíme kwempakémbá kwésimatiminnana mináínkó tirumbá kwantáínasa isáiyama miwítí imáyáa arupí umái asiramátinke simátíma'mae iyé íma ivátuwaa. ³ naaémba moórá-kanaa tínsa árair-aimba íma ísámae iyónááontavai ívé'a árair-aimba simátíma'mae iyuwó. naaémba moórá-kanaa tínsa sáwí-yantaatavesa tirááiyavesa kwéesa aamoí ónááon-aimba simátimenaaon-kwaasiyavesa tivakáá ésa miwí tááiye su'mai isésa ⁴ árair-aimba tínaaemba umámesa manír-áimbá isánááombanivo ⁵ emá asiramái ménana umbai-yántáá'ó enópa'o tínimba asiramái méma Áánútun-aai simátíma'mae iyé kwená mayái kwémae ánásaa.

⁶ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo nombó atíyuwaantemba sáwíyanka'a kembá Póromba sínkamiyana kesí naaeó miráumai kumína'a puwónaumne. ⁷ isaaisésamo kwégontemba kawe'á umái kwégwe'a ayááír'á komé'a Áánútuna árair-aimba tátoke'a simátímakaunda ⁸ Ísóigo kesí meeyámbá tátokaimba póna arupí umáimo máyaunda-anonda simíníye. naaémba Ísóigo arupí umái-meyambo timíníwai siména íma keyáá

kembá siména marapá'ó kumínintavesamo aamoimó ésamo amu'makáawaigwara'a kwétimena simíniye.

⁹ Tímótiyo sáwiyanka'o kesópa'o tíníyonda-imayaa kwée maiyó. ¹⁰ moórawai áwí'a Tímasi marapá-tántáátávéna aamoí éna póna siyuwéna Tésárónaika-naopa'a kówisana moórawai áwí'a Kéréséni Káresiyaa-marava'a kówisana moórawai Táítási Táómésiyaa-marava'a kówisana ¹¹ Áríku kweyáá kesé máyáivo Máákaamba koái'mae kesópa'a tiyó. Mááka tasúwa'naa umai Áánútuna mayái tamayániye. ¹² moórawaiimba Tikikásaamba ai'maráúnana Évésasi-naopa'a kóuraiye. ¹³ ááema Táróasi-naopa'a kesí kwáá'a tuwááwá-nana Kápása kárákwiraivo maimaé téma aúváí-kwandaaigwara'a aiva-tántáá'á sáwíyan-auvaigwara'a maimaé tiyó.

¹⁴ moórawai áwí'a Arekesánda kwená mayái kópaa-ontandei évaka-tantaa'a kwéiwai anómbe sáwí'a umásínkáimba póna Ísóigo anondá sáwí-meyamba amíniye. ¹⁵ Áánútun-aaí simátimewanda kwemá simái arááísukaivo kwembá kárákwiwuwo.

¹⁶ aiva-táwaimo aaimó simásínkáamba mináimbó sénáe'o kwéunda amáparawai íma sááyavo tésa siráváyáawa'a Áánútuntave'a íma anondá sáwí'a umátinkao sune. ¹⁷ miwí íma siráváyáawana Ísóigo sirávayena asirayámbá símísa'a Áánútun-aaí amápar-aimba simátímakaunda íma Yútaa-kwaasira'a ivo ó'onkaa-kwaasira'a siráunda ísaraawe. áwáávitemo in-íyánkó óipinkembo mayauwénamo kawepá'ó móánkáintemba Ísóigo aavimbá kwémaisinkaampinkemba síkena ¹⁸ sáwí'o kwéumasinkempinkembo éna sí'mai kwíyómpa'a kwemó kwégawaaipa'a kawe'á umái mósinkaniye. kwená ságayambo kwaíkwai'o ínimba árair-aimba-iyé.

¹⁹ Párisikaante Ákwíraante simátime se kawe'á umái máékaiyo siyó. Ónésívorasaante kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye simátime se kawe'á umái máéro siyó. ²⁰ Érásátasi Kórínti-naopa'a máísana Tóvimasa áí'a kwéuwa'a Máírítasi-naopa'a auwé'a tiráumne. ²¹ áú'o síí-kánáá íma tiráina imáyáa é kesópa'a tiyó. Yúpúrásawe Púténésiye Áráínásawe Kírótiyawe amápa'a Áánútuna kwaásiye entávésa sésa kawe'á umái maiyó kwésewe.

²² Ísóigo keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póromo súnda-aimba ánásaiye.

Táítási

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avamoraé-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna Táításina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-ai simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkárovana ména Táítási Kíríti-marava'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Táításiyo kemá Póro moórá-aimba sénaumpo isaaó. kemá Áánútuna mayáí-kwáásí é'a Ísu Káráísitina aantá-kwaasi-i'a umásinkena si'mákaiwai úne. Áánútumo kwéitamaraín-kwaasi kwesé aráápamaí maí'mai'a kwéesa árai'-monor-aimba ísámae kwéiyesa Áánútuna aampa'ó kwéiyontavena Ísu Káráísiti mináímbá simátimiyo séna si'mákaiye. ² naaóvá'á Áánútu ímo kampa'ó kwésiwai árair-aine su'mai kwésiwai asiramái séna kwéitamaraunda-kwaasi aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwata árair-aimban-iyé kwéseta máyaumne. ³ Áánútumo imáyáamo urón-kanaa tíníye kwéuwana Ísu Káráísiti kwenáái simátimuwana Áánútu simásimena séna kesáái simátíma'mae iyuwó séna kentáásí sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiya mináímbá siráiyé.

⁴ Táításiyo maanámbá maanáúváímbá agaimarúmpo isaaó. Ísu Káráísitinka'o agevamáimo maúndantemba emá mirán-umai méma árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowe Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiye úwoi áwa'naa esarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

Táítási Kíríti-marava'a koména mayáí mairáin-kwasai.

⁵ eséma keiráímá Kíríti-marava'a komékai embá auwé'a kenkáísí mayáí íma ánásarainka'a embá auwé'a tiráumne. mimbáyái kawe'á ínáyondayave'a embá auwé'a simáme'a sé'a amápa'-naopa'a Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi usásintinkava'a kwíníy-one sé'a auwé'a tiráumne. ⁶ usásintinkaan-kwaasi maarán-kwáásímán-owe. miwívimbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kimbora-inimba mapá kuráawai owasá miwítí iyámpói maarán-íyámpóin-owe. Áánútun-aayavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai ésa kawer-íyámpóimán-owe kwésen-iyampoi ésa tinóvowi táái ísáawain-owe. ⁷ Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiowai Áánútuna mayáírá'á kwégarakwi-omba pósa maarán-kwáásímán-owe. miwívimbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kesáái usáyaaítinkwae íma kwésewai ésa íma ááéma áwáá'a sewáí ésa íma uwo'aó'-nómbá ná-mae naaésa uwo'aó'á owáí ésa íma aaisan-áímbá sewáí ésa óntantavesa íma túran-anda owáí ésa ⁸ namu-kwaasí naambá toómbá tímésa owáí ésa amápa'a kawe-tántáátávésa aamoí owáí ésa kawer-ímáyáá owáí ésa arupí umái máyáawai ésa Áánútun-arááímo kwégwaraawai ésa miwí túma kawe'á umái kwégarakwiowai ésa Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiowai mirán-kwáásímán-owe. ⁹ Áánútuna árair-aimba simámakaunda-aimba asiramái táto'maesa íyóro. mirámó ésamo ésa árair-aimba kanaán-umai simátimesa asiramátinkanaaovo miwí tááyavesa kampar-áímbán-iyé sewáí tááigomba usáyaaítanaaowe.

¹⁰ sáwíva-kwaasi kawer-áímbá íma kwégwaresa úwoi sáwívar-aimba símae kwénaaesa miwíwínkémbá Yútaa-kwaasi sáwívarawai mirá ésa kampa'á simátíyuwesa ¹¹ óntamba mayánae sésa kampar-áímbá simátimesa évakar-akumba sáwí'a kwéumatinkesa sáwí'a kwéovo mináímbá aambá áúntinkaa. ¹² Kíríti-kwaasivinkemba moóráwai kawer-áímbá kwésiwai séna Kíríti-kwaasi aasiyaasí kampar-áímbá kwésesa aváá-kwámbó ontembá sáwí'a umái kavónái'a umái mésa sáwíva-tomba nai'nai'a kwéowe siráiyé. ¹³ siráin-aimba árair-aimban-iyé. mindáyavai miwítí imáyáa asiramái arupí umátínkénasa Áánútun-ai kawe'á umái kwarésa ¹⁴ Yútaa-kwaasiti manír-áímbá íma ísésa árair-aimbo arááíraawai táái íma isáiyamba ivátúwáaro. mirá ónááontavai miwítí imáyáa arupí umátinkaa. ¹⁵ imáyáa kaweré su'mai owáí amápa-tantaatavesa imáyáa ombá

kawer-ímáyááwé su'mai kwéovo imáyáamo sáwí'o owáí Áánútun-aaí arááísén-kwaasi miwítí imáyáao sáwí'a isaná tirumpimbá kampar-áimbá kwáyáísasa pósa amápa-tantaatavesamo imáyáamo ombá íma moórá kawer-ímáyáá kwéowe. ¹⁶ miwí tóikakemba kampa'á sésa Áánútun-aaí kwégwaraumne kwésevo sáwíre su'mai kwéesa kawer-áimbá araaisésa íma kanaán-umai kawe'á ombá miráumai máyáawaina ááimba Áánútumba tínaaemba kwéumasuwaawe.

2

áséi-kwasai arupí umái simátíma'mae iyuwó siráin-kwasai.

¹ Táításiyo áséi-kwasaigona ááimba áráir-aimbo simámakaunda simátíma'mae iyuwó. ² anónu'maiyomba simátíme se íma uwo'aó'-nómbá námae naae'a uwo'aó'á kwée'a arupí umái mé'a kentúra'a kárákwimai kawer-é'a Áánútumpa'a agevamái asiramái mé'a imáyáa timé'a asiramái maíyana íma tívón-káino simátimiyo. ³ áráankantomba simátíme se Áánútuntave'a imáyáa kwée'a mé'a íma kwantánaanta-aimba kwése'a íma uwo'aó'-nómbá námae naae'a uwo'aó'á kwée'a ívér-inintave'a kawer-áimbá agaráátinkáaro simátimiyo. ⁴ mirámó íyasamo ésa ívér-inimba minkáwér-ámpá'á kwégwesa tuwai'mááre iyámpóíye tirumbá timésa ⁵ túra'a kárákwimai kawer-ésa kaweré su'mai kwéesa tuwai'máákare iyámpóírare naankaré kawe'á umái kárákwiyesa tuwai'máá táái isánááowe. mirámó íyasamo ésa tuwánésa sésa Áánútun-aaí kawer-áimbán-íye sénááowe.

⁶ ívé-kwaasiyomba asiramái simátíme se kentúra'a kárákwimai kawe'á oro siyó. ⁷ amápa-tantaa'a kawe'á inasá awánésa emó óndantemba miwí mirá íya simátíma'maemo íyínda íma óikakene su'mai simátíme arunkakénkwará'á simátimiyo. ⁸ kawer-áiné su'mai simátímínasa kampar-áimbán-íye sésamo kampar-áimbó avakáá íyanamo éna íma kwáyainasa tigaeyávésa ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaowe.

⁹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayáí úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawaiyavai maanáimbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi táái isé'a aamoí umásinkaigwae sé'a kawe'-máayái kwémae'a miwíyávé'a íma anondá seró. ¹⁰ miwítí náaindaampinkemba íma umóyámbá é'a kaweré su'maimo íyamba tuwánanaaowe se mirán-áimbá simátimiyo. mirámó íyanamo éna Áánútun-aaí kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkain-aaigo anómba íníye.

¹¹ Áánútu úwoi súwa'naa ena Ísu Káráísitimba ai'marówana ó'on-o'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáimba póna ¹² Áánútu úwoi súwa'naa ena kawer-ámpá'á kónaunda-anta agaráásínkaraiye. mináánkómá maarán-áimbán-íye. Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai sáwí'o kwéomba sínaaemba umátimeta marapá-tántáátávéta sirááyaveta úndaya sínaaemba umámeta marapátáámó máyaundara'a kesúrata kárákwiyeta arupí umái méta Áánútuntaveta imáyáa éta méta ¹³ amu'maréta Áánútu asirayánkwáráwáiyé Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiye ságayankogwara'a paároyaaoiyantaveta timu'maréta méta paároyaaoiyan-kanaa sirunkóyá kawetá íníye. ¹⁴ Ísu kentáásí sáwí-imayaaoimo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawe-kwáásí-í'a umásinkenaya kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiwaiya méta kawe'-máayái mayánáe séta máyaundayavenaya mindáyavenawe séna Ísu Káráísiti pukáiyé.

¹⁵ Táításiyo mináimbá simátíme Áánútuna asirayándéi miwítí imáyáa kawe'á umátínkénana aai íma kwéisaiyawai mináínkó tirumbá kwantáínasa aai ísáaro. sénda-aimba íma ísáavainivo asiramái simátimiyo.

3

Áánútuntavai imáyáa é'a arupí umái máéro simátimiyo siráin-kwasai.

¹ Táításiyo Ísóigona kwaásira'a kárákwiraandawai ómpo maarán-áimbá simátimiyo. marapá'-máayáír'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba mé'a miwí táái

is'é'a kawé'-má'yá'yávé'a to'mayaa umái amu'maré'a mé'a ² íma kampa'á simái sáwí'a umátinke'a íma aaisan-áimbá sé'a paru umái mé'a amáparawai kawer-áiné su'mai kwése'a máéro. ³ ááéma sáwí-imayaagwara-kwaasiya méta aaí íma iséta sáwí-ampa'a kwégweta sáwí-yantaataveta sirááiyaveta kwéeta máyaawanana misáwí-yántáákó tá-torowata sáwí-imayaayaveta sirááiyaveta kwéeta sáwí'a umái méta ó'owiti náain-daantaveta súran-anda kwéeta síyánta kwéumatinkaawanasa kentáá títámba kwéumasinkowata méraumne. ⁴ ánívo Áánútu kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiya séna sirumbá umátinkaunda pó'a túwa'naa ónaunda agarátinkanaumne sirónka'a Ísu Káráisitimba ai'marówana marapá'á kumúwana ⁵ Áánútu kawer-ámpátá mésínkaraiye. kesáámó kawé'ó ówándayavenaya ímanivo arumbá umásinkenaya kawer-ámpátá mésínkaraiye. nombá pésinkowata aúnaí'a umái máyaawanana Áánútun-amanko aúnaíta umásinkontavena kawer-ámpátá mésínkaraiye. ⁶ Ísu Káráisiti sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiyavena Áánútu imáyáa éna kwenamankó kentáávimbá úwoi anómba kwéumasinkainta ⁷ póna úwoi súwa'naa umásinkenaya séna arupí-kwaasiman-owe. árai'a aúnaí'a umái máí'mai'a ónááoni'a umátinkanaumne kwéisisata amu'maréta máyaumne. ⁸ mináimbá árair-aimban-iyé. miráumai kárákwiraan-kwaasi táái isésa kawé'-má'yái maésa máéro.

Táitásiyo mináimbá asiramái simátiminyonda sirááima kwétaiye. mirámó inasamó ésa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái asirayán-ímáyáa ésa kawé'-má'yái mayánaáowe. mináimbá kawer-áínkó póna kwaási túwa'naa íníye. ⁹ ánívo úwoi-aintavesa sáwívar-aimba kwésesa tíkwá'náwe tináávúwísáiyé túwíkwara'a kwétesa aaisan-áimbó kwésesa Mósesimo sirón-amaantavesa aaisan-áimbá kwésemba mirán-áimbá úwoi-ainkoma póna íma túwa'naa ínívo ánaaemba umátimiyo. ¹⁰ évakarawaimo sáwí-aimbo simáímo taaínkaar-umátínkáawaimba kaumbo-káé-tawai asiramái simátímínasamo ímo isáiyamo e ánaaemba umátimiyo. ¹¹ mirán-kwáási kaé'mai má'yáawai ésa sáwí'o ombá keyááríka'a kwétuwanaawata kesáágwára'á kwétuwanaumne.

¹² moórawai áwí'a Átémasaana'i. moórawai Tikikásaana'iyo. moórawaiimba ai'maráanana enópa'a kwíndara'a imáyáa é Níkópórisi-naopa'a kesópa'a tiyó. áú'o síí-kánáa Níkópórisi-naopa'a máyaana kesópa'a tiyó. ¹³ moórawai áwí'a Sínása aaimó isáí-kwáásígóe moórawai Ápórosiye emá túwa'naa inasarái Áánútuna mayái maimaésarai naaóyááoiye. ¹⁴ Áánútuna kwaási súnda-aimba simátímínasa kawer-ímáyáa ésa mayái kwémaesa umbai-yántáá'ó kwáyainda-kwaasi túwa'naa esa pósa íma úwoi-mayai maésa ménaaowe.

¹⁵ amápa'o kesémo má'yáawai entávésa sésa kawé'á umái maiyó kwésewe. kentáási kwaási Áánútuwe aráápamai má'yáawaima esé má'yáawai kawé'á umái máéro simátimiyo.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Vírímóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Vírímónina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. ááema Vírímóni kesí mayái mayáinkwáe séna Ónísí-masimba meéyámba'mai máánkarowana mayáaena mimbáyáígón-áároi inkaiséna ó'-mapa'a koména Ísun-aaí ísáapa'a téna Póro ándáva'o máyopa'a kwéawa'naa-uwana Póro Vírímóni Ónísímasimba tayauwé'mai airáinkwáe sé'a maanáúváímá agaimái amúne séna agaimái tuwówana Vírímóninopa'a kuráiyé.

¹⁻² Vírímóniyo kemá Póro maanáúváímá kwéagayaumne. kesí kwaási po kesé tágárotare mayái kwémayaandawai isaaó. Ísóigona kwaási ená naaúmpa'a torupamáí kwémaewai ísáaro. Ápíyao kentáá símánaakogwara'a isaaó. Ákípaasiyo keséya tágárotare asiramái mayái kwémayaandawai egwárá'á isaaó. Ísu Káráísitin-aaí simá-timewandarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáúvái agaimái amúne. kenkáí síváko Tímóti kesé máyáiyé. ³ kentáásivo Áánútuwe kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

⁴⁻⁵ Vírímóniyo kentáásí Ísóigo Ísuwe aráápamái mé Áánútuna kwaásivimba arumbá kwétime máyaanda-aimba isé'a pó'a Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa kwé'e'a súwi kwésune. ⁶ enté kentési mayáígó moórái'a kwéisata méta Ísóigowe tarúmaiya máyaundayavenaya kwemá kawetá kwéumasinkaisa awánaniyondayave'a námúnaavinkemba Áánútumba kwéaisaa-une. ⁷ Vírímóniyo kesíváko po Ísóigona kwaásivimba arumbá kwétime túwa'naa ónasa aúnaí'a umái máyáan-aimba isé'a aamoí kwéumankaunana sirunkó kawé'á kwéisa'a áwa'naa umai námúnaa kwésune.

⁸ Ísu Káráísiti asirayámbá símakaimba pó'a íma inkaisé'a emá moórái'a uwo sé'a kwésundanivo mirán-áimbá íma sénaumpo ⁹ aánoumai kwempakémbá áísa e'a sé'a sendantembá mirá ínáyone sénaumne. emá arumbá kwésimena'a kemá sirumbá kwéamunda pó'a aánoumai kwempakémbá simáméndai'a mirá ínáyone kwésune. kemá Póro Ísu Káráísiti kwená mayái símakaimba kwémae'a anónu'mai káúnasa ándáva'a sínkaraawa'a mé'a ¹⁰ moóráwaj áwí'a Ónísímasintave'a kwésune. ándáva'a mé'a Ísóigon-aaí simámunana iséna Ísóigompa'a tisa'á sé'a kesí iyámpóiraamba óne sé'a pó'a kwentávé'a kwésune. ¹¹ ááema ená mayái íma kawé'á umái mayómba mayáígón-áároi inkaiséna kóuraimbanivo ívé'a kesí mayái kawé'á umái kwémaena ená mayái kawé'á umái mayáníye. ¹² ívé'a ai'maráanana enópa'a kwínama kesááninkaani'a umái airáníyone. ¹³ Ónísímasimba tátokaanana súwa'naa ínkwáe sé'a únda isa'á úwoi mirán-ímáyáá úne. Ísu Káráísitin-aaí simá-timewandarakemba ándáva'a mósínkaawa'a máyaunda enanondá Ónísímasi súwa'naa ínáyone óndanivo ¹⁴ némpa'a mémpo íma owe sínáyondayave'a pó'a íma úwoi tátoranaunda póna kesé ména súwa'naa ínáyone. íma súwa'naa ónái sindá súwa'naa ónavainivo ená imáyáavinkemba súwa'naa ínáyone.

¹⁵ Ónísímasi mayáígón-áároi inkaiséna embá auwéna sáwíyanka'a ó'om-bapa'a tamáyáimbanivo enópa'a kwéna aasiyaasí koméniye-imayaa kwéune. ¹⁶ Ísóigona kwaásigomo óndantemba kwemá mirá kwéena enávákamba póna íma ená mayái kwé-mayaiwaiye su'mainivo enávákoraamba éna enópa'a kwíníye. kemá kwembá sirumbá kwéamundantemba egwárá'á arumbá kwembá améma kesívá'an-íye sínáyone.

¹⁷ Ísóigona mayáígó enté kentési mayáígó moórái'a kwéimba po kentávái kesí naaúmpa'a iyuwó kwésendantemba Ónísímasintavai mirá sínáyone. ¹⁸ embó sáwí'o umánkenamo moórá-yantaa'o mairénamo ímo ámakainamo e íma kwenópa'a te kesópa'a tina'á kemá meéyán-ónaumne. ¹⁹ kemá Póro kesiyáándeí kwéagaye'a mimbéyámbá aménaumne kwésune. Ísu Káráísitin-aaí simámewana áraire siráanda

maí'mai'a ínáyonda-meyamba kempá'á kwáyáimba pó íma kanaán-umai meéyán-ínáyonda-aimban-iyé. ²⁰ kesívákoo Ísóigona kwaási ómpo áísaa úndantemba mirá ina'á Ísóigo aúranka'a aúnái'a umái máéno.

²¹ maanáúvái agayáúnda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áísaa úndantemba mirá ínáyone. emó ínáyondawai kemó áísaa úndawaimba usáyaitaniyone. ²² enópa'a ke kónaundayavai kesí maru'á usúkasinkaa. ándávakemba ayúsinkaiya'a ená naaúmpa'a kónaundayavai Áánútumpa'a námúnaa simásinke moóra-maru'a usúkasinkaa.

²³ moóráwai áwí'a Épávarasi kwemá Ísu Káráisitín-aaí simátimunkakemba ándáva'a ánkaraawana kesé ména keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye. ²⁴ kesé mayái kwémayaawai túwí'a moóráwai Mááka moóráwai Árísítakasi moóráwai Tímasi moóráwai Árúku miwí sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²⁵ Ísóigo Ísu Káráisiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwése-sune.

Póro mináímbá simái ánásaumne.

Ípíru

Ísu kwíyómpa'a irówana moóráwai áwí'a íma agaimakáiwai moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Yútaa-kwaasi moórá-kwi'a Ípíru-kwaasi Ísun-aai isésa kwená aampa'ó kwéguntavai tuwiráái sésa sáwí'a umátínkówasa minámbá ivátuwesa ááéraam-bonor-amba ókwara'a kwaráavo séna maarán-ámbá agaimái mátímakaiye.

Ísu Áánútu ááninkoma Mósesimba usáyaaitaraiye. Ísu aiva'-mónó-káwáánákómá mono'-má'yái-kwáásí usáyaaitaraiye. póí tuvú'mái Áánútumba ámakamba aiva'-mónór-ámbá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwánintavai puwéna kwenáúma Áánútumba ámakaimba póna kentáásí monor-ámbá kwikáimba pó'a Ísumba íma auwé'a asiramái máéro séna agaimái mátímakaiye.

Áánútu ááninko áwíkoma kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ naaóvá'á moórá-mora-tawai Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena súwasa miwí Áánútu siráin-aimba mirám-biran-aimba kentáá síkwá'náyomba simátíma'mae tiráimba isaná ² ívé'a naaén-kanaavimba Áánútu ááninko Áánútun-aai simásímakaintaawe. naaóvá'á kwíyómba maramá íma kwáyonka'a Áánútu súwana ááninko kwíyómba maramá tarórumakena naaémba amápa-tantaaka'a kárákwiyiniye. ³ Áánútuna sá-gayanko ááninkompinkemba sáma kaisaná Áánútumo máyáintemba miráumai ména miráumaimo má'yáiwai kentáá kwéagaraasinkaisana kwená asirayán-áínkóntávéna kwíyómba maramá kwaíkwai'a kwéiye. kwemá pukáintavena kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba usásinena kwíyómpa'a iyéna Áánútu asirayámbó usáyaaitaraiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména ⁴ póna kwenáwí'a Áánútu ááninko áwíko póna Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

⁵ Áánútu kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna emá kesáánimba óna'a

kesí mayáír'á ánkaraumne

Áánútu séna moórá-ainkwara'a séna

kemá avowámá úmae íyónana kwemá

kesááninko mirá úmae iyíniye

séna kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna ⁶ Áánútu kwenááninko usáyaaitaraiwaimba ai'marówana kunkáinka'a séna

Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a

kwená imáyáa mósá maránááowe

kwenááninkontavena siráimbanivo ⁷ kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena súwana

Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

kemá súnasa kesí kwíyómpaken-kwayo'narawa'a úndáraamba to'maésa kwénaaowe.

kemá súnasa kesí kwayó'narawa'a tawáombo intenkáám-báyái kwémayaawe

siráivo ⁸ Áánútu kwenááninkontavena séna

Áánútuwo kwaásira'o kárákwimaemo íyínda íma ánásaniye. kárákwiyonda arupí

umái kwégarakwiyone. ⁹ kawe-tántáátávái aamoí é sáwí-yantaatavai áyámba

kwéone. mindáyavena Áánútu ená Ísóigo embá usásinankaraisa amáparawai

usáyaaitaraanana enarumbá kawe'á umánkaraiye

séna ¹⁰ ááninkontavena moórá-aimba séna

Ísóigoo ááinka'a maramá taróre enayáándeí kwíyómba taróruraanda ¹¹ mintántáá'á

ánásaina emá maí'mai'a íniyone. unáánkwátóimo atúmó kénamo ánásain-

temba kwíyómba maramá miráumai ánásaniye. ¹² kwátóimo tavúmáráantemba

kwíyómba maramá mirá ínáyone. unáánkwátóimo aúinámo ontembá kwíyómba maramá mirá éma ívé'o máyáanten-umai maí'mai'a éma íma puwínáyone siráíye. ¹³ Áánútu maanámbá íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavena siráivo ááninkontavena séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména'a ená namuro-kwáásí tínkamona emá usáyaaitaniyone siráíye.

¹⁴ mináímbá siráivo Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a nórandarawara'o. miwí íma túma kwáyáiwai timané su'mai kwáyáiwai ésa Áánútumo sintembá mirá kwéowana Áánútu simátimena séna kawer-ámpá'á métinkaunda-kwaasi kuntúwa'naa oro séna kwéti'maraiye. mindáyavena Áánútu ááninko áwíko kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

2

Ísuma sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpá'á mésínkáíwaina kwaasái.

¹ Áánútu ááninko kwíyómpaken-kwayo'narawa'a usáyaaitaraintaveta áráir-aimbo ísaraunda-aimba asiramái tátoreta mináímbá ivátuwaunavaiyaanivo imáyáaya úmae iyónaumne. ² Áánútuna amáámba kwíyómpaken-kwayo'narawa'a siráan-amaamba áráir-aimba póna káráraawaiye ímo ísaraawaiye sáwí-meyamba arupí umái tímakaiye. ³ ánivo Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba kawer-ámpá'á métinkanae séna anóm-bayaiyavena ááninko kentáásí Ísóigomba ai'marówana marapá'á kunkáíye. minánón-áímbó ísámaimo ivátuwetaamo éta árai'a sáwí-meyamba kentáásópa'a tínimba íma aseránaundayaawe. aiva'á Ísóigo minánón-áímbá simátimuwasa ísaraan-kwaasi simásímúwana ⁴ mináímbá áráir-aimban-iye sénaundayavenaya póna Áánútu asirayámbá tímúwasa ó'on-o'om-bayai ímo awánaraunda-mayai sáá'a kwégom-bayai máyówana Áánútu kwená imáyáavinkemba kwenamankó túwa'naa úwasa mirám-báyái mairáawe.

⁵ ménaaon-kwaasiyave'a kwésune. íma kwíyómpaken-kwayo'narawa'an-ivo kwenááninkomba usásinankaraimba póna kwemá kwaásira'a kwégarakwiyye. ⁶ mináíntávéná moórawai Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútuwo kwaási úwoisan-tantaa'a owá nóra se miwíyávái imáyáa éwa kwaási sáwíyan-tantaa'an-ovo nóra se miwírá'á kwégarakwiyyono. ⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a kwaási mótikaanasa sáwíyanka'a mivá'á máyáambanivo ívé'a anómba umátinkaanana túwíko anómba isá ⁸ usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyyowe

agaimaréna séna Áánútuwo usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyyowe siráimba íma moórá-yantaa'a aváántuwesa amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyyonta ívéta íya kwétuwanaumne. ⁹ ánivo Ísuna ááinta awánaraumne. Áánútu sáwíyanka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a Ísumba móankarena ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa úwasa áí'a úni'a umánkówana puwúwana mindáyavena Áánútu anón-kwi'a tamánkena áwí'a anómba umánkaraiye. Áánútu úwoi túwa'naa ónái séna Ísumba ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa éna pukáíye.

¹⁰ Ísumba áí'a úni'a umánkóntave'a imáyáa é'a sé'a Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna amápa-tantaa'a tarórena séna ságyan-ayampa'a sáwívarawai maígwáe séna sáwí-imayaavinkemba iyátinkena ságyan-ayampa'a métinkaniwaiyavena Áánútu kanaán-iye súwasa Ísumba áí'a úni'a umánkómba mindáyavena kasenkuí'a uráíye. Áánútu mirámó uráimba kawé'á uráíye kwésune.

¹¹ Ísu kwaásiya Áánútundei-i'a kwéumasinkaiwaiyaawe Áánútundei-i'a kwéumasinkaiwaiye Áánútu mimbórá tivowámá intávéna Ísu séna kesúnava'maa'an-owe siráin-aimba íma sáwí-imayaa éna kawer-ímáyáá kwéiye. ¹² mindáyavena moórawai Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútuwo enáái kesúnava'maa'a simátimé'a torupamáí ménka'a monor-ímó sendavimbá enáwí'a mósá maránaumne séna ¹³ moóráva'a agaimaréna séna kegwárá'á Áánútumpa'a agevamái máyaumne séna moóráva'a agaimaréna séna Áánútumo símakain-iyampoi kesé máyáawe agaimaréna siráiyé.

¹⁴ Áánútumo símakain-iyampoiyavenamo siráimba marará-kwáásímó ontenáúwawaagwara'a Ísu ména séna Sáátáánigo kwaásimo puwónááon-asirayambo tokáimba ánásasuwanaumne. ¹⁵ aasiyaasí puwónaumne-imayaamo kwéesamo táátavesamo kwéowanamo tátokain-imayaa iyátinkanaumne séna puwéna usásinena Sáátáánigomba usáyaaitaraiye. ¹⁶ árai'a íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavainivo Áávaramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siráintemba kesáámó mirámó kwéundawaiyavena súwa'naa índayavenaya miráumai pukáiyé. ¹⁷ kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aai simái kawé'á éna aruntá umásinkenaya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwénaya mirá íníntavena marapá'á kuména kwaási áúwawaagwara'a ména kwenáúnava'maate kesáámó úndantenta miráumai ména súwa'naa ínín-amba mimbórá-ámbá kwáyáintavena mirá uráiyé. ¹⁸ ááémo marapá'ó máyonka'a sáwí-aimbo sínda ísare'a áí'a índai'a umánkanae sésa áísaa úmaesa kwéiyesa áí'a úni'a umánkaraamba íma sáwí-ampa'a kuráimba pósa kentááyávésa sáwí-aimbo síyamba isánáe sésamo ombá kanaán-umai kwésuwa'naa-intaaniye.

3

Ísu áwíkoma Mósesi áwíkoma usáyaaitarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. súnnda-aintave'a Ísumpa'a imáyáa úmae íyóro. Áánútu keinárawa'a kwendéi-í'a umátínkarain-kwaasiyavena séna kwíyómpa'a kesé ménaaowe súmba ísaraavo Ísuntave'a imáyáa úmae íyóro. Áánútu kwembá ai'marówana marapá'á kumbéna árair-aintavetaamo árairemo súnnda-ainkata kárákwiraiwai éna aiva'-mónó-káwáánákó isa'á kwentávé'a imáyáa úmae'a íyóro. aiva'-mónó-káwáánákóná mayái ² mimbáyái mayáíndayavena Áánútu Ísumba usásinankowana íma ivátuwena mimbáyái kawé'á umái kwémayaiye. naaóvá'ó Mósesimo Áánútuna kwaásivimbo mayáímó ímo tuwénamo kawé'ó umáímó mairáintemba Ísu mirá uráiyé. ³ naambá kawé'-námbán-iyé siráavo mindámbó uráin-kwaasigo áwí'o mósá kwémaraantemba Mósesi kawé'-máyái-kwáásímán-ivo Ísu áwí'a mósá maráúndaya kwéusayaaitaiye. ⁴ amápa'-nambo kwaásimo kwéomba mindágwara kwaásigwara amápa-tantaakwara'a Áánútu úmakaiye. ⁵ Mósesi Áánútuna mayái-kwáásígó éna Áánútuna kwaásivimba mimbáyái íma tuwéna kawé'á umái kwémaena Áánútumo sínda-yantaa'o paárinimba simátimakaiye. ⁶ Mósesi mirá uráimbanivo Ísu Káráísiti íma mayái-kwáásígómán-ivo Áánútu ááninko úramba póna Áánútuna kwaásira'a kárákwiyimba íma ivátuwaimba kawé'á umái kwémayaiye. Áánútun-aaiyavetaamo áraire sétaamo aamoimó étaamo asiramáímo amu'marétaamo métaamo éta Áánútuna kwaási-ita ónaumne.

Áánútuna kwaási kwenópa'a koagándaan-kwasai.

⁷ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-amanko kentáá síkwá'náyontavena siráin-aimba imáyáa oró. maará séna ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. ⁸ naaóvá'ó Áánútun-aaimo arááísúmbo tiruntémo makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. kavóná-marava'a

mésa kentíkwá'náma mirá kwéesa Áánútumba kwembásínkáánkái ésa sáwí-mayai maésa kwenáái arááíraawe. ⁹ ayáátááka'a 40 ima kentíkwá'náma túwa'naa uráunda-mayai awánaraambanivo kesáái araaisésa kembásínkáánkái ésa sáwí'a umásínkáantave'a ¹⁰ áwáá'a tiyé'a sé'a miwítí imáyáa sáwí'a úmae iyésa agaráátinkaunda-amba íma kwáráawe sé'a ¹¹ áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráumne Áánútun-amanko siráíye.

¹² kesí kwaásiyono. Áánútun-amanko mináímbá siráintavai kárákwimai kawé'á oró. keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa kwéesa Áánútun-aaiyavesa íma áraire sésa Áánútu asirayánkwáráwáímbá tínaaemba umámévainivo kárákwimai kawé'á oró. ¹³ keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa íyana mínímáyááo kampa'á simátiyuwainasa Áánútuntavesa íma imáyáa ésa tirunté márávainivo moórá-morawai kentí imáyáa asiramátínkáaro. kentí kanaamó kwáyáinka'a mirán-oro. ¹⁴ aiva'á Áánútumpata imáyáaya ówándara'a kentáási imáyáao asirayámbá póta miráumaimo maí'mai'o étaamo éta Ísu Kárásitiye tarúmai méta marapá'á máyaunda-kanaaya ánásaindara'a asiramái ménaundayaaniye.

¹⁵ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. naaóv'á'ó Áánútun-aaimo arááisúmbo tiruntémó makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. agaimaréna siráíye. ¹⁶ súnnda-kwaasi nááwiya Áánútun-aai kwéisesawa arááíraana'iyó. kentáá síkwá'náma Ísípi-maravakemba Mósesi ayútiyuwena tí'maena tiráiwai miwí Áánútun-aai kwéisesa arááíraawe. ¹⁷ nááwiya ayáátááka'a 40 ira'a Áánútu áwáá'a tíkaiyo. kavóná-marava'o mésamo sáwí'o kwéesamo pukáawai miwíyávéna áwáá'a tíkaiye. ¹⁸ nááwiyavenawa asiramái séna kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráíye. kwenááimo ímo ísámimo kawé'ó uráawiyavena siráíye. ¹⁹ kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á íma agevamái máyomba pósa íma kanaán-umai kwenópa'a kwésa kwesé koagándaraan-ainta ísaraumne.

4

¹ kentááyávéna Áánútu séna kesópa'a taagándanaaowe simái tarúmakain-aimba kwáyáimba pó'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwenópa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawé'á oró. ² Áánútuna kawer-áímbó ísaraundantemba ááéma kentáá síkwá'náma ísaraambanivo úwoi tááre su'mai isésa íma áraire sésa tirumpimbá tátorowana póna mináínkó íma túwa'naa uráíye. mindáyave'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a Áánútunopa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawé'á oró. ³ naaóv'á'á Áánútu kwíyóne marawé tarórumai ánásena agándarain-kanaa kwáyáimbanivo kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á agevamái méraawiyavena séna

áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a

íma tésa kesé taagándanaaowe

siráimbanivo kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundawaiya kwenópa'a kwéta kwesé koagándanaundayaaniye. ⁴ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba kwesé koagándanaundayavenaya agaimaréna séna

Áánútu ava'moraé-kanaa mayái maimái

ánásasuwena avakaeté-kanaa agándaraiye

agaimaréna siráimba póna agándai-kanaa kwáyáimbanivo ⁵ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe

siráimba póna ⁶ agándai-kanaa to'mayaa úmakaimba pósa évaka-kwaasi kwenópa'a kwésa kwesé koagándanaaowe. aiva'á Áánútun-aai ísaraawai íma áraire siráimba pósa

kwenópa'a íma kwésa kwesé agándaraawe. ⁷ sáwívar-ima maisuwéna Áánútu moórá-kanaama maréna séna minkánáá tíniye séna Tévítimba simámuwana Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro.

tirumbó makáanteni'a íma é'a kwenáái ísáaro

agaimaréna siráin-aimba kaeká'á mináímbá agaimái simátimumpo ísáaro.

⁸ naaóvá'á moóráwái áwí'a Yósúwa tí'maena kawer-áyámpá'á mátinkomba mináyámpá'ó Áánútumpa'o agándai-ayampa'o kwáyonkakai naaémba Áánútu íma moórá-kanaama maréna séna agándanaaon-kanaa tíniye íma siráísino. ⁹ Áánútu kwená mayái ánásasuwena agándai-kanaa makáimba pósa kwená kwaási agándaan-kanaa kwáyáíye. ¹⁰ Áánútumo kwená mayáímó ánásasuwenamo agándaraintemba Áánútunopa'a kwésa kwesé agándaawaima miwígwará'á mayái ánásasuwesa agándanaaowe. ¹¹ mindáyaveta Áánútunopa'a kwéta kwesé agándanaundayaveta siyáántámba kwimáíya mayáíyá kwémayaundaya miráyá onó. kentáá síkwá'náma uráantemba mirá-sáwí'á únavaiaanivo kwenáái ísámai kawe'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

¹² Áánútu máyáiwai isaná kwenááigo mayái kwémayaiye. évarevar-ayampa'a áwáima táí'matan-tusuwaaineimo póimo kárámaimo túwínkaa'o ontembá Áánútun-aaigo kentáásirumpinken-imayaa sáwí-imayaawe kawer-ímáyááwé taaímbaraisata kwéawanaumne. sirááimo tain-tántáaré kwésunanaya Áánútun-aaigo taaímbaraisata sáwí-yantaare kawe-tántáaré kwéawanaumne. ¹³ kwíyómpare marapáre amápa-tantaa'a Áánútu aúranka'a íma kwéauyoraivo kwíyómpare marapáre amápa-tantaa'a avora'á kwáyáísana kwéawanaiye. kwemá mirá iwáí póna kesáa máyaundawaina ááinta sísa ínata simámenaundayaaniye. Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba sún-da-aimba mirán-áímbá kwáyáíntaveta kentáá síkwá'náma uráantemba mirá-sáwí'á únavaiaanivo kwenáái ísámai kawe'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

Ísuma aiva'-mónó-káwááná'án-iye kwaasái.

¹⁴ Ísu Áánútu ááninko kentáásí anóndako éna aiva'-mónó-káwáánákó póna kwíyómpa'a Áánútuwe uména kentáá súwa'naa enaya kwéaisaa-imba póta kwenááyaveta áraire siráundayaveta ívéta mináímbá asiramáíya tátoraano. ¹⁵ kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó marapá'á máyonka'a amápa-tantaatavesa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áísaa úmaesa kwéiyumbanivo íma sáwí'a uráimba póna kentááyávésamo sáwí-aimbo síyambo isánáe sésamo ombá kentáávímbá íma asirayámbá kwáyáísana kwemá suwánénaya aruntá kwéumasinkaiye. ¹⁶ mindáyavena kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyaindara'a íma sáátaveta kwéonanaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-íwainopa'a konanayá aruntá umásinkenaya úwoiya súwa'naa íniye.

5

¹ aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánáaontavesa Yútaa-kwaasivinkemba moórá-morawai usásintinkaawasa kwévukowasa ó'omba usásintinkaawasa kwaásiyavesa ísámai Áánútumpa'a áísaa esa kwaásimo sáwí'o kwéontavesa póimo tuvú'mái Áánútumba kwéamesa évaka-tantaakwara'a kwéamewe. ² miwí kwaásima pósa íma asirayánkwáráwái ésa mindáyavesa ímo kawe'ó umáimo isésamo sáwí'o on-kwáásíyávésa kanaán-umai kawe'á umái tirumbá umátinkesa ³ íma kawe'á umái asiramái mésa sáwí'a kwéontavesa amápa-kwaasiti sáwí-mayaiyavesawe su'mai ímanivo miwítí sáwí-mayaiyavesagwara'a imáyáa ésa póima tuvú'mái Áánútumpa'a kwéamewe. ⁴ évakarawai íma imáyáa ésa sésa anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí mayánáe-imayaa ésa mirám-báyái kwémayaavo naaóvá'ó Áánútumo moóráwái áwí'o Érónimba usásinankowana mirám-báyáímó mairáintemba Áánútu usásintinkaraiwaiye su'mai mimbáyái kwémayaawe.

⁵ miráumai Ísu Káráisiti íma imáyáa éna séna anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayái mayánae íma siráivo Áánútu usásinankena aiva'-mónó-káwáánákóná mayái aména séna
emá kesáanimba óna'a
kesí mayáír'á ánkaraumne
séna ⁶ moórá-ainkwara'a súwana agaimaréna séna
moóráwaimo áwí'o Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyái
maimaé iyíníyone
Ísu Káráisitintavena siráíye.

⁷ Ísu Káráisiti marap'á máyonka'a eésé'á éna ivi'á téna námúnaa séna puwíníntavena Áánútumpa'a áisaa ena puwíndamo kanaamó umáímo áwa'nnaa íníwaintavena súwa'nnaa uwo séna Áánútuna imáyáa kwakáimba póna áwa'nnaa uráíye. ⁸ Ísu árai'a Áánútu ááninko úwana umbai-yántáá'ó kwempímbo túmba íma mindáyavena imáyáa éna Áánútuna imáyáa kwaréna ⁹ kasenkuí'a éna kwenááiya taagwiyavúndawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaisata aúnaí'a umáíya maí'maita kwéune. Ísu mintántáákóná ááimba póna ¹⁰ Méókísétekimo mono-káwáánákó uráintemba aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayáníntavena Áánútu Ísumba usásinankaraiye.

Ísuna aampa'á kwaré'mai ivá'á túwáavo siráin-kwasai.

¹¹ simátimunda-aimpimba sáwívar-aimba kwáyáimbanivo íma ísámai kawé'á kwéon-tavena agaráátinkanaunda-mayaigo umbai kwétaiye. ¹² ááéma Ísu Káráisitin-aai isé'a ayáátáá-kanaa maisukáavo nóra séra íma simátíma'mae kwéiyo. Áánútun-aaivinkemba avorar-áimbá íma ísámai kawé'á é'a moóráwai ókwara'a simásiminkwae sembánivo umarambó náambo nésamo asirayán-tómbó ímo kwénaantenkaani'a é'a pó'a Áánútun-aai íma kanaán-umai simátímakaawe. ¹³ umarambó náambo nésamo ímo kawé'ó umáímo aaimó ísántemba miráráán-umai kawé'ó umáímo maíyé sáwí'o umáímo maíyé miwáná ááimba íma ísámai kawé'á kwéowe. ¹⁴ tinón-ésamo asirayán-tómbó naantembá kawer-ímáyáá úmae iyówai amápar-imayaa taaímbai kwéisaawe.

6

¹ mindáyaveta Ísu Káráisitin-aai paákákén-áiné su'mai íma iséta asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-ainkwarata iséta sáákaevayan-kwaasiraanta íyataao.

Ísu Káráisitin-aai paákákén-áimbá á'a simátímakaunda pó'a íma moórágwara'a simátíma'mae iyónaumne. simátímakaunda-aimba maarán-áimbán-íye. úwoi-mayaiyave'a tínaaemba umáme'a Áánútun-aaiyave'a áraire kwése'a kwenká'á agevamái máyáawe. ² nombó kwévetinkaan-aimba simátíme'a Áánútuna mayái mayáinkwáe sésa usásintinkesa tine'á tiyáámba kwétatoraan-aimba simátíme'a kwaásimo pukémpinkemba usásinanaaon-aimba simátíme'a Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ena timínana mimbéyámbá kwaíkwai'a ínín-aimba simátímakaunda mináímbó á'o simátímakaunda-aimba ísaraavo asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-aimba ísáaro. ³ Áánútumo súwa'nnaa ínataamo éta iséta sáákaevayan-kwaasiraanta ónaumne.

⁴ Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai ó'omba kotavisíyasa koyauwerésa kawer-ámp'á ténááombanivo íma ténááowe. miwí Áánútu sáma kamátínkarain-ayamap'a máyówana túwa'nnaa ena kwenamankó miwísé máyowasa ⁵ miráumai mésa sésa Áánútun-aai kawer-áimbán-íye sésa Áánútuna asirayámbá évaka'a awánaraawe. naaemba Áánútuna asirayámbá amápa'a paárinasa minásiráyámbá évaka'a awánamái ⁶ ivátuwesa íma ó'omba koyauwerésa Áánútumpa'a ténááowe. mirámó kwéon-kwaasi maará kwéowe. Áánútu ááninkombo taaira'ó tuvúwúwanamo pukáintemba miwí mirá kwéowasa tuwánésa Ísumba simái sáwí'a umánkááwasa mirámó ontávésa íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe.

⁷ mirámó kwéon-kwaasi maararáán-kwáásimán-owe. moórá-mora-tawai aa'á tisaná maramá kawe'á isaná toómbá anómba isasá kwaási kwénaawana Áánútu mirám-bárámá kawe'á kwéumatinkaiye. ⁸ ánivo moórá-ayampa'-marama karaan-tantááré námáiyé kwáyáim-barama úwoi-marama isaná sáwíyanka'a Áánútu iravímbá agaisuwáníye. miráumai Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe. mindáyave'a Ísu Káráisitín-aaí paákákén-áimbá íma moórág-wara'a simátimenaumne.

⁹ kesí kwaásiyono. mirán-áimbá súndanivo keinárawatave'a sé'a íma sáwí-mararaan-kwaasi é'a kawe'-máraráán-kwáásí owaná Áánútu kawer-ámpá'á kwémetinkaiye sune. ¹⁰ Áánútuntave'a imáyáa kwéontave'a kwená kwaási kwétuwa'naa-e'a ívékwara'a mirá kwéowana Áánútu arupí umái máyáiwai mimbáyáiyávéna íma kwéawinkaiye. ¹¹ maaráyávéna sirááíma kwétaiye. moórá-morawai Áánútuntave'a imáyáa kwée'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a mé'a ¹² íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a Áánútuwe asiramáímo aráápamaimo mésamo Áánútumo tíménaumne siráintavesamo amu'marésamo máyáan-kwaasiraani'a oró. maarán-kwáásiráání'o ombá sirááíma kwétaiye.

Áánútu simái tarúmakain-kwasai.

¹³ naaóv'á'á Áánútu Ááváramuntavena siráimba simái tarúmakonka'a póna kwembá usáyaaítaraawai íma máyáantavena Áánútu séna amáparawai usáyaaítaraundawai mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aimba árai'a ónaumne séna simái tarúmarena ¹⁴ Ááváramuntavena séna árai'a kawe'á umánkaumpo enaísavutantambo ónááomba sáwíva'a paáronaowe súwana ¹⁵ Ááváramu áraire séna asiramái ména íma ivátuwena amu'maréna ména Áánútumo simáímo tarúmakainteni'a uráiyé. ¹⁶ Yútaa-kwaasi tiká'ó máráamba maará kwéowe. évakarawai mirá ónaumnemo sembó ombá usáyaaítaraiwai aúranka'a sésa mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-meyamba simíniye kwésewe. mirámó sésumo ombá ó'owi ó'on-aimba íma mimpímbá sembá maará sésa kemó sentení'a kwéowe sénááowe. ¹⁷⁻¹⁸ miráumai Áánútu kawe'á umátinkaniwaiyavena imáyáa éna séna mirá ónaumne simái tarúmakaimba póna Áánútu séna kwaási kentávésa sésa siráintemba íma éna ó'oni'a íniye seváimpo'a amáparawai usáyaaítaraundawai é'a kesúranka'a sé'a mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paáriníye Áánútu simái tarúmakaimba miráumai aanávó kwenaúranka'a simái tarúmakaimba póna íma karániye. mirámó siráintaveta kesáá kwenópata máyaundaya kweukáámbá aisínkaraisata minándámpá'á méta asiramái séta siráinteni'a íniye séta asiramái méta kwéamu'maraumne. ¹⁹⁻²⁰ naambó ésamo ávombo aimakáawanamo asiramáímo kwáyáintemba Áánútumo siráinteni'a kawe'á umátinkaniyemo siráinainko kentáá asiramásínkáísata Áánútumo kwíyómpa'o máyáiwaintaveta imáyáa éta amu'maréta máyaumne. Ísu kentáásí aiva'á kwíyómpa'a iyéna mono'-nánkómbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontamó úmakaan-ampaantama tarurúwa'marena iréna kentááyávéna imáyáa éna mirá uráimba póta asiramáíya máyaumne. Méókísétekimo uráintemba kwíyómpa'a Ísu kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó éna mirám-báyái maimaé kwéiyisata asiramáíya máyaundaya pó'a Áánútuntave'a imáyáa kwée'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a máéro.

7

mono-káwáánákó áwí'a Méókísétekina kwaasái.

¹ minkwáásígó Méókíséteki kwemá Sérími-naopakén-kwaasiti káwáánákó éna Áánútu usáyaaítaraiwaina mono-káwáánákó úwana naaóv'á'á Ááváramu namuro-kwáásítí anón-kwaasiye áái'a tiyéna usáyaaítaron-ayampakemba túwana Méókíséteki Ááváramumba aampa'á awánéna kawe'á umánkowana ² Ááváramu namuro-kwáásítí óísambo mayómba siyáánkaira'a taáimbakena Méókísétekimba moórá-inkwima ámakaiye. Méókísétekintavesa mináwíkóná ááimba kawe-káwáánákómán-iye sésa kwántámai kwésewe.

kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó áwíkona ááimba paru-káwáánákómánye sésa kwántámai kwésewe. ³ Méókíséteki aíkwá'ná túwíkwara anóvowi túwíkwara'a íma agaimakáamba kwáyáísana kwembó ánkaraín-kanaawe pukáín-kanaawe íma agaimakáamba kwáyáíye. kwenáái mirán-áimbá íma kwáyáintavena Áánútu ááninkoraani'a umái ména mono-káwááná'í'a umái maí'maí'a íníye.

⁴ maanáimbá imáyáa oró. kentáa síkwá'náma Ááváramu anón-kwaasi úmbanivo kwemá Méókísétekimba namuro-kwáásítí óísampinkemba moórá-inkwima ámakaimba póta mindáyaveta séta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaítaraiye kwésune. ⁵ moóráwai Ááváramu aísavutantamba uráiwai áwí'a Árívái kwenándáraken-kwaasivinkemba évakarawai mono'-má'yáír'á usásintinkaraiye. Áánútuna áamámpinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-kwaasiyono. kentí óísamba kwémayaampinkemba aasiyaasí siyáánkaira'a taaímbarempinkemba moórá-inkwima kentí kwaási Árívái-andaraken-kwaasi tíméro siráíye. ⁶ Méókísétekimo Árívái-andaraken-kwaasigomo uráinkakai séta Ááváramu kwembá moórá-inkwima ámakaimba áamáánko siráini'a uráíye súsino. ánívo Méókíséteki íma Árívái-andaraken-kwaasigonivo Ááváramumo siyáánkai-inkwimo kwimakáimpinkemba moórá-inkwima úwoi maimaéna kawé'á umánkena Áánútumo Ááváramuntavena kawé'á umánkanaumnemo simáímo tarúmakaiwaimba kawé'á umánkaraiye. ⁷ anón-kwaasigo sáwíyan-kwaasigomba kawé'á umánkáimba mináimbá iséta póta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaítaraiye kwésune. ⁸ Árívái-andaraken-kwaasi siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwi kwémayaawai kwévuwon-kwaasin-ovo Méókíséteki siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwima maráiwaintavena Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kwemá aúvamai úwoima máyáíye kwésisana póna kwemá Árívái-andaraken-kwaasi usáyaaítaraiye. ⁹ imáyáa é'a sé'a Ááváramuma Méókísétekimba moórá-inkwi ámakonka'a Áríváigwara'a ámakaintenkaani'a éna kwemá moórá-inkwima kwémayaiwai ámakaintenkaani'a uráíye. ¹⁰ Ááváramu Méókísétekimba awánéna moórá-inkwima ámakonka'a Árívái íma paáruena aíkwá'nágo arumpimbá máyonka'a uráintave'a mindáyave'a sé'a Áríváigwara'a Méókísétekimba ámakaintenkaani'a uráíye kwésune.

¹¹ naaóv'á Áánútu áamáamba simátímakonka'a Árívái-andaraken-kwaasi mono'-má'yáí maésa póí tuvú'mái Áánútumba aménááontavena Áánútuma usásintinkena Érónimba aiva'-mónó-káwááná'á usásinankaraiye. Árívái-andaraken-kwaasiti mayáímó arupí kwéumatinkainkakai Áánútu íma moórágwara'a aiva'-mónó-káwááná'á usásinankaisino. íma Éróninkaan-kwaasin-ivo Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. ¹² Áánútu séna aúna-aiva'-mono-kawaana'a usásinankanae súmba póna ááéraan-amaamba mono'-má'yáí-kwáásí Áánútuntavesa ísámai póí tuvú'mái kwéamen-amaamba ivátuwena aúna-amaamba simásimuwata ísaraumne. ¹³⁻¹⁴ mináimbá Ísóigo Ísu Káráísitintavena séna íma Árívái-andarakemban-ivo moórá-anda Yútaa-andarakemba paáru-ráíye. naaóv'á Mósesi mono'-má'yáí-kwáásíyávéna sirónka'a íma Yútaa-andaraken-kwaasiyavena siráíye. íma Yútaa-andaraken-kwaasin-ovo Árívái-andaraken-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa ésa póí tuvú'mái óntan-taareira'a agairáamba ísaraumne.

Ísu Méókísétekiraam-bono-kawaana'an-íye kwaasí.

¹⁵ mináínkóná ááimba maarán-íye. Áánútu aúna-amba agaráátinkena aúna-aiva'-mono-kawaana'a Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. ¹⁶ íma Árívái-andarakemban-ivo asirayámpínkémbá maí'maí'a éna íma ánásaniwai aiva'-mónó-káwááná'í'a umái usásinankaraiye. ¹⁷ mindáyavena Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna moóráwai áwí'a Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyái maimaé iyíníyone

Ísu Káráísitintavena siráíye. ¹⁸⁻¹⁹ ááéraan-amba Árívái-andaraken-kwaasiti mono'-máýálgó íma asiramái kwáyontavena íma túwa'naa umai arupí umátinkowana Áánútu ááéraan-amba ivátuwena moórá-amba kawer-ámbá agaráásinkowata áraire séta asiramái méta Áánútunopata kwégune.

²⁰⁻²¹ Árívái-andarakemba mono'-máýái-kwáásí usásintinkonka'a úwoi usásintinkesa íma aai simái tarúmakaambanivo Áánútu Ísu Káráísitimba aiva'-mónó-káwááná'á usásinankonka'a aai simái tarúmakaiye. mindáyavena agaimaréna séna

Ísóigo séna emá mono-káwáánákómó éma mai'mai'a ínáyone séna mináimbá íma karáníye

Áánútu kwenááninkontavena simái tarúmakaiye. ²² mináínkó ááéraan-ainkomba usáyaaítowana Áánútu simái tarúmakaontavena Ísu Káráísiti séna mináimbá árair-aimba kwaikwai'a íníye siráíye.

²³ moórá-aimba ísáaro. ááéma mono'-máýái-kwáásí sáwíva'a mésa pósa púwúntemba anondára'a ó'owima mimbáyái usá maimaé iráambanivo ²⁴ Ísu Káráísiti mai'mai'a éna íma puwíníwai aiva'-mónó-káwáánákóná mayái usá maimaé iyéna ²⁵ mai'mai'a éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a áísaa úmae kwéiyena póna kanaán-umai sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye. Ísu Káráísitinka'a agevamáíya méta Áánúmpata kwégunda-kwaasiya sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye.

²⁶ Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákómá éna Áánútuntavena imáyáa éna sáwí-aimba kwempímbá íma kwáyáísana kaweré su'mai umái ména marapá'á sáwí-kwaasivimba máyonka'a íma sáwí'a uréna kwíyómpa'a asirayán-áyámpá'á uména mirán-áivá'-mónó-káwáánákómá ména kanaán-umai amápa-tantaa'a kwésuwa'naa-íye. ²⁷ kwaásimo sáwí'o kwéuntavesawe miwímó sáwí'o kwéuntavesawe Árívái-andaraken-kwaasi aiva'-mónó-kwáásí póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráambanivo Ísu Káráísiti sáwí'o íí-áimbá kwempímbá íma kwáyowana póna miwímó uráantemba íma póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iyéna kwaásimo sáwí'o ontávénawe séna mimbórá-táwai puwéna mimbáyái ánásaraiye. ²⁸ amáán-aimpinkemba aiva'-mónó-kwáásí usásintinkowasa marará-kwáásí pósa sáwí'a uráambanivo minámáánkó ánaemba Áánútu simái tarúmarena séna mirá ónaumne séna kwenáánimba kasenkunákómbá usásinankowana aiva'-mónó-káwáánárí'a umái mai'mai'a kwéíye.

8

Ísuma kentáásí aiva'-mónó-káwááná'án-íye kwaasái.

¹ súnnda-ainkona ááimba maarán-íye. mirán-áivá'-mónó-káwáánákó kentáásí mono-káwáánákó kwíyómpa'a ména usáyaaítamaimo kawáá uráiwai ayáánúrap'a asirayán-áyámpá'á mara'á máýáíye. ² kwaásimo naambó kwéesamo Áánútuntavesa mindáúmpá'á imáyáa kwéombanivo kwíyómpa'a Ísóigo naan-úramba úmakowana Ísu Káráísiti mimpímbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á uména aiva'-mónó-káwáánákóná mayái kwémayaiye.

³ marapá'-áivá'-mónó-kwáásí póí tuvuwésa toómbá maésa umái Áánútumba aménááontavesa usásintinkaraavo Ísu Káráísiti kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó moórá-yantaa'o Áánútumbo ámakaimba mindá puwéna kwenáúma ámakaiye.

⁴ kwaásimo sáwí'o uráantavesa amáánkomo siráintemba póimo tuvú'máimo Áánútumbo amém-bayai kwémayaan-kwaasi máýáambanivo Ísu Káráísiti marapá'ó ménaraankasi íma póí tuvú'mái Áánútumba amísino. ⁵ kwíyómpa'o naan-úramba úmakaiwaina amankó'naankaan-damba marapá'á kwáyáísasa mindáúmpá'á mono'-máýái kwémayaawe. miráumai naaóvá'á Mósesi aiva'-mónó'-námbá índayavena úwana Áánútu simáména séna Sáínai-omapa'a agaráárankaunda-namba mirán-dámbá uwó súwana Mósesi kwíyómpa'o kwáyáin-dankona amankó'naankaan-damba úmakaiye.

⁶ kwíyómpa'a Ísu mono'-máýái kwémayaim-bayaigo marapá'ó mono'-máýáímó kwémayaam-bayaigomba usáyaaítaraiye. Áánútu séna kawé'á umátinkanaumne

simái tarúmakain-aimba Ísu Káráísiti kwéagaraasinkaimba mináínkó ááémo simáímo tarúmakain-ainkomba usáyaaitariye. ⁷ ááémo simáímo tarúmakain-ainkomo kwaásimo arupí umátínkarainkakai Áánútu íma aúná-aimba simái tarúmakaisino.

⁸ Áánútu kwená kwaási tuwánómba sáwí'a uwaná mindáyavena áwáá'a séna maarán-áimbá súwana Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba simái tarúmare'a Ísareri-kwaasiye Yútaa-kwaasiye aúná-aimba simái tarútinkanaumne. ⁹ Ísípi-maravakemba miwí tíkwá'náma ayútinke'a tí'mae'a tiráundara'a aaí simái tarúmakauandanivo mináimbá kárówa'a sínaaemba umátímakaumne. aúná-aimba simái tarúmare'a íma ááéraan-ainkaamban-ivo aúná-aimban-iyé Ísóigo séna ¹⁰ moórá-ainkwara'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-kwaasiyave'a aúná-aimba simái tarútinkandara'a kesí áamáamba tirumpiné imáyáavine timé'a miwítí Áánútu máyáanasa kesí kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹¹ minkánáá tínsa miwítí kwaasiye ó'onkwaasiye íma tááyesa Áánútunopa'a teró sénááowe. anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye amáparawai á'a tiráamba pósa íma ókwara'a tááyanaaowe. ¹² sirumbá umátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyááyávé'a íma imáyáa úmae iyónaumne Ísóigo siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹³ Áánútu aúná-aimba simái tarúmaranaumne siráimba póna aiva'ó simáímo tarúmakain-aimba ááéraan-aimba isaná ááéraan-tantaa'a sáwíyanka'a kwéna ánásanimba póna ááéraan-aimbo éna sáwíyanka'a ánásaniye.

9

naaóvá'á aiva'-mónó-káwáánákó purumakaná naaemá Áánútumba áma'mae iyúwana Ísu kwená naaemá ámakain-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútu aiva'á simái tarúmakain-aimba kwáyompinkemba Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-aimba kwáyowasa Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-damba úmakaawe. ² ampaanta-námbá úmakesa moórá-ampaantama avumpimbá ítámakesa mósá arátukopatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa móruna arátukopatavesa kawer-úran-ayampare sésa mimpimbá oómbá kúra'mai marésa taareí úmakesa mintááréír'á Áánútuna péréti-tomba marésa ³ mósá arátukon-daumpatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa ⁴ mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-taarei marésa mintááréír'á áséi-kwiyumba ún-kanama kwéagayesa kawer-ánáveumba úmaresa kóri-ontankwandaainei minánáveumba ánáan-kwimaresa mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-aveumpimba naaóvá'á kwíyómpakembo marapá'ó kunkáin-tonko áwí'a máána-tomba minánáveumpimba ma'mái minkáwé-ánáveumpimba marésa naaóvá'á Áánútu kwená mayáír'á Érónimba usásinankowana kwená tááúnkakemba áruma kwíkáintaumba minánáveumpimba marésa naaóvá'á Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimakón-kwandaai kae-kwándáái minánáveumpimba marésa ⁵ kae-tántáá'á ayóigwára-tántáákái anón-kawe'a úmaresa sésa Áánútuna ááimba ó'oran-aainko póna sáma kaiyé kwésuwana mintántáákáígó ayóigóráámbá minánáveumba káátena Áánútumo miwítí sáwí-imayaamo maitiyúwáinanaveumba káataraiye. mindáyave'a ívé'a íma ayáátáár-aimba agayáúmne.

⁶ mirá úmakesa aasiyaasi-táwai mono'-má'yái-kwáási mimbónó'-nánkómbá móruna arátukon-ayampa'a irésa mayái kwémayombanivo ⁷ moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai Áánútu aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó iréna póigona naaemá maimaéna iréna kwemó sáwí'o úntavenawe kwaásimo ímo táá'o isésamo sáwí'o untávénawe mirá-sáwí'ó kwéomba maitiyuwáníntavena mindááémá Áánútumba ámakaiye. ⁸ mirá éna Áánútun-amanko maarán-umai kwéagaraasinkaiye. mono'-nánkómbó móruna arátukaapa'o kwáyomba Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwenópa'a iyónááon-amba íma avora'á kwéraiye. ⁹ mintántáá'á umásítai'a umái ívétaamo máyaunda-kwaasiya

kwéagaraasinkaiye. Áánútuna imáyáa mósá makón-kwaasi pói tuvuwésa toómbá maimaésa umái Áánútumba ámakaambanivo miwí tirumpinkén-ímáyáá íma kasenkuí'a umátínkaraiye. ¹⁰ miráumai minámpá'á toóné noné kwénesa nombá kwéveresa kwéomba túyavesawe sésa mirá kwéuwana Áánútu aúna-amba agaráátinkowana ááéraan-amba ánásaraiye.

¹¹ mirá uráambanivo Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákó ívé'a kwáyáin-amba kawer-ámbá agaráásinkena mono'-má'yái kwémayain-daumpa'a mindámbá íma marapá'á kwaási úmakaan-damban-ivo usáyaaítarain-damba kasenku-námbán-iyé. ¹² mimbórá-táwái Ísu Káráísiti Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwíyómpa'a Áánútu máyopa'a iyúmba mono'-má'yái-kwáásígómó mémeona naaeuwé purumakan-aráákóná naaeuwé maimaé-namo iráintemba íma mirá éna kwená naaemá maimaéna iyéna sáwí'o umáiyáamo máyaundavinkenta siráínata aúnaí'a umáiyá maí'mai'a ónaundayavenaya mirán-umai pukáiyé. ¹³ mémeona naaeuwé purumakankóná naaeuwé anááé-áráá'á purumakan-áráá'ó agaisukáampinken-kanaowe Áánútu aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi tinepimpá'á ayáútinkava'a kwéesa miwí túma kawé'á umátínkówana Áánútu tuwánéna séna kawé'an-iyé siráiyé. ¹⁴ mémeona naaeuwé purumakankóná naaeuwé mirá uráambanivo Ísu Káráísitina naaeómá usáyaaítaraiye. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai Áánútun-amanko maí'mai'a kwéiwai kwesé máyáintavena kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye. sáwí'o kwéowaina ááinko tátokaimpinkemba iyásinkainanaya kentáásirumpimba íma aai kwáyainata Áánútuna mayái mayánaundayavenaya kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye.

¹⁵ mindáyavena ááéraan-aimba simái tarúmakonka'a sáwí'o uráampinkemba iyátinkaindayavena Ísu Káráísiti pukáiyé. mindáyavena Ísu Káráísiti aúna-aimba simái tarúmakomba póna Áánútumo asiramáimo séna kawé'ó umátínkáandamo kwaíkwai'a íníye siráimba Áánútumo kwétaayain-kwaasi mayánaáowe.

¹⁶⁻¹⁷ kwévuwesamo ombá kwaaró'á tumái tarúmaresa kwévuwowe. moóráwai puwíndayavena kwéena kwená náaindaamba mayánaáon-aimba kwésivo úwoi máyain-dara'a íma mayánaáovo puwínasa árai'a púwiye sésa mayánaáowe. ¹⁸ miráumai naaóvá'á Áánútu aivar-áímbá simái tarúmakonka'a Mósesi pói tuvuwúwana puwúwana mimpóígóná naaemá kunkáintavena Áánútu simái tarúmakonka'a ¹⁹ aiva'á Mósesi amápa-kwaasivimba Áánútuna amáámba amápa'a simátímatuwena purumakan-aráákóná naaeuwé non-úrampa atímakena méme-ayauma tamayóka'a úsumarena mindááéwímbá tu'mái Áánútun-ai agaimái makáan-auvai-kwandaaira'a tuvimpín-umarena kwaási tinepimpá'á mirá umásuwena ²⁰ séna maandááémá umásítai'a umái agaráátinkaumpo Áánútumo simáimo tarúmakain-aimba asirayán-áímbá kwáyáivo ísámai kawé'á oró séna ²¹ miráumai mindááémá Áánútuna imáyáa mósá kwémaron-danka'a tuvimpín-umarena mindáúmpá'ó kwáyon-tantaaka'a mirá úmakaiye. ²² árai'a Áánútuna amáánkona ááimpa'a naaeómá amápa-tantaa'a kawé'á umátínkáisana moóráwaiya'i. póiyá'i. ímo púwísanamo kwená naaemó ímo kúmínkakai Áánútu sáwí-imayaa íma maisiyúwáísino. naaemá kunkáimba póna Áánútu kentáási sáwí-imayaaya kwé-maisiyuwaintaawe.

Ísu sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavai pukáin-kwasai.

²³ Áánútuna imáyáa mósá makáan-dane mindáúmpá'á kwáyon-tantaare maarámán-iyé. kwíyómpa'o kwáyáin-dane mindáúmpá'ó kwáyáin-tantaare miwá amankó'naankaan-damban-iyé. mintántáá'ó marapá'ó kwáyon-tantaaka'a póígona naaeuwé kawé'á umátínkówana mindá kawé'á uráambanivo kwíyómpaken-tantaaka'a íma póígona naaeuwé-ivo usáyaaítaraiwaina naaeuwé kawé'á kwéumatinkaiye. ²⁴ miráumai Ísu Káráísiti kwíyómpa'a iyéna Áánútu aúranka'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-iyé. úmakaan-damba naan-úrankona

amaankó'naankaan-damba ímanivo kwíyómpa'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-iyé. ²⁵ moórá-mora-ira'a moórá-tawai Áánútuna aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó póígona naaemá maimaéna íyóiyó uráintemba Ísu Káráisiti íma mirá éna mimbórá-tawai kwená naaemá maimaéna móamakaiye. ²⁶ Ísu Káráisitimo miráumaimo maimaé íyóiyó urénaraankasi kwíyóne marawé tarórurónkakemba moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai puwípuwí'a úmae íyísino. íma mirá éna ááeraan-kanaa sáwíyanka'a ánásonka'a marapá'á kuména sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavenaya mimbórá-tawai pukáiyé. ²⁷ kentáási kanaamó tínataamo puwónaundaya kesáámó máyaundawaina ááintavenaya sísa íníntaawe. ²⁸ miráumai sáwívarawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáníntavena mimbórá-tawai Ísu Káráisiti puwéna Áánútumba kwenáúma aména ókwara'a kuména íma sáwí-imayaa maitiyuwáíndayavena kumínívo kwéamu'maraan-kwaasimo kuntiráíndayavena kumíníye.

10

¹ Mósesimo siráin-amaankona aambá íma aan-úrambilan-ivo Ísu Káráisiti kawé'á kwéumatinkaiwaina aankóná amaankó'naankaan-amban-iyé. miráumai moórá-mora-ira'a mono'-máiyái-kwáási póí tuvú'mái Áánútumba ámakaamba mirám-báyáígó Áánútumpa'a tiráan-kwaasi íma arupí umátínkaraiye. ² póímo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaan-anko kawé'ó umátínkarainkakai Áánútuna imáyáa mósá makáawai miwívimbá sáwí-aimba íma kwáyowasa sáwí-yantaatavesa íma umbái tésa íma úwoi póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráasino. ³⁻⁴ ánivo maará kwéowe. purumakankóná naaeówé mémeona naaeówé íma kanaán-umai sáwí-imayaa maitíyukaimba pósa moórá-mora-ira'a póí tuvú'mái Áánútumba ámakonka'a miwítí sáwí-mayaigotavesa imáyáa uráawe.

⁵ miráumai Ísu Káráisiti marapá'á kumíndayavena kwéena Áánútuntavena séna póímo tuvú'máimo embó ámakaane toómbó ámakaane íma embá arááima kwétaivo kemá embá arááima táíndai'a ónaundayavai súma to'mayaa umásínkaraane. ⁶ póímo agaisukáantavai íma aamoí kwéone. sáwí'o uráantavesamo póímo tuvú'máimo ámakaamba mindáyavai íma aamoí kwéone ⁷ simásuwe'a sé'a enáái aúvái-kwandaavimba kentávéna simái agaimaréna séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne simái agaimakáintemba kwéune kwésune

Áánútuntavena Ísu siráiyé.

⁸ aiva'á Ísu Káráisiti séna ámáambo siráinten-umai póíma tuvú'mái ámakaamba toómbá maimái ámakaamba póíma agaisukáamba sáwí'o uráantavesa póíma tuvú'mái ámakaambanivo minámbá íma arááima kwétaisa aamoí íma kwéone ⁹ simásuwena séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne siráiyé. mindáyavena Ísu Káráisiti póímo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaunda-anta ivátuwena aúna-amba Áánútumbo arááimo táínda-imayaamo kwaránaunda-anta agaráátínkaraiye. ¹⁰ Ísu Káráisiti Áánútuna imáyáa kwaréna Áánútumba kwenáúma aména mimbórá-tawai pukáimba póna sáwí-imayaaya maisiyuwénaya Áánútundeí'ia umásínkaraintaawe.

¹¹ aasiyaasi-tawai mono'-máiyái-kwáási usásimbai mimbórá-máiyái maésa póí tuvú'mái Áánútumba ámakaamba mimbáyáígó íma kanaán-umai sáwí-imayaa maitíyukaimbanivo ¹² Ísu Káráisiti mimbórá-tawai Áánútumba kwenáúma aména pukáiyé. sáwí'o uráantavenawe sáwí'o ónaundayavenayaawe puwéna mimbáyái ánásasuwena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména ¹³ Áánútumo kwená namuro-kwáásímó tínkaminanamo kwemó usáyaitanintavena amu'maréna umáyáiyé. ¹⁴ miráumai Áánútumba kwenáúma ámakaimba pósa Áánútundeí-i'a kwéumatinkain-kwaasi kasenkuí'a úmae iyónááowe.

¹⁵ mináíntávéna Áánútun-amanko avora'á simásimuwana Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

¹⁶ Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúna-aimba simái tarútinkaandara'a kesí ámáamba tirumpiné

imáyáavine timénaumne siráiyé.

¹⁷ moórá-ainkwara'a séna

miwítí sáwí-imayaawe áamááne káráraamba íma mindáyave'a imáyáa úmae iyónaumne siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁸ Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana póna sáwí'o uráantavesamo póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaan-amba ánásaiye.

Áánútunopata íyóno siráin-kwasai.

¹⁹ miráumai kesí kwaásiyono. Ísu Kárásiti puwúwana kwená naaemá kumúwana kentáási aambá kwikáimba póta íma sáátaveta éta Áánútuna aoka'-náúmpátá kwéiyune.

²⁰ puwéna Áánútumba kwenáuma ámakaintavena aúna-amba kwaikwai'a ínín-amba agaráásinkena Áánútuna aoka'-náúmpá'á mósá arátukon-ampaanta awásámai aambá kwí'mái Áánútunopata iyónaunda-amba agaráásínkaraimba mindáyavetaawe ²¹ kwemá anóm-bono'-mayai-kwaasigo Áánútuna kwaásira'a kárákwiraimba mindáyavetaawe

²² Áánútunopata íyóno. kentáási sáwí-imayaaya maisiyúwáisanaya kentáásirumpinta íma aai kwáyáísata kawé'-nóntá peréta kwenááigonta sirumpintá tátoreta Áánútuwe aráápamái asiramái méta Áánútunopata íyóno. ²³ Áánútun-ai árar-aimban-iye séta póta asiramáiya tátoreta íya ivátuweta Áánútumo kawé'á umátinkanaumne siráintemba mirá ínimba póta kwenáái asiramáiya tátoreta amu'maréta méta miráyá onó. ²⁴ kesáa imáyáaya kwéeta moórá-morawai túwa'naa umai asirayáne imáyáawe timéta kawé'-

máyáiyá kwémaeta miráyá onó. ²⁵ Áánútuntaveta imáyáa éta torupamáí maí'mai'a úmae iyéta évakarawaimo torupamáimo maivár-íyúmbo ivátukaantemba kesáa íma mirá éta torupamáí maí'mai'a úmae iyéta moórá-morawaiya asiramátinkanaumne. Ísu Kárásitimo kumínimba sáwíyan-kanaa kwáyáintaveta moórá-morawaiya asiramátinketa miráyá onó.

²⁶ maísáaro. Áánútuna árar-aimba iséta tátoketa kentáási imáyáavinkembo kwembó sínaaembo umámetaamo sáwí'o úmaetaamo íyónanayaamo éna Áánútu sáwí-imayaaya maisiyuwánintavena ó'on-amba íma kwáyáivo ²⁷ sáátaveta kwéonanamo Áánútumbo tínaaembo umámiantavenamo sáwí-meyambo timínasa anón-iravimbo káugonaaontaveta amu'maréta ménaumne. ²⁸ Mósesi timún-amaambo arááiraawai aaivimbá usá-intinkaresa kaumbo-káé-kwaasimo tuwánésamo sésamo árai'a mirá kwéowe sésamo ésa íma tirumbá umátinkaiyamba tínkamiyasa puwónááomba ²⁹ mindá umbai-yántáá'án-ivo Áánútu ááninkomba tínaaemba umámémba mindá anón-umbai-yantaa'an-ivo Áánútu simái tarúmakonka'a Ísu Kárásitina naaemá kumúwasa sáwí'o umbá maitíyukaimba mindáyavesa sésa úwoisan-tantaa'an-iye síyawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe.

Áánútun-amanko úwoimo súwa'naa iwáintávésa simái sáwí'a umánkaraawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe. ³⁰ maarán-áimbó siráimba mindá Áánútuma póna maará séna

anondá meéyámbá timénaunda mindá kendéimán-iye. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne

séna moórá-ainkwara'a séna

Ísóigo kwená kwaási tísa umai iséna

taaínkaa'a umái-meyamba timíníye

siráiyé. ³¹ Áánútu asirayánkwáráwái póna tíkena sáwí-meyambo timínimba mindá anómba táátavesa ónááovo Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí maí'mai'a úmae iyé'a moórá-morawai asiramátinkanaaowe.

³² ááéma Áánútu keinárawatavena sama kamátinkonka'a umbai-yántáári'a umátinkowa'a íma ivátuwe'a asiramái méraavo mindáyave'a imáyáa oró. ³³ moórá-mora-tawai amáparawai túranka'a sáwí'a umátinkesa simái sáwí'a umátínkómbanivo asiramái mé'a moórá-mora-tawai kentí kwaásimo sáwí'o umátínkómbo túwa'naa úmae íyúwasa keinárawakwara'a sáwí'o umátínkómbo asiramái méraawe. ³⁴ Áánútuna kwaási-i'o unkákémbá keinárawapinkemba évakarawai ándáva'o mótínkómbo tiruntávé'a

umátínkówasa kentí náaindaambo tavíyááví umbá íma imáyáa é'a sé'a usáyaaitarain-tantaa'a kwíyómpa'a kwáyáimba póta maí'maita ónaumne suwaná tirunkó kawé'á uráíye.

³⁵ mirá uráavo Áánútuntave'a asiramái mé'a kawé'-mékámá kwémayaawe.
³⁶ Áánútuna imáyáavinkení'a é'a kwemó mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'o mayánááontave'a asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-kaíno. ³⁷ mindáyavena Ísu Káráisitimo kumínimba amu'maréna ména Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna
 sáwíyan-kanáa kwáyáimba póna
 tíníwai íma úwoi ména tíníye.
 agaimaréna siráíye. moóráva'a agaimaréna séna
³⁸ kesí kwaásigo arupí umái máyáiwai kesé
 aráápamái máyáimba póna inkaisénamo siyuwénamo
 kówína'o é'a íma aamoí umánkanaumne siráíye
 agaimaréna siráíye.
³⁹ mináímbá siráimbanivo kesáámá inkaisésamo auwésamo kówésamo ánásanaaon-kwaasiraanta íya éta Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta kawé'á umáíya maí'maita ónaumne.

11

Áánútun-aaiyavai áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-ankona kwaasái.

¹ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-amba maarán-ámbán-íye. Áánútu to'mayaa uráin-tantaataveta séta árai-tantaa'an-íye séta amu'maréta méta súrandeiyaaamo ímo awánaraunda-yantaataveta séta árai'a kwáyáíye kwésune. ² kentáá síkwá'náma Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyóntavena Áánútu séna kawé'án-owe siráíye.

³ naaóvá'á Áánútu séna kwíyómba maramá paáruwo súwana paárúwata mináíntávéta áraire kwéseta kwéisaumne. ímo awánáúnda-yantaapinken-tantaa'nei awánáúnda-yantaa'a Áánútu taróruraiye.

⁴ naaóvá'á moóráwai áwí'a Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna póí tuvú'mái agaimái Áánútumba ámakowana awaaó áwí'a Kááini kwemá toómbá áká'mai Áánútumba amúwana Épeo Áánútumo sirónteni'o úntavena Kááinimo ámakowaimba usáyaaitaraiye. Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu ámakon-tantaa'a awánéna kawé'án-íye séna kwembá awánéna arupí umái máyaandawai óne siráíye. naaóvá'á Épeo pukówasa kwentávésa sésa Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyon-kwaasiman-íye kwésewata ísámaeta kwéiyumne.

⁵ naaóvá'á moóráwai áwí'a Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu púwivo séna kunáí'maena kwíyómpa'a móankarowasa avakáá uwááesa túwómbanivo Áánútumo áíkomba íma awánaraawe. Ínókimba Áánútumo ímo kunáíkonka'a marapá'ó máyonka'a moóráwai Ínókin-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútuma aamoí ínkwaé-i'a úmae iráíye agaimaréna siráin-aintaveta séta Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái méraiye kwésune.
⁶ Áánútunopa'o kwétewai Áánútu ména kwembó avakáá ónááon-kwaasi kawé'á umátínkáin-aintavesa aiva'á sésa árair-aimban-íye sésa kwenópa'a kwétewe. ímo árair-aimban-iyemo sésamo ésa íma kwenópa'a ténááowe. miráumai Áánútun-aaiyavesamo ímo áraire sésamo kwenká'ó ímo agevamáímo máyáawai Áánútu íma aamoí umátinkaniye.

⁷ naaóvá'á Áánútu Nówaamba naaémbo nonkó tuwaaténa kwaási tínkaminiye-aimba simámuwana iséna séna áraire séna non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmarena kwená aarai-íyámpóíye kwenanáávú'maare umáyówana nonkó miwí íma nawíkaraiye.

Nówaa Áánútun-aaiyavena áraire súntavena Áánútu Nówantavena séna arupí umái máyaane súwana Áánútumo marapá-kwáásímó sáwí-meyambo timínín-aimba iséna simátímakaiye.

⁸ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna ená maramá tuwé aménaunda-marava'a kwaaó súwana áraire séna kwená maramá tuwéna ímo awánarom-barava'a Áánútumo amúpa'a kuréna ⁹ Áánútumo aménaumne siróm-barava'a koména mináíntávéna áraire séna ó'om-baravaken-kwaasigoraamba kwááyu-namba úmarena méraiye. mimbárá Ááváramuntavenamo siróntemba ááninko Áísákaante anówainko Yákóponteyavenagwara'a timénaumne siróm-barava'a Ááváramu-iyaise mésaya kwááyu-namba úmaresaya méraawe. ¹⁰ Ááváramu miráumai ména moórá-naopatavena imáyáa éna Áánútumo kwíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a asirayán-ávómbá kwaikwai'a ínín-daopatavena imáyáa éna amu'maréna méraiye.

¹¹ Ááváramu awainínkó áwí'a Séraa Áánútun-aaiyavena áraire siráiyé. Áánútu simámena séna iyámpói ankáníyone súwana árai'a kwemó sintení'a owáímán-iyé séna iyámpóimo ankánaunda-kanaa ánásaraiye séna íma imáyáa éna asirayámbá maéna ámú'a kauréna iyámpói ánkariye. ¹² miráumai Ááváramu iyámpói ankómba anónu'mai kómpinkemba sáwíva-kwaasi aísavutantamba ónááowaiyavena kwíyómpa'o o'ó sáwíva'o kwáísanamo nompá'ó nonáámááímo sáwíva'o kwáyáintemba mirán-kwáásí uwasá íma kanaán-umai táámparaawe.

¹³ maanáúváívimbó túwí'o agaimakáunda-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire símae kwéiyesa kwenká'á agevamái maivá kwéiyesa pukáawe. Áánútu asiramái séna mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma máyómba némpa'a kwáyowasa úwoi aái iséna aamoí ésa sésa marapátáámó máyaundaya ó'om-baravaken-kwaasiraamba umáíya sáwíyanka'a ménaumne símae kwéiyesa pukáawe. ¹⁴ mirán-áímbó kwésen-kwaasi miwítí mara-úrapa'a imáyáa kwéuwata ísaraumne. ¹⁵ miwímó tukóm-barayavesamo imáyáamo urésaraai koyauweránááon-amba kwáyomba pósa awánaraasino. ¹⁶ íma mirá ésa kwíyómpa'o usáyaaitarain-ayampa'a imáyáa uráawe. mindáyavena Áánútu aamoí éna séna kesí kwaásiman-owe séna póna miwítí maru'á to'mayaa uráiyé.

¹⁷⁻¹⁸ Áánútu Ááváramuntavena asiramái séna enááninko Áísákaampinkemba enaísavutantambo ónááowai paáronaawe siréna naaémba moórá-aimba áísaa umai isánáe séna enáánimba Áísákaamba tuvú-simiyo súwana Ááváramu séna Áánútu simásimena séna enááninko Áísákaampinkemba enaísavutantamba ónááowe siráimba árai'a miráumai paárumasinkaniye séna Áísákaa mimbórá-iyámpói úwana íma tátorena áí'maena tuvuwíndayavena kwéena ¹⁹ imáyáa éna séna Áánútu kanaán-umai puwíndavinkemba usásinankaniye séna tuvuwíndayavena úwana Áánútu séna étuwaao súwana ivátuwena ááninkomba inkamúwana puwóntenkaani'a kwéumpinkemba áikaiye.

²⁰ Áísákaa Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútumo naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena ááninkai Yákóponte Ísonte kwaaró'á tumátínkaraiye. ²¹ naaémba Yákópo anónu'mai kéna puwíndayavena kwéena tááúnka'a tátorena kívaena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútuna imáyáa mósá maréna naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena Yósépi ááninkai kwaaró'á tumátínkaraiye. ²² naaémba Yósépi anónu'mai kéna puwíndayavena kwéena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simátimena séna Áánútu kentáásí kwaasi Ísareri-kwaasi Ísípi-maravakemba ayú'mai tí'maena kentáásí maravá'á mótkaindara'a kesiyáántamba maimaésa máútaaro Yósépi siráiyé.

²³ naaémba Mósesi anóvowi kwembá ánkaresarai awánésarai kawer-iyámpóimán-iyé sésarai Áánútun-aaiyavesarai áraire sésarai kwenká'á agevamái máyóyantavesarai Ísípi-maravaken-anon-kwaasigo iyámpóiyomba tínkantuuwaromo sirón-aintavesarai íma táátavai uyambá mináímbá karésarai Mósesimba aúpá'á ánkarojana kaumbo-kwíyómbá

ánásowana minánón-kwáásígó ayáámúnko áí'maena kwená naaúmpa'a móankarowana ²⁴ naaémba Mósesi anón-úwasa awánésa sésa Ísípivaken-anon-kwaasigo ayáámúnko ááninkoman-iyé kwésuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena mirámó sun-áimbá ánaaemba umátimena séna kemá íma kwenáánimba úne siráiyé. ²⁵ Ísípivaken-kwaasi sáwívar-oisamba marésa sáwí'o kwéontavesa aamoí kwéumba Mósesi ááemo ánásanin-tantaatavena íma arááíma kwétowana séna umbai-yántáá'ó siménááombo éna kanaán-iyé séna Áánútuna kwaasi kwená kwaasi póna máyón-ayampa'a koména ²⁶ imáyáa éna séna Áánútu kentááyávéna tiráníwaine séna usásinankaraiwaina mayáí mayánaunda póna umbai-yántáá'ó kempá'ó tínimba minánkó Ísipi-kwaasiti sáwívar-oisamba mayánaunda-ankomba usáyaaitaraiye séna Áánútuma kawé'-mékámá simíníye-imayaa éna mirá uráiyé.

²⁷ naaémba Mósesi Ísipi-marava'a tuwé'a kónaumne sirónka'a anón-kwaasi áwáá'a áúwana Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena kwenáároi íma inkaiséna úwoi kówéna Áánútumba íma túrandei awánarowaimba imáyáavinkemba awánarontavena úwoi kóuraiye. ²⁸ naaémba Ísípiva'a Áánútuna kwayó'nákó kwíyómpakewai moórámora-naumpimpakemba aivar-íyámpóí tínkamindayavena kwéuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Ísareri-kwaasiti aivar-íyámpóí íma tínkaminkwae séna Ísareri-kwaasiyavena póí tuvuké'a ááto-taira'a naaemá pé'mare'a mimpóí kemá naaró súwasa mirá uráawe. mindáyavesa áwí'a tésa páásova-tanone siráamba mindá tíyótaasatanone siráawe.

²⁹ naaémba Ísipi-marava'a Ísareri-kwaasi tuwésa tésa anón-donko áwí'a naae-nóné supa'á tésa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena mindónkó tuwínkaa'a úwasa nonáámááíravamba táatowasa Ísípivaken-kwaasi kwa'maésa tésa mindómpímbá tuwaná mindónkó kunátawisena minkwáásí tínkantasaraiye.

³⁰ naaémba Ísareri-kwaasi sésa Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mimbáráv'á koménae sésa kumbá Áánútu mirán-oro sirómba áraire siróntavesa mindáó'a óntandeimo íí'o úmakopa'a kókuyauku uwááesa tóyo eémesa ava'moraéra'a mirá ésa avakaeténgomba komirá uwaná kweyááríka'a miní'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yéríko-kwaasi tínkantuwesa koméraawe. ³¹ Ísareri-kwaasi Yéríko-naopa'a íma kurónka'a kae'nárai ti'márówasarai mindáópa'a kotivúntamai awánayae sésarai kuyambá moórá-ininko áwí'a Áré'api eénánk'á nááún-ininkona naaúmpa'a kuyaná Áánútun-aaiyavena áraire séna minkáé'nárai aúp'á tiyuwówasarai tirááiyé. Ísareri-kwaasi Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a Yéríko-kwaasi Áánútun-aaiyavesa íma áraire sirówai tínkamesa Áré'api Áánútun-aaiyavena áraire sirón-inimba íma inkánkaawe.

³² amáparawai tááimo agáyáanda ayáátáár-aimba imbá pó'a amáparawai táái íma agayánaumne. miwí túwí'a Kítíyono úwana Péréke úwana Sámúsoni úwana Yépetá úwana Tévíti úwana Sámúwéri úwasa Áánútun-aai simátímakowaiye miráumai-kwaasi ésa ³³ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa pósa miwívínkémbá évakarawai namuro-kwáásí usáyaaitesa arupí umái miwítí kwaásira'a kárákwiyesa Áánútumo asiramáímo séna mirámó ónaumnemo siróntemba umái máyówana Áánútu aváár-íyán-tóika'a awáá urówana íma vówasa mésa ³⁴ miwívínkémbá évakarawai anóni'a písíntukowasa miwítí namuro-kwáásí tínkamonaé suwaná Áánútu tíyótinkowasa kawé'á umái mésa íma asiramái máyówana Áánútu asiramátinkowasa mésa miwítí namuro-kwáásí tínkantuwesa méraawe. ³⁵ évakar-inimba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyontavena miwí timááraamo pukómpinkemba Áánútu usásintinkaraiye.

namuro-kwáásí évakarawai tátoresá sésa Áánútumbo tínaaembo umámiyataamo éta íya tínkameta étinkanaumpo Áánútumbo tínaaembo ímo umámiyataamo éta tínkamonaumne suwasá Áánútumba íma sínaaemba umámenaumne sésa imáyáa

ésa púwónana Áánútu súwa'naa ínata kwíyómpata maí'maita ónaumne suwasá tí'a úni'a umátínkówasa pukáawe. ³⁶ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa miwítí namuro-kwáásí évakarawaiyavesa tuwíráái sésa tínkam-bae kwéiyesa évaka'a tíyayaanka'a asááumai tí'maesa ándáva'a mágwétiyuwesa ³⁷ évakarawai óntandei tínkamuwasa púwúwasa évaka'a maánkáára'nei taasa'naasá kwéumasuwesa évaka'a taánasatanei túvimba aira'naará kwéuwasa kwévuuwasa évakarawai íma kawer-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwasá évaka'a méme-ayau-unankwatoi urésa íma kawe'-númpímpá'á kwégwaesa úwoivimpa'a kog-wáísagwai ésa íma toómbá makówasa sáwí'a umátinkesa umbai-yántáári'a umátinkesa ³⁸ kawe-kwáásí-í'a umái máyóntavesa ti'mátuwowasa kówésa kwaásimo ímo máyópa'a kwénaaesá omápa'a mésa maipíné muri-áivíné kwaésa miráumai mésa kawe-kwáásímá pósa sáwí'o umátínkówaivimba íma máúmba keyáára'a maémáéwe.

³⁹ mirán-kwáásí Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu séna kawe'án-owe siráivo marapá'á máyónka'a Áánútumo mirá umátinkanaum-nemo siráin-tantaa'a íma awánowana ⁴⁰ Áánútu miwíyávéna amu'maráaro séna naaémbo keséyaamo ménaaon-kwaasiyavena imáyáa éna kawer-ámbá kentááwé miwíyé kasenkuí'a umásinkanin-anta kwisínkaraiye. mindáyavesa marapá'ó máyónka'a íma awánaraawe.

12

Áánútu kentáásivowai-i'a kwéin-kwasai.

¹ miwí miráumai máyómbanivo kesáa maaráyá ónaumne. miwí Áánútun-aaiyavesa áraire siráawai torupamáimo máyómpimbo kesáa avumpinkáántá máyaunasaraanta Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyón-amba kwéagaraasinkaawata mindáyaveta umbai-yántáá'á ivátuweta kentáámó sáwí-imayaaomo tátokaimba ivátuweta kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo mimbórá-ímáyáámó kwégwaraan-temba Áánútumo agaráásínkarain-ampata íma sívón-káínata asiramáíya kónaumne. ² kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo ayááivá'ó kwáyáim-beyantavesamo imáyáamo ontembá Ísuntavetaawe su'mai imáyáaya onó. Ísu imáyáaya símakaisata Áánútun-aaiyaveta áraireya kwésunanaya imáyáaya kwésimimba póta Áánútuweya aráápamai maí'maita úmaeta iyónaundayaawe. Ísu naaémbo arunkó aamoí ínín-imayaa éna póna taaira'ó puwíníntavena íma a'áo séna taaira'ó púwón-antavesamo tigeayávésa kwéomba íma imáyáa éna póna Áánútu kawáá uráiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáíye.

³ Ísuntave'a imáyáa oró. marapá'ó máyonka'o sáwí-kwaasi sáwí'o umánkáva'o iyúwanamo asiramáímo maimaénamo iráimba imáyáa é'a íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a asiramái máéro. ⁴ sáwí-yantaatave'a kárákwimae'a kwéiye'a asiramái máyáampinkemba íma tínkamowa'a pukáawe. ⁵⁻⁶ Áánútu asiramátinkanintavena séna kesiyáámúmbaare kesáánimbaare ísáaro súwana agaimaréna siráin-aimba imáyáa oró. maarán-áimbá séna

Ísóigo arumbá tímakaiwai arupí kwéumatinkena kesáánimba owémó kwésiwaiyavena kesáái isáígwáe séna kwétinkamiye. mindáyavai kesááninkoo Ísóigo arupí umánkáimba íma úwoisan-tantaa'an iyé-ímáyáa éma sáwí'o uráanda asiramái simámakaimba enarunkó íma sáwí'a íno agaimaréna siráíye. ⁷ umbai-yántáá'ó kentópa'o kwétimba Áánútu kawe'á kwéumatinkena kwená iyámpói owaná póna mirá kwéumatinkaiye. amápar-iyampoi kawe'á

ónááontavesa miwí tinóvowi arupí kwéumatinkaawe. ⁸ Áánútu amápa'a kwená iyámpói umbai-yántáápinkémbá arupí kwéumatinkaimba umbai-yántáá'ó kwáyáiwai Áánú-tuna iyámpóin-ovo umbai-yántáá'ó ímo kwáyáiwai ó'owiti iyámpóin-owe. ⁹ moórá-ainkwara'a súnnda ísáaro. marapákén-késívóisaiya arupí umásínkaraawata miwí táái iséta miráumai kwíyómpaken-kentaasivo áái iséta kawe'á umái méta minánón-áimbá

miráyá onó. ¹⁰ sáwíyan-kanaa marapákén-késívóisaiya miwítí imáyáavinkemba arupí umásínkáantaanivo Áánútu kawé'á umátinkanae séna kaweré su'maiya umáíya ménaundayavenaya kwemó kawé'ó umáímo máyáintemba miráyá ónaundayavenaya arupíya kwéumasinkaiye. ¹¹ arupí kwéumasinkaindarata sirunkó umbaí kwétainata íya aamoí éta naaémba minúmbáí-yántáákó kawé'á umásinkaindarata minúmbáí-yántáákóná anondá paru umáí kawé'á umáí ménaumne.

mirám-baaran-oro siráin-kwasai.

¹² miráumai kárakwiye'a tiyáántán-kwimai mé'a ¹³ arupí-amba imáyáa umáí kwaráaro. keinárawapinkemba évakarawai tuwánésa sáwí-amba kwaráavo sé'a kawé'á umáí mé'a arupí-amba kwaráaro.

¹⁴ tiyáántán-kwimai amáparawaiye paru umáí máéro. ímo kaweré su'mai umáímo máyáawai Ísóigomba íma awánanaaovo kaweré su'mai umáí máéro. ¹⁵ keinárawapinkemba évakarawai Áánútu úwoi kwétuwa'naa-iwaimba auwáúnavo sé'a kárakwiyo. keinárawapinkemba évakarawai tirunkó sáwí'a índarakemba misáwí-ímáyááó amápa-kwaasivimba kóyáwé iváínivo kárakwiyo. ¹⁶ sáwí-yantaatave'a tirááyave'a ováínivo kárakwiyo. naaóvá'á moóráwai áwí'a Íso Áánútuntavena íma imáyáa éna sáwí'o uráintemba keinárawapinkemba évakarawai mirá ováínivo kárakwiyo. kwemá Áánútuntavena íma imáyáa kwéuwaimba moóra-tawai áái kwéankowana ávákontavena séna ená toómbá nasímínana mintónkóná anondá emá aivar-íyámpóí aúrénana kenkáísivowa kawe-kwááró'á tumánkaniye séna ¹⁷ ména naaémba moóra-imayaa éna kesivo kawe-kwááró'á tumásinkainkwae séna anón-ivi'a tówana avowámá ávákomba kawe-kwááró'á tumánkena póna kwembá íma tumánkowana ááemo sáwí'o uráin-tantaako avowámá kawe-kwááró'á tumánkanin-amba ítáraiye. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí'á ováínivo kárakwiyo.

¹⁸ naaóvá'á Ísareri-kwaasi Sáínai-omar-andampa'a komáyówana anón-irama kwégena tinepáí kwégowasa uwaná anómba túnkuwana anón-unda torówana ¹⁹⁻²⁰ uwíremba anónka'a aú'mai iyúwana aagówé su'mai séna kwaásiye póíye maanómáká'ó tíya'o é'a óntandei tínkamiyasa puwónááowe súwasa mináimbó ísón-kwaasi táátavesa ésa sésa ókwara'a moóra-aimba íma sínata isánáe sésa táátavesa ésa ²¹ awánon-tantaa'a anómba táátavesa uwaná Mósesi séna sááte kéné siyántámbá taráíye siráíye. naaóvá'á Ísareri-kwaasi mirán-tántáá'á koawánaraavo keinárawa'a mirán-tántáá'á íma kogwéawanaawe.

²² íma mirá é'a Áánútunopa'o tiráamba maaráání'a kwéowe. moóra-omako áwí'a Sáiyono-omapa'a té'a Áánútu asirayánkwáráwáíná naaópa'a té'a kwíyómpa'a aúna-nao'a Yérúsaremu-naokaa-daopa'a té'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'o sáwíva'o toru-pamáímo mésamo Áánútu áwí'o mósá marésamo aamoí kwéopa'a té'a ²³ aiva'ó Áánútunopa'o tésamo kwená kwaási-i'a umáí máyáapa'a tiráawe. kwíyómpa'a aúvávimba miwí túwí'a agaimakáíye. Áánútu amáparawai miwímó máyáawaina ááintavena tísaa íníwainopa'a té'a marapá'ó arupí umáímo máyówanamo Áánú-tumo kasenkuí'o umátínkaraiwai kwíyómpa'a miwí timantómbó máyáapa'a té'a ²⁴ Ísunopa'a Áánútu aúna-aimbo simáímo tarúmakaimba kwéagaraasinkaiwainopa'a tiráawe. naaóvá'á Kááini ávákomba Épeomba tuvuwúwana puwúwana kwená naaemá kumúwana mindáyavena anondá sáwí-meyamba amínkwáe siráimbanivo Ísuna naaemó kunkáimba kwaási kawé'á kwéumatinkaimba kwenópa'a tiráawe.

²⁵ Áánútu keinárawatavenamo aaimó sínda-aimba íma araaisé'a kárakwiyo. naaóvá'á Mósesi marapá'á ména Áánútun-aaí simátimuwasa arááíraawai sáwí-meyamba mairáawe. miráumaimo kwíyómpakewaimo simátiminda-aintaamo araaisénááowai árai'a sáwí-meyamba mayánááovo kárakwiyo. ²⁶ naaóvá'á Áánútu Sáínai-omapinkemba aaí súwana anóm-barima taráimbanivo ívé'a asiramái séna moóra-kanaa tínimba ókwara'a anóm-barima taaó senaná kwíyónkowe maraówé anóm-barima táníye siráíye. ²⁷ ókwara'a anóm-barima taaó sénaumnemo siráin-ainkona ááimba

maarán-iyé. marímo tánín-tantaa'a naaóvá'ó tarórurain-tantaa'a póna ánásanivo maríma ímo kanaán-umai táinda-yantaa'a kwaikwai'a íníye.

²⁸ miráumai marímo tánimba Áánútu kentáará'á kárákwiraimba póna íya siyuwánimba póta sirunkó kawé'á ínata aamoí éta kwentávéta éta kwenáwí'a mósá maréta kwená imáyáa mósá máraandayavenaya aamoí íníye. ²⁹ kankambó aú'maimo iravimbó agaisúwáantemba Áánútu mirá ínata póta kwená imáyáa mósá maréta ménaumne.

13

Áánútu aamoí inkwáe-i'a oro siráin-kwasai.

¹ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai Áánútuna akúní'a umái máyáamba pó'a moórá-morawaivimba kentirumbá kwétimé'a íma ivátuwaaro. ² namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá kwétimé'a íma ivá'á tiyúwáaro. évakarawaimo mirámó uráamba íma marapá-kwáásí kawé'á umátínkaraavo kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mirá umátínkaraavo íma kwíyómpakewai owé-ímáyáá uráavo marapákén-kwáásí owé-ímáyáá uráawe. mindáyave'a namu-kwaasí túwa'naa oro. ³ Áánútuna kwaá-sivinkemba kwená kwaási onkákémbá évakarawai tí'maesa ándáva'a mótínkáamba miwísé ándáraamba umái maémáyáambanivo mindáyave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. umbai-yántáá'á miwívimbá kwáyáin-kwaasi keinárawapinkwara'a miráumai umbai-yántáákáámbá kwáyáiwain-ovo imáyáa é'a túwa'naa oro.

⁴ aaraimó kwaaimó máyáawasa kwaaimó aaraimó máyáawasa kwéon-amba kawer-ámbán-ivo aarai íma sáwí-anka'a nááówasa kwaai íma sáwí-anka'a nááówasa miráumai máyáavo aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma oró. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

⁵⁻⁶ Áánútu séna
íma tiyuwé'a túwa'naa ónaumne
mináimbá siráintaveta asiramái méta séta
Ísógo kwésuwa'naa-imba pó'a kwaásimo
sáwí'o umásinkaiyamba íma sáá'a káníye
séna Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna siráimba pó'a óntantave'a íma anón-imayaa é'a mirán-tántáákó kembá tátoraina'a sáwí'a iiyáváinivo makáan-tantaatave'a sé'a mindá kanaán-iyé seró.

⁷ ááema kentí anón-kwaasi Áánútun-aaí simátímakaawaiyave'a imáyáa oró. miwímó máyón-aaine pukáan-aaine imáyáa é'a Áánútuwemo aráápamaimo maémáéntemba mirá oró. ⁸ Ísu Káráísiti naaóvá'ó uráintene minká'ó mirá uráintene ívékwara'a mirá kwéintene naaénkwara'a mirámó ínintene. mindáyave'a ⁹ toómbá aamba áúmbakaan-amba kwaránáaomba íma túwa'naa ínivo Áánútu úwoi súwa'naa umáíya kwéasira-masinkaivo ó'on-o'om-bonor-aimba kampa'-mónór-áimbá isé'a kwaráavainivo kárákwiyoro.

¹⁰ Ísu Káráísitimo puwénamo kwenáúmo Áánútumbo ámakaintavenaya kwésuwa'naa-imbanivo mono-náúmpá'ó mono'-má'yái-kwáásímó póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé. ¹¹ aiva'-mónó-káwáánákó kwaási sáwí'o uráantavena póí tuvukéna naaemá umaéna Áánútuna aoka'-náúmpá'á íréna mindááémá tuvimpín-úmáráísasa mimpóí mindáókona aaumépa'a íma nésa agaisukáawe.

¹² miráumai Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna sáwí-imayaa maitiyuwánaumne séna íma a'áo súwasa áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana puwúwana kwená naaemá kunkáiyé. mirámó uráimba póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-ivo kentáá kwésuwa'naa-iyé. ¹³ Ísumba áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana pukáimba miráumai mono'-náúmpá'ó póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-amba tuwáúnasaya kwembó simáimo sáwí'o umánkaraantemba kentáágwárá'á simái sáwí'a umásínkáamba póta íya kwentá

auwánaumne. ¹⁴ marapá'ó kwaíkwai'o ínín-dao'a íma kwáyáintaveta kwíyómpa'o mai'maitaamo ónaunda-naopata imáyáaya éta póta íya kwentá auwánaumne.

¹⁵ Áánútumbo póimo ámentemba Ísu Káráísiti kentááyávénawe séna pukáintaveta Áánútuna kwaási úne súndawaiya aamoí umánkamae kwéiyeta kwenáwí'a mósá maréta íya túwáano. ¹⁶ kawe'á umátinketa túwa'naa eta íyaamo túwáandayavena Áánútu aamoí íníye.

¹⁷ kentí anón-kwaasi táái isé'a kwésentemba mirán-oro. keinárawaka'a kawe'á umái kárákwimae kwéiyesa naaémba Áánútumba mimbáyáyávé'a simámenaaowe. miwí tááimo ísámaimo kawe'ó íyasamo ésa aamoí íya'a mindáyave'a kawe'á umái ménaaowe. miwí tááimo ímo ísámaimo kawe'ó íyasamo ésa miwítí mayáí umbaí táína'a mindáyave'a íma kawe'á umái ménaaowe.

¹⁸ imáyáa éta kentáásirumpinta íma aaí kwáyáísata amápa-tantaataveta arupíya ónáeya kwésumpo kentááyávé'a Áánútumpa'a námúnaa símae íyóro. ¹⁹ asiramái simátíme'a sé'a ókwara'a kentópa'a sáwíyanka'a kónaunda-amba Áánútu paárinintave'a námúnaa seró sune.

námúnaa siráin-kwasai.

²⁰ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááinko éna Ísóigo Ísu pukáimpinkemba usáinankarowana puwúwanamo kwená naaemó kunkáintavena póna simái tarúmakainaimba kwaíkwai'a ínana sipisípira'o kárákwiraiwaimo intembá Ísóigo Ísu kentáará'á kwégarakwiyiye. ²¹ Áánútuna imáyáavinkení'a ónááontavena Áánútu asirayámbá timíníntave'a námúnaa kwésune. Áánútu kentáásirumpinta mayáí kwémayaimba Ísu Káráísitina asirayándéi kwembó arááimo taim-báyái Áánútu mayáníntave'a námúnaa kwésune. Ísu Káráísiti áwí'a aasiyaasí anómbe kwaíkwai'a kwéimba árair-aimba intávé'a námúnaa kwésune.

²² kesí kwaásiyono. asiramái simátíme'a sé'a asiramátinkanaundayave'a maanáúvámá agaimái timúnda íma ayáátáár-aimban-ivo kwempa'á mé'a ísáaro. ²³ moórá-aimba ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti ándávakemba kwéayurankaamba póna ááémo tína'o é'a kentópa'o kóndara'a áí'mae'a kónaumne.

²⁴ kentí anón-kwaasiyavetaawe Áánútuna kwaási amáparawaiyavetaawe simátíme'a sé'a kawe'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási Ítári-maravakewai simátimesa sésa kawe'á umái máéro kwésewe.

²⁵ Áánútu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kesáái ánásaiye.

Yémési

Ísu kwíyómpa'a irówana Yémési Ísun-áváko póna Yérúsaremuva'a ména Ísóigona kwaásira'a kárákwiraiwai moórá-kwaai aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwéguwai agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Yémési maanáúvái má agaimái timúne. Áánútuna mayáíyé Ísu Káráisitina mayáíyé kwémayaundawai maanáúvái má agaimái kwétimumpo Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tísaavutantambo uráawai ó'on-o'om-barava'a kóyáwé umái máyáawai ísáaro.

asiramátínkáin-kwasai.

² kesí kwaásiyono. umbai-yántáá'á ó'on-o'on-tantaa'a kentópa'a kwétivo tirumbá etóyóí umái máéro. ³ umbai-yántáá'á kentópa'a kwétimba Ísóigo Ísuwe aráápamaimo mé'o ímo auwé'o é'a asiramái ménaaowe. mindáyave'a ísaraamba póna umbai-yántáá'á kentópa'a kwétivo tirumbá etóyóí umái máéro. ⁴ asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-káína'a mirán-káwér-ímáyáá úmae kwéiyiyana Áánútuna kawe-tántáátávéna íma táái tinkániye. ⁵ kawer-ímáyáá mayánae síyawai Áánútumpa'o áísaa íyanamo éna timíniye. Áánútu nóintavera kwésisaaoo íma séna íma tátorainda úwoi timíniye. ⁶ Áánútumpa'o áísaa íyamba íma kaer-ímáyáá é'a úwoi kesáái isániye seró. kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawaimo ésa kavóná-kwaasima pósa avumpin-kwáásímá mésa kogwaétuwe tagwaétuwe-kwaasiraamban-owe. ⁷⁻⁸ mirámó owáímá kaumbo-káér-imayaa ésa íma mimbórá-ímáyáá umái kwarésa kawe'-má'yái kwémayaavo sáwí-imayaa kwarésa mirámó kwéowaima Áánútumpa'o áísaa íyan-tantaa'a simíniye-imayaan-ovo.

óísaniyaain-kwaasiye óísankwara-kwaasiyei kwaasái.

⁹ óísaniyaain-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa árairemo kwésewanamo ímbá Áánútu séna kesí kwaásiman-owe kwésimbanivo tirunkó kawe'á kwéivo ¹⁰ óísankwara-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa árairemo kwésewanamo ímbá Áánútu séna kentí óísamba íma aiva-tántáá'án-iyé kwésimbanivo miwígwará'á tirunkó kawe'á kwéiye. konaarirí-yántáá'ó moigwáán-arambo kwénamo avurankambó tintenkáámbá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mirá umái ánásanaaowe. ¹¹ aaváúmá iyéna aa'á kaisaná moigwáán-arambo aáyánkénamo minkáwé-tántáá'ó avurankambó tintembá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mayáímá kwémayaamba miráumai ánásanaaowe.

sáwí-imayaamo kentópa'o tína'o a'áomo sénááon-kwasai.

¹² Ísu Káráístín-aaiyavesamo árairemo kwésewanamo ímbá miwívá'ó sáwí'o íí-yántáá'ó tínímbo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawe'á íniye. miráumai asiramái maí'mai'o íyanamo éna Áánútu timénaumne siráin-tantaa'a timíniye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráintemba mirá umátinkaniye. ¹³ sáwí'o íí-yántáá'ó kentópa'o tína'o sáwí'a ónaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa símakaiye sevó. Áánútu íma sáwí'a íí-ímáyáá tiména íma kwená ímá'yáavinkemba sáwí-imayaa tavisimái mémaraniye. ¹⁴ kentáá sáwí-imayaayavena sinkáinda misáwí-ímáyáágó kentáá tavisínata kwégwaraananaya ¹⁵ misáwí-ímáyáágó tátorainata sáwíta ónaumne. sáwítaamo úmaeta kwéiyonanyaaamo éna misáwí-ímáyáágóná anondá máyaundawaina ááimba Áánútuna némpa'a ménaundayaniye. mindáyave'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa kwésimiye sénááovo ímá'yáa umái kawe'á oró.

¹⁶ kesí kwaásiyono. mindáyave'a kampar-áíntávái áraire seváínivo kawe'á umái ísáaro.

¹⁷ amápa'a árai-tantaa kawe-tántáá'á kentáásópata kentáásivoma Áánútunopakemba kwégumiye. aaváúmá kwíyómba o'á úmakowana aaváúmá kumpékéna usaréna

kwéivo Áánútu íma mirá kwéena aasiyaasí sáma kamásinkena íma ó'on-o'on-imayaa kwéiye. ¹⁸ Áánútu kwená imáyáa kwégwarena árair-aimba kwésimasimenaya minaráir-áíntávéna aúná-kwaasiraanta kwéumasinkaisata aiva'á kwená kwaási-ita uráanasaya naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe.

Áánútun-aaí isésa mirámó kwéon-kwasai.

¹⁹ kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi ísáaro. Áánútun-aaí ísámai kawer-é'a imáyáa uré'a aai sé'a íma ááéma áwáá'a sé'a oró. ²⁰ áwáá'o kwésen-amba Áánútuna kawer-ámpá'á íma áwáá'a kwésen-amban-iye. ²¹ mindáyave'a sáwí-imayaaneimo sáwí'o kwéon-tantaa'a tuwé'a umaé kumé'a Áánútun-aaí tirumpimbó makáin-aimba ísámai kawer-iyana mináínkó kawer-ámpá'á métinkaniye.

²² Áánútun-aaí tááre su'mai isé'o Áánútun-aaí isáúnda á'a kwéisaumne sé'o é'a kesávái kampa'á kwésevo Áánútun-aaí íma tááre su'mai isé'a kwemó siráintemba oró. ²³ Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba íma kwéiyawai ²⁴ non-kwaaúmpimbá tói'a awáanasuwesa kówasa mirámó ombá ááéma kwétuwinkagwimba mirámó owái Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba mirá íma kwéowe. ²⁵ Áánútun-aaí kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba kwéiyawai isésa íma tuwinkáinda mirá úmaesa kwéiyiyana mináínkó tirumpimbá kawe'á umátinkaniye.

²⁶ mono-kwáásímá úne sembánivo kwésen-ainka'o ímo kárakwiyombo ésa kesávái-ímáyáágómbá kampa'á kwésimauwesa tóikakene su'mai sésa mono-kwáásímá úne kwésewe. ²⁷ ketor-ínínkáré megusaa-íyámpóiraré umbai-yántáá'ó kwáyáiwairare kárak-wiyesa marapá-kwáásítí sáwí-ampa'a tínaaemba kwéumasuwaawai Áánútun-aaí ísámai kawer-ésa Áánútu kentáásivo aúranka'a árai'-mono-kwaasi mésa Áánútun-arááíye su'mai kwégwaraawe.

2

amáparawai mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísti ó'oran-aimba kwáyáiwain-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáavo túwí'o kwáyainda-kwaasi kawe'á umátinke'a túwí'o ímo kwáyainda-kwaasi tínaaemba umátímémba mindá sáwí'a kwéovo ²⁻³ kárakwiyoro. torupamáimo máyáampimbo moóráwaimo óísankwara-kwaasi éna kawer-únánkwátói úmae tisanamó óísaniyaain-kwaasi éna sáwí-unankwatoi úmae tisa'ó kawer-únánkwátóigwarawaintave'a suwóká'á tamaiyó sé'o sáwí-unankwatoigwarawaintave'o nénka'a maiyómó kwéseмба mindá sáwí'a kwéowe. ⁴ mirámó sembá keinárawapinkemba évakarawai túma maimaé iyé'a évakarawai simái sáwí'a é'a sáwí-imayaanei taaínkaa'a kwéowe.

⁵ kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi ísáaro. marapá'á máyáan-kwaasi óísaniyaain-kwaasi tuwánésa sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésevo Áánútu óísaniyaain-kwaasi kwesé aráápamai asiramái máyáan-kwaasi tuwánéna séna kesí kwaásiman-owe kwésiye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi kwégawaa úndava'a ménaaowe siráimba ⁶ óísaniyaain-kwaasiyavena mirá siráimba pó'a móruna tiyúwáavo. óísankwara-kwaasi túma íma maimaé iyóro. óísankwara-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátinkesa aaimá kwésimatinkesa ⁷ Ísu Káráísiti áwí'a usáyaaítarain-awí'a kentí anón-dako áwí'a simái sáwí'a kwéumankaamba pó'a miwí túma maimaé iyóvo.

⁸ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

esávái-ímáyáámó óndantemba

ó'owiti imáyáagwara'a uwó

siráimba pó'a minkáwér-ámáámbo asirayán-ámáámbo kwaré'o é'a kawe'á ónááombanivo ⁹ óísankwara-kwaasi túmo maimaé iyé'o óísaniyaain-kwaasi móruna tiyuwé'o é'a sáwí'a ónááowe. mirámó é'o é'a kawer-ámáámbo araaisiyana Áánútu aaimá simátinkaniye. ¹⁰ amápar-amaambo kwarésamo moórá-amaambo araaisiyambo éna

aaimá simátinkena séna amápar-amaankomba arááiséwaiman-owe síníye. ¹¹ Áánútu séna íma aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá oró séna moórá-ainkwara'a séna íma kwaási tínkamiyasa púwóro siráíye. ímo aarai-úmóyámbó kwaai-úmóyámbó ombánivo kwaási tínkamiyasa puwónááomba áamáankomba kwéaraaisewe.

¹² Áánútun-aai kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútu kwenáái kwáráawaiye arááiséwaiye tuwánéna tísaa ínimba pó'a imáyáa é'a kentóikare kentúrare kárakwiyoro. ¹³ Áánútu aaivimbá maitinkáíndara'a tirumbó ímo umátínkaraawai Áánútu kwenarunkwárá'á íma umátinkaniye. Áánútu aaivimbá matinkáíndara'a tirumbó umátínkaraawai íma táá'a kwégainana Áánútu aruntavái umátinkaniye.

Ísun-aaiyavesa áraire sésa kawé'-má'yái mayáan-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo kawé'-má'yáímó kwémaesamo ésa miwí táái úwoi tóikaken-aimba kwésewe. mináímbá tóikakene su'mai kwésemba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹⁵ Áánútuna kwaásivinkembo moóráwaimo ménamo unáánkwátóíye toóné ímo makáíndawaintave'o ¹⁶ keinárawa'o sé'o toómbá nenaná ámú'a váinama unáánkwátóí ane'á márénana koko'á ínama kwaao sé'o toómbó unáánkwátóímo ímo amé'o é'a kentáái úwoi tóikaken-aimba sénááowe. ¹⁷ mindáyave'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'anivo ímo kawé'-má'yáímó kwémayaambo é'a áraire sen-áímbá tóikakene su'mai kwésevo tirunkakémbá íma kwésewe.

¹⁸ évakarawaimo sésamo Áánútun-aaiyave'a áraire kwésunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésewasamo évakarawaimo sésamo kawé'-má'yái kwémayaunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésemba kemá Yémési sé'a Áánútun-aaiyave'a áraire sembánivo kawé'-má'yái íma kwémayaamba pó'a Áánútuna kwaásiya'o íma tuwánáúmne. kemá kawé'-má'yái kwémayaunda suwáné'a sé'a Áánútun-aaiyavai áraire kwéseene sénááowe kemá Yémési sune. ¹⁹ Áánútu kímborawai má'yáíye kwése'o árairemo kwésemba kawer-áímbá kwésembanivo miráwé su'mai kwésemba Áánútu kawer-ámpá'á íma métinkaniye. Sáátáánigona kwayó'nárawa'o mináímbó kwésemba tiyántámbá kwétaisasa kwésemba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ²⁰ íma kawer-ímáyáágwára-kwáásín-owe. Ísun-aaiyave'a áraire kwése'o kwéomba íma kawé'-má'yái kwémayaamba úwoima aaimá kwésemba pó'a simáímo agaráátinkaanda ísáaro. ²¹ naaóvá'á kentáá síkwá'náma Ááváramu Áánútu simámakaini'a índayavena ááninko áwí'a Áísákaamba óntan-taareira'a mósá ánkarena tuvuwíníye úwana Áánútu séna a'áo siráíye. Ááváramu mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái má'yáane siráíye. ²² Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire kwéseena íma miráwé su'mai uráivo simámakaintemba uráimba Áánútun-aaiyavena asiramái áraire siráimba á'a ísaraawe. ²³ Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaanemo siráimba mináínkóná ááimba Ááváramu Áísákaamba tuvuwíndavena uráinka'a avora'á paáruraiye. naaémba Ááváramuntavesa sésa Áánútuna kwaásiman-iyé siráawe. ²⁴ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kawé'-má'yái kwémayaawaiyavena Áánútu séna arupí umái má'yáawe kwésivo Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawé'-má'yái kwémayaiyawaiyavena Áánútu séna arupí umái má'yáawe íma síníye. mináímbá ívé'a kwéisaawe.

²⁵ Áánútun-aai aúvávimba naaóvá'á agaimaréna moórá-ininko eénánká'á nááún-ininko áwí'a Áré'api ó'onkaa-ininkona kwaasái siráíye. Yósúwa maramá aúpá'á koawánaakaiyo séna ti'marówasarai minínínkóná naaúmpa'a tuyaná mindárai táái iséna áraire séna kwenamáára tínkamovo séna moórá-ampa'a agaráátinkowasarai kóuraaiye. minínínkó mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái má'yáin-inimban-iyé siráíye. ²⁶ timambá kówisasamo kwaásimo púwóntemba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawé'-má'yái kwémayaawai miráráán-umai íma tirunkakémbá áraire kwésevo tóikakemba kwésewe.

tói-kawaan-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútuna mayái agaráátinkaiyam-bayai íma sáwívarawai mayánááovo moórá-morawai mayánááowe. agaráátinkai-mayaiya kwémayaundawaiya Áánútu asiramáíya kwésisaa índarakemba úwoi-kwaasi miwítí mayáiyávéna úwoisamba tísaa íníye. mindáyave'a íma sáwívarawai sé'a agaráátinkai-mayai mayánáe sénááowe. ² amáparawaiya évaka-tantaa'a sáwíta kwéundayaawe. tói-kawaan-esa kawer-áíné su'mai kwésewai árai'a kawe-kwáásí mésa túra'a amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyowe.

³ moórá-aimba imáyáa oro. anóm-poi áwí'a ósimba kwaási kentí imáyáaomo kwín-ámpá'ó kónáesamo ombá óipimba ákí-asirayan-tamayo'a árankesa évarevar-ayaaira'a ándáma aríkwímai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáaomo kwín-ámpá'á moórá-ayamparanda tavisewaná minánóm-póimá kwégwiye. ⁴ nompí-sípígwará'á imáyáa oro. mindá anón-tantaa'a isaná úndágoma améntámai ópa'a tuwánáe kwéisananivo avúsúmaenamó nááín-tamayo'a íma anón-tamayo'an-ivo sáwíyan-tamayo'a kwemó kónáe sipa'á mintámáyó'á kwántáísana minánó-sípígó kwégwiye. ⁵ maarágwará'á imáyáa oro. kwaásiya anón-tantaa'a únanaya sóikoma sáwíyan-tantaako sáwívar-aimba kwékena súyaama maimaéna kwéiyimba imáyáa oro.

aiva'á sáwíyan-irama karéna kámaena anón-umi'a kwégautaapaiye. ⁶ iramó kámae kwéna anón-umi'o sáwí'o intembá sáwí-ainko miráumai kwégwena amápa súwawaata sáwí'a úmaena kwégwiye. sáwí-ainkona mayáígó amápar-ayampa'a amápa-sawimayai gomba kwéusayaaitaiye. misáwí-yántáákóná ááimba Sáátáánigompimba kwéena kentáási mayái tasáwí'a kwéena amápar-ayampa'a kóyáwé kwéiye.

⁷ aváá-kwái-kwaamba numamá irankavayaambá noyáá'a amí'mír-umai kárák-wiraambanivo ⁸ sáwí-ainko usáyaaitarain-tantaa'a pósa kwaási íma kanaán-umai kwégarakwiyowe. kwaai vainkómó kwaásimo vaisanamó sáwí'o intembá sáwí-ainko mirá kwéiye.

⁹ kentáá sói'nei kentáásivowa Ísóigo áwí'a mósá maréta Áánútu kweiráání'a úmakainkwaasi simái sáwíta kwéune. ¹⁰ mimbórá-sóipínkéntá kawer-áímbá kwéseta sáwí-aimba kwéseta kwéune. kesí kwaásiyono. mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye. ¹¹ nonayumpínkémbá íma kawe'-nónkwará sáwí-nonkwara'a kwégumiye. ¹² inaómá íma terarambá iyáísana túsigoma kondóí-aramba íma kwéiyaiye. uwí-nónkó íma kawe'-nómbá auvínasa kwaási nánááowe. mindáyavena mimbórá-kwáásígómpínkémbá kawer-áínkwará sáwí-ainkwara'a sisaná mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye.

kawer-ímáyáá Áánútumpakemba kwégumin-kwasai.

¹³ keinárawapimba évakarawai kawer-ímáyáá torésa kawer-ísái-yántáá'á toráawai mésa kawer-ímáyáágwará-kwáásí pósa íma túma maésa iyésa kawe'-máiyái maésa kawe'á umái méwa'a tuwáné'a sé'a kawer-ímáyáágwará-kwáásímán-owe sénááovo ¹⁴ keinárawapínkembo évakarawaimo miwítí kwaásima tirumbá sáwí'a umátinkesa sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa miwí túma maimaésa iyésa kesávái kampa'á sésa kawer-ímáyáágwará-kwáásí úne seváínivo. ¹⁵ mirán-ímáyáá íma Áánútumpakemban-ivo marapákémbá kwaásiti imáyáa Sáátáánigona imáyáavinkemba kwésewe. ¹⁶ évakarawaimo miwítí kwaásimo tirumbó sáwí'o umátinkesamo sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa íma moóráva'a tágárotamai maésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyónááomba mindá marapákémbá kwaásiti imáyáa Sáátáánigona imáyáavinkemba kwéovo ¹⁷ Áánútumpakemba kawer-ímáyáá tokáawai kaweré su'mai ésa íma sáwíkwara'a ombá paru kwéesa íma aaisampínkémbá kwésesa ó'on-kwaasi táái kawe'á umái kwéisesa tirumbá kwéumatinkesa umbai-í'o on-kwáásí kwétuwa'naa-esa íma kaumbo-káér-aimba sésa íma taaínkaar-umai kawe'á umátinkaa

sáwí'a umátinkaa kwéovo amápa'a kaweré su'mai kwéumatinkaawe. ¹⁸ paru umái maénáe síyawai paru umátinkaiyasa tuwánésa miráumai paru umái ménaaowe.

4

marapá-tántáátávésa imáyáa kwéon-kwasai.

¹ keinárawapimbo aaisambó sé'o áwáá'o sé'o mirámó kwéomba miwáná áaimba maará kwéiye. sáwí-yantaakomo tirááimo taintávé'a imáyáa owaná mínimáyáágómá tatoraisana aaisambó sí-áimbá kwévaariye. ² tirááimo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tuvúwónana puwína'a kemá mayánáe-imayaa kwéowe. ó'owiti náaindaamba túrananda é'a íma kanaán-umai mayánááontave'a aaisambá tiyé'a áwáá'a kwésewe. tirááimo tain-tántáátávé'a Áánútumpa'a íma áísaa owaná póna íma kwétimiye. ³ Áánútumpa'o áísaa ombá áísaa on-tántáá'á íma kwétimiye. sirááimo tain-tántáá'á kesávái mayánáe sé'a Áánútumpa'a áísaa ombá misáwí-ímáyáá tokáantavena íma kwétimiye. ⁴ aaraimó kwaairakémbó tiyuwésamo ó'on-kwambo máyáantemba Áánútumbo auwé'o kwégonkwaasiyono ísáaro. marapá-tántáá'ó imáyáamo eéme'o é'a Áánútuna namuro-kwáásiráámbá kwéovo mináimbá imáyáa oró. marapá-tántáá'á mayánáe símae iyíyawai Áánútuna namuro-kwáásiráámbán-owe. ⁵ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu séna kesimambá kempímbá maráúnda

sáwí'an-ovo sé'a asiramái kwégarakwiyune siráiyé

agaimaréna siráimba mináimbá íma úwoi-aimban-ivo árair-aimban-ivo imáyáa oró.

⁶ ánivo Áánútuna imáyáa úndayavenaya súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe.

Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenáísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye

agaimaréna siráimba póna Áánútu súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe.

⁷ mindáyave'a Áánútun-aai isé'a kwenáísamaivimba máyáaambanivo Sáátáánigon-aaiyave'a a'áo síyanamo éna ááema tiyuwéna kówina'a ⁸ Áánútuna egwaa'ó méwanamo éna Áánútu kentí egwaa'á méniye. sáwí'o kwéowai kawé'ó umáímo ménaaontave'a imáyáa é'a misáwí-yántáá'á túwáaro. Áánútuna imáyáawe marará-ímáyááwé tokáawai sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá oró. ⁹ sáwí'o kwéontave'a íma aamoí é'a kanagí'á kwéte'a máéro. sáwí'o kwéontave'a íma kwírááima síyamba tói'a matuwé'a máéro. sáwí'o kwéontave'a tirunkó íma kawé'á éna sáwí'a kwéina'a máéro. ¹⁰ Ísóigon-aai isé'a kwenáísamaivimba méwana kwemá mósá tinkániye.

¹¹ kesí kwaasiyono. kentí kwaasiyave'a keiyái íma sáwí-aimba seró. Áánútu áamáán-aimpimba séna íma mirán-oro siráimba pó'a mirámó kwéomba Áánútuna áamáamba simái sáwí'a umánke'a sé'a sáwí-amaamban-iyé sembá mindá kampa'á kwésewe. Áánútuna áamáambo taaínkaar-uré'o sé'o sáwíyan-amaane anón-amaane kwése'a minamáámbá íma kawé'á umái kwaré'a kwéaraaisuwaawe. ¹² Áánútu kweyáá áamáamba siménaya kwaási kwétaainkaar-ena kanaán-umai kweyáá kawer-ámpá'á mégwétinkena kweyáá kwaási ánásasuwaniye. mindáyave'a kwaási keyááríka'a íma tainánááovo Áánútuna mayáímán-iyé.

ímo túmo maimaé iyí-kwásái.

¹³ keinárawa'a imáyáa é'a sé'a ívéra'i. aaváyaawa'i. anón-daopa'a komé'a mayái kwémae'a moór-ima maisuwé'a sáwívar-ontamba mayánaumne. mirán-áimbó kwésewai ísáaro. ¹⁴ aaváyaavimbo ainámbó sáwíyanka'o kwénamo ááemo turákwintemba keinárawa'o máyáamba miraráán-umai ááema ánásanaaowe. aaváyaa kentópa'o tíníntantaa'a íma ísaraawe. ¹⁵ mindáyave'a kwésen-aimba íma ókwara'a sé'a maará seró. Ísóigomo owémó sína'o é'a mirá ónaumpo ímo owémó sína'o é'a íma mirá ónaumne seró. ¹⁶ mirán-áimbá kwése'a kentí imáyáavinkemba kentúma maimaé kwéiye'a anóni'a

umái ménae kwéseмба mirán-ímáyáá sáwí-imayaaman-iyе. ¹⁷ miráumai ísáaro. kawe'ó ígóná ááimba ísámai ivátuwesa mirámó ónááomba sáwí'a ónááowe.

5

óísankwara-kwaasiti kwaasái.

¹ óísankwara-kwaasiyono. senda-áimbá ísáaro. kentópa'o umbai-yántáá'ó tínimba anón-imayaa kwée'a kanagí'á kwéte'a ménaaowe. ² sáwívar-oisamba makáan-oisamba atúnkaisana sáwívar-unankwatoi kwaígo ánáamba káráyuwaisana ³ óntamba makáamba atúnkaisasa kwaási awánésa sésa íma túwa'naa ombá makáawana atúnkaiye sénááomba iramó ane'ó kwégainten-umai sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. sáwívar-oisamba makáambanivo Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama tíníye. ⁴ kentí kígau on-kwáásítí meéyámbá íma kawe'á umái timé'a sáwí'a kwéomba Áánútu awánaraiye. minkwáásí anónkar-anonka'a kwésewana Áánútu asirayánkwáráwái kwéisaiye. ⁵⁻⁶ marapá'ó máyáanka'a sáwívar-oisamba maré'a kentí imáyáavinkemba kembó tínkáim-bayai kwémayaawe. ímo sáwí'o uráan-kwaasi aavimbá maitínkówa'a íma anondá aaí suwa'á tínkamuwasa pukáawe. póimo toómbó kwétimewanamo anón-isasamó tuvú'naantemba kembó tínkáisa'o mirámó kwéomba Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

asiramái mésa námúnaa kwésen-kwasai.

⁷ mindáyave'a asiramái maimaé kwéiye'a Ísóigo ókwara'o kumínimba amu'maráaro. kígau avowámá kígau úmakena amu'maréna séna kaeká'á aa'á téna kígau anón-ína'a nánáe séna amu'maráintemba ⁸ miraráán-umai Ísóigomba amu'makéwana kumíníye. Ísóigo sáwíyanka'a kumínimba pó'a asiramái aánoumai máéro. ⁹ Áánútu aavimbá maitínkánívo kentí kwaási íma í'ái tínkáaro. Áánútu aavimbá maitínkánín-kanaa sáwíyanka'a tíníye.

¹⁰ kesí kwaasiyono. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowaimo uráamba imáyáa oro. Ísóigo simátímakon-aimba simátíma'mae iyúwasa íma ísówana umbai-yántáá'á sáwíva'a miwítópa'a túwasa Áánútun-aaí íma ivátuwesa asiramáimo mésamo uráantemba miráumai máéro. ¹¹ naaóvá'á Áánútuna imáyáa ésa asiramái máyón-kwaasiyaveta séta Áánútu kawe'á umátínkarain-kwaasiman-owe kwésune. naaóvá'á moóra-kwaasi áwí'a Yópoma uráin-aimba imáyáa oro. umbai-yántáá'á sáwíva'a kwenópa'a túwana Ísóigontavena asiramái maí'mai'a úmae kwéiyuwana naaémba Ísóigo kawe-tántáá'á ámakaiye. miráumai Ísóigo anón-arumba umásinkena kwésuwa'naa-iyе.

¹² kesí kwaasiyono. anón-aimba ísáaro. kentáaiyavesa áraire sénááontavesa íma tiká'á kwémare'a árair-aimba sune sembá kwíyómpa'a máyáiwai aúranka'a árai'a kwésune íma sé'a marapá-kwáásí túranka'a árai'a kwésune íma seró. ánivo owémó sé'o é'a úwoi owé sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. a'áomo sé'o é'a úwoi a'áo sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. mirámó síyanamo éna Áánútu mináíntávéna íma sáwí-meyamba timíníye.

¹³ keinárawapinkembo umbai-yántáá'ó mayáiyawai Áánútunka'a námúnaa seró. keinárawapinkembo tirunkó aamoí iyawai monor-ímá kwésesa Áánútu áwí'a mósá maráaro. ¹⁴ keinárawapinkembo tí'o índawai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi tááyaiyasa tésa Ísóigona asirayámbá imáyáa ésa masawémba túra'a pétinkesa námúnaa seró. ¹⁵ Áánútumo siráintemba íníye kwésesa námúnaa kwéseмба póna Áánútu minkwáásí kawe'á umátinkena usásintinkena minkwáásímó sáwí'o uráiyano éna miwíwínkémbá maitiyuwáníye. ¹⁶ mindáyave'a kentí kwaási sáwí'o kwéomba avora'á simátíme'a námúnaa simái túwa'naa oro. mirámó íyanamo éna tí'o índamo éna Áánútu asóva-matinkaniye. arupí umái máyáawaimo námúnaa kwéseмба Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iyе.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráiyaa ména kwemá kesáámó úndanten-kwaasi ména Áánútunka'a asiramái námúnaavinkemba séna aa'á íma tíno

súwana íma aa'á téna kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwówana íma aa'á túwana ¹⁸ minkákémbá naaémba námúnaavinkemba aa'á tíno súwana aa'á túwana kígauva'a amápa-tomba kawe'á uráiyé. miráumai arupí umái máyáawaimo námúnaa kwésemba Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iye.

¹⁹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo kawer-ámpá'ó tuwáíya'o é'a méyavisiyasamo tésamo kawer-ámpá'ó tíya'o é'a kawe'á umátinkanaaowe. ²⁰ sáwí'o uráiyawaimo méyavisiyasamo sáwí-ampa'o tuwésamo Áánútumpa'o tíyanamo éna Áánútu misáwí-yántáá'á sáwíva'a maitiyuwáínasa Áánútuna némpa'o iramó kwégaindava'a íma kónááowe. mináimbá imáyáa oró.

kemá Yémésimo súnda-aimba ánásaiye.

1 Pítaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Pítaa Ísuna kwayó-kwáásí moóra-kwaai umái sísamaivakemba éiyain-ya'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái mátímakaiye. Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a kwéumatinkomba miwítí imáyáa asiramátinkanae séna Ísuntavai ísámai asiramái máero séna Pítaa maanámbá agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Pítaa maanámbá maanáúváivímbá agaimaráúmipo ísáaro. kemá Ísu Káráisitina aantá-kwaasi úndanivo Áánútumo séna kesí kwaási owémó siráin-kwaasi ísáaro. kwatúwówa'a kentí maramá tuwé'a kóyáwé é'a Pontasi-márávare Kárésiyaa-maravare Kápátósiyaa-maravare Ésiyaa-maravare Pítíniyaa-maravare miráumai-marava'a kóyáwé uráawai ísáaro. ² naaóvá'á Áánútu kentáásivowa keinárawatavena séna ítámaraanasa kesí kwaási-i'a ónááowe súwana Ísu Káráísti puwúwana kwená naaemá kumúwana keinárawa'a kawé'á umátinkaina'a kwenáái taagwiavónááontavena Áánútun-amanko Áánúntunde-i'a umátinkariye. Áánútu úwoi túwa'naa úmae iyéna paru umátínkáva'a iyína'a ménaaowe.

Áánútu to'mayaa umásínkarain-kwasaiya.

³ Ísóigo Ísu Káráisiti avowámá Áánútu kwenáwíta mósá maráúmne. kentááyávéna anómbe arumbá umásinkenaya Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraintavena aúnaí'o umáiya máyaunda-i'a umásínkaraimba póta naaéntaamo ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. ⁴ kwíyómpa'o uménaundaya Áánútu to'mayaa umásínkarainta íma sáwí'a umái ánásena kwaíkwei'a ínimbaniye. ⁵ Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena kwená asirayándéi kweukáámbá umái tíyótinkena Ísu Káráisitimo kumíndara'a sáwí'o umáimo máyáampinkemba kuntí'mai to'mayaa umátínkarain-tantaa'a agaráátinkaniye.

⁶ mindáyavena kentirunkó kawé'á íno. ívé'a ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentópa'a kwénamo umbaimó taimbá sáwíyanka'a kwéna naaémbe ánásainana kentirunkó kawé'á íníye. ⁷ umbai-yántáá'á kentópa'a kwáyáinka'a Áánútuwemo asiramáimo mémba tuwánésa sésa árai'a Áánútuwe aráápamai máyáawe sénááowe. moóra-ontamba áwí'a kóri-ontamba aamoí kwéon-tantaa'a imbánivo kíto-tantaa'an-ivo Áánútuwemo aráápamaimo máyáamba mindá anón-tantaa'an-iyé. minóntámbá iravímbá kágwisana sáwí-yantaa'a ánásaisana kóri-ontan-uramba túkúmai kwégwaiye. miráumai umbai-yántáá'á kentópa'a tisa'á Áánútuwe asiramái mé'a kwesé aráápamai méwana Ísu Káráisiti kumíndara'a kentúwí'a anómbe umátinkena aamoí umátinkaniye. ⁸⁻⁹ Ísu Káráisitimba íma túrandei awánaraavo úwoi kentirumbá kwéamewe. íma túrandei kwéawanaavo kwenááiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawe. kwenááiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena sáwí'o umáimo máyáampinkemba kwéiyatinkaiye. mindáyave'a anón-aamoí kwé'e'a mindáyave'a aai símae kwéiyiyana mirán-áimbá íma ánásaina'a anón-aamoí ónááowe.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai Áánútu keinárawa'a úwoi kwétuwa'naa-in-aimba siráawe. Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkanin-aintavesa sésa mináínkóná áimba nóran-aina'iyó sésa Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹¹ Káráisitín-amaanko miwívímbá ména Káráisitimbo áí'o índai'o umánkaiyanamo naaémbo ságayambo paárinin-aimba simátímakowasa miwí kesávái-áimbá sésa mináímbá nááwantavena simbá póna nósa-tawai paáriníyo sésa Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹² miwítí mayáígówé simátímakonainkowe íma miwí túwa'naa ena keinárawa'a naaémbo paáronaaon-kwaasi túwa'naa ínimba mindá Áánútu agaráátínkaraiye. Áánútun-amankomba ai'marówana kwíyómpakemba kuména naaóvá'ó agaráátínkaron-aimba simátímakowasa mináséí-kwásái

simátíma'maesa kuwa'á ísaraawe. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mintántáá'á awá-nanae sésa ombá miwívimbá íma sáwí-yantaa'a kwáyáísana Áánútumo iyátínkáim-bayai íma kanaán-umai kwéawanaawe.

arupí umái máéro-kwasai.

¹³ mindáyave'a arupí-imayaa é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawe'á umátinkanintave'a amu'maré'a asiramái máéro. ¹⁴ Áánútun-aai ísámai kawe'á oró. Áánútun-aaimo ímo ísaronka'o sáwí-imayaayave'o tirááyave'o uráantemba íma mirá é'a Áánútun-aai ísámai kawe'á oró. ¹⁵ Áánútumo tááyaraiwaimo kaweré su'maimo kwéintemba amápa-tantaa'a kaweré su'mai oró. ¹⁶ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

kemó kaweré su'maimo umáímo

máyaudantemba mirán-oro

Áánútumo siráimbanivo kaweré su'mai oró.

¹⁷ Áánútu arupí umái sáwí'o uréwai sáwí-meyamba tiména kawe'ó uréwai kawe'-meyámbá timíníwaintave'a námúnaavinkemba sé'a kesivomán-iye sé'a pó'a marapá'ó kwááyumo máyáanka'a anóndakoman-iye sé'a kwená imáyáa úmae íyóro.

¹⁸ kentíkwá'náma úwoi-mayai-amba kwárówana Áánútu keinárawatavena mirán-ámbá kwaráavo séna meéyámba'mai ayútínkaraiye. kentí meéyámbá kóri-ontambo ánásanin-tantaakaamba ímanivo ¹⁹ Ísu Káráísitina naaegómá usáyaaitarain-daaegoman-iye. sáwí'o uráankakemba íma sáwí-meyamba mayánaáontavesa sipisípi-araa'a tuvú'mái Áánútumba ámakaantemba sáwí'o uráundavinkemba ayúsinkanintavena Ísu Káráísiti ímo sáwí'o urówai puwúwana kwená naaemá kunkáiyé. ²⁰ Áánútu kwíyómba maramá íma taróruronka'a mimbáyái mayáníntavena Ísu Káráísitimba ítámakaimba póna naaén-kanaa keinárawatavenawe séna marapá'á kumbéna ²¹ pukáimba pó'a Áánútumpa'a imáyáa kwéowe. Áánútuwe aráápamai mé'a sé'a árai'a kwesé uménaumne sénááontavena Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankena áí'maena ságyan-ayampa'a móankaraiye.

²² árair-aimbo taagwiyávóntavena mináínkó kentirumbá kawe'á umátínkaraisa'a mé'a Áánútuna kwaási kentí kwaási owa'á moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a asiramái mirá úmae íyóro. ²³ Áánútun-aai kwaíkwai'a ínín-aimba ísaraamba mináínkó aúnaí'a umái máyáani'a umátínkaraiye. marapá-kéntínóvówí matínkaraawa'a máyáambanivo Áánútu maí'mai'a kwéiwai aúnaí'a umátínkaraisa'a aúnaí'a umái máyáawe.

²⁴ mirán-áimbá Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

karaan-tantáaré kanaagunéwe aáyánkamaenamó

marapá'ó kúmíntemba kwaásiye miwítí kawe'-má'yáiyé

miráumai ánásanivo ²⁵ Ísóigon-aai kwaíkwai'a kwéiye

agaimaréna siráiyé. mináimbá áséi-kwasai simátímakaan-aimba ísaraamba mináínkó aúnaí'a umái máyáani'a umátínkaraiye.

2

Ísu ávon-ontankaanda'an-iye-kwasai.

¹ aúnaí'a umái máyáamba pó'a sáwí-yantaakomba tínaaemba umásuwe'a íma kampa'á sé'a íma kaumbo-káér-imayaa é'a kawe'-má'yáímó kwémayaiyantavena kentirunkó íma simái sáwí'a umátinkaina'a túwíkwara'a íma simái sáwí'a umátinke'a máéro. ² umarambó náántavenamó tínkáintemba Áánútuna kawer-áintávéna mirán-umai táái tínkáíno. Áánútun-aai toónkáámbá kwéne'a táákaevayan-kwaasiraamba umái mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro. ³ Ísóigo kawe'á umátínkaraina'a miráumai mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro.

⁴ naaóv'á mono'-námbá óntandei urónka'a ávonkaan-ontamba awánésa úwoi-ontamban-iye sésa tukáawe. miráumai Ísumba Áánútu kawe'ná'an-iye séna ítá-makaimba awánésa áúkaawe. kwemá ávon-ontankaamban-ivo kwenópa'a teró.

⁵ óntandeimo naambó ontembá Áánútu keinárawa'nei kwená naankáámbá úmarena keinárawate méniye. kwená mayái-kwáásí é'a kwená mayáiyé su'mai kwémayaiyana Ísu Káráísiti túwa'naa ínimba póna Áánútu kentí mayáiyávéna aamoí íníye. ⁶ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu séna kawer-óntámbá ítámare'a naambó asiramáímo kwaikwai'o ínintave'a Sáiyono-naopa'a ávonkaan-ontamba makáumne. óntantavenamo siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráiyé

mináímbá Ísu Káráísitintavena simái agaimakáiyé. ⁷ Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawai minóntánkó anómban-iye kwésevo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésewai minóntánkóntávésa íma mirán-áímbá kwésewe. mindáyavena Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiyé

agaimaréna siráiyé. ⁸ moóráva'a agaimaréna séna

minóntánká'á tísamaima

turarésa tanaambá vánááowe

agaimaréna siráiyé. tanaambó vaantembá Áánútun-ai araisésa miráumai tanaambá kwévaawe. ááema íma mirá uráanka'a Áánútu séna mirá ónááowe siráinka'a pósa miráumai tanaambá kwévaawe.

⁹ miwí Áánútun-ai arááíráavo íma mirá é'a mimbórá-ándá-kwáásíráámbá é'a Áánútu ítámakain-kwaasi é'a anóndakona mono'-máiyái-kwáásí é'a Áánútunde-i'a umátínkarain-kwaasi owaná Áánútu túnkwíyan-ayampakemba kwená ságyan-ayampa'a mégwétinkaisa'a ó'oran-kawe'-mayai máyáin-aimba kosimátíma'mae naaónááontavena ítámakaiye. ¹⁰ ááema íma Áánútuna kwaasi-i'a uré'a ívé'a kwená kwaasi-i'a owaná ááema íma arumbá umátínkaraimba isaná ívé'a arumbá kwéumatinkaiye.

Áánútuna mayái-kwáásín-owe kwaasái.

¹¹ kesí kwaásiyono. ó'om-baravaken-kwaasi pó'a marapá'á kwááyu mé'a mindáyave'a marapá-tántáátávésa tirááiyavesamo kwéomba tínaaemba umátíme'a ímo tínaaembo umátimiyano éna mintántáákó tavisimái kentí imáyáa sáwí'a umátinkaniye.

¹² Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasivimba mé'a kaweré su'mai úmae iyíyasa sáwí'a kwéowe suwáása kentí kawe'-máiyái tuwánésa pósa Áánútuma marapá-kwáásíyávéna imáyáa índa-kanaavimba kogwantésa kwenáwí'a mósá maránááowe.

¹³ Ísóigonatave'a imáyáa é'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiye'a aiva'ó kárákwiraiwai aísamaivimba áíkwiye'a ¹⁴ kwemó usásintinkaraiwai tísamaivinkwara'a áíkwiyo. sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tímésa kawe'ó kwéowai kawer-áímbá simátimenaontavena usásintinkaraiwai mindáyave'a tísamaivinkwara'a áíkwiyo. ¹⁵ Áánútu maarámó ónááontavena arááíma kwétaiye. kawe'ó íyasamo ésa sáwí-imayaavinkembo úwoi-aimbo kwésewai táái kentí kawe'-máiyáigó itáníye.

¹⁶ Áánútu kentí sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyátínkaraisana póna íma tátokaisa'a mé'a miráumaimo máyáamba íma aúpá'á sáwí'a kwée'a Áánútuna mayái-kwáásí pó'a kwemó sinteni'a kwée'a ¹⁷ amáparawaiyave'a imáyáa é'a Áánútuna kwaasi kentí kwaasivimba kentirumbá kwétime'a Áánútu áároi kwéinkaise'a mé'a marapá'ó kárákwiraiwai áái mósá maráaro.

Ísumo uráinteni'a mirán-oro-kwasai.

¹⁸ mayái-kwáásíyóno. kentí anón-kwaasi táái isé'a síyanteni'a mirán-oro. íma kawer-ánón-kwáásí táaiye su'mai isé'a túwáávitemo íyan-anon-kwaasi tááigwara'a isáaro.

¹⁹ keinárawa'o ímo sáwí'o íyasamo umbai-yántáá'ó úwoimo timíya'o Áánútuntave'a imáyáa é'a asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. ²⁰ ánivo sáwí'o íyasamo tínkamiyambo aánoumimo méwanamo éna Áánútu kentúwí'a íma mósá maráníye. ánivo kawe'ó íyasamo tínkamiya'o asiramáímo méwanamo éna Áánútu

kawe'á umátinkaniye. ²¹ Ísu Káráisitimba áí'a úni'a umánkaraamba keinárawatavena imáyáa éna asiramái ména mirán-ámbá agaráátínkaraimba pó'a mirán-oro. mirá ónááontavena Áánútu tááyaraiye. ²² Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna íma kampar-áimbá séna íma sáwí-aimba simbá ísaraawe Ísuntavena mináimbá agaimaréna siráiyé. ²³ simái sáwí'a umánkowana anondá íma sáwí'a umátinkowasa áí'a úni'a umánkowana anondá sáwí-meyamba mayánááowe íma simátimena arupí umai-meyambo timíníwaina imáyáa asiramái uráiyé. ²⁴ Ísu Káráisiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna taaira'á pukáiyé. sáwí'o kwéundaya sínaaemba umáména arupí umáíya ménaundayavenaya pukáiyé. kwenáúmo sáwí'o umánkaraantavena póna kentáá kawe'á umásínkaraiye. ²⁵ keinárawa'a uwóváguraawana tí'maena tisa'á keinárawaka'a kárákwiraiwaina aampa'á kwégwaraawe.

3

aarakwátí kwaasái.

¹⁻² aarayónó maarán-oro. kentuwai'máá táái ísáaro. kentuwai'máápinkemba évakarawai Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésesa máyáawai kembá tuwánésa Áánútumpa'a ténááontave'a kawe'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe. íma ayáátáár-aimba sé'a Áánútuntave'a imáyáa é'a kawe'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe. ³ kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sé'a íma konaarirí é'a kawer-únánkwátói konaariríyávé'a íma anón-imayaa é'a ⁴ paru umái kentirunkó kawe'ó ínimba íma ááéma ánásainana mindá Áánútu aúranka'a kawe'án-iyé. ⁵ naaóvá'á araí Áánútuntavesa imáyáa ésa kwemó to'mayaa umátínkarontantaa'a amu'marésa máyón-inimba miwí tuwai'máá táái isésa kawe'á umái maémámébaniye. ⁶ minínimpínkémbá moórá-ininko áwí'a Séraa awaikó áwí'a Ááváramu úwana kwenáái iséna kesí anóndakoma óne siráiyé. kawe'ó é'o ímo amápa-tantaatave'o táátave'o é'o é'a kwenayáámumbaari'a ónááowe.

⁷ miráumai kwaaimó é'a maarán-oro. kentuwainímbáá'a kawe'á umátinke'a miwí túma íma asiramái kwáyáintave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. keináraware kentuwainímbááre aúnaí'a umái ménaaontavena Áánútu kawe'á kwéumatinkaivo mindáyave'a kawe'á umátínkáaro. mirámó íyanamo éna moórá-umbai-yantaako kentí námúnaa-ampimba íma itáníye.

mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

⁸ moórá-aimba ísáaro. kentúma íma maimaé iyé'a mimbórá-ímáyáa é'a keáváráwáínónndaamo imáyáamo ontembá moórá-morawai mirán-imayaa é'a túwa'naa oro. ⁹ sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí'a umátínkáaro. sáwí-aimbo simátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí-aimba simátínkáaro. sáwí'o íyawai anondá kawe'á umátínkáaro. Áánútu tááyónka'a kawe'á umátinkaumne siráimba pó'a kawe'á umátínkáaro. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna

évakarawai ayáátááka'a sirunkó kawe'á ína'a ménae sésamo ésa kampar-áiné sáwí-aine ¹¹ sáwí'o kwéon-tantaare tínaaemba umámesa kawe'á ésa paru umái ménaaontavesa tiyáántán-kwimai máéro. ¹² Ísóigo arupí umáímo máyáawaira'a kwégarakwiyena miwítí námúnaa kwéisená túwa'naa éna sáwí'o kwéowai ánaaemba kwéumatimiye

agaimaréna siráiyé.

¹³ kemá tiyáántán-kwimai kawe'á kwéomba pósa íma sáwí'a umátinkanaaombanivo ¹⁴ arupí umái máyáambo umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkanivo minúmbái-yántáátáv'é'a íma anón-imayaa é'a minúmbái-yántáá'ó timínín-kwaasiyave'a íma táátave'a é'a ¹⁵ Ísu Káráisitintave'a kawer-ímáyáa kwéé'a kwentáv'é'a sé'a kweyáá Ísóigoman-iyé síyasa tísaa esamo sésamo Áánútuntave'o imáyáamo ombá nóra simáíya kwéoo síya'o é'a kawer-áimbá simátimenaontave'a to'mayaa umái mé'a

¹⁶ kawe'á umái kwempakémbá simátíméro. kentirunkó íma kae'náé'a éna arupí umái kwaína'a Ísu Káráisitimpa'a aráapamai arupí umái máyaiyasa évakarawaimo simáímo sáwí'o umátinkaiyambo ésa miwí tááigo tosé'mái tigaemá íníye. mirá ónááontave'a kárákwiyoro. ¹⁷ kawe'ó kwéombo Áánútumo ímo ítátinkainasamo ésa umbai-yántáá'ó timénááomba mindá Áánútundein-iye. ánivo sáwí'o kwéombo umbai-yántáá'ó timénááomba mindá kentí ááinkoman-iye. ¹⁸ miráumai ímo arupí umáímo máyáawai Áánútunopa'a kónááontavena Ísu Káráisiti arupí umái máyáawai mimbórá-táwai puwéna mimbáyáímá ánásariye. kwenáúgo pukówana amankó ména ¹⁹ évakarawai timankó ándáraambo kwímai máyómpimba kwenáái kosimátímakaiye. ²⁰ naaóvá'á moórawai áwí'a Nówaa ména non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmakonka'a Áánútu kesáái ísáaro séna timu'marówasa kwenáái aráásúntavesa pukówana naaémba Ísumo puwú-tawai miwí timankómbá kwenáái kosimátímakaiye. avakaumboé-kwaasi non-avóvomayaapa'o kwínín-daumpa'a umáyówana miwí nonkó íma nawíkowasa íma puwésa kawe'á umái maémáembaniye. ²¹ mindónkómó uráinten-umasitai'a mono'-nómbá kwévetinkaawana Áánútu tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. nombó kwévetinkaamba paáká-kurákémbá íma kwésese ovo Áánútumba áísaa owaná tirumpimbá íma aái kwaíndayavena sáwí-imayaa maitiyuwáníye. Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinkaintavena sáwí'o umáímo máyáampinkemba tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. ²² Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uména kwíyómpaken-kwayo'naraware anóndaraware asirayándáraware miráumainarawaka'a kwégarakwiye.

4

Áánútuna imáyáavinkení'a oró-kwásái.

¹ Ísu Káráisiti áí'a úni'a umánkówana asiramáímo imáyáamo uráintemba keinárawakwara'a asiramái imáyáa oró. túra'o tí'o úni'o umátinkówai miwímó sáwí'o ónááonimayaago íma tátokaiye. ² marapá'ó máyáamba sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a íma kwée'a Áánútuna imáyáavinkení'a oró. ³ Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasimo kwéontemba keinárawakwara'a mirá uráavo ívé'a íma mirá kwéowe. ááéma maarán-umai áwáyo-tantaa'a kwée'a sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a kwée'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á kwée'a toómbá námae kwéiyé'a uwo'aó'-nómbó kwéne'o uwo'aó'ó ónááontave'a torupamáí mé'a kígaumo umándanaao sumpur-áínkón-ááima mósá maré'a kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá maré'a mirá uráambanivo ⁴ ívé'a íma miwísé torupamáí mé'a mirá-sáwí-yántáá'á íma owasá tuwánésa sésa ívé'a nóra séra íma mirá kwéoo simái sáwí'a kwéumatinkaawe. ⁵ Áánútu to'mayaa umái ména pukén-kwaasigwara túvaimo mén-kwaasigwara'a miwímó máyáawaina ááimba tísaa ínasa simámiyana miwítí meéyámbá timíníye. ⁶ marapá'ó máyónka'o uráam-beyamba mairésamo pukáawai Áánútumo máyáintemba miwí timankómó miráumaimo ménaaontavena Ísu Káráisiti kwenamankó kwená áséi-kwasai púwún-kwaasi kosimátímakaiye.

Áánútu mayáígóná asirayámbá tímakain-kwasai.

⁷ amápa-tantaa'a ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tínimba pó'a námúnaa símae'a kwéiyon-aimpimba kawer-ímáyáá umái kárákwiyoro. ⁸ moórá-morawaivimba kentirumbá timí-timi kwée'a mirámó é'o é'a sáwí'o umátinkanaaomba mirá-sáwí-yántáátávé'a íma anondá ónáe-imayaa é'a ⁹ namu-kwaasímó tiyamba naambá toómbá timé'a íma í'ái simátínkáaro. ¹⁰ kawe'á umátinkanaaontavena Áánútu moórá-mora-kwaasi ó'on-o'om-bayaigona asirayámbá tímakaimba pó'a íma úwoi maé'a minásíráyándéí moórá-mora-kwaasi túwa'naa oro. ¹¹ Áánútun-aaí kwésimatimewai mináín-úramba arupí umái simátíméro. kwétuwa'naa-owai Áánútu kwétiminasirayandei túwa'naa oro. Ísu Káráisiti kwétuwa'naa-isa'a mirá kwée'a mindáyave'a

amápa-tantaatave'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraawe. Áánútu áwí'a anómbe kwaíkwai'a kwéisana kwená asirayánkó mirámó kwéimba mindá áráir-aimban-iyé.

Ísumbo umánkaraantemba kembá tí'a índai'a ónááon-kwasai.

¹² kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi owaná kentópa'a anón-umbai-yantaa'a timbá minúmbái-yántáápímbá mé'a mindáyave'a íma táátave'a é'a sé'a ó'oran-tantaa'a kesópa'a tiráiyé íma seró. Áánútuwema asiramáíya máyáantavaiya'i. íya asiramáíya máyáantavaiya'iyó. minúmbái-yántáá'á kentópa'a kwétiye. ¹³ Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o umánkóntemba keinárawa'a tí'a úni'a umátinkaraamba póna kentirunkó kawé'á ínana Ísu Káráísiti ságayankwara'a kumíndara'a kentirunkó anón-kawé'a íníye. ¹⁴ Ísu Káráísitina kwaásima ontávésamo simáímo sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma imáyáa íyana kentirunkó kawé'á éna Áánútun-amanko ó'oran-amanko keinárawate máyáintavéna kentirunkó kawé'á íníye. ¹⁵ keinárawapinkemba íma moóráwai kaekó kwaási tinkámbai puwésa íma umóyámbá ésa íma ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a ésa íma aosaambá kwiyésa mirámó íyawaimo ésa sáwí-meyamba mayánááovo ¹⁶ Ísu Káráísitina kwaási-i'o onkákémbó umbai-yántáá'ó timíya'o é'a íma táátave'a oró. miwí tirunkómó sáwí'o kwéinasamo Káráísitina kwaási owémó kwésiyamba Áánútumpa'a súwi seró.

¹⁷ Áánútu amáparawaimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tínimba aiva'á kwená kwaásiya sísa ena kentáámó umbai-yántáá'ó siménamo énya kwená áséi-kwasaimo arááírán-kwaasi anón-umbai-yantaa'a timíníye. ¹⁸ mindáyavéna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu arupí umái máyáawaima sáwí-imayaavinkemba tí'mai kawepá'á métínkáimba mindá umbai-máyáímán-ivo Áánútuntavesamo ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai miwí sáwí'o umáímo máyáampimba miráumai sáwí'a umái ménaaowe agaimaréna siráiyé. ¹⁹ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba séna umbai-yántáá'á kentópa'a tíníye siráin-kwaasi kawé'á úmae kwéiyé'a Áánútunka'a agevamái máéro. Áánútumo taróruirawai éna sinten'i'a iwáí kwégarakwiyoivo kwenká'á agevamái máéro.

5

Áánútuna kwaásira'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai úna'a keinárawate Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi simátíménda ísáaro. Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o umánkaraamba kesúrandei awáné'a kwémó ságayankwara'o kumíndara'a miságáyámpímbá ménaumpo ² monor-ánón-kwáásí simátíménda ísáaro. sipisípira'o kárákwiraawaimo kawé'ó ontémbá miráráán-umai Áánútumo kwená kwaásimo tímakaiwaira'a kárákwiyoro. íma kárákwiyonaé síyampinkembo kárákwiyé'a Áánútumba arááíma táíndai'a umái kárákwiyoro. óntamba mayánáe-imayaa íma é'a túwa'naa ónáe-imayaa é'a mimbáyáír'á'á kárákwiyoro. ³ Áánútumo tímakain-kwaasira'a kárákwiyomba íma móruna tiyuwé'a kawé'ó umáímo mémba tuwánésa keinárawa'o ontémbá mirá ónááowe. ⁴ aiva'ó kárákwiraiwaimo kwíyómpakembo kumíndara'a keinárawa'a usáyaaaitaraawaiti ó'oran-kawé'-meyamba timínana íma ánásena kwaíkwai'a íníye.

⁵ ívé-kwaasi kentí anón-kwaasi táái ísáaro. amáparawai kentúma íma maimaé iyé'a moórá-morawai túwa'naa umai máéro. mindáyavéna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenaísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye

agaimaréna siráiyé. ⁶ mindáyave'a Áánútu asirayáwái aúranka'a kentúma íma maimaé iyíyana kwémó imáyáamo índa-kanaa kentúwí'a mósá maráníye. ⁷ Áánútu keinárawa'a kwétuwa'naa-ena kárákwiraivo umbai-yántáákóná imáyáa kwembá ámatuwe'a máéro.

⁸ áwáávitemo in-íyánkómó póímo kwaásimo vándaintemba Sáátáánigo kwaásimo kweivári'o índayavéna kwéivo táátave'a kwéé'a kárákwiyoro. ⁹ Áánútun-aaiyave'a

asiramái imáyáa kwée'a Sáátáánigon-aai a'áo seró. amápa'-maravakewaimo Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaitopa'a mirán-úmbái-yántáá'á kwétivo imáyáa é'a Sáátáánigon-aai a'áo seró. ¹⁰ umbai-yántáá'á kentópa'a sáwíyanka'a kwénimba Áánútu kasenkuí'a umátinkena tirávamai asiramátinkaina'a asiramái ménaaowe. Áánútu úwoi túwa'naa úmae kwéiyena Káráisitiye tarútinkena séna kesí ságayan-ayampa'a ságayambo ímo ánásanin-ayampa'a métinkanaumne siráiwai mirá íníye. ¹¹ kwená asirayánkó kwaíkai'a éna íma ánásanimba mindá árair-aimban-iye.

¹² moóráwai áwí'a Síyóvénesi súwa'naa isa'á kínda simái kwéagayaumne. kwemá Áánútuna kwaási éna kesí mayáímá kawé'á umái kwémayaiye. asiramátinkanaundayave'a maanáúvái kwéagayaumpo árai'a Áánútu úwoi kwésuwa'naa-in-aimba kwési-matimunda tirumpimbá asiramái tátore'a máéro.

¹³ Áánútuna kwaási Pépíróni-naopa'a máyáawai Áánútumo keinárawa'o ítámakaintemba miwí ítámakaiwai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro sewaná kesááninko áwí'a Máákaagwara'a séna kawé'á umái máéro kwésiye. ¹⁴ Ísu Káráisitina kwaásin-ovo moórá-morawaiimba kentirumbá timé'a tiyáámba tíméro. Káráisiti kwená kwaási paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

2 Pítaa

kampa'-mónó-kwáásí Ísun-aigomba kwaé'náer-umai simátímún-aimba Pítaa iséna Ísuna árrair-aimba tátoraigwae séna maanámbá agaimái mátímakaiye. Ísumba awánéta kwemó sirón-aimba isááwándawai simátíma'mae iyówánda-aimba tátoraigwae séna maanámbá agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Sáímoni Pítaa maanámbá maanáúváivímbá agaimarúmpo ísáaro. kemá Ísu Káráísitina aantá-kwaasi úndanivo kesáámó úndantembo Áánútun-aaiyave'o árrairemo kwesewai ísáaro. kentáásí Áánútuwe Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiye arupí umái mézarai kawer-ímáyáá símakaayata mindáraise aráápamaiya kawe'á umáíya máyaumne. ² Áánútuwe kentáásí Ísóigo Ísuntetopa'a té'a kawer-ímáyáá tamaé'a mirámó úmae kwéiyomba úwoi túwa'naa úmae iyésarai paru umátínkáva'a iyíya'a ménaaowe.

Áánútu kentáámá ításinkarain-kwasai.

³⁻⁴ Ísu Káráísiti sááyowana kwená ságayanko kwená ó'oran-kawe'-mayaigo tavisúwata kwenópata téta kawer-ímáyáá taísaraumne. Ísu Káráísiti mirán-kwáásígó póna kwemó kawe'á umátinkanaumnemo siráin-aimbo éna mirá ínimba póna kwená asirayámbá kwésimisata Áánútuntaveta aamoí éta arupí umái méta kwenáái simátímakaundaya póna marapáké-sáwí-ásíráyánkómó kwaásimo sáwí'o kwéiwai keinárawa tine'á íma tátoraina'a tuvintuwe'a Áánútuwe tarúmai ménaaowe.

⁵ mindáyave'a imáyáa é'a maarámó ónááontave'a asiramái mayái máyáaro. Áánútun-aaiyave'a árraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba kawer-ááimbá maré'a minkákémbá kawer-ímáyáávínkéní'a kwée'a minkákémbá ⁶ kentúra'a kárákwiye'a minkákémbá asiramái mé'a íma tívón-káína'a Áánútuntave'a aamoí umái mé'a ⁷ Áánútuna akúmbá máyáantave'a túwa'naa úmae kwéiye'a kentirumbá timé'a ⁸ mirán-oro. mirámó úmae iyé'o é'a Ísóigo Ísu Káráísitina kawer-ímáyáá isé'a anóni'a umái mé'a kentí mayái áúgwara'-mayai mayánááowe. ⁹ mirán-káwé'-má'yáímó ímo kwémayaawai Áánútumo sáwí-imayaamo maitíyukain-aimba tuwinkásuwesa táá'o káúnkaiwairaamba umái máyáawe.

¹⁰ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawa'a tááyamai ítámakaivo imáyáa é'a kwesé asiramái máéro. mirámó é'o é'a sáwí-amba íma kwaránááowe. ¹¹ miráumaimo méwanamo éna kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkenta iyásínkáiwai keinárawatavena séna tíya'a kárákwiraana'a kesópa'a maí'mai'a úmae iyónááowe síníye.

¹² minaráír-áimbá á'a ísare'a asiramái kwégwaraamba pó'a simátíma'mae íyóna'a imáyáa úmae iyónááowe. ¹³ marapá'ó máyaundara'a simátíma'mae íyóna'a imáyáa úmae iyónááowe. mirámó ónaunda kawerí'a ónaumne. ¹⁴ ááéma kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti simásimena séna puwíníyone siráimba pó'a sáwíyanka'a puwé'a íma marapá'á ménaunda pó'a ¹⁵ mináimbá agaimaré'o púwóna awáné'a mináíntávé'a imáyáa úmae iyónááowe.

Ísuna ságayamba awánáúmne siráin-kwasai.

¹⁶ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti asirayánkwará'á kumíníye-aimba íma manír-áínkáántá simátímakaundayaanivo súrandeiya kwená usáyaaítaya-sagayanta awánaraundayaveta árrair-aimba simátímakaumne. ¹⁷⁻¹⁸ Áánútu ítámakain-omaka'a Ísuwe máyaawananya Áánútu kentáásivowa Ísu áwí'a anómba éna usáyaaítaya-sagayampinkemba séna kesááninko ónana ávááraumai entávéna kwésinkaisa'a ávááraumai aamoí kwéumankaumne kwíyómpakemba súwata ísaraumne.

¹⁹ ísaraundayaveta asiramái séta naaóvá'á Áánútun-aai simátímakon-aimba árrair-aimban-íye. súndaya mináimbá imáyáa oró. túnkain-ayampa'a sáma kwégain-aimban-ivo mináimbá aúváivimba awánáiyana aaváúmó usénamo sámó kaintembá

kentí imáyáavinkemba miráumai sáma káinana Ísu Káráísiti aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-okoraamba umái sáma kamátinkaniye. ²⁰ simátíménda-aimba isámai kawe'á oró. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai aúváí-kwandaavimba agaimakón-ainkona ááimba kemá kwaási kentáásí imáyáavinkemba íma kanaán-umai isánaundayaawe. ²¹ íma miwítí imáyáavinkemba simái agaimakáavo Áánútun-amanko kwenáái simá-timuwasa agaimakómba Áánútun-amanko mináínkóná ááimba kwésuwa'naa-isata kwéisaumne.

2

Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba sénááon-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútuna kwaásivimba Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba simátí-makowai paáruraantemba keinárawapimba mirán-kwáásí paáresa kampa'-mónór-áimbá simátimesa Áánútuna kwaásimo sáwí'o ónááon-aimba simátimesa anóndako sáwí-imayaavinkemba iyátínkaraiwaimba tínaemba umámiyana naaémba Áánútu avekáán-umai tínkaminiye. ² sáwívarawai miwítí aambá kwaásimo sáwí'o kwéon-amba kwarésa mirá íyasa tuwánésa sésa Áánútuna kwaási sáwí'a kwéowe mináimbá simái árar-amba sáwí'a ónááowe. ³ óntamba mayánée sésa aamoí kwéesa kentí imáyáa tavisénée sésa kampa'-mónór-áimbá simátimenaawe. sáwí-meyamba timíníwai naaóvá'á to'mayaa umái ména tínkaminintavena timu'maréna máyáiyé.

⁴ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba sáwí-ayampa'a mótkowasa túnkain-ayampa'a ándáva'a mésa sáwí-meyambo mayánááon-tavesa amu'marésa máyáawe. ⁵ naaóvá'á Nówaa máyonka'a Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba nonkóntávéna amápa'-marama aavú'nao súwana aavú'nowasa putásowana mimpínkémbá Áánútu Nówaaawe kwená akúmbá avakaeté-kwaasiye tíyótkowasa túvamai maémáembaniye. Nówaa Áánútun-aaí arupí umáimo maí-áimbá simátimuwasa íma isónkakemba putásaraawe. ⁶ naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba iravímbá agaisukáivo Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a kwéowai mináimbá isésa sésa sáwítaamo kwéundamo ímo ivátúwáananayaamo éna kentáág-wará'á miráumai sínkaninimba póta ivátáámó túwáandaamo éna íma sínkaminiye sénááowe. ⁷ moóráwai áwí'a Áróti Áánútu kwentávéna púwivo séna íma auwómba áíkaiye. kwemá arupí-kwaasi éna sáwí-kwaasimo áwáyo-tantaa'o untávéna arunkó umbaí taráiyé. ⁸ miwívímbá ména aasiyaasi-táwai miwítí sáwí-aimba iséna miwítí sáwí-mayai awánówana arunkó ávááraumai umbaí tómbanivo kwemá arupí umái máyon-tavena Áánútu íma auwómba áíkaiye. ⁹ miráumai Áánútunavesa aamoí kwéowai umbai-yántáápínkémbá Ísóigo kawe'á umái tíyótkena sáwí'o kwéowaiti sáwí-meyamba toréna kwaásimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tíndara'a sáwí-meyamba timíníye. ¹⁰ áwáyo-tantaari'o kwéowai Áánútumo kwégawaaimba tínaemba kwéu-mankaawai anó-sawi-meyamba timíníye.

minkámpá'-mónó-kwáásí miwí túma mósá marésa kesááigo usáyaaitainkwae sésa kawe'narawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba kwésimatinkaantavena íma táá'a kwégaisasa úwoi sáwí-aimba kwésimatinkaawe. ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a miwítí asirayánkó minkámpá'-mónó-kwáásítí asirayánkómbá usáyaaitaraimbanivo minkwíyómpákéwái Ísóigo aúranka'a íma aái simátinkesa íma sáwí-aimba kwésewe. ¹² kwaí-kwaambo kwétuvu'naan-tantaakomo amáparawaina ááimbo ímo awánaan-temba minkámpá'-mónó-kwáásí mirá ésa évaka-tantaakona ááimba íma awánaraan-tavesa sáwí-aimba simátínkáamba pósa kwaí-kwaambo ánásaantemba miwí mirán-umai ánásanaawe. ¹³ miwí umbai-yántáárí'a umátínkáamba pósa anondá umbai-yántáá'á mayánááowe. miwí sáwí-imayaayavesa tirááiyavesa avora'á kwéesa aamoí kwéesa keinárawatemo toómbó nánááontavesa torupamáí mésa sáwí'a umátinkesa kentí imáyáa

tavisésa sáwí-ampa'o mógwétinkaantavesa aamoí kwéesa ¹⁴ aarai túrampimba ta'mai-ya'mai kúráamba tivú'mae iyésa aamoisayán-kwáásí sáwí-ampa'a tavisimái mótkesa túran-andamo kwéowai tíráá'a póna Áánútu sáwí-meyamba timíniye. ¹⁵ arupí-amba tuwésa sáwí-amba kwégwaraawe. naaóv'á Pío ááninko áwí'a Péramu kwemá Áánútun-aaí simátímakowai éna sáwí'o uráimpinkemba óntamba mayánae-aamoí uráintemba miwí mirán-ámbá kwégwaraawe. ¹⁶ ánivo Péramu sáwí'a uráintavena Áánútu áwáá'a séna kwená póigo áwí'a tónkigomba kwaási amósánkaamba umánkowana aái súwana Péramu iséna kwená uwo'aór-ámbá tukáiyé.

¹⁷ minkámpá'-mónó-kwáásí íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. non-ayumpinkémbá nombá íma usamái kúmíntenkaan-kwaasima owaná póna Áánútu miwíyávéna túnkain-ayampa'a to'mayaa umátínkaraimba pósa mivá'á komai'mai'a ónááowe. ¹⁸ miwímá sáwí'o umáímo máyáapinkembo kawepá'ó kwétewai keivári'a méonae sésa áwáyo-tantaakon-auma mósá kwémaresa kampar-áimbá kwésimatimesa ¹⁹ kentí imáyáavinkeni'o íyanamo éna misáwí-yántáákó íma tátoraniye sembánivo miwí sáwí'o kwéon-tantaako tátokaimba pósa misáwí-yántáápímbá mésa ánásanaaowe. moórá-yantaako kwaásimo kwéusayaaitaimba mínímáyáágó kweivári'a umái tátokaisasa kwenaráí kwégwaraawe. ²⁰ kentáásí Ísóigo Ísu Káraísiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaimpa'a tésa sáwí'o kwéom-bayai ivátuwesamo tínaaembo umásukaawai miwímá moórágwara'o sáwí-ambo kwaráíyanamo misáwí-máyáígómó tátorainasamo ésa ááémo sáwí'o uráamba mindá sáwíyanka'an-ivo naaémbo sáwí'o ónááomba mindá anó-sawí'a umái ménaaowe. ²¹ arupí-ambo ímo kwakésaraai sáwí'a uráasino. ánivo arupí-amba kwakésa ivátuwesa Áánútuna kawer-ámáámbá tínaaemba umáméntavesa pósa ávááraumai sáwí'a kwéowe. ²² miráumai kwésen-aimba árair-aimban-iyé. iyánkómó miímo kwi'makénamo imbá ó'omba kwénaiye kwésesa moórá-aimba sésa póigomba nombó péránkaawana imbá toivímbá kwémaiye kwésewe. iyánkó póigomo intembá minkámpá'-mónó-kwáásí mirá-sáwí'á kwéowe.

3

Ísu ókwara'a kumíniye-kwasai.

¹ kesí kwaási arupí-imayaa ígwáe sé'a moórá-auvai agaimái tímake'a maanáuváigwárá'á kwéagayaumne. ² naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowai sirón-aimba isé'a Ísóigo sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiya siráin-aimba kwená aantá-kwaasiya simátímakaunda-aimba imáyáa oró. ³ simátíménda imáyáa oró. naaén-kanaa tínimba sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwiráái sésa ⁴ Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siráimba náávára máyáiyó. naaóv'á kwíyómbo maramá tarórunka'a kwáyáin-tantaa'a íma ó'on-tantaa'a paárisata kwéawanaumpo kesivoísáíya á'a pukuráawana íma ó'on-tantaa'a kwévaariye sénááowe. ⁵ miwí maarán-ímáyáá ónáe íma kwésewe. naaóv'á Áánútu súwana kwíyómbo maramá paárúwana nompínkémbá maramá iyéna non-avumpimbá maramá kwéraiye. ⁶ naaémbo Áánútu nonkóntávéna súwana marapá-kwáásí ánásasukaiye. ⁷ Áánútu sisaná kwíyóne marawémó kwáyáimba póna kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaamo tíndara'a Áánútu kwentávésamo ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tíména kwíyóne marawé iravímbá agaisuwániye.

⁸ kesí kwaásiyono. maarán-ímáyáá oró. imó kwétaamba táámpamaiya kwéawanaumpo Áánútu íma mirá imbá amápa-kanaa mimbórá-kánáaráámbá aamun-úmarena sáwívar-ima 1,000 íma maréna mimbórá-kánáámán-iyé siráivo ⁹ kwemó marapá'ó kumónaumnemo siráin-aimba íma tukáísasa évakarawai mináimbá ivá'á tukáiyé-imayaa kwéowe. Ísóigo séna kesí némpa'a maí'mai'a ésa sáwí-ayampa'a kovo séna sáwí-imayaa tuwésa kesópa'a tíyantavaiye séna timu'maréna ména íma ááéma marapá'á kunkáiyé. ¹⁰ umóyán-kwáásígómó anompintumáivimbo tintenkáán-umai

Ísóigo miráraán-umai kumíniye. minkánaá anónka'a awairái kwésindavinkemba kwíyóm̄ba áuyokwinana kwíyóm̄ba o'á aaváúm̄a iravím̄ba agaisuwáinana marapá'á amápa-tantaa'a kwáyáine marawé iravím̄ba agaisuwániye. ¹¹ miráumai amápa-tantaa'a ánásanintaveta kesáámó máyaundayaveta imáyáa éta Áánútuntaveta aamoí kwéeta arupí umái méta ¹² Ísumo marapá'ó kumínintavena siráái kwétaisata amu'maréta méta ááemo kumíndawe séta siyáántán-kwimai Áánútuna mayái kwémayaundaya póna minkánaá paárinana kwíyóm̄ba iravím̄ba agaisuwáinana o'á kwíyóm̄ba aaváúm̄a anón-iravim̄ba agaisuwáinana nonkáám̄ba umágwiniye. ¹³ ánivo Áánútu asiramái séna aúna-kwiyone aúna-marawe tarórumaraanana arupí-yantaare su'mai kwéniye siráinta amu'maréta máyaumne.

¹⁴ kesí kwaásiyono. mirán-kánaáyáv'e'a amu'maré'a máyáamba Áánútu aúranka'a kaweré su'mai umái mé'a kempím̄ba íma sáwí-aimba kwáyaina'a paru umái ménaaontave'a tiyáántán-kwimai mayáím̄a máyáaro. ¹⁵ kentáásí Ísóigo séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne séna kwempá'á ténááontavena timu'maréna ména ímo kunkáimba imáyáa oró. kentáásí kwaási áwí'a Póro Áánútu kawer-ímáyáa kwembá ámakaimpinkemba keinárawatavena imáyáa éna mináím̄ba agaimakáíye. ¹⁶ Póro mináím̄bó agaimakáimba amápar-auvaivimba mirán-áím̄bó simáímo agaimakáinaintompimba évakar-aimba umbái taisasá ímo ísámaimo kawé'ó ésamo ímo asiramáímo máyáawai mináínkóná ááimba kwae'mai kampar-áím̄ba kwésewe. Áánútun-aaí aúváí-kwandaavinkemba amápar-aintavesa mirá ésa mirámó kwésentavesa ávááraumai sáwí'a umái ménaaowe.

¹⁷ miwí mirá kwéombanivo ímo kunkáinka'a simátimumpo kárákwiyoro. sáwí'o kwéowai keinárawa'a Áánútuwe asiramái máyáampinkembo tavisíyanesa kwéovo kárákwiyoro. ¹⁸ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwai úwoi túwa'naa úmae iyína'a kwenópa'a anón-imayaa é'a máéro. kwenáwí'o aasiyaasimó anóm̄bo umáímo kwaíkwai'o úmaenamo iyínimba árair-aimban-íye.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

1 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáásí kaumbo-kwáái aiyayaan-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye. évakarawai kampar-áimbá simátimesa sésa Ísu Áánútu ááninko póna kwaási-uramba íma aú'mái méraiye sésa ó'on-kampar-ainkwara'a simátíma'mae nááúwana Yóni iséna miwítí imáyáa arupí umátinkanae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye.

Áánútuna imáyáama agaráásínkáiwaina kwaasái.

¹ Ísu Kárásiti Áánútuna imáyáa agaráásínkáiwaiyaama póna kwaási aúnái'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoman-iyé. mináintávé'a maanáúvái agaimái kentópa'a tuwáúnana kwégwiye. ááinka'a maramá íma kwáyonka'a kwemá maémáimba marapá'á kuména keséya máyowata súranta awánamai kawe'á éta kwenáái iséta siyáándeí ane'á tátokaundayaawe. ² aúnái'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoma avowánópa'a máy-omba marapá'á kuména keséya máyowata awánareta póta mináimbá kwésimatimundayaawe. ³ kesáá Áánútuwe ááninko Ísu Kárásitiye tarúmaiya máyaumne. awánaraunda ísaraunda keinárawakwara'a kwésimatimunda póta Áánútuwe ááninkowe tarúmaiya máyaundantemba keinárawa'a mirá ónááowe. ⁴ kentáásirumba kawe'á umái anómbe umásinkanintave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

Áánútu sámó kaiwáíná ááinkona kwaasái.

⁵ Áánútu ááninko simásímakain-ainta simátimeta séta Áánútu sámó kaiwáíná ááimba póna túnín-tantaa'a kwempímbá íma kwáyáíye. ⁶ miráumai túnín-ayampa'a máyáamba Áánútuwe tarúmaiya máyaumne kwésewai kampa'á kwéseza árair-ainkona ááimpimba íma máyáawe. ⁷ ánivo Áánútu sámó kain-áyámpá'ó máyáintemba miráumaimo sámó kain-áyámpá'ó máyaundaya kwená kwaásiye tarúmaiya máyaumne. miráumai Áánútu ááninko Ísuma kentááyávéna imáyáa éna kumpuwúwana kwená naaegó kuména póna kentáásí sáwí-imayaa kwémaisiyu'maenaya kwéiyiye. ⁸ kempíntá sáwí-imayaa íma kwáyáíye súndaya kesirunkómbá kampar-áintá simá-uwáúnanaya Áánútuna árair-aimba kesirumpíntá íma kwáyáíye. ⁹ avora'ó Áánútumpataamo sáwí-imayaayavetaamo simáménanayaamo éna Áánútu kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwénaya amápa-sawí-imayaa arupí umásinkanintaawe. Áánútu kwemó siráini'a mirá éna miráumai kaweré su'mai kwéena póna sáwí-imayaa maisiyuwénaya arupí kwéumasinkaiye. ¹⁰ Áánútu séna amáparawai sáwí'a uráawe simbánivo kesáámá séta íma sáwí'a kwéune kwésesta Áánútu kampar-áimbá kwésiye súnana Áánútuna áséi-kwasaigo íma sirumpíntá kwégwaiye.

Kárásiti amáparawaiya siráváyáin-kwasai.

2

¹ kesí iyámpóiyono. íma sáwí'a ónááontave'a maanáimbá aúvávimba agaimái tímúne. ánivo sáwí'o íyanamo éna siráváyáiwaiya ména kesivompátá áísaá íníye. kwemá Ísu Kárásítima arupí iwáiyá kesivompátá áísaá íníye. ² sáwítaamo uráunda-meyamba kentáává'á íma tíno séna maimaéna pukáíye. íma kentáásí sáwí-meyane su'mainivo amáparawaiti sáwí-meyankwara'a maitiyuwáníntavena pukáíye.

³ Áánútun-aaimo taagwiavétaamo únda árai'a kweséya tarúmaiya máyaumneya kwésune. ⁴ Áánútun-aaimo ímo taagwiávónka'o ombá Áánútuwe tarúmai máyaumnemo sembá kampa'á sewaná miwívímbá Áánútuna árair-aimba íma kwáyáíye. ⁵⁻⁶ ánivo Áánútun-aaimo taagwiávówai Áánútumpa'a tirumbá áma'mai kawe'á kwéowe.

kesáámó Áánútuwe tarúmai máyaumnemo kwésundawaiya Ísu Káráisitimo máyon-temba kesáá miráyá umáíya ménaumne. miráyáámó kwéunda árai'a Áánútuwe tarúmaiya máyaumneya kwésune.

ááéraan-amaankoma aúiná'a uráin-kwasai.

⁷ kesí kwaási ísáaro. kemó kwéagayaunda íma aúiná-amaamban-ivo ááéraan-amaamba kwéagaimai tímúne. aiva'á simátímakaamba á'a ísaraan-amaamba kwéagaimai tímúne. ⁸ ánivo túnín-tantaa'a kwéauyokwisana árai'a sámó kain-tántáá'á kwévaarimba póna ááéraan-amaamba aúiná'a umái kwévaariye. Ísu Káráisitina mayáivínkémbá minámáámbá paárurena keinárawapinkwara'a minámáámbá kwévaariye.

⁹ kentí kwaásiyavai tíyámbo kwéumatinkaambanivo sámó kain-áyámpá'á máyaumne semba sámó kain-áyámpá'á íma máémbo túnín-ayampa'a paaí máyáawe. ¹⁰ ánivo kentí kwaásimo tirumbó tíméwai sámó kain-áyámpá'á máyáamba pósa miwívimbá sáwí-yantaa'a íma kwáyáimba pósa ó'owi tuwánésa sáwí-ampa'a íma kwégowe. ¹¹ ánivo kentí kwaásiyavaimo tíyámbo kwéumatinkaawai miwí túnín-ayampa'a máyáawana túnín-tantaako túrampa'a káátagwisasa múgu'maagu'a úmaesa kwégowe.

¹² kesí iyámpóiyono. keinárawatavena Ísu Káráisiti pukáimba póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitíyukaintave'a kemá maanáúvái agaimái kwétimune. ¹³ anón-kwaasiyono. ááinka'a maramá íma kwáyowana moórawai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ¹⁴ iyámpóiyono. Áánútu kentivo isa'á kwempá'á tiráantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. anón-kwaasiyono. ááinka'a moórawai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. asiramái mé'a Áánútun-ai tirumpimbá tátore'a Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

¹⁵ Áánútumpa'o ímo tiráawaimo ontembá mindáyave'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávé'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávésamo aamoimó owáímá Áánútuntavesa íma aamoí kwéowe. ¹⁶ marapákén-kwáásímó kwéowaina ááimba íma Áánútumpakemba kwéowe. kwaási kentí imáyáavinkemba kwéesa á'owiti náaindaamba túran-anda kwéesa túwí'a maimaésa kwéiyesa kwéomba íma Áánútumpakemba kwéovo marapákén-ámbá kwégwaraawe. ¹⁷ marapákén-tántáá'ó tirááímo kwétain-tantaa'a maambárá'á ánásainasa Áánútumba arááíma tainí'a kwéon-kwaasi aasiyaasí maí'mai'a ónááowe.

Káráisitina namuro-kwáásítí kwaasái.

¹⁸ kesí iyámpóiyono. naaén-kanaa maramó ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tíníye. naaémbo Ísu Káráisitina namuro-kwáásígó tíníye suwa'á ísaraawe. Káráisitina namuro-kwáásí sáwíva'a á'a paáruraamba póta mindáyaveta naaén-kanaa sáwíyanka'a tíníye kwésune. ¹⁹ kentáávínkémbá Káráisitina namuro-kwáásí moóra-mora máyómba pósa usásimbai paáresa siyuwésaya kóuraawe. árai'o kentáásí kwaásimo máyáankakai úwoi máésino. siyuwésaya kóuraantaveta íma kentáásí kwaásin-owe kwésune.

²⁰ Ísu Káráisiti Áánútun-amankomba ai'marówana kuména kentirumpimbá máyáísa'a pó'a árair-aimba kwéisaawe. ²¹ árair-aimba íma kwéisaantavaiye sé'a ímanivo árair-aimba kwéisaantave'a maanáúvái kwéagayaumne. árair-aimpinkemba kampar-áimbá íma paárisa'a ísaraantave'a maanáúvái agaimái tímúne.

²² anón-kampa'o sen-kwáásí maarán-kwáásímán-owe. Ísu Káráisitintavesa Áánútu íma usásinankaraiwaiman-iyé kwéesen-kwaasi ésa Ísu Káráisitina namuro-kwáásí-í'a ésa Áánútunte ááninkonte tínaaemba kwéumatimewe. ²³ Áánútu ááninkomba tínaaemba umámewai avowáinkwará'á mirá kwéombanivo Ísu Káráisitintavesa Áánútu ááninkoman-iyé kwésewai ááninkonte avowántéyópa'a tarúmai máyáawe.

²⁴ Ísun-aai aiva'á ísaraan-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba íma ivátuwe'a miráumai Áánútunte ááninkonteyopa'a tarúmai maí'mai'a oró. ²⁵ maarán-áimbá Ísu Káráisiti asiramái simásimenaya séna aúnaí'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéu-matinkaumne simásímakaintaawe.

²⁶ kampar-áimbá simátiyuwaavo sé'a maanáúvái agaimái timúne. ²⁷ kampar-áimbá simátiyuwaawai kwéombanivo Ísu Káráisiti Áánútun-amamba tirumpimbá tínkaraimba póna maí'mai'a éna íma kampar-áimbá simátimena árar-aimba kwésimatimiye. mirámó kwésimatimisa'o ombá árar-aimba kampar-áimbá taaínkaa'a kwéowe. simátímintemba mirá é'a Ísu Káráisitiye tarúmai kwémaewe.

²⁸ kesí iyámpóiyono. kwesé tarúmai máyáamba pó'a Ísu Káráisiti kumíndara'a kwenaúranka'a íma tigaeyáv'é'a é'a úwoi asiramái ménaaowe. ²⁹ Ísu Káráisiti arupí umái máyáin-aimba á'a ísaraawe. moórá-ainkwara'a ísáaro. miráumai arupí umái máyáawai árai'a Áánútuna iyámpóiman-owe.

3

Áánútuna iyámpóiti kwaasái.

¹ Áánútu arumbá áváaraumai kwésimiye. mindáyave'a imáyáa oró. Áánútu arumbá kwésimenayaampona kentááyáv'éna kesí iyámpóiman-owe kwésiye. kesáá árai'a kwená iyámpóíya úne. Áánútumpa'a íma tiráawai Áánútuna ááimba íma awánésa kentáásí ááinkwara'a íma kwésuwanaawe. ² kesí kwaásiyono. ívé'a Áánútuna iyámpóí'a umáíya máyaundaya naaémba nóra kwaásiyaawa ménaumno. mináimbá íma ísaraundanivo moórá-aimbo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráisiti kumíndara'a kawé'á umái awánanaundaya póta kwenkááníta umáíya ménaumne. mirán-áimbá ísaraumne. ³ mináimbá isésa amu'maráawai Káráisiti arupí umáímo máintemba arupí umái máyáavo kárákwiyoro.

⁴ sáwí-imayaamo kwéomba isaná amáámbo aráásémbe isaná minkáé-tántáákó mim-bóráí'a kwéiye. miráumai sáwí-imayaamo kwéowai Áánútuna amáámbe tínaemba umámesa kwéaraaisemba póna mirámó kwéon-anonda miwívimbá kwéniye. ⁵ Ísu Káráisiti kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwánintavena marapá'á kunkáimba kwempímbá sáwí-imayaa íma kwáyáíye-aimba á'a ísaraawe. ⁶ miráumai Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawai miwívimbá íma sáwí-imayaa kwaíkwai'a kwéivo sáwí-imayaa kwaíkwai'a kwéiwai Káráisitimpa'a íma tésa kwenáái íma kwéisaawe.

⁷ kesí iyámpóiyono. kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyoro. Káráisiti arupí umái máyáíwai kwemó intembó mirámó úmae kwéiyowai arupí-kwaasiman-owe. ⁸ ááinka'a Sáátáánigo sáwí'a uréna mirá úmae kwéiyena ívékwara'a mirá kwéiye. sáwí'o úmae kwéiyowai Sáátáánigona kwaásiman-owe. Sáátáánigona mayái ánásasuwainkwae séna Áánútu ááninkomba ai'marówana marapá'á kunkáíye.

⁹ Áánútuna iyámpóí pósa Áánútuna asirayánkó miwívimbá kwáyáintavesa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútuna asirayán-aráátómbá pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. ¹⁰ ímo arupí umáímo máyáawai íma Áánútuna iyámpóiman-owe. kentí kwaásimo tirumbó ímo kwétimewai íma Áánútuna iyámpóiman-owe. miráumaiya Áánútuna kwaásiye Sáátáánigona kwaásiye taaímbaiya ísaraumne.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

¹¹ moórá-mora-kwaasivimba tirumbá tíméro-aimba ááéma ísaraawe. ¹² Áándamu ááninko áwí'a Kááinimo uráintemba íma mirán-oro. Kááini Sáátáánigon-aráá'a póna ávákomba tuvuwúwana pukáimba maarántáv'éna tuvuwúwana pukáíye. áváko kawé'á umái máyowana Kááini sáwí'a umái ména póna ávákomba tuvuwúwana pukáíye.

¹³ miraráán-umai Áánútumpa'a íma tiráawai keinárawapa'a tirumbá sáwí'a umátinkaiyantavena íma táá'a kaíno. ¹⁴ Áánútun-akumba sirumbá kwétimundayaveta séta Áánútuna némpa'a maénaundawaina ááimpa'a tuwéta kawé'á umái

maénaundawaina ááimpa'a tamáyaumne kwésune. kentí kwaási tirumbá íma kwétimewai Áánútuna némpa'a paái máyáawe. ¹⁵ kentí kwaásiyavai tíyamba umátínkáan-kwaasi tínkamiyasa puwónááon-kwaasiraamban-owe. mirámó kwéowai aúnaí'o umáímo maí'maí'o kwéowaina ááimpa'a íma máyáawe. ¹⁶ Ísu Káráísiti arumbá siménaya íma úwoi máimba súwa'naa ínintavena kentááyávéna ísamai pukáiyé. mirá uráintaveta arumbá símakaiye kwésune. Áánútun-akumba túwa'naa eta puwúnavo íma sendayá úwoi túwa'naa ónaumne. ¹⁷ óísankwara-kwaasi kentí kwaási toómbá íma makáawaima tuwánésa íma túwa'naa ombá sésa Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. ¹⁸ kesí iyámpóiyono. sirumbá kwétimunemo sembá íma tóikakemba sé'a árai'a tirunkakémbá kwése'a túwa'naa oro.

Áánútumpa'a asiramáíya máyaunda-kwasai.

¹⁹ sirumbá kwétimetaamo kwétuwa'naa-undaya mirámó únda-kwaasiya arupí umáíya kwémaumne. mirámó kwéunda Áánútu aúrankata asiramáíya kwémaundayaawe. ²⁰ ánivo kesáá sáwí'a úndayavenaya kentáásirunko umbaí kwétaivo Áánútu amápa-tantaa'a awánéna minúmbái-yántáákómbá usáyaaítasata Áánútu aúrankata asiramáíya máyaumne. ²¹ kesí kwaásiyono. mindáyaveta imáyáa úndaya kentáásirunko íma umbaí taisatá Áánútu aúrankata asiramáíya máyaumne. ²² kwenáái taagwiyaavétaawe kwemó aamoimó iní'a kwéundayavetaawe áísaa únda-yantaa'a úwoiya kwésimiye. ²³ Áánútu asiramái séna kesááninko Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a amápa-kwaasivimba tirumbá kwétime'a máéro siráimba mináímbá Ísu Káráísiti asiramáíya simásímakaiye. ²⁴ Áánútun-aaí taagwiyaávówai Áánútuwe tarúmai máyáawana miwísé tarúmai máyáiyé. Áánútu kwenamambá ai'marówana sirumpintá kumbéna simásimenaya séna Áánútu keinárawate tarúmai máyáiyé kwésisata kwéisaumne.

4

árait-amankonte kampar-ámánkóntéi kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. sáwíva-kwaasi kampa'-mónór-áímbá simátíma'maesa kwénaaesa Áánútun-amanko kesirumpimbá máyáiyemo sembá íma ááéma áraire seró. mirá sentávé'a miwí tirumpimbá máyáin-amamba Áánútun-amana'i. á'owan-amana'iyó. mindá awáné'a mináímbá ísáaro. ² Ísu Káráísiti Áánútunopakemba marapá'á kwaási kunáúkaiye kwésewai miwí tirumpimbá Áánútun-amanko máyáiyé. mináímbó sewa'ó ísáamba Áánútun-amankoma miwívímbá máyáiyé seró. ³ Ísu Káráísitintavesa mináímbá íma sewáí miwí tirumpimbá máyáin-amanko íma Áánútun-amankoman-ivo Káráísitina namuro-kwáásígón-amankoman-iyé. Káráísitina namuro-kwáásígó tínín-aimba ísaraamba isaná marapá'á máyáiyé.

⁴ kesí iyámpóiyono. Áánútu áráá'a é'a kampa'-mónór-áímbá kwésimatimewai usáyaaítaawe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáivo Áánútumpa'o ímo tiráawai miwí tirumpimbá ó'on-amanko máyáiyé. Áánútun-amanko minámánkómbá usáyaaítaraiye. ⁵ kampa'-mónór-áímbá kwésimatimewai Áánútumpa'a íma tembá marapá'á kwémaen-aimba kwésimatimewasa marapá-kwáásí miwí táái kwéisaawe. ⁶ kesáá Áánútuna kwaásiya únasaya Áánútuna kwaási kesááíya kwéisaavo ó'on-kwaasi íma Áánútuna kwaási pósa kesááíya íma kwéisaawe. miráumaiya árait-amanko miwívímbá máyáin-kwaasiye kampar-ámánkó máyáin-kwaasiye taaínkaar-úmaeta kwéiyune.

Áánútu arumbá kwétimin-kwasai.

⁷ kesí kwaásiyono. tirumbá kwétimewaina ááimba kwemá Áánútuma póta Áánútun-akumba sirumbá tíméno. tirumbá kwétimewai Áánútumpa'a tésa kwená kwaási-i'a kwéowe. ⁸ Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbá íma kwétimen-kwaasi Áánútumpa'a íma kwétewe. ⁹ Áánútu mimbórá ááninkomba ai'marówana marapá'á

kumbéna kentááyávéna ísámai puwéna aúnaí'a umái maí'maí'a ónaundayavenaya puwéna arumbá símakainta póna mirá uráíye. ¹⁰ Áánútumba siruntáámó amúndaya íma anónta ámakaumne. Áánútu arumbá símakenaya ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwítaamo uráunda-meyamba maisiyuwáínana kentáává'á íma tíníntavena pukáíye. mirámó uráimba Áánútu anómba arumbá símakaiye. ¹¹ kesí kwaásiyono. Áánútu miráumai arumbá kwésimimba póta kentáásí kwaási miráumai siruntá tíméno. ¹² kwaási Áánútumba ane'á íma kwéawanaawe. kentáásí kwaási siruntá kwétimunda Áánútu keséya máyáísata árai'a siruntá Áánútumba kwéamune.

¹³ Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáintaveta séta kesáá Áánútuwe tarúmai máyaunanaya Áánútu keséya tarúmai máyáíye-aimba kwésune. ¹⁴ kentáásivowa ááninkomba ai'marówana sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaindayavena marapá'á kumúwata awánaraunda kwésimatimundayaawe. ¹⁵ Ísuntavesamo Áánútu ááninkoman-íye kwésewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé tarúmai máyáíye. ¹⁶ Áánútu arumbá kwésimisata mindáyaveta áraireya kwésune.

Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbó kwétimewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé máyáíye. ¹⁷ Áánútu kentáá imáyáa símakaisata siruntá Áánútumba kwéameta póta máyaundawaina ááimbo sísa ínín-kanaamo tídara'a asiramáíya ménaumne. Ísu Káráísiti arumbá símíntenta marapá'á máyaundarata siruntá kwétimundaya póta sísa ínín-kanaamo tídara'a asiramáíya ménaumne. ¹⁸ Áánútumba tirumbá kwéamewai íma kwéinkaisewe. árai'a Áánútumba tirumbá kwéamewai miwíwínkémbá inkaisí-ímáyáá íma kwáyáíye. sáwí'o uráam-beyantavesa kwéinkaisewai Áánútumba íma árai'a tirumbá kwéamewe.

¹⁹ aiva'á Áánútu arumbá símakaintaveta póta siruntá kwéamune. ²⁰ miwítí kwaásiyavesa tirumbó sáwí'o kwéumatinkaawa'o ombá Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. miwítí kwaási tine'á tuwánésa tirumbá íma tímakaawai pósa Áánútun-ane'a íma awánaraawai íma kanaán-umai tirumbá kwéamewe. ²¹ Ísu Káráísiti asiramái séna Áánútumba tirumbá kwéamewai miwítí kwaásigwara'a tirumbá tíméro siráíye.

5

marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaítaan-kwasai.

¹ Ísuntavesa sésa Áánútu usásinankarawai iyémó sen-áíntávésa áraire kwésewai Áánútuna iyámpóíman-owe. avowámbá tirumbá améwai ésa kwená iyámpóígwara'a tirumbá kwéamewe. ² Áánútumba siruntá améta kwenáái taagwiavéta póta mirá kwéundayaveta séta Áánútuna iyámpóígwara'a siruntá kwétimune. ³ Áánútun-aaí taagwiavúndaya mindá Áánútumba siruntá kwéamunanaya kwenááigoya íya umbaiyá kwésiyaisata póta kwétaagwiavune. ⁴ Ísumpa'a asiramái agevamái máyaundaya póta marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaítaundayaawe. Áánútuna iyámpói amápa'a kanaán-umai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaítaamba póna Áánútun-aaigoma íma umbái kwétaiye. ⁵ maarán-kwáásí marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaítaawe. Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-íye kwésewai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaítaawe.

Áánútu Ísu Káráísitimba agaráátínkarain-kwasai.

⁶ Ísu Káráísiti marapá'á kuména nombá peréna puwúwana kwená naaemá kunkáíye. nombá peráníntavenawe su'mai íma kunkáíye. nombá peréna puwínana kwená naaemá kuníníntavena kunkáíye. Áánútun-amanko árair-ainkona ááimba póna séna áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésiye. ⁷⁻⁸ Áánútun-amanko siráin-aintaveta nombá pékaintaveta puwúwana kwená naaemá kunkáíntaveta séta Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésune. minkáumbó-yántáá'á paáruraintaveta mimbórá-áímbá séta Ísuma Áánútu

ááninkoman-iyé kwésune. ⁹ kwaásimo simátímén-aimba sewatá iséta áraire kwésundayaanivo Áánútun-aaigo kwaási tááigomba usáyaaitaimba póta Áánútu ááninkontavena siráin-ainta ísáano. ¹⁰ Áánútu ááninkontavesa asiramái agevamái máyáawai sésa Áánútu siráintemba áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-iyé kwésewe. Áánútuntavesa íma asiramái máyáawai sésa Áánútu kampar-áimbá siráiyé kwésewe. kwemá Áánútu ááninkontavena siráin-aintavesa íma áraire senkákémbá Áánútu kampar-áimbá siráiyé kwésewe. ¹¹ Áánútu ááninkoma aúnái'a umái maí'mai'a kwéowaina ááimban-iyé. Áánútu imáyáaya símísata aúnái'a umái maí'mai'a kwéundayaawe. mináintá Áánútu simásímakaiye. ¹² Áánútu ááninkoe tarúmai máyáawai aúnái'a umái maí'mai'a kwéovo Áánútu ááninkoe íma tarúmai máyáawai íma aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe.

aúnái'a umái maí'mai'a kwéon-kwasai.

¹³ Áánútu ááninkontave'a asiramái agevamái máyáan-kwaasi keinárawa'a maanáúvái agaimái timúne. aúnái'a umái maí'mai'a kwéon-aintave'a áraire sígwáe sé'a maanáúvái agaimái timúne. ¹⁴ Áánútumbo arááimo tainí'o kwéetaamo námúnaavinkembo áísaá úndaya kesááiyá kwéisaiye. mindáyaveta kwenáuranka'a asiramái máyaumne. ¹⁵ námúnaa súndaya kwéisain-aintaveta árair-aimban-iyé kwésundaya maarán-áintáváígwárá'á árair-aimba námúnaavinkemba súnda-yantaa'a úwoiya kwésimiye kwésune.

¹⁶ kentí kwaásimo sáwí'o kwéiyá'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áísaá íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma kónááowe. évakasawi'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a kónááomba mindáyave'a Áánútumpa'a áísaá oro íma kwésune. évakasawi'o kwéowaina anondá-meyamba íma Áánútuna némpa'a kónááomba mindáyave'a sé'a Áánútumpa'a áísaá oro kwésune. ¹⁷ amápa-sawi'o kwéowaina anondá-meyamba kwáyáivo évakasawi'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútu maitiyuwáínasa kwená némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma mirá-sáwí'ó kwéiyá'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áísaá íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma kónááowe.

¹⁸ Áánútuna iyámpói ésa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútu ááninko kárákwiraisana póna Sáátáánigo íma kwétatoraisasa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowata mináintá kwéisaumne.

¹⁹ Sáátáánigo marapá-kwaásítí anóndakoman-ivo kesáá Áánútuna kwaási éta mináintá kwéisaumne.

²⁰ Áánútu ááninko kuména imáyáa símísata árair-Isoigo-uramba isatá kwéawanaumne. Áánútu ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayaveta árair-Isoigo-uranteya tarúmaiya méta kwéisaumne. árair-Isoigo-uranko éna kwaásiya aúnái'a umáiyá maí'mai'a kwéundawai ááninkoman-iyé. ²¹ kesí iyámpóiyono. kwaántá-kwaasi kampar-ísóígómbá tínaaemba umátíméro.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

2 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáásí kaumbo-kwáái aiyayaan-iyayiyo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye. évakarawai sésa aarayávái-áúvái agaimái ámakaiye sewasá évakarawai sésa Ísóigona kwaási mimbórává'á toru-pamáí kwémae'maeropa'a agaimái tímakaiye kwésewe.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai é'a maanáúvái agaimái tímúne. embá kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkoma ómpo ená iyámpóiyonte awánaaro sé'a maanáúvái agaimái tímúne. Ísóigona árar-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwé-timune. íma kewé su'mainivo Ísóigona árar-aimba ísáawaigwara'a tirumbá kwétimewe.

² kentáávimbá árar-aimba kwaíkwai'a éna íma ánásanintaveta kentáásirumba kwé-timune.

³ Áánútu kentáásivowe ááninko Ísu Káráísitiye úwoi kwésuwa'naa-esarai tirumbá kwéumasinkesarai paru kwéumasinkaayata póta árar-ainta séta kentáásirumba tímúndayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune.

⁴ évaka'a ená iyámpói kentáásivo simásímakaintemba miráumai árar-ampa'a kwégon-aimba isáúnana sirunkó kawe'á kwéiye. ⁵ aaraigoó embá simáme'a sé'a Ísóigona kwaási moórá-morawaivimba kentirumbá kwétimé'a máéro. mináimbá íma aúná-amaamba kwésimatimumpo aivakwára minkákwára ívékwara'a ísaraan-aimba kwésimatimune. ⁶ Áánútun-aaiyaamo taagwiavundaya mindá Áánútumba sirumbá amúndayaveta kwenáái kwétaagwiavune. Áánútunkwara kwaásigwara'a tirumbá tímé'a máéro Áánútu siráimba aivakwára minkákwára ívékwara'a kwéisaawe.

⁷ sáwíva-kwaasi kampa'á kwésen-kwaasi marapá'á kwénaaowe. miwí Ísu Káráísitin-tavesa sésa íma kwaásiraani'a umái kunkáiyé kwésewe. miwí Káráísitina namuro-kwáásí pósa sáwí-ampa'a kwígwáe sésa minkámpár-áimbá kwésevo kárákwiyoro. ⁸ Áánútuna mayáímó kwémayaam-beyamba íma máyáavainivo kawe'á umái kárákwiyé'a amápa'-meyamba kawe'-mévámbá mayánaáontave'a kárákwiyoro.

⁹ Ísu Káráísitin-aai íma tátoraamba mináimbá tuwésa ó'on-ampa'a kwégowai íma Áánútuwe tarúmai máyáawe. Ísu Káráísitin-aai tátokaawai kentáásivowe ááninkowe tarúmai máyáawe. ¹⁰ miráumai kentópa'o tésamo mináimbó ímo simátimesamo ó'on-aimbo simátimiya'o é'a íma tiyáámba tímé'a íma kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro.

¹¹ mirán-kwáásí tiyáámbo tímé'o é'a minkwáásítí sáwí-mayai túwa'naa ónááowe.

¹² ayáátáár-aimba simátimenae'a maanáúváiimbá íma agayáúmpo kentópa'a kwé'a kentúranka'a komé'a kosimátíménana ketáásirunkoya ávááraumai kawe'á íniye.

¹³ enanaanontávéna kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkowe kwená iyámpóiyonte keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro kwésewe.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

3 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáásí kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái moórawai áwí'a Káyásimba ámakaiye.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárakwiraundawai é'a maanáúvái agaimái amúne. Káyásiyo maanáúvái awánaao. Ísóigona árrair-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwéamune. ² kesí kwaási óna'a sirumbá kwéamune. Ísu Káráisitina aampa'á kawe'á umái kwégonda-aimba ísaraumne. miráumai kawe'á umái ménana íma áí'a ínintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená mayái kawe'á kwéondayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ³ Ísóigona kwaási évakarawai enópakemba kesópa'a tésa entávésa tasésa enarumpimbá árrair-aimba tátore máyaane sewa'á isáúnana kesirunkó kawe'á kwéiye. miráumai árai'a arupí-ampa'a kwégwe máyaane. ⁴ kesí iyámpói árai'a arupí-ampa'a kwégo-we-aimba isé'a aamoí kwéunda póna mináámóígómá évaka-tantaatave'o aamoimó únda-aamoigomba usáyaaitaraiye.

⁵ kesí kwaásigompo Ísóigona kwaási enópa'a kuráamba túwa'naa ema kawe'-má'yái mairáanasa minkwáásívínkémbá ó'om-bapaken-kwaasi enópa'a kuráamba miwígwará'á túwa'naa éma kawe'-má'yái mairáne. ⁶ miwí maanká'á Ísóigona kwaásiya tasimásimesa sésa emá arumbá tímakaandawai tasimásímakaawe. ó'om-bapa'a Áánútuna mayái komayáné kwésewai emá aambó kónááon-tantaa'a kwétuwa'naa-onda mindá kawe'á kwéone. ⁷ miwímá Ísu Káráisitina mayái maimaé kwénaaesa Ísu Káráisitimpa'o ímo tiráan-kwaasirakemba meéyámbá íma kwémayaawe. ⁸ mindáyaveta Ísu Káráisitimpa'o tiráunda-kwaasiya miwíyá túwa'naaya onó. miráumai tágárotamaiya máyaundaya pósa árrair-aimba isánááowe.

⁹ ákí-uvai agaimái tuwááwánana Ísóigona kwaásitopa'a kúwana moórawai áwí'a Táyo'tevi kentávésa anóndakoman-iyé sígwáe séna mináúvávínkén-áímbá iséna íma ísámai kawe'á uráimba pó'a ¹⁰ enópa'a kwé'a kwaási túranka'a Táyo'tevi uráinkwasai kosimátimenaumne. Táyo'tevi kentáá sáwí'a umásinkenaya kampar-áíntá simásínkaraiye. íma mináíné su'mainivo Ísóigona kwaási kwenópa'a kuráamba kwená naáúmpa'a íma mósá tínkaraiye. évakarawai kentí naáúmpa'a mósá tinkáné suwaná íma mirán-oro séna mono'-náúmpákémbá ti'mátukaiye.

¹¹ kesí kwaásiyo. sáwí'o ontembá íma mirá éma kawe'ó ontembá mirán-uwo. kawe'ó úmae iyówai Áánútuna kwaásiman-ovo sáwí'o úmae iyówai Áánútumpa'a íma kwétewe.

¹² amáparawai Témítiyaantavesa kawe'ná'an-iyé kwésewe. kwená mayái awánésa sésa árai'a kawe'-má'yái kwémayaiye kwésewe. kesáágwárá'á miráyá kwésune. kwésunda-ainta árrair-aimba ísaraawe.

¹³ ayáátáár-aimba simámenae'a maanáúvávímbá íma agayáúmpo ¹⁴ sáwíyanka'a enópa'a kwé'a enaúranka'a komé'a kosimámenaumne. ¹⁵ paru umái máyaantave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená kwaási kesé máyáawai sésa kawe'á umái ménaro kwésewe. kentáásí kwaási esé máyáantaveta séta kawe'á umái máéroya kwésumpo moórá-mora-kwaasi simátimiyo.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

Yúte

Ísu kwíyómpa'a irówana Yúte Ísun-áváko kae-kwáái aiyayaan-iyá'i. kae-kwáái umái siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye.

¹ kemá Yúte Ísu Káráisitina mayái-kwáásí Yémési áváko maanáimbá maanáúváívimbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kentáásivowa arumbá tiména táayaraiwai Ísu Káráisitimo kawáá uráiwai ísáaro. ² Áánútu arumbá umátinkena imáyáa tiména paru umái mósá kwétinkaintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésimatinkaumne.

³ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawate kenté sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kwéiyasinkaintave'a maanáúváívimbá agayánae únana Áánútu simásimena séna moóra anón-aimba simáména agayaaó simbá p'ó'a mináimbá agayánaumne. ááéma Áánútu kwená kwaási imáyáa timúwasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-aimba ísare'a mináimbá asiramái tirumpimbá tátore'a máyáamba tuwáúnavo sé'a kárákwiyoro. Ísu Káráisitín-aaiyavesa sáwí-aimba sewái tááigona anondá Ísu Káráisitina árair-aimba simátíméro. ⁴ évaka'a kampa'-mónó-kwáásí Áánútun-aai íma kwégwaraawai kentí imáyáa tavisenááontavesa komésa tirumpin-ímáyáa ésa sésa Áánútu úwoi súwa'naa enaya íma sínkaminivo kentáásí imáyáavinkenita ónaumne sésa sáwísawaa ésa Ísóigo Ísu Káráisiti kweyáá kentáásí anóndakomba tínaemba umá-makaawe. naaóvá'á Áánútu mirá-sáwí-máyáígóná sáwí-meyamba timénaumne siráiyé. mirán-kámpá'-mónó-kwáásí keinárawate komáyáantave'a maanáimbá kwésimatimune.

⁵ maanáimbá á'a simátímakaamba ísaraambanivo ókwara'a simátimenaumpo ísáaro. naaóvá'á Áánútuna kwaásiyomba Ísípi-marava'a tátokowana Áánútu ayútinkena tí'maena kwétena kwenááiyavesamo ímo árairemo sirówai Áánútu tínkamuwasa pukáawe. ⁶ moóra-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwítí kawáá-máyái tuwésa miwítí kawé'-náópá'á túwówai Áánútu tíyayaanka'a asááúmarena túnkwi-ayampa'a sáwí-mapa'a tiyuwówasa maí'mai'a ésa naaémbo Áánútu sáwí-meyambo timínín-kanaa amu'marésa máyáawe. ⁷ moóra-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiye mindáór-egwaa'-naopakewaiye sáwí'a úmae iyésa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné mirá úmae iyúwana Áánútu tínkambai iramó kwégaipa'a tínkamuwasa iramó kaíkai'o kwéipa'a maí'mai'a kwéowe. kentááwákwará'á mirá ovó sé'a kárákwiyoro.

⁸ naaóvá'á mirámó uráantemba ívé'a kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénae sewái mirá ésa miwítí sáwí-ímayaavinkemba áwáyo-tantaa'a ésa Áánútumo kwégawaaimba tínaemba umámesa sáwí'a ésa kawé'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba simátínkaraawe. ⁹ ániwo Mósesi pukówana kwíyómpaken-kawaanako áwí'a Máíkeri kwemá séna Mósesin-auma mayánae súwana Sáátáánigo séna kemá mayánae súwasarai miráumai asiramái suyaná Máíkeri Sáátáánigontavena íma sáwí-aimba súmba kemá íma aai simánkanaumpo Ísóigo aai simánkaniye siráiyé. ¹⁰ ániwo kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénae sewái évaka-tantaakona ááimba íma awánaraantavesa sáwí-aimba simátinkesa kwaí-kwaambo amáparawaina ááimbo ímo awánésamo ontembá miwí mirá owaná miwítí sáwí-ímayaago tátorena miwí sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹¹ naaóvá'á moóráwai áwí'a Kááini sáwí-amba kwakáintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Péramu óntan-aamoimo uráintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Kóra Áánútun-aai araaiséna kawáá-kwáásí táái araaiséna pukáintemba minkámpá'-mónó-kwáásí mirá kwéomba pósa miwí sáwí-meyamba mayánaáowe. ¹² keinárawa'a Áánútuna kwaási kwená imáyáa é'a toómbá né'a torupamáí máentemba kesé miwí komésa sáwí'a umátinkesa kesávái-ímáyáa umái náma'-nama'a kwéesa íma tigaemá kwéowe. miwímá kampa'-mónó-kwáásí ésa íma

kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. miwí taaérambo íyáin-kanaamo arambó ímo íyáin-tairaan-kwaasi máyáawe. úndágomo taaimó taawítúwáisanamo aáyánkaintenkaan-kwaasi máyáawe. ¹³ kavirayán-dómbó kúmisanamo non-awirááimo avora'ó kwáintemba miwítí sáwí-mayai avora'á kwáyáiyé. miwímá kentí imáyáa tavisimái sáwí-ampa'a métinkanae sen-kwáásí máyáawe. Áánútu miwí túnkain-ayampa'a to'mayaa umátinkaraimba pósa mivá'á komai'mai'a ónááowe.

¹⁴ aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu ména Sétimba ankówana Sétima Ínósimba ankówana Ínósima Kénáánimba ankówana Kénáánima Má'árareomba ankówana Má'árareoma Yárétimba ankówana Yárétima Ínókimba ankówana Ínóki mirán-kámpá'-mónó-kwáásíyávéna imáyáa éna séna maísáaro. Ísóigo kwená kawé'nárawa'a sáwívarawaise téna ¹⁵ sáwí'o uráawaimo amápa'o sáwí-meyambo timíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo sáwí'o uráawaiyavena aavimbá maitinkáíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo simáímo sáwí'o umánkaraawaiyavena aavimbá maitinkáíndayavena kwétiye Ínóki siráiyé. ¹⁶ kentí imáyáa tavisénáe sewái í'ái simátínkáva'a iyésa amápa-tantaa'o miwítópa'o tiráimba tirunkó sáwí'a kwéisasa sáwí-imayaawe su'mai kwégwaresa túma mósá marésa tirááimo tain-tántáá'á mayánáe sésa simái tirumbá kwéairaraawe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. miwímá mirá-sáwí'á kwéombanivo kemá maarán-oro. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina aantá-kwaasi siráan-aimba imáyáa oro. ¹⁸ miwí simátimesa sésa naaén-kanaama tínimba Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi kentuwíráái sénááowe minántá-kwáásí siráawe. ¹⁹ miwí tirumpimbá Áánútun-amanko íma máyáásasa miwítí marapár-ímáyáa kwarésa kampa'-mónór-áimbá simái Áánútuna kwaasi kwétaainaawe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Áánútuna kawer-áimbá aasiyaasí kwése'a kwenká'á agevamái mé'a moorá-morawai asiramátinke'a Áánútun-amankona asirayánkóntávé'a námúnaa seró. ²¹ Áánútu arumbíya tímakaimba pó'a arupí umái mé'a Ísóigo Ísu Káráísiti arumbá umátinkaina'a kwíyómpa'a aúnaí'a umái mai'mai'a ónááontave'a amu'maráaro. ²² Áánútun-aaiyavesa kaer-ímáyáa tokáawai tirumbá umátinke'a miwítí imáyáa taviséro. ²³ iramó kaipa'á kováinivo Áánútun-ai simátimiyana Áánútu tavisimái kawer-ámpá'á métinkaniye. évakarawaiyave'a tirumbá umátinkaiyasa minkwáásí tavisíya'a sáwí'a únavo sé'a miwítí sáwí-mayaiyavena táá'a káína'a kentúma kárákwiyoro.

²⁴ Áánútu kanaán-umai túwa'naa ína'a íma tínaaemba umámenaontave'a árrair-aimba kwésune. Áánútu tí'maena kwená ságyan-ayampa'a métinkaina'a kentí sáwí-aimba íma kwáyainana tirunkó anón-kawe'a ínintave'a árrair-aimba kwésune. ²⁵ Áánútu asirayánkwáráwái mimbóráwái ména kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina mayáíyávéna imáyáa éna sáwí'o umáíya máyaundavinkemba iyásínkáintave'a árrair-aimba kwésune. kwená ó'oran-aaimba kwáyáísana kwenáwí'a anómbe isaná kwená asirayánkó usáyaitaisana amápa-tantaaka'a kwégawaaiye. naaóvá'á kwíyómba maramá íma tarórunka'a kwemá ménama ívékwara'a ména mai'mai'a kwéintavena árrair-aimban-iyé kwésune.

kemá Yúte súnda-aimba ánásaiye.

paárurain-kwasai

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni kaumbo-kwáái aiyayaan-umai-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maarán-áimbá agaimakáíye. agaimarónka'a Ísuna aampa'ó kwégunkwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a umátínkaraawe. Ísuntavai ísámai asiramái mégwae séna maanáimbá agaimakáíye. Ísu Káráisitina mayáiyávái Áánútu kwená namurokwáásinté Sáatáanigonte usátaaitena kwená kwaási kwembó ímo auwésamo kwenarááimo kwégwaraan-kwaasi kawe'á umátinkaniye. Yóni mirán-áimbá agaimakáíye.

¹ Áánútu Ísu Káráisitintavena séna sáwíyanka'a paárinin-tantaa'a isáígwáe sé'a kesí kwayó-kwáásí simátimiyo súwana Ísu Káráisiti kwíyómpaken-kwayo'na'a ai'marówana kuména Ísu Káráisitina kwayó-kwáásígó áwí'a Yónimba kusimámakaiye.

² Yóni Áánútuna ásí-kwasaigwara Ísu Káráisiti mináintávéna siráin-ainkwara amápa-tantaa'a awánarainkwara'a kwésimatimena maanáúvávímbá agaimakáíye.

³ paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinimba póna Áánútu maanáúvávínkén-áimbó táámpamai awánanaaon-kwaasiye maanáimbó isésamo taagwiyavíyan-kwaasiye kawe'á umátinkainana tirunkó kawe'á íníye.

⁴ kemá Yóni maanáúváímá agayáúmpo Ésiyaa-marava'a avakaeté-naopa'a Ísóigona kwaási máyáawai ísáaro. Áánútu aiva'á ména ívékwara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwai úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. Áánútun-amanko avakaeté-asirayamba tokáiwai Áánútumo kwégawaain-ayampa'a ména úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. ⁵ Ísu Káráisiti Áánútun-aai arupí umái simátímíwaima úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. kwemá aiva'á pukáimpinkemba usásinkaiwai marapá-káwáá-kwáásír'á kwégarakwiyiye. Ísu Káráisiti kentáásí imáyáa éna kentááyávéna puwéna kentáásí sáwí-imayaa kwéayusinkaiye. ⁶ kawáái'a umásinkaisata Ísu avowámá Áánútuna mayáiyá kwémayaundayaawe. kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a isaná kentáár'á kawáá úmae iyíniye. áráir-aimban-iyé.

⁷ maísáaro. Ísu ainámpímbá kumínasa amápa-kwaasi tuvúkáan-kwaasigwara'a awánáiyana aavimbó maitinkáníntavai tirunkó sáwí'a ínana umbái táníye. miráumai paárinimba mindá áráir-aimban-iyé.

⁸ Ísóigo Áánútu séna amápa-tantaakona ááimba pó'a naaémbo amápa-tantaa'o ánásaindara'a kemá úwoi ménaumne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápar-asirayankwarawaima úne siráíye.

Yóni Káráisitimba awánarain-kwasai.

⁹ kemá Yóni kentuwáámá úne. keinárawate kesé Ísumpa'a tarúmai mé'a keinárawate Áánútu kwégawaai'a kesé mé'a keinárawate umbai-yántáápímbá kesé asiramái mé'a kwéamu'maraundayaawe. Áánútun-aai simátimé'a Ísu siráin-ainkwara'a simátimundarakemba áwáá'a kwésiyesa táto'mai sí'maesa nonavuvumpa'-máráv'á áwí'a Pá'móso-marava'a másínkówa'a máyaawanana ¹⁰ sontaar'á Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowa'a Áánútuna imáyáawe su'mai ówánana kesínaaempakemba avekáámbá aagó uwírenkaamba anónka'a ¹¹ séna awánenda-yantaa'a aúvái-kwandaavimba agaimaré túwénasa Ísóigona kwaási avakaeté-naopa'a máyáawai ísáaro. mindáo-kwi'a Évésasi-naore Séménaa-naore Pégámamu-naore Táyátairaa-naore Sátisi-naore Vírátéoviyaa-naore Áréótísiyaa-naore miráumai-naoken-kwaasi ísáaro siráíye.

¹² súwa'a nááwa kwésiyo sé'a kwántámai awánaawanda avakaeté-omba óntanko áwí'a kóri-ontamba úmakaampimba minómbá kúra'makowa'a awánaawanda ¹³ minónkóna avumpímbá moórawai kwaásiraamba ména ayáatáár-ampanta uréna áintaara'a terávu-amuranda uréna ¹⁴ a'nónkwárá a'nóntáugwara'a kwayání'a kwégowana súgáyáagaya kwéuwana ména aúranko iraráámbá kwégowana ¹⁵ aísamaima óntambo

agaimakáawanamo kasúvintemba aísamaigo miraráámbá kwéuwana aagómá nosiyarákénkáámbá anónka'a kwésena ¹⁶ ayáánúrapa'a avakaeté-o'a toréna óipinkemba taánasatama évarevar-ayaira'a áwááima kwáyowana óikakemba aaváúmó usénamo ini'a uráíye.

¹⁷ úwa'a awáné'a ávááraumai sáá'a kówa'a kwenáísamaivimba kumbé'a tavaravá kwéowanana ayáánúrapaken-ayaandei sine'á tátorena séna íma áá'a kaíno. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. ¹⁸ pukáundavinkemba usásine'a aasiyaasí maí'maí'a úndawai súvamai máyaundawai úne. púwón-ayamapa'a kwaási timanká'á kwégarak-wiyundawai úne. ¹⁹ miráumai awánenda-yantaa'a aúváivimba agayaaó. ívé'o kwáyáin-tantaakwara naaémbo paárininkwara'a aúváivimba agayaaó. ²⁰ siyáánúrapa'a avakaeté-o'a toré'a avakaeté-ombo kúratoraunda awánáanda mintántáákóná ááimba íma paáru-raindara'a simáménda isaaó. minávákáété-omba Ísóigona kwaási minávákáété-naopa'a máyáawai owaná minávákáété-o'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawain-owe Ísu simásí-makaiye.

2

mináímbá Évésasi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwirain-dawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. avakaeté-o'a siyáánúrapa'a toré'a avakaeté-onkona avumpimbá kwénaaundawai maanáímbá simámumpo Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba simámiyo. ² mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. íma ivátúwáamba tiyáántámba asiramáimo máyáamba tuwánaraumne. sáwí'o umáímo máyáan-kwaasiti mayáiyáváímó ímo tirááimo taimbá tuwánaraumne. évakarawai kampa'á sésa Áánútuna aantá-kwaasiya úne kwéseмба keinárawa'a miwí táái isé'a miwítí mayái awáné'a miwíyávé'a kampa'á kwésewemo semba tuwánaraumne. ³ kesí kwaási onkákémbá umbai-yántáá'á tímémba kembá íma siyuwé'a kentávé'a ísámai asiramái máyáamba tuwánaraumne.

⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo moóra-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. aiva'á kentávé'a ávááraumai imáyáa uráambanivo tuwé'a ívé'a íma mirá kwéovo ⁵ aiva'ó kawe'ó umáímo maémáéwaina ááimba imáyáa oró. ívé'a íma miraráámbá umái maé'a tuwé'a aiva'ó kawe'ó uráantemba miráumai máéro. ímo mirámó é'o kesópa'o tíya'o é'a kentópa'a kwé'a kentí oómbá maisúwáana'a úwoi-kwaasiraamba umái ménaaowe. ⁶ ánivo Níkórasi-kwaasiti mayáiyávé'a tíyámba umátínkáawa'a kegwárá'á síyámba kwéumatinkauna'a mindáyave'a kawe'á kwéowe.

⁷ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. aái senasá sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai Áánútuna kawer-áyámpá'á kwáyáin-taeramba nésa maí'maí'a ónááowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Séménaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁸ Ísu simásímatuwena séna Séménaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwirain-dawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. aivaré naaéne miwáná ááimba é'a pukáundavinkemba usásine'a súvaimo máyaundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. ⁹ umbai-yántáá'á tíméwa'a úwoisan-kwaasiraan-umai máyáamba tuwána-raumne. úwoisan-kwaasiraan-umai máyáambanivo Áánútunopakemba sáwíva-tantaa'a mairáawe. évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwarésa simái sáwí'a kwéumatinkaamba tuwánaraumne. ¹⁰ tí'a índai'a umátinkanaaomba íma táá'a kaíno. maanáímbá ísáaro. Sáátáánigo imáyáa tímínasa keinárawa'a tísaa umai isánáe sésa tayáto'maí tí'maesa ándáva'a mátinkesa siyáánkaira'a sáwí'a umátinkanaaowe. kentávé'a asiramái méwasa évakarawai tínkamonasaya puwíg-wáe sénááombanivo kentávé'a asiramái méwa'a imáyáa tíména'a kwíyómpa'a maí'maí'a ónááomba mindá kentí kawe'-mévámbán-iye.

¹¹ Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaaitaawai sáwí-marupa'o iramó káma-kama kwéipa'a íma mai'mai'a ónááowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Pégámamu-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹² Ísu simásímatuwena séna Pégámamu-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwirain-dawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. sóipinkemba taánasatama évareva'a áwááima kwáyáiwai maanáímbá simámumpo simámiyo. ¹³ kemó máyáapa'a á'a tuwánaraumne. Sáátáánigo kwégawaaipa'a máyáambanivo kentáv'é'a imáyáa é'a arupí umái máyáamba tuwánaraumne. ááéma moóráwai áwí'a Ántípása kentí naaópa'a Sáátáánigo máyáipa'a ména kesáái arupí umái simátíma'maena iyúwasa tuvúwúwana puwú-kanaavimba íma kembá siyúwáamba kesé aráápamai máyáawe. ¹⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo kaumbo-káé-tantaa'o tokáantave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'ó moóráwai áwí'a Péramu sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba évakarawai mirá kwéowe. Péramuma moóráwai áwí'o Pérékumba agaráárankowana kwemá Ísareri-kwaasi sáwí-ampa'a agaráátinkowasa kampar-ísóígónká'á póima tuvúkésa toóni'a umái kwénesa á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyání'a uráawe. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí-ámbá kwéagaraatinkaawe. ¹⁵ miráumai keinárawapinkemba évakarawai Níkórasi-kwaasiti sáwí-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁶ mindáyave'a misáwí-ámpá'á tuwé'a kesópa'a teró. ímo mirámó íya'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kumé'a taánasataneimo káráantemba sóipinken-tanasatanei minkwáásí karánaumne.

¹⁷ Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaaitaawaima kwíyómpaken-tomba timé'a kwayán-óntámbá minóntánká'á aúna-kwi'a agaimakáin-ontamba timénaumne. mayánaáowaiye su'mai mináwí'á awánanaaowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Táyátairaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁸ Ísu simásímatuwena séna Táyátairaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwirain-dawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútu ááninko súranko iraráámbá kwégaisana sísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba sísamaigo miraráámbá uráisa'a maanáímbá simámumpo simámiyo. ¹⁹ kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kentáv'é'a imáyáa é'a kesé aráápamai mé'a á'owi kwétuwa'naae'a íma kembá siyuwé'a asiramái máyáamba tuwánaraumne. ívé'o kwémayaambayaigo aiva'ó mairáam-bayaigomba usáyaaaitaimba tuwánaraumne. ²⁰ ánivo moóráyantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'á moórá-ininko áwí'a Yésépeo sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba moórá-ininko kampa'á séna Áánútun-aai simátimundawai úne simbá íma tínaaemba kwéumamewana kesí kwayó-kwáásí sáwí-amba kwéagaraatinkena tí'maena kwégwisasa kampar-ísóígónká'á póima tuvúkésa toóni'a kwéumandesa á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyání'a kwéowa'a íma simái aambá áúnkaawe. ²¹ minínínkómbá simáme'a tuwániya sé'a amu'makáunana íma tuwéna úwoi tokáiyé. ²² mindáyave'a sé'a kwenkwará kwesé sáwí'o kwéowai gwara'a anómba tí'a índai'a umátinkanaumne kwésune. sáwí'o kwéombo ímo tuwésamo kesópa'o tíya'o é'a súndai'a umátinkanaumne. ²³ kwenaráá'maa'o tínkamonasamo puwíyasa Ísóigona kwaási amápa'-mapa'o máyáawai mináímbá isésa kentávésa sésa kwaási sirumpiné imáyáawe suwánaraiwaiya póna kawe'ó ondawáiyá kawe'-mékámá siménaya sáwí'o íyawai sáwí-meyamba timíníye sénááowe. ²⁴ keinárawa'a Táyátairaa-naopaken-kwaasivinkemba Yésépeon-aai íma taagwiyavé'a Sáátáánigo aúpar-áímbá íma taagwiyavíyawai íma moórá-umbai-yantaa'a timénaumne. ²⁵ Áánútuna árair-aimba tirumpimbá tátoke'a kumónaunda simu'maráaro.

²⁶ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitesa kúmóndara'a simátímakaundantembo íyawaiyave'a sé'a marapá-kwáásirá'á kawáá oro. ²⁷ kesivo kentávéna séna kwaásira'a kawáá uwo siráintemba marapá-kwáásirá'á kawáá oro sénaumne. asirayán-tántáá'néimó saweimó tuvántuwaawanamo sáwívari'o intembá mirámó ésa asiramái kawáá urésa tínkamonaanowe. ²⁸ minkwáásí sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima moórá-o'a timénaumne. aaváúmá usaráisana kwáyáin-o'a timénaumne Ísu siráimba mináímbá kwesávái siráiyé. ²⁹ Ísu simásímatuwena séna ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúvávimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

3

mináímbá Sátisi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Sátisi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútun-amamba avakaeté-asirayan-amamba toré'a avakaeté-o'a tokáundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. keinárawatavesa sésa Áánútuna kwaásiman-owe sembánivo máyáawaina ááimba tuwánaraumne. Áánútun-ai tóikakene su'mai kwése'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máyáavo ² kentúra'a kárákwiyoro. Áánútun-ai tuwáúnavo sé'a táto'mai kawe'á oró. Áánútu aúranka'a kentí mayái íma arupí-mayain-ivo kentúra'a kárákwiyoro. ³ Áánútun-ai ísámai tátokaan-aimba imáyáa é'a kesópa'a té'a mináímbá kwétaagwiyaive'a máéro. ímo mirámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumpo umóyán-kwáásímó tembó ímo ísaraawasamo tentenkáán-umai íma ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumne.

⁴ ánivo keinárawa'a Sátisi-naopaken-kwaasivinkemba évakarawai íma sáwí'a umái mé'a kawe'ó umáimo máyáan-kwaasi kwayán-únánkwátóiraamba umái máyáamba pó'a kesé ménaaowe. ⁵ sáwí-yantaakomba usáyaaitariyawai miráumai kwayán-únánkwátói úmarea ménaaowe. Áánútu aúrankare kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare miwí túwí'a té'a kesí kwaásiye sé'a miwí túwí'a íma tawígáúvaranaumne. aúnái'a umái maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáin-auvai-kwandaavinkemba íma tawígáúvaranaumne.

⁶ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúvávimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Vírátéoviyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁷ Ísu simásímatuwena séna Vírátéoviyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. ó'oran-kwaasi é'a árair-aíne su'mai kwésundawai úne. Tévítimo kárákwironteni'a umái kárákwíye'a ontarákén-kír'á kárákwiraunda pó'a usáveraaromo senda-kwáásímó ésa usáveranaaowe. íma usáveraaromo sendawáimó ésa íma usáveranaaowa'a maanáímbá simámumpo simámiyo. ⁸ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. ísáaro. aambá kwitinkáúnda pósa íma aambá ítátinkanaaowe. sáwíyan-asirayamba mairé'a máyáambanivo kesáái íma tuwé'a taagwiyaivé'a kwaási túranka'a Ísuna kwaási úne sembá tuwánaraumne. ⁹ évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwégwaraawai imáyáa tíménasa kentópa'a tésa kívaíresa keinárawatavesa sésa Ísu arumbá tímakaiwaiman-owe sénááowe. ¹⁰ kemá sé'a asiramái mé'a simu'maráaro siráunda pó'a miráumai méraawe. amápa'-marava'a máyáan-kwaasiva'a umbai-yántáá'á téna sáwí'a umátinkanimba asiramái mé'a simu'maráantave'a kemá kárákwiyonaumne. ¹¹ sáwíyanka'a kumónaunda pó'a kesí imáyáa tavisimái sáwí'a umásinkaiyata kawe'-mékambá íma mayánaumpo sé'a kesáái tirumpimbá táto'mai kawe'á oró.

¹² naamayáámbo naambó ésamo áyáántemba sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesivo Áánútuna mono'-náúmpá'á naamayáánkaamba aítínkáánasa aasiyaasí maí'mai'a

ónááowe. sáwí-yantaakomba kwéusayaaaitawai tine'á Áánútu áwí'a agaé'a kesúwí'a aúna-kwi'a agaé'a Áánútuna naaór-awi'a agaé'a ónaumne. mindáó'a Yérúsaremu-naopakaan-dao'a imbánivo aúna-nao'a kwíyómpakemba Áánútumpakemba kumínín-dao-kwi'a tine'á agayánaumne. ¹³ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináimbá Áréótísiyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁴ Ísu simásímatuwena séna Áréótísiyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwirain-dawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. árair-ainkona áaimba kemá é'a Áánútun-aai arupí umái simátíme'a Áánútu tarórurain-tantaakona áaimba úndawai maanáimbá simámune. ¹⁵ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaruumne. kesáái íma siyúwáambanivo tirumpimbá íma asiramái tátokaawe. kesááimo tínaembo umásiyuwaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kanaán-iye súsono. kesááimo tirumpimbó asiramáimo tátokaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kawé'án-iye súsono. ¹⁶ kesáái íma siyuwé'a kítoka'a tátokaavo íma anónka'a tátokaamba pó'a kesópakemba ti'maránaumne. ¹⁷ keinárawa'a kampa'á sé'a kawé'á umái mé'a íma moórá-yantaa'a aáváán-tukáumne kwésembanivo kesúranka'a sáwí'a umái mé'a ósaniyaain-kwaasiraamba é'a unáánkwátóiyain-kwaasiraamba é'a túramba kavíkain-kwaasiraamba mé'a íma awánamai kawer-owaná sirumbá kwéiye. ¹⁸ kaweráimbá simátíménda ísáaro. kesópa'a té'a kesópaken-tantaa'a mayánaáontave'a moórá-ontanko áwí'a kóri agaimáimo kawé'ó úmakaan-ontamba meéyáambaranaaowe. unáánkwátóiyain-kwaasi tigaeráámbá kwéiye sé'a kesópakemba kwayán-únánkwátói meéyáambaranaaowe. túramba awánamai kawer-ónááontave'a kesópakemba túrankona masawémba meéyáambaranaaowe. ¹⁹ kesirumbá timúnda-kwaasi kesáái kawé'á umái isáígwáe sé'a asémbai kwéarupi-umatinkanaumne. mindáyave'a sáwí-imayaa tuwé'a kesópa'a teró. ²⁰ másáaro. keinárawate ménae sé'a kwétaae'a timu'maré'a máyaumne. kesimósamba isé'a ontá tisinké'a iyuwó síyawai kemá kesé mé'a toómbá naana'á kesé mé'a toómbá nánááowe. ²¹ sáwí-yantaakomba kwéusayaaaitaiyawaiyave'a sé'a kesé kwaásira'a kawáá ónááowe sénaumne. sáwí-yantaakomba usáyaaitare'a kesivowé kwaásira'a kawáá úyantemba kwéusayaaaitaiyawai kesé kawáá ónááowe. ²² ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo avakaeté-onkona avumpimbá máyowai mináimbá simásímakaiye.

4

Áánútu áwí'a mósá makáan-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwowa'a awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana aiva'ó uwírenkaambo anónka'o súwai simásimena séna kemá máyaundava'a íyína'a aáno paárinin-tantaa'a agaráárankanaumne. ² avekáámbá Áánútun-amanko kempímbá anómbe umásinkowa'a awánaawanda kwíyómpa'a kawááin-avama kwáyowana minká'á moórawai máyowa'a awánaawanda ³ anekémbá sama kwégowana taayáná-kwisiyani'a kwéuwana naaerírí'a kwéuwana minávára'á osámbá taayáná-kwisiyani'a umái úkúraa'namankowana kawááiwai máin-ayampa'a avumpimbá kwáyowasa ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi kawááuwaiti avamá úkúmarena kwáyowasa minká'á moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi mésa kwayán-únánkwátói úmaresa mésa anón-kwaasiti kánumo'a óntanko áwí'a kórinei úmakaan-kanumo'a ti'nómpímbá umásokaawe. ⁵ avumpimbó kawááin-avarakemba tawáomba úwana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana mináváóná aúrampa'a avakaeté-omba kwégena minómbá Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amankoman-iye. ⁶ kawááin-avaona aúranka'a nonkwaaúmbá ságyan-domba kwáyowasa éiyain-awampa'a éiyaimba túvamaimo máyówai mésa tínaaempare túrampare sáwíva-turamba kwáyówai mésa

⁷ moóráwai amápar-asirayamba usáyaaitarowai anón-iyankaani'a umái máyowana moóráwai purumakankááni'a umái Áánútuntavai ísámai kwétuvu'mai nówai máyowana moóráwai kwaási óikaani'a umái máyowana moóráwai anón-evontaankaani'a umái ayóísántámbá kwétena máyowana ⁸ minéiyáimbá túvamai máyówai ava'moraé-ayoima kwáyowana amápa-turare ayóí-ándámparé túramba kwáyowasa aasiyaasí aaváyaavimba enónka'a no'wáamba maarán-ímá símae kwéiyesa sésa

Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawai

ó'oran-kawe'a umái máyáiyé. aiva'á

ména ívékwara'a ména maí'mai'a íníye

kwésesa minímá símaesa iráawe. ⁹ minéiyáimbó túvamaimo máyówai kawááin-avara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwaimba áwí'a mósá marésa súwi sésa ó'oran-aaimban-iyé kwésumba ¹⁰ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi kawááin-avara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwai aísamaivimba kívairesá áwí'a mósá marésa anóndakoman-iyé sésa ti'nónkákén-tántáá'á akwáimai aísamaivimba marésa ¹¹ maarán-ímá sésa

kentáásí Ísóigo Áánútu kawenár-úramba éma amápa-tantaa'a taróruraane. imáyáa éma amápa-tantaa'a taróruraandayaveta kesáa máyaunanaya amápa-tantaakwara'a kwáyáiyé. mindáyaveta enáwí'a mósá kwémareta séta kwaási ená ó'oran-aaimba awánáiyama asirayánkwará'á méniyone kwésune

kwésesa minímá siráawe.

5

tavú úmakaan-kwandaaigna kwaasái.

¹ mirá suwa'á awánaawanda kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapa'a tavú úmakaan-kwandaaima évarevar-ayampa'a aúvái kwáyon-kwandaaima tokéna íma awánaig-wae séna avakaeté-sanomba minkwándááír'á tásuwena tokówa'a ² kwíyómpaken-kway'na'a asirayáwáimbá awánaawanana anónka'a séna nááwa kawenár-úramba kanaán-umaiya máyaindawaiya misánómbá tátuwena arírámai awánaniyo súwana ³ kwíyómpakewai marapákéwái kwaántái marupákéwái amáparawai misánómbó tá-tuwesamo awánáiyamba uwóví'a ónááowe. ⁴ kawe'á umái ména misánómbá íma tátuwai-kwaasi máyóntavai pó'a ivi'á táma-tama'a ówána ⁵ minánón-kwáásívínkémbá moóráwai simásimena séna ivi'á táánavo awánaao. moóráwai Yútaa-andarakewai usáyaaitarawai Tévíti aísavutantambo uráiwai sáwí-yantaakomba usáyaaitaraimba póna kanaán-umai misánómbá tátuwena minkwándááímá arirániye siráiyé.

⁶ súwa'a awánaawanda minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye minánón-kwáásíyé kawááin-avara'a úkúmaresa máyówana moóráwai sipisípi-araakaawai kawááin-avara'a ména tuvúwúwana puwéna usásinkaiwairaamba ména a'nómpínkémbá avakaeté-awaayaamba kwáyowana avakaeté-auramba kwáyowana mináúránkóná ááimba Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amamba uráisana Áánútu kwembá ai'maráisana amápa'-marava'a kunkwénaaiye. ⁷ misípísípi-aráákaawai kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai téna kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapakemba tavú úmakaan-kwandaaima mairéna ⁸ minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye sipisípi-araakaawai aísamaivimba kívairesá uwíremba tátokesa óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakaan-taave'a tátorowana mimpímbá áséi-kwiyumba ún-kanama kwáyowana minkánáóná ááimba Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwéseмба mináséí-kwíyúmbá kwéisaintemba námúnaamo sembá kwéisaiye. ⁹ aúna-ima maarán-ímá sésa

embá tuvúwówa puwéma usásinkaanda mindáyavai sáwí'o umáimo máyáampinkemba tí'mai Áánútundei-i'a umátínkaraane. amápar-akun-andavinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-aimbo kwésen-kwaasivinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-kuwara-kwaasivinkemba évakarawai kwétire amápa'-maravakemba évakarawai kwétire mirá kwéondayavai kawenár-úramba po kanaán-umai

misánómbá tátuwe kwandaaimá ariráníyone. ¹⁰ kawáái'a umátínkaraanasa Áánútu kentáásí Ísóigona mayáímá maésa marapá'á mésa kwaásira'a kawáá ónááowe. mindáyavai misánómbá tátuwe kwandaaimá ariráníyone sésa minímá siráawe.

¹¹ suwa'á awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ávááraumai sáwíva'a uwa'á íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa kawááin-avara'a minéiyáímbó túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa ¹² maarán-ímá anónka'a sésa

sipisípi-araakaawaimba tuvúwówana puwéna usásinkaiwai kawenár-úrambilan-iyé. mindáyavena póna kwená asirayánkó kwaíkwai'a isaná kawé-tántáá'á máráísana kwená kawer-ímáyáágó kwaíkwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisana kwenáwí'a anómba isaná kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isatá kwenáwíta mósá kwémaraumne

kwésesa mirán-ímá suwa'á ísaraumne.

¹³ minkákémbá kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé uwínómpínkéwáiyé maarán-ímá sésa

kawááin-avara'a máyáiwaine sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaine túwí'a mósá maréta túwí'a anómban-iyé kwésunanaya kentí

ó'oran-aaimba kwaíkwai'a ínana kentí

asirayámbá kwaíkwai'a íníye

kwésesa mirán-ímá suwa'á isááwánasa ¹⁴ minéiyáímbó túvamaimo máyówai sésa árairaimban-iyé suwasá minánón-kwáásíyómbá aísamaivimba kívairesá kwená imáyáa ésa áwí'a mósá makáawe.

6

Ísu misánómbá tátukain-kwasai.

¹ kwená imáyáa mósá márówa'a awánaawanda sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai aiva-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai anónka'a kwíyónaairaamba umái séna tiyó súwa'a isé'a ² awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba kwayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana imá ayáámpimba tokówana moóráwai usáyaaitaraiwaina kánumo'a ámakowana usáyaaitaraiwai namuro-kwáásí usáyaaitanae séna kúwa'a awánaraumne.

³ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isááwánana ⁴ moórá-poigo áwí'a ósimba naeayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana taánasatama aména asirayámbá amúwana taumó karái-yántáá'á ivá kwétuwowasa áái'a tiyésa tínkankaawe.

⁵ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba avután-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana sikerimá tokówana ⁶ minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai ayawaimá táinana sáwíyan-tomba kwénintavena séna moórá-tawai-kigaugona meéyántómbá sáwíyan-tomba maésa moórá-mora-umai mayánááowe. masawémbo atíyéntaeramba mintáímá íma sáwí'a íníyone. ándágo arampinkémbá anómbá kwénaan-kigau íma sáwí'a íníyone siráíye.

⁷ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a ⁸ awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba terávu áúmaisán-osinkoma moóráwaimba ayáá'maena túwasa minkwáásígó áwí'a púwówe suwaná kwenánaaemba túwai áwí'a púwón-ayampare siráawe. amápa'-marama éiyainka'a taaínkaar-éna asirayámbá tímúwasarai moóráva'a kwégwesarai tínkambae kuyasá púwúwana ayawaimá tówana toómbá íma úwasa púwúwana tí'a kwéuwasa púwúwana aváá-póiyónkó kwaási kwévowasa púwúmba tuwánaraumne.

⁹ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda Áánútuntavesa ísámaimo póimo tuvú'máimo agáyón-onta-taareigona améndaampa'a kwaási timankó méraawe. minkwáásíyómbá Áánútun-aaí kwésimatima'maesa kwéiyuwasa áwáá'a tiyésa tínkamuwasa pukésa ¹⁰ anónka'a sésa Ísóigoo asirayán-úramba mé ó'oran-kawe'a umái mé árrair-ainkona ááimba po marapá-kwáásí sínkankaawai nósa-tawai anondá aái simátinke sáwí-meyamba timíníyono suwaná ¹¹ moóráwai kwayán-únákwátói moórá-mora-umai kwétimena séna sáwíyanka'a timu'máréwasa keinárawa'o Áánútuna mayáímó mairáantemba Áánútuna kwaási mirá kwéomba tínkamiyasa puwíyana ánásaina'a miwítí sáwí-meyamba timénaumne siráiyé.

¹² minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda anóm-barima tówana aaváúmá avuwúwana avután-ampaantaraamba úwana kwíyómba naaerírí'a úwana ¹³ anón-unda torówana taaéramba ímo ávumo karón-taeramba kútúmaena marapá'á kumúnten-umai o'á kásímaena marapá'á kunkáiyé. ¹⁴ kwátóimo tavú úmáráantemba sokón-tawaai tavú úmarena aúyokuwana amápar-omare nonavuvumpa'-máráwé moóráva'-moravata uráiyé. ¹⁵ marapá'á kwaásira'a kawáá uráawaiye anón-kwaasiye i-kwáásítí anón-kwaasiye óísankwara-kwaasiye asirayánkwárá-kwáásíyé ó'owiti mayái kwémaesa íma meéyámbá kwémayaawaiye úwoi kwénaaon-kwaasiye amáparawaiye omákare óntampine muri-áíviné aúpá'á mésa ¹⁶ omákontavaiye óntankontavaiye sésa kawááin-avara'a máyáiwaiye sipisípi-araakaawaiye suwánésarai áwáá'a siyéyavaiyaanivo augwímae siráápaaro. ¹⁷ áwáá'o siyí-kánáá tísatá íya aseránaumpo augwímae siráápaaro sumbá ísaraumne.

7

Ísareri-kwaasi 144,000 kwaasi méraan-kwasai.

¹ isé'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba mésa amápa'-maragona éiyain-ayampa'a mésa marararé taairaré uwí-nónkáré úndáma toráivo sésa tátokowa'a ² awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'na'a aaváúmó usópakemba téna agayái-yántáá'á Áánútu asirayánkwáráwáíndéí toréna minéiyáíndárau tááyena Áánútumo marawé uwí-nóné sáwí'a ónááon-asirayamba tímakon-eiyaindarau tááyena ³ anónka'a séna marawé taaiyé uwí-nóné íma sáwí'a é'a amu'makéwata Áánútuna mayái-kwáásí túwayaanka'a aúvái agaimáráanata keinárawa'a naaémba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'a oró súwa'a isááwánana ⁴ séna Ísareri áánimbaa'a tísaavutantambo uráawai túwayaanka'a Áánútuna aúvái agaimakáawai táámpamai séna 144,000 kwaasin-owe. ⁵ minkwáásí Yútaan-andaraken-kwaasi 12,000 kwaasi uwasá Árupenin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Kátaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁶ Ásan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Návatarain-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Mánásaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁷ Símiyonin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Áríváin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Isakáán-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁸ Sépiyuraanin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Yósépin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Pénisaminin-andarakemba 12,000 uwasá miráumai-kwaasi Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráisitina kwaásiti kwaasái.

⁹ isé'a minkákémbá awánaawanda sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa amápa'-maravaken-kwaasi amápar-akun-andaraken-kwaasi ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimbo kwésun-kwaasi mésa kawááin-avaona aúrampa'a mésa kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai aúranka'a mésa kwayán-únákwátói urésa aamoí kwéuntavaiye sésa kwáátaan-anama tokésa ¹⁰ anónka'a sésa Áánútu kentáásí Ísóigo kawááin-avara'a máyáiwaiye kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaiye sáwí'o

umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mégwésinkaaie suwasá ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a amápa'a kawááiwai máin-ayampare anón-kwaasiye éyaimbo túva-maimo máyówaiye úkúmaresa mésa kívairesá Áánútuna imáyáa ésa áwí'a mósá marésá ¹² sésa árrair-aimban-iyé séta Áánútu áwí'a mósá kwémaraunanaya kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isaná kwená kawer-ímáyáágó kwaíkwai'a isatá kwentávéta súwiya kwésunanaya kwenáwí'a anómba isaná kwená asirayánkó kwaíkwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisata árrair-aimba iyéyá kwésune siráawe.

¹³ minkákémbá anón-kwaasivinkemba moóráwai sísa ena séna kwayán-únánkwátói uráan-kwaasi náávakena nááwa'iyó súwa'a ¹⁴ kemá sé'a anóndakoo kemá íma ísa-raumpo emá ísaraane séwánana kwemá séna miwímá anón-umbaima tíméwasa Áánú-tumba íma auwésa asiramái méraawe. unáánkwátóimo sese owanamó kawe'ó kwéintemba miwímá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai puwúwana naaemá kunkáimba pósa kwayán-únánkwátóiraamba úmaresa kawe'á umái máyáawe. ¹⁵ mindáyavesa Áánútu kawááin-avaona aúrampa'a mésa aaváyaavimba eénáinka'a no'wáámba kwenópa'a kwená mayái mayái'-mayai'a kwéowe. kawááin-avara'a máyáiwai miwí tapáinana ¹⁶ íma ókwara'a táái tinkéna nontáváígwárá'á íma tinkáinana miwí tine'á íma aa'á kéna íma koko'á ínasa kawe'á umái ménaaowe. ¹⁷ kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kawááin-avaona avumpimbá máyáimba póna miwírá'á kárakwiyena tí'maena kawe'-nómpá'á mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa maí'mai'a ónááowe. Áánútu miwí ti'numá uwátiyuwainasa íma ivi'á táiyana moórá-yantaa'a íma aáváán-tuwáiyamba kawe'á umái ménaaowe anón-kwaasivinkemba moóráwai simásímakaiye.

8

naae-sanomba tátukain-kwasai.

¹ simásímatuwowana sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai naae-sanomba tátuwowana kwíyómpa'a sáwíyanka'a íma aai sésa íma túwaai kwé-suwa'a ² awánaawanda Áánútu aúranka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a avakaeté máyówana moóráwai avakaeté-uwirembe tímúwasa maisorésá máyówana ³ moóráwai kwíyómpaken-kwayo'na'a kawááin-avaona egwaa'á taména ásí-kwiyumba ún-kanama agáyón-taareira'a taména óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakon-taave'a torówana ásí-kwiyumba ún-kanama agayáínkwáe séna sáwíva-kanama aména séna Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésen-ainkwara'a kwéisaiye súwana ⁴ tátokon-taavepimba agaimarówana úmúmba iyúwana Áánútu iséna kwená kwaási námúnaamo sun-áínkwárá'á isówana ⁵ minkákémbá mintáávé'á mairéna taareirákémbá iráámba maimái mintáávépímbá marówana iramá kówana marapá'á tuwówana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima taráiyé.

avakaeté-uwirenkona kwaasí.

⁶ maríma tówasa minkákémbá minávákáété-kwayo'narawa'a kwíyómpakewai uwirembe tuvuwíyanesa to'mayaa uwaná ⁷ aivakéwai uwirembe tuvuwúwana kaaígware iragwárá naaegwárá'á tuwówana marapá'á kuména moórá-ayampa'a maragwárá taaigwará amápa'a owáígwárá'á iramá kagúwana kaer-áyámpá'á taaigwará maragwárá'á kawe'á uráiyé.

⁸ úwana miwá ánaaemba moóráwai uwirembe tuvuwúwana anón-tantaa'a omákaantantaa'a iramá kamái kará'maena uwí-nómpímbá kumúwana kaer-áyámpá'á kawe'á úwana moórá-ayampa'-nomba naaeráámbá úwana ⁹ mináyámpá'á máyówai amápa'a púwúwana nompí-sípí amápa'a tawísímai ánásasukaiye.

¹⁰⁻¹¹ ánásasuwowana minkáé'nárai tínaaemba moóráwai uwirembe tuvuwúwana oómbó kúraráantemba anón-okó áwí'a ikaa'á vain-ó'án-iyé suwaná kwíyómpakemba kásímaena nompákwárá nonayumpinkwárá'á kumúwana mindómbá ikaa'á vówana kaer-áyámpá'á nombá kawe'á úwana moórá-ayampa'a nombá ikaa'á vówasa sáwíva-kwaasi nésa pukáawe.

¹² púwúwana minkáumbónárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana aaváúmá kwíyómbe o'á kaer-áyámpá'á kawé'á úwana moórá-ayampa'a túnkuwana aaváyaavinkemba sán-karéna aaváúmá toráétáapa'a marówana túnkena no'wáán-avuntamba sán-karéna eénáínka'a túnkena mirá úwa'a ¹³ awánaawanda anón-evontaanko sanaan-úramba araravámaena kwénaaena anónka'a séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá-kwáásítópa'a kuména kwíyómpakemba kaumbónárau úwoi máyáamba pósa mindáraumo uwírembo tuvuwíyana marapá-kwáásítópa'a sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

¹ isááwánana minéfyáíndárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-o'a kásímaena marapá'á kunkón-okomba moóráwai kíma aména maipímbá avéumba íma kwáyom-baikaken-kíma amúwana maimaéna ² mimbáíkóná ontá tisuwówana kígaumo ésamo agáyáawanamo anón-umumbo intembá mimbáipínkémbá iyéna aaváúgwára kwíyónkwara'a mói úyatuwowana ³ minúmúmpínkémbá a'nórímbá marapá'á kuména taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá miná'nórintónkó mirán-ásíráyámbá torówana ⁴ miná'nórintóntávéna moóráwai simátiména séna taaigwará owáigwára karaan-tantáákwará'á íma né'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáan-kwaasi íma tiyé'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a íma agaimakáan-kwaasi tíyáaro. ⁵ íma puwígwaívo íma anónka'a tiyé'a éva'aasei-kwiyonka'a tiyáiyana tí'a íno. taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá mirá tí'a íno. ⁶ minkánáávímbá títe ínasa puwónaumne síyambanivo puwónáaon-amba avakáá uwááesa túvamai ménaaowe siráíye.

⁷ súwa'a awánaawanda miná'nórintónkó moórá-poigo áwí'a ósínkaan-a'norintomba mésa áái'o tiyáiyanesa to'mayaa ésa kwaásiraan-toi'a kwáyowasa ti'nómpímpá'á ónt-tanko áwí'a kórinei úmakon-kanumo'a kwirówana ⁸ miwí ti'nóntáu ayáátáa'a aarai ti'nóntáuraamba úwana miwí túwáayaamba asirayámbá anón-iyanti túwáayaankaamba úwasa ⁹ tíntaara'a asirayán-kwéú'á kausokésa áái'o tiyánáesamo tiyántámbo taantembá miná'nórintónkó tiyóísántámbe kwétesa ¹⁰ miwí timéraampa'a kwaivain-áwáayaankaamba ésa kwaásimo vaawanamó títemo intembá éva'aasei-kwiyonka'a mirán-ásíráyámbá tokáawe. ¹¹ miwítí anóndako avéúnyaaí-maika'a kárakwirowai áwí'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Ápátono suwasá Kíríki-kwaasi tááivinkemba Ápóriyono suwaná mináwíkoná ááimba sáwí'a umásúwáiwaiman-íye siráawe.

¹² kemá Yóni awáné'a sé'a aiva-sáwí-méyámbá ánásaimba póna kae-sáwí-méyámbá kwáyáimba póna paáriníye kemá Yóni sune.

¹³ kwíyómpakendarawa'a éva'aaseinarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana Áánútu aúranka'a kóri-ontandei úmakon-taareira'a évarevar-ayairakemba aagówé su'mai súwa'a isááwánana ¹⁴ minkwíyómpákén-kwáyó'ná'á uwíremba tokówaintavena séna anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nompa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba ándávakemba ayútinkao súwasa ¹⁵ amu'ma'máesa kwéiyuwana minkánáa túwana ayútinkowasa kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tínkamonasaya puwígwaé sésa kuwasá ¹⁶ áái'o tiyánáaon-kwaasi ósin-arósáanumpimba kun-kwáásímó táámpomba sáwíva'a 200,000,000 kwaasiman-owe isé'a ¹⁷ kaainkááni'a umái awánaawanda sáwívar-osin-arosaanumpimba máyón-kwaasi tíntaava-kweu'a naaeyayáné sokóne terávuwe mirán-kwéútómbá araa'naanurówa'a awánaawanasa ósin-ti'nóntómbá anón-íyan-a'nonkaamba asirayán-tí'nóntómbá kwáyowana tóipinkemba iramá kéna úmúmba éna sáwí-kwiyumba kwéena mirá kwéuwasa ¹⁸ kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tóipinken-tantaa'nei tínkamuwasa pukáawe. ¹⁹ minósintómbá íma tóipine su'mai asirayámbá torésa timéraampakwara'a iraankavayaan-á'nónkáámbá asirayámbá tokésa kwaasi vomasá pukáawe.

²⁰ vowaśa púwúmbanivo túvamaimo máyón-kwaasi miwítí sáwí-mayaima íma tuwésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa ó'on-o'on-ontandei taainéi úmakon-tantaatavesa kesí ísóigowe sésa íma aúramba awánéna íma aaí iséna íma kwénaaintantaakontavesa kesí ísóigowe sésa imáyáa mósá ma'maé kwéiyesa ²¹ miwítí sáwí-mayai íma tuwésa tínkamuwásamo púwóni'a uwasá pukaa'á kwéagayesa uwaa'á kwévesa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaakwarar-umoyane kwéesa mirá úmae iráawe.

10

sáwíyan-kwandaai gona kwaasái.

¹ mirá úmae iyúwa'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwái kwíyómpakemba kuména ainánkó káátarowana a'nónká'á osámbá tawenówana aaváúmó kumperénamo aúgáyáagayaamo intembá óikakemba mirá kwéuwana naamayáánkakembo iramó kwégaintemba mirán-áisámáimá kwáyowana ² sáwíyan-kwandaai arírámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapar-aisamaima uwí-nómpímbá támarena ayáánepar-aisamaima marará'á támarena ³ kwaási inkáíséeraan-kwa'a túwana kwíyónaai avakaetéra'a súwa'a ⁴ avakaetéra'o kwíyónaaimo súnaimba aúváivimba agayánáe kwéowanana moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna mináimbá aúpá'á kwáyáivo íma aúváivimba agayaaó súwa'a ⁵ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a moóra-aisamai marará téna moóra-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo úwai ayáámba mósá tuwéna ⁶ Áánútuma aasiyaasí mai'mai'a íníwai aúranka'a kwíyóne mivá'á kwáyáin-tantaare marawé mivá'á kwáyáin-tantaare uwí-nóné miwán-arumpimba kwáyáin-tantaare úmakowai aúranka'a asiramái séna íma ókwarata amu'maránaunanaya paárinin-kanaama kwétiye. ⁷ naaóvá'á Áánútu kwená kwayó-kwáásí kwenáái simátimakowaiyavena séna aúpá'á tukáundaaimba paáriníye siráimba ava'moraénarawa'a kwíyómpakendarawa'a uwíremba á'a tuvúwómba póna tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwínana mináimbá paáriníye siráíye.

⁸ minkákémbá kwíyómpakewai simásímakowai simásimena séna moóra-aisamai marará téna moóra-aisamai táá'mai uwí-nómímbá ténamo iwái ayáámpinkemba sáwíyan-kwandaai aríráyokaimba komayaaó súwa'a ⁹ kwenópa'a kwé'a sé'a sáwíyan-kwandaai simiyó séwánana séna maimái naaó. enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikaa'á váníye súwa'a ¹⁰ minkwándáái maimái násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá ikaa'á vówana ¹¹ minkákémbá simásimena séna moórágwara'a Áánútun-ai simátiminyone. ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye kawáá-kwáásígwáraré Áánútumo ínín-aimba simátiminyone simásímakaiye.

11

Áánútun-ai simátímaayan-kwasai.

¹ simásímatuwowana moóráwai naambó agambatuwésamo on-ándámá siména séna Áánútuna mono'-námbá koagambaré póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-tareí koagambaré Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi táámpe ² ánivo naamáúva'a íma agambaré ivá túwénasa úwoi-kwaasi íma Áánútuna kwaási tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'a úmae iyónááomba kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwésa ánásanáaomba mindáyavai naamáúva'a íma agambaraao. ³ kae'nárai asirayámbá timé'a ti'maráanasarai kwésarai tirumbá kwéoyantavesarai avután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáái árai'a simátíma'maesarai iyóyááoiye simásímakaiye. ⁴ Ísóigo marará'á kárákwiraiwai aúranka'a kae-táimá mintáígó arampinkémbá masawémba kwéatiyen-taima kwáyáísana mintáígóná ááimba minkwáásírái óye. Ísóigo aúranka'a kaer-ómbá kúra'maraisana kwáyáísana minónkóná ááimba minkwáásírái óye. ⁵ minkwáásírái yávésamo sésamo

sáwí'a umátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba ira-ausankó miwítí namuro-kwáásí kavuwíniye. minkwáásírái sáwí'a umátinkanae síyawai mirámó íyamba kavuwí-nasa puwónááowe. ⁶ Áánútu mindárai asirayámbá timúwasarai aa'á íma tíno síyanaraimo éna Áánútun-aaí kwésimatimiyán-kanaavimba íma aa'á tíniye. nonkón-távésaraimo naae-nómbá auvuwómó síyanaraimo éna mirá íniye. tí'a ínomo sésarai amápar-umbai-yantaa'a kwaásitopa'a tínor-aimo síyanaraimo éna mirá íniye.

⁷ mirá ínasarai mindárai Áánútun-aaí simátímatuwaiyana avéúmbó ímo kwáyáim-baikakewai téna áái'a tiyéna usáyaaitainasarai puwíyana ⁸ anón-daopa'-marupa'a mindárai túma kwéniye. kentí Ísóigo taaira'á pukáipa'a mindáoko áwí'a aúpá-kwí'á Sótómu-naopare Ísípi-naopare miv'á'á mindárai túma kwáyainasa ⁹ ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésenkwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye tóyo esa mindárai túma taawánésa sésa íma utaró kwésiyana kaumbo-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái íniye. ¹⁰ Áánútun-aaí simátímakaayandarai marapá-kwáásíyávésarai sáwísawaa kwéowe séyááoyan-ainko tirumbá sáwí'a íniye. mindáyavai mindáraimo puwóyááoyantavena tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa amápa-tantaa'a kwenamín-kwenamimba ónááowe. ¹¹ minkáúmbó-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái Áánútu mindárai táama timínasarai usásinesarai méyasa tuwánésa táátavai íyana ¹² kwíyómpakemba moóráwai anónka'a simátimena séna maavá'á íyókaiyo sínasarai ainámpímbá iyíyasa kentí namuro-kwáásí tuwánáiyana ¹³ mirá-íya-tawai anóm-barima táínda anón-daopa'a avaréiyain-ayampa'a úwoi máyaiyasa moórá-ayampa'a naambá tawisínaawisi umái sáwíva-kwaasi 7,000 kwaasi puwíyasa úwoimo túvamaimo máyaiyan-kwaasi tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa Áánútuntavai kwená ááimba ó'oran-aaimban-iye sénááowe.

¹⁴ kemá Yóni mirán-kááíní'a awáné'a sé'a mirá umbá póna kae-sáwí-méyámbá ánásowana naae-sawi-meyamba sáwíyanka'a tíniye sune.

naaén-uwiremba tuvúkáin-kwasai.

¹⁵ minkákémbá kwíyómpakendarawa'a ava'moraénarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a isááwánasa kwíyómpa'a sáwívarawai sésa marapá-kwáásírái'á kawáá uráawai ánásaawasarai kentáásí Ísóigoo usásinankaiwaiye aasiyaasí

kawáá úmae iyóyááoiye

¹⁶ suwasá moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasi Áánútuna egwaa'á kawááuwai máyón-ayampa'a mésa aísamaivimba kívairesá kwená imáyáa ésa áwí'a mósá marésa ¹⁷ sésa

Áánútu Ísóigoo amápar-asirayamba tokáandawai aiva'á mé ívékwara'a máyaandawai e sáwívar-asirayamba toké kwaásira'a ááimba ásámai kwégawaa ónda póta súwiya kwésune. ¹⁸ amápa'-maravaken-kwaasi embá áwáá'a kwéaeewa ívé'a miwímó áwáá'o tiyíníyonda-kanaama kwétiye. pukáan-kwaasi miwí táái tísaa umai isé ená kwayó-kwáásí enáái simátímakaawaiye anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye miwí ená imáyáa mósá marésa enáwí'a mósá maráawaiye kawé'-méyámbá timé marapá'á sáwí-mayai mairáawai sáwí-meyamba timíníyone

siráawe.

¹⁹ suwaná minkákémbá kwíyómpa'a Áánútuna mono'-nánkóná ontá tigúwa'a awánaawanda mimbónó'-náúmpá'á kawé-ánáveumba kwáyowana naaóvá'ó Áánútumo Mós-esimbo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimái mimpímbó makón-anaveumba awánaawanana kwíyónaai kwésuwana tawáomba kwéuwana anón-awairai kwésuwana anóm-barima kwétowana anón-kaiyaramba kwégumuwana mirá kwéuwa'a awánaraumne.

12

aaraigónté arááinkóntéi kwaasái.

¹ awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-umasitai'a maarán-úmásítái'a éna moórá-ininko máyowana aaváúgó kwená unáánkwátóiraamba éna áúgomba ánáan-kwirowana máyowana kwíyónko aísamai-andampa'a kwáyowana a'nómpímbá kánumo'a kwáyowana minkánúmópímbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-o'a kwáyowana ² ámúkwará'a máyowana kwená kanaamá túwana iyámpói ankáindayavena áí'a úwana kwáá'a túwana ³ minkákémbá kwíyómpa'a moórá-umasitaikwará'a éna kwaási agaráátinkai-umasitai'a maará éna arááímbá anón-araaimba ména naaeyayán-áúgwárá'á ména avakaeté-a'nomba kwáyowana a'nómpínkémbá siyáánkai-awaayaamba kwáyowana usáyaaitaraiwaina kánumo'a avakaeté-kanumo'a a'nómpímbá kwáyowana ⁴ kaer-áyámpákén-ó'á tuwéna moórá-ayampaken-o'a améraandei kwiyúmai awéntayuwowana marapá'á kumúwana iyámpói ankánín-ininkona egwaa'á ména ankáína'a tuvú'-nasuwánáe séna máyowana ⁵ inaamaíyámpói marankówana anón-éna amápa'-maravaken-kwaasira'a asiramái kawáá ínín-iyampoi marankówana Áánútu kárákwiyinintavena miníyámpói ááéma mósá tavímairena kwemá kawááin-avara'a móankowana ⁶ minínínkó inkaiséna kavóná-marava'a kwéna Áánútu kwentávéna to'mayaa umánkanaumne sirópa'a koména ayáátááka'a 1,260 kanaama komáyowana Áánútu kawáá uráíye.

⁷ kawáá úwasa kwíyómpa'a áái'a tiyésa Áánútuna kwayó'nárawaka'a kárákwirowai áwí'a Máíkeri kwemá kwená kwayó'náraware arááínkówé kwená kwayó'náraware áái'a tíyówasa ⁸ Máíkeriye kwená kwayó'náraware usáyaaitesa kwíyómpakemba arááínkówé kwená kwayó'náraware kwatuwésa ⁹ anón-araainkomba awéntáyukaawe. naaóv'á marapá'á irankavayaambá aúkéna kwenáwí'a Sáátááni póna marapá-kwáásí kamparáímbá simátíma'maena kwéiyisasa árai'a siyé kwésewana kwaási simái sáwí'a kwéu-matiyuwaiye. kwenté kwená kwayó'nárawate tuwétayuwowasa marapá'á kunkáawe.

¹⁰ kúmúwa'a isááwánda kwíyómpa'a moóráwai anónka'a séna

Áánútu aúranka'a ména kentáásí kwaásiyavena sáwí-kwaasiman-owe kampa'á símae iráiwaimba awéntayuwaisana marapá'á kúmísana póna Áánútu Sáátáánigo tá-tokaimpinkemba kentáá mégwésiraiye. kentáará'á kawáá éna asirayán-úrandako póna mégwésiraisata awánaraumne. Áánútu ai'marówana marapá'á kunkáiwaina asirayántá awánaraumne. ¹¹ Ísu sipisípi-araakaawai miwítí sáwí-meyamba mairáiwai puwúwana kwená naamá kunkáimba pósa Áánútun-aai arupí umái simátíma'maesa kwéiyesa sínkamiyata puwúnavo-imayaa íma umbá asiramái mésa Sáátáánigomba usáyaaitaraawe. ¹² keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawai mináántávé'a imáyáa é'a aamoí oró. ánivo Sáátáánigo marapá'á kumbéna sáwí'a kwéimba pó'a marapá'á uwí-nómpá'á máyáan-kwaasi sáwí'a umái ménaaowe. Áánútu Sáátáánigomba tuvuwinín-kanaama sáwíyanka'a tínimba póna Sáátáánigo iséna áyántavena kwéiye

kwíyómpakewai siráíye.

¹³ súwana minarááínkó áwí'a Sáátáánigo imáyáa éna kwíyómpakemba suwéntayuwaisa'a marapá'á kumbáyaumne séna inaamaíyámpóimo maránkaron-ininkomba kwa'maéna kúwana ¹⁴ arááínkó minínínkómbá tuvúwívo séna Áánútu anón-evontaanko ayóiráámbá kae'á amúwana araravámaena kavóná-marava'a kwentávénamo to'mayaa umánkaropa'a kúwana Áánútu kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba kárákwiraiye. ¹⁵ arááínkó minínínkómbá kwa'maéna ói'a káá'maena nombá umpíyankaanana maya'maéna kówinkwae séna kwa'maéna kúwana ¹⁶ maragó áwa'naa ena kweyááríka'a maramá kitúwana kwenóipinken-donko mimpímbá kumúwana ¹⁷ arááínkó minínínkómbá áyántavena umánkena imáyáa éna séna kwenaráá'maatemo é'a áái'a tiyánaumne-imayaa uráíye. kwenaráá'maa'a miwí Áánútun-aai ísámai kawé'á

ésa Ísu siráin-aimba simátíméwaiman-owe. áái'a tiyánaumne séna uwí-nón-awampa'a to'mayaa umái méraiye.

13

anón-avaa-kwankona kwaasái.

¹ máyowana awánaawanda moórá anón-avaa-kwamba uwí-nómpínkémbá iyéna avakaeté-a'nomba kwáyowana áwááyaamba a'nómpínkémbá siyáánkai irówana usáyaaitaraiwaina kánumo'a siyáánkai mináwááyáámpímbá kwáyowana Áánútuntavai simái sáwí'a umánkaron-aimba a'nómpínká'á agaimái kwimakówana ²⁻³ kwemá anón-avaar-iyankaamba ména aísamaima anón-iyanko aísamairaamba kwáyowana ói'a aváár-íyán-óikaamba kwáyowa'a awánaawanana ááéma moóráwai puwínkwáe séna tuvuwúwana urón-karevu'a kawáúgun-avima kwáyowana tuvuwúwana íma puwéna úwoi máyowana arááínkó kwená asirayámbá aména simáména séna marará'á kawáá úndava'a kawáá uwo súwasa amápa'-maravaken-kwaasi awánésa táátavai ésa kentáásí anóndakoman-iyé séna kwenarááima kwarésa ⁴ arááínkó anón-avaa-kwankomba asirayámbá ámakontavesa arááínkóná imáyáagwara'a mósá marésa anón-avaa-kwankona imáyáa mósá marésa séna anón-avaa-kwanko usáyaaitaraimba pósa íma kanaán-umai áái'a tiyamánkanaaowe siráawe.

⁵ suwaná Áánútu mináváá-kwámbá érankowana ména kwenáúma maimaé kwéiyena Áánútumba simái sáwí'a kwéumankowana kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba Áánútu érankowana ména ⁶ Áánútumba simái sáwí'a umánkena kwenáwí'a simái sáwí'a kwéena Áánútumo máyáípa'a simái sáwí'a kwéena kwíyómpa'o máyáawai simái sáwí'a umátinkomba isááwánana ⁷ Áánútu érankowana ména Áánútuna kwaásiye áái'a tiyamái kwéusayaaíténa amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasirare kwégawaa úwasa ⁸ amápa'-marava'a máyón-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe. Áánútu maramá íma tarórunka'a sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai pukáiwai kwená aúváívimba maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáivo mináúváívímbá túwí'a íma agairáin-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe.

⁹ kemá Yóni súnda isáawai pó'a mináímbá isámai kawé'á oró. ¹⁰ ándáva'a mótinkanae sésamo ésa mirá ónááowe. tínkamónasa puwígwáe sésamo ésa mirá ónááowe. mindáyavesa Áánútuna kwaási íma Áánútumba auwé'a kwenká'á aráápamai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.

¹¹ minkákémbá awánaawanda moórá-avaa-kwamba maravínkémbá iréna sipisípi-araakaamba umái ména a'nómpínkémbá kaer-áwááyáámbá kwáyowana amósámba arááínkó amósánkaamba éna ¹² ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ména asirayámbá kwenkákémbá kwémaena mayáímá kwémaena amápa'-maravaken-kwaasiyavena séna anón-avaa-kwankona imáyáa mósá máraáro séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvuwúwana úwoi máyowaintavena ké'naan-avaa-kwankontavena mináímbá séna ¹³ ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena séna kwíyómpakemba iramá kumuwo súwana kwaási túranka'a kwégumuwana ¹⁴ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena marapá-kwáásí sáwí-ampa'a tavisimái mégwétiyuwena simátiména séna anón-avaa-kwanko áuwawakaani'a úmaraiyana kwenáwí'a anómba íno séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvuwúwana úwoi máyowaintavena mináímbá súwasa isésa mirá uwaná ¹⁵ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko áuwawakaani'o úmárówaimba ááma amúwana aaí séna kesí imáyáama íma mósá makáawai tínkamiyasa

púwóro súwasa mirá kwéuwana ¹⁶ maravínkémbá usaráiwai asiramái súwasa anón-kwaasiyeúwoi-kwaasiye ósankwara-kwaasiye ósaniyaain-kwaasiye úwoi kwénaaun-kwaasiye ó'owiti mayáímá kwémaesa meéyámbá ímo kwémayon-kwaasiye miráumai-kwaasi anón-avaa-kwankona aúvái agayésa évaka'a túwayaanka'a agáyówasa évaka'a tiyáánka'a agáyówasa ¹⁷ évakarawai mináváá-kwánkó áwí'a agáyówasa évakarawai náampaamba agayésa mindáámpáánkóná ááimba kwenáwí'a agaimárón-kwaasi toómbá meéyán-uwasa ímo mirán-áúvái agaimárón-kwaasi íma toómbá meéyán-uráawe.

¹⁸ kemá Yóni sumpo mináimbá kawé'a umái imáyáa oró. kawer-ímáyáágwárá-kwáásí mindáámpáánkóná ááimba isánááowe. mindáámpáámbá kwaásigontavaiman-iyé. mindáámpáámbá 666 iye kemá Yóni kwésune.

14

aúná-ima siráan-kwasai.

¹ minkákémbá awánaawanda kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai moórá-omaka'a minómákó áwí'a Sáiyono-omaka'a máyowasa kwesé sáwíva-kwaasi mésa kwenáwíre avowán-áwíre túwayaanka'a agaimakón-kwaasi 144,000 kwaasi máyówa'a ² isááwánda kwíyómpakemba nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaai sintenkáámbá kwésuwana sáwíva-kwaasimo uwírembo tuvúwówanamo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa ³ kawááin-avaona aúrampa'a mésa éiyaimbo túvamaimo máyówai túrankare anón-kwaasi túrankare mésa aúna-ima kwésesa marapá-kwáásívínkémbá Áánútu meéyámbakain-kwaasiye su'mai mi-144,000-kwáásí minímá kanaán-umai kwésesa ⁴ miwímá íma aarai-úmóyámbá kwésesa arupí umái mésa kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai aráái kwégwarowana kwemá kwaásivinkemba meéyámbarena Áánútuntavena séna miwímá kesí kwaási ésa ená kwaásigwara'a ombá pósa naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónáááowe kwésuwasa ⁵ miwímá íma kampar-áimbá kwésesa miwívimbá íma sáwí-aimba kwáyowai mináúná-ímá suwa'a ísaraumne.

kwíyómpaken-kwayo'narauti kwaasái.

⁶ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nako sanaan-úramba araravámaena ásí-kwasai kwaíkwai'a ínín-kwasai marapá'á máyón-kwaasiyavena amápa'-maravaken-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye miráumai-kwaasiyavena simátimindayavena araravámaena kwénaaena ⁷ anónka'a séna Áánútu aaiwimbá maitinkánín-kanaama kwétivo Áánútun-áároi kwéinkaise'a kwentávé'a kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé seró. kwíyómba maramá uwí-nómbá non-úramba taróuraiwaina imáyáa é'a áwí'a mósá máráaro kwíyómpaken-kwayo'nako siráiyé.

⁸ súwana kwenánaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai séna anón-daoko áwí'a Pépíroni-nao'a tawisínaawisi umásukaiye. mirá úwasa mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráawe minkwíyómpákén-kwáyó'nákó siráiyé.

⁹⁻¹⁰ súwana minkáé'nárai tínaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai anónka'a séna kwaásimo anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'a úmárówaina imáyáawe mósá máráan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyíníye. mináváá-kwánkóná aúvái túwayaankare tiyáánkare agaimakáan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyéna íma sáwíyan-awaa'a tiyínívo anón-awaa'a tiyínasa kwíyómpakemba kawé-kwáyó'nárawa túrankare kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai aúrankare iramá kwégaipa'a sáwí-kwiyumba ún-ontamba agaimakáipa'a mésa títe kwéinasa ménaaowe. ¹¹ iravínkémbó úmúmbó iyíntemba aasiyaasí títe úmae iyíníye. anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe mósá kwémaraawai mináváá-kwánkóná aúvái tine'a agaimakáawai íma aagándésa aasiyaasí títe úmaena iyíníye.

¹² kemá Yóni sumpo Áánútuna kwaási ísáaro. Áánútun-ai kwétagwiyave'a Ísuwe aráapamai máyáawai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.

¹³ minkákémbá isááwánda moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna maanáimbá aúváí-kwandaavimba agayaaó. ívékvara naaénkwara'a Ísóigowe tarúmai máyáawai puwíyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. Áánútun-amanko simásimena séna mináimbá áráir-aimban-iye. ívé'a mayáímá kwémaesa naaémba aagándésa miwítí mayáivínkémbá paárinin-tantaa'a miwív'á kwéniye simásimakaiye siráiyé.

kwaásiyavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹⁴ súwa'a awánaawanda moóráwai kwaási-úrandakoraawai kwayán-áinánk'á ména a'nómpímá usáyaaitaraiwaina kánúmo'a kóri-ontandei úmakon-kanúmo'a kwáyowana ayáámpimba áwáiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkár'á tokówana ¹⁵ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako kwíyómpa'-mono'-naumpakemba kunákárúwena ainánk'á máyowaintavena anónka'a séna marapá-tómbá kareparáivo toómbó akaráníyondakanaama kwétivo kaetám-bánkár'á toké akaraaó súwana ¹⁶ ainánk'á máyowai kwená kaetám-bánkár'á tokéna mintómbá ákákaiye.

¹⁷ akarówana mimbónó'-náúmpákémbá ánaaembo kunákárúwewai kwegwár'á áwáiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkár'á tokéna máyowana ¹⁸ moóráwai kwenánaemba kwíyómapaken-kwayo'nako irará'á kárákwirowai póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taareirakemba kunákárúwena áwáiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkár'á tokówaintavena anónka'a séna marapá'á ándá-aramba ávun-kaivo ená kaetám-bánkár'á toké minándá-árámbá akaraaó súwana ¹⁹ iséna minándá-árámbá kárámai makáiyé. aísamaivimbo makénamo mapamínanamo anombó kumínanamo uwínín-ayampa'a makáiyé. minándá-áránkóná ááimba sáwí-kwaasimo éna Áánútu anón-awaa'a tiyéna ándá-arambo mapámintemba mirá éna ²⁰ ándá-aramba mapánkon-ayampa'a anón-daokona awámpá'á mináyámpákáámbá kwaási tuvúkáiyé. ándá-aranombo kúmíntemba miwítí naaemá kuména kavirayán-dónkáámbá kumeémena kwaási kwénawikena ayáátááka'a kunkáiyé.

15

avakaeté-sawi-meyankona kwaasái.

¹ kumúwa'a awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-i'a úwana sáá'a kówana avakaeté-sawi-yantaa'a kwáyowasa kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a mésa misáwí-yántáá'á timíyanesa kwéesa minávákáété-sáwí-méyámbá tímaturaiyanamo misáwí-méyámbó ánásagwinanamo éna Áánútuna áwáá'a ánásanimba awánaraumne.

² awánaawanda nonkwaaúnkáámbá ságayamba kwáyowana évaka'a iraráámbá kwégowasa mindón-awampa'a kwaási mésa íma anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe íma mósá kwémaraawai kwená náámpaamba tine'á íma agaimakáawai anón-avaa-kwankomba usáyaaitarowai máyówana Áánútu uwíremba tímakowasa tokésa mésa ³ imá sésa Áánútuna mayái-kwáásígó áwí'a Mósesinte kentáásí sáwí-meyamba mairáiwainte imá simátinkesa maará sésa emá Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáandawai ená mayái ó'oram-bayai kwémayaanda awánéta sáátavai kwéunaya emá amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá uráandawai ená mayái arupí umái kawe'á umái kwémayaane. ⁴ Ísóigoo ewé su'mai ó'oran-kawe'a umái aoka'á máyaandawaimba pósa amáparawai enáároi inkaisésa ená ááimba ó'oran-aaimban-iye sénááowe. ená kawe'-máiyáiyé su'maimo kwémayaanda paáruraisasa kwéawanesa amápa'-maravaken-kwaasi enópa'a tésa ená imáyáa enáwí'a mósá maránááowe non-awámpá'á máyówai minímá siráawe.

⁵ suwa'á minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a mono'-náúmpá'á Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontán-tigurówasa ⁶ kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyambo timénááowai mináóká'-náúmpákémbá kunákárúwesa kwayán-únánkwátói sугáýáagaya ún-unankwatoí urésa tíntara'a terávu-timur-anda urésa

máyowasa ⁷ éiyaimbo túvamaimo máyowaivinkemba moórawai avakaeté-taave'a timúwasa mintáávépímbá Áánútu aasiyaasimó maí'mai'o íníwaimo áwáá'o tíyín-tantaa'a kwáyowana ⁸ naaúmpa'o úmúntemo intembá Áánútuna mono'-náúmpá'á kwená asirayánkówé kwená ó'oran-aainkona ságayankowe anómba úwasa kwaási íma kanaán-umai mindáúmpá'á kwéiyesa avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawimeyamba tímatuwere sésa mindáúmpá'á íma iráawe.

16

Áánútu áwáá'a tíkain-kwasai.

¹ minkákémbá isááwánda mono'-náúmpákémbá moórawai minávákáéténarawatavena anónka'a séna avakaeté-taavepinkemba Áánútu áwáá'o tíyín-tantaa'a marapá'á ayáúsuwaaro súwana ² minávákáéténarawapinkemba aivakéwái kwená táávepinkemba marapá'á ayáúsuwowa anón-avaa-kwankona aúvái tine'á agaimakésa kwenáúwawakaani'o úmárowaina imáyáa mósá makáawaitopa'a anón-karevutomba túwawaapimpa'a kówana títe uráíye.

³ úwana kwenánaaembo máyowai kwená táávepinkemba uwí-nómpá'á ayáúsuwowa uwí-nónkó púwín-kwaasigona naaeráámbá úwana uwí-nómpínkén-kwámbá putásaraiye.

⁴ putásowana minkáé'nárai tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba nonayumpinká'á ayáúsuwowa naae-nómbá aúkúwa'a ⁵ minkákémbá isááwánda kwíyómpaken-kwayo'na'a nonká'á kárákwírowai séna

emá kawer-úramba umái máyaandawai aiva'á mé ívékwara'a máyaandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'á umái arupí uráane. ⁶ ená kwaásiye enáái simátí-makaawaiye tínkamuwasa pukáantavai naae-nómbá aútínkaraane. mindáyavai kawé'á kwée miwítí sáwí-mayaigona anondá tímakaane nonká'á kárákwírowai súwa'a ⁷ isááwánda moórawai póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taareirakemba séna

Áánútu Ísóigo amápar-asirayamba tokáandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'á umái arupí uráane

siráíye.

⁸ súwana minkáúmbónárau tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba aaváurá'á ayáúsuwowa Áánútu érankowana kwaási tine'ó iramó kaintembá aa'á kéné tinepái ó'oraumai kówana ⁹ títe úwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkesa Áánútunopakemba misáwí-méyámbá kwétiye sumbánivo miwítí sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'a tésa kwená ááimba ó'oran-aaimban-íye íma siráawe.

¹⁰ íma suwaná minéiyáíndárau tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-avaa-kwanko kwaásira'a kawáá urópa'a ayáúsuwowa túnkuwasa kwemá kawáá urówai tuní-áyámpá'á mésa títe kwéuwasa kwáá'a kwétesa timááví túwáayaandei kwéunkaresa ¹¹ títe kwéuwana karevú'a kwégontavai Áánútumba kwíyómpakewaimba simái sáwí'a umánkómbanivo íma sáwí-mayai tuwésa kwenópa'a tiráawe.

¹² íma tuwaná minévá'ááséínárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nonka'a ayáúsuwowa mindómbá ká'náguwasa aaváúmó usón-ayampa'-marapimpa'a kawáá urówaiti aambá kwíyúntavena mindómbá ka'náguraiye.

¹³⁻¹⁴ mindómbá ká'náguwa'a awánaawanda arááínkó óipinkemba awáímá túwana anón-avaa-kwanko óipinkemba awáímá túwana kampar-áimbó simátímakowai óipinkemba awáímá túwasa minkáúmbó-áwáígó tirumpimbá kaumbo-táráváá-kwámbá mésa ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaesa Áánútuwemo áái'o tíyénesa amápa'-marava'a kwénaesa kawáá-kwáásí tí'maesa Áánútu amápar-asirayamba tokáiwaina anón-kanaama áái'o tíyénesa tiráawe. ¹⁵ kemá Yóni simátíme'a sé'a Ísu séna umóyán-kwáásímó timbó ímo ísaraawanamo tintembá íma ísarenka'a kúmóna simu'marésa unáánkwátói úmaresa máyaiyawai íma unáánkwátói-iyaintavesa tigaemá

ónááowe Ísu siráiyé kemá Yóni sune. awánaawaanda ¹⁶ minkákémbá kawáá-kwáási tí'maesa moórá-ayampa'a máúpa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Áámagétoni-maravare kwésesa torupamá méraawe.

¹⁷ máyówana minává'móráénárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba úndámo torópa'a ayáusuwowana moóráwai mono'-náúmpá'á kawááin-avarakemba anónka'a séna amápa'-mayai ánásagwiye súwana ¹⁸ kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima téna marapá'á kwaási máyónkakene ívék-wara'o máyáankare mirám-bárimá íma kwétena ¹⁹ anón-daopa'a kaumborá'á maramá kítíraa'a uréna tawákaa'a úwana amápa'-marava'a anón-daopimpa'a tawisínaawisi úwana Áánútu Pépíróni-anon-daopaken-kwaasi sáwí'a umbá Áánútu imáyáa éna áwáá'a tiyéna miwítí sáwí-meyamba anómba timúwana ²⁰ nonavuvumpa'-márámá amápa'a nawíkasuwowana omátomba arúwáásé umágúwana ²¹ kwíyómpakemba anón-umbai tain-óntánkáámbá kaáyaramba kuména kwaási tínkamuwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe. anón-kaayaramba anómba sáwí-meyamba timúntavesa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe.

17

Pépíróni-kwaasi kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹ sáwí'a umánkówana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokówaivinkemba moóráwai simásimena séna tiréna'a eénánká'á nááin-inimba sáwí-meyamba mayáinda agarááránkáano. minínínkóná ááimba anón-daopa'a sáwíva'-non-awampa'-naopa'an-iyé. ² mindáópaken-kwaasimo ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o ombá amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi mirá uráawe. uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó on-tembá mindáópaken-kwaasi sáwí'o ombá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe simásimakaiye.

³ simásímatuwowana Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana minkwíyómpákéwái sí'maena kavóná-marava'a mósinkowa'a awánaawanda moórá-anon-avaa-kwanko moórá-inimba ayáá'marena ména áúwawaa'a naae-áúmá kwáyowana Áánútumba simái sáwí'a umánkaron-aimba ane'á agaimakówana avakaeté-a'nomba kwáyowana miná'nómpímbá áwááyaamba siyáánkai usarówana ⁴ minínínkóná unáánkwátói évaka'a naae-únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoi uréna kwená konaarírí-yántáá'á sáwívar-ontamba tuwéna maimái umásokena kóri-ontandei úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánávímbá sáwí-yantaare su'mai ógwitena sáwísawaamo uwáiná ááimba mindón-ánávímbá kwáyowana ⁵ aúwayaanka'a agaimakéna séna anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a eénánká'á nááówai tinówa é'a marapá'ó sáwísawaa kwéowai tinówa úne agaimaréna súwana ⁶ Áánútuna kwaásiye Ísun-aaí simátímakowaiye tínkamuwasa púwúwana uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó on-tembá minínínkó tínkamena uwo'aó'á úwa'a awánaawanda sáá'a kówana ⁷ kwíyómpakewai simásimena séna íma áá'a kaíno. mináváá-kwánkó minínínkómbá ayáákaimba avakaeté-a'nomba iráísana siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaiye minínínkónté miwítí ááimba simáménaumne. ⁸ awánáanda-avaa-kwankona ááimba ááéma ména pukáimba póna avéúníyaaim-baipinkemba usásinainana Áánútu ánásasuwaniye. Áánútu maramá íma tarórunonka'a maí'maí'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimaréna ímo túwí'o agairáin-kwaasi mináváá-kwámbá usásinainda awánésa táátavai ónááowe. ááéma ména pukáimba usásinanintavai táátavai ónááowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásimakaiye.

⁹ simásímatuwena séna kawer-ímáyáágwáráwái mináínkóná ááimba isánááowe. minávákáété-á'nónkóná ááimba avakaeté-omaka'a minínínkó méraipa'an-iyé. miná'nónkóná ááinkwara'a avakaeté-kawaa-kwaasin-owe. ¹⁰ minávákáété-kawaa-kwaasivinkemba éva'aasei kawáá uréna púwúwana moóráwai máyáimba póna moóráwai aáno paáréna sáwíyanka'a méníye. ¹¹ mináváá-kwánkó ááémo ménamo pukáiwaina

ááimba minávákáété-kawaa-kwaasi tínaaemba kawáá umai méniwai éna minávákáété-kawaanarawakaamba mirá ínana Áánútu ánásasuwaniye. ¹² siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaina ááimba siyáánkai-kawaa-kwaasi kawáá-máyái íma mairésa naaemba anón-avaa-kwankona asirayámbá mairésa sáwíyanka'a kawáá ónááowe. ¹³ miwítí asirayámbá kwaásira'a kawáá ónááontavesa mimbórá-ímáyáá ésa anón-avaa-kwankona imáyáa kwarésa ¹⁴ kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaimba áái'a tiyáiyana kwemá usáyaaítana amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaítaraiwai póna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai póna usáyaaítaniye. tááyena kesí kwaásin-owe siráísasa kwembá íma auwésa kwenaráái kwégwaraawai usáyaaíndara'a kwesé ménaaowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

¹⁵ simásímatuwena séna awánaánda-nonkona ááimba eénánká'ó nááín-ininko máyáín-donkona ááimba sáwíva-kwaasi amápa'-maravakemba ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasin-owe. ¹⁶ aváá-kwánkóé siyáánkai-awaayaankwarawai awánaándawai eénánká'ó nááín-ininkomba tíyántavesa umánkesa sáwí'a umánkesa unáánkwtóí ayú'máyáawana unáánkwtóí-iyaaimba máyainasa ama'á násuwesa ayáántámba agaisuwánaáowe. ¹⁷ Áánútu misáwí-kwáásí imáyáa tímúwasa mimbórá-ímáyáá ésa kwaásira'o kawáá í-ásíráyámbá anón-avaa-kwankomba amésa pósa Áánútuna imáyáavinkení'a íyana Áánútumo siráín-aimba paáriniye. ¹⁸ minínímbó awánaánda-ininkona ááimba anón-daopakewai amápa'-maravaken-kawaa-kwaasira'a kwégawaa-owain-owe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

18

Pépiróni-nao'a tawisínaawisi uráín-kwasai.

¹ simásímatuwowana awánaawanda moórá-kwayo'nako kwíyómapakemba kuména anón-asirayamba tokéna kwenanekembá marará'á kusá kwégowana ² anónka'a séna tawisínaawisi uráimba anón-daopa'a áwí'a Pépiróni-naopa'a tawisínaawisi umásuwaisana taraváá-kwántóné ó'on-o'o-sawi-yantaare mindáópa'a máyáísana sáwí-numawe inkáísén-dumawe mindáópa'a máyáíye. ³ Pépiróni-naopaken-kwaasi ó'on-o'on-tantaa'o sáwísawaamo umbá amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe. amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi Pépiróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. amápa'-maravaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaun-kwaasi anón-ontamba mayáné sésa Pépiróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. mindáyavena Pépiróni-naopa'a tawisínaawisi umáguwana kwaási ánásaguraawe siráíye.

⁴ minkákémbá isááwánda kwíyómpakemba moóráwai séna kesí kwaásiyono. sáwí'o ontembá mirá ováínivo mindáópa'a túwáaro. miwítí sáwí-meyamba máyáavainivo mindáópa'a túwáaro. ⁵ Pépiróni-naopaken-kwaasi sáwí'a úmae iráimba Áánútu misáwí-yántáá'á imáyáa éna sáwí-meyamba kwé-timivo mindáópa'a túwáaro. ⁶ Áánútuwo mindáópaken-kwaasi sáwí'a uráantavai sáwí'a umátinkaa. sáwívaka'a sáwí'a uráantavai kaesé-umai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó. ⁷ tirááímo taim-báyáímó kwémaesamo sésamo kawé'-má'yáiyá kwémayaumne sentembá títemo índai'a umátinke tirumbá sáwí'a umátinkaa. miwí túma maimaé iyésa sésa amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá úndampo íma ketor-ínínkáántá umái méta ivi'á tánaumne siráawe. ⁸ Áánútu Ísóigo aavimbá kwémaitinkaiwai amápar-asirayamba tokáimba póna mimbórá-táwai sáwí-meyamba tímínasa évakarawai puwíyasa ivi'á kwétaiyana ayawaimá kwé-tainasa puwíyana mindáópa'a iramá kágwiniye siráíye.

⁹ simásuwena séna amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiyomba Pépiróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwarésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráawai mindáópa'a iramá kánín-umumba awánésa toikampóí'a urésa ivi'á tánááowe. ¹⁰ miwítí sáwí-meyamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a

Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye. asirayán-dáópa'a isaná mimbórá-táwai sáwí-meyamba tiráíye sénááowe.

¹¹ síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óisamba íma meéyán-unkakémbá pukáan-tavesa mindáyavai amápa'-marava'a óisamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi ivi'á tánááowe. ¹² miwítí óisamba tíma'maesa kwénaaon-oisamba anón-ontamba tuwésa kawer-óntámbá ó'on-o'on-ontamba meéyán-uraan-ontane kawer-únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoíye évaka'a naaeyayán-únánkwátói taaimá kawe-kwíyúmbá ún-taaiye évaka-tantaa'a pówááyandei ésa taaineí ésa naaeyayán-óntándéí ésa asirayán-óntándéí ésa kaawai-óntándéí úmakaan-tantaare ¹³ áséi-kanama toópímbá umándaan-kanawe áséi-kwiyumba ún-kanawe áséi-kwiyumba ún-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-tóné ampaantaríraan-tone póíma évaka'a purumakané sip-ísípiye ósine póímo maimaénamo nááín-kaariye kwayó-kwáásíyómbá miwítí mayáímá kwémaesa meéyámbá íma kwémayaan-kwaasiye mirám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi íma meéyámbaresa pukáantavesa ivi'á kwétesa ¹⁴ sésa tirááímo kwétain-tantaa'a ánásaimba miwítí óísane miwítí konaarírí-yántáaré ánásaimba póna íma ó'a paáriniye sésa ¹⁵ óisamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi mirán-tántáá'á kwé-timesa anón-ontamba kwémayaan-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máyáamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa toikampóí'a urésa ivi'á tésa ¹⁶ eésé'a ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye. miwí kawer-únánkwátói naaeyayán-únánkwátóíye sokón-unankwatoíye urésa miwítí konaarírí-yántáá'á anón-ontamba tuwésa maimái umásokaawe. ¹⁷⁻¹⁸ mimbórá-táwai miwítí anón-oisamba sáwísawaa umásukaiye sénááowe. nompí-sípíyó tivoísáíye nompí-sípívímbá mayáímá kwémayaawaiye nompí-sípívímbá úwoi kwénaaowaiye nompí-sípívímbá óisamba tíma'maesa kwénaaowaiye miráumai-kwaasi mindáópa'a iramá kwégain-umumba awánésa némpa'a mésa sésa mindáókoma amápa'-naokomba usáyaaitarain-daokoman-íye sésa ¹⁹ tirunkó sáwí'a ínasa ovaimá káúmai ti'nómpá'á avésa toikampóí'a urésa ivi'á kwétesa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye. mindáópaken-kwaasi sáwívar-oisamba makáamba pósa nompí-sípívímbá kwénaaon-kwaasi amáparawai sáwívar-ontamba mairáawe. mimbórá-táwai mindáó'a sáwísawaa umásukaiye sénááowe.

²⁰ kemá Yóni súnnda keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawaiye Áánútuna kwaásiye Ísuna aantá-kwaasiye Áánútun-aai simátímakaawaiye tirunkó kawe'á íníye. Pépíróni-naopaken-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátínkáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba timínana póna tirunkó kawe'á íníye kemá Yóni súne.

²¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako asirayáwái anón-ontamba umbaiyé tón-ontamba maimaéna uwí-nómpímbá mámetuwena séna minúmbái-óntámbó máasira-maimo mámetuwáúndamo nompímbó kumeémenamo aúyokwintemba minánón-dáóko Pépíróni-naokomba asiramái sáwísawaa umásuwaanasa íma ó'a ónááowe. ²² mindáópa'a kwaási íma ó'a uwíremba tuvuwésa kámoyamba tésa nasé'nasepaamba tésa imá sésa íma mirá síyasa isánááowe. amápa-tantaa'a íma taróriyasa awánanaaowe. toómbá íma agáyémba awánanaaowe. ²³ oómbá íma kúra'maesa nááíyamba awánanaaowe. aaraiyé kwaaiyé íma mésa unáánkwátói-i'o káínda íma awánanaaowe. mindáópaken-kwaasi óisamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi amápa'-marava'o tíma'mae kwénaaon-kwaasi usáyaaitaraawe. pukaa'ó agáyáamba amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa kampa'á sésa kawe'á kwéowe sésa misáwí-ámbá kwakáawe. ²⁴ mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Áánútun-aai simátímakaawaiye Áánútuna kwaásiye tínkamuwasa pukáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímakaiye siráíye.

¹ simásuwowasa kwíyómpakemba sáwíva-kwaasimo kwésuntemba suwa'á isááwánasa sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. kentáásí Áánútu amápa-tantaa'a usáyaaitarena kwená ááimba ó'oran-aaimba isaná asirayánkwáráwái ména ² mindáyavena misáwí-méyámbó tímakaimba kawé'á umái arupí uráiyé. mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye. mindáópaken-kwaasi Áánútuna kwayó'nárawa'a tínkamowasa pukáamba póna anondá sáwí-meyamba tímakaiye

simásuwesa ³ ó'a sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. mindáópa'a iramá kwégena úmúmba úmae kwéiyena íma ánásaniye

suwasá ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye éiyaimbo túvamaimo máyówaiye Áánútu kawááin-avara'a máyowai aúranka'a kivaíresa kwená imáyáa mósá marésa sésa árair-aimba isatá Áánútu áwíta mósá kwémaraumne siráawe.

⁵ suwaná minkákémbá kawááin-avarakemba aaigówé su'mai séna keinárawa'a anón-kwaasivinkene úwoi-kwaasivinkene Áánútuna kwayó'nárawa'a kwenáísamaivimbo máyáawai amáparawai kwenáwí'a mósá máráaro siráiyé.

Ísu kwená kwaási kwétirain-kwasai.

⁶ simásuwowasa sáwíva-kwaasimo suntembá kwésuwana nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaaimo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa anónka'a sésa

kentáásí Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáiwai kwégawaa-isata póta kwenáwíta mósá kwémaraumne. ⁷ aúwinimbo tuwai'máátópa'o kwígwáesamo tokwaa ontembá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kuntiránín-kanaa amu'marésa ménaaon-kanaa kwétisana póna sirunkóyá aamoiyá kwéisata kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé kwésune. ⁸ Áánútu Ísumo kuntiránín-kwaasi kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umátínkáísasa méraawe siráawe.

minúnánkwátóigona ááimba Áánútuna kwaási arupí-mayaima kwémayaawe.

⁹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako Ísun-aaiyavai áraire kwésewaiyavena imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanáimbó simáménda aúváivimba agayaaó. kentí sáwí-meyamba mairáiwaina aaraimó tokwaa on-tánómbá nánáaontavena Áánútu kwétaayain-kwaasi tirunkó aamoí kwéiyé simásímatuwena séna Áánútu mináimbá árai'a siyé kwíyómpaken-kwayo'nako simásimuwa'a ¹⁰ kwená imáyáa mósá maránáe kwése'a aísamaivimba kivaíraawanana simásimena séna íma mirán-uwo. emó ená kwaásiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o é'o Ísumo siráimbo taagwiyavúntemba kegwará'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó simásímakaiye. Áánútun-aii simátíméwaimo sembá Ísuntavesa kwésewe.

Ísuntavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana moórá-poigo áwí'a ósimba ména moóráwaimba ayáá'mare máyowana kwenáwí'a árai'na'a éna arupí umái máyainda'a póna aavimbó maitínkáimba arupí kwéena áái'o tíyáimba arupí kwéena ¹² aúranko iraráámbá kwégowana a'nómpímbá usáyaaitaraiwaina kánumo'a sáwíva'a kwiréna kwenane'á moórá-awi'a agaimakówana mináwíkoná ááimba ó'owi íma ísówana kwewé su'mai kwéisená ¹³ kwená unáánkwátói naaevímbá tu'mái umásokowasa kwenáwí'a Áánútuna imáyáa agaráátínkáiwai Áánútun-aaigoman-iyé kwésuwasa ¹⁴ kwíyómpakewai áái'o tiyánááowai kwayán-ósín-arósáánumpimba mésa kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umásokesa kwenánaaemba kwárówana ¹⁵ kwenóipinkemba taánasatama áwááigwara'a kwáyowana amápa'-maravaken-kwaasi karánín-tanasatama kwáyowana asirayán-támayo'a tokéna asiramái kawáá íniye.

Áánútu amápar-asirayankwarawai kwená namuro-kwáásíyávéna anón-awaa'a tiyínana asirayán-támayo'a tokáiwai sáwí-meyamba timínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba mirá-sáwí-méyámbá timíniye. ¹⁶ kwená unáánkwátóirare amúntánkáré áwí'a agaimaréna séna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwaiman-iye séna agaimakáiyé.

¹⁷ agaimarówa'a awánaawanda moóráwai kwíyómpaken-kwayo'nako aaváúmó kwáy-onka'a ména sanaan-úrambo araravámaenamó kwénaain-dumaontavena anónka'a séna Áánútu anón-tomba kwaási timakáán-tómbá timínimba pósa tayorupanááowe. ¹⁸ kawáá-kwáásí timaré i-kwáásítí anón-kwaasi timaré asirayán-kwáásí timaré ósinton-timare tiyáá'maesamo kwénaaon-kwaasi timaré amápa-kwaasi timaré úwoi kwénaaon-kwaasi timaré ó'owiti mayáímó kwémaesamo meéyámbó ímo kwémayaan-kwaasi timaré anón-kwaasi timaré úwoi-kwaasi timaré miráumai-kwaasiyon-timare taman-daaró siráiyé.

¹⁹ súwa'a awánaawanda anón-avaa-kwankoe amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiye miwítí i-kwáásíyé torupésa ósin-arósáánumpimba máyowaiye kwená kwaasiye áái'a tiyáiyanesa toruparówasa ²⁰ ósin-aróráánumpimba máyowai anón-avaa-kwankomba tátoresá kampar-áímbó simátímakowaimba tátokowana kwemá ááéma anón-avaa-kwankona aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena anón-avaa-kwankona aúváiimo tine'ó agaimakáan-kwaasi kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáamo mósá makáan-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkarowainte anón-avaa-kwankonte mindárai tátokesa úwoi máyówasa sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a túwówana ²¹ ósin-arósáánumpimba máyowai minkáé'náraití kwaási óipinken-tanasatanei karówasa putásowana numayónkó tima'á ááinaraiye.

20

ayáátááka'a 1,000 ima kwémaen-kwasai.

¹ ááinasuwowa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'nako kuména avéúnyaaím-baipinken-kima tokéna asirayán-ándá umbaí tón-andama tokéna ² arááínkómbá kuntátokena naaóvá'á marapá'á iraankavayaambá aúkéna marapá-kwáásí kampar-áímbá simátíma'maena iráiwai áwí'a Sáátáánigomba kuntáto'mai 1,000 ima úwoi ménintavena asááúmarena ³ avéúnyaaím-baipimba awéntayuwena óika'a awááumai sanómbá támakaimba 1,000 ima mimpímbá ména amápa'-maravaken-kwaasi kampar-áímbá simátíminasa árai'a siyé seváímpóna mimpímbá ména 1,000 ima ánásainana ayúrankainana sáwíyanka'a naaíniye.

⁴ minkákémbá awánaawanda kawáúwaiti avamá kwáyowasa minkávámbá kwaási máyówana Áánútu imáyáa timúwasa kwaásiti ááimba tísaa umai isánááomba awánaawanda kwaási timambá kwáyowai Áánútun-aai Ísumo siráimba simátímúwasa tinumarambá arátúwówasa pukáawai miwímá anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe ímo mósá makówai anón-avaa-kwankona aúvái túwayaankaare tiyáánkare ímo agaimakówai miwímá pukáampinkemba usásinesa Ísu Kárásitiye kawáá ésa 1,000 ima ménaaowe. ⁵ minkánáá kwaási pukémpinkemba usásinanaaon-kanáa aiva-kánáá ínasa 1,000 ima maisuwésa ó'on-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe. ⁶ pukémpinkembo aiva'ó usásinanaaowai tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iramó kwégaim-barupatavesa íma táátavai ésa Áánútuna mayáí Ísu Kárásitina mayáí kwémaesa Kárásitiye kawáá-máyáí kwémaesa 1,000 ivimba mirá ónááowe.

Sáátáánigomba usáyaaitain-kwasai.

⁷ 1,000 ima maisuwéna Sáátáánigomba ayúrankainana ⁸ amápa'-marava'a kwénaaena amápa-kwaasi kampar-áimbá simátíma'maena kwénaaena Kóko-kwaasiye Mékoko-kwaasiye áái'o tiyáíndayavena tí'maena sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpawanda-kwaasi mésa ⁹ amápar-ayampa'a kwaási-marimba kwimakésa tésa Áánútuna kwaási máyópa'a Áánútu mindáópa'a imáyáa kwéin-daopa'a taúkúmaresa máyówana kwíyóm-pakemba iramá kuména minkwáásí kunkavútuwowa ¹⁰ Áánútuma kampar-áimbó simátímakowaimba Sáátáánigomba táto'mai sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a améntayuwena anón-avaa-kwante kampar-áimbó simátímakowainte tíméntayukaim-baipimba améntayuwowana tí'a úmae kwéiyena íma ánásaniye.

pukáan-kwaasiti ááintavai tísaa ínín-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kawááin-avama anómba kwayá-ávamá kwáyowana moóráwai minká'á máyowana kwenópakemba maramá kwíyóm-baru'a taáínkaar-uréna aúyokuwa'a ¹² awánaawanda pukáan-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawááin-avaona aúrampa'a máyówana Áánútu aúvái-kwandaaiyomba awaséna moórá-kwandaaiwimba kwaási aúnaí'o umáímo maí'mai'a ónááowai túwí'a kwáyowana évaka-kwandaaiwimba kwaási marapá'ó uráan-aimba kwáyowana Áánútu mináúvái awánéna miwítí ááimba tísaa umai kwéisenaa aavimbá maitínkaraiye. ¹³ uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi usásinowasa mara-úrappa'o pukáan-kwaasi usásinowasa pukáan-kwaasi tímambá kwáyowai usásinowana Áánútu moórá-mora-kwaasi miwítí ááimba tuwánéna aavimbá maitinkéna ¹⁴⁻¹⁵ kwaási aúnaí'a umáí maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakón-kwandaaiwimba ímo túwí'o agaimakówai Áánútu sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéum-barupa'a tíméntayuwowasa kwaántái maru'á ánásowasa kwaási íma ókwara'a púwúwa'a awánaraumne.

21

aúná-mara aúna-kwiyom-barukona kwaasái.

¹ minkákémbá awánaawanda marawé kwíyóm-barure ánásaguwana aúna-marawe aúna-kwiyom-barure kwáyowana marará'á uwí-nómbá íma kwáyowa'a ² awánaawanda aúna-nao'a kawé'-náór-úrampa kwíyóm-pa'a paárurena Áánútunopakemba kuména Yérúsaremu-naopakaaan-dao'a úmbanivo aúna-nao'a úwana aúwininko aúna-unankwatoi konaarírí úmarenamo awaikónópa'o kwintembá mindáó'a konaarírí úmakowana ³ kawááin-avarakemba moóráwai anónka'a séna ívé'a Áánútumo ménimba kwaásivimba ména miwísé máyainasa miwí kwená kwaási-i'a íyana miwísé ména íma tiyuwéna ⁴ miwí ti'numá uwátiyuwainana ááéraan-tantaa'a amápa'a ánásasuwanasa pósa íma puwésa íma toikampó'í'a ésa íma ivi'á tésa íma tí'a éna mirá íníye siráíye.

⁵ súwana kawááin-avara'a máyowai séna amápa-tantaa'a aúna máwéne simá-suwena séna maanáimbó simámunda aúváiwimba agayaaó. mináimbá áráir-aimba póna paáriniye simásimena ⁶ séna amápa'-mayai ánásagwiye. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápa-tantaakona ááimba kemá úne. nontávái táái tinkáíndawai nombá tíménasa íma meéyám-baraiyamba úwoi tíménasa aúnaí'a umáí maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-yantaakomba kwéusayaaaitaawai kesópakemba kawé-tántáá'á amápa'a tíménda miwítí Ísóigo onasá kesí iyámpói'a ónááowe. ⁸ ánivo ímo asiramái kesé máyáawaiye ímo kesé aráá-pamai máyáawaiye sáwí'o umáí máyáawaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáiyé aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á on-kwáásiyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máráawaiye kampar-áimbó kwése-waiye mirámó on-kwáásí sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéim-barupa'a Áánútuna némpa'a mésa maí'mai'a ónááowe siráíye.

⁹ súwana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokésa avakaeté-sawi-meyamba tímakowaiwinkemba moóráwai simásimena séna tiréna'a

Ísun-aaiyavesa áraire kwésewai kentí sáwí-meyambo mairáiwaina aúna-ininkaani'o on-kwáásí agarááránkáano súwana ¹⁰ Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana sí'maena anón-omapa'a ayáátáár-omapimba móisinkena awánaao súwa'a awánaawanda kawe'-náór-úramba Yérúsaremu-naopakaamba kwíyómpakemba Áánútunopakemba kumúwana ¹¹ Áánútuna ságayamba mindáópa'a kwáyontavena mindáó'a sán-kówasa anón-ontambo kwétuwesamo mairáan-ontambo taayáná-kwisiyan-ontambo makáawanamo sámó kaintembá mindáó'a mirá éna sán-kwégowasa ¹² í'á óntandei sanaan-úramba úmakowana minípímbá ontamá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontama kwáyowasa minóntará'á kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáinarau kárákwiresa máyówana Ísareri áánimbaa túwí'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáiwai túwí'a minóntará'á agaimakówana ¹³ aaváúmó usón-ayampa'a kaumbo-óntámá kwáúwana aaváúmó kumperón-ayampa'a kaumbo-óntámá káúwana évarevar-akwampa'a kaumbo kaumbó kwáyowasa ¹⁴ óntamba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánká'á í'á úmakowasa minóntánká'á kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaina aantá-kwaasi túwí'a agaimakówa'a awánaraumne.

¹⁵ awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nakomo simásímakaiwai ayáámpimba moórá-tamayo'a kóri-ontandei úmakon-tamayo'a tokéna mindáóre minóntáwé miniré agambaráinda-tamayo'a tokéna ¹⁶ mindáópa'a kwená támayo'nei évarevar-akwampa'a agambaréna toráúva'a agambarówana amápar-awampa'a mimbóráí'a éna ayáátáá'a 12,000 úwana ¹⁷ ífóná a'nónká'ó agambarómba 144 úwana kwaásimo táámpomba mirá úwana ¹⁸ miní'á taayáná-kwisiyan-ontandei úmakesa mindáó'a kóri-ontandei úmakowana ságayani'a kwéuwasa ¹⁹ í'á úmakon-ontanka'a konaarirí úmakesa kawer-óntándéi konaarirí úmakesa aiva'á taayáná-kwisiyan-ontamba makésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a kwayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa ²⁰ miwá avóvomayaa'a avután-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a naeayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a naeayán-óntámbá marésa miráumai-ontamba konaarirí úmaresa ²¹ moórá-ontara'a suwáásuwaakinei úmakesa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-suwaasuwaakinei minóntarávámá úmakesa aambá kóri-ontandei kwi'makówana ságayani'a uráíye.

²² ságayani'a úwana Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawaiye kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaiye máyóyana póna mono'-námbá íma kwáyowa'a awánaawanana ²³ mindáópa'a Áánútuna ságayanko sama kwégamatinkowana kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai mirá kwéuwana póna aaváúmá kwíyómba mindáópa'a íma kwáyowa'a awánaawanana ²⁴ mindáópa'o sámó kwégamatinkaiwai amápa'-maravaken-kwaasi sama kamátinkainasa amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi túwí'o kwéiyiwai mindáópa'a komáyaiyana ²⁵ mindáópa'a no'wááni'a íma ínasa pósa íir-óntámá íma úmaresa úwoi tisuwéwana kwáyainasa ²⁶ amápa'-maravaken-kwaasi túwí'o kwéiyiwai miwítí kawe-tántáá'á maimaésa mindáópa'a komáyaiyana ²⁷ mindáópa'a sáwí-yantaa'a íma kwáyainasa sáwí'a kwéiyawaiye kampar-áímbá kwéiyawaiye íma komáiyasa kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúvái-kwandaavimba aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakáinda-kwaasiye su'mai mindáópa'a koménaaowe.

22

¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako moórá-nomba agaráásinkowana mindómbá ságayan-domba úwasa kwaási nésa maí'mai'a ónááon-domba Áánútuwe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaintei avarákémbá kwégumumba ² mindáókona aampimbá kwégumuwana évarevar-awampa'a taaimá kwéna arambá irówana kwaási

nésa maí'mai'a ónááon-taeramba moórá-kwiyontavai moórá-kwiyontavai arambá imaé kwéiyena úwana mintáyánama amápa-kwaasi kwénewana íma tí'a éna ánáasainana ³ Áánútumo sáwí'a kwéovo túwáaro sínda-yantaa'a íma kwáyainana Áánútuwe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwainteí avamá kwáyainasa kwená kwayó-kwáásí kwená imáyáa mósá marésa ⁴ kwenói'a awánésa kwenáwí'a túwayaanka'a agaimaráíyana ⁵ no'wáámba íma ínana aa'á íma káínana Ísóigo Áánútu sáma kwégamatinkainasa pósa oómbá íma kúra'mare maésa kawáá-máyái maimaésa kwéiyesa ménaaowe.

⁶ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako simásimena séna mináímbá árrair-aimba póna paáriníye. Ísóigo Áánútu kwenáái simátíméwai kwenamankómbá tímíwai kwená kwayó'nákómbá kwíyómpakemba ai'maréna séna sáwíyanka'o paárinin-tantaa'a kesí mayái-kwáásí agaráátinkaaó siráíye súwana ⁷ Ísu séna isaaó. sáwíyanka'a kumónaumne. mináúvávímbó kwáyáin-aimbo sáwíyanka'o paárinin-aimbo isésamo taagwiyavónááowai tirunkó aamoí íníye Ísu siráíye.

⁸ súwa'a kemá Yóni mináímbá isé'a awáné'a kwíyómpakewai agaráásínkaraiwai aísamaivimba kívaire'a kwená imáyáa mósá maránáe sé'a ówánana ⁹ simásimena séna íma mirán-uwó. emó ená kwaásimo Áánútun-aaimo simátímakaandawaiyemo maanáúvávínkén-áímbó taagwiyavón-kwaasiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o ontembá kegwará'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó siráíye.

¹⁰ simásimatuwena séna maanáúvávínkén-áímbá paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinivo íma aúpá'á maré avora'á maraaó. ¹¹ minkánáámó tínimba sáwí'o kwéiyawai sáwí'a íyasa sáwí'o umái máyayawai sáwí'a umái maíyasa kawé'ó kwéiyawai kawé'á íyasa kawé'á umái máyayawai kawé'á umái ménaaowe siráíye.

¹² súwana Ísu séna isáaro. sáwíyanka'a kumónaumne. kemó kwémayaam-bayaigona meéyámbá maimaé'a kumónaumne. ¹³ aivaré naaéna miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne Ísu siráíye.

¹⁴ súwasa mindáókona ontará'á iyésa taaéramba nésa maí'mai'a ónááontavesa unáánkwtóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kawé'á umái máyáawana tirunkó aamoí kwéíye. ¹⁵ sáwí'o umáimo máyáawaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á kwéowaiye aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáiyé kampar-ísóigóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máráawaiye kampar-áíntávésa aamoí owáiyé mirámó úmae kwénaaowai mindáópa'a íma iyónááowe.

¹⁶ Ísu séna kemá Ísu kwíyómpakemba kesí kwayó'nákómbá ai'maráúnana kentópa'a kuména mináímbá Ísóigona kwaási isáígwáe séna kusimátímakaiye. kemá Téviti aísavutantamba uráundawai é'a aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-o'a kemá úne Ísu siráíye.

¹⁷ súwasa Áánútun-amankoe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúna-ininkaani'o on-kwáásíyé sésa Áánútunopa'a teró kwésiyasa mináímbá kwéisaawai Áánútunopa'a teró sénááowe. nontávái táái kwétinkaindawai Áánútunopa'a teró. Áánútunopa'a kónáe síyawai tíyana Áánútu maí'mai'a ónááon-domba úwoi tímínasa nésa maí'mai'a ónááowe.

¹⁸ kemá Yóni paárinin-tantaa'a maanáúvávímbá agaimaré'a maanáúvávínkén-áímbá isánááon-kwaasiyave'a asiramái sé'a maanáímpímbó évakarawaimo kentí imáyáavinken-ainkwara'o síyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba tímínimba agaimaré'o simátimunda-sawi-meyamba tímíníye. ¹⁹ évakarawaimo maanáíntómpínkémbó paárinin-tantaa'o tínaaembo umámiyanamo éna Áánútu minkwáásíyávéna séna minkáwé'-náópar-uramba íma iyé'a maí'mai'a ónááon-taeramba íma nánááowe. maanáúvávímbó simátimunda-aintavena síníye kemá Yóni kwésune.

²⁰ mináímbá árrair-aimban-iye kwésiwai sáwíyanka'a kumónaumne sisa'á árrair-aimban-ivo Ísóigo Ísu árai'a úwoi kumuwo kwésune.

²¹ Ísóigo Ísu Áánútuna kwaási úwoi kwétuwa'naa-ina'a máéro. mináímbá árir-
aimban-iye.
mináímbá ánásaiye.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mátíyu 1:1-2:12
2	Mátíyu 2:13-3:6
3	Mátíyu 3:7-4:11
4	Mátíyu 4:12-25
5	Mátíyu 5:1-26
6	Mátíyu 5:27-48
7	Mátíyu 6:1-24
8	Mátíyu 6:25-7:14
9	Mátíyu 7:15-29
10	Mátíyu 8:1-17
11	Mátíyu 8:18-34
12	Mátíyu 9:1-17
13	Mátíyu 9:18-38
14	Mátíyu 10:1-23
15	Mátíyu 10:24-11:6
16	Mátíyu 11:7-30
17	Mátíyu 12:1-21
18	Mátíyu 12:22-45
19	Mátíyu 12:46-13:23
20	Mátíyu 13:24-46
21	Mátíyu 13:47-14:12
22	Mátíyu 14:13-36
23	Mátíyu 15:1-28
24	Mátíyu 15:29-16:12
25	Mátíyu 16:13-17:9
26	Mátíyu 17:10-27
27	Mátíyu 18:1-22
28	Mátíyu 18:23-19:12
29	Mátíyu 19:13-30
30	Mátíyu 20:1-28
31	Mátíyu 20:29-21:22

February

date	Scripture
1	Mátíyu 21:23-46
2	Mátíyu 22:1-33
3	Mátíyu 22:34-23:12
4	Mátíyu 23:13-39
5	Mátíyu 24:1-28
6	Mátíyu 24:29-51
7	Mátíyu 25:1-30
8	Mátíyu 25:31-26:13
9	Mátíyu 26:14-46
10	Mátíyu 26:47-68
11	Mátíyu 26:69-27:14
12	Mátíyu 27:15-31
13	Mátíyu 27:32-66
14	Mátíyu 28:1-20
15	Mááka 1:1-28
16	Mááka 1:29-2:12
17	Mááka 2:13-3:6
18	Mááka 3:7-30
19	Mááka 3:31-4:25
20	Mááka 4:26-5:20
21	Mááka 5:21-43
22	Mááka 6:1-29
23	Mááka 6:30-56
24	Mááka 7:1-23
25	Mááka 7:24-8:10
26	Mááka 8:11-9:1
27	Mááka 9:2-29
28	Mááka 9:30-10:12

date	Scripture
1	Mááka 10:13-31
2	Mááka 10:32-52
3	Mááka 11:1-26
4	Mááka 11:27-12:17
5	Mááka 12:18-37
6	Mááka 12:38-13:13
7	Mááka 13:14-37
8	Mááka 14:1-21
9	Mááka 14:22-52
10	Mááka 14:53-72
11	Mááka 15:1-47
12	Mááka 16:1-20
13	Árúku 1:1-25
14	Árúku 1:26-56
15	Árúku 1:57-80
16	Árúku 2:1-35
17	Árúku 2:36-52
18	Árúku 3:1-22
19	Árúku 3:23-38
20	Árúku 4:1-30
21	Árúku 4:31-5:11
22	Árúku 5:12-28
23	Árúku 5:29-6:11
24	Árúku 6:12-38
25	Árúku 6:39-7:10
26	Árúku 7:11-35
27	Árúku 7:36-8:3
28	Árúku 8:4-21
29	Árúku 8:22-39
30	Árúku 8:40-9:6
31	Árúku 9:7-27

date	Scripture
1	Árúku 9:28-50
2	Árúku 9:51-10:12
3	Árúku 10:13-37
4	Árúku 10:38-11:13
5	Árúku 11:14-36
6	Árúku 11:37-12:7
7	Árúku 12:8-34
8	Árúku 12:35-59
9	Árúku 13:1-21
10	Árúku 13:22-14:6
11	Árúku 14:7-35
12	Árúku 15:1-32
13	Árúku 16:1-18
14	Árúku 16:19-17:10
15	Árúku 17:11-37
16	Árúku 18:1-17
17	Árúku 18:18-43
18	Árúku 19:1-27
19	Árúku 19:28-48
20	Árúku 20:1-26
21	Árúku 20:27-47
22	Árúku 21:1-28
23	Árúku 21:29-22:13
24	Árúku 22:14-34
25	Árúku 22:35-53
26	Árúku 22:54-23:12
27	Árúku 23:13-43
28	Árúku 23:44-24:12
29	Árúku 24:13-53
30	Yóni 1:1-28

date	Scripture
1	Yóni 1:29-51
2	Yóni 2:1-25
3	Yóni 3:1-21
4	Yóni 3:22-4:3
5	Yóni 4:4-42
6	Yóni 4:43-54
7	Yóni 5:1-23
8	Yóni 5:24-47
9	Yóni 6:1-21
10	Yóni 6:22-40
11	Yóni 6:41-71
12	Yóni 7:1-29
13	Yóni 7:30-52
14	Yóni 7:53-8:20
15	Yóni 8:21-30
16	Yóni 8:31-59
17	Yóni 9:1-41
18	Yóni 10:1-21
19	Yóni 10:22-42
20	Yóni 11:1-53
21	Yóni 11:54-12:19
22	Yóni 12:20-50
23	Yóni 13:1-30
24	Yóni 13:31-14:14
25	Yóni 14:15-31
26	Yóni 15:1-27
27	Yóni 16:1-33
28	Yóni 17:1-26
29	Yóni 18:1-24
30	Yóni 18:25-19:22
31	Yóni 19:23-42

date	Scripture
1	Yóni 20:1-31
2	Yóni 21:1-25
3	aantá-kwaasi 1:1-26
4	aantá-kwaasi 2:1-47
5	aantá-kwaasi 3:1-26
6	aantá-kwaasi 4:1-37
7	aantá-kwaasi 5:1-42
8	aantá-kwaasi 6:1-15
9	aantá-kwaasi 7:1-29
10	aantá-kwaasi 7:30-50
11	aantá-kwaasi 7:51-8:13
12	aantá-kwaasi 8:14-40
13	aantá-kwaasi 9:1-25
14	aantá-kwaasi 9:26-43
15	aantá-kwaasi 10:1-33
16	aantá-kwaasi 10:34-48
17	aantá-kwaasi 11:1-30
18	aantá-kwaasi 12:1-23
19	aantá-kwaasi 12:24-13:12
20	aantá-kwaasi 13:13-41
21	aantá-kwaasi 13:42-14:7
22	aantá-kwaasi 14:8-28
23	aantá-kwaasi 15:1-35
24	aantá-kwaasi 15:36-16:15
25	aantá-kwaasi 16:16-40
26	aantá-kwaasi 17:1-34
27	aantá-kwaasi 18:1-21
28	aantá-kwaasi 18:22-19:12
29	aantá-kwaasi 19:13-41
30	aantá-kwaasi 20:1-38

date	Scripture
1	aantá-kwaasi 21:1-16
2	aantá-kwaasi 21:17-36
3	aantá-kwaasi 21:37-22:16
4	aantá-kwaasi 22:17-23:10
5	aantá-kwaasi 23:11-35
6	aantá-kwaasi 24:1-27
7	aantá-kwaasi 25:1-27
8	aantá-kwaasi 26:1-32
9	aantá-kwaasi 27:1-20
10	aantá-kwaasi 27:21-44
11	aantá-kwaasi 28:1-31
12	Árómaa 1:1-17
13	Árómaa 1:18-32
14	Árómaa 2:1-24
15	Árómaa 2:25-3:8
16	Árómaa 3:9-31
17	Árómaa 4:1-12
18	Árómaa 4:13-5:5
19	Árómaa 5:6-21
20	Árómaa 6:1-23
21	Árómaa 7:1-14
22	Árómaa 7:15-8:6
23	Árómaa 8:7-21
24	Árómaa 8:22-39
25	Árómaa 9:1-21
26	Árómaa 9:22-10:13
27	Árómaa 10:14-11:12
28	Árómaa 11:13-36
29	Árómaa 12:1-21
30	Árómaa 13:1-14
31	Árómaa 14:1-23

date	Scripture
1	Árómaa 15:1-21
2	Árómaa 15:22-16:7
3	Árómaa 16:8-27
4	1 Kórinti 1:1-17
5	1 Kórinti 1:18-2:5
6	1 Kórinti 2:6-3:4
7	1 Kórinti 3:5-23
8	1 Kórinti 4:1-21
9	1 Kórinti 5:1-13
10	1 Kórinti 6:1-20
11	1 Kórinti 7:1-24
12	1 Kórinti 7:25-40
13	1 Kórinti 8:1-13
14	1 Kórinti 9:1-18
15	1 Kórinti 9:19-10:13
16	1 Kórinti 10:14-11:1
17	1 Kórinti 11:2-16
18	1 Kórinti 11:17-34
19	1 Kórinti 12:1-26
20	1 Kórinti 12:27-13:13
21	1 Kórinti 14:1-17
22	1 Kórinti 14:18-40
23	1 Kórinti 15:1-28
24	1 Kórinti 15:29-58
25	1 Kórinti 16:1-24
26	2 Kórinti 1:1-11
27	2 Kórinti 1:12-2:11
28	2 Kórinti 2:12-17
29	2 Kórinti 3:1-18
30	2 Kórinti 4:1-12
31	2 Kórinti 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Kórinti 5:11-21
2	2 Kórinti 6:1-13
3	2 Kórinti 6:14-7:7
4	2 Kórinti 7:8-16
5	2 Kórinti 8:1-15
6	2 Kórinti 8:16-24
7	2 Kórinti 9:1-15
8	2 Kórinti 10:1-18
9	2 Kórinti 11:1-15
10	2 Kórinti 11:16-33
11	2 Kórinti 12:1-10
12	2 Kórinti 12:11-21
13	2 Kórinti 13:1-14
14	Káresiya 1:1-24
15	Káresiya 2:1-16
16	Káresiya 2:17-3:9
17	Káresiya 3:10-22
18	Káresiya 3:23-4:20
19	Káresiya 4:21-5:12
20	Káresiya 5:13-26
21	Káresiya 6:1-18
22	Évésasi 1:1-23
23	Évésasi 2:1-22
24	Évésasi 3:1-21
25	Évésasi 4:1-16
26	Évésasi 4:17-5:2
27	Évésasi 5:3-33
28	Évésasi 6:1-24
29	Vírípai 1:1-26
30	Vírípai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Vírípai 2:19-3:6
2	Vírípai 3:7-4:1
3	Vírípai 4:2-23
4	Kórosi 1:1-20
5	Kórosi 1:21-2:7
6	Kórosi 2:8-23
7	Kórosi 3:1-17
8	Kórosi 3:18-4:18
9	1 Tésárónaika 1:1-2:9
10	1 Tésárónaika 2:10-3:13
11	1 Tésárónaika 4:1-5:3
12	1 Tésárónaika 5:4-28
13	2 Tésárónaika 1:1-12
14	2 Tésárónaika 2:1-17
15	2 Tésárónaika 3:1-18
16	1 Tímóti 1:1-20
17	1 Tímóti 2:1-15
18	1 Tímóti 3:1-16
19	1 Tímóti 4:1-16
20	1 Tímóti 5:1-25
21	1 Tímóti 6:1-21
22	2 Tímóti 1:1-18
23	2 Tímóti 2:1-21
24	2 Tímóti 2:22-3:17
25	2 Tímóti 4:1-22
26	Táitási 1:1-16
27	Táitási 2:1-14
28	Táitási 2:15-3:15
29	Vírímóni 1:1-25
30	Ípíru 1:1-14
31	Ípíru 2:1-18

date	Scripture
1	Ípíru 3:1-19
2	Ípíru 4:1-13
3	Ípíru 4:14-5:14
4	Ípíru 6:1-20
5	Ípíru 7:1-19
6	Ípíru 7:20-28
7	Ípíru 8:1-13
8	Ípíru 9:1-10
9	Ípíru 9:11-28
10	Ípíru 10:1-18
11	Ípíru 10:19-39
12	Ípíru 11:1-16
13	Ípíru 11:17-31
14	Ípíru 11:32-12:13
15	Ípíru 12:14-29
16	Ípíru 13:1-25
17	Yémési 1:1-18
18	Yémési 1:19-2:17
19	Yémési 2:18-3:18
20	Yémési 4:1-17
21	Yémési 5:1-20
22	1 Pítaa 1:1-12
23	1 Pítaa 1:13-2:10
24	1 Pítaa 2:11-3:7
25	1 Pítaa 3:8-4:6
26	1 Pítaa 4:7-5:14
27	2 Pítaa 1:1-21
28	2 Pítaa 2:1-22
29	2 Pítaa 3:1-18
30	1 Yóni 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yóni 2:1-17
2	1 Yóni 2:18-3:2
3	1 Yóni 3:3-24
4	1 Yóni 4:1-21
5	1 Yóni 5:1-21
6	2 Yóni 1:1-13
7	3 Yóni 1:1-14
8	Yúte 1:1-25
9	paárurain-kwasai 1:1-20
10	paárurain-kwasai 2:1-17
11	paárurain-kwasai 2:18-3:6
12	paárurain-kwasai 3:7-22
13	paárurain-kwasai 4:1-11
14	paárurain-kwasai 5:1-14
15	paárurain-kwasai 6:1-17
16	paárurain-kwasai 7:1-17
17	paárurain-kwasai 8:1-13
18	paárurain-kwasai 9:1-21
19	paárurain-kwasai 10:1-11
20	paárurain-kwasai 11:1-19
21	paárurain-kwasai 12:1-18
22	paárurain-kwasai 13:1-18
23	paárurain-kwasai 14:1-20
24	paárurain-kwasai 15:1-8
25	paárurain-kwasai 16:1-21
26	paárurain-kwasai 17:1-18
27	paárurain-kwasai 18:1-24
28	paárurain-kwasai 19:1-21
29	paárurain-kwasai 20:1-15
30	paárurain-kwasai 21:1-27
31	paárurain-kwasai 22:1-21